

^v
PESCANIK

Peščanik FM: KNJIGA 9
Za izdavača: PEŠČANIK
Urednice: SVETLANA LUKIĆ I SVETLANA VUKOVIĆ
Karikature: Predrag Koraksić CORAX
Kreativni direktor: NADEŽDA MILENKOVIĆ
Grafičko oblikovanje: SLAVIŠA SAVIĆ
Lektura: SLADANA MIAJLOVIĆ
Kompjuterska obrada teksta: JELENA MITIĆ
Transkript: GORDANA MARTINOVIĆ
Štampa: ELVOD-PRINT, 2007.
TIRAŽ: 1.500
ISBN 978-86-86391-

Objavlivanje knjige 9 pomogao
Švedski helsinški komitet za ljudska prava.

CIP – Каталогизacija u publikaciji
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-92
323(497.11)(047.53)
316.7(497.11)(047.53)

PEŠČANIK FM. Knj. 9 / [urednice Svetlana Lukić i Svetlana Vuković ; karikature Predrag Koraksić Corax]. - Beograd : S. Mesarović : S. Lukić, 2007 (Lazarevac : Elvod-print). - 419 str., 16 str. s tablama ; 22 cm

Tiraž 1.500.

ISBN 978-86-86391-

a) Србија – Друштвене прилике б) Србија – Политичке прилике

COBISS.SR-ID 139810060

SADRŽAJ

30. 03. 2007 : HISTERIJA

- 10 JELENA MILIĆ, *Forum za međunarodne odnose*
16 NADA KORAĆ, *psiholog*
20 ZORAN OSTOJIĆ, *Građanski savez Srbije*
26 SLOBODAN G. MARKOVIĆ, *istoričar*

06. 04. 2007 : GLUMATANJE

- 38 ŽELJKO BODROŽIĆ, *novinar*
41 BILJANA KOVAČEVIĆ-VUČO, *Komitet pravnika*
46 SVETLANA SLAPŠAK, *antropološkinja*
48 SRBIJANKA TURAJLIĆ, *profesorica*
55 MIRKO ĐORĐEVIĆ, *publicista*

13. 04. 2007 : BLOW UP

- 66 NATAŠA KANDIĆ, *Fond za humanitarno pravo*
73 DUBRAVKA STOJANOVIĆ, *istoričarka*
74 OLGA MANOJLOVIĆ-PINTAR, *istoričarka*
74 NENAD DIMITRIJEVIĆ, *politikolog*
77 ŽARKO PUHOVSKI, *profesor*
79 DIMITRIJE BOAROV, *novinar*
83 NENAD PROKIĆ, *narodni poslanik*

20. 04. 2007 : POSLEDNJE PLEME U EVROPI

- 94 MIŠA VASIĆ, *novinar*
104 VELIMIR ČURGUS KAZIMIR, *Dokumentacija Ebart*
108 VOJIN DIMITRIJEVIĆ, *Beogradski centar za ljudska prava*
114 PETAR LUKOVIĆ, *novinar*

27. 04. 2007 : LJUBITELJI SLONOVA

- 123 MIROSLAV PROKOPIJEVIĆ, *Centar za slobodno tržište*
129 VLADIMIR TODORIĆ, *Srpska pravna revija*
137 PETAR LUKOVIĆ, *novinar*
141 SRĐA POPOVIĆ, *advokat*

04. 05. 2007 : ZAŠTO? ZATO. ZAŠTO? ZATO

- 156 DRAGOLJUB STOŠIĆ, *Slobodni sindikati*
163 MILJENKO DERETA, *Građanske inicijative*
164 TEOFIL PANČIĆ, *novinar*
166 MIŠA MARKOVIĆ, *nedeljnik Ekonomist*
172 MARKO VIDOJKOVIĆ, *pisac*

18. 05. 2007 : KOLARIĆU – PANIĆU

- 202 VESNA PEŠIĆ, *poslanica LDP-a*
210 JOVAN BAJFORT, *socijalni psiholog*
217 TEOFIL PANČIĆ, *novinar*
225 IVAN ČOLOVIĆ, *antropolog*

25. 05. 2007 : ŠNENOKLA I KISELI

- 234 VESNA RAKIĆ-VODINELIĆ, *profesorka prava*
240 PETAR LUKOVIĆ, *novinar*
244 VLADIMIR GLIGOROV, *ekonomista*
250 SRĐA POPOVIĆ, *advokat*

01. 06. 2007 : ČAS ANATOMIJE

- 262 ŽARKO KORAĆ, *SDU*
268 NIKOLA SAMARDŽIĆ, *istoričar*
269 BORKA PAVIĆEVIĆ, *advokat*
269 SRĐA POPOVIĆ, *advokat*
273 LJUBIŠA RAJIĆ, *profesor*
281 PETAR LUKOVIĆ, *novinar*
282 TEOFIL PANČIĆ, *novinar*
283 MIRKO ĐORĐEVIĆ, *publicista*

08. 06. 2007 : ZEMLJA IZGUBLJENIH PRILIKA

- 294 DEJAN ILIĆ, *Fabrika knjiga*
301 MARIJA TODOROVA, *autorka knjige Imaginarni Balkan*
302 IVAN TOROV, *novinar*
308 MARKO MILANOVIĆ, *Beogradski centar za ljudska prava*

- 316 MIŠA VASIĆ, *novinar*
317 VESNA PEŠIĆ, *narodna poslanica*

15. 06. 2007 : KOMBAT PRINCIP

- 326 PAVLE RAK, *pisac*
330 MILUTIN PETROVIĆ, *filmski reditelj*
336 NIKOLA SAMARDŽIĆ, *istoričar*
342 TEOFIL PANČIĆ, *novinar*
342 PETAR LUKOVIĆ, *novinar*

22. 06. 2007 : BEOGRAD

STANISLAVA VINAVERA

- 355 ZORAN OSTOJIĆ, *LDP*
361 MILETA PRODANOVIĆ, *slikar i pisac*
366 LATINKA PEROVIĆ, *istoričarka*
373 BILJANA SRBLJANOVIĆ, *književnica*

29. 06. 2007

- 381 VESTI IVANA ČOLOVIĆA

UREDILE:

Svetlana Lukić i Svetlana Vuković

PEŠCANIČK 30. 03. 2007.

HISTERIJA

Zamisli da napravimo miting pod nazivom *Pomagaaj Ameriko*, pa linčovali bi nas na Terazijama...

Izbori su raspisani zato da kohabitacija preraste u koaliciju koja će odložiti rešenje statusa Kosova...

Ako bi se zavereničko pitanje, koje u svojoj nagoti stoji pred našim državicima i pred forumom celog civilizovanog sveta, rešilo polumerama, ovo strašno i sudbonosno pitanje bi samo bilo pozleđeno i pogorđano...

JELENA MILIĆ, *iz Foruma za međunarodne odnose,*

NADA KORAĆ, *psiholog,*

ZORAN OSTOJIĆ, *iz Građanskog saveza Srbije,*

SLOBODAN G. MARKOVIĆ, *istoričar*

SVETLANA LUKIĆ:

Sve češće, u nedostatku i izbegavanju pravih razgovora, kada sretnemo nekoga pričamo o vremenskim prilikama. Ove nedelje moram da vam se požalim na vetar. Otkako je počela da duva košava, Beograd je uveče pust, a kada na ulicama nema ljudi, zauzmu ih najlon kese i psi lutilice, koji tako zlokobno podsećaju na Miloševićevo vreme. Naravno da i košava ima veze sa Koštunicom. Taj čovek je uspeo u svom namumu da nas vrati, kako on to voli da kaže, u negdašnja vremena, kada se živelo u ritmu godišnjih doba. Kada bi počela nepogoda, ljudi su bežali u svoje nastambe i čekali lepo vreme. Taj čovek je uspeo da od grada napravi selo, kao da nikada nismo živeli upravljajući se po BITEF-u i FEST-u, BEMUS-u i BELEF-u. Beograd je pretvorio u selo Ba, u kojem je 1995. svojoj ravnogorskoj braći poručio - Stvorićemo stamenu, domaćinsku i moralnu ravnogorsku Srbiju ili je nećemo stvarati.

Pre neki dan predsedniku vlade je pao mrak na oči i u tom stanju svešti je rekao da je prvi nacionalni i državni interes Srbije propast Ahtisarijevog plana. Njegove poruke Evropskoj uniji, Sjedinjenim Američkim Državama i NATO-u prerasle su ove nedelje u čisto bezumlje. Taj čovek je praktično bacio fatvu na Ahtisarija i ostalo je samo da doda Homeinijevu rečenicu - Svako ko bude ubijen na tom putu odbrane svetinje biće proglašen mučenikom.

Za razliku od normalnih ljudi, predsednika vlade nikada ne obuzima sumnja, iz prostog razloga što mu se fućka šta će se desiti sa ljudima, samo da Srbiji ostane tih petnaest odsto teritorije.

A šta nam radi predsednik ovih dana? Ide za Koštunicom i prikriva njegove ispade besnila, moljaka ga da naprave vladu i misli da će ala biti sita ako je nahrani još nekim ministarstvom ili upravnim odborom. Predsednik Tadić izgleda ne zna, jer da zna stavio bi vaterpolo kapicu i skočio u prvi bazen, da ovih dana treba da donese važne odluke, koje će imati teške posledice. Na primer, onog dana kada Koštunicu inauguriše u predsednika vlade, Tadić je za sledećeg predsednika Srbije izabrao Tomislava Nikolića. Baš da vidim kojim argumentima će ubediti svoje nekadašnje glasače da ne apstiniraju. Ako Koštunica bude predvodio vladu, Tadić može samo da se moli bogu da posle rezolucije Saveta bezbednosti Koštunica sa svojim generalima i debeovcima, svojim savetnicima i ministrima ne uvede Srbiju u potpunu izolaciju. On može da se moli bogu, ali mu ovaj neće pomoći, jer će baš tih dana postati militantni ateista.

Koštunici sada bog nije potreban, jer ima ruskog ambasadora Aleksejeva, koji se u Srbiji ovih dana oseća kao zvezda: svi mu se klanjaju, ljube ruke i pokušavaju da iznude obećanje da će Rusija u Savetu bezbednosti staviti veto. Ruski ambasador je čak bio gost na tribini klerofašističke grupe sa Pravnog fakulteta, koja sebe naziva Nomokanon i nije ga sramota.

A šta je novo u međuvremenu? - Ništa. Vlada je donela još jednu uredbu o privremenom finansiranju, i to do leta. Velja Ilić je prešao u humanitarne medicinske radnike i na svom imanju gradi bolnicu. U Novom Sadu je napadnuta adventistička crkva, prebijeni su Jehovini svedoci, prećeno je vojvođanskim Hrvatima - ali ko će o obijanju kioska kada gori Hilandar? Sve se raspada, a naša politička elita mesecima pregovara o članovima vlade. Oni u stvari od nas očekuju da u tom, za njih teškom trenutku, preuzmemo na sebe neke poslove: da popravimo Pančevački most, počistimo ulice, properemo im nešto veša, decu pričuvamo i žene isfriziramo i damo im još po hiljadu i po evra džeparca.

Govori Jelena Milić iz Foruma za međunarodne odnose.

JELENA MILIĆ:

Što se ove izjave tiče, mislim da je to histerično priznavanje nemoći da se za teritorijalni suverenitet nad Kosovom bori legitimnim, diplomatskim sredstvima. Srpski pregovarački tim je priteran uza zid, bez obzira na fanfare koje prate objavljivanje ruske pomoći, i on sada hoće da svu krivicu prebaci na međunarodnu zajednicu. To je dizanje ruku od daljeg pregovaranja. Niko u međunarodnoj zajednici ne bi bio protiv konstruktivnih pregovora Srbije i kosovskih Albanaca, ali ne sa ovakvih pozicija - ja jedno, a ti drugo. On ovom izjavom pokazuje da niti ima resurse, niti volju za prave pregovore. Živo me zanima kako će predstavnici međunarodne zajednice protumačiti ovu izjavu. Stavljene su im prste u oko i sami su donekle krivi što je dotle došlo, jer su mu predugo popuštali. Politika uslovljavanja je bila najbolje što se Srbiji desilo. Mislim na vreme dok je pokojni premijer bio živ i ispunjavao sve zahteve u granicama mogućeg, po cenu najvećih troškova na unutrašnjepolitičkom planu.

Najveći profiter odugovlačenja da se formira vlada je Mladić. Potpuno je nestao, *lost in the translation*, o njemu više niko ne priča, ni domaći zvaničnici, a ne pričaju ni ovi što su slavili pedeset godina

Evropske unije u Beogradu. Ne, oni kažu - Samo napravite novu vladu, ne mora da bude demokratska, samo je napravite, pa da nastavimo proklete pregovore o pridruživanju. Pre vremena su ispucali sve adute, neću da kažem pritiska, ali uticaja na Srbiju. Taj izraz mi se najviše sviđa - usmeravanje Srbije. Ako posle ovoga međunarodna zajednica i dalje Koštunicu bude smatrala delom demokratskog bloka i bude nastavila da mu čini ustupke i spušta standarde, smatraću ih direktno odgovornima za uništavanje ono malo mogućnosti da se Srbija konstituiše kao država kandidat za članstvo u Evropskoj uniji i u NATO-u.

JELENA
MILIĆ

Svojom poslednjom izjavom Koštunica je poslao dve lopte, jednu u dvorište Borisa Tadića, a drugu u dvorištu međunarodne zajednice. On pokušava da ih istera na čistinu svojim eksplicitnim stavom. Odavno nemam nikakvih iluzija i ne pravim razliku između Demokratske stranke i Demokratske stranke Srbije na unutrašnjepolitičkom planu. Ali sada se stiglo do poslednje linije razgraničenja i tu sam još spremna da očajnički dam kredit, iako bez osnova, Demokratskoj stranci. Oni imaju priču - Ja sam Sidni Kraford već četrdeset godine, samo ne znam šta mi je danas; ja sam reformska stranka i brana radikalizmu. Ali radikalizam nadire, Koštunica je sve jači i evropske integracije su potpuno zaustavljene. Gde je tu samokritičnost Demokratske stranke, zašto ona ne bi uskladila svoje proklamovane vrednosti sa onim što čini? To bi podrazumevalo da prekine kohabitaciju, preuzme rizik u nastupu na političkoj sceni, smanji sujetu i prizna da možda nije glavni neprijatelj Srbije LDP, nego neko drugi. Možda bi odbrana od glavnog neprijatelja, radikala, bila uspešnija da se u nju krene sa zaista reformskim blokom, a ne sa DSS-om. To da nas Koštunica svesno skreće ka Rusiji 2007. godine nije krivično delo, to je legitimna politička pozicija, nažalost. Način na koji on artikuliše to skretanje je diskutabilan. Skrenite Srbiju u tom pravcu, ali ne tako da presečete sve veze sa Zapadom. Kod nas se mešaju rusofilstvo, impresioniranost ruskom književnošću, kulturom, pravoslavljem, što je potpuno u redu, ali ja ne pričam o tome kada kažem - Rusi dolaze. Govorim o odnosu Srbije 2007. sa Putinovom Rusijom 2007. i o negativnim ili pozitivnim posledicama takvog pristupa. Ne vidim zašto je politički i društveno prihvatljivo klečati na kolenima i vapiti za pomoć od Rusije, a ne dao ti bog da kažeš - Molim Amerikanke i Evropsku uniju da nam pomognu. Odmah si Tačijeva ili Soroševa kurva. Pitanje je kako smo došli dotle.

Sanda Rašković-Ivić i Koštunica, a donekle i Tadić, imaju monopol na određivanje državnih i nacionalnih interesa. Zašto i ja nemam pravo da kažem šta su nacionalni i državni interesi? Prvo, u kojim državama su ljudi najsrećniji? U svih dvadeset pet prvih zemalja na svetu postoji kombinacija protestantske države, članice NATO-a i monarhije. Zemlje u kojima vlada demokratija sve ređe ratuju i ljudi u njima kvalitetnije žive. Ne želim da Koštunica i ekipa u Akademiji imaju tapiju na to šta je srpski nacionalni i državni interes. Već je krajnje vreme da Boris Tadić prestane da lavira i balansira i izađe na čistinu i kaže kolika je cena ruske podrške. A šta se dešava? - Čak i Boža Đelić potpuno podržava naš pregovarački tim. Ali Koštuničina izjava prevazilazi podršku pregovaračkom timu. To je direktno odlučivanje o vanjskopolitičkoj strategiji ove zemlje u sledećih nekoliko godina, ako ne i decenija. Svidelo se to nama ili ne, u Evropi i u svetu traje debata o postavljanju raketnog štita kroz istočnu Evropu, koji je usmeren prema Avganistanu i potencijalnim terorističkim pretnjama iz centralne Azije i sa Bliskog istoka. Rusi opet tvrde da je to direktna pretnja njima. Poljskoj, Češkoj i Slovačkoj nije bilo lako da se opredele. Srbija je tu zaobiđena, jer je mala i nebitna, kao i koridor 4 i koridor 10, ali Rusima bi bilo drago da na svojoj strani imaju zemlju koja je jedva primljena u *Partnerstvo za mir*, a koja nije članica NATO saveza i koja može da sa pola vijagre malo podjebava.

Odavno je poznato da su naše vojne strukture, mimo političkih odnosa, sve vreme imale dobre odnose sa Rusijom i da verovatno među njima još ima onih koji su u velikom antagonizmu prema atlantizaciji vojnih struktura u Srbiji. Znači, produženi konflikt za koji se Rusija de fakto zalaže kada je Kosovo u pitanju je produženo nerešeno pitanje ogromnog žarišta. Ona za to ima finansijske i energetske resurse, njoj se može. Pitanje je da li se može Srbiji. Slušam Aleksandra Simića koji kaže - Osim Kosova, nijedan drugi problem ne može paralelno da se hendluje, ne, ništa, dok se ne reši Kosovo, a Kosovo ćemo da rešavamo do sudnjeg dana. Evo, kaže Simić, pogledajte koliko dugo svoj problem rešavaju Izraelci i Palestinci na Bliskom istoku. Slušam ga i ne mogu da verujem - Nikada nikoga nisam čula da sebi i svojoj državi želi bliskoistočni scenario.

Do pre par dana uopšte nisam pratila interne priče o tome ko će da formira vladu, jer mi je to potpuno retardirano, ako smem tako da kažem, izvinite. Ako na tom spisku više nema ni Mićunovića, ni Ružice Dindić, ni Đelića, a sa tim spiskom ste izašli pred birače, onda je to

zavrtlavanje vlastitog biračkog tela. Ono vas opet neće kazniti, jer Demokratska stranka je posle tri godine čudnog ponašanja opet imala najbolji rezultat. Ali sada smo stigli do pitanja pozicioniranja Srbije na duže vreme. Sada se mora reći dža ili bu. U opsednutosti javnosti odnosom Demokratske stranke Srbije i Demokratske stranke i našim unutrašnjim pilićarenjem, veoma malo se priča o regionu. Srpsko-albanski dijalog ne može biti rešen samo na nivou srpsko-albanskih odnosa na Kosovu. Postoji širi, stabilan okvir u kojem gubici i jednih i drugih mogu biti zamenjeni dobicima zasnovanim na osećanju da su i jedni i drugi deo istog regiona. Ali u trenutku kada ceo region eksplicitno stremi ka evroatlantskim integracijama, a Albanija i Hrvatska će postati kandidati za ulazak u NATO i Evropsku uniju, mi se okrećemo drugoj opciji. Ta druga opcija nam predlaže da teramo kera beskonačno, da se inatimo. Koliko dugo možete da budete drugačiji od okruženja? U tom smislu, mislim da je stvarno nebitno da li Dilas kontroliše Velju ili je obrnuto, ali me živo zanima da li ćemo u pregovore o Kosovu uvesti R princip, regionalni princip, i N princip, to jest šta će biti s našom integracijom u NATO. Koštunica se nikada nije ni busao u grudi s namerom da nas uvede u NATO, Tadić jeste. Mislim da će sada biti prinuđen da se o tome još jasnije odredi.

Pozicija Demokratske stranke je dugo bila - umiljato jagnje dve majke sisa, a trećoj priča da je siroče, to jest Koštunici pričam da sam patriota. Kako kaže Sonja Liht - Legitimno je biti patriota i demokrata, a i znam mnogo finih ljudi iz DSS-a. Okej, neka se druži s njima kod kuće, da su fini ne bi bili u DSS-u. Mene ne zanima njihovo poznavanje bontona, nego rezultati njihovog političkog delovanja po mene kao građanina Srbije koja je u Evropskoj uniji ili nije u Evropskoj uniji. Samo me u tom kontekstu zanimaju, a privatno prijatelje biram drugačije i nije mi jedini kriterijum da li imaju fine manire. Znači, DS je jako dugo mogao da izigrava umiljato jagnje koje dve majke sisa, a trećoj priča da je siroče, a i - Mi smo jedina brana od radikala. Ali sada ih je Koštunica čačnuo iznutra. Verujem da Tadić i njegovo savetničko okruženje vrlo dobro prate i međunarodne okolnosti i postavlja se pitanje njihove procene da li je bezbedno da i dalje kohabitiraju sa Koštunicom praveći vladu s njim, jer je to, kao, manje zlo od novih izbora. Birači bi ih kao kaznili, jer su novi izbori skupi. Okej, to bi bili troškovi na kratke staze, ali na duže staze oni možda uopšte nisu toliko veliki. Sada je, da citiram velikog filozofa i stratega srpske demokratske političke misli, Mlađana Dinkića - dža ili bu. Ako Tadić odluči da istrči, Građanski savez, Liberalnodemokratska partija, ci-

JELENA
MILIĆ

vilni sektor i nezavisno novinarstvo mogu da mu priteknu u pomoć i smanje mu nelagodu.

SVETLANA LUKIĆ:

Imala sam utisak da je Vladeta Janković pokušao da ublaži Koštuničine reči.

JELENA MILIĆ:

U Koštuničinom nastupu je bilo opravdane gorčine. Opravdanu gorčinu nosi kući, ali nemoj se igrati mojom sudbinom i sudbinom moje dece i pozicioniranjem ove države u narednih pedeset godina. A Vladeta Janković već suviše dugo u srpskoj javnosti izigrava nekoga ko ide i čisti ujutru za Koštunicom. Znaš ono - Mujo, napao ti lav ženu - E, pa sam je napao, sam neka se i brani. To je ono - Ja jesam i za Evropsku uniju i za NATO, nego ne smem to pred mojim biračima, znaš kakav mi je opštinski odbor u Despotovcu, a kakav mi je u Aleksincu, pa znaš kakva je javnost, ne mogu to baš tako da kažem, ali majke mi, u stvari jesam za Evropu. Stalno činjenice idu drumom, a srpska zvanična politika šumom. Juče čitam u onom spektakularnom projektu od novina zvanom *Pravda* pitanje da li ste za to da se prekinu pregovori i šta Srbija treba da uradi ako se unilateralno prizna Kosovo i odgovaraju Voja Brajović, Vulin, Goca Božinovska, Verica Rakočević. Pazi sad odgovor Verice Rakočević - Potrebniiji je svet nama nego mi svetu. Goca Božinovska, kontroverzna estradna umetnica sa kontroverznim vezama u svetu kontroverznih biznismena, kaže - Ja sam prevashodno za mir. Ako će da bude mir, ma neka im Kosovo. Slušaj dalje - Ionako smo najbolje živeli onda kada je Kosovo imalo najveći stepen autonomije. I pevaljke su shvatile.

Pretpostavljam da Tadić i okruženje oko njega jesu evroatlantski nastrojani, samo kažem da je vreme da se ispolje malo više i da se javnosti predstave ne samo kao sportisti, džentlmeni, *izađi mi Nikoliću na crtu* i slično, nego da malo jasnije pokažu da jesu za evropske integracije. Instrumenti pomoći Evropske unije zemljama zapadnog Balkana su promenjeni. Čuveni *cards* programi pretpristupne pomoći pojedinim zemljama zamenjeni su tenderima koji stimulišu regionalni pristup. Kao region aplicirate za određena sredstva za konsolidaciju školskih, zdravstvenih, irigacionih sistema. I hajde sad da vidimo: Kosovo bude priznato, sa ili bez Saveta bezbednosti, i šta se dešava? Mi prekidamo diplomatske odnose sa svima koji ga priznaju.

Da li je u takvim okolnostima, koje su nažalost vrlo izvesne, moguća saradnja nekog srpskog ministarstva sa ministarstvima Crne Gore, Bosne, Hrvatske, Albanije, Makedonije u zajedničkom apliciranju za te projekte? - Nije.

Koštunica će biti glasnogovornik naših opcija i predstavljace nas u svetu, što je po meni skandalozno. Dalje, kaže savetnik Simić - Kakva reintegracija kosovskih Albanaca u srpsko društvo i institucije? O tome niko i ne priča. Savetnik premijera eksplicitno kaže - Ne, nama ne pada na pamet da kosovske Albance pokušamo da reintegrišemo u srpsko društvo. A onda Toma Nikolić kaže nesrećnom Rizi Halimiju - Pa ti sve vreme učestvuješ u srpskom političkom životu. On to kaže prezrivo - Sve sam ti dao, ja sam ti to omogućio. Pa onda ta priča o Jočiću kao ministru odbrane. Ministarstvo odbrane u celom svetu definiše međunarodne odnose zemlje. Fakat je da je Ponoš načelnik generalštaba koji je ipak nešto uradio. Svakako je bolji od onog Ljubosava, kojeg na njegovo mesto želi da postavi DSS. On je zabranio Jočiću da uđe u Karaš, kada je Jočić bio u inspekciji za nesreću u Topčideru. Jočić je skot koji zataškava tragove prisustva Ratka Mladića u kasarnama. To znači da će sa Koštunicom kao premijerom bilo koji ministar vanjskih poslova biti samo protokolarna figura.

JELENA
MILIĆ

Ne znam da li si primetila, ali faktor G17 uopšte ne spominjem. Odlučila sam da ih ne tretiram kao politički subjekat posle jučerašnje izjave Mladana Dinkića da će postupiti mimo ustavnog zakona zato što za njega nije glasao. Šesti princip je malo dete prema principu - Neću da poštujem taj zakon, zato što nisam glasao za njega. To mi se mnogo sviđa. Videla sam juče slogan - Ruski veto za srpski geto. Uz podršku Rusije čak možda i postignemo cilj zvani Kosovo, ali šta je sa ostalim našim ciljevima i interesima? Usporavanje je u dvadeset prvom veku isto što i izolacija. Gledala sam sinoć film *Bljesak iz prošlosti*, o naučniku koji, u paranoji od hladnog rata šezdesetih u Americi, napravi podzemno sklonište od nuklearnog napada i onda greškom rokne avion u njegovu zgradu i on pomisli da je to ruski nuklearni napad. On i njegova trudna žena pobjegnu u sklonište i nameste kapiju na trideset pet godina, toliki im je bio štek hrane, a kao i toliko traje frka od radijacije. I posle trideset pet godina izlaze i shvate da nije bilo nuklearnog rata. Posle ove Koštuničine izjave, tajnih poseta glavešina Ruske pravoslavne crkve, koje je primio i Tadić, pitam se da li se i mi spremamo da se zatvorimo u vremensku kapsulu odbrane od globalizacije, od svake vrste integracija, od novog liberalnog svetskog

poretka. Pomozi bože, hvala Rusijo - pod tim sloganom se ovih dana organizuje miting u Novom Sadu. Šta bi bilo kad bismo ti, ja i još pedeset ljudi izašli da napravimo miting pod nazivom - Pomagaj Ameriko? Gde bismo završili? Pa linčovali bi nas na Terazijama.

SVETLANA LUKIĆ:

Bila je ovo Jelena Milić. Dok se takozvana politička elita, a i mi u medijima mesecima bavimo Kosovom ili vladom ili nerešenim rezultatom protiv Portugala u fudbalu ili izgleda porazom od Hrvata na Svetoskom prvenstvu u vaterpolu, dakle, u međuvremenu, gle čuda, život neće da stane. Malo-malo, pa se desi uglavnom nešto strašno, kao što je na primer zlostavljanje dece. Ovih dana mogli ste da pratite priču o trinaestogodišnjoj devojčici koju je seksualno zlostavljao otac. U sledećih nekoliko minuta govori vam psihološkinja i profesorka Nada Korać. Ona je još pre šest godina sa svojom kolegicom napisala knjigu koja se bavi slikom deteta u medijima, ali izgleda da je to bilo uzalud.

NADA KORAC:

Takve stvari se dešavaju i drugde, ali ono što me pogađa kao nekog ko se bavi decom jeste način na koji se to tretira u medijima. Imali smo slučaj devojčice od trinaest godina, koju je seksualno zlostavljao otac, što je samo po sebi užasno. Ne znam koliko su ljudi svesni da je taj oblik zlostavljanja u porodici mnogo teži od, recimo, onoga kada te neko premlati ili siluje. Onoga koji vas je premlatio ili silovao možete mirno da mrzite celog života, ali ako je zlostavljač vaš roditelj, onda je to jedna, kako bih narodski rekla, rana neprebolna. To je strašno, jer vi u tu osobu imate poverenja i volite je, znači, to je strašna zloupotreba poverenja. Slušaoci takođe ne znaju, a psiholozi znaju da zlostavljano ili zanemareno dete preuzima osećanje odgovornosti na sebe i time se pretrpljeni bol i užas intenziviraju. Ali ono što mene brine jeste kako se to tretira u medijima i šta mediji preduzimaju da dete zaštite od dodatne traume. Na svoj užas sam pre nekoliko dana slušala vesti baš na B92 o toj zlostavljanoj devojčici i snimljena je kuća u kojoj ona živi i pojavio se njen razredni starešina potpisan imenom i prezimenom. Apsolutno je nedopustivo da se dete tako obeležava. Nije potrebno da za njen slučaj saznaju svi.

Još dok su vesti emitovane pozvala sam telefonom novinarku, s kojom inače lepo sarađujem, i pitala je - Zaboga, šta se ovo dešava? Ona

je rekla - Mi smo to preuzeli od lokalnih dopisnika. Rekla sam - To ne sme da se pojavljuje na vašim vestima. Njena reakcija me je zapanjila, jer mi je rekla - Hajde da razgovaramo o tome, mi nismo dovoljno edukovani. Pitam se da li je potrebno da vam to objasni stručnjak, zar nije dovoljno elementarno ljudsko saosećanje? Imate dete koje je izloženo užasnoj traumi i vi sad to dete izlažete pogledu javnosti bez trunčice obzira. Naše škole se vrlo sporo reformišu i vrlo su tradicionalne, ali ipak već decenijama se o detetu sa problematičnim ponašanjem ne govori javno na roditeljskom sastanku, već se o tome razgovara sa njegovim roditeljima nasamo. Čak se ni pojedinačne ocene više ne čitaju javno, jer postoji svest o tome da javno izlaganje problema dodatno traumatizuje dete. A ovde se jednom detetu dešava nešto mnogo gore, a vi to saopštite javno ne misleći o tome da to dete mora da izađe na ulicu, da ode u prodavnicu, da dođe u svoju školu. I ako se premesti u drugu školu, svi će znati ko je. Naša sredina obeležava žrtve, pa nemojmo ih dodatno obeležavati. I najstrašnije od svega, su-tradan sam saznala da je moja koleginica, s kojom već godinama radim u oblasti prava deteta, Nevena Šahović, takođe telefonirala nekom drugom novinaru na B92, u isto vreme kada i ja. Znači, imali su bar dve osobe koje su rekle isto i to osobe za koje se zna čime se bave, ali to nije bilo dovoljno - ta vest se ponovila u vestima u jedanaest sati. Taj izostanak elementarnog ljudskog saosećanja me je potpuno oborio s nogu. Ako je takvo ponašanje normalno, onda ja pristajem da budem umno poremećena, jer ako to smeta samo meni i šačici ljudi, onda neka bude tako.

Razlog zbog kojeg dižem ovoliku galamu na račun medija koji inače poštujem iz mnogo razloga, jeste što mislim da mi, gledaoci, imamo ne samo pravo, nego i dužnost da od tog medija tražimo najbolje. Valjda s razlogom očekujemo da on bude vrsta trendsetera u tretiranju svih problema. Tu se odlično tretira korupcija, iznošenje novca u druge zemlje, trgovina ljudima i tako dalje, svaka im čast. Onda utoliko pre ne vidim zbog čega ne može da se učini mali napor da se na pravi način tretiraju i stvari koje se tiču običnih, malih ljudi i dece. Potrebno je samo da se stavite u cipele tog deteta i shvatćete da ne smete da ga dodatno traumatizujete i to će onda biti primer svim ostalim medijima. Mediji treba da nude modele. Često razgovaram sa novinarima i oni mi kažu - Ali naša dužnost je da informišemo, a ne da poučavamo. To nije istina, jer kada bi to bilo tačno, u emisijama o modi bismo gledali samo kako se naši ljudi neadekvatno i loše oblače, a u emisijama o ishrani kako naši ljudi vole da jedu sarme i koba-

NADA
KORAC

sice. Naprotiv, ima mnogo emisija o tome kako se treba hraniti i kako treba živeti, što je odlično. Ne vidim zbog čega u izveštavanju o stvarima koje nas pogađaju ne treba da vodimo računa o merilima za koja smatramo da ih treba poštovati.

Obavešteni smo da je otac devojčice uhapšen, da je dete sklonjeno u hraniteljsku porodicu, što je jako dobra vest. Odlična vest je i to da je drugo dvoje dece iz iste porodice takođe sklonjeno u hraniteljske porodice. Važno je da to saznaju stvarne i potencijalne žrtve, jer onda znaju da će dete koje je izloženo nečem sličnom biti takođe sklonjeno, kao i njegova braća i sestre. Međutim, saznali smo još nešto na Televiziji *Pink*. Gošća je bila gospođa iz trauma centra, koja je rekla neverovatan podatak, za koji nisam znala, da su, za razliku od drugih oblika seksualnog zlostavljanja za koje su zaprećene kazne deset i petnaest godina, za seksualno zlostavljanje u porodici maksimalne kazne samo tri godine zatvora, bez određenog minimuma. Šta to praktično znači? To znači da neko može da potpuno po zakonu osudi takvog zlostavljača na nedelju dana zatvora i da se na tome sve završi. Ja mislim da je to skandalozno i da je to nešto što zakonodavac, a to je Skupština Republike Srbije, mora hitno da promeni. Moguće je da oni to nisu znali, ali evo, mi ih sada obaveštavamo da postoji takav zakonski apsurd. To je nešto što može da se promeni brzo i jednostavno i verujem da je to nešto o čemu bi se saglasili apsolutno svi poslanici u skupštini. Evo, ako vole da se sabiraju, neka se saberu oko toga. Sigurna sam da bi svi, od Čede Jovanovića do Tome Nikolića, glasali za takav zakon.

SVETLANA LUKIĆ:

Tom čoveku, za kojeg se osnovano sumnja da je seksualno zlostavljao svoju ćerku, određen je pritvor od mesec dana, ali je posle dva dana pušten na slobodu.

NADA KORAĆ:

Tako je, a čula sam i obrazloženje. Rečeno je da su svi svedoci saslušani i da sud više nema šta da radi. A zašto se čovek sklanja u zatvor? - Zato da bi se zaštitile potencijalne žrtve. Vrlo često mi pravnici kažu da postoje zakoni, kao što je onaj o lustraciji, ali da ne mogu da se primenjuju. A zašto ne mogu da se primenjuju? Kažu mi - Ne postoji politička volja. E, kada čujem: politička volja, ja se hvatam za pištolj. U našim uslovima se taj termin koristi onda kada nekog treba sakri-

ti i zabašuriti. Kada Pera, Žika ili Mika nešto neće, onda se kaže - Ne postoji politička volja. A kada nema subjekta, nema ni odgovornosti. Zakon o porodici sada jeste mnogo bolji, ali mi opet vidimo te ljude iz centra za socijalni rad kako se hvataju za glavu. Kako je moguće da takvog čoveka puste na slobodu posle nekoliko dana? Ljudi koji se bave zakonima treba da pretresu te zakone i da vide da li su oni usaglašeni jedni s drugima, a ne da svako svoj zakon spremi u svoju fioku i da između tih fioaka onda propadaju ljudi, u ovom slučaju deca. Dajte da se decentriramo, da zauzmemo tačku gledišta deteta, zar je to toliko teško? I ne samo tog jednog deteta, nego sve dece koja su u istoj takvoj situaciji. Ko će da odluči da prijavi svog oca ili bliskog rođaka, ako zna da će taj biti pušten na slobodu posle četrdeset osam sati?

NADA
KORAĆ

SVETLANA LUKIĆ:

Pre nekoliko dana Fond za humanitarno pravo je izdao saopštenje o ženi koja je svedočila o seksualnom zlostavljanju malog Roma u Građiški. Ta žena već mesecima živi u paklu zbog toga.

NADA KORAĆ:

Da bi se ljudi stimulisali da prijavljuju nasilje, morate im obezbediti zaštitu, što se ovde očigledno nije dogodilo. Živimo u zemlji u kojoj se smatra neprimerenim da odem i prijavim svog komšiju koji zlostavlja svoje dete - to se smatra mešanjem u privatne stvari. Ljudi prvo moraju da shvate da to nije mešanje u privatne stvari, ali i čoveku koji prijavi zlostavljanje treba omogućiti da to učini bezbedno po sebe. Država mora da predvidi sve aspekte tog postupka, da obeshrabri zločinca, a ohrabri žrtve. Pazite, postoji podatak - ne znam da li se odnosi na svu decu ili samo na devojčice - da svako treće dete ili svaka treća devojčica prođe kroz neki oblik seksualnog zlostavljanja tokom odrastanja. To je strahovito veliki broj. Ima li nekoga tamo ko je, za naš novac, zadužen da o tome misli, ne znam, ali mislim da bi on morao da postoji.

SVETLANA LUKIĆ:

Zoran Ostojić iz Građanskog saveza Srbije nije bio fasciniran Koštuničinom izjavom da je naš prvi nacionalni zadatak da propadne Ahtisarijev plan i Ahtisari zajedno sa njim. Zoran Ostojić govori o drugoj i ne manje užasnoj izjavi bivšeg, sadašnjeg, budućeg i svagdašnjeg predsednika vlade, Vojislava Koštunice.

ZORAN OSTOJIĆ:

Gora mi je izjava da je ruski veto istorijski događaj za Srbiju, to mi je baš šokantna izjava. Ona otkriva suštinu politike Vojislava Koštunice, koja je antievropska. Koštunica ne želi evropske integracije, a još manje one atlantske. Kada kaže - istorijski značaj ruskog veta, to znači - završeno je sa Evropom, jer niko normalan ne misli da sa ruskim vetom mi hoćemo u NATO i Evropsku uniju. To bi bilo kao da je 1999. godine, kada je Milošević od Rusa tražio rakete S300, rekao Rusima - Dajte nam te rakete da se odbranimo od NATO agresora, ali nemojte da se ljutite, kada se odbranimo, mi ćemo da se učlanimo u NATO. Milošević je hteo te rakete da bi Rusiju uvukao u taj rat. Ubeđen sam da se ruski veto neće desiti, ali kada bi se, na državnu i nacionalnu nesreću, desio, imao bi tako katastrofalne posledice po budućnost Srbije kao što bi imale i te rakete - da smo ih dobili. Zato mislim da je ruski veto kraj evropske orijentacije Srbije, a on ga priželjkuje. Zato mi je ta izjava gora nego ova - naš je interes da propadne Ahtisarijev plan.

U najdubljem državnom i nacionalnom interesu je da Ahtisarijev plan prođe, zato što je on šansa za Srbiju. Bojim se da je priželjkivanje da on propadne ravno Miloševićevom priželjkivanju da propadne plan Z4. Propast plana Z4 je prepolovila broj Srba u Hrvatskoj, što je izgleda bio plan memorandumske, konzervativne, antievropske Srbije. Na sreću, Ahtisarijev plan neće propasti, ali na nesreću nije iskorišćeno vreme konsultacija da se naša državna politika fokusira na ono što je suština, a to je položaj Srba na Kosovu. Naša koncepcija je bila zasnovana na teritorijama, na suverenitetu, kojeg se Srbija odrekla 1999. godine skupštinskom rezolucijom kojom je prihvaćen Kumanovski sporazum i Rezolucija 1244. U Rezoluciji 1244 jasno piše da će konačni status Kosova biti određen na osnovu sporazuma iz Rambujea. Sporazum iz Rambujea predviđao je referendum tri do pet godina posle prestanka sukoba. To vreme je prošlo i to što je Ahtisarijev plan lošiji nego sporazum iz Rambujea je samo dokaz koliko je politika koja drma Srbijom od 1989, od Gazimestana, sa kratkom pauzom dvogodišnje Đinđićeve vlade, pogubna i loša. Pridružio se i Toma optužujući Tadića da je on kriv što vlada još nije formirana. To je direktna pomoć Koštunici u trgovini među njima. Bojim se da ta vlada neće napraviti pomak u odnosu na prethodnu. Posle ovakvih izjava Koštunice, perspektiva je sumorna, ali ostaje nada u diplomatsko umeće i sposobnost Zapada i razum Rusije.

Rusija mora da shvati da je interes Srbije isti kao i interes Rusije, zato što je Rusija pridruženi član NATO-a. Licemerno je s jedne strane želiti dobre odnose sa Zapadom, trgovati, prodavati naftu, a s druge strane jednu malu zemlju gurati sve dublje u antizapadno raspoloženje, samo zato da bi imao monetu za potkusurivanje u velikim geostrateškim igrama. Ubeđen sam da će i u Rusiji shvatiti da njihov interes mora biti stabilnost Balkana, a sa Srbijom koja vodi politiku kakvu nagoveštava Koštunica, nema stabilnog Balkana.

ZORAN
OSTOJIĆ

SVETLANA LUKIĆ:

Sudeći po izjavama koje sam mogla da čujem od demokrata, od Pajtića recimo, to sa Koštunicom kao mandatarom više nije sporno.

ZORAN OSTOJIĆ:

To nije bilo sporno ni pre izbora, nije bilo sporno u trenutku kada je ustav napisan preko noći i onako usvojen u skupštini. Mislim da su ovi izbori raspisani da se ništa ne bi promenilo, da kohabitacija preraste u koaliciju i da bi se odložilo rešenje konačnog statusa Kosova. Kada je Đelić u kampanji proglašen budućim mandatarom, odmah smo rekli da je to žrtvovanje tog čoveka. Ali to što smo u pravu ne znači ništa, ukoliko drugi iz toga ne izvuku pouke. Nema evropske Srbije bez Demokratske stranke i sada, kada Koštunica pokazuje svoje pravo, antizapadno lice, novi izbori ne bi bili ponovljeni izbori, nego zaista novi. Tu bi Srbija glasala za jednu od dve politike, jer u Srbiji postoje samo dve politike, sve ostalo su nijanse između njih, demagogija i populizam. Na Tadiću je da odluči hoćemo li u Evropu ili nećemo. Kada bismo toga dana imali i predsedničke izbore, antievropske snage doživele bi takav poraz da bi bile onemogućene da dalje trguju i ucenjuju. One bi zaista otišle u istoriju. To bi bio 6. oktobar na demokratski način, ono što smo svi priželjkivali. Sudbina Zorana Đinđića i ta zavera pokazuju da 6. oktobar 2000. godine nije bio realan. Toga dana su samo oni mogli nas da pobiju, a ne mi njih da pohapsimo.

Potrebni su nam referendumski izbori, slični onima 24. septembra 2000, kada se glasalo protiv Miloševića. Sada bi se glasalo za i protiv Evrope i antievropskim snagama bi bio nanet konačni poraz. Ali ta evropska lista na ponovljenim ili nekim drugim izborima mora da ima drugu politiku. Više se ne može ići na izbore sa pričom - Kosovo je duša, bubreg i srce Srbije. Ne može se više reći kako ćemo rešiti

problem Mladića, nego se mora reći - Uhapsićemo i izručiti Mladića i Tolimira i Župljanina i Hadžića i koga još traže. Srbija ima demokratski potencijal i to je dokazano time što je građanska i liberalna opcija samostalno ušla u parlament. Ranije je to uspevala samo uz pomoć većih stranaka. Politika ni levo ni desno, i levo i desno, objektivno je nemoguća u zemlji koja je u tranzicionom periodu. Protekle tri godine imali smo vladu koja je bila marioneta u rukama krupnog kapitala, vladu nastalu kao posledica zavere u kojoj je ubijen Đinđić. Do ovog trenutka Srbija još nije uspela da mirno, na izborima promeni vlast. Vladavina uredbama i dekretima se primenjuje u diktaturi i Srbija je u krajnje delikatnoj situaciji, u kojoj se tema Kosova koristi da se ne bi dala vlast. Setimo se *C marketa*. Gde ga je Radulović prodao ovoj dvojici koji su ga kupili? - U kabinetu Koštunice. Ali o tome ne može da se priča, jer nas zalepe sa ruskim vetom i Kosovom.

Šta bi to bilo usvajanje evropskih vrednosti delima, a ne rečima? To bi bilo hapšenje Mladića. Da li neko posle ovih izjava misli da je Mladić bliže Hagu ili je nesumnjivo dalje? Koštunica je najavio da ćemo mi, ako Kosovo bude nezavisno, preispitati odnose sa zemljama članicama NATO pakta, jer će tada biti jasno da su nas bombardovali zato da bi nam uzeli Kosovo. On je bio šokiran kada smo primljeni u *Partnerstvo za mir*. Zaista ništa nije ukazivalo da mi tu imamo šanse. Tadić nam je rekao da su to uradili on i njegovi savetnici. Verujem da su radili na tome, ali radili smo i mi, godinu dana objašnjavajući strancima da prijem Srbije u *Partnerstvo za mir* olakšava stavljanje vojske pod kontrolu, što znači da je Mladić bliže Hagu. Jedini uslov koji nam je postavljen bio je imenovanje Zdravka Ponoša za načelnika generalštaba. Tadić je to uradio i mi smo primljeni - na užas Koštunice. Ako ministar odbrane bude bio iz DSS-a, Koštunica će da smeni Ponoša. Ja ne znam koga on ima kao kandidata za načelnika generalštaba, ali zakleo bih se da Koštuničin kandidat govori ruski.

Priča o podeli Kosova je u suštini priča o velikoj Albaniji, a da ne pričam šta bi se onda desilo sa sedamdesetak hiljada Srba koji žive južno od Ibra. Šta, njih ćemo da iselimo u Preševsku dolinu, a Albance iz Preševske doline na Kosovo? To je sumanuto i to niko neće dopustiti. Ne daj bože da nam ovo budu teme sledeće dve-tri godine, jer ne mogu ni da zamislim koliko bi se u međuvremenu obavilo privatizacija i koliko novca bi još uzeli od naroda. To je Slobina, čisto džeparoška politika, kada dvojica uđu u autobus, pa jedan zagovara neku babu, a drugi joj vadi novčanik iz torbe. E, to se dešava ovde. Kosovo je

Koštunici samo instrument da zaustavi Srbiju u usvajanju evropskih vrednosti. I on to otvoreno kaže - Ne treba nama članstvo u Evropskoj uniji, ako ćete vi da nam uzmete petnaest odsto teritorije. Kao da nam ne uzimaju osamnaest odsto stanovništva, kao da je to prazna teritorija, livade i pašnjaci, a ne ljudi, kuće, škole. Što se Albanaca tiče, ti ljudi neće da plaćaju porez ovoj državi, neće da idu u njenu vojsku, neće da plaćaju ni telefonski račun, jednom su se selili, pa su se vratili i ta priča je završena 1999. godine.

ZORAN
OSTOJIĆ

U Srbiji postoje samo dve politike i više ne postoji nikakav demokratski blok. Postoje političke snage koje su za hvatanje koraka sa susedima na putu ka Evropskoj uniji i one koje i dalje hoće da održavaju staru politiku. Tadić treba da gurne Koštunicu ka radikalima i da im kaže - Idite, možete zajedno, možete odvojeno, nas se to ne tiče, ovi koji su za Evropu imaju samo jednu listu. Mislim da bi na njoj bile samo Demokratska stranka, LDP i GSS. Ako neće Đelića, 'ajmo ponovo na izbore sa novom politikom, koja bi bila bliža našoj politici nego dosadašnjoj politici Demokratske stranke, jer ta politika ne daje neke naročite rezultate. Vidim strip u *Blicu* pre neki dan, razgovaraju Tadić i Koštunica, pa kaže Tadić Koštunici - Nije realno da moja stranka, koja je osvojila najviše glasova nema većinu u vladi, a Koštunica mu odgovara - To nije realno, ali nije realno ni da stranka koja je osvojila najviše glasova nema premijera, pa ga nema. Dokle će to ići, zaista ne znam. Ovaj hoće da prekine odnose sa Evropom, da istupi iz *Partnerstva za mir*, ko zna kakve ludosti mogu da padnu na pamet njemu i njegovim savetnicima - da krenu u neku podzemnu akciju na Kosovu sa tim vojnicima i policajcima u civilu, bog sveti zna. Da li će Tadić da sledi tu politiku ili će izaći iz nje? Zašto gubimo vreme i to ne raščistimo sada, jer očigledno je došlo vreme za raščišćavanje.

Potrebni su nam novi izbori sa jasnom politikom, koja je drugačija od dosadašnje politike Demokratske stranke, i kada je u pitanju Kosovo i odnos prema Hagu i ekonomija. Zaustavljene su reforme i modernizacija zemlje i tranzicionih gubitnika je sve više. Njima niko ne kaže koliko košta održavanje severnog Kosova pod našom paradržavnom kontrolom. Kada bi to znali glasači radikala, kada bi shvatili da se od njihove bede uzima za nešto što je odavno završeno i služi samo kao sredstvo za održanje na vlasti tog Tome i tog Voje, drugačije bi glasali. Toma Nikolić je poslanik u skupštini Srbije neprekidno od 1992. godine. On je jedan od dvesta pedeset ljudi koji petnaest godina upravljaju ovom zemljom. Šta se desilo u tih petnaest godina sa ovom ze-

mljom, sa ovim ljudima, s njihovim novcem, životima? A on je odgovoran, i to je mera njegovog rada. Ljudi to ne znaju, jer se njihovim osećanjima i njihovom bedom manipuliše i zato pitanje Kosova mora da ostane otvoreno, jer više ne može da se manipuliše osećanjima ljudi koji su poreklom iz Crne Gore, a mnogo ih je u Srbiji, kao što se to radilo do maja prošle godine. Zato mi kažemo - brzo rešenje statusa Kosova je u državnom interesu Srbije i svih njenih građana, jer tada možemo da se zapitamo ko nam krade novac i da li ćemo uhapsiti Mladića i da li ćemo osuditi genocid u Srebrenici i da li želimo tamo kuda moramo ići.

Srbija je zaustavljena na svom evropskom putu tim atentatom. I evo, ko se seti, setiće se da je Koštunica hteo da sruši vladu Zorana Živkovića pošto-poto pre nego što počne suđenje. Batić i vladu su munjevito gradili sudnicu, da suđenje počne pre nego što padne vladu. A ona je padala od septembra, od kada se Koštunica povukao iz ustavne komisije i rekao - Ne interesuje me ustav, hoću prvo izbore. Suđenje je počelo u novembru, pre nego što je Koštunica formirao vladu i zato mu je bilo teže da ruši to suđenje. Sve je učinio. Setimo se izjave Stojkovića da treba ukinuti specijalni sud. Da suđenje nije počelo za vreme Živkovićeve vlade, nikada ne bi ni počelo. I kao što vidimo, Koštunica odlazi, izbori su se završili pre dva meseca, on je u samoproglašenom tehničkom statusu, a još nemamo nijednu pravosnažnu presudu. Čak ni u trećem stepenu za Ibarsku i Stambolića Vrhovni sud još nije odlučio. I sudije su ljudi. Nisam pričao sa Srđom Popovićem, koji je čekao kraj suđenja i doba izbora da pokuša da proširi optužnicu na pobunu *Crvenih beretki*, koja otvara političku dimenziju atentata. Setimo se šta se desilo sa tužilaštvom, Prijić je degradiran, jedan je umro, dvojica su otišla, smenjena i tako dalje. Od ishoda tog procesa zavisi pravosuđe, koje je temelj pravne države. I vidi se kako svi kalkulišu, čekaju da vide da li će Koštunica zadržati neprikosnovenu vlast.

Ovo što Koštunica radi je razgradnja institucija svakodnevnim kršenjem zakona. On šalje signal pravosuđu da ne treba da se drži zakona kao pijan plota. Duboko verujem da će ishod ovog suđenja odrediti budućnost Srbije i uveren sam da niko neće imati hrabrosti da amnestira one koji su organizovali i izvršili ubistvo Đinđića. Ako u ovom trenutku Srbija nije spremna da otvori političku pozadinu atentata, to će brzo doći na red i nećemo morati da čekamo dvadeset-trideset godina da se otvore arhivi. To nije politički realno u ovom trenutku

zbog odnosa snaga, odnosno politike Demokratske stranke koja je sa novim rukovodstvom posle ubistva Đinđića krenula putem kohabitacije. Ali sada smo tu mi da im ne damo mira. Tih dvesta hiljada ljudi i na sledećim izborima ko zna još koliko su zalog i garancija da to ne može tek tako da se završi.

Srbija još nije spremna i to je realnost. To se vidi i po sudbini Mladića. To što on nije u Hagu takođe je pokazatelj odnosa snaga, ali to ne znači da sutra neće biti drugačije. U Poljskoj je crkva srušila komunističku, pa su onda krenuli u lustraciju i niko nije ni pomislio da lustrira i crkvu. Ali sada je i to došlo na dnevni red, pa će i kod nas suočavanje sa prošlošću kad-tad doći na dnevni red. Od odnosa snaga zavisi da li će to biti pre ili kasnije. I Srebrenica je ta prošlost i mnoga kršenja ljudskih prava i ratna politika i nacionalizam, a suđenje za atentat je kamen temeljac svega toga, jer Đinđića je ubila država i to ona sa kojom treba da raščistimo. Zamislite da je napravljena koncentraciona vlada odmah posle ubistva Đinđića i da su u tu vladu ušli socijalisti i radikali. Gde bi sada Srbija bila da nije bilo *Sablje* i vanrednog stanja? Mi možemo samo da budemo nezadovoljni brzinom i svesni toga šta su kočnice. Politika je suština, sve ostalo dolazi samo. Zašto je Tadić samo jednom bio na suđenju, i to, gle čuda, kad je svedočio Veruović sa svojim trećim mecima, da bi posle toga i on i njegov brat otišli u diplomatsku službu? Trebalo je da Tadić tamo bude svakog dana kao građanin, a baš toga dana je mogao da izbegne da dođe u sudnicu.

SVETLANA LUKIĆ:

U polufinalu svetskog prvenstva Hrvati su nas pobedili sa 10 : 7, dobro smo prošli, vodili su sa 8 : 2, kao na jučerašnjim izborima za predsednika Srpske akademije nauka, na kojima je sa 80 : 20 poražena struja Vasilija Krestića, Mihaila Markovića, Koste Čavoškog i Dragoslava Mihajlovića. Možda će ubuduće SANU postati pristojnije mesto. Kao i svi narodi, i mi u istoriji imamo svakojake ljude. Pitanje je samo koga ćemo izabrati za uzor, koga će istoričari izvući na videlo dana. Naš stalni sagovornik, istoričar Slobodan G. Marković, poslednjih devet godina bavio se životom i delom Čedomilja Mijatovića, jednog od mnogih zaboravljenih ljudi. On je pripadao Naprednoj stranci zajedno sa Milutinom Garašanićem, Milanom Piroćancem i Stojanom Novakovićem.

ZORAN
OSTOJIĆ

SLOBODAN G. MARKOVIĆ:

Mene je Mijatović privukao pre svega zato što sam primetio da je napisao nekoliko knjiga o Srbiji na engleskom jeziku, a da nikada nijedna od njih nije prevedena na srpski. Zanimalo me je kako je to moguće. On je živio od 1842. do 1932. godine, u periodu kada je vrlo malo Srba moglo bilo šta da objavi u angloameričkom svetu. A njegove knjige su doživele više izdanja, recimo *Srbija i Srbi* je imala tri izdanja u Americi i tri u Velikoj Britaniji. Istražujući devet godina o njemu, utvrdio sam da je bio neraskidivo povezan sa modernizacijom Srbije. Od zemlje koja je početkom devetnaestog veka bila turski sandžak, periferna oblast carstva, iz stanja koje se nije mnogo razlikovalo od neolita po kulturnim obrascima i ekonomiji čistog preživljavanja, Srbija je do kraja devetnaestog veka, za samo sto godina, doživela veliku transformaciju. Čedomilj Mijatović je ostao upamćen kao čovek koji se najdoslednije od svih srpskih intelektualaca zalagao za uvođenje železnice i za osnivanje Narodne banke Srbije. On je kum naše valute, dao je ime dinaru, kada se biralo između patriotskog imena - srbijak i imena koje je imalo dužu tradiciju, još od latinskih vremena - dinar. On se u Srbiji suočio sa mnogim stvarima sa kojima se suočavamo i mi danas: sa odnosom između nacionalizma i demokratije, liberalizma i demokratije. Što se tiče nacionalizma, cela Evropa devetnaestog veka bila je nacionalistička i čak je čovek kao što je Sigmund Frojd izjavio neverovatnu stvar, da ceo njegov libido pripada Austro-Ugarskoj. To se odražavalo i na naše prilike, međutim, kada je u pitanju liberalizam, tu je Mijatovićeva generacija naišla na suštinsku suprotnost. Narodne mase su bile za seosku demokratiju, zasnovanu na egalitarnosti, jednostavnosti društva. Sa druge strane našli su se intelektualci poput Mijatovića, koji su pokušali da u Srbiju uvedu evropske tekovine liberalizma.

Čedomilj Mijatović je bio jedan od vođa Napredne stranke, koja je bila nesumnjivo najliberalnija stranka u istoriji političkog života Srbije devetnaestog veka i imala je najveći modernizacijski kapacitet. Videći da to ne ide, da je sa takvim programom nemoguće u Srbiji pobediti na izborima, oni su čak predlagali da različite kategorije stanovništva prema obrazovanju imaju i različiti broj glasova: da najobrazovaniji imaju po nekoliko glasova, a da najmanje obrazovani uopšte nemaju pravo glasa. Nešto slično, ako se sećate, predložila je Liberalna stranka u Crnoj Gori. Dakle, ni danas takve ideje, koliko god bile neprihvatljive, nisu nestale. U Srbiji liberalizam i demokratija nisu mogli da idu zajedno. Ili ste mogli da imate demokratiju, ali onda ne-

ma liberalizma, ili ste mogli da imate nametanje liberalizma, a to je protidemokratski. Iako je nacionalizam bio dominantan diskurs u to vreme, Mijatović se u mnogo čemu izdvajao i dozvolićete mi da citiram dva odeljka koja o tome govore. On primećuje da nam je potrebna skeptičnost prema dotadašnjem samoviđenju srpske istorije. *Ovakav bi nam pravac dobro došao*, kaže Mijatović, *jer lepa misao da narodni ponos valja pobuđivati izrodi se u krajnost, pa kao krajnost može samo da nam naudi. Svuda se i na sva usta propoveda da smo mi Srbi najbolji narod na svetu, da smo mi Sloveni, ali naročito mi Srbi, od postanka najžešći slobodnjaci, dok su svi ostali narodi zadahnuti ropskom uslužnošću. To nije probuđivanje ponosa, to je samo navoditi narod da sebe smatra za aristokrata u krugu ostalih naroda. Taj pravac ne može da ne bude od štete i po nas i po napredak celog društva ljudskog*, primetio je, dakle, Mijatović još 1868. godine. U jednom pismu iz 1902. godine on kaže: *Ja sam po godinama istina star čovek, ali čini mi se da u mome srcu nikada nije bilo življih i širih simpatija, ne samo za interese i napredak naše Srbije, nego uopšte za interes i napredak celoga sveta. U Londonu nije moguće da se čovek ne oseća kao građanin celoga sveta, da ne vidi više, prostranije i šire horizonte.*

SLOBODAN G.
MARKOVIĆ

Reč je o čoveku koji je posvetio život Srbiji, koji je u svoje vreme bio slavni književnik, veoma cenjeni istoričar, šestostruki ministar finansija, ministar inostranih dela. Imao je tešku sudbinu i umro je u gotovo potpunoj bedi i to zahvaljujući svojoj doslednoj odluci da ne prihvati čin kraljeubistva iz 1903. godine. Najviše je ostao upamćen po tajnoj konvenciji iz 1871. godine, koju je sklopio on sa austrougarskim poslanikom, ali koju je dogovorio knez Milan. Tom konvencijom Srbija se odrekla pretenzija na Bosnu i Hercegovinu, dobila u izgled maglovite pretenzije na Makedoniju i odrekla se pretenzija na Kosovo. U trenutku trijumfalizma, kada je ujedinjena Jugoslavija, činilo se da je on počinio veliku izdaju potpisivanjem ove konvencije. Danas istoričari smatraju da je to bio nužan potez u času kada Rusija napušta Srbiju, koja prelazi u austrougarsku interesnu sferu. Pitanje koje nam se ovde nameće je pitanje odnosa Srbije i zapadne Evrope. U dvadesetom veku Srbija i zapadna Evropa su se tri puta našle na različitim stranama. Prvi je bio Majski prevrat 1903. godine i diplomatska izolacija Srbije nakon toga, pre svega od Velike Britanije. Drugi period se retko pominje, od 1946. godine i obaranja američkih bombardera iznad Istre. Treći period je, naravno, period devedesetih. To nije mnogo u odnosu na sto godina, sve zajedno ni dvadeset. Na

našu nesreću, mi smo proživeli najduži period od ta tri. Prvi je trajao tri, drugi pet, treći skoro deset godina i kulminirao je 1999. godine. Čedomilj Mijatović je, zgrožen Majskim prevratom 1903. godine, napustio Srbiju i poslednjih trideset godina života proveo u Engleskoj. Pomenuo bih zanimljivu epizodu, koja se dogodila 1916. godine. On je te godine otišao u Sjedinjene Američke Države i Kanadu sa Emelin Pankherst. Kada danas čitamo top-liste najvažnijih žena svih vremena, uvek će se među prvih deset naći ime Emelin Pankherst, zato što je kao vođa sifražetskog pokreta u Velikoj Britaniji doprinela da žene dobiju pravo glasa na izborima. Dakle, ta velika žena feminističkog pokreta odlučila je da 1916. godine krene u propagandnu akciju podrške Belgiji i Srbiji, kao zemljama koje su tada najviše stradale u ratu. Odlučila je da zajedno sa Čedomiljom Mijatovićem ode u Ameriku i da nekoliko meseci propagira Srbiju i njene ciljeve po najvećim mestima Sjedinjenih Američkih Država i Kanade. Da bismo shvatili koliko je Emelin Pankherst značajna, kada odemo u London i dođemo do zgrade parlamenta videćemo spomenike najvećim britanskim vladarima. A pored parlamenta je spomenik Emelin Pankherst, čime je ona stavljena u kontekst najvećih imena britanske istorije. S jednom takvom osobom Mijatović je propagirao srpsku stvar po Americi i Kanadi i on iskreno priznaje da su svuda imali mnogo publike, ali ne zahvaljujući njemu, nego zahvaljujući popularnosti Emelin Pankherst.

Čedomilj Mijatović je bio prvi Srbin koji je pisao za enciklopediju *Britanika*. Njegovi članci su u toj enciklopediji bili sedamdeset i jednu godinu. Ne samo da je on bio prvi Srbin koji je pisao u ovoj enciklopediji, nego je bio jedan od retkih saradnika enciklopedije kome je povereno da piše odrednicu o zemlji iz koje potiče, jer to se uvek izbegavalo zbog objektivnosti. On je u najčuvenijem, jedanaestom izdanju enciklopedije *Britanika* napisao odrednicu o Srbiji, koja je kasnije štampana i u posebnoj knjizi, a onda su njegove odrednice neprekidno preštampane u kasnijim izdanjima enciklopedije od 1902. do 1973. godine. U domaćem izdanju enciklopedije *Britanika* dodati su, po mišljenju naše redakcije, svi zaslužni Srbi i naučnici, stručnjaci, javne ličnosti. Naravno, o Čedomilju Mijatoviću nigde nema ni pomena. Još veća nepravda učinjena je njegovoj supruzi, Engleskinji Elodiloten Mijatović. To je prva istoričarka u modernoj Srbiji i teško da postoji ijedna žena u istoriji Srbije devetnaestog veka koja je toliko doprinela da Zapad upozna Srbiju. Ona je objavila zbirke srpskih narodnih pesama i pokušala da od kosovskog ciklusa napravi celinu i napisala je istoriju moderne Srbije na engleskom. Njeno ime danas je u

Srbiji gotovo potpuno nepoznato, tako da se ne radi samo o Mijatoviću, nego o bračnom paru Mijatović, koji je zaboravljen u Srbiji. A kako su žene mnogo manje izučene u našoj historiografiji, jer im se namerno uskraćuje zasluženno mesto, tako je, naravno, i sa suprugom Čedomilja Mijatovića.

Velike sile su imale ambasadore, male su imale poslanike i Mijatović je u doba majskeg prevrata treći put bio poslanik u Londonu i jedini naš poslanik koji je posle Majskeg prevrata podneo ostavku. Da podsetim, ubijeni su kralj i kraljica, iskasapljeni i bačeni goli kroz prozor, a nova vlada je sastavljena od ljudi koji su direktno učestvovali u njihovom ubistvu. Polovina članova nove vlade bili su zaverenici. Mijatović se našao u nekoj vrsti dobrovoljnog izgnanstva. Ovde je preda mnogom proglas iz tog vremena, koji glasi ovako: *Danas, pak, posle ovako jezovitog, strašnog, varvarskog, a još zakonima zemaljskim nepodvrgnutog zločina, posle onako jasno ispoljenih diplomatskih opomena, pa čak i pretnji, danas cela Evropa, ceo prosvećeni svet, a naročito visokokulturna i svesilna Engleska sa gnušanjem odvrća lice svoje od Srbije, smatra je kao zemlju varvarsku i zločinačku, kao elemenat nereda i nemoralna, kao čudovište i sablazan među ostalim državama, te se ograđuje i izbegava svaki bliži dodir sa njom smatrajući je kao propalu i obrečenu na strašnu pogibao. Danas je srpsko ime omrznuo i po zlu čuveno, danas je Srbija izgubila sve negdašnje prijatelje i poštovaoce, ona je danas sama ubila sav svoj prestiž na Balkanu, pa čak i u srpstvu stoji usamljena, nemoćna, izdvojena kao žrtva određena da i život izgubi. Ako bi se zavereničko pitanje, koje u svoj svojoj nagoti stoji i pred našim državicima i pred forumom celog civilizovanog sveta, rešilo polumerama, ovo strašno i sudbonosno pitanje ne samo da ne bi bilo rešeno, nego samo još pozleđeno, pogoršano i dovedeno u novu najopasniju fazu. Dalje se u proglasu kaže: *Mi hoćemo i da se jednom prestane i sa besprimernom kapitulacijom državnog autoriteta pred ovim ljudima, mi hoćemo da državni faktori jednom budu svesni svog odgovornog položaja i sve težine državnog autoriteta koji predstavljaju. Mi hoćemo da jednom svaki državni službenik svesno i do samog pregorevanja vrši dužnost koja mu je određena i da svaki svojom energijom štiti državne i zakonske interese. Ko se, pak, ne oseća sposoban za ovo, pošteno je i patriotski da uzme kapu i ode kući.**

Ovde se radi o slučaju koji se može porediti sa današnjim vremenom. Sudbina diplomatske izolacije Srbije zavisila je od nekoliko ljudi,

SLOBODAN G.
MARKOVIĆ

glavnih kraljeubica, glavnih zaverenika, čije je uklanjanje tražila Engleska, ali koji su u Beogradu ustanovili neku vrstu svoje kamarile, držali u određenoj zavisnosti i kralja Petra Karađorđevića i zato ih je bilo vrlo teško ukloniti. Polumere o kojima se ovde govori su na kraju i izvršene, kraljeubice nisu uklonjene, kako je to traženo, već da su penzionisani sa penzijama koje će biti ravne platama i još uz određenu odštetu. Ovo je u stvari proglas građana Srbije koji su osnovali časopis *Za otadžbinu*, organ Društva za zakonsko rešenje zavereničkog pitanja. Ovo je proglas od utorka, 19. decembra 1905. godine pod naslovom - *Šta mi hoćemo*. Mijatović je bio jedan od ljudi koji je pripadao ovom društvu. On je istovremeno nagovarao Engleze da obnove diplomatske odnose sa Srbijom i srpsku vladu da kazni zaverenike. Čovek koji se najviše istakao u naporima da se tadašnji zaverenici kazne, generalštabni kapetan Milan Novaković, pokušao je da izvrši protivzaveru. Međutim, njegovu protivzaveru otkrio je čuveni i ozloglašeni Dragutin Dimitrijević Apis i svi protivzaverenici su uhapšeni u septembru 1903. godine. Tada je Novaković osuđen na dve godine zatvora iz koga je izašao 1905. godine i odmah osnovao Društvo za zakonsko rešenje zavereničkog pitanja. On je okupio sedamsto uglednih članova i pokrenuo list *Za otadžbinu*, iz kojeg smo upravo čuli ovaj proglas. Međutim, list je posle pritisaka prestao da izlazi, štamparije su se plašile da ga objavljuju.

U martu 1907. godine Novaković je obnovio list tako što je sam morao da kupi štampariju, ali mu je onda štampariju zatvorila vlast. On je na osnovu lažnih navoda uhapšen 29. avgusta, a zatim je 16. septembra 1907. godine ubijen u zatvoru uprave varoši Beograda, zajedno sa žandarmerijskim oficijom Maksimom Novakovićem. Tako je u vreme takozvane zlatne demokratije ubijen čovek zato što je različito mislio, i to nakon što je cela afera završena, jer je još 1906. godine skupština većinom glasova odbila da se ta afera dalje ispituje. Ta poslednja žrtva Majskog prevrata ubijena je četiri godine nakon prevrata i proglas koji smo čuli i sve što je pokušano da se učini završilo se tragično po glavne protagoniste.

Mijatović je 1914. godine poslednji put posetio Srbiju. Došao je kao poslovni agent jedne britanske firme, a neočekivano je dobio ponudu da postane arhiepiskop srpski. On je bio udovac i duboki vernik i Aleksandru i Nikoli Pašiću palo je na pamet da ga postave za mitropolita skopskog, jer je Makedonija neposredno pre toga pridružena Srbiji. U tom trenutku je Nikolaj Velimirović bio jedno od najliberal-

njih srpskih sveštenih lica i podržao je Mijatovića, kao i najveći buntovnik među srpskim sveštenicima, prota Aleksa Ilić. Od svega toga nije bilo ništa, jer je episkopat video da država u stvari hoće da promeni celu crkvenu hijerarhiju i najavio je da će preduzeti odlučne mere, pa je država ustuknula. Mijatović se kolebao i na kraju je odbio tu ponudu. U obrazloženju navodi da je hteo da spoji pravoslavna učenja sa shvatanjima i tradicijama u rimokatoličkom i protestantskom svetu i da je procenio da to u Srbiji ne bi mogao da uradi. Otišao je u London i živio tamo narednih osamnaest godina.

SLOBODAN G.
MARKOVIĆ

U srpsko-bugarski rat Srbija je ušla bez nekih naročitih razloga, samo zbog želje njenog vladara da Srbija bude najveća hrišćanska zemlja na Balkanu. Mijatovića je kao čoveka koji je potpisao tajnu konvenciju i kao jednog od nekoliko ljudi koji su uopšte znali da ta konvencija i postoji, hitno pozvao kralj Milan da dođe iz Londona u Bukurešt, gde su vođeni pregovori, i da sklopi mir sa Bugarskom. Bugarska je u tom ratu pobedila, njena vojska je ušla u Pirost i bila na putu ka Nišu. Nezadovoljan tim porazom, kralj Milan je počeo da predvodi ratnu stranku, zajedno sa predsednikom vlade, Garašaninom, i oni su dali uputstvo Mijatoviću da, ukoliko Bugarska zatraži ratnu odštetu, on istog trenutka objavi novi rat Bugarskoj i vrati se u Beograd. Naravno da je bugarski delegat u jednom trenutku postavio to pitanje. Mijatović u svojim memoarima kaže da se našao u procepu – koga da poslušati, svoju vladu ili svoju savest i savete britanske diplomatije. I poslušao je svoju savest i rekao bugarskom delegatu da hitno povuče svoj zahtev, jer će inače morati da objavi rat. Bugarski delegat je povukao zahtev i Mijatović je sklopio najbrži mir u svetskoj istoriji. Nekrolog u *Tajmsu*, objavljen posle njegove smrti, imao je samo tu jednu rečenicu – Čovek koji je sklopio najbrži mir na svetu. Zahvaljujući njemu kao diplomati sprečen je novi rat, koji bi odneo ko zna koliko žrtava i uvukao Srbiju u novu spiralu nasilja. To je, po mom mišljenju, njegov najveći spomenik.

Čedomilj Mijatović je gotovo tri stotine puta pomenut u člancima *Tajmsa*. Ako čitamo izdanja *Who is who*, Ko je ko, koja se štampaju svakih deset godina, možemo da vidimo da je u periodu od 1897. do 2000. godine bilo oko sto pet hiljada važnih ličnosti. Izučio sam taj indeks imena i našao šestoricu Srba koji su po britanskim merilima zaslužili da budu navedeni u popisu svetski znamenitih ličnosti dva desetog veka: Čedomilj Mijatović, Mihailo Pupin, Nikola Tesla, Jovo Plamenac, Vladimir Dedijer i Ivo Andrić.

Ogromni delovi evropske istorije se i dalje kriju. Toliko je strahota počinjeno u Africi. Pada mi na pamet samo jedan primer: u Namibiji je 1904. godine izvršen genocid nad narodom Herero. Nemački kolonijalisti su ubili 75 odsto tog naroda. Tek sto godina kasnije, 1904. godine jedan nemački zvaničnik im se izvinio za to. Tri četvrtine tog naroda je ubijeno za tri godine, a čekalo se sto godina na izvinjenje. Vidim da je Japan tek sada postao sklon da pošalje izvinjenje Kinezima, a evropski kolonijalni narodi, Španci, Portugalci, Francuzi, Holanđani, Belgijanci, Englezi, Nemci su posejali ogromne masovne grobnice i činili genocide širom sveta, po obema Amerikama, po Africi, po Aziji. Tamo gde nema više nijednog pripadnika tog naroda, tamo gde nema ko da podigne glavu, preko toga se prelazi kao da se nikada nije ni dogodilo. I to vam pokazuje koliko mi učimo selektivnu istoriju. Svaka kultura u osnovi je narcistička, pre svega ceni sebe i uvek odbacuje drugoga. Jedan od takvih je, eto, donedavno bio i Čedomilj Mijatović. Videćemo da li će sada postepeno on i njemu slični Evropejci među Srbima biti revalorizovani.

SVETLANA LUKIĆ:

Bio je ovo Slobodan G. Marković, koji je govorio o svojoj knjizi koja je upravo izašla ovih dana u Beogradu, Grof Čedomilj Mijatović, viktorijanac među Srbima. Bio je ovo Peščanik.

PEŠCANIČ 06. 04. 2007.

GLUMATANJE

Kriv sam zato što u kritici Dmitra Šegrta nisam koristio književni govor, nego sam se služio žargonom...

Vrhovni sud je potvrdio presudu da zgrade lete...

Način da se spreči korupcija na univerzitetu je ukidanje usmenog ispita, ali ne, mi uvodimo kamere...

Ono što mene zanima u vezi sa Kosovom je održivi oblik te zajednice...

ŽELJKO BODROŽIĆ, *novinar*,

BILJANA KOVAČEVIĆ-VUČO, *iz Komiteta pravnika*,

SVETLANA SLAPŠAK, *antropološkinja*,

SRBIJANKA TURAJLIĆ, *profesorica*,

MIRKO ĐORĐEVIĆ, *publicista*

SVETLANA LUKIĆ:

Dobar dan, građanke i građani. Prekosutra je Uskrs, patrijarh Pavle je već pročitao poslanicu i u njoj je mnogo puta mesto Hrista zauzeo srpski narod. Patrijarh i ostali pastiri pominju pomračenu svest onih koji gaze pravni poredak u svetu i dodaju - Čujemo kovače kako užurbano kuju nove klinove i nova koplja s namerom da se ponovi i produži golgota srpskog naroda na Kosovu i Metohiji. U poslanici su nam naši crkveni oci protumačili i nedavnu presudu Međunarodnog suda pravde kao presudu o nevinosti. Kažu - Mi ipak verujemo u savest i objektivnost čovečanstva, koja se potvrdila na Međunarodnom sudu pravde. Ali patrijarh žali što, bez obzira na tu potvrdu, još odzvanjaju povici - Raspnite, raspnite srpski narod.

Patrijarh nas je pozvao da zbog te nepravde ne klonemo, nego da sav svoj život Hristu Bogu predamo. Ne znam da li ću, meni se čini da je vrhunac religiozne samilosti prema bližnjima, makar u ovoj zemlji, pokušati da otkriješ prevaru, nesposobnost i glupost.

Ne treba da klonemo, predsednik vlade nam je saopštio da je ostvaren naš najvažniji nacionalni i državni cilj. U Savetu bezbednosti su on, Samardžić, Kojen i međunarodno pravo srušili Ahtisarijev plan za Kosovo. Zahtevali smo od Saveta bezbednosti nove pregovore i novoga pregovarača. Naravno, sasvim je logično očekivati da će u Savetu bezbednosti reći - Kako da ne, odričemo se svega što smo do sada radili, jer vidimo da je Ahtisari đubre prevarantsko. Svih ovih godina nas je obmanjivao i sada ćemo naći poštenog pregovarača.

Mi i dalje očekujemo ruski veto. Kada bi još mogao da ga izrekne Hruščov lično, kao povodom kubanske krize, pa da kao onda skine cipelu i štiklom lupa po stolu preteći upotrebom nuklearnog oružja.

Radio-televizija Srbije nas je redovno upoznavala sa detaljima pobeđe u Savetu bezbednosti i prikazivala nam slike praznih ulica u severnoj Mitrovici one noći kada je Koštunica besedio u Ujedinjenim nacijama. Kod Srba na Kosovu je još jednom probuđena nada da će, ako izdrže još samo malo, opet ugledati srpske vojnike i policajce kako se šetaju po Suvoj Reci, Prizrenu i Prištini. Ovi već obespravljani ljudi su taoci srpske politike. A kako se treba ponašati kada su ti sunarodnici taoci, pokazao je ovih dana britanski premijer, Toni Bler, povodom oslobađanja britanskih marinaca. Ahmadinedžad je oslobađajući taoce održao Britancima ciničnu lekciju o velikodušnosti; eto, on oslobađa te ljude kao poklon britanskom narodu, u čast prorokovog ro-

đendana. Uz to Ahmadinedžad moli Blera da ne kazni marince, koji su priznali da su upali u teritorijalne vode Irana. Bler na to nije pretio, vređao i potezao principe, međunarodno i pomorsko pravo, već je ponizno pohvalio veliki iranski narod i njegovu dugu tradiciju.

Dve virtuelne teme su nam zamaglile stvarni život: očuvanje petnaest odsto teritorije i pregovori o sastavljanju vlade. Naši državnici su politiku sveli na veštinu proizvodjenja, raspodele i potrošnje budžeta. Od jutroš, kada je sve ovako pusto i tiho, još se jasnije vidi da živimo kao obamrli, utonuli u dremež. 5. oktobar je bio samo mali epileptični napad, posle kojega smo promenili položaj tela i ostali da ležimo na zemlji, dezorijentisani u vremenu kao i pre.

Naravno da se skupština neće sastati. Za jedan dan rada naši novi poslanici su zaradili, a mi platili, tri miliona evra. Nešto manju sumu je trebalo da plati novinar Željko Bodrožić da ne bi otišao u zatvor na osamdeset dana. Željkovi prijatelji, humanitarne organizacije i list Dnevnik su uplatili taj novac državi i Željko Bodrožić je još slobodan čovek.

ŽELJKO BODROŽIĆ:

Kada je stigla odluka Ujedinjenih nacija da se poništi presuda protiv mene, posle tri meseca sam dobio kratak dopis iz ministarstva pravde da im dostavim koliku sumu ja mislim da treba da dobijem kao obeštećenje i da im kažem i koje sam sve troškove imao u tom postupku iz 2002. godine. Komitet pravnika, koji me je zastupao, odgovorio je da odluka Ujedinjenih nacija podrazumeva i da se ukine presuda i da se država javno izvini, a tek onda dolaze na red obeštećenje i nadoknada štete. Posle toga mi se ministarstvo pravde više nije javljalo, sve dok nisu reagovali predsednik Tadić, NUNS i Rodoljub Šabić. Nakon toga ministarstvo šalje obiman materijal, u kojem kaže da oni nemaju veze sa sudstvom, koje je nezavisna grana vlasti, i da oni ne znaju kako da sprovedu odluku komiteta Ujedinjenih nacija, kao što to ne znaju ni u Šri Lanki i Gvatemali. I na kraju me upućuju na službu za ljudska prava, koju vodi Petar Lađević. Igrali su ping-pong sa nama. Nemaju oni hiljadu takvih slučajeva, pa da ovaj moj ne mogu da nađu u brdu papira. Moj slučaj je prvi, mada će sada, kada je Međunarodni sud u Strazburu postao nadležan i za Srbiju, takvih slučajeva biti mnogo.

Posebno je šokantna odluka Vrhovnog suda, po zahtevu za zaštitu zakonitosti, koji je podneo tužilac Jovan Krstić. Namerno čoveku pomijem ime, jer je napisao sjajan zahtev za zaštitu zakonitosti. I Vrhovni sud je odbio taj zahtev i potvrdio presude Opštinskog suda u Kikindi i Okružnog suda u Zrenjaninu iz 2002. godine. Po tim presudama ja sam kriv zato što u kritici Dmitra Šegrtta nisam koristio književni govor, nego sam se služio žargonom i zato što sam rekao da mu je drug Sloba tepao. Time sam ga navodno stavio u položaj malog deteta, a on je odrastao čovek, ugledan u svojoj sredini i time sam mu povredio čast i ugled. Država je preko Vrhovnog suda propustila poslednju šansu da ispravi nepravdu. U pravnom smislu tu više nema rešenja, sem da me predsednik Tadić abolira. Ali zašto bi me abolirao? Nisam ja osuđeni ubica, koji čeka da mu se smanji kazna. Zašto bih pristajao na to? Država je preuzela međunarodne obaveze i bila je dužna da postupi po odluci Komiteta Ujedinjenih nacija.

Nekoliko puta sam bio osuđivan po onom Šešeljevom zakonu o informisanju kod prekršajnih sudija. U maju 2002. sudija Smilja Sarić-Radin je vodila moj prvi krivični postupak po tužbi Dmitra Šegrtta. Od tog trenutka svi su krenuli na nas iz *Kikindskih novina*. Videli su da mogu da nas pobede na sudu. Ista sudija je sve vreme bila zadužena za nas. Ti procesi su bili brzopotezni, naši dokazni materijali su uglavnom odbacivani, ona je gledala da što pre završi suđenje, da me kazni. Nakon toga svi su u parničnom postupku potraživali nadoknadu za povrede duše i boli, koje sam im navodno naneo svojim tekstovima. Mislim da imam devet pravosnažnih odluka. Tu su se našli i takvi paradoksalni slučajevi kao onaj kada smo osuđeni zbog anagrama. Posle prvog slučaja sa Šegrtom, advokat koji ga je zastupao je postao naš glavni tužilac. Javno je rekao sudiji da će me naučiti pameti, tome kako treba da pišem i da će me finansijski uništiti. Poslednjih godinu dana, svakog meseca mi se zbog kazni obustavljaju dve trećine plate. Platilo sam kaznu jednom članu kriminalne grupe, jer sam citirao Belu knjigu MUP-a Srbije. I njemu je bila povređena čast i opao mu je promet u parfimeriji, pa sam dobio kaznu od sto dvadeset hiljada. Jovana Pejina, istoričara koji je tvrdio da su Mađari u Vojvodini Srbi, jer imaju tako lepa, slovenska lica, nazvali smo fašistom, ali on je pobedio na sudu. Na kraju dolaze te dve presude koje nisam platilo na vreme i određena mi je kazna zatvora od osamdeset dana. Tek kada je pomenut zatvor, stvar je počela da se pomera sa mesta.

ŽELJKO
BODROŽIĆ

Nikada nisam tužio nikog, jer računam - i ja sam neka javna ličnost, imaju pravo da se bave mojim javnim radom. Ne verujem u sudstvo. U malim sredinama ne postoje ostaci režima, nego je to onaj isti režim koji je bio devedesetih. Nisu oni manjina koja je preostala, pa ima oslabljene poluge moći, nego su svi oni tu. A znamo kako su sudije u malim sredinama dolazile do sudijskih funkcija - preko partije. Najgore prolazimo mi u malim sredinama, Vukašin Obradović u Vranju, moj drugar Filipče u Bečeju, kolege iz *Nezavisne svetlosti* u Kragujevcu. Pomeriš malo tu žabokrečinu, svi krenu na tebe i gotov si. Kod nas u Kikindi su još i radikali došli na vlast, pa su opštinske medije pretvorili u svoje glasilo. U Kikindi sada imamo mini veliku Srbiju, koja se iz broja u broj bavi nama. Najogavnije stvari iznose o meni, mojim kolegama, samo zato što se usuđujemo da im oponiramo.

Čovek koji nas je najčešće tužio je DMITAR ŠEGRT, koji je godinama bio direktor ogromne fabrike crepa *Toza Marković*, u Kikindi. Ta fabrika je procvetala posle završetka ratova na Balkanu. On je za gotovinu prodavao robu u Bosni i na Kosovu. Bio je visoki funkcioner SPS-a, na kraju je dogurao do potpredsednika stranke i šefa poslaničke grupe SPS-a u saveznoj skupštini. Posle odlaska Miloševića u Hag, napustio je stranku i prvo je ušao u Demokratski centar kod Dragoljuba Mićunovića, bio je dobar sa Dušanom Mihajlovićem i Novom demokratijom, da bi se na kraju skrasio u SDP-u Nebojše Čovića. Na poslednjim izborima je bio kandidat PUPS-a i SDP-a. Na kraju je oteran iz fabrike *Toza Marković*. Radnici koji su ga silno podržavali osećaju se prevarenima. Isti radnici su organizovano dolazili na moja suđenja autobusima. Sada neki od tih ljudi spuštaju pogled kada me sretnu, neki mi kažu da sam bio u pravu, ali niti njima ima pomoći, niti meni. U malim sredinama se zna ko je išao na ratište, šta je doneo. Kada neko to napiše, ako sme da napiše, nalazi se u stvarno nezavidnoj situaciji. To su ljudi koji su i dalje moćni i stvarno mogu da ti baš, baš naude. To te izjeda, misliš - Da li ja svoju decu osuđujem da i dalje žive ovde, da i oni prolaze kroz sve ovo da bi dočekala demokratiju i neko spasenje? Bolje da budu mali Amerikanci ili mali Šveđani, pa barem da prožive taj jedan život. To je ono što mnoge ljude u Srbiji razjeda i nervira. Nekad ti iskoči osigurač. Šta da radiš kada neki fašistički *Stroj* otvoreno preti Dinku, predsedniku Nezavisnog udruženja novinara Vojvodine? Pa daj da i mi obujemo cokule i da i mi nekog šutiramo u glavu.

SVETLANA LUKIĆ:

Slušate Biljanu Kovačević-Vučo, koja zastupa Željka Bodrožića.

BILJANA KOVAČEVIĆ-VUČO:

Odluka Komiteta Ujedinjenih nacija za Željka Bodrožića je više nego jasna. Ona ne znači samo to da država mora da mu nadoknadi troškove, nego da mora i da objavi tu odluku. Tog čoveka ne treba da amnestiraju, nego treba da kažu da je on potpuno nevin i da je država prekršila njegova ljudska prava. Njega je sudija Smilja Radin-Sarić osudila zbog toga što u svojoj kritici, u kojoj su sve činjenice tačne, nije koristio književni govor nego žargon. Bukvalno to piše u presudi. Kaže - Koristeći žargon Bodrožić je, u stvari, hteo da uvredi Dmitra Šegrta. Sve što je o njemu rekao jeste tačno, ali žargon je to što je rekao da je Dmitar Šegrt pokazao treći prst. Mi imamo fotografiju na kojoj Dmitar Šegrt pokazuje treći prst. Možeš li da zamisliš mučenike u Komitetu za ljudska prava Ujedinjenih nacija dok čitaju te budalaštine? Užas. Dakle, nije kriv onaj koji je nekoga prebio, nego si kriv ti što kažeš da je on siledžija. Znači, tačno je da je on nekoga prebio, ali ti ne smeš to da kažeš. Tu presudu potvrđuje drugostepeni sud, a onda i Vrhovni sud, iako postoji odluka Komiteta Ujedinjenih nacija za ljudska prava. U drugostepenom postupku mi smo tražili da se utvrdi šta je to književni jezik, da se izvrši veštačenje, da pozovu stručnjaka za to, ali drugostepeni sud je kazao - Samo mi možemo da procenjujemo šta je to književni jezik. To kaže Okružni sud u Zrenjaninu, da ne poveruješ. Onda se oglašava veličanstveni Vrhovni sud Srbije, u čijem veću sedi između ostalih i Goran Čavlina, i odbija zahtev za zaštitu zakonitosti Jovana Krstića, zamenika republičkog javnog tužioca, i kaže - I prvostepena presuda iz Kikinde i zrenjaninska drugostepena presuda su u redu i potvrđujem ih, zapečaćujem celu stvar. Ta presuda je pokrenula čitav niz postupaka protiv Željka Bodrožića. Kako on pomeri mali prst, neko pokrene postupak protiv njega i on bude osuđen. Celo pravosuđe se strovalilo na njega i ništa. Ne znam više kako to da kvalifikujem. Izdali smo brošuru *Slučaj Željka Bodrožića* i bilo nas je sramota dok smo je pisali. Bilo nas je sramota što pripadamo istoj struci, istom narodu. Sve bi to moglo da bude smešno, ali nije prijatno kada ti neko pokuca na vrata i kaže - Dobio si osamdeset dana zatvora.

Boris Tadić mu je ponudio aboliciju, milost vladara, što je tačan prevod te reči. To bi značilo da Željko Bodrožić ne mora da ide u zatvor.

BILJANA
KOVAČEVIĆ-
VUČO

A Željko Bodrožić se bori da dokaže da nije kriv i da ima pravo na kritički stav. Predsednik Tadić mu je ponudio aboliciju, što je on odbio, hvala bogu, jer on nije kriminalac. Mi se borimo za to da oborimo te presude, da se utvrdi da su one apsurdne. I mi se nećemo zaustaviti na ovome da država samo plati odštetu, nego ćemo tražiti odgovornost svih sudija koji su učestvovali u tome. Mora da bude razrešena sudija, koja ga osuđuje zbog toga što on koristi žargon.

SVETLANA LUKIĆ:

Bila je ovo mala priča o Željku Bodrožiću, najviše osuđivanom novinaru u Srbiji. Tu je manje važan sam D Mitar Šegrt, važnije je to koje su ga sve stranke posle 5. oktobra primile kod sebe, zbog tog crepa valjda, i zbog para. Ovo je priča i o našem pravosuđu, ministru pravde i čoveku koji je zadužen da se u ime ove vlade bavi ljudskim pravima, Petru Lađeviću, koji je tek pre neki dan saznao za ovaj slučaj. Na kraju, tu je i predsednik, koji na sve to nudi aboliciju. Biljana Kovačević-Vučo govori dalje o dva različita saopštenja nevladinih organizacija, koja su ovih dana ponovo pokrenula raspravu o tome šta treba raditi sa nevladinim organizacijama. Naravno, odmah je potegnut primer kako dobro i strogo u tom smislu postupa Putinova Rusija.

BILJANA KOVAČEVIĆ-VUČO:

Jedno saopštenje četiri nevladine organizacije, pa drugo saopštenje druge četiri nevladine organizacije, u novinarskim izveštajima spojeni su u jedno saopštenje osam nevladinih organizacija. U javnom mnjenju je već formirana loša asocijacija na tu grupu od osam nevladinih organizacija. Čim se to pomene, podrazumeva se da se sprema neka diverzija, neko zlo, neko antisrpstvo. A tih osam organizacija niti imaju isti stav o svakom pitanju, niti treba da ga imaju. Kada imamo isti stav nastupamo zajedno, ali ponekad nas bude i samo šest, kao u slučaju generala Obradovića, kada su Fond za humanitarno pravo i Inicijativa mladih smatrali da je naše saopštenje suviše političko i nisu ga potpisali. Ovog puta je Nataša Kandić inicirala saopštenje polazeći od stava da saradnja sa Haškim tribunalom treba da bude uslov nastavka pregovora Evrope sa Srbijom. Budući da postoje znaci da će se pregovori o pridruženju nastaviti bez obzira na našu saradnju sa Hagom, Fond, Inicijativa mladih, Žene u crnom i Građanske inicijative uputili su zahtev Evropskoj uniji da obnovi pritisak na Srbiju. Taj takozvani tehnički problem nesaradnje sa Hagom, o kojem je govorio Koštunica, definitivno više nije tehnički, već

je postao ideološki problem. Društvene okolnosti ne dozvoljavaju, kaže Rade Bulatović iz svog kapaciteta inteligencije, a Koštunica i Stojković govore o tehničkom problemu. Te saradnje nema, nema Mladića kao čoveka koji je optužen za najteže zločine, nema ga ni u priči, ni u medijima, nema ga više nigde, on se negde zagubio.

Mi smo analizirali tu situaciju i imajući u vidu najnovije zaokretanje ka Rusiji shvatili smo da politika uslovljavanja više nema onaj smisao koji je možda nekad imala i da je u Srbiji potrebno ojačati proevropske snage, kojih u Srbiji ima. U svom pismu mi smo predložili novi oblik saradnje, u kojem Evropa razgovara i sa civilnim društvom, opozicijom, profesionalnim udruženjima i sa mladima u Srbiji. Kroz saopštenja medija, nažalost i B92, napravljena je klasična diverzija i ispalo je da mi tražimo sankcije za Srbiju. Javila se dežurna Sonja Liht, koja se zgrozila nad onim što mi nismo ni rekli. Njima ne odgovara da bilo koja nevladina organizacija iskoči iz ustaljenog šablona izdajnika i pređe u zabran koji su kidnapovali Sonja Liht, njen muž i ostala ekipa, zajedno sa Vojislavom Koštunicom i ekipom oko Borisa Tadića. U pismu mi upravo to i govorimo, da vlada nije proevropski orijentisana, ali da postoje čitavi segmenti društva koji to jesu. I sada neko ko se u *Standardu* Željka Cvijanovića i u *Presu* predstavlja kao majka nevladinog sektora postaje vrhovni arbitar. Bez obzira na različita saopštenja, svi mi mislimo da saradnja sa Evropskom unijom treba da se nastavi, ali i da će kada mi zatvorimo kapije prema Evropi, stvari postajati sve gore.

To je kao kada nekome ko mrzi školu kažeš - Izbaciću te iz škole. Pa on jedva čeka da ga izbaciš iz škole. Ti treba da ga nateráš da ide u školu, a ne da ga izbacuješ. Tako i ovoj vladi ucenjivanje prekidom pregovora sa Evropskom unijom ništa ne znači - oni i neće u Evropsku uniju. Pogledaj izjave Vojislava Koštunice i njegovih satelita - oni ne žele u Evropsku uniju. I Sonja Liht, samozvana predstavnic civilnog društva, majka nevladinih organizacija, koja je kidnapovala evropsko pitanje za sebe i još neke, poziva javnost da se i ona zgrozi na reakciju osam nevladinih organizacija, koja, pri tome, nije tačna. Nastavak te laži koja se protura odvija se u *Uvećanju* Miše Stoilkovića na B92. On poziva slušaoc da se pridruže linču koji je započela zgrožena Sonja Liht. Tu se dva puta uključuje Sonja Biserko, koja kaže - Ej ljudi, tražimo nastavak pregovora, tražimo da to ne bude monopol vlade, nije tačno da mi tražimo sankcije. Međutim, slušaoci se

BILJANA
KOVAČEVIĆ-
VUČO

javljaju i govore kako smo mi izdajnici. I naravno, sledi priča o poželjnoj putinizaciji pitanja nevladinih organizacija.

U ovoj državi zaista postoje antievropski punktovi. To su akademija nauka, crkva, vlada, deo nevladinog sektora kojem su puna usta Evropske unije, ali to su ljudi koji očigledno ne žele tamo. Koštunica je taj koji neće u Evropsku uniju, evo, njegove izjave su otvorene i jasne, neće, ne zanima ga, hoće čovek da završi kao car Lazar žrtvujući se za Srbiju. Oni samo skupljaju dokaze protiv Evropske unije, da pokažu koliko su svi od Ahtisarija pa nadalje, gadni. A Sonja Liht je njihov skutonoša.

Srbija je zemlja čuda. Izbori ništa nisu doneli, sve je po starom, nemaš konstituisanu skupštinu, imaš Borku Vučić koja zakazuje, pa ne zakazuje sednicu. Imaš neke pregovore, više ne znaš ko o čemu pregovara i zašto, imaš vladu, nemaš vladu, ali sve nekako funkcioniše, taman do nivoa da čovek teško može da ostvari svoja prava. Ti nemaš ni improvizorijum, nemaš više čak ni iluziju poretka. Bilo je - formiraće se vlada, pa onda to nije moglo, pa je bila tehnička vlada, koja ne može da uhapsi Mladića, ali za neke druge stvari funkcioniše u punom kapacitetu. I oni za sve to ne snose nikakvu kaznu. Pogledaj Parivodića. Da li možeš da zamisliš da u bilo kojoj zemlji na svetu dežurni ministar finansija izađe i kaže - Iako je odluka o budžetu protivzakonita, mi nismo imali drugi izlaz? Šta treba da se desi da se kaže - Novi izbori, koji je to momenat? Šta treba da se desi da kažu - E, sada formiramo novu vladu, jer ovako više ne ide? To nikome više ni ne smeta. Nema ničega, a stvari opet nekako funkcionišu u stanju niskog lebdenja, koje može da traje do u beskraj. Kao da izbori nisu ni održani. Je l' se sećaš 21. januara? Ej, sada je april, kao da izbori nisu ni održani. I onda se pojavljuje Boris Tadić i kaže - Kao predsednik ja ću u zakonskom roku imenovati mandatara. To tako smešno zvuči, više ni ne znaš koji je zakonski rok. A imaš i predsednika države koji, kad god se oglasi, ima potrebu da kaže - Ja kao predsednik. Koga on to ubeđuje, sebe ili nas da je predsednik države? Pa on je trenutno jedini legalno izabrani predstavnik vlasti u Srbiji. Zašto još i sebe i celokupnu javnost mora da ubeđuje u to?

I pravosudni sistem i sudstvo funkcionišu sami po sebi, kao perpetuum mobile, bez ikakve logike i van svake kontrole. Oni stvarno mogu da donesu odluku da zgrade lete i da na televiziji to bude obična vest, kao što je bila ona Parivodićeva izjava - Mi smo uradili protivzakoni-

tu stvar sa budžetom, ali nismo imali izbora. Isto tako na televiziji može da se kaže - Vrhovni sud je potvrdio presudu da zgrade lete i da to opet ne izazove nikakve posledice. Stalno se gradi iluzija normalnosti, a da zapravo ništa nije normalno.

SVETLANA LUKIĆ:

Komitet pravnika za ljudska prava je zatražio od Ministarstva unutrašnjih poslova Srbije evidenciju o ulascima u zgradu MUP-a u onoj noći kada se predao Milorad Ulemek, prvooptuženi za atentat na premijera Đinđića. I kakav je bio odgovor?

BILJANA
KOVAČEVIĆ-
VUČO

BILJANA KOVAČEVIĆ-VUČO:

U emisiji *Insajder* na B92, onoj prvoj uživo, gostovali su general Milošević i Božović. Tada je prvi put spomenuto da su te noći kada je uhapšen Legija, 2. maja 2004. godine, osim Jočića, Bulatovića, Miloševića i Gurija - ponegde je spominjan i Stojković - u zgradi MUP-a bili i Tijanić, ekipa RTS-a i Aleksandar Nikitović. Sećate se, prvo je procurilo da su Legiju odveli tamo, pa je Jočić to negirao, pa nije bilo beleške, pa je bilo beleške - zavrteli su nas i više se nije znalo šta se tamo dešavalo. Odmah posle ovog *Insajdera*, mi smo po Zakonu o dostupnosti informacija podneli zahtev da nam daju na uvid fotokopiju knjige ulazaka i izlazaka iz MUP-a, jer tamo nije mogla da dođe ekipa RTS-a, Tijanić i Koštunićin šef kabineta, a da se to ne uvede u knjigu ulazaka i izlazaka, kao i koliko su se oni tamo zadržali, pogotovo u noći kada se predaje čovek koji je optužen za ubistvo premijera. I pre nekoliko dana nam je došao policajac sa fasciklom na kojoj piše - hitna dostava. Kao hitnu dostavu poslali su nam odgovor da te knjige nema, jer postoji interno uputstvo po kojem se na kraju svake godine te knjige zaključavaju, a posle šest meseci komisijski uništavaju. I dobro, mi smo odmah napisali zahtev da nam pošalju izveštaj te komisije i to interno uputstvo. Naravno, oni mogu da skarabudže i izveštaj komisije i to interno uputstvo. To što je nekome bilo veoma važno da nas obavesti o tome da je knjiga ulazaka i izlazaka uništena pokazuje pre svega da su svi zahtevi Srđe Popovića da budu saslušani za ubistvo premijera, od Vojislava Koštunice do Aleksandra Tijanića, više nego opravdani i da bez tog saslušanja ostaje velika rupa u utvrđivanju činjenica u vezi sa Đinđićevim ubistvom. Ovim se takođe još jednom potvrđuje da postoji čitav niz brisanja dokaza u postupku za ubistvo Đinđića. Permanentno se uništavaju dokazi koji bi mogli da dovedu do otvaranja nekih pitanja koja su jasno uobličena u sve-

sti svakoga ko prati to suđenje. A to što se evidentno uništavaju dokazi o tome šta se desilo u noći kada je Legija uhapšen je predmet krivičnog postupka.

Šta je u zgradi MUP-a radio Tijanić, a šta Aleksandar Nikitović? Njihova upletenost u dogovore sa Legijom bila je senzacija za jedan dan i suđenje za ubistvo premijera će se završiti kao da to nismo saznali. Zahtev da se saslušaju Koštunica i ekipa oko njega takođe je bila vest za jedan dan. Nikitović nikada nije dao izjavu, a Stojković se izdrao na novinara i pitao ga – A jeste li vi te noći spavali kod kuće? To je bio odgovor ministra pravde na pitanje da li je bio u zgradi MUP-a kada se predao Legija. Kao i u slučaju Željka Bodrožića, važno je ostaviti pismene tragove za onaj dan kada će se ponovo otvoriti sva ta pitanja. Treba sačuvati svaki podatak koji pokazuje u kakvoj državi živimo i koji govori o umešanosti ove vlade u ubistvo premijera i u njihovu upletenost u suđenje. Oni su odmah rekli da je važno to da se Legija predao – Nećemo se valjda sada baviti time gde se on krio, važno je da imamo prvooptuženog. Ne, to nije jedino važno, važno je i gde se krio i ko ga je krio. Gde se krije i ko krije Ratka Mladića podjednako je važno kao i to da se on pojavi pred Haškim tribunalom. Nema tu – Nećemo sad cepidlačiti, imamo prvooptuženog. E, pa ne želimo samo prvooptuženog, nego želimo da znamo i o čemu ste se dogovarali sa njim.

SVETLANA LUKIĆ:

Bila je ovo Biljana Kovačević-Vučo, a sada slušate pismo koje nam je stiglo od Svetlane Slapšak iz Ljubljane. Dugo je nije bilo. Pismo nosi naziv Glumatanje.

SVETLANA SLAPŠAK:

Srbija je, kako mi je nedavno rekao sjajni hrvatski režiser, zemlja izuzetnih glumaca. Oči su mu se sjajile, po svaku cenu je hteo da nešto radi u Beogradu. Verovatno i hoće, jer sada se već duže to može, a kvalitet se iz Srbije uvek znao prelivati. I dok pravi glumci budu pronosili slavu svoje škole i svoga talenta, javni prostor Srbije će sve više ostajati amatersko glumište, na kojem je najteže isterati glumce iz godinama uvežbavane šmire i lažinjanja. Međunarodni sud u Hagu je donedavno bio stecište svega zla protiv Srbalja, bez obzira na očite stručne kvalifikacije i dobar rad u mnogim slučajevima. Kada je napravio nekoliko profesionalnih grešaka i proglasio državu Srbiju ne-

vinom u organizovanju genocida u Bosni i Hercegovini, postao je u srpskoj javnosti objektivn i ugledan. Mali detalj da je Srbija kriva što ništa nije učinila da spreči genocid niko nije uzeo ozbiljno.

Kao svi loši glumci, i srpski javni predstavnici većinom poveruju u svoje uloge i rutinski pokazuju uozbiljeno lice publici takozvane međunarodne zajednice i šipak domaćoj solidarnoj namigujućoj publici - opet smo ih prešli. U takvoj konstelaciji javnoga razumevanja, Crna Gora i Kosovo su izgubljeni umesto da se kaže da je srpska država bila nesposobna da ih primami da ostanu. Ni u jednom od pomenutih slučajeva ne pominje se bilo kakva odgovornost, sem naravno odgovornost unutrašnjega neprijatelja. Trenutna nepregledna farsa formiranja vlade toliko odgovara svima da se predstava može igrati još nekoliko godina, ako se promeni neka sića od zakona. I u takvoj provali glumatanja kao mentaliteta nije nimalo čudno što su se i na sudu malo ohrabрили, te odbili sve ponuđene postupke advokata porodice Zorana Đinđića Srđe Popovića, koji bi otvorili uvid u mnogo šire i više krugove umešane u ubistvo premijera pre četiri godine. Kako je moguće da se iz najviših slojeva odlučivanja niko nije usudio da tu postavi neko pitanje, da utiče na sud - što se inače stalno radi - ili da se bar javno začudi zbog postupka suda? Kako da niko od prijatelja ubijenoga premijera, danas na vlasti, nije pozvao Srđu Popovića na savetovanje, nije mu dao podršku, nije indirektno pokazao da nešto nije u redu sa sudskim postupcima, ako je već tako skrupulozan u nemešanju u drugu granu vlasti? Kako je moguće da nagoveštaj ključnoga preokreta u procesu ostane na marginama, na fronclama neprivilegovanih ostataka javnog mnjenja, umesto da bude na prvim stranama onoga što se u Srbiji zove novinama i televizijom? Možda ne iz zlobe, možda se sve to zaista dešava usled slabe glume, usled navike da su na matineima svi mamurni, a na večernjim predstavama svi pijani.

Kako god da tumačimo stvari, sve više postaje jasno da je srpski način, odnosno ubeđivanje u očit paradoks putem drske laži i rutinskoga glumatanja preovlađujući model ponašanja, govora i pisanja u javnosti. Ide se na najžalosnije pumpanje otkaćenih delova javnosti kosovskom nezavisnošću. Zgodno bi bilo i za to optužiti onu mitsku međunarodnu zajednicu, no, zrno istine jeste u tome da su se medijski sponzori povukli prepuštajući javnost tržištu umesto da plaćaju i teraju državu da plaća medije da laju i ujedaju istu državu. To je nezavisnost medija, a mediji su, da ponovim, dok mi se stomak okreće posle dvadeset godina ponavljanja, najveći dodatni obrazovni sistem

SVETLANA
SLAPŠAK

vaspitavanja građanina. To vaspitavanje pripremi bi građane da ne budu samo poslušna i poluslepa publika koja svoje frustracije leči pomoću loših glumaca, u atmosferi našega samorazumevanja, podupiranja i ačenja.

SVETLANA LUKIĆ:

U nastavku emisije slušate profesorku Elektrotehničkog fakulteta, Srbijanku Turajlić. Srbijanka Turajlić je u vladi Zorana Đinđića bila zadužena za visoko školstvo.

SRBIJANKA TURAJLIĆ:

Na neki način je razumljivo da mnogi ljudi 1988, 1989, 1990. godine nisu shvatili šta se dešava. Kada prvi put nešto ne razumete, to se može nekako objasniti, ali drugi put više ne može. Ne znam šta je sa ljudima koji mirno srljaju u sledeću katastrofu. Kao da vas neko dva puta vodi u gasnu komoru. Prvu ste nekako izbegli, ali vi sada ponovo idete tamo i nadate se da neće biti pušten gas nego voda, da će to biti obično tuširanje. Prošle nedelje sam bila odsutna tri dana i prvi naslov koji sam po povratku videla u novinama bio je - Prvenstveni nacionalni interes Srbije je da uništi Ahtisarijev plan. Stvarno se pitam šta je sa nacijom ako za svoj nacionalni interes proglasi uništenje bilo čega. Uništenje nas je dovelo tamo gde nas je dovelo, ali i generalno ne mogu da razumem da je to neko mogao da izgovori. I ako jedan to izgovori, ne mogu da razumem da na to niko ne reaguje, da se svima čini da je to manje-više okej. Ne znam šta se juče desilo u Savetu bezbednosti, da li je naš premijer i tamo objasnio da je uništenje naš nacionalni plan. Na stranu što me niko nije pitao šta je moj nacionalni plan, ali nadam se da čovek tamo nije govorio o uništenju. Postanak nečega je u svakom slučaju bolja varijanta od uništavanja i nestanka. U našem okruženju su uništeni gradovi, spaljena sela. Gledali smo uživo kako deluje reč uništenje.

Političari govore o Kosovu kao o praznoj ledini, koja predstavlja petnaest odsto teritorije nekakve zemlje koja se zove Srbija - o kojoj se takođe ne govori kao da u njoj živi neki narod. Tako imamo veliku praznu zemlju, čijih petnaest odsto je druga prazna zemlja. Pitanje teritorije je pitanje svih pitanja. Šta će biti sa ovom zemljom sutra, kroz mesec ili godinu dana zavisi samo od toga kako će se završiti to nesrećno kosovsko pitanje. Očekujete da u ozbiljnoj zemlji ljudi o tome imaju stav. Neko je napisao da mi govorimo o petnaest odsto teri-

torije, ali ne i o dvadeset odsto živih ljudi, koji žive na toj teritoriji. Niko ne spominje ni hiljade onih nesrećnih Srba koji žive tamo, ni oni nikoga ne zanimaju. Ušli smo u potpuno besmisleni retoriku, u kojoj je odgovornost na onima koji čute. Kada bih bila vlast, zabranila bih svakome da izgovori reč Kosovo, ako mi ne kaže, od početka do kraja, šta on misli da treba da se desi - tamo živi dva miliona i nešto ljudi, imaju takve i takve institucije, s njima se dešava to i to, predlažem da se uradi to. To objašnjenje mora da ima početak i kraj i dok god mi budemo dozvoljavali da se neko igra našom sudbinom u praznim frazama, potpunoj retorici - tu mislim na obe demokratske stranke - mi nemamo čemu da se nadamo. Trebalo je petnaest godina da ova zemlja skupi 5,13 odsto građana, ali to nije dovoljno. I oni su nešto zatajili po pitanju plana.

Svi se bavimo prošlošću i ne želim da pobegnem od toga, ali ne možemo se samo time ni baviti. Moramo se nekuda kretati, pa se u hodu baviti i time. Očekujem od LDP-a konkretne predloge, možda oni ne budu usvojeni, ali hajde makar da vidimo da postoje neki konkretni planovi koji neće biti - Ne dam, neću, ne valja, nego će biti - Hajde, zasućimo rukave, pa uradimo to i to. Besmisleno je ovo sedenje i čekanje hoće li Rusi staviti veto. Samo još da zapevamo - Spasiba, Rusija. Ne verujem da će se tu bog zna šta desiti. Sa moje inženjerske tačke gledišta, to sa Rusijom je samo dizanje uloga, čiju cenu će na kraju neko morati da plati. Nedopustivo je da jedna zemlja sedi skrštenih ruku i čeka hoće li neka druga zemlja da joj učini milost ili da joj udari šamar. I onda to mora da počne da liči na 1988. godinu. Strašna je promena naziva ulica u Novom Sadu, a još je strašnije što građani Novog Sada nisu blokirali grad i rekli - Ne može. I opet ćemo doći u situaciju da, kada kritična masa shvati da treba da reaguje, više neće imati gde da reaguje. Kao u nesrećnoj priči o onom pastoru, kada su počeli da odvođe Jevreje, pa on nije reagovao, pa su odvodili sudije, pa on nije reagovao, pa kada su došli do njega, on se okrenuo i više nije bilo nikoga. Postoje stvari na koje morate reagovati odmah i odlučno. Kada je 1988. godinu neko menjao nazive ulica, vama nije bilo jasno čemu to vodi, ali kada se to ponovo uradi kroz petnaest godina i ulici se da naziv Heroji sa Vučja - morate biti užasnuti. To se dešava dok se sudi *Škorpionima* i kada je zemlja u Hagu osuđena za nesprečavanje genocida. Ako to nije problem tehničke vlade i predsednika države, onda mora postati problem građana. Sutradan po donošenju presude u Hagu, sve novine su izašle sa naslovima - Srbija oslobođena optužnice, Srbija nevinna. Ako nema nikoga ko bi progovorio - Ljudi,

SRBIJANKA
TURAJLIĆ

ovo je falsifikat, onda smo mi društvo sa ozbiljnim problemom. Gde su dekani pravnih fakulteta, oni koji još nisu u zatvoru, da kažu - Čekajte, gospodo, naše novine nisu dobro pročitale ovu presudu, ona zapravo glasi drugačije? Ne znam, moram priznati da mi je vrlo teško da pričam sa tobom. Posle našeg poslednjeg razgovora jedan prijatelj mi je rekao - Znaš, slušao sam te i posle toga što si rekla mogao sam samo da otvorim prozor i skočim. Stvarno ne želim da zvučim beznađežno, ali mi smo, kako bi to moja deca nazvala, u bedaku iz kojega očigledno niko ne zna da izađe.

SVETLANA LUKIĆ:

A 5,13 odsto koje nikada pre nismo imali? Hoću da kažem da se to ipak materijalizovalo.

SRBIJANKA TURAJLIĆ:

Da, ali računala sam, ako nam je potrebno petnaest godina za 5,13 odsto, mi nećemo stići do sto odsto ni za sto godina, a dotle će nam ovih 5,13 verovatno odumreti. Taj rast mora nekako da se ubrza, a nisam sigurna da možemo da ubrzamo rast ako ne uspostavimo dijalog, a plašim se da neki ljudi više ne mogu da uspostave dijalog.

SVETLANA LUKIĆ:

To je zato što su teme takve da čine dijalog nemogućim: da li se Srebrenica desila, da li je Kosovo naše. Dijalog je moguć o tome kako da izgleda univerzitet, poljoprivreda i tako dalje.

SRBIJANKA TURAJLIĆ:

Tu si u pravu, ali možda bismo mogli da pokušamo da otvorimo te moguće teme. Srebrenica se, naravno, dogodila, sada imamo crno na belo, presuđeno je da se dogodila. Ali ako sada nisam u stanju da uspostavam dijalog sa Srbijom o Srebrenici, da li je možda izlaz da kažem - Okej, hajde da u narednih šest meseci pokušamo da otvorimo dijalog na neku drugu temu. Godinu dana ne uspevamo da nateramo naš pregovarački tim da nam precizno definiše šta oni podrazumevaju pod time - više od autonomije, manje od nezavisnosti, da to prevedu na razumljiv jezik. Taj status je samo okvir u kojem će se dešavati realni život, a mi nikada nismo seli da razmislimo kako taj realni život treba da izgleda. Da smo skicirali taj realni život, bio bi nam jasan i status. Mislim da tu negde ova strana okupljena oko *Peščanika*

ima ozbiljan problem. Umesto što upadamo u sopstvene frustracije i postajemo netolerantno ratoborni, možda bismo mogli da pokažemo više tolerancije i preduzimljivosti. Suviše se bavimo kritikom onih koji vladaju, a premalo planiranjem onoga što bi moglo biti. Meni se, na kraju krajeva, uvek dešava da se cela stvar završi sa - rekoh i dušu svoju spasih, a to nije dovoljno. I što je najlepše, imam utisak da nedovoljan broj ljudi na nevladinoj sceni ima tu muku zbog sopstvene neučinkovitosti. Imam utisak da je nevladina scena umnogome zadovoljna sobom i time što radi.

SRBIJANKA
TURAJLIĆ

Neko je ovih dana rekao kako će Evropska unija slomiti kičmu na Srbiji. Da li mi želimo da bilo ko na nama slomi kičmu, pa koja je to morbidna želja? Drugo, da li nama može biti dobro ako je neko na nama slomio kičmu? Opet je zavladao filozofija - da komšiji crkne krava. Da li se taj komšija zove Ahtisari ili Evropska unija potpuno je svejedno, ali Srbija ne može da prosperira tako što će nekom da crkne krava. Možda je sada trenutak da kažemo - Hajde da zaboravimo sve što je bilo i da vidimo kako Srbija od ovog trenutka nadalje može da prosperira. Ratko Mladić može biti deo šire agende, ali hajde da počnemo da radimo i neke druge stvari, pa ćemo se povremeno vraćati i na Mladića. To vam je kao kada radite složeni projekat. U tom poslu postoje jednostavni delovi, ali uvek postoji i neka koska. Onda rešavate ove jednostavnije delove, pa se to malo zavrti, pa nešto počne da se rešava, pa se polako sklapa slika i odjednom, kada sve oko tog nejasnog i teškog dela počne da radi i svi točkici se vrte i zadovoljno pevuje - on se reši sam od sebe.

SVETLANA LUKIĆ:

Hteli smo da pokrenemo pitanje da li je dobar postupak vlade to što je dala koncesiju Špancima za izgradnju autoputa. Bojan Kostreš i Bojan Pajtić su najavili protest Vojvođana. To je poslovni poduhvat u koji je naša zemlja ušla i mi želimo da vidimo da li je to u redu ili nije. Ali dođavola, već danas imate ministra za kapitalne investicije, koji kaže - To je dobar potez, jer je Španija sada počela da se buni zbog nametnutog rešenja kosovskog pitanja. Dakle, on nama sugeriše da je davanje koncesije Špancima politički gest. Onda to prestaje da bude dobar ili loš poslovni potez i postaje davanje mita španskoj vladi zbog Kosova.

SRBIJANKA TURAJLIĆ:

Ne, vi na to objasnite gospodinu Iliću, odnosno novinama koje možda ne znaju da Španija ima problema sa Katalonijom, a ne sa koncesijom za autoput. A Kostreš i Pajtić su propustili da mi odgovore čijim novcem je izgrađen taj autoput, da li vojvođanskim ili novcem ove države ili nekim trećim novcem, možda od šverca cigareta. Niko od njih nije otvorio tu priču do kraja, a mi nemamo javnu scenu koja bi ih naterala na to. Taj autoput se gradio deset godina, otvaran je sedam puta, nema nijedne vlasti koja ga nije otvarala, mora da postoje neki papiri, hajde da ustanovimo koliko je zaista koštao taj put i odakle je došao novac. Ako je novac došao iz Vojvodine, ona jedina ima pravo da ubira putarinu i u tom slučaju ja dajem punu podršku gospodi Kostrešu i Pajtiću. Ako je novac došao iz cele Srbije i ako će to što će Španci ubirati putarinu doprineti da se putevi grade i u ostatku Srbije, spremna sam da stanem na ovu drugu stranu, bez ikakve politike. Dakle, to je zaista pre svega ekonomsko pitanje - ko je i čijim parama izgradio put. Kostreš i Pajtić ovo pitanje pretvaraju u političko. Ali da ne počnemo i mi da otvaramo afere.

Mlađan Dinkić je jedan od najpogubnijih ljudi koji su se ikada pojavili na političkom nebu Srbije, sa gomilom besmislenih afera koje možda jesu, možda nisu, sa otkrivanjem jedne, druge, treće mafije, kako mu je kada izborna ili postizborna zgodno. Njega niko nikada nije pozvao na odgovornost, a to što on radi je zaista ravno kriminalnom činu prema celoj zemlji. Opšti nivo kulture i svesti u društvu je srozao dovoljno nisko da je ono počelo da se hrani aferama. Volela bih da imamo nevladinu organizaciju koja se time bavi, a ne jednu Vericu Barać koja pokušava, pokušava, i nema nikoga da je podrži.

Svima je laknulo što postoji Kragujevac, jer onda se priča o Kragujevcu i ni o čemu drugom. Akademska scena se ponaša kao da joj se na koži pojavio čir, pa ćemo da ga očistimo, ostatak kože nije zahvaćen, sve je lepo i krasno. Statistički je nemoguće da imate osamdeset državnih fakulteta u Srbiji, ne govorim o tome koliko ima privatnih, i da su svi oni savršeni, sem jednog pika u kojem je dve trećine zaraženo. Bila sam u Lisabonu na konvenciji Evropske asocijacije univerziteta, pripremi za ministarski sastanak u Londonu i svi su mi postavili pitanje - Šta se dešava sa korupcijom na univerzitetu u Srbiji? To je nešto što je odjeknulo, ali ta jedna afera se može prevazići. Plašim se da se, ako izbije još jedna, više nećemo oporaviti, drugu aferu vam niko neće oprostiti. Važno je da se povede razgovor o tome šta se deša-

va na univerzitetu. Novine pišu da u Nišu postoji neki ispit na završnoj godini koji niko ne može da položi, pa svi prelaze u Kragujevac. I svi osuđuju prelazak u Kragujevac i iz toga izvlače pitanje o korupciji, a niko ne postavlja pitanje kako je moguće da postoji ispit koji niko ne može da položi. Niko ne postavlja pitanje šta na Univerzitetu u Nišu traži čovek kod kojeg nijedan student ne može da položi ispit. Problem je u tom čoveku, a ne u odlasku u Kragujevac.

SRBIJANKA
TURAJLIĆ

Problem neprolaznosti ispita rađa korupciju. Kada 92 odsto naših studenata izjavi da bi prihvatilo korupciju, oni time kažu - Da, kupio bih ispit kod profesora kod kojega je prolaznost tri odsto, jer ne želim da izgubim tri godine svog života, a da ništa pametno ne naučim i njemu dozvolim da se nada mnom iživljava. To oni zapravo hoće da kažu. Etičkim kodeksom se zapuštena situacija neće rešiti. To je kao kada zidate novu građevinu, koja u projektu ima predviđen lep i moderan sanitarni čvor, ali nemate tekuću vodu nego nekakav zapušeni sengrup. Odluka o tome da treba da imate čiste toalete neće rešiti vaš problem. Tu se prvo moraju zasukati rukavi, a onda se može donositi odluka kako će se to održavati ubuduće. Ostaje nejasno i zašto je ta prosvetna mafija razotkrivena baš sada. Ne razumem ni kako je moglo da se desi da rektor Univerziteta u Kragujevcu iz novina sazna da su mu pohapsili profesore. Gde je Konferencija univerziteta Srbije, da zauzme neki stav, da kaže - Čekajte ljudi, rektor univerziteta ne može da saznaje takve stvari iz štampe ili od portira koji će mu javiti da je došla marica i odvela još dvojicu. To ne može tako da se radi.

Najozbiljniji vid korupcije na univerzitetima u Srbiji je: ja tebi - ti meni. Nisam sigurna da su svi ovi ljudi primili novac, neki verovatno jesu, ali kod većine je to bilo - Daj, učini za onog mog. Većina ljudi misli da je to u redu. Na mom fakultetu, koji važi za najbolji fakultet u zemlji, 1996. godine je ustanovljeno da je sedamnaest profesora popravilo ocenu jednoj studentkinji zato što je bila u vezi sa osamnaestim od njih. Kada se otvorila ta afera, neki profesori su priznali da je nisu videli između prve i popravljene ocene, a neki su tvrdili da su je dodatno ispitivali u kabinetu. Njoj su vraćene stare ocene, podstrekač je suspendovan, ne zna se zašto joj on nije popravio ocenu, a ostali su ispalili potpuno nevini. Onda se promenilo rukovodstvo, pa je ovaj suspendovani vraćen i sada je direktor Zavoda za fiziku. Pojela maca, i niko ne misli da je to bila jedna od najvećih bruka koja se na ovom fakultetu ikada desila. Ne sumnjam da se ista stvar dešava i dalje, jer prolazi nekažnjeno. E, od momenta kada vi poklanjate ocenu mom se-

striću, rođaku, komšiji, bratancu do momenta kada primite novac za to je vrlo mali korak. Nema tu velike razlike, sem što onoga poznajete, a ovoga ne poznajete. Njega petsto evra košta činjenica da ga vi ne poznajete i da ne poznajete nikoga ko njega poznaje. Pokušala sam da o ovome razgovaram sa kolegama, rekli su mi, po običaju, da sam ja luda, jer, kao, valjda je jasno da tu postoji razlika. Popričajte sa kolegama na Medicinskom fakultetu o tome kako polažu deca njihovih kolega, koja će nas jednoga dana lečiti. Ako ostanemo samo na Kragujevcu, sa gledišta ozdravljenja univerzitetske scene u Srbiji, kao da se ni Kragujevac nije desio, ništa se neće promeniti.

Evropska asocijacija univerziteta 2002. godine je obišla sve univerzitete u Srbiji i rekla - Imate visok stepen netransparentnosti. Netransparentnost i transparentnost su reči koje se u Evropskoj uniji koriste za korupciju. Način da se to spreči je da ukinete usmeni ispit, koji je svuda u svetu postao relikv prošliosti. Ali ne, mi govorimo o uvođenju kamera na ispite. Stvarno bih volela da znam ko će to da snima, ko će da pregleda te trake, da li mi očekujemo da kada student dođe da diplomira, nesrećni šef studentskog odseka koji mu sređuje prijave sedi u nekoj videoteci i pronalazi sve trake na kojima je dotični student i gleda da li je on stvarno položio te ispite. Zaista ne razumem taj pristup. Ne vidim ni da se bilo ko pozabavio nabavljanjem kamera. Mi nemamo želju da napravimo sistemski rešenja. Kada bi ova vlast imala želju da napravi sistemski rešenja, oni ne bi sedeli na pijaci poslednjih mesec dana i trgovali ministarstvima. Kada na televiziji vidim likove poput Milorada Vučelića, imam problem, jer to nije dan posle, to je dan pre. Kada ovi promene naziv ulica u Novom Sadu, i to je dan pre i mi nikako da dođemo do toga dana posle. Ova vlada nas je temeljito vratila u dan pre. Nemam nameru da pravdam prethodnu vladu, ali ona nas je bar držala na ivici noža 5. oktobra, pa nikako da nas prebaci u šesti. Ova vlada nas je vratila u četvrti. Očekujem nove, neopterećene ljude, koji nisu u šancu. Mi smo svi u šancu već petnaest godina, gledamo se iz rovova, neću reći preko nišana, i teško da mi možemo prokopati prolaz od jednog do drugog rova. Očekujem da se pojave novi ljudi i sve nas počiste sa scene.

SVETLANA LUKIĆ:

Dok čekamo one koji će da nas počiste, slušaćete i dalje Peščanik koji eto, uvek pada, da li božjom voljom da li uprkos njoj, na Veliki petak. Ove godine je Uskrs ekumenski, istoga dana ga slave svi hrišćani. I

Jevreji danas slave Pashu, iz koje je Uskrs i nastao. Na Veliki petak često razgovaramo sa Mirkom Đorđevićem. Pre toga jedna mala vest, da je ovaj Uskrs veoma srećan dan za vladiku braničevskog Ignjatija, jer je šumsko gazdinstvo iz Despotovca odlučilo da manastirima iz ovog okruga vrati šumu, mnogo šume, sedam hiljada hektara. Vladika Ignjatije je tim povodom rekao da su te šume uvek bile crkvena imovina, samo je privremeno njima gazdovala država. Slušate Mirka Đorđevića.

MIRKO
ĐORĐEVIĆ

MIRKO ĐORĐEVIĆ:

Najpre bi trebalo reći da smo uoči velikog praznika, koji bi trebalo da bude, po svom simboličkom značenju, dan mira i buđenja ljudske nade u obnavljanje života. Uoči ovog dana, prvi put imamo demonstracije u Kragujevcu na kojima stotine ljudi protestuju protiv vladike šumadijskog i traže da ih primi i patrijarh Pavle. Patrijarh neće da ih primi i situacija je, blago rečeno, napeta. A o čemu se radi? Neko se u crkvi usudio da izvrši male liturgijske reforme. U službi u uskršnjoj liturgiji ima veoma neugodnih mesta. Ima jedno mesto - Sačuvaj me Bože od poganih i prevrtljivih, tvrdovratih Jevreja. To je jedan antisemitski ton i druge hrišćanske crkve su davno povukle takve stvari iz liturgije.

Pokušalo se da se u liturgiji izmeni i deo sa carskim dverima. To je ona zavesa na ikonostasu koju sveštenik u toku službe više puta zatvori, pa je opet otvori, pa izađe, uđe, koja simbolički znači da se crkva, vladalac i prvosveštenik odvajaju kao sveti od ostalog naroda. Sada je reformatorima, hvala Bogu, palo na um da bi tu drevnu praksu trebalo promeniti. Pokušali su i da neka mesta u liturgiji skrate, jer nemaju nikakve veze ni sa pravoslavljem ni sa hrišćanstvom, nego su ostaci nekadašnjeg vizantijskog, carsko-dvorskog političkog rituala. Taj ritual narod apsolutno ne razume. Zanimljivo je da je ovaj mali pokušaj promene izazvao pravu buru. Nadajmo se da će se ona smiriti, mada se najavljuju još mnogoljudniji protesti odmah posle Uskrsa.

Crkva je u ovim žalosnim zbivanjima minulih petnaest godina bila ne samo svedok, nego i saučesnik u svemu što se zbivalo, pa i u onome što je najgore, a to su ratna razaranja, blagosiljanje oružja. Setite se preosvećenog Filareta, vladike na tenku. Izgleda da crkvu počinje da stiže njena prošlost. Kada se u našoj crkvi kaže - Nemoguće su reforme i revolucija u crkvi, to je besmislica. Nijedna se ustanova u Evropi nije toliko često i toliko mnogo reformisala i menjala kao crkva.

Imala je kanonske reforme, dogmatske, ekleziološke, liturgijske. A kod nas, kada se neko usudi da makar malo nešto promeni u značenju, obredu i kultu, to izaziva revolt. U tom smislu sam čitao i ovogodišnju poslanicu patrijarha Pavla. U njoj nema neke velike novine, naglašava se vrednost Uskrsa kao velikog simbola obnavljanja života. Međutim, ima nekoliko stvari koji zbunjuju. Na početku poslanice se naglašava da se ove godine Uskrs datumom poklapa i sa rimokatoličkim, pa i sa jevrejskom Pashom, iz koje je on zapravo izveden. Ali već u sledećem pasusu taj je momenat vrlo ozbiljno narušen, jer se ističe da kao što je nekad sinedrion, to su vrhovne jevrejske starešine, Hrista gonio i dao ga Rimljanima, tako izgleda da i danas postoji neki novi sinedrion, koji je deo zavere protiv nas Srba. Amerikanci, Evropa i Jevreji su ponovo za sve krivi i to mi se nimalo ne sviđa. Drugi deo, koji je u poslanici nepotrebno prenaplašen, jeste onaj u kojem se osipa verbalna paljba protiv globalizacije. Globalizacija je svetski proces koji traje godinama, prevedeno na drugi jezik ona znači modernizacijski proces kome se valja pridružiti. Postoji treći element koji će mnoge naljutiti: ističe se pravedna presuda Međunarodnog suda pravde u Hagu. Mislim da ovakve reči u uskršnjoj poslanici nikako nisu dobre. Crkva je trebalo da ukaže da je globalizacija svetski proces i da je vreme da se zajedno sa drugima i drugačijima ili, kako se ovde kaže, inoslavcima pridružimo evropskim tokovima.

Evo, ovi koji protestuju pred patrijaršijom nose parole na kojima piše - Nećemo vladike koje nas vode u rimokatolicizam. Ponuđen je već jedan odgovor koji mi se ne sviđa, obrazovana je u crkvi neka liturgijska komisija koja, iz prvog saopštenja se vidi, nema hrabrosti da se suoči sa činjenicama, nego tvrdi - Ipak ćemo mi u liturgijskoj praksi, u bogoslužju, zadržati tradiciju naših predaka. Ta tradicija je puna uzvišenih momenata odanosti veri Hristovoj, ali je puna i stranica koje je davno trebalo precrtati i zaboraviti.

U poslanici se pošlo od teze da mi kao narod i kao država ni za šta nismo krivi, mi smo večita žrtva i mi smo oni za kojima, kao nekada za Hristom viču - Raspni ga, raspni ga. Međutim, ja mislim da je to izbegavanje odgovornosti. Nismo mi nevini ni kao država, to je trebalo da bude istaknuto u poslanici, ni kao narod, pa ni kao crkva. Pazite, taj kult žrtve kod nas nije nešto novo, on prvo sledi iz kosovskog mita koji je oblikovan prema sakralnom scenariju svete večere, gde je Hristos žrtva. Međutim, u našoj crkvi akcenat je pomeren sa Hrista i njegovog stradanja za sve ljude na našu naciju kao žrtvu.

Kult žrtve je izabran zato što se pomoću te zamene izbegava svako suočenje sa odgovornošću. Setite se, i premijer Koštunica se u sinagogi služio istim floskulama: postoje u svetu samo dva naroda stradalnika i mučenika, to su Jevreji i Srbi. To je politička manipulacija i ona me veoma brine. Sada imamo vrlo čudnu situaciju u Beogradu. Sve nade se polažu u Rusiju, služe se molebstvija Putinu, autokrati, njegove se slike nose na zborovima, zaziva se božji blagoslov za njega. Mi danas živimo vrstu rusofilstva, slovenofilstva koje je anahrono, a pomalo i smešno.

MIRKO
DORĐEVIĆ

Godine 1860, upravo je knez Miloš umro, jedanaest ruskih slovenofila je, sa glasovitim Homjakovom, sročilo jednu poslanicu Srbima. Ona je u Lajpcigu ođštampana te godine i doneta u Beograd. U toj poslanici postoje note koje se baš danas vrte i ponavljaju - Srbin i pravoslavlje su isto, ne može drugačije biti. Drugo, čuvajte se, vi Srbi, ne samo katolika i protestanata, nego lažnih ideja Zapada, čuvajte se demokratije, parlamentarizma evropskog i ostanite samo uz svoju domaćinsku ideologiju i mitologiju, a sve što je sa Zapada trulog zlo je i naopako i nosi vam propast. To je vrlo zanimljiv dokumenat, štampan na francuskom i na srpskom jeziku u Lajpcigu daleke 1860. godine. Visoka delegacija donela je to u Srbiju očekujući da će svi Srbi prigrliti te ideje. U kneževini Srbiji, te daleke 1860, samo su Jovan Ilić i nešto liberala bili jedno vreme oduševljeni tom poslanicom Srbima, a znamenita imena srpske inteligencije onoga doba prepoznala su u toj deklaraciji veliko zlo koje se Srbima nudi, da ih neko stavlja pod skut jedne imperijalne, ruske politike i odvaja ih od Zapada. Mlada je kneževina već te godine bila izabrala put prema Zapadu sa knezom Mihailom i kasnije knezom Milanom. Protiv ove deklaracije ustali su Đura Daničić, verni, mladi, obrazovani učenik Vuka Karadžića, koji je žestoko napao ovu ujdurmu, i tvorac srpske moderne historiografije, veliki Stojan Novaković.

Ja se sada pitam zašto danas u Beogradu, u Akademiji nauka živog čoveka nema, osim nekih izuzetaka, da kaže punu istinu o tome o kojem se slovenofilstvu tu radi, da li se radi o bratstvu slovenskih naroda, o pravoslavlju kao veri ili se radi o politici koja Srbima nudi odvajanje od evropskih tokova, a Srbija je taj evropski tok i put izabrala još u doba prvih Obrenovića. Dakle, to je ono što mene brine, što trenutno u Beogradu imamo slovenofilstvo Homjakova i publiciste Dostojevskog, ne velikog pisca Dostojevskog, nego onog Dostojevskog koji je tvrdio dvadeset pet puta u svojim spisima - Ranije ili kasnije

Carigrad će biti naš, Zapad je truo, nema nikakvu vrednost, globalizacija je zlo. A mi smo danas baš tu.

SVETLANA LUKIĆ:

Da, prošle nedelje je ruski ambasador bio gost na tribini Nomokanova, čija je prva tribina najavljena kao - Deset godina od oslobođenja Srebrenice. Ambasador je morao znati gde ide kada je otišao na Pravni fakultet.

MIRKO ĐORĐEVIĆ:

Poštovani elitni diplomata, gospodin Aleksejev, me je iznenadio. On je do sada bio poznat po velikoj opreznosti, ja sam ga više puta slušao, tako da me je to iznenadilo. Mnogi ne znaju da osim te Rusije, čiji se predstavnici iz Dume pojavljuju sa harmonikama na Trgu Republike i igraju kazačok i pevaju, postoji druga Rusija, mlada i demokratska, koja je okrenuta Evropi. Te Rusije nema u Beogradu i svi su zaboravili veliku rusku literaturu i filozofiju, velike ruske tekovine. Nama Rusija treba da bude bliska, ali sa svojim univerzalnim, evropskim duhom. Večita je to i njihova muka da li će to ostati neka autokratska imperija, komunistička ili predsednička, svejedno, ili će to biti zemlja koja ima šta da ponudi za riznicu svetske kulture i Evrope. Kada u Beogradu dajete publicitet Žirinovskom, vi ne znate da je to danas minorna politička partija. Kada se ovde neki Edička Limonov predstavljao kao veliki pisac ruske zemlje, primio ga je i Milošević na kanabetu, nije se znalo da je to minorna politička figura koja ima nacional-boljševičku, profašističku stranku sa malo pristalica. U Beogradu se Dugin i Prohanov čitaju kao mislioci, a niko ne čita velike ruske umove koji zaista imaju šta da nam kažu. Dakle, te Rusije nema i to ozbiljne Ruse ljuti u Beogradu.

Pogledajte držanje Rusije u ovim razgovorima o Kosovu i sve ovo o čemu govorimo lepo će se videti. Nije stvar u tome što je Rusija predložila da se i dalje razgovara. To je u principu u redu, uvek treba razgovarati još jednom, pa još jednom. Stav ruske državne politike će na kraju biti pragmatičniji i konstruktivniji, na dobro i Srba i Albanaca na Kosovu, jer će Rusija, kao i svaka država, braniti svoje interese. Koštunici su usta puna prizivanja Rusije. To je neoslovenofilski ton za unutrašnju upotrebu. Proces rešenja kosovskog pitanja je odmakao tako daleko da je zaista naspelo vreme da se potraži neko održivo rešenje, a ne da bude po nečijoj želji, samo albanskoj, samo srp-

skoj. U ponuđenom Ahtisarijevom predlogu ni Albanci nisu dobili mnogo. Dobiće neku vrstu nezavisnosti pod strogom kontrolom u svim segmentima. Ko je pažljivo pročitao Ahtisarijev papir i pogledao šta je tu ponuđeno našoj crkvi, mora biti zadovoljan. Jemčeno joj je, kao u svim modernim državama u svetu, neotuđivo i ničim ometa-no pravo da ostane i kao Pečka arhiepiskopija u Peći i kao Raško-pri-zrenska eparhija i jemčena joj je zaštita. Ali ovde se igra dosta naiv-na politička igra između dela episkopata i vrhuške oko Koštunice, a to je - Nama je Kosovo dobrodošlo da makar odlažemo stvar, a posle lako možemo da kažemo - Pa nismo mi krivi, učinili smo što smo mo-gli, privukli smo čak i Rusiju da se za nas bori, ali su krivi, zna se ko, izdajnici od Vidovdana i Vuka Brankovića do dana današnjeg. To je priprema terena za ono što će uslediti. Ono što mene zanima u vezi sa Kosovom, to je održivi oblik te zajednice.

Naši ljudi na Kosovu, Srbi, su u velikim nevoljama, izloženi su šovi-nističkim napadima i zaista nemaju slobodu kretanja. Da nema me-đunarodnih snaga, doista ne bi mogli da opstanu. U očajanju, umesto da traže neki izlaz, da se uključuju u kosovske institucije, kao što su se vekovima naši preci uključivali u institucije otomanske države, oni pribegavaju nečem što je i antihrišćansko i tuđe: kopaju grobove svojih, hoće da nose njihove kosti sa sobom. Evo, televizija je prikazi-vala. Znači da neko njima manipuliše. Vidljivo je tu još nešto, da po-litičke vrhuške iz Beograda ne brinu o živim ljudima, nego brinu sa-mo o teritorijama. Jedini izlaz je da prihvate realno stanje stvari. Sr-bi će biti drugi narod, naš jezik će biti drugi zvanični jezik, crkva će biti potpuno slobodna. A ćosićevsko-miloševićavska politika traktor-skih prikolica je već pomogla da se broj Srba u Hrvatskoj svede na tri odsto. Mi smo danas na Kosovu fizička manjina i ne možemo tražiti da Kosovo bude naše, jer je Kosovo i albansko. Kada mi kažemo - To je naša sveta zemlja, to je naša kolevka, tačno je, dole je kolevka na-še države i naše crkve, sve je to tačno. Svaki razuman Albanac će vam odgovoriti - Tako je, ali ni mi nemamo drugu zemlju i nama je ta ze-mlja sveta, ni mi nismo došli iz Indonezije, nego tu živimo vekovima, kakvi smo, takvi smo. Ali malo se ovde vodi računa da se probudi duh zajedništva. Politika je isuviše ozbiljna delatnost da bismo je smeli prepustiti samo trećerazrednim političarima. U Srbiji je ovo nažalost čest slučaj. Neprekidno gospodin Koštunica i njegove mudre sove od savetnika ponavljaju kako nama Albanci uz pomoć Ahtisarija otima-ju petnaest odsto državne teritorije, a oni delom i faktom nude iz da-na u dan Rusima ostalih osamdeset i pet odsto državne teritorije.

MIRKO
DORĐEVIĆ

Evo, Nikolić kaže - Mi ovde treba da pustimo Ruse, ekonomski, politički, vojno, na svaki način.

Reći ćete da sam opterećen istorijom. Priznajem, jesam. Godina 1907, aneksiona kriza, velike sile su odlučile da Bosnu uzmu Turskoj i da je daju Austriji, to znamo. U Beogradu sve vri, narod je na nogama, traži oružje da ide u Bosnu. Veliki pisac Branislav Nušić na belom konju obilazi grad i na belom konju ulazi u zgradu Narodnog pozorišta. Traže oružje da idu u rat da spasavaju Bosnu, jer je Bosna srpska. Kralj Petar donosi odluku da ministra predsednika, to je Nikola Pašić, pošalje u Rusiju da vidi može li se od Rusije dobiti neka nada. Da bi delegacija bila još autoritativnija, u nju ulazi i zvanični naslednik prestola, princ Đorđe Karađorđević, kasnije lišen tog prava. Princ Đorđe u svojim memoarima priča ovakvu scenu, ljupku i briljantnu. Otputovali su ministar predsednik srpske vlade i on u Rusiju. Primio ih je car lično i rekao im sledeće - Mladiću, recite ocu, Rusija će izdati saopštenje, Rusija će učiniti sve što može da zaštiti srpski narod u Bosni, Rusija je dušom i srcem na vašoj strani, ali imajte na umu da Rusija nema nameru da presuđuje o tome, nego će Bosna biti austrijska. Međutim, završetak je još ljupkiji. Kraljević prestolonaslednik i predsednik Pašić vratili su se u Beograd, koji i dalje vri. Šta ste uradili u Rusiji, hoće li kozaci doći da jurišamo preko Drine? Na to mudri Pašić kaže kraljeviću - Visočanstvo, vi ste čuli šta nam je car rekao, ali nemojte to govoriti narodu. I naravno, mi znamo kako se stvar završila, Bosna je potpala pod vlast Austrije. Ono što mene danas plaši sa nama na Balkanu i u odnosima sa Rusijom i sa Zapadom je to večno ponavljanje istih matrica, tu je problem.

Uskrs je zaista veliki praznik, jer sadrži simbol koji u čoveku budi nadu u trajanje i nije čudo da se on poklapa sa prolećem koje obnavlja život, jer suština Isusove poruke je ta - Pustite mrtvima da sahranjuju mrtve, ja sam došao da život pobedi i da traje. Hrišćanstvo nije religija smrti, stradanja, asketizma, hrišćanstvo je religija ljubavi. Stoga Uskrs uvek doživljavam kao veliki dan, koji čoveka poziva da se opomene paradoksa koji svaku ljudsku zdravu prirodu uznemirava - ko smo, šta smo, odakle dolazimo, kuda idemo i postoji li tako veličanstvena misao, koja čoveku nudi izlaz u besmrtnosti. Vaskrsenje, to hoću da naglasim, ne treba bukvalno razumeti kao čovek je umro, pa posle tri dana hoda, vratio se kući. Sveti oci i učitelji crkve kažu - Niko se nije otuda vratio da nam priča, niko. Vaskrsenje ima drugi smisao. Pogubljen je Isus, razapet, apostoli se razbežali, posumnjali

su. Odjednom se u njima počela događati neka telesna promena, to je jedini argument koji nudim. Mi osećamo kako nam srca lupaju, gore nam srca, nadamo se da to još nije tako tragično i da ima života i dalje, i to su oni putnici koji idu u Emaus. Setite se Rembranta kako je to prikazao. E, ta velika nada, to je vrednost vaskrsenja. Kod nas na žalost ima političke zloupotrebe i biblijskog predanja i jevanđeljskih poruka, a crkva nam je tako zagazila u politiku da se pitam koji je to čovek potreban i kakav, a biće sigurno takvog, koji će izvršiti neki obrt i vratiti je tome da bude crkva, a ne nacionalna institucija koja služi ovom ili onom režimu.

SVETLANA LUKIĆ:

Bio je ovo Pešćanik, govorili su Željko Bodrožić, Mirko Dorđević, Biljana Kovačević-Vučo i Srbijanka Turajlić. Njih dve su nekoliko puta svoje rečenice završile sa ne znam, rečima kojima sve više naših sagovornika završava svoje misli. Dakle, vidimo šta je, ali ne znamo šta da radimo. Ko od nas čeka rešenje, taj se moli u pogrešnoj crkvi. Naša uloga je da stanemo, malo razmislimo, analiziramo i eventualno nagovestimo. Ko hoće drugu robu, moraće da je potraži u drugoj radnji.

PEŠCANIČK 13. 04. 2007.

BLOW UP

Bez svesti o tome da su među žrtvama bila trojica maloletnika, optuženi su govorili o svojoj deci, koja će patiti ako oni budu osuđeni...

Živimo realnost u kojoj je socijalna jednakost postala psovka, umjesto programa...

Glavu u pesak, dupe uza zid, čekaj da prođe, šta te briga...

NATAŠA KANDIĆ, *iz Fonda za humanitarno pravo,*

DUBRAVKA STOJANOVIĆ, *istoričarka,*

OLGA MANOJLOVIĆ-PINTAR, *istoričarka,*

NENAD DIMITRIJEVIĆ, *politikolog,*

ŽARKO PUHOVSKI, *profesor,*

DIMITRIJE BOAROV, *novinar,*

NENAD PROKIĆ, *narodni poslanik*

SVETLANA LUKIĆ:

Dobar dan, građanke i građani. Pre dva dana umro je veliki američki pisac, Kurt Vonegat. Posle Kolveke za macu, Klanice pet i drugih knjiga koje je napisao davnih godina, neposredno pred smrt je objavio knjigu Čovek bez zemlje. Pisao je o Bušovoj Americi i rekao da on, Kurt Vonegat, više nema zemlju. Od otadžbine mu je ostalo samo nekoliko bibliotekara i čikaške novine Naše doba. Bilo bi zanimljivo da svako od nas napravi spisak onoga što mu je ostalo od ove zemlje, koja je nekada bila naša, a sada su je uzurpirali najgori među nama.

I ove nedelje imamo iste priče: ne daju petnaest odsto teritorije i razgovaraju o stranačkim kvotama u novoj vladi. Predsednik Tadić tvrdi da pregovori o budućem statusu Kosova, koji uzgred ne postoje, ne utiču na to da se vlada ne formira, ali utiču, kako je rekao naš rečiti predsednik, na plan aktivnosti i filozofiju rada. U tom planu aktivnosti bilo je i potpisivanje sporazuma o viznim olakšicama, ali je filozofija rada Evropske komisije takva da u poslednji čas nisu hteli da potpišu taj sporazum sa nama. Istoga dana vizne olakšice dobili su građani Albanije, Bosne i Hercegovine, Makedonije i Crne Gore.

U trenutku kada su sve intelektualne, fiziološke, epidemiološke, diplomatske i patriotske snage naše političke elite okupirane diplomatskom ofanzivom na Pretoriju, Katar i ostale velesile, koje će nam u Savetu bezbednosti sačuvati Kosovo, jedan desetogodišnji dečak nagažio je na ostatak upaljača zolja na vojnom poligonu u okolini Požarevca. Komandant tog poligona nam je saopštio da su on i njegova vojska upozorili građane da je to opasno područje i time je skinuo svu odgovornost sa sebe. Najracionalnije bi bilo da vlada i vojska izdaju generalno saopštenje, u kojem će nam reći da je ova zemlja opasna po život i da u njoj živimo na sopstvenu odgovornost. Tako neće morati stalno nešto da nam objašnjavaju, dok Hilandar gori, a Kosovo se raspinje.

Ko se još seća eksplozije u Paraćinu, ko misli na neeksplozirane kasetne bombe širom Srbije, od kojih neke stoje obeležene žutim iskrzanim trakama još od 2001. i zbog nedostatka novca nema ko da ih uništi? Ko se još seća koliko je dece, pre svega na jugu Srbije, odlazeći na kupanje na jezero ili terajuć stoku na ispašu poginulo od njih?

Ove nedelje doneta je i sramna presuda Škorpionima. Prva vest u svim medijima bila je - Škorpioni dobili najstrože kazne. Ta vest je istinita koliko i vest da je Međunarodni sud pravde presudio da Srbi-

ja nema nikakve veze sa genocidom u Srebrenici. Ne razumem, najiskrenije ne razumem vest da su Škorpioni dobili maksimalnu kaznu, pedeset osam godina zatvora. Kakvo je to krvavo sabiranje? Da li je ideja bila da nas mediji ubede da su kazne pravedno visoke i da su nevažni detalji da je jedan od ubica dobio najmanju moguću kaznu od pet godina, a drugi je oslobođen? Možda sam ja opsednuta tim strahnim sabiranjem godina robije, ali ne razumem zašto se to radi. Da li, kada nas obaveštavaju o žrtvama, što je veoma retko, sabiraju godinu ubijenih i kažu nam koliko su žrtve imale ukupno godina?

Jedna naša prijateljica je prisustvovala izricanju presude Škorpionima, hvatala je beleške i poslala nam je detalje iz obrazloženja presude sudije Gordane Božilović-Petrović: sud je imao u vidu da je zločina bilo na sve strane, da su optuženi mladi ljudi neosuđivani, porodični ljudi koji su se našli u vihoru rata. Obrazloženje presude ona je završila citirajući Hegelove reči da je sloboda prirodno pravo čoveka. Da ja na kraju opet citiram Kurta Vonegata - Da je Bog danas i ovde živ, morao bi da postane ateista.

Na početku Peščanika slušate gospođu Natašu Kandić zahvaljujući kojoj je ovo suđenje održano, jer nam je omogućila da vidimo snimak egzekucije šestorice muslimana u Trnovu. Nataša Kandić je zajedno sa Dragoljubom Todorovićem zastupala porodice žrtava.

NATAŠA KANDIĆ:

Nadala sam se da će presuda pripadnicima Škorpiona pojačati sliku o tome šta se događalo u julu 1995. godine sa ljudima iz Srebrenice i da će otvoriti prostor u kojem će se jasno videti da nije reč samo o vojsci i policiji Republike Srpske, nego su u tome svesrdno učestvovali i pripadnici regularnih formacija Srbije, odnosno njene policije i vojske tadašnje SRJ. I činilo se, kada je počelo suđenje, da sudsko veće nastoji da prikupi sve relevantne podatke i činjenice kako bi utvrdilo status te jedinice, budući da je tužilaštvo izreklo optužnicu u kojoj je ta jedinica opisana kao paravojna formacija. Sudsko veće se u prvoj polovini dokaznog postupka obraćalo mnogim institucijama da bi dobilo podatke i naravno ni od koga nije stiglo ništa relevantno, niko nije imao podatke. Onda smo Dragoljub Todorović i ja, kao zastupnici žrtava, znajući da Haški tribunal poseduje relevantnu dokumentaciju koja se odnosi na status jedinice, predložili da se od njih traži ta dokumentacija. I posle nekog vremena ona je stigla. Bila je vrlo ubedljiva, to su depeše, razni izveštaji, neke od njih su potpisali tadašnji

pomoćnik, pa kasnije ministar policije Republike Srpske Tomislav Kovač, neke druge su potpisali predstavnici MUP-a Republike Srpske, koji su bili na vrlo značajnim pozicijama. I u tim papirima, izveštajima, depešama, jedinica *Škorpioni* se opisuje kao jedinica Ministarstva unutrašnjih poslova Srbije. Postoji i najmanje deset-petnaest dokumenata u kojima se izveštava da su neki pripadnici MUP-a Srbije povređeni na trnovskom ratištu i da se šalju na lečenje u Foču ili na VMA u Beograd. To su toliko jasni papiri da sam bila uverena da će omogućiti da se utvrdi status jedinice. Predložila sam i sud je prihvatio da se kao svedoci pozovu Milan Milanović Mrgud i Tomislav Kovač. Kovač je danas biznismen, ima velike kompanije, od kojih je jedna *Aleksandrija*, u Beogradu. On je na pitanje da li je njegov rukopis na izveštajima i depešama odgovorio potvrdno, ali na pitanje da li je tačno to što piše u tim papirima, da je jedinica *Škorpioni* jedinica MUP-a Srbije i da deluje kao deo združenih snaga policije Republike Srpske, Republike Srpske Krajine i Republike Srbije, on je dao veoma neubedljivo objašnjenje. To obrazloženje je vrlo rado prihvatio tužilac, ali u tom trenutku nisam bila sigurna kako ga prihvata sud. Naime, Kovač je rekao da nije tačno da su *Škorpioni* jedinica MUP-a Srbije, da je on to vrlo dobro znao i tada, ali da su on i njegovi saradnici pisali da *Škorpioni* jesu jedinica MUP-a Srbije da bi podigli moral srpskim borcima na trnovskom ratištu. U to vreme je, kazao je on, bilo važno pokazati da je Srbija sa njima u operaciji Srebrenica. Na pitanje kako depeše koje potpisuje ministar policije stižu na teren, gde su obični borci, on je rekao - Svi će oni potvrditi da su čitali te depeše.

Kovač nije sporio da su kopije tih depeša i izveštaja autentične, ali to pitanje je postavljeno u Međunarodnom sudu pravde pri razmatranju dokaza u vezi sa tužbom Bosne i Hercegovine. Sudije Međunarodnog suda pravde na osnovu kopija ovih dokumenata nisu mogle da zaključe da su *Škorpioni* bili jedinica iz Srbije, a i tim branilaca iz Srbije je uložio protest da se kao dokazi priznaju dokumenta koja nisu originalna. Ovde se vidi da bosanski tim nije na vreme pribavio relevantnu dokumentaciju. Sudije ovog suda imaju pravo, po članu 49 svoga statuta, da sami pribavljaju relevantne podatke, činjenice i dokaze, ali oni nisu tražili ta dokumenta na uvid iz Haškog tribunala. Tako su *Škorpioni* poslužili kao jedan od dokaza da Srbija i njene institucije nisu bile prisutne u Bosni i Hercegovini u julu 1995. godine, u vreme ubijanja hiljada i hiljada prethodno zarobljenih ljudi, što u Srebrenici, što na njihovom putu iz Srebrenice prema Tuzli. Domaća presuda *Škorpionima* dešava se posle presude Međunarodnog suda

NATAŠA
KANDIĆ

pravde. Beogradska presuda ide još jedan korak dalje, jer potpuno negira svaku vezu *Škorpiona* sa genocidom u Srebrenici. Sudija u obrazloženju navodi da sud nije imao dokaze da su žrtve koje su streljane u Godinskim Barama, njih šestorica, dovedeni iz Srebrenice. Kada sam čula to obrazloženje, meni je stao dah. Nisam mogla da verujem da se posle deset godina upornog poricanja Srebrenice, pa osveščivanja kada se video-snimak pojavio, sada ponovo vraćamo tamo odakle smo pošli.

Na ovom suđenju su majke, sestre i braća žrtava dali iskaz o tome kako je izgledao njihov poslednji susret sa žrtvama, majke sa sinom Azmirom, Safete Muhić sa bratom Safetom, obojica su maloletnici, kako je izgledao poslednji razgovor sina Samira i ćerke Smaile sa ocem koji je ubijen - to je onaj čovek kojem pred smrt ne daju vode. Pomislila sam - Znači, sud ne veruje iskazima majki, odriče se njihovog svedočenja pred sudom. Ispoljeno je nepoštovanje i nepoverenje prema rodbini žrtava samo zato da bi se sledila državna politika da Srbija nema nikakve veze sa genocidom u Srebrenici, pa ni ta jedinica nema nikakve veze, nego su oni pobili neku šestoricu koju su sreli u šumi. Nikako da se dogodi nešto što bi nas povelu napred, nikako da se odlepimo i krenemo napred.

U obrazloženju presude je izrečeno mnogo nedopustivih stvari. Na tom video-snimku postoji scena koja mi je je strašnija od ubijanja metkom. Naravno, pucati u čoveka koji je već mrtav je monstruozno, protivno ljudskoj prirodi je i skoro prevazilazi zločin ta užasna bahatost onih koji su u tom ratu dobili novac, oružje i odrešene ruke. Ali ima ta scena kada pripadnik *Škorpiona*, koji je kažnjen sa pet godina, nosi pušku, šeta se i odaje utisak nekoga ko obavlja vrlo važan zadatak. On prilazi maloletniku Nasmiru i pita ga - Jesi ti prcao? a ovaj kaže - Nisam. A on onda kaže - I nećeš. On mu na užasan način, ali vrlo jasno i otvoreno, kaže - Nema ti života, nema budućnosti. I posle toga snimka, mi slušamo sudiju koja kaže da su, eto, pripadnici *Škorpiona* bili porodični ljudi i da se taj Aleksandar Medić za vreme suđenja mnogo puta izvinio porodicama žrtava za to što im se dogodilo i izjavio im saučešće. Sudija ga vidi kao čoveka koji se pokajao zbog te slučajnosti da je bio u grupi koja je imala zadatak da strelja. Tu je i deo presude u kojem se kaže da sud nije došao do dokaza da je Aleksandar Vukov na bilo koji način odgovoran za streljanje te šestorice. On je oslobođen, iako video-snimak pokazuje kako grupa koja je određena za streljanje čeka tog Aleksandra Vukova da dođe sa položaja, za-

to što je on čovek koji najbolje poznaje taj teren. Grupa ga čeka i stalno komentariše - Sada će da dođe Vuk, Vučić dolazi, i on u jednom trenutku dolazi sa još dvojicom ili trojicom svojih vojnika. Na snimku se vidi kako on izdvojeno, veoma tiho razgovara sa vođom te grupe Perom Petraševićem i posle toga odlazi. Ali njegovi vojnici ostaju i oni se kasnije vide u grupi koja puca i ubija.

NATAŠA
KANDIĆ

Naravno da se Aleksandar Vukov sve vreme branio da nije znao da će biti izvršeno streljanje, ali nam nije rekao šta je on video kada je ugledao zarobljenike, da li je mislio su oni dovedeni u šetnju, izvedeni iz nekog pritvora na svež vazduh, to nam nijednog trenutka nije objasnio. Nije nam objasnio ni svoju tvrdnju da je on sišao da preuzme hranu. Vide se njegovi vojnici sa puškama kako ciljaju u zarobljenike, a nema nikakvih paketa hrane, niti konzervi na koje se on poziva. Sve u svemu, objašnjenje presude je ostavilo mučan utisak i posle njega nisam mogla da pogledam u majke, u Samira ili Behtu Delić, čije reči na kraju svedočenja nikada neću zaboraviti. Na kraju njegovog svedočenja sudija ga je pitala da li ima još nešto da kaže i on je rekao da snimak pokazuje ne samo da su oni prihvatili naredbu da streljaju, već se vide i njihova lica i jasno je da oni misle da obavljaju veoma važan zadatak i da kamera treba da ga ovekoveči. Oni su želeli da ostave trajno sećanje na taj vrlo važan zajednički zadatak. Tu niko nije sagnuo glavu, lutao pogledom, niko se ne sklanja od kamere. Ne, svi oni paradiraju sa oružjem, sa kapama i licima koja odaju potpunu privrženost onome što treba da urade. Oni to rade krajnje dobrovoljno, to pokazuju njihova lica, komentari, njihov razgovor. Time što je jedan od tih ljudi oslobođen, a drugi kažnjen sa pet godina, sud je pokazao da veruje da je to bila mala greška koju oni više nikada neće ponoviti. U jednom komentaru u *Politici* autorka teksta dobro kaže - Eto, Aleksandar Vukov će se vratiti među nas, pomaziće neko dete, nekoga će potapšati, sestri sa njim i pitati ga kako je. On će ponovo biti među nama. Njegov branilac je na suđenju nekoliko puta ponovio da je reč o divnom borcu, koji je sa četrnaest godina bio u Srpskoj dobrovoljačkoj gardi, a kada je Srpska dobrovoljačka garda rasformirana, on se kao već iskazani patriota pridružio *Škorpionima* i krenuo sa njima da pomogne bosanskim Srbima u operaciji *Srebrenica*, koja je rezultirala genocidom.

Do sada je Vrhovni sud ukinuo tri presude za ratne zločine. Te prvostepene presude su bile rezultat veoma profesionalnog vođenja postupka. *Podujevo* je bilo jedan od najtežih predmeta, sudija Biljana

Sinanović je dobila optužnicu u kojoj su bila navedena samo imena četiri žrtve, i to pogrešno. Sve je zavisilo od toga koliko će se ona potruditi u iznošenju dokaza. Njena presuda je bila veoma profesionalna, ona je uložila maksimalan napor da rasvetli događaj koji je policija zapravo skrivala. Njena presuda je ukinuta, ona je bila primorana da ponovo pozove neke svedoke i da pozove neke nove svedoke. Posle toga Vrhovni sud je potvrdio presudu. Isto se dogodilo i sa presudom za Sjeverin, sa jednog od prvih suđenja za ratne zločine. Tada je uspostavljen standard da neće biti problema ako se sudi običnim počinocima, ali da se neće suditi onima koji pripadaju oficirskom, odnosno generalskom kadru. Već tada je postalo jasno da su oficiri Vojske Jugoslavije, koji su jedno vreme proveli kao oficiri Vojske Republike Srpske, pa posle rata opet postali oficiri Vojske Jugoslavije - zaštićeni političkim stavom i da neće odgovarati pred sudom. Utvrđuje se samo odgovornost onih koje su ti oficiri onda angažovali, a sada otpisali. Suđenje za *Ovčaru* je dobilo kredibilitet time što su porodice žrtava bile veoma zadovoljne tokom suđenja. I ta presuda je ukinuta. Onda je istog dana kada je doneta presuda pripadnicima *Škorpion* objavljeno da je Vrhovni sud ukinuo presudu Radaku, kojem se izdvojeno sudilo za *Ovčaru*. Kada se ima u vidu da je Vrhovni sud ukinuo dobre prvostepene presude, nameće se zaključak da je Vrhovni sud blizak opciji koja je protiv suđenja za ratne zločine.

U našem parlamentu se otvoreno govori protiv suđenja za ratne zločine i to utiče na pojedine sudije, koji vode računa o tome kakvu presudu će im Vrhovni sud prihvatiti. Ali iz obrazloženja nekih sudija progovara i autentična saglasnost sa interpretacijama kao što su - u Bosni se dogodio građanski rat, Srbija nema nikakve veze sa Srebrenicom, *Škorpioni* su kriminalna paravojna grupa, MUP Srbije nema veze ni sa čim. Mnogi smatraju da je sa presudom Međunarodnog suda pravde Srbija dobila potvrdu da može i treba da nastavi da interpretira ulogu institucija Srbije u izvršenju genocida i uopšte u odnosu na zločine počinjene u Bosni. Tako smo došli do iskazivanja razumevanja za ubice i navođenja olakšavajuće okolnosti da su oni porodični ljudi. Bez ikakve svesti o tome da su među žrtvama bila trojica maloletnika i da su njihove majke ostale bez dece, svi optuženi su govorili o svojoj deci, koja će patiti ako oni budu osuđeni. Sudija se nijednom rečju nije osvrnula na žrtve i njihove majke, kako se one osećaju i kakva je njihova budućnost.

Mačkatica je zabranjena tema. Tužilaštvo za ratne zločine je 2005. godine reklo da su započete predistražne radnje, ali dalje od toga se nije stiglo. To je potpuno zatvoreno kao najveća državna tajna. U međuvremenu sam došla do nekih novih podataka, koji govore da pored Mačkatice postoje druga slična mesta. Oni koji nešto znaju o tome su veoma uplašeni, a javnost gubi nadu da će doći vreme kada će se zločin nazvati zločinom i da ćemo videti lica onih koji su učestvovali u planiranju, organizovanju, donošenju odluka. Danas sam bila na svedočenju Obrada Stevanovića, koji je danima svedočio u Hagu, u predmetu Slobodana Miloševića iznoseći tvrdnje u koje ne bi poverovalo ni dete iz osnovne škole. I danas je ponovio da on misli da su masovne grobnice plod zavere, jer on ne može da poveruje da bi neko mogao da smisli da se tela iskopaju na Kosovu i prenesu ovde. On je i danas, kao i u Hagu, neprekidno govorio o teroristima. Kada sam ga pitala - A kako biste nazvali one koji pale kuće, sela, ubijaju civile u Izbici, one koji su ubili pa spalili ljude u Vučitrnu, ubice svih onih ljudi čija smo tela četiri godine držali zakopana po Srbiji, a onda ekshumirali i identifikovali kao tela ljudi sa Kosova? On nije morao da odgovori na to pitanje, jer je sud rekao - To nema veze sa predmetom optužnice. Mislim da Obrad Stevanović spada u ljude koje treba pozivati kao svedoke sve dok se ne shvati da je njima mesto na onoj drugoj klupi. Ako želimo prekid sa prošlošću, pre svega moramo da utvrdimo odgovornost ljudi kao što je Obrad Stevanović.

NATAŠA
KANDIĆ

Osećam veliku konfuziju, nisam sposobna da pravilno razlučim šta je tu šta, ali osećam veliki strah. Na suđenjima stalno čujem opomene sudija - Držite se predmeta. Da li to znači da Obrad Stevanovića, pomoćnika ministra policije u vreme najvećih zločina na Kosovu, ne treba pitati, kao što sam ga ja danas pitala, pa bila zaustavljena, da li je znao da su za vreme NATO bombardovanja pripadnici lokalne policije oko Bajine Bašte, kada su u Perućcu našli tela koja su isplivala iz hladnjače, pokušali da ih se oslobode tako što su im stavljali kamenje o vrat? Stevanović mi je rekao da nema dokaza za takvo nešto. Naravno da nema dokaza zato što su ta tela još na dnu jezera Perućac i dokle god ih policija ne izvadi odatle, ili dok se policajci koji su to radili po naredbi ne odluče da javno progovore, o tome neće biti dokaza.

SVETLANA LUKIĆ:

To se neće desiti sve dok se, što bi rekao Rade Bulatović, ne promeni društvena klima.

NATAŠA KANDIĆ:

Bojim se da se društvena klima menja, ali na način koji ne vodi uspostavljanju odgovornog društva. Mislila sam da su sudovi i tužilaštva oaza budućeg odgovornog društva, ali sada sam u strahu da je stalno političko nazadovanje učinilo da se teško uviđa da suđenja za ratne zločine doprinose uspostavljanju vladavine prava. Mislim da ovde postoji konfuzija o tome koji je naš pravac, da li mi do demokratije, do odgovornog društva dolazimo tako što ćemo suditi za ratne zločine ili pokušajima da svim sredstvima te zločine zatrpamo, pa da kažemo - Evo, od sutra ćemo primenjivati zakon, pa ako neko nekoga ubije, mi ćemo mu suditi. Ali neka masovne grobnice ostanu u prošlosti.

SVETLANA LUKIĆ:

Bila je ovo gospođa Nataša Kandić, komentarisale smo presudu Škorpionima. Mora biti da bi se predsednica Vrhovnog suda strašno ljutila što se neko usuđuje da komentariše presudu. Ne, nego ćemo da primimo sve što oni napišu bez ikakvih komentara. U vezi sa ovom presudom Škorpionima, da li se sećate da je još u junu prošle godine visoki funkcioner Demokratske stranke Srbije pravnik Đorđe Mamula rekao da se na snimku jasno vidi da su samo dve osobe pucale u zarobljenike, a ne cela jedinica? Mora biti da je on zadovoljan ovakvom presudom. Škorpioni, odnosno radnici ratne industrije Republike Srpske Krajine i Republike Srpske, bi posle ovakve presude od Maje Gojković 'ladno mogli da dobiju bulevar ili makar ulicu, recimo ulicu Braće Medić. Baš me zanima kako bi u tom slučaju glasali odbornici Demokratske stranke Srbije.

U Beogradu su juče održana dva zanimljiva skupa. U velikoj sali Mašinškog fakulteta čuveni sabor Dveri, omiljena dečica nekih vladika Srpske pravoslavne crkve, organizovao je predavanje čiji naslov glasi Šta se sprema našoj deci, a predavač je bio specijalista za neokortikalni rat doktor Svetozar Radišić. On je govorio o tehnikama mentalnih agresija na naše građane. A još bolje društvo skupilo se u svečanoj sali Zavoda za izdavanje udžbenika, mnogo akademika i profesora Beogradskog univerziteta. Tamo je održana promocija knjige Milorada Ekmečića, pazite kako glasi naslov te knjige - Dugo kretanje između klanja i oranja, istorija Srba u novom veku od 1492. do, obratite pažnju, 1992. godine. Bilo bi poštenije da je gospodin Ekmečić stavio kao završni datum 11. jul 1995. godine.

Iz razumljivih razloga nećete slušati ljude koji su govorili na ova dva skupa, nego ćete čuti šta su Žarko Puhovski, Nenad Dimitrijević, Olga Manojlović-Pintar i Dubravka Stojanović govorili o knjizi gospođe Latinke Perović, koju je izdao Helsinški odbor - Između anarhije i autoritacije. To je zbirka tekstova koje je gospođa Latinka Perović pisala dvadeset pet godina. Najpre Dubravka Stojanović.

DUBRAVKA
STOJANOVIĆ

DUBRAVKA STOJANOVIĆ:

Da bi došla do zaokruženog tumačenja srpskog lutanja u poslednja dva veka, Latinka Perović je morala da učini dve stvari. Prva je bila nešto što bismo mogli da nazovemo *blow up*, uvećanje, dakle, da ugleda nešto što drugi do tada nisu videli. To joj je uspelo na jednoj od najistraživanijih tema svih srpskih nauka, a to je Svetozar Marković. Posle toga, bilo je potrebno da teškim radom na istorijskim izvorima dokaže da se u srpskom slučaju radi o kontinuitetu politike koja direktno povezuje Svetozara Markovića i Vojislava Koštunicu. Ta ideologija ukratko glasi ovako: ekonomske reforme razbijaju socijalno jedinstvo seljačkog naroda. Institucije moderne države i pravna država su negacija narodne države koja je ideal, narodne države koja treba da u ime naroda ostvari jedinstvo zakonodavne, izvršne i sudske vlasti, kao temelj svake diktature. Socijalno homogeno seljačko društvo priznaje samo politički monizam, u kojem se svako ko je drugi ili drukčiji doživljava kao neprijatelj, izdajnik prema kojem je dozvoljeno upotrebiti sva sredstva i otud kontinuitet političkih ubistava u Srbiji. Egalitarna i kolektivistička država izjednačena je sa etničkom državom, koja po toj ideologiji u svojim granicama mora zaokružiti teritoriju do poslednjeg Srbina. Takav koncept zahteva stalne pokušaje teritorijalnih ekspanzija, nemilosrdno trošenje svih, na prvom mestu ljudskih resursa. Država koja je u neprestanoj teritorijalnoj ekspanziji ili u pokušaju ekspanzije, bila je inkompatibilna sa dubinskim razvojem društva i države i, da citiram Latinku Perović - Okviru je žrtvovana supstanca, a zamišljeni okvir, odnosno velika država, vodio je u sukob s realnošću. Takva ideologija obezbeđuje stalno prisustvo vojske u politici i vojsku kao ključni politički faktor tokom dva veka srpske istorije. Tako shvaćena država otvara prostor za stalnu političku ulogu crkve, za koju je, suprotno hrišćanskom učenju, srpsko pitanje oblik religije. Tako je egalitarna ideologija odredila istoriju Srbije u poslednja dva veka, a spojena sa nacionalizmom postala je osnova i za levi i za desni totalitarizam, koji su se smenjivali na vlasti u ova dva veka. Zato je svaka prilika u kojoj se ukazivala mo-

gućnost promena bila brzo i najčešće nasilno prekidana, poslednji put ubistvom Zorana Đinđića.

Latinka Perović je kao istoričar doživela nešto što njenoj struci nije svojstveno. Ona je od kraja osamdesetih mogla da prati kako se njena istraživanja prošlosti dokazuju u sadašnjosti, kako je ideološki sistem koji je ona definisala, istražila i opisala na terenu devetnaestovekovne Srbije, počeo da dobija nove oblike, da iz opšteprihvaćenog komunizma pređe u opšteprihvaćeni nacionalizam, da iz levog pređe u desni totalitarizam i odvede u novi rat kao rezultat svega toga. Zato je ova knjiga pisana naopačke, otpozadi, ona je pisana od kraja dvadesetog veka prema dubini devetnaestog veka ili, kako sama autorka u predgovoru kaže - od epiloga. Ova knjiga ide unazad i vodi čitaoce u uzbudljivo otkrivanje političko-ideološkog sistema koji je Srbiju ostavio na koloseku koji sada izgleda više ne vodi nikud.

OLGA MANOJLOVIĆ-PINTAR:

Suočavanje sa prošlošću koje u Srbiji podrazumeva najpre fizičko suočavanje sa samo nekoliko godina ranije počinjenim masovnim ubistvima, sa leševima u dvorištima policijskih objekata u predgrađu Beograda, ovom knjigom usmereno je ka traganjima za uzrocima, prećutanim kontinuitetima i procesima koji su na kraju dvadesetog veka Evropu još jednom suočili sa užasima genocida. Otvoren je prostor za preispitivanje politike koja je iskoristila istorijske činjenice sa ciljem da pripremi i kasnije opravda užase rata iz devedesetih godina prošlog veka, ali i za preispitivanje nauke, pre svega istorije, koja se našla u službi takvih političkih projekata i koja je izmišljala tradicije, kreirala kolektivna sećanja i manipulirala istorijskim mišljenjem. Podsećam na jednu od najčuvenijih izjava Adorna iz 1949. godine, da je varvarski pisati poeziju posle Aušvica. Meni se, pak, čini da je potrebno postaviti pitanje da li je posle Srebrenice moguće pisati istoriju onako kako je do sada pisana. Čitanje ove knjige će ponuditi odgovor.

NENAD DIMITRIJEVIĆ:

Latinka Perović je pokazala da je istorijska konstanta u Srbiji to da su neprekidno upitna sva tri nivoa identiteta: individualni, politički i komunalni. Mi ne znamo ko smo, a ova konfuzija ide iz dominacije zastrašujućeg kulturnog i političkog inženjeringa, koji je angažovao ogromne snage, od obrazovanja i nauke preko medija, do političkih

govornica i instrumenata represije. To modernu Srbiju identitetski utemeljuje u prošlosti koje nikada nije bilo, odnosno, nameće nam interpretaciju prošlosti koja je usmerena na falsifikovanje onoga što se dogodilo i taj falsifikat treba da postane osnov za odgovore na sva bitna pitanja našeg života. Danas su naše elite zauzete, pre svega, prekrajanjem i prevrednovanjem onoga što se dogodilo u neposrednoj prošlosti i onoga što smo učinili ili što je činjeno u naše ime kao kolektivni zločin. Činjenice o našoj prošlosti su poražavajuće i ovo su doista teška vremena u Srbiji. Nemojmo se zavaravati okolnošću da je masovno ubijanje prestalo. Zoran Đinđić ubijen je nakon pada kriminalno-zločinačkog režima, a ubijen je rukom tog režima. Nasilna smrt nevinih i dalje je naša realnost, naša konstanta ili srpska istorijska kontroverza, veli Latinka Perović. Ovde vlada vrsta neprestanog rata za poziciju političke vlasti između dve opcije: opcije moderne državnosti zasnovane na vladavini prava i opcije etničke svesrpske, narodne države zasnovane na mitskom, romantičarskom nacionalizmu.

Suštinski sukob, pokazuje gospođa Perović, uvek se ticao delatne političke interpretacije dve kategorije - suvereniteta i identiteta. To je kod nas stalno na dnevnom redu. U ovom sukobu češće je pobeđivala ona opcija koja se samolegitimira odbranom autentičnih narodnih interesa, to su oni za koje je vlast systemska pozicija koju valja okupirati kako bi se s tog vrha izgovorilo obavezujuće tumačenje prošlosti, prema kojoj će se potom, više ili manje nasilno, oblikovati realnost. Za ovaj, kako bi ga Žarko Puhovski nazvao, delatni idealizam, za ovu epsku svest, kaže Latinka Perović, ključno je bilo pitanje kako se razvijati, a ostati u korenu svoj, ne izneveriti zavetne ciljeve o jedinstvu naroda. Znači, biti korenom svoj, dati oficijelni primat jedinstvu naroda, to je naš zavet i naša politička obaveza. Latinka Perović fokusira čitalačku pažnju na tezu o posebnosti, koja se po pravilu tumači kao izuzimanje iz sveta. Time se opravdavaju politika i ideologija izolacionizma. Mi smo uvek bili drugačiji, uvek neshvaćeni u toj izuzetnosti, te konsekventno uvek u sukobu sa svetom, sukobu za koji naravno ne snosimo i ne možemo snositi baš nikakvu odgovornost. Tako imate neprekinut kontinuitet politike koja se zasniva na različitim ideologijama samoizuzeća iz civilizacije. To je kao crvena linija koju možemo pratiti u ovoj knjizi, od Svetozara Markovića, Adama Bogosavljevića, Nikole Pašića i Narodne radikalne stranke do komunističkog egalitarizma, memorandumskog nacionalizma i njegovog političkog ovaploćenja, antibirokratske revolucije i događanja naro-

NENAD
DIMITRIJEVIĆ

da. U tom kolažu je ideološko utemeljenje današnje srpske politike. Kao neko ko ne zna dobro istoriju, bio sam impresioniran saznanjem da je i u devetnaestom veku, u dva navrata, 1887. i 1889. godine, bilo događanja naroda, zvalo se - veličanstveni narodni odisaj. Detalji su prilično morbidni, kao što ova knjiga zorno pokazuje. Obilato su korišćeni mediji, to jest novine, pa bi neki istoričar možda mogao da se lati zadatka da istraži kontinuitet odjeka i reagovanja od Nikole Pašića do danas.

Čitajući ovu knjigu kao da vidite kretanje u krug u kojem nas ideološki inženjeri vodaju od patrijarhalnog nacionalizma do patrijarhalnog komunizma i natrag. Prirodnost naroda, autentični interesi klase, pa opet neposredovano srpstvo, od radikalske mržnje prema kaputašima u devetnaestom veku do miloševićevske mržnje prema foteljašima i antibirokratske revolucije, od veličanstvenog narodnog odisaja do događanja naroda. Kod nas su uvek bili na vlasti ili jako blizu vlasti oni koji mrze uređenu, modernu državu, te civilizacijska ograničenja koja ona propisuje. Ne mogu da odolim iskušenju, a da ne posegnem za *Alisom u zemlji čuda*. To vam je ono kada se Alisa nađe na nekom raskršću, pa zbunjena pita mačka - A koji put sada da izaberem? - a mačak odgovara - Zavisi od toga kuda hoćeš da ideš. Znači, kuda hoćeš da ideš? Naša je moderna istorija, istorija pogrešno izabranih puteva, niz pobeda pogrešnih političkih opcija. Iz ove ćemo knjige naučiti da je uvek postojala alternativa i uvek su postojali ljudi koji su odbijali da datost prihvate kao fatum, kao usud, koji su insistirali na tome da Srbija ima kapaciteta da prihvati demokratiju i modernost, da je štaviše ovaj put nužan kao civilizacijski iskorak iz loše beskonačnosti i razaranja, bede i nasilne smrti. Brilljantno je poglavlje knjige o čoveku modernosti, Milanu Piroćancu. Na kraju, rekao bih samo da nam ova knjiga razotkriva istoriju moderne Srbije kao istoriju dominacije tradicionalizma. Svi naši ideološki inženjeri, pokazuje Latinka Perović, insistiraju na idealu organske zajednice krvi i tla, koja u sebi ujedinjuje državu i društvo. Ova država-društvo ima se konstituisati kao dom za naciju, upravo kao prirodno stanište za sve Srbe. Nacija je shvaćena kao mistični organizam sa sopstvenim duhom, voljom i ciljevima. Konsekventno, država je kod nas Srba dobro po sebi, a pojedinac je dobar i vredan onoliko koliko je lojalan državi kao takvoj. Odavde se izvodi i odnos prema nesrbima, koji su svojom egzistencijom problem. Kako ćemo se prema tom problemu odnositi, zavisi od okolnosti i od procene naših političkih elita, kojima naravno uvek treba verovati.

Moglo bi se reći da će Srbija ući u modernu tek kada se ova bitno autoritarna, autolegitimacijska matrica izbaci iz političkog života. Pitanje ko smo mi, zašto smo zajedno, ultimativno je pretpolitičko pitanje. Ljudska sloboda, demokratija, vladavina prava, civilizovana modernost, jednostavno ne trpe da se pitanja identiteta postavljaju kao dnevno-politička pitanja. Latinka Perović nam demonstrira kako politička utakmica za identitet u stvari drži konstantno otvoreno drugo pitanje, o tome ko je suveren. U ovakvoj utakmici, suverena nacija dobija metafizička svojstva, što nužno vodi jedino mogućem pravno-političkom ishodu: onaj ko govori u ime suverena, ovde i danas, pravno je i politički neograničen i posledice su nam poznate.

NENAD
DIMITRIJEVIĆ

ŽARKO PUHOVSKI:

Zašto bi nekoga zanimali svi Jovanovići, Markovići, Piroćanci, Atanasijevići i tako dalje? Zašto bi to zanimalo nekoga tko nije nacionalist? A sasvim očito Latinka Perović nije nacionalist. Meni se čini da je odgovor u stalnom pokušaju da se dokuči tamna strana mjeseca. Ovo jest knjiga o tamnoj strani srpskog mjeseca, i u tom pogledu najviše što mogu reći jest to da su mačo Srbi, patrijarhalni Srbi doživjeli to da im ulogu velikog osnivača novog mišljenja igra jedna žena, Latinka Perović. Ona je vratila, u srpskoj verziji, tu priču o cirkularnosti, o preobraćanju koje se stalno vraća natrag. Ključna rečenica u toj knjizi jest - Konstante se po svojoj naravi ne mijenjaju. To zna svaka šuš, ali ovdje je ta opća konstatacija ključ za razumijevanje nečega što je prošlost bez povijesti. Ovdje nema povjesti, u onom smislu u kojemu na početku naše civilizacije Homer kaže - Prošlost znamo, budućnost ne znamo, dakle, prošlost je pred nama, a budućnost je iza nas. Mi idemo natraške, od onoga što znamo, koliko-toliko, ka onome što ne znamo. Srbi su išli natraške, dezorijentirani, jer nisu vidjeli svoju prošlost, jer ju nisu učinili poviješću.

Ovdje se, dakle, radi i o pokušaju da se iskupi srpska historiografija za ono što nije radila, iz pozicije nekoga kog je ta historiografija, kao što su kolegice rekle, zapravo gurnula u opoziciju marginalne osobe. A ta marginalna osoba je onda rekonstruirala središte koje nju marginizira. Latinka Perović je umjesto olimpijske objektivnosti jasno pokazala simpatije prema, na primjer, Piroćancu. Još jedna paralela koju vidim tiče se Tertulijana, čovjeka koji je napisao nekoliko divnih knjiga, a poznat je po samo jednoj rečenici - *Credo quia absurdum est*, Vjerujem jer je apsurdno. Ono što se ovdje vidi jest da auto-

rica vjeruje u nešto što je politički apsurd, vjeruje da je postojala alternativna mogućnost koju su šamarali, bacali u ugao, s balkona i na razne druge načine s njom se ophodili, a ipak je ona nekako preživjela. Moja treća, potpuno nepristojna asocijacija, jest asocijacija na Džejn Ostin, *Mensfield park*, u kojem svako poglavlje završava - A moglo je biti i drukčije. I tu je priča, moglo je biti drukčije, nije bilo, možda čak nije ni moglo biti drukčije, ali mora se misliti s pozicije te izgubljene, poražene, a ne sasvim zaboravljene alternative. I ovdje se opet vidi da jedino što se iz povijesti može naučiti jest da se iz nje ne može ništa naučiti, jer se iste greške neprestance ponavljaju. Još mnogo gore, iste greške se neprestance ponavljaju kao navodni uspjesi. Posljednji kojeg se sjećam je legendarna izjava jednog lokalnog vođe koji je rekao da je Srbija pobijedila NATO 1999. godine. O tomu je riječ u ovoj knjizi, u kojoj je iz utrobe nacije derivirana protonacionalistička opozicija dovela do toga da se razotkriju male tajne nacije. To je kao ono malo dijete kod Hansa Kristijana Andersena koje vidi - Car je gol. Malo dijete je oznaka autsajdera. U tom pogledu, hvala svima onima koji su Latinku Perović gurali u autsajdersku poziciju.

Ono što mi se, međutim, čini jako važnim jest obrazac koji Latinka Perović citira iz teksta Skerlića o Svetozaru Markoviću, a koji pokazuje njezinu poziciju prema Piroćancu - Netačnost njegovih ideja nije umanjila njihovu vrednost. Ne radi se dakle o tomu da se pripisuje važnost Piroćancu, nego da se vidi koliko je to alternativno bilo važno. Taj neuspješni političar ostaje mala uporišna točka u kojoj se ono Arhimedovo mjesto može pronaći za oslonac promjene. Ja ću ovdje upozoriti samo na jedan problem koji se meni kao starom ljevičaru, ne mogu si tu pomoći, čini najozbiljnijim. Mnogo mi smeta što se iz ove tradicije s punim pravom, i to naglašavam, može govoriti o terorizmu ideje socijalne jednakosti. Nama koji smo odgojeni u uvjerenju da je ideja socijalne jednakosti velika vrijednost po sebi, teško je prihvatiti život u sredini u kojoj se socijalna jednakost pojavljuje kao način da se potencijalno briljantni ljevičar kakav je Svetozar Marković utopi u zadržnu prošlost svoje nacije. I to je nešto s čime će se ne samo Srbija, a sada se govori o njoj, morati suočiti, a to je realnost u kojoj je socijalna jednakost postala psovka umjesto programa.

SVETLANA LUKIĆ:

Slušali ste Žarka Puhovskog, Nenada Dimitrijevića, Olgu Manojlović-Pintar i Dubravku Stojanović, koji su govorili o knjizi gospođe Latin-

ke Perović. O njoj je nedavno u Vremenu pisao i Dimitrije Boarov. Povod za razgovor sa gospodinom Boarovom je potpisivanje ugovora o koncesiji naše tehničke vlade sa špansko-austrijskim konzorcijumom za autoput Horgoš - Požega. Ugovor je vredan milijardu i po evra, međutim skoro ništa pouzdano ne znamo o uslovima tog ugovora. To zna jedino gazda Velja, ali neće da nam kaže. Samo nam je pre neki dan rekao da je taj ugovor svakako dobar, jer će Španci sada navijati za nas u vezi sa budućim statusom Kosova. Samo još jedno podsećanje: znate da su Bojan Kostreš i nekoliko vojvođanskih političara pretili da će blokirati autoput, jer smatraju da je Vojvodina ovim ugovorom drastično oštećena? Slušate Dimitrija Boarova.

DIMITRIJE
BOAROV

DIMITRIJE BOAROV:

Vidite, moje stanovište se ne poklapa potpuno sa vojvođanskim oficijelnim stanovištem da je to krađa četiristo pedeset miliona evra od Vojvodine. Međutim, ja isto smatram da je taj ugovor skandalozan. Prvo što izaziva sumnju je to što je tako krupan posao, ukupno vredan milijardu i po evra, uprkos vladinim izjavama da je ona samo tehnička vlada, pa ne može da primi Ahtisarija, ipak sklopilo to super ministarstvo i požurilo da izgura taj koncesioni posao u poslednji čas. Čini mi se da su koncesionari dobro osetili da je vladi jako stalo da taj posao zaključi, pa su rastezali još mesec dana i, bojim se, ucešnjivali vladu Srbije. I posebno se plašim da su u toj završnoj fazi oni dobili određene privilegije, koje ministar Velja Ilić krije od javnosti i izgovara se da ugovor ima hiljadu i trista strana, pa ne može da ga dostavi vojvođanskim vlastima. Znači, tu nešto nije u redu, ugovor očigledno ima suviše aneksa i mi ne znamo sve o tome. Uslovi koncesije koji su nam poznati su prilično pogodni za investitora, jer on dobija stalne izvore prihoda odmah i za relativno dug period izgradnje, tako da se može pretpostaviti da će on taj autoput graditi prihodima koji se već ostvaruju i jedino što on donosi je garancija nekih stranih banaka koje Srbija ne bi mogla dobiti, a taj špansko-austrijski konzorcijum može. Nije ni to malo.

Treća stvar koja objašnjava ovu žurbu je famozni septembarski ustav Srbije, u kojem se kaže da će se zakonima odrediti šta je to imovina autonomnih pokrajina, u ovom slučaju samo Vojvodine. I očigledno se požurilo sa tom koncesijom da bi se ona izvukla iz potencijalne imovinske mase, koja bi po prirodi stvari trebalo da bude imovina pokrajine Vojvodine. To znači da je tačan oficijelan vojvođanski stav da

je to pljačka imovine Vojvodine, koja je izgradila taj autoput, a sada joj se uzima prihod, a imovina bez prihoda nije imovina. Kada imate neku imovinu, ona je imovina samo zbog toga što donosi prihod. I četvrta stvar koja baca senku sumnje na ceo posao i odnos Velje Ilića prema Vojvodini je to što u drumove Vojvodine, sem na pravcu Beograd - Novi Sad, ministarstvo gospodina Ilića nije uložilo ni žutu banku. Sramota je da tako razvijen kraj kao što je Vojvodina ima toliko lošu drumsku mrežu i to racionalizuje kampanju iz Vojvodine protiv te koncesije, jer Vojvodina je očigledno bila nahoče tog ministarstva, za razliku od drugih ministarstava na čiji rad Vojvodina ne može da se požali. Mislim na investicije u zdravstvene centre i neke druge oblasti. Prema tome, koju drugu imovinu treba da ima autonomna pokrajina, koja po ustavu treba da je ima, ako ne drumove na sopstvenoj teritoriji? Sada je odjednom ostala bez velikih prihoda od te imovine.

Za razliku od oficijelnog stava iz Vojvodine, ja smatram da je taj drum koji Velja Ilić zagovara potreban i mislim da i vojvođanska drumska mreža manje vredi kada nema autoputa prema moru. Može nam se dogoditi da se cela vojvođanska privreda vozi hrvatskim drumovima, ako Hrvati i Bosanci izgrade autoput do Dubrovnika: Osijek - Sarajevo - Dubrovnik. I onda će Vojvođani plaćati putarinu na tom drumu, ukoliko zariba ovaj projekat prema crnogorskom primorju. Ministarstvo građevine, saobraćaja i telekomunikacija je najcrnje ministarstvo prethodne vlade. I mislim da neozbiljnost ministra finansija Dinkića najbolje ilustruje njegova izjava da je to najbolje ministarstvo u toj vladi. Gluplju rečenicu u protekle četiri godine od Dinkića nisam čuo.

Ogromni posao kupovine oko osamdeset odsto kapitala telefonije Republike Srpske je isto tako neobičan, ali postoji bitna razlika u odnosu na ovaj posao sa drumom. U njemu značajnu ulogu igra ugledna i uticajna američka bankarska Siti grupa i ceo posao će zapravo biti pokriven njihovim kreditom. Ne spadam u fundamentaliste tržišnog poslovanja, koji kada Siti grupa uđe u neki posao, u tome vidi samo ekonomiju. Ja smatram da su oni skloni da poslušaju savet američke ili neke druge administracije, naravno ne srpske, i tu se može spekulirati o nekom velikom aranžmanu, čak i o nekoj velikoj kompenzaciji Srbiji. Ceo posao racionalizuje to što neposredna istorija pokazuje da nema pogrešne investicije u telekomunikacije. Ta banjalučka kompanija ima značajne klijente i licencu za celu Bosnu i Hercegovinu. Tako da postoji politička konotacija na relaciji Banjaluka - Beo-

grad, ali potencijalno, ako se svi jednom nađemo u Evropskoj uniji, znači i cela Bosna, ta licenca uopšte nije skupa. Ako platite šest-se-dam stotina miliona evra za licencu za mobilnu telefoniju za celu Bosnu i Hercegovinu, imate odskočnu dasku za tržišnu utakmicu na vrlo značajnom i nedovoljno zasićenom tržištu. I ne treba tih šesto-se-damsto miliona evra mešati sa našim prihodima od *Telenora* i državnim investicionim novcem, jer to ipak nisu uporedivi poslovi. Naravno da je taj posao lako spojiti sa shvatanjima zvaničnog Beograda, dok je glavni lider zvaničnog Beograda premijer Koštunica. To je ideja da se Republika Srpska privuče Srbiji, u okviru inače dozvoljenog statusa specijalnih veza. Malo je poznata ideja da Naftna industrija Srbije kupi rafineriju u Bosanskom Brodu i fabriku ulja u Modriči, ali Naftna industrija Srbije to nije učinila, jer nije dobila transparentnu sliku o imovinskom stanju te rafinerije. To je inače rafinerija koju naftaški lobi u Republici Srpskoj uporno sabotira. Ona je pred rat u Bosni i Hercegovini uvezla vrlo savremenu opremu, čiji je samo jedan deo instaliran, tako da je ona samo delimično u funkciji. Ali taj naftaški lobi, usudio bih se čak da kažem lobi ratnih profitera, uporno sabotira revitalizaciju te rafinerije, jer mu je zgodnije da uzima veće profite na uvoznim derivatima. Oni se plaše da će, kada ta rafinerija bude revitalizovana, doći do zaštitnih carinskih mera i da će njihovi profiti biti smanjeni. A to je najmodernija tehnologija na Balkanu, upravo kupljena za rafineriju u Bosanskom Brodu. I sad se i tu javlja misteriozna akvizicija: tu rafineriju za smešno nisku cenu od sto deset miliona dolara kupuje ruska naftna kompanija u državnom vlasništvu koja, ako pogledate na internetu, ima sitnog kapitala u dvadesetak zemalja u svetu, svuda sa malim učešćem. Nema sopstvenu veliku proizvodnju nafte, tako da se prosto nameće utisak da je to državna kompanija više nadležna za posmatranje svetskog tržišta nafte ili možda paravan za neke druge poslove u oblasti prikupljanja informacija, nego za trgovinu i bavljenje naftom.

Činjenica da nije došlo do ozbiljnijeg inflacionog udara, da država bez vlade otplaćuje dugove Međunarodnom monetarnom fondu, pokazuje da Srbijom i ne vladaju zvanične institucije, nego postoje određeni uticajni pojedinci, centri moći koji svršavaju te poslove - bilo vlade, ne bilo vlade. Način na koji Srbija ipak funkcioniše govori nam da postoji uhodana praksa da se krupne odluke donose van vlade, koja je samo promoter tih odluka. To ukazuje na dosta ozbiljan problem Srbije i delimično objašnjava probleme da se sastavi nova vlada, a to je da nekoliko ljudi odlučuje o previše toga. Kada se pravi kolektivni

DIMITRIJE
BOAROV

sporazum o novoj vladi ne dogovara se tehnologija donošenja odluka, nego se stavlja na sto sve živo. Očigledno je taj spisak ogroman i on upućuje na zaključak da mi nemamo uhodan mehanizam vladavine, to jest da je ukorenjen sistem u kome partije odlučuju o svemu, od portira u Naftnoj industriji do isporučenja Mladića Haškom tribunalu. U takvoj situaciji pregovori su veoma mučni i dugi. Evo, danas smo čuli od predsednika G17 plus da on i ne zna da postoje pregovori, što verovatno nije tačno i govori nam da ni Dinkić ne zna ko sa kim pregovara. Ja sam siguran da nije bilo sastanka Koštunice i Tadića, premijera i predsednika, ali oni očigledno imaju svoje ekipe koje negde pregovaraju. Te dve stranke je teško definisati kao stranke istog bloka i čini mi se da je tu suština problema. Da su DSS i DS doista stranke jednog bloka, pregovori bi bili jednostavniji. Tu očigledno postoje krupne razlike, koje na površini izgledaju kao psihološke ili međuljudske razlike, ali ja se bojim da su u pitanju duboko ideološke razlike među njima.

Ako mi dozvolite da malo filozofiram, imam osećaj da je Srbija umorna, suviše dugo zabavljana pogrešnim temama, koje nisu u vezi sa našim životom. Posle novog ustava potreban je polet. Meni se on uopšte ne sviđa, ali je donet i važno je da se onda društvena energija baci na sprovođenje tog ustava, jer on ipak znači pomeranje u temeljnim društvenim odnosima. E, te energije nema, možda je uzrok i sadržina tog ustava, jer on nije aktivirao, nije podstakao one energetske resurse u društvu koji bi nešto pokrenuli. To je jedan od dva krupna uzroka što nema poleta, jer ustav ne donosi ništa bitno novo, ne otvara nove prostore, pa da se pojavi pritisak da se ustav što pre sprovede. Drugi uzrok je pat pozicija u rasporedu političkih snaga kao rezultata izbora. Nužno je pokušati skrpiti još strpljenja za još najmanje četiri godine i sa tom pat pozicijom u naredne četiri godine u datom rasporedu političkih snaga pokušati prelom ka novom rasporedu političkih snaga, koji bi omogućio da se rode nove ideje, pronade mesto Srbije u Evropi i rekonstruiše identitet Srbije. Ali ne stari identitet Srbije, jer primećujem kod raznih ljudi stav da kada smo, eto, sticajem okolnosti ponovo Srbija, hajde da gradimo identitet Srbije od pre 1914. godine. To je smešno, treba tragati za novim identitetom. Razočaravajuće je to da sedam godina posle 5. oktobra Srbija nije provetrena. Kada pustite da krupni problemi trule, da se pomognem metaforom gospođe Pešić, kada slučaj Mladića ne ide ni napred, ni nazad, onda trune. Obračun sa prošlošću trune, nismo odstranili ta trula mesta i, naravno, Srbija još smrdi od tih zločina, nikako da se

provetri, jer to stoji, nije rešeno, nema nedvosmislene političke osude, jer se politička elita ne odvaja od prošlosti. Značajni predstavnici te političke elite se motaju po salonima oficijelne vlasti, uz skut naših lidera. Ti ljudi ne dozvoljavaju da se svede bilans zločina za koje smo mi krivi. Užasno je simplifikovana presuda Međunarodnog suda pravde u Hagu, kafanski je interpretirana u našoj javnosti. To je ozbiljna presuda, a na Pravnom fakultetu u Beogradu nema simpozijuma o njoj. Kada prostorija nije provetrena, onda se gušite.

DIMITRIJE
BOAROV

SVETLANA LUKIĆ:

Bio je ovo Dimitrije Boarov, koji je govorio o identitetu. U novom broju Pravoslavlja nam je ponuđen odgovor na pitanje zašto gubimo identitet. Jedan neuropsihijatar, na pitanje novinara zašto je Srbija toliko na udaru, kaže - Zato što Srbija ima svoje specifičnosti, to su ćirilica, pravoslavlje i to što svaki Srbin zna svoju kućnu slavu. Eto lepog i kratkog odgovora. Na kraju Peščanika slušate narodnog poslanika Nenada Prokića.

NENAD PROKIĆ:

Kosovo je toliko puta pominjano i svi pitaju ko je za nezavisnost Kosova. Pa ja nisam za nezavisnost, ali to je realnost. Nisam ni za to da su mi roditelji mrtvi, ali su mrtvi, ja tu ne mogu ništa. To je posledica određene politike i to će se odvijati na određeni način. Mislim da će Ahtisarijev plan prerasti u ustav Kosova, bez obzira na to da li će biti ruskih pritisaka u Savetu bezbednosti ili neće. Ako ih i bude, u šta ne verujem, onda će se skupština Kosova da proglasi nezavisnost i druge zemlje će ga pojedinačno priznavati. I vrlo je začuđujuće i frapantno da je Srbija u opasnosti da ponovi istu propast. Koji god kamen pokreneš u Srbiji, iza njega stoje Matija i Dobrica. Meni je uvredljivo kada neko tvrdi da više voli moju zemlju od mene ili od bilo koga drugog. Da je neko od njih sposoban, valjda bismo malo drugačije i bolje živeli. Tvrdim odgovorno da Kosovo uopšte nije bitno u njihovom sistemu razmišljanja. Ono je samo alat, sredstvo za ostvarivanje određene politike, koja je pri tom doživela poraz. Ali njih nije slomio ni sopstveni poraz, ta žilavost je tolika i tu žilavost plaćaju drugi. To je politika pre spremna na kompromis sa zločinom nego za najmanju promenu.

I priča o Evropi je isto vrlo neiskrena. Koštunica ne želi u Evropu, to je valjda svakom očigledno - šta će on u Evropi? Mislim da je Srbiji

potrebna vulgarna pamet, koju treba primeniti i na Kosovo. Treba voditi brigu o ljudima koji su dole i brigu o budućnosti, o tome kako ćemo sa Albancima u sledećem veku, kako da sa njima gradimo partnerske i prijateljske odnose. Ta vulgarna pamet neminovno podrazumeva i da se suočimo sa svim zločinima koji su rađeni, suočimo sa svim porazima u svim ratovima u kojima nismo učestvovali, ali smo ih izgubili. I sva beda koju smo preturili preko glave poslednjih dvadeset godina bez toga ne može, to mora da se uradi. Kada sam bio mali, negde sam pročitao, mislim da je to bio neki strip X-100, o Indijancu koji je iz nekog razloga sedeo u preriji i nešto čekao i kaže - Čekao je kao niko. Sedeo je, nije se pomerao, gledao je u jednu tačku. I on je sačekao to nešto i sećam se da je to bila - mudrost. Meni se to činilo kao ideja pakla, da neko sedi trideset dana, šest meseci, ne jede, ne pije ili mu nešto malo donesu i sedi i čeka. Ni u ovom čekanju čitavog društva koje sedi i čeka kao Indijanac u preriji, kao ni u Koštunici, koji je sada simbol tog čekanja, ne mogu da pronađem nikakvu mudrost. Mi više nikad ne smemo da imamo takvog premijera.

Mi grešimo, nećemo to da priznamo i onda prizivamo nesreću i drugima i sebi i na neki perverznan način to proglašavamo svojom pobjedom. Pa zato smo i propali, propao je i Milošević, propašće i Koštunica, jer zemlja jednostavno ne napreduje, ljudi su nezadovoljni i pre ili kasnije dolazi do sloma, njegovog pre svega, pošto smo mi već slomljeni. Kada počneš da analiziraš svaki problem koji se takne, upadaš u strašne dubine, mrak, ponor. Treba imati razumni stupanj nespokojstva, ne treba ići previše daleko, nego rešavati stvari na površini - ionako se sve dešava na površini. I Gea, spoljašnji Zemljin omotač, on je taj koji daje život. To da je u poslednjih nekoliko miliona godina procenat kiseonika u Zemljinom omotaču isti, dvadeset odsto, bez obzira na klimatske promene i industrijsku revoluciju je opet neka uteha. Postoje neke konstante na koje moramo da se oslonimo u trenucima velikih kriza. Ali ta konstanta nije Kosovski boj. Bitna i najveća vrednost jeste budućnost ovoga društva. Hajde sada da kažemo - Nećemo da imamo rečnik Rambujea, nećemo da ponavljamo iste greške, istu vrstu politike, istu vrstu tvrdoglave gluposti, kada je reč o bilo kojem srpskom problemu sa svetom. Nije taj svet u svemu u pravu, ali nismo ni mi.

Mi smo neuspešno društvo. Mi smo najneuspešnije društvo na kraju dvadesetog i na početku dvadeset prvog veka u ovom delu sveta, u Evropi sigurno. Ne postoji niko ko je toliko puta pogrešio, ko je platio

toliku cenu, ko je imao tolike lomove i nije se promenio ni za milimetar i čije političke elite pričaju i dalje istu priču i tvrdoglavo nas ubeđuju da su u pravu. Toliko je to velika smutnja, toliko je to ružno, pokvareno, bezizgledno, besomučno, da je svaki čovek koji ima dobru nameru preko potreban, važan. Hajde da se vratimo na osnovnu plemenitost, da hoćemo da se razvijemo, da hoćemo napred, da hoćemo da nam bude bolje. Osnovno ljudsko pravo je potreba za srećom i mi moramo da obezbedimo prevagu otvorenog i progresivnog koncepta, sve ostalo vodi u dalje propadanje. Može da se propada beskonačno. Ljudi se pitaju - Bože, kada ćemo više da propadnemo? Pa propali smo, sada živiš u propasti, ovo se zove propast. Ovo društvo je propalo, ima propale političare, propale političke partije, propali parlament, propalu vladu, ne može da formira novu, ne zbog toga što je to nemoguće u političkom smislu, nego zbog toga što ne postoji nikakva ideja. A kada ne postoji nikakva ideja, onda je sve moguće. I mislim da su to neki osnovni problemi, nije problem samo Koštunica. Šta me briga za Koštunicu, ko se nada da će s njim išta biti, ko glasa za njega, hajde, baš da vidim, zbog čega, šta je on to uradio? Pa ja bih se tako loše osećao da dva meseca držim društvo u neizvesnosti o tome da se formira ono zbog čega smo ga terali na izbore i obećavali svašta. Pa to je minimum odgovornosti, ja ne bih mogao da spavam da to zavisi od mene kao pregovarača ili bih izašao i bio politički pošten i direktan i rekao ko smeta, ko to ne da. Ja bih stvarno izašao, pa baš me briga, neka me izbace iz LDP-a, neka me izbace iz parlamenta, neka nikad više niko ne glasa za mene. Zaista verujem u tu životnu mogućnost, ljudsku mogućnost koju ovo društvo poseduje. Ovde u istim ljudima postoji sposobnost za realnu politiku onda kada treba da se nešto strpa u sopstveni džep i postoje fantazmi i fanatizmi kada je reč o celom društvu. Ne znam kako to staje u iste ljude. Treba stegnuti zube. Sve smo naopako okrenuli, sve civilizacijske vrednosti, i moral i pravdoljubivost i etičnost, i onda se čudimo što ne možemo da napravimo vladu. Pa ne možemo.

I da se odbaci više taj strah od modernosti, strah od slobode, da se odbaci iracionalnost i da se, na kraju krajeva, potvrde ideje koje su nadahnule gesla demokratskih revolucija. Tako živi današnji svet, prosperitetne zemlje. I mora da postoji vera u novi dan, mora da bude vere u izlazak iz nacionalne neuroze, a ne da je hraniš, moraš da imaš nadu u ispunjen i srećniji život, a ne da mi ljudi kažu - Šta ćeš ti u politici, koji ćeš davati tamo? Mene često optužuju za onu rečenicu da će Srbija postati moderna država sa Srbima ili bez njih. Ali ja sam to iz-

NENAD
PROKIĆ

govorio na teritoriji opštine Stari grad, koja je najstarija opština na svetu po proseku godina svojih stanovnika, a pokušavamo da iz te centralne beogradske opštine zanemarujemo činjenicu da je prosek godina na Kosovu dvadeset četiri. Izvinite, imam pravo da sumnjam u konačni ishod toga da li ćemo mi ovde preživeti kao narod i da to ne bude samo metafora, meni daju za pravo brojke. Završena priča. Šta, da šaljemo na Kosovo ove babe i dede što čekaju red za besplatnu korejsku ili filipinsku masažu u Staklencu na Trgu Republike? Hajde da vidimo gde smo, da vidimo u kakvom stanju su nam institucije, hajde da vidimo gde je ta vojska, policija, bolnice, univerziteti. U paramparčad je sve otišlo. Ovde se sve plaća, nema više ničeg besplatnog u državi zato što nema novca, više ne šalju ljude u banje, nema novca za to. A oni se bune, kažu - E, kako je nekad bilo. E, pa bilo je dok nisi dvadeset godina davao podršku pogrešnim ljudima i dok nisi na kraju izabrao ovoga koji stalno čeka. I šta ćemo, to da ponavljamo, ponavljamo, očekujući da konačno propadnemo? Pa nećemo nikad propasti. Stalno će nas nešto lupati po glavi, pa kad nam dosadi jednoga dana, a onda pamet u glavu. Hajde da se umorimo što pre, ja ne volim da me stalno udaraju po glavi. Vređa me, boli me.

I neću da budem defetista, ni na koji način, apsolutno neću da budem defetista, ne zanima me da budem defetista. Neću, to je greh protiv života. Ja hoću da imam veru da će sutra biti bolje, da ću ja doprineti tome koliko god mogu. Tako piše u pametnim knjigama, tako se živi, to je ljudska civilizacija, tako se napreduje, tako se i greši, ali to je osnovna uklopljenost u svetski sistem. Mi smo skrenuli sa tog puta, mi smo stvarno poverovali ovim našim guslarima. U stvari, nismo mi poverovali, kao što ni glasači ne veruju političarima, ni političari glasačima, nego se zajednički lažu. Glavu u pesak, dupe u zid, čekaj da prođe, šta te briga. To je to čekanje, Indijanac u preriji. Ne volim ljude koji mnogo ćute. Možda ja previše brbljam, ali ne volim ljude koji mnogo ćute, jer kada progovore, oni obično nešto lupe. Takvi su i ovi koji ne rade, kada nešto urade obično urade pogrešno. Radi, radi, radi, pa ćeš nešto da uradiš. Mi smo osnovali LDP pre godinu i po, postali smo u međuvremenu jedina politička snaga koja se suprotstavlja bezdušnom lukavstvu poraženih lažnih patriota u ovoj čudnoj Srbiji, koja sada životari u sopstvenim ekstremnim postnacionalističkim fanatizmima. To je moja definicija trenutnog stanja u Srbiji, to više nije nacionalizam, jer nisu glasači radikala više nacionalisti, nego su to žrtve neuspešne tranzicije, to su ljudi koji teško žive, koji se osećaju prevarenima i koji nalaze utehu samo u tom arlaukanju i

vikanju da je neko drugi kriv, jer nisu sposobni da shvate da su sami krivi, a da je partija za koju glasaju direktni krivac i direktni saučesnik i promoter propasti koju je Srbija živela od devedesetih naovamo. Moraju to da dovedu u vezu, moraju da razmisle, moraju da mućnu glavom, ne može to da se odvaja većito, to je nemoguće odvojiti. Što se mene tiče, ako treba da bude gubitnički koncept, neka bude moj gubitnički koncept, ali da se priklanjam nekom opštem gubitničkom konceptu na koji me teraju iz navodnog patriotizma, e, to mi ne pada na kraj pameti. E, baš me briga. To neka rade oni koji su dokoni, koji uživaju u propasti i u guslarenju i zanovetanju. Meni je smisao u nadi. Postali smo parlamentarna stranka sa užasno nepopularnom pričom. Svi su bili protiv nas, svi su nešto podmetali. Evo, pre neki dan se ujedinjujemo, dakle, ukрупnjuje se pravi demokratski blok, a ne ovaj nepostojeći koji postoji samo na želji zapadnih saveznika da ovde imaju partnere. U LDP se uliva fina, plemenita struja, Građanski savez Srbije - i to se ne objavi nigde u novinama. Pa šta je to, kakva je to vrsta straha, ignorancije ili prezira?

NENAD
PROKIĆ

Svaki narod dobije onoliko koliko zaslužuje, koliko se zauzme, niko ti ne poklanja ništa. Tu neozbiljnost prema evropskim integracijama sam doživio u Centru *Sava*, na proslavi pedeset godina Evropske unije. Tu su bila tri govornika, nemački ambasador, predsednik Tadić, pa onda predstavnik Evropske unije. Prvi i treći govor su čitani i u tim govorima je svaki zarez proveren hiljadu puta, da se ne bi slučajno potkrala neka politička poruka koja ne bi bila jasna, jako izbalansiran politički pristup. Naš predsednik je govorio iz glave. To nije rođendan njegovog sina na kojem on može da improvizuje. Nepriстойno je govoriti iz glave. Da bi dokazao iz svoje sujete da znaš da govoriš i da se ne zbunjuješ pred masom, ti improvizuješ. Tu je važnija sujeta, jer ja sam relaksiran, opušten, onako frajerski, a oni su štreberi koji sriču.

SVETLANA LUKIĆ:

Stalno se vraćamo na to prokleta pravosuđe, presudu Škorpionima, završetak suđenja za atentat na Dinđića, to je da se čovek smrzne.

NENAD PROKIĆ:

Bolje da me to nisi pitala. To je krajnja konsekvencija bede. To ja neću da komentarišem Srbima. Ako ni to ne mogu da shvate, onda neka žive u neznanju.

13.04.07.

88

SVETLANA LUKIĆ:

Završena je i ova emisija, nadamo se da niste imali problema sa prijemom. Uzgred, tražili smo i dobili zvanično objašnjenje od B92, kažu da kada vam šušti, to ne znači da neko ometa ovu emisiju i delove programa B92, nego su u pitanju razni tehnički problemi. Zbog toga smo se dogovorili da od subote, 14. aprila Radio 021 reemituje Peščanik. Novosađani, dobro nam došli. Pozdravljaju, vas i sve ostale, Svetlana Vuković i Svetlana Lukić.

PEŠCANIČEK 20. 04. 2007.

POSLEDNJE PLEME U EVROPI

Stvorena je politička atmosfera u kojoj bi, kako bi rekao naš predsednik Koštunica, bilo nacionalno odgovorno ukantati nekog izdajnika kao što je Dejan Anastasijević...

Ne biti patriota i imati triper je ista stvar: normalno je nemati triper i normalno je biti patriota...

Da li se vlada ne formira zbog Koštunice ili zbog Kosova, da li Kosovo utiče na vladu ili vlada na Kosovo...

MIŠA VASIĆ, *novinar,*

VELIMIR ČURGUS KAZIMIR, *iz Dokumentacije Ebart,*

VOJIN DIMITRIJEVIĆ, *iz Beogradskog centra za
ljudska prava,*

PETAR LUKOVIĆ, *novinar*

SVETLANA LUKIĆ:

Juče nam je u gostima bio prijatelj iz Rusije Sergej Lavrov, a prekjuče valjda zamenik diplomatije daleke, ali nama prijateljske Kine. Bila je to prilika da se Koštunica najzad nasmeje, došla su mu braća koja samo što nisu stavila veto u Savetu bezbednosti. Na fotografiji sa Lavrovom je i nasmejani predsednik Tadić, ali meni je od njegovog lepog osmeha mnogo zanimljivija leva ruka kojom prisno drži ruskog diplomatu. Vuk Drašković i njegovo privijanje uz Ursulu Plasnik je već tradicionalno. Najdraža mi je slika na kojoj je drži pod ruku, kao snaša na poselu svog dilbera. Ne znam otkud našim političarima potreba da se fizički zbližavaju sa stranim diplomatama. Ako je to gest prijateljstva, to je lepo, ali bi bilo još lepše da prijateljstvo iskažu na neki umešniji način. Sećam se da je pre nekoliko godina turska štampa bila uvređena Berluskonijevim ponašanjem na svadbi sina turskog premijera Erdogana. Berlusconi je jednog časa posegao za rukom mlade želeći da je poljubi, ali ju je ona smerno i veoma brzo povukla i sakrila ispod rukava. Našim političarima verovatno niko ništa ne zamera, jer se procenjuje da je bolje da se ovi ljubakaju sa stranim predstavnicima, nego da prete oružjem i prekidanjem diplomatskih odnosa.

Demokrate uzaludno pokušavaju da naprave vladu, jer drugi partner za tango odbija da se pridruži. Koštunici, Parivodiću, Stojkoviću i ostalima je savršeno dobro baš ovako: ni za šta ne odgovaraju, nema ko da ih kontroliše i mogu da donose kakve god hoće odluke, a već su doneli onu da će biti onako kako oni kažu i neka svi pocrkaju. Ministar Kojadinović nam je povodom pokušaja ubistva novinara Dejana Anastasijevića poručio da na državu ne računamo, da menjamo stanove u prizemlju za viši sprat, da decu držimo pod ključem, jednom rečju, da se naoružavamo i spremamo na samoodbranu. Zapanjujuće je da ministar, pa makar to bio i Dragan Kojadinović, proglasi raspad države. Treba biti vrhunski ohol i glup, pa javno izgovoriti ono što je on izgovorio, ma koliko to bilo tačno. Njegove kolege iz vlade, naravno, nisu reagovale i utoliko mi je zanimljivije saopštenje Telekoma, koji vodi DSS-ov kadar, kako je krađa kablova i uništavanje optičkih vlakana destabilizovanje države. A nije destabilizovanje države to što nezakonito raspoložu budžetom, nemaju, niti im pada na pamet da naprave Ustavni sud, da vide šta im se dešava u sudstvu i policiji, da vide šta im se dešava u Sandžaku.

Od jutros, kao što ste čuli, u sukobu policije i vehabija poginuo je jedan čovek, a nekoliko ih je ranjeno. I za vreme izbora u Novom Paza-

ru su ginuli ljudi. Ova vlada se igrala sa dva poslanika iz Sandžaka, uvodila privremenu upravu, a njihov saveznik, Sulejman Ugljanin, postao je gospodar života i smrti u tom delu Srbije. Onima koji ne vide dalje od sopstvene biografije i sopstvenog džepa, taj deo Srbije je postao ono što je nekada bio Haški sud - zadnja rupa na svirali.

Neshvatljivo mi je ipak kako smo mi to sve dozvolili, kako to da se na poslu, u prodavnici i na pijaci ponašamo proračunato, a kada je reč o sudbonosnim opredeljenjima, mi smo ili nezainteresovani ili se ponašamo kako nam padne na pamet. Kako to da nam se odbrambeni refleks javlja pred seljankom koja hoće da nam uvali prokljao krompir, a nestaje kada je jasno da smo pred još jednom katastrofom?

Govori novinar Vremena Miloš Vasić.

MILOŠ VASIĆ:

Ne znam, valjda sam ja takav i valjda smo mi u toj redakciji i u krugu ljudi koji su mi bliski lišeni sposobnosti da razumemo zlo sa velikim Z. Alo, ljudi, tamo su čoveku stavili dve strašno opasne bombe na metar i po od kreveta. Pri tom počinilac nije mogao znati ima li nekog u sobi ili nema. Onda na svu sreću ova druga bomba ne pukne. Ne znam da li sam otupeo, ali nešto nisam bio preterano iznenađen kad sam to čuo. To je valjda od ovih sedamnaest godina. I stalno idem, danima evo, i govorim sebi - Ej, budalo, Dejana su hteli da ubiju najozbiljnije, ne samo Dejana, nego kćer, ženu i pašče. Zašto? - Zato što je tako nekom došlo. E sad, zašto je nekom tako došlo? Postaje zanimljivo. Mogu se dedukcijom izvlačiti razni zaključci iz reakcija na taj događaj. Prvo je čuveni mafijaški konsiljere, advokat Goran Petronijević - dragi slušaoci, to je onaj što je sudio čelnicima NATO pakta onomad kad su bile cedulje na stolicama - na Radio Fokusu, kod Uglješe Mrdića počeo da razvija teoriju da to nije bez neke koristi, jer kaže on, citiram - To je još jedan slučaj *Markale*. Naravno, sve na naš srpski račun, pa ga pita Uglješa siromah - A zašto? a čovek kaže - Pogledajmo ko je od toga imao koristi, Čeda Jovanović i LDP. Drugim rečima, Čeda i LDP su stavili Dejanu bombu da bi imali političku korist.

Onda je naša koleginica, urednica vrlo značajnog dnevnika, izvolela u telefonskom razgovoru postaviti teoriju - A da nije to zbog toga što će Dejan možda da svedoči protiv Ramuša Haradinaja? - uvodeći na taj način spontanim politikantskim instinktom ugao albanskog terorizma. Dejan neće svedočiti, niti to ima neke veze. Onda sam krenuo

malo u dokumentaciju i našao blesavu detonaciju Aleksandra Vučića iz novembra 2004. godine, kada je on gromopucateljno, svojim drhtavim lirskim tremolom, uz užasavanje počeo da kolportira budalaštine iz nečega za šta on tvrdi da su arhive Državne bezbednosti. Kaže da su Joca Dulović i Dejan Anastasijević saradnici obaveštajnih službi. Zamislite, kaže, Dejan je čak vrlo dobar prijatelj, ali sa naglasakom - vrlo dobar prijatelj, sa Florans Artman koja se, zamislite, zapravo preziva Domankušić, jer je udata ovde. I sad vi izvolite, izvodite zaključke. Onda se pojavljuju dva komentara koja su mi jako zanimljiva. Jedan piše bivši prijatelj Tirnanić u *Presu*, gde filozofski sve to razmatra odavde i odande, kao - Eto, kad je neko raketom kućne izrade hteo da ubije Staljina, pa ga promašio, šta je zločin, to što je hteo da ga ubije ili to što ga je promašio? Pa kaže, verovatno ovaj počini-lac i njegovi naredbodavci misle da je zločin to što Dejana nije ubio, pa sad, ima ko voli Dejana, ima ko ne voli Dejana i tra-la-la, tra-la-la. Da bi na kraju meni potpuno nejasno zaključio rečenicom koju jedva mogu da prepričam, da, naime, to što se Boris Tadić pojavio u *Vremenu*, u ovoj bašti u kojoj nas dvoje pričamo, u subotu po podne i ostao s nama sat vremena i dao vrlo ljutu i oštru izjavu svim medijima, da je to lepo i fino, ali da nažalost, veli Tirke, u danima, ostala mi je ta sintagma u glavi, državotvornog jedinstva koji nastupaju, to nije lepo i jadro je, veli, da se državni funkcioneri rangiraju po reakcijama na ovakve stvari. Drugim rečima, ode nam Kosovo, a taj Dejan gnjavi sa dve bombe.

E, onda se pojavilo najlepše od svega, u štampanoj stvari koja se zove *Pravda*, ima TV komentarka - nije ona Rubi sa sisama, ali je slična njoj - ona tu sebe zove TV alapača. Ta TV alapača počinje svoj komentar u jučerašnjoj *Pravdi* rečenicom koja glasi - Izraziću podršku Dejanu Anastasijeviću kad on bude izrazio podršku nama jadnima koji smo nakon 2000. godine rasterani s posla, nja, nja, nja. I kuku i lele i tako do kraja. Pri tom je imala i nekoliko usputnih opaski na temu istraživačkog novinarstva koje, eto, vodi ravno ka kašikari, jer kaže - Lako je njemu, na njega je bačena samo kašikara, a na nas je bačena anatema, pa ne možemo da nađemo posao. Pazi, JUL-ovi i Slobini radikalni novinari nekakve televizije koji ne mogu da nađu posao. Onda sam ja zavapio u mom tekstu - Aman, ljudi, bacajte anateme kao i do sada, nemojte kašikare, molimo vas. E, to je otprilike neki nivo profesionalne solidarnosti. Verujem da je Toma Nikolić plakao u jastuk, nije mogao da spava cele noći. Ako mu nije žao Ćuruvije, mogu tek misliti koliko mu je žao što je Dejan preživeo. A o Vučiću da i ne

MILOŠ
VASIĆ

govorim. I onda se sretнем sa Mirkom Đorđevićem pre neki dan i kaže mi Mirko - Znaе, trebalo je da policija uradi analizu one ručne bombe koja nije eksplodirala, kladim se da će naći na njoj tragove svete vodice.

Dakle, sva ta gospoda, sav taj ološ i šljам nama svima radi o glavi sve ovo vreme, da se ne zavaravamo. Ovo uopšte nije neozbiljna priča, koliko god pokušavali da joj umanje značaj, uprkos izjavi direktora policije Veljovića, koji se stvarno pokazao kao maksimalno korektan i zavoleo sam ga nakon toga. Čovek je lepo rekao - To je pokušaj ubistva u sticaju sa terorističkim aktom i mi ćemo to tako tretirati. Dva dana kasnije se iz pravosudnih krugova, raznih tužilaštava pojavljuje ideja da je to preterano i da bi to više bilo izazivanje opšte opasnosti. To je kao kad se puca na svadbi, pa je malo pogoršano time što je načinjena materijalna šteta. Recimo, ja pucao na svadbi, pa propucao nekom prozor i onda me policija tuži po zakonu o oružju i municiji i po izazivanju opšte opasnosti, što na kraju završi na prekršajnom sudu i budem oglobljen i pušten. Znači, neko se veselio, sticajem okolnosti bila kašikara, hajde sad, što si sitničar, nema veze. Uostalom, šta ti je dete radilo u tri sata ujutru napolju? E, sad ćemo videti kako će se to na krivično-pravnom planu odvijati, videćemo kako će to da se spinuje, dakle, kakva će biti prorada priče. Drugovi komunisti su imali mnogo bolji termin od spinovanja - proraditi. Videćemo šta će proradujući partijsku dogmu da smisle ministar Stojković i ministar Jočić, koji je ipak dva puta zvao našeg glavnog urednika. Stvar je takva da se preko nje ipak ne prelazi. Čuruvija je poslednje što je ovom režimu potrebno i ja se stvarno iskreno nadam da se ovo neće završiti kao sa istragom za Čuruviju. Postoje indicije, pre svega stvaranje opšte atmosfere u kojoj je Dejan već prokazan kao svedok u Haškom tribunalu i pisac krajnje neprijatnih tekstova po ovu vladajuću ideologiju. Ja ne kažem da mu je to magare od Vučića stavilo bombu na prozor, ali kažem da tu neka veza postoji. Od 2004. godine, kad su došli na vlast legalisti i pravna država i vladavina prava, postoji sistematska revizija deset Miloševićevih godina i još sistematskija revizija tri Dindićeve godine. Opet se kao devedesetih delimo na izdajnike i patriote, pa su to špijuni, pa se haške optužnice pišu u Beogradu, a znamo ko ih piše. I onda samo treba slušati Radio *Fokus* i čoveku je sve jasno. To je najznačajnija radio-stanica u ovoj zemlji ovoga trenutka. Vas dve Cece radite u petak, pa u subotu reprizu, ovi rade svakog radnog dana dva sata pre podne i tri po podne. Treba slušati, neću da vam prepričavam, slušajte sami.

Stvorena je politička atmosfera u kojoj je društveno i politički poželjno i, kako bi to rekao naš predsednik Koštunica, nacionalno odgovorno ukantati nekog izdajnika kao što je Dejan Anastasijević. Tim dripcima, tom polupismenom, kriminalnom šljamu ne treba mnogo da ih ohrabre. Postoji istraživanje koje je radila Inicijativa mladih za ljudska prava, Političko nasilje u Srbiji od kraja 2006. do marta 2007. godine. Tu se vidi zgušnjavanje frekvencije nasilnih akata, da ne pominjem Dinka Gruhonjića, da ne pominjem Ljajićev odbor u Zemunu, da ne pominjem budalaštine sa sve drugom Firerom. I ako se sistematski pravi takva politička atmosfera, onda su ovakvi događaji matematički nužni. Ako ta jednačina ima ulaz, imaće i izlaz, jer taj ulaz će proizvesti taj izlaz, i to će vam reći svaki policajac iz javnog reda i mira. Koliko koincidira patriotska histerija sa nasiljem fudbalskih navijača? - To je neposredno povezano. Prema tome, o'ladite malo, pa se takve stvari neće događati. E, sad je ovima jako neprijatno. Koliko god im s jedne strane bilo milo da je neko Dejanu stavio bombu, s druge strane im je neprijatno, jer znate, oni su, kako da vam objasnim, legalisti. I sad se tu javlja još jedna od tih nepomirljivih priča DSS-a, jer - sad moramo da zatvaramo nekog srpskog patriotu. I kad smo kod tog patriotizma, moram da kažem javno - sve je to najobičnija podvala. Čim neko počne da priča o patriotizmu, ja se odmah uhvatim za novčanik, da vidim da li je još tu. Patriotizam je među normalnim svetom nešto što se podrazumeva i ne sećam se da sam ikad ikog video ko nije patriota. A oni se dele na one koji se busaju u patriotska prsa i one koji su normalni, pristojni ljudi i čute, jer se patriotizam podrazumeva.

Šta rade gospoda radikali i ostale patriote? Oni liče na čoveka koji uđe u kafanu među svoje društvo, izvadi cedulju iz džepa i kaže - Evo potvrde da nemam, što kažu seljaci, stidnu bolest na francuskoj osnovi, a je l' ima neko od vas potvrdu? Onda ispadne da svi imamo triper, osim njega. E, ne biti patriota i imati triper je ista stvar, normalno je nemati triper i normalno je biti patriota. Onda se pojavljuju ovi koji maltene od Srpske akademije nauka i umetnosti i svete matere crkve uzimaju potvrdu da nemaju triper, a onda nama ostalima popuju, jebu nam kevu, odvajaju nas od mozga tim svojim pričama. I na kraju će se to svesti na - kakve bombe, ode nam Kosovo, kakav budžet, ode nam Kosovo, kakav Studio B, ode nam Kosovo. Ako se ova-ko nastavi, otići će EPS i NIS i klepićemo lov i ugradićemo se, a sve vreme ćemo kao Dragan Jočić pokazivati na Kosovo koje je otišlo i Hilandar koji gori. Drugim rečima, ta gospoda nas lepo, uredno vaćare

MILOŠ
VASIĆ

na najbezobrazniji način. Neka ih s milim bogom, ali da im oprostim tu bombu na Dejanovom prozoru neću i ne mogu.

SVETLANA LUKIĆ:

Da li je u tom lancu događaja okidač bila presuda Škorpionima, odnosno Dejanovo gostovanje na B92 kada je govorio o toj presudi?

MILOŠ VASIĆ:

Može biti, ali Dejan je govorio o stvarima koje svi znamo i znatno blaže od onoga što će se, ja sam siguran, pojaviti u žalbi specijalnog tužilaštva za ratne zločine. To će biti opaka žalba. Pa da vidim da neko zameniku specijalnog tužioca stavi bombu. Mislim da je ta Dejanova priča o presudi *Škorpionima* potreban, ali ne i dovoljan motiv za ovaj napad. Dejan je svima njima iritantan već dosta dugo, a kao haški svedok im se čini zgodnim, jer je već stigmatizovan i ta stigmatizacija traje i traje. Počev od Slobinog čuvenog pitanja u Hagu, gde ga rahmetli efendija pita - A je l' radite vi za neku obaveštajnu službu? To počinje odatle. Ovaj se sveti iz groba.

SVETLANA LUKIĆ:

Petorica Škorpiona su osuđeni ili oslobođeni, ali njih ima mnogo više, kao i Crvenih beretki, i taj svet se vrzma tu negde oko nas.

MILOŠ VASIĆ:

Tu ekipu *Škorpiona* i *Beretki* možemo da prosejemo na dve grupe: jedno su siromašni dečaci iz Krajine, koji su se sa 16, 17, 18 godina pridružili prvo kampu kapetana Dragana, pa onda ušli u Frenkijev sastav, pa završili u Legijinom sastavu, koji su mislili - Dobar posao, lepa plata, da se ja mnogo ne mešam, nego da ćutim i slušam. Druga ekipa su oni aktivni, koji su u tome videli priliku da se klepi neka kinta. Tako da imamo vegetarijance i mesoždere. To mora da se proseje kriminalistički, ne govorim sa moralne tačke gledišta. S moralne tačke gledišta, svi su oni pripadnici zločinačke organizacije i gotovo. Onda smo pre par godina dobili informaciju da ih ima bar četvorica-petorica u sudskoj straži u specijalnom sudu. *Škorpiona* je bilo oko 150, sa vozačima i logističkim osobljem, a borbeni sastav ne verujem da je ikad bio veći od 70-80. Neki su u bekstvu, onaj jedan sedi u Kanadi i ovo ostalo se nekuda prosulo. Imamo i njihovog šefa Mrguda, imamo Mrgudovog šefa Frenkija - njih niko nije zvao. Ne bih ja ukazivao pr-

stom na Frenkija i Mrguda, ali pristojna policijska istraga, koja je krenula u dubinu i širinu, bi trebalo da proseje i te likove, pa da vidimo da nije neko nekom namignuo, da nije neko nekog ohrabrio, u smislu u kojem kralj Henri kaže svojim vitezovima o Tomasu Moru - Hoće li više neko da me liši tog dosadnog popa? Onda ovi dođu, pa ga ukantaju, to je ta priča. Tako smo se lišili i Slavka Ćuruvije, na istu takvu vrstu miga - Baš ga je preterao, ne moram sad da vam crtam. Tako glasi poruka - Šta, treba da vam nacrtam šta da radite, budale bre? Sklonite Stambolića, ne zanima me kako, ukantajte Vuka Draškovića, ne zanima me kako, vi ste stručnjaci, smislićete. Jer ta zmija je uvek imala samo jednu glavu i tim nesrećnicima, zbog discipline koja je vladala među njima, ne bi palo na pamet da nešto urade, a da to nije bilo, kako se to lepo kaže, sankcionisano, makar i prećutno.

MILOŠ
VASIĆ

SVETLANA LUKIĆ:

Moram da te pitam za reakciju ministra kulture Kojadinovića.

MILOŠ VASIĆ:

Gledao sam ga i moram da priznam - Kojadin je ispunio sva moja očekivanja. Prvo je probao da skrene priču na Čedu Jovanovića, kao da to ima neke veze. Međutim, Kojadinovo tehničko razmatranje je potpuno ispravno, ja ga potpisujem - Šta ima da živiš u prizemlju? Živi na prvom, drugom spratu, pa da vidim tog majčinog sina koji će da zavrli aktiviranu bombu, a da ne bude baš sasvim siguran da ona neće da se odbije o zid i padne mu pod noge. U tom smislu je Kojadin u pravu, ali znate, nije reč o tome. Imamo mi, hvala na pitanju, bezbednosnu kulturu i ne dao bog da počnemo sami da se branimo - to kažem vrlo ozbiljno. Ja hoću da živim u državi u kojoj se nigde ne ostavljaju bombe, pa ni u prizemlju. To nije bila nikakva opomena, što kaže Dejan - Da su hteli da me opomenu, bacili bi bombu u haustor koji se nikad ne zaključava, kao što su ubacili bombu u Braće Jugović, u sedište DSS-a, kad im je bilo potrebno. Ovo je pokušaj ubistva i ovo je politički terorizam, kako lepo kaže direktor policije Veljović. A siromah Kojadin, bio sam između smeha i plača. Alo, čovek je tvoj sektor, ti si ministar kod koga spada i ta stvar. Dobro, slava bogu, te više nemamo ministarstvo za informisanje, imamo samo ovaj nesrećni biro Srđana Đurića, koji se zove *My masters voice*. Ali Kojadin bi kao kolega novinar mogao da kaže nešto drugo umesto - A što živi u prizemlju? Pa ne možemo svi da živimo na Dedinju iza blindiranih vrata i TV kamera. Neki mogu, imaju ljudi novca, pa im se može, ja im ne zameram.

SVETLANA LUKIĆ:

Imaš čoveka iz ministarstva u još aktuelnoj vladi koji ti poručuje - Sam se brani, država ti uopšte ne može pomoći.

MILOŠ VASIĆ:

Ja sam to tako i shvatio, ali ponavljam, to je jako opasna poruka. To je neko u *Peščaniku* rekao, mislim da je bio mali Ivan Kuzminović, koji je objašnjavao da, ako ekstrapoliramo ovu sadašnju situaciju, uopšte nije nemoguće da dođe do neke vrste samoorganizovanja i samoodbrane, na ovaj ili onaj način. Ja se nadam da će to biti uz pomoć pameti, a ne sile, ali ni druga mogućnost nije nemoguća. Samo je pitanje koliko oni smatraju za shodno da nas zajebavaju u zdrav mozak. Hajde, vucarajte me po sudovima do mile volje, anatemišite me do mile volje, ali nemojte kašikarama, molim vas, jer će jednog dana neko da izgubi živce, pa će da se ispostavi da je taj ubijen u legitimnoj samoodbrani pripadnik BIA ili bivša *Crvena beretka* ili bivši *Škorpion* ili član Srpske radikalne stranke. Zna, oni do danas besramno lažu o Bošku Peroševiću. Boška Peroševića je ubio poremećeni čovek, ali ne, i dan danas će neki Ivica Dačić reći - Njega je ubio *Otpor*, ubio ga je Zoran Đinđić, a njihov sud i njihova policija su slučaj rasvetlili do kraja. Pa će tako da se desi da đavo odnese šalu, da dođe do haosa, pucnjave u noći ili neke budalaštine. Šta treba da se desi, da neko nekog ubije, pa da vidimo ko stoji iza toga? Nemojte ljude terati na legitimnu samoodbranu, to nije dobro, ići će na vašu štetu.

Sad čekamo da vidimo ko će prvi definitivno i pravosnažno da klepi Legiju sa četrdeset godina. Sudsko veće koje treba da rešava ove silne presude za njih dvojicu, Berčeka i Legiju, sedi na tome, iako je davno završilo većanje, i čeka da veće Nate Mesarović izrekne prvostepenu presudu. Ista vrsta oklevanja je postojala u slučajevima Ibarske magistrale i Stambolića. Da vidimo ko će prvi, Bojan Mišić, specijalni ili okružni sud. Izgleda da se našim dragim časnim sudijama nika-ko ne dopada da baš oni budu prvi koji će da kažu takvo nešto. Tu postoji očigledan zazor, a uzroci tog zaziranja su u izvršnoj vlasti. Izvi-njavam se, ali tu bih neposredno prozvao našeg lažljivog ministra Zorana Stojkovića koji, ko šta radi, sedi kraj telefona, zivka tužioce, sudije, ima primedbe na ovo, hoće ovo, neće ono, šalje onog svog izvršnog zamenika republičkog tužioca, Vladu Manojlovića, da čupa uši raznim opštinskim tužiocima i zamenicima. Sudstvo je gore nego u vreme Broza, gore od sudstva u kojem je taj isti Zoran Stojković bio

sudija okružnog suda. Tamo se išlo partijskom linijom, ali se i to nekako dalo izvrdati, pa je bilo sudija koji su imali građanske hrabrosti i govorili - Neću, idem ja u advokate. Imalo se izbora, a ovde više čovek ne zna šta da radi, jer ići iz pravosuđa u advokaturu je isto kao ići iz tiganja u vatru. Alo, hajde da pogledamo samo naše cenjene advokatske komore, beogradsku i srpsku. Beogradska je potpisivala pisma podrške Karadžiću i Mladiću, ona goni Vesnu Stanimirović, koja je Zvezdanov advokat po službenoj dužnosti i globi je i kažnjava. Posle se ispostavi da postoji audio i video-snimak i zapisnik da je ta žena lepo odvela Zvezdana na poverljivi razgovor, savetovala mu da čuti, pa je Legija rekao - Ne, gospođo, ja sam momcima obećao, ja ću ispričati sve. S druge strane, imamo Jasnu Bagzijevicu Milenković koja tuži toj istoj advokatskoj komori Biljanu Kajganić, koja ju je isumpala za 126.000 evra. Biljanu Kajganić niko ne zove na odgovornost, samo gledamo ove Gorane Petronijeviće, Bulatoviće, Vukasoviće, Milivojeviće, ove konsiljere koji bi u svakoj normalnoj državi leteli iz komore istog trenutka i ne bi im palo na pamet da rade ovo što rade.

MILOŠ
VASIĆ

Izgleda da je Voja nešto dobio za to što će biti premijer, što reče onaj divan karikaturista iz *Blica* - Dobiće čovek nešto za uzvrat. Nagovorili su ga da bude premijer kao Bosanci međeda na krušku. Vukli su ga za uši i 5. oktobra po podne da postane predsednik republike - Ej, dođi, narod je tu, spreman je da te izviče za predsednika. Jao, pa kao ja ne znam, jedva su ga dovukli. Sad su ga izgleda jedva dovukli da bude premijer, a ja se iskreno nadam da su ove naše tunjave demokrate uspele da se iscenkaju za nekoliko ozbiljnijih ministarstava, da se to više ne prepušta ovima koji ministarstvo pravde smatraju ministarstvom sile. To je vrlo zanimljiva sintagma. Ej, sila je jedno, pravda je drugo. Odbrana i policija su sila, pa čak ni policija nije sila, jer će primeniti silu tek kad više nema drugih opcija. Ne, mi legalisti najviše volimo da imamo ministarstva sile, kao na primer ministarstvo pravde. Stižem na filozofski nivo i citiram oca srpske duhovnosti, Dobricu Ćosića, koji - više voli pravdu od istine. To je njegova izjava iz 1991. godine. Pa dobro, ako si u stanju da napraviš razliku između pravde i istine, onda si stvarno otac srpske duhovnosti, svaka čast.

SVETLANA LUKIĆ:

Šta sve to znači za nas, nekvalitetne patriote?

MILOŠ VASIĆ:

Iskreno se nadam da će ministarstvo pravde da se nađe u rukama naših tunjavih demokrata i da će barem prestati ova vrsta stojkovićevskih pritisaka. I da se dovedu konačno republički i beogradski okružni tužioci koji nisu penzioneri. Ova dva magarca već dve godine sede u penziji i po sili zakona njihove odluke su ništavne. Pa da se progrese malo ta priča o lustraciji. Naravno, to su puste želje, ali daj da barem vidimo koje su statistike tih sudija, šta nam radi Vrhovni sud, ko nam tamo sedi. I oprostite na pitanju, imamo li mi Ustavni sud? Legalisti koji su imali parlamentarnu većinu i podršku svojih fašističkih pomagača iz Srpske radikalne stranke nisu smatrali za shodno da treba da izaberu sudije Vrhovnog suda, iako su smatrali za shodno da vladaju uredbama i da se skupština sastaje zbog ovoga i onoga, jer nam je neophodno, a budžet nije. Treba videti i to je krajnje zanimljivo, ko su sudije Vrhovnog suda, još iz Slobine kadrovske politike. Kad su uhapsili sudiju Ljubu Vučkovića, pa smo čitali profesionalnu biografiju, to je da se smrzneš.

SVETLANA LUKIĆ:

Stojković je pre neki dan u Politici opet napao nekog iz nevladinih organizacija da laže da je on doneo presudu šestorici.

MILOŠ VASIĆ:

Napao je Sonju Liht zbog intervjua *Politici*, u kome je Sonja lepo ispričala ono što je bilo. I ja se vrlo dobro svega sećam, jer sam bio jedan od osumnjičenih u tom slučaju, ostao sam treći ispod crte kada su pravili optužnicu, pa sam se nekako izvukao. Zoran Stojković je tada, kad već moramo da se vraćamo na trafike, knjige i neprijateljsku propagandu, čak osudio i nekoga od kojeg je čak i javni tužilac bio spreman da odustane. Nemoj, Stojkoviću, molim te, vikao si i - Ja nisam bio s Legijom, ja nisam bio s Legijom, a posle je ispalo da si bio. Poštujem profesionalnost i stručni integritet kriminalaca, ali u poslednjih nekoliko godina sve teže podnosim lažove. Kaži, budi pošten kao kapetan Džo iz Borče, onaj krezubi, što je rekao - Zorana Đinđića je trebalo ubiti, tačka. On je bar glasno i jasno rekao ono što oni svi tiho misle. Pa ko je napisao krivičnu prijavu kad su hapsili Vladana Batića? - Zoran Stojković. Od kada ministri pravde pišu krivične prijave protiv svojih prethodnika? Naravno da je prijava bila lažna, nije bilo nikakvih osnova za nju i naravno da je javna tužiteljka Trećeg opštinskog suda pustila Batića napolje i nakon toga jedva sačuvala

posao, jer se ovaj uvredio. Dovedite nekog normalnog, a ne, što kažu Bosanci, tersa, svađalicu, kome je samo do osвете i revanša. Nikako da taj čovek shvati da biti ministar pravde ne znači biti gazda nad tužiocima i sudom.

Formacijske matrice tužilaštava su fenomenalne, svuda nedostaje po nekoliko zamenika. Za to nemamo ni vremena ni novca. Tu je najbolja priča o rehabilitaciji. Parnično odeljenje Okružnog suda u Beogradu je nadležno za narodne neprijatelje, informbiroovce, neprijateljsku propagandu, pričanje viceva, za sve ljude koji su ni krivi ni dužni stradali na pravno skandalozno pogrešan način. Tu govorimo o desetinama hiljada ljudi, a parnično odeljenje Okružnog suda u Beogradu ima deset sudija, koji su već preopterećeni. A šta je pisalo u završnim odredbama tog zakona? - Za primenu ovog zakona neće biti potrebna dodatna sredstva. Zašto? Da se Mlađan Dinkić ne naljuti. I hajde sad, izvolite drugovi informbiroovci, žalite se, pa da vidimo kad ćete doći na red. Takvi problemi gospodinu ministru ne padaju na pamet, on dopušta da njegovo ministarstvo, koje je predlagač tog zakona, napiše takvu završnu određbu, on dopušta da mu odu u zastaru najvažniji tužioci, republički i beogradski, on dopušta da nemamo Ustavni sud. Izvinite, posao je tog ministarstva da upozori zakonodavnu vlast na vreme - Ljudi, treba da biramo sudije Ustavnog suda, treba da biramo dva tužioca. To se nije desilo. Zašto? Pretpostavljam da mu ova dvojica, Janković i Božović, odgovaraju.

Nadam se da će drugovi demokrate u situaciji koju su započeli sa očiglednom prednošću, koju gube zahvaljujući samo sebi, skupiti dovoljno građanske hrabrosti i političke odlučnosti. Ne može 13 da bude više od 64. Kad su pokušali da 46 bude više od 55 u Crnoj Gori, nije im uspelo. Oni moraju, tako da se izrazim, ili da se pokake ili da ustanu sa noše. Ne može više Boris Tadić da se udvara svima osim nama, koji smo za njega glasali. Alo, Borise, gledaj me u oči, čitaj mi sa usta - Hoću da tresneš šakom o sto i da kažeš - E ne može, hoću nove izbore, jebite se, bre. Okej, cinculiramo, cinculiramo, kao mi smo državotvorni - nikad nisam razumeo šta ta reč znači - mi smo konstruktivni. Hajde, Vojo, kad si zapeo, budi premijer, pa ćemo ti još i zauzvrat dati, u redu. Ali postoji granica koja je pređena i iskreno se nadam da će u narednih deset dana oni smoći dovoljno političke odgovornosti prema vlastitim glasačima da naprave vladu u kojoj će imati dominantna ministarstva i većinu glasova u skupštini. Sve manje od toga je kapitulacija i za četiri godine Demokratska stranka će

MILOŠ
VASIĆ

se naći tamo gde je DSS sada. Ko će profitirati? - Radikali i Čeda, jer oni stalno pričaju isto, naročito Čedina koalicija. Vrlo je važno u politici stalno pričati isto. Gospodo, imate nož, imate kolač, izvolite.

SVETLANA LUKIĆ:

Bio je ovo Miloš Vasić, a sada slušate Velimira Čurgusa Kazimira iz Dokumentacije Ebart.

VELIMIR ČURGUS KAZIMIR:

Nemački ambasador Cobel je, sarkastično i neprijatno po nas, pome-
nuo pametne savetnike. Meni je tu bolnija njegova izjava o geostrate-
škim i geopolitičkim interesima, koja jeste dosta bezvezna za jednog
diplomatu. Ali njegova priča o eliti je veoma značajna. U tom prego-
varačkom timu su stručnjaci za razne oblasti, koje predvode dva sa-
vetnika, vrh srpske elite, Slobodan Samardžić i Leon Kojen, a da se
niko nije zapitao kako su ti ljudi postali to što jesu. Radi se o diplo-
matskim aktivnostima i bilo bi očekivano da i jedan i drugi imaju ve-
liki profesionalno diplomatsko iskustvo, što oni nemaju. Oni nisu ni
istoričari, ni ekonomisti, reč je o ljudima koji pripadaju institutskoj,
univerzitetskoj eliti, koja se bavila pre svega teorijskim problemima.
Ali odjednom su preko noći, milošću premijera, a potom i predsedni-
ka, počeli da vode komplikovan proces. Pitam se na koji način takva
elita postaje državna elita i ne mogu da nađem racionalan odgovor.
Jedino je jasno da su to ljudi iz neposrednog okruženja Vojislava Ko-
štunice, njegovi stari drugari, ljudi u koje ima poverenja, s kojima se
družio poslednjih dvadeset, trideset, četrdeset godina. Čekajte, to za
državni posao apsolutno nije dovoljno. Ja nemam mnogo poverenja u
te ljude. Mi imamo tri centra u kojima se bave spoljnom politikom: je-
dan je Vojislav Koštunica i njegov kabinet, drugi je predsednik Boris
Tadić i njegov kabinet, treći je Vuk Drašković. Pošto mi je struka da
pažljivo čitam novine i gledam fotografije, podsetiću vas na nešto.
Reč je o susretu Vojislava Koštunice sa Viznerom, američkim pred-
stavnikom. Oni sede za stolom i onda pogledam ko sedi pored Vojisla-
va Koštunice i vidim da to nije Vuk Drašković, nego odmah do njega
sedi njegov šef kabineta, a na kraju stola sedi Vladeta Janković, koji
je u DSS-u najistaknutija osoba za spoljnu politiku. I onda shvatim
da to poigravanje državom i državnim institucijama polazi od vrha,
ne ide ono od portira Vrhovnog suda.

Naši najviši predstavnici se igraju sa državom i državnim institucijama i onda ne čudi to što se desilo uoči kraja ovih ili početka novih pregovora - Leon Kojen patetično i dramatično odlazi. Na osnovu čega je Boris Tadić izabrao za svog savetnika i predstavnika Leona Kojena? Izgleda da je najveća pogodnost Leona Kojena kao predstavnika Borisa Tadića to što je dobar sa Slobodanom Samardžićem, pa ko vele - On će umeti s njim, dugo se znaju. To je zaista pijačna politika, to ni na šta ne liči. Pomenuću i ono što smo juče saznali, kako je tehnička vlada skinula s vrata Gorana Svilanovića, odnosno sprečila ga da bude izabran za generalnog sekretara Pakta za stabilnost. O Goranu Svilanoviću kao najozbiljnijem kandidatu i skoro sigurnom budućem generalnom sekretaru, prošle nedelje je pisala sva hrvatska i bosanska štampa, ali Goran Svilanović je za Koštunicu i veliki deo ove tehničke vlade izdajnik, koji ne treba da predstavlja Srbiju. Oni su preko noći predložili drugu osobu, naravno bez ikakve šanse da ta osoba bude izabrana. Najverovatnije će novi generalni sekretar biti bivši Tuđmanov savetnik i može se reći da su tog čoveka izabrali Koštunica i društvo. Oni su vrlo dobro znali da alternacija Gorana Svilanovića ne može da prođe i da je to još jedna izgubljena bitka, da će opet biti duplo golo i to je stalno tako. To više nije princip - da komšiji crkne krava, ne, neka crknu sve krave, da niko nema mleka. To više nema veze ni sa opštim, ni sa nacionalnim, ni sa javnim interesima, već je reč o bezumnoj, ludačkoj politici, koja proizlazi iz osećanja inferiornosti, koja je provincijska - upotrebio sam reč koju mrzim. Ali ljude iz ove vlade zaista vidim kao provincijske aparatčike, koji na sve načine pokušavaju da produže svoju vlast i povećaju svoju moć i istorijski značaj.

Naši predstavnici raspravljaju o Kosovu vodeći pre svega računa o tome kakva će biti slika o njima za pedeset ili sto godina, da li će oni u budućim generacijama Srbije biti zapamćeni kao ljudi koji su se herojski borili i nisu dali Kosovo ili kao izdajnici i gubitnici Kosova. Njih apsolutno ne interesuje sudbina i život stotina hiljada Srba koji su ostali na Kosovu, niti ih ozbiljno interesuje u kakvom će položaju biti Srbija ukoliko se konfrontira sa celim razvijenim svetom. Oni brinu samo o sopstvenom liku i delu velikih Srba. Sećam se kako su devedesetih Leon Kojen i Samardžić napravili malu partiju intelektualaca, pa se skandiralo - Leone, Srbije. Svi smo se tome smejali, Leon Kojen koji srbuje. Nemam ništa protiv toga da srbuje ko god hoće, i Mađar i musliman i Srbin, ali dajte da u tome ima nečeg racionalnog, nekog zdravog razuma. U ovome nema ničeg, sem rasula i ogromne

VELIMIR
ČURGUS
KAZIMIR

štete. I sve se to dešava u trenutku dok ta vlada razmišlja o tome kako da iskoristi novi ustav i produži sebi tehnički mandat. To mi najviše liči na Miloševićeve vlade, za vreme kojih je Ratko Marković stalno izmišljao neke nove dosetke. Pa i ovde ih očigledno neko smišlja. Ne znam da li je to Zoran Stojković ili neko drugi, ali takav utisak imam.

Sve je u igri i bliži se taj dan D, kada ćemo se suočiti sa stvarnim stanjem na Kosovu, a to je da je Kosovo odavno nezavisno. Ne znam na koji način će to biti saopšteno građanima. Pretpostavljam da razni spin majstori već uveliko rade na tome ko će iz toga izvući najveću političku dobit. To je veoma opasna igra. Ne znam da li će DSS ili radikali pozvati građane da kažu NE svetskom imperijalizmu i u šta to može da se izrodi. Sa tom pretnjom se svašta može raditi, ali ne verujem da se išta može postići. To je ta rupa u kojoj se nalazi Srbija. Ne može se ništa postići time što će na ulice izaći dva miliona ljudi i reći NE imperijalizmu i svetu i da Kosovo ostaje u Srbiji. Hoće li povući naše ambasadore? To mogu. I šta smo dobili? To je ludački put, odlazak u samoizolaciju i dugotrajnu frustraciju. Onda nije čudo što se mlađi svet ponaša potpuno sociopatski. Glavne moralne institucije, kao što su univerzitet i crkva na tom planu ništa ne rade. Ne sećam se da sam čuo, čitao ili video nekog sveštenika koji propoveda protiv laganja, ubijanja i krađe. Čuju se samo propovedi o srpstvu, carstvu nebeskom i zavetu kosovskom. Crkva ne kaže da se moraju poštovati osnovna ljudska prava. Kada u crkvi kažete ljudska prava, gledaju vas kao da ste kreten koji pominje neku bezobraznu reč. Da li Srbima ljudska prava stvarno ne pripadaju, je li to neki strani izum? I gde se izgubila priča o srpskoj pravdoljubivosti?

Ova vlast se ponaša tako što Srbima sa Kosova kaže - Mi vam ne možemo obezbediti nikakvu garanciju, nikakvu pravnu sigurnost ukoliko Kosovo postane nezavisno i, ako se to desi, vi ste prepušteni sami sebi. Čekajte, tako se ne vodi ozbiljna politika, vi morate biti uz te ljude i ako Kosovo postane nezavisno. Vi morate da se izborite za imovinu, bilo da je to privatna ili imovina u državnom vlasništvu, u koju je mnogo ulagano iz Srbije. Ne možete to otpisati i reći - Oni su postali nezavisni, šta nas briga. Sve ili ništa, to je suluda situacija. Na nivou realne politike tu se postavlja pitanje - postoji li plan B? Oni odbijaju da priznaju da postoji plan B i to mi deluje potpuno šamanški - Vi ne smete da izgovorite da imate drugi plan, da vam se ne bi upropastio prvi. Pa čekajte, niko od vas ne traži da otvorite karte, ali

ipak morate, zbog ljudi koji su tamo, da uputite poruku - Mi smo spremni za sve varijante i mi ćemo insistirati na tome da se obezbedi pravna bezbednost i ekonomska sigurnost, pravo na imovinu svih koji žive na Kosovu. Tu ne bi smelo da bude kompromisa.

SVETLANA LUKIĆ:

Južnokorejski parlament i vlada zasjedaju da vide da li će u Sjedinjenim Američkim Državama biti odmazde prema južnokorejskim studentima posle masakra u Virdžiniji.

VELIMIR
ĆURGUS
KAZIMIR

VELIMIR ĆURGUS KAZIMIR:

Naravno, to jeste dužnost svake odgovorne vlade, da reaguje i vodi računa o svemu što se desi, bilo da je u pitanju akt individualnog bezumnika, bilo da su u pitanju potezi država, kompanija, bilo koga. Mi to ovde nemamo, mi nemamo izgrađen taj mehanizam.

SVETLANA LUKIĆ:

Savetnici mogu da zamene mesta, Bataković može da ode kod Koštunice, a Samardžić kod Tadića. Evo, Koštunica sada brani Leona Kojena, rekao je da neće dozvoliti da on da ostavku na to mesto.

VELIMIR ĆURGUS KAZIMIR:

Da, to postaje predmet političkih igara i besmislenih nadmudrivanja. Sve je tako unisono spakovano, i sa skupštinom i sa ustavom, da se pitaš čemu ti pregovarači uopšte služe. Da li su tu uopšte mogući tajni dogovori? Koliko ja znam, Koštunica ne dozvoljava bilo kakve tajne pregovore i tajne kontakte, što je takođe suludo. Stvarno se pitam čemu tolika delegacija. Dovoljno je da dva čoveka odu tamo i kažu - Mi stojimo iza toga, nema odstupanja, je l' vi nama nešto nudite? Druga strana bi rekla - Mi ništa ne nudimo, mi smo saglasni sa Ahtisarijem. Očekivali smo više maštovitosti, možda pokušaj da se nekim drugim kanalima sa Albancima pregovara direktno.

SVETLANA LUKIĆ:

A, tek to bi bio čin izdaje.

VELIMIR ĆURGUS KAZIMIR:

Da, zamislite da se u *Kuriru* objavi fotografija - Leon Kojen i Veton Suroi na večeri u Solunu. Ali oni su sami kreirali takvu situaciju, sa-

mi sebi su vezali ruke i onda tu više nema diplomatije. To će sad biti dil Rusa i Amerikanaca, koji će naći neko rešenje. Rusi traže da budu ispoštovani kao mangupi - Sad smo jaki, ima to da se ispoštuje, a Amerikanci, naravno, vode svoju, takođe snagatorsku politiku širom sveta, ne samo na Kosovu. Vi onda možete da kukate - To nije pravedno, ovaj svet nije pravedan. Pa ovaj svet nikad nije bio pravedan, ali dajte da od tog sveta učinimo mesto podnošljivo za život, gde nam deca neće svakih dvadeset-trideset godina ići u neki rat i ginuti, gde nam zemlju neće bombardovati, gde nećemo biti izolovani i skapavati od gladi. Dajte, prilagodimo se tom svetu. To ne znači da ćemo zaboraviti da govorimo srpski. Na pomen nacionalnih interesa pošizim. Naš osnovni nacionalni interes je da naučimo da govorimo pravilno naš jezik, da se opismenimo i obrazujemo i da tako obrazovani i opismenjeni počnemo da osvajamo ovaj svet. To je naš najveći nacionalni interes.

Evo, u Australiji skupljaju novac za odbranu kapetana Dragana i kažu - Želimo da skupimo milion dolara. Pretpostavljam da za poslednjih trideset godina srpska zajednica u Australiji nije potrošila više od sto hiljada australijskih dolara za kupovinu knjiga za srpske biblioteke i za obrazovanje svoje dece. Znači, sabornost postoji samo kada je u pitanju odbrana srpstva na taj način - branimo kapetana Dragana, Radovana Karadžića, Ratka Mladića, pretimo drugima i slavimo krsne slave. Mi smo kao nacija postali apsolutno akulturni. Sa *Velikim bratom* i turbo folk kulturom mi smo se spustili ispod nivoa elementarnog opšteg obrazovanja, koji je postojao u Titovoj Jugoslaviji. Te pune crkve, ti lanci sa krstom oko vrata nisu znak nikakvog ozdravljenja i produhovljenja Srbije, nego su znak duboke krize identiteta, nesposobnosti da se suočimo sa stvarnošću. Na neki način, to je gubitak sposobnosti da se živi.

SVETLANA LUKIĆ:

U prvom delu emisije slušali ste Miloša Vasića i Velimira Čurgusa Kazimira, a sada govori Vojin Dimitrijević iz Beogradskog centra za ljudska prava.

VOJIN DIMITRIJEVIĆ:

Ovde niko ne želi da reši kosovsko pitanje, jer se od nerešenog, nedovršenog, tragičnog, traumatičnog kosovskog pitanja može daveka politički živeti. To je veliko pokriće za nerad i večitu hladovinu. Da

hoćemo da rešimo kosovsko pitanje, mi bismo ga rešili na onaj način na koji je Đinđić hteo da ga reši, da ga pokrene sa mrtve tačke, da više ne truli na Kumanovskom sporazumu i Rezoluciji 1244. I protivno onome što se sada priča, Đinđić je bio percipiran kao opasan čovek, koji će to pitanje konačno rešiti i onda se od njegove nerešivosti više neće moći lepo živeti. Milošević je takođe živeo od kosovskog pitanja. Prvo je pažljivo motrio i kao svaki potencijalni diktator, kako to kažu u engleskoj sociologiji, tražio vozilo kojim će doći na vlast i shvatio da je to vozilo Kosovo. Ako se to pitanje jednom reši, kao što su slične stvari rešene u drugim državama, onda niko od njega ne bi mogao da živi.

Ako tim očima pažljivo pogledate celu simulaciju borbe za Kosovo, jer to jeste simulacija, videćete da se u stvari ne predlaže nikakvo rešenje. Videćete samo razne pokušaje da se to pitanje ne reši. Vi proglasite da vam je plan da propadne Ahtisarijev plan, imate signale od Čurkina koji kaže - Veto je suviše teška reč, što znači da veta možda neće biti. Pa i ako veta bude, šta će biti? Neće biti nove rezolucije, pa će neke države pojedinačno priznati Kosovo. Ako ga prizna Amerika, to nije bilo koja zemlja, nije to Turska koja prizna Severni Kipar, a niko drugi neće. Onda ćemo mi, kaže naš ministar pravde, koji je navodno pravnik - da tužimo te države sudu. Svi znamo da ne može da se tuži država zato što je nekoga priznala, to je njeno suvereno pravo. Ima još puno primera toga da se zapravo ne želi rešenje Kosova, jer se nikada ne iznosi konkretan plan. Pitao sam se da li je to neki znak nesposobnosti, izgubljenosti, propasti, međutim, sad dolazim do zaključka da je to znak svesne namere da se Kosovo na tom našem šporetu, na jednoj ringli stalno krčka. Na nerešenoj temi Kosova i nesumnjivoj emocionalnoj povezanosti sa njim može da cveta mnogo hohštaplera i džabe je onda pitati ljude - Jeste li bili na Kosovu? jer vidite da nisu bili. Još manje njih je posetilo kosovske manastire. Sve je to izmotacija i izgovor za još nekoliko generacija demagoga da se penju na vlast pomoću Kosova, a da se pri tome ne zapazi da cela zajednica propada. Iza mehanizma održavanja tog tabua krije se potpuna ravnodušnost i licemerje, što se najbolje vidi po tome što se kosovskim Srbima ne da da progovore. Iz Beograda se čak grde oni koji nešto drukčije kažu i najglasniji predstavnik tih ljudi odozdo je čovek koji je celog života bio u SPS-u i koji je verovatno organizovao da se na Koštunicu bacaju jaja 2000. godine, kada je ovaj išao u predizbornoj kampanji, u Mitrovicu. Rešenje ovog pitanja tragično se odlaže

VOJIN
DIMITRIJEVIĆ

na račun ljudi koji tamo grozno žive, da bi se političari odavde politički održali u životu.

SVETLANA LUKIĆ:

Kad slušam predsednika Tadića, a još više Božidara Delića, imam utisak da oni to ponavljaju kao mantru - da se nikad ne da Kosovo. To je kao obavezni sastav u svakom njihovom govoru.

VOJIN DIMITRIJEVIĆ:

Možda su se demokrati preigrali tako što su pristali da se zakunu na Kosovo. To su učinili da bi bio donet novi ustav i da bi oni dobili izbore. Pristali su da se zakunu i sada ne smeju da promene argument. Svako bi imao razumevanja za hudu sudbinu Srba na Kosovu i za pitanje kako to treba da se reši, međutim, zakletva je pala. Glavnu reč u tim pregovorima najčešće vode Srbi one zapaljene vrste, od kojih je malo koji sa Kosova. To vam pravi probleme i u spoljnoj politici. Nije dan govor naših predstavnika u Ujedinjenim nacijama neće biti prenet ni u kakvim stranim novinama, nego će biti prenet u našim, pa su naši političari, čak i oni manje zadržati, pred strancima, ali za domaću publiku, mnogo oštriji. Dovedi su se u poziciju iz koje je Đinđić hteo da izađe, da u očima raznih fanatika oni budu krivi za nešto što je straćio Milošević. Politička elita je sama kriva za situaciju u kojoj se našla i Đinđić je, po njihovom mišljenju, pogrešio kada je to pitanje otvarao. To me navodi na razmišljanje o Dejanu Anastasijeviću. U opštoj teoriji terorizma definiše se vrsta terorizma koji dolazi onda kada se shvati da je neka stvar izgubljena i usmerava se protiv onih koji otvaraju oči javnosti. Najbolje poređenje je ono sa Alžirom. De Gol je tu kao francuski Koštunica, ali sa mnogo boljim nacionalnim pedigreeom. I on je u jednom trenutku shvatio da se Alžir ne može odbraniti. Našao je najčasnije moguće rešenje, koje ga nije spaslo od pet pokušaja atentata. Jedno vreme se Parizom nije moglo proći ulicom od plastičnih bombi. Tako da pri objašnjenju stvari kao što je napad na Dejana Anastasijevića i druge, treba imati u vidu da ovde sada glavinja i gomila očajnika, koji hoće da se osvete za nešto što je propalo. Oni su nemoćni pred inostranstvom i pred pravim krivcima, pa će iskaliti svoj bes na onima koji su im dostupni. Postoji dobar nemački izraz za to - onaj koji sere u sopstveno gnezdo.

Taj fenomen nije samo naš, bio je istraživan svuda, naročito u Nemačkoj. Kod nas postoji zabrana da se bilo šta poredi sa nemačkom

istorijom, jer, bože moj, Milošević nije bio Hitler, niti smo mi bili takvi. Pa nismo, sem nekih stvari kao što je Srebrenica, koja je nemački zločin, organizovan, a postoje i velike sličnosti sa vajmarskim periodom. Treba se setiti da su Nemci posle Prvog svetskog rata bili naterani da sude bar nekolicini ratnih zločinaca i da od toga nije bilo ništa. Bilo je to Lajpciško suđenje, na kojem je većina oslobođena, a drugi su vrlo blago kažnjeni i onda svi volšebno nestali iz zatvora. Ako čitate prvostepenu presudu za *Škorpione*, videćete da se sud usuđuje da kaže, iako ga niko ne bije po ušima da to čini, da su to porodični ljudi koje je povukao vihor rata. Pa nije se to desilo u njihovom selu, u koje su ponovo došle ustaše, nego su ti porodični ljudi otputovali negde i ne samo što su ubijali onu decu, nego su se i izivljavali nad njima. Ali kao porodični ljudi dobili su blage kazne. Znam za čoveka koji trideset puta nije došao na suđenje, jer, bože moj, on je bio jedan od Miloševićevih savetnika u Hagu, pa je stalno morao da putuje i sud ga opravdava govoreći da on ide u Hag da tamo brani svoj narod. Videli ste da je jedan od velikih grehova Dejana Anastasijevića to što je svedočio protiv Miloševića, to jest protiv svog naroda i države. Dakle, ima tog besa koji niko ni ne pokušava da sputa. Stranci se zbog toga ne brinu, jer znaju da više nema opasnosti da će se ta agresivnost okrenuti put njih.

VOJIN
DIMITRIJEVIĆ

SVETLANA LUKIĆ:

Kada ste pomenuli izdajnike, setila sam se Gorana Svilanovića, kojega naša vlada nije predložila na mesto sekretara institucije koja će zameniti Pakt za stabilnost jugoistočne Evrope. Sećam se one velike kampanje posle njegovih izjava o Kosovu, kada se protiv njega digla kuka i motika.

VOJIN DIMITRIJEVIĆ:

Mi smo se odrekli mandata koji je imao veliku međunarodnu podršku i čovek koji se pokazao uvek lojalnim državi neće biti izabran na to važno mesto. Niko drugi odavde ne može da bude izabran zato što ne bi imao međunarodnu podršku. Ta podrška mu je najviše i štetila, verovatno se i Solana javljao da ga preporuči. To mesto bi mogao da dobije samo Svilanović, jer je otpor prema tome da to bude neko iz Srbije veoma jak. Odreći se toga je prava autodestrukcija, od toga se ovde živi i živeće se neko vreme.

Tehnička vlada se produžava u nedogled i stalno se izmišlja neki novi razlog da se nešto drugačije računa. Tehnička vlada živi u ugodnosti koja je skoro ravna diktaturi. Kada hoće nešto da radi, radi, kad neće, neće. Kaže - Dok ne rešimo Kosovo, mi ćemo da vladamo. Ekonomski ćemo stračiti čitavu godinu i postavlja se pitanje kada će se ekonomska racionalnost preseliti u političku. Postoje ljudi koji postavljaju to pitanje, a glasaju za radikale. Oni ne vide da se ekonomska politika koja vodi poboljšanju života ne može ostvariti radikalnom politikom. Tu je još jedna sličnost sa Vajmarom, ta mutna masa ljudi koja radikalnoj stranci daje veliki potencijal za ucenjivanje. Logika demokrata - Mi smo dobili više glasova nego DSS, ne važi, jer se odnosi na samo jedan sektor društva, a DSS ima mogućnost da zapreti da će ići sa radikalima. Demokrati mogu da zaprete samo da će ići sa LDP-om, koji je jedva prešao cenzus.

SVETLANA LUKIĆ:

Dokle bi Demokratska stranka mogla da ide u ustupcima narodnjačkoj koaliciji?

VOJIN DIMITRIJEVIĆ:

Do sopstvene propasti. Jedina pretnja koju demokrati imaju jeste da će ići na izbore, ali da bi se pretilo treba pokazati da će se na izborima bolje proći. Da sam na njihovom mestu, zabrinuo bih se zbog toga što vreme vrlo brzo ističe. Na kraju će odijum javnosti zbog nesposobnosti da se napravi vlada pasti na njih.

Postoji francuski zakon prema kojem će biti kažnjen svako ko negira holokaust i činjenice holokausta, kao što je Aušvic. Aušvic je postojao, broj ubijenih Jevreja ne mora da bude šest miliona, ali utvrđeno je da premašuje milione i to negirati je nešto što država Francuska, koja ne oseća grižu savesti kao Nemci, ne želi da dopusti. Pri tome se francuski zakon ne poziva na genocid, već na Nirnberški sud. Kada je suđeno u Nirnbergu, reč genocid nije bila skovana, a ovaj zakon je donet pre Konvencije o genocidu, koja je usvojena 1948. godine. Imajući u vidu vrlo blagu presudu koju smo dobili pred Međunarodnim sudom pravde u Hagu, smatrao sam da bi bilo uputno da se zabrani negiranje činjenice da je bar sedam hiljada ljudi brutalno, sistematski ubijeno u Srebrenici. Ubistvo u Trnovu je snimljeno, ali bilo je puno sličnih ubistava. Da bi se likvidiralo sedam hiljada pilića, a ne ljudi, potrebno je da sto ljudi radi na tome. Ti ljudi se kreću oko

nas, i bila bi umesna poučna, primerena kazna koja bi sprečavala svaku vrstu trovanja na temu Srebrenice. Ne želim da bilo kome uskratim slobodu naučnog istraživanja, možda u nečijoj analizi *Srebrenica* nije genocid, ali nedopustivo je da neko tvrdi da se to nije dogodilo. Naš ministar spoljnih poslova u Miloševićевой vladi, neposredno posle genocida tvrdio je da su se muslimani u Srebrenici uzajamno pobili. Tu moraju da se postave neke granice, u ime opstanka zdrave svesti ovog naroda. Savet bezbednosti može da preduzme mere da se presuda Međunarodnog suda izvrši. U toj presudi jasno piše da je tadašnja SRJ, a mi smo je nasledili kao Srbija, kriva, jer nije preduzela nikakve mere da spreči genocid. Sud lepo kaže - To ne znači da bi uspeali da ga spreče, ali oni nisu preduzeli ništa i takođe nisu učinili dovoljno da se kazne počinioci zločina. Prema tome, ne možemo se izvući nikakvim akcionim planovima i praznim obećanjima. Izvukli smo se da ne platimo kaznu novcem koji ionako nemamo, ali valjda još imamo stida.

VOJIN
DIMITRIJEVIĆ

I pred demonstracije 1996. godine je vladala strašna apatija, pa smo imali veliku apatiju posle bombardovanja. Znači, uvek se desi nešto što proizvede neki podsticaj i na tome treba raditi. Drugo, treba biti u kontaktu sa dobrim društvom, dobrim ljudima. *Peščanik* ima ulogu kopče između ljudi koji se spiritualno i putem medija ili uživo sreću i time njihov život postaje bolji. Nisam veliki optimista, ali nisam ni pesimista - najgore stvari se neće desiti. Ohrabrujuće je da je nešto što liči na Građanski savez, u kojem sam i ja bio, sa kojim nismo mogli da osvojimo više od dva odsto, ušlo u skupštinu u vidu koalicije oko LDP-a, šta god mi mislili o pojedincima među njima. Postoji magija brojeva i kada neko preskoči cenzus, on se pojavljuje i na nekim mestima na kojima je do skoro bio nezamisliv. To znači da imate deo populacije koji to gura i iz toga nešto može da se izrodi. Ponovo se vraćam na Kosovo, što mi inače nije običaj. Ako se oslobodimo tog tereta, onda će o svim stvarima početi normalnije da se razgovara. Zato govorim o nemačkom iskustvu, ne u smislu želje da izjednačim, nego da pokažem kako se nacija koja je bila u velikom sosu polako iz njega izvukla. Mada u ovom trenutku, kada se još ne zna da li će taj čir pući ili ostati da truje ceo organizam, vrlo je teško reći nešto lepo.

SVETLANA LUKIĆ:

U ponedeljak smo u Valjevu održali trideset četvrtu promociju Peščanika. Uzgred, u Danasu je objavljena pogrešna vest, da je reč o tribini

LDP-a. Nije, bila je to promocija Peščanika, na kojoj su govorili Biljana Kovačević-Vučo i Petar Luković. Čučete za kraj emisije Biljanu Vučo, kako pokušava da nešto dobaci Peri Lukoviću i nas ostale, koji se nemoćno smejemo istom čoveku, Petru Lukoviću.

PETAR LUKOVIĆ:

Dolazak u Valjevo mene više uzbuđuje od ovih događaja, jer u ovoj zemlji svako svakog može da ubije. Ova zemlja će postati normalna kada na Ibarskoj magistrali bude stajao saobraćajni znak na kojem piše Valjevo, strelica desno. Opet sam pitao Jelisavetu - Je li ikad neko ko nije iz Valjeva došao u ovaj grad, u istoriji, kako ga je uopšte našao? Objasnite mi kako je neko našao Valjevo. Idemo mi, ja znam da je tu Valjevo, Mionica i na pedeset mesta, čoveče, piše Ćelije i Lelić. Šta me interesuju Ćelije i Lelić, mi idemo u Valjevo. On meni kaže - Kako ga niste našli? Pa ima na internetu. Jok, treba da idem gore na kosmički satelit da nađem Valjevo. Pa jebote, šta mi treba? Sonar mi treba da nađem Valjevo. Ne, treba mi tabla metar sa metar na kojoj piše Valjevo. Pa ne, ozbiljno, nemojte da se ljutite, ja ne živim u Valjevu i ne znam. Ovde mi kažu - Kako ne znaš? Pa svi znaju. Pa ne znam, prošli smo ga, jer nigde nema table. Ima za ovaj Lelić na 55 mesta, jebote ga Lelić, uopšte ne idem tamo, idem u Valjevo.

BILJANA KOVAČEVIĆ-VUČO:

Pa šta si učio u školi, znaš valjda gde je Valjevo?

PETAR LUKOVIĆ:

Pa znam da je tu negde, ali nema table. Kao kad bi na ulazu za Beograd pisalo - Zvezdara, gde ja živim.

BILJANA KOVAČEVIĆ-VUČO:

Ti ne znaš ni pravac kojim se ide u Valjevo.

PETAR LUKOVIĆ:

Znam pravac, ne znam detalje, jer nemam tablu. Možda nismo normalni, ali nismo baš toliko glupi da ne možemo da vidimo tablu. Sve sam video, 55 tabli - otkup teladi, kamenorezac, ugalj na ćumur, ćumur na uglju, roštilj na ćumuru, sve sam video, 55 puta sam našao Lelić, manastire, sve, ali nigde nema Valjeva.

BILJANA KOVAČEVIĆ-VUČO:

Ali ja stvarno moram da se umešam, Ceca je zalutala i kada ste vas dvoje išli u Novi Sad.

PETAR LUKOVIĆ:

Ma pusti sad Novi Sad. Nismo zalutali, ali imamo Ceca i ja drugu priču, kada smo krenuli za Kulu i došli do hrvatske granice. Ali tada smo se zapričali i ja sam znao da nas neki maler čeka, čim sam video da piše Belanovica. Pričali smo o Koštunici, pa smo se zajebali. Kako za Belanovicu ima ovoliki natpis i strelica, a nema za Valjevo? Pa ne, stvarno, kako živite u Valjevu, a nemate tablu sa imenom vašeg grada? Pa je l' ovaj grad postoji uopšte? Pa ne, ozbiljno vas pitam, stvarno ne mogu da razumem, ovo je kao Atlantida, ne razumem. Evo, tu je Velja Ilić, tu je vlada, a nema table. To su neke osnovne stvari, ne mogu da razumem.

BILJANA KOVAČEVIĆ-VUČO:

On je uzbuđen.

PETAR LUKOVIĆ:

Pa jesam, izvinjavam se zbog ovog emocionalnog izliva. Pre svega, sve te priče da je pola Srbije proevropsko okačite mačku o rep. Šta znači da je neko proevropski? Kao navodno sedamdeset-osamdeset odsto građana Srbije podržava ulazak Srbije u Evropsku uniju. Nemaju pojma šta podržavaju i, *by the way*, devedeset odsto od tih osamdeset misli - Kad uđemo u Evropu biće super, imaćemo hiljadu evra platu, a neću morati ništa da radim. Svi tu vide samo pare, a niko ne pominje rad. I od tih osamdeset odsto, koliko njih se protivi izručenju Karadžića, Mladića, Šljivančanina tribunalu? - Polovina. Pa izvini, Evropljanin koji se protivi tome mi izgleda malo blesavo. Ogromna većina građana Srbije pojma nema o Evropi, jer pod A, nikad nisu bili u Evropi, pod B, jebe im se za Evropu, pod C, boli ih dupe uopšte za bilo šta sem za njihove male živote, kakva Evropa? I te priče o nama kao o nekom narodu koji ima potencijal. Nemamo mi nikakvog potencijala, da se ne lažemo. Hajde da se što pre suočimo sa istinom u svemu, u privredi, u životu, u prosveti, u parkiranju, u bilo čemu. Svakog dana imam potrebu da izvršim pedeset nasilnih krivičnih dela. Kad ga pitam - Jesi li ti za Evropu? on kaže - Jesam, a jebi ga, on je i za islam da ga pitaju, šta ga košta da kaže. Te ankete su telefonske - Jeste li vi za Evropu? Pa jesam. Šta ga košta? I sad ja treba da

PETAR
LUKOVIĆ
I
BILJANA
KOVAČEVIĆ-
VUČO

verujem u to. Pa vidite kako izgleda Srbija, gledate *Dnevnik*, našu štampu, pa to nije javno mnjenje. Nas dvesta nesrećnika je došlo večeras ovde, a normalan svet po Zapadu večeras ide po kafanama, sedi sa svojim društvom, izlazi negde na koncerte. A ja dolazim u jebano Valjevo, izvinjavam se, i vi iz jebanog Valjeva slušate nas iz jebanog Beograda, zašto? Je li ovo vrhunac našeg života, da pričamo o Koštunici, o Tadiću i o Kosovu?

U mojim godinama, izvinite, ja znam da sam imao fenomenalan, divan život. Živeo sam u staroj Jugoslaviji, sve sam obišao, sve sam video. Strašno mi je žao kada vidim da neko od dvadeset godina neće imati, ma ne petinu, stoti deo uspomena na život koje ja imam. Kako i može, o čemu mi pričamo na slavama, na sahranama? - Samo o politici. Jebem ti politiku, zato što je ona ovde primitivna, to nije normalna politika, o tome ja govorim. I na Zapadu se govori o politici, naravno da se govori, govore ljudi, ali to je pet minuta njihovog života. Ne, kod nas se o tome priča celog života, minus tih pet minuta. Sede dvoje, muško i žensko, pa umesto da pričaju o nekom divnom seksu, erotici, ljubavi, emocijama, ne, oni pričaju o Kosovu, da li će da nam ga uzmu ili neće. Nama tek najgore dolazi, nisam nikakav katastrofičar, ali verujte mi kad vam to kažem. U ovoj zemlji ne samo da nema vlasti, što vi znate vrlo dobro, ima vlasti tamo gde treba, ali ovde se život odvija potpuno van svih regulativa, van bilo čega. Mi smo poslednje primitivno pleme u obliku države koje postoji u Evropi, gde svako može svašta da radi. Kad ste čuli da je u Francuskoj neko isekao optički kabl za internet? Ne, kod nas je to normalno, normalno je da na Novom Beogradu tri puta dođu i pokradu kablove i onda nema telefona, nema banaka, ništa ne radi po deset dana. Krađu šahtove, krađu saobraćajne znake. Pazite, proevropski narod koji krade sve ovo, pa dozvolite, i taj što krade kaže - Ja sam za Evropu, jesam, super mi je. Dok ima šahtova i Evropa mi je draga. Imamo jednu misiju u životu, a to je da mi sami priznamo kakvi smo. Zašto mi stalno o sebi govorimo kako smo najbolji, najgostoljubiviji, mi svakoga volimo? Ma ne volimo nikoga, evo ja znam, rođena majka, čim joj izađem iz kuće, kaže - Pizda mu materina, sad je došao da me obiđe, gde je do sad bio? Mi ogovaramo, takvi smo na sitnim stvarima, od kojih počinje cela velika politika. A mi imamo sliku o sebi kao o božanstvenom, divnom, milozvučnom narodu. Kakav hrabar narod, o čemu pričate? Običan, priglup neobrazovan narod.

Bolje je da imamo bilo kakvu vladu nego vladu Koštunice. Hajde i to da probamo, hajde i to da vidimo, hajde da dotaknemo dno, hajde konačno da dotaknemo dno, da se konačno sve rastoči u ovoj zemlji. Dok se sve ne raspadne, nama nema nikakvog boljitka. U čemu je razlika između Velje Ilića i Tome Nikolića, kažite mi molim vas? Osim što su obojica proevropljani, oprostite. Ja sam shvatio stvarno da ovoj zemlji nema pomoći, to je osećanje koja moram još da razvijem i da se sa tim suočim i da to prebolim na neki način, jer sve što se dešava poslednjih nekoliko meseci izgleda strašno. Kad pogledam bilo šta, počev od vlade, priče o Kosovu, ovo sa Dejanom, suđenje *Škorpionima*, to izgleda kao da sve vreme onaj čuveni kamen vučemo uz ono brdo, pa padnemo i ponovo ga vučemo. Mi idemo na tribine i pričamo, govorimo, pokušavamo malo da budemo i veseli, da se malo smejemo, jer to je jedini način da sve ovo nekako preživimo, ali osnovno osećanje je stvarno ozbiljno. Pokažite mi jednu jedinu zemlju u kojoj ljudi avanturisti, pustolovi, izgubljeni kao Ceca i ja, idu negde i nešto pričaju i ljudi im dolaze. Gde postoji takva vrsta tribina, gde postoje, je li ovo neka zamena za javno mnjenje? Očigledno da jeste, a institucija ovog oblika političkog razgovora sa ljudima je prevaziđena, ostala je samo kod nas. A zašto ? - Zato što nemamo nikakvo javno mnjenje, u kojem ljudi poput nas mogu da govore.

PETAR
LUKOVIĆ

Danas sam na moj užas opet video onog Andreju Mladenovića iz DSS-a i seo sam i kažem sebi - Hajde, Lukoviću, probaj da razumeš šta ovaj čovek hoće da kaže. Došlo je do kontakta, nekih razgovora, na nekom nivou, koji će dovesti do nekih rezultata, povodom nečega. Pa jebote, izvinjavam se, pa koga ti zajebavaš? Ne mogu da gledam te dnevnik, ne mogu da gledam te dijaloge i to, ne mogu, zato što je realnost nešto drugo.

U subotu sam celog dana bio opsednut kad sam pročitao šta se desilo u Zemunu. Otac i sin su bili na pecanju, došli su u neku pečenjaru u Zemunu da pojedu pečenje i za drugim stolom je sedeo neki pijani čovek i oni mu ništa nisu ni rekli, samo su ga pogledali i taj je ustao i ubio i jednog i drugog pištoljem. Ali koliko takvih ljudi među nama šeta? To su patrioti, rodoljubi, kolateralna šteta nekih ratova. Da li sam u nedelju pročitao neku vest o tome, neki komentar, bilo šta? Ne, nigde ništa. Nasilje, život, ubistvo, smrt, sve je to kod nas najnormalnije. I onda mi neko kaže - Kako ti, Lukoviću, ne voliš ovu zemlju, zašto mrziš ovu zemlju? Pa mrzim ovakvu zemlju, pa ne mogu da volim ovakvu zemlju, ja ne mogu da je volim samo zbog ova dva ubistva i ne

mogu da volim ovu zemlju uopšte ni na koji način. Nažalost, moja najveća greška u životu je što nisam otišao iz ove zemlje kad sam mogao i danas je moj jedini savet bilo kome ko može da ode, neka ode. Pa pazite, ovde se vlada pravi tri meseca. Pa kažite - Nećemo vladu, moramo ponovo da idemo na izbore. I šta će biti? Formira se ta vlada, pa da li neko može stvarno da pomisli da će to biti normalna vlada, posle svega ovoga? Ta vlada ima da bude kretenska, kao što su bili i pregovori o njoj, pa ima da bude idiotska.

Više ne govorim o perspektivi, to je neka socijalistička reč, ma kakva perspektiva? Skoro me neko pita hoću li da idem na koncert *Rolingstonsa* 14. jula, jebote, samo što ga nisam udario. 14. jul, pa znaš ti gde je 14. jul, pa otkud znam šta će da se desi do 14. jula? Ja ne mogu da planiram u ovoj zemlji, evo danas, dva sata do Valjeva. A ima još i gore, u Nemačkoj prodaju karte za koncert Robija Viliijamsa ili već ne znam koga, za 2009. godinu. Pa jesu li oni uopšte normalni? Kakva je to zemlja u kojoj se sve zna tri godine unapred? Pa ne znam da li me razumete, znam samo da je ova vrsta života koju svi ovde delimo nešto strašno. Pa ovde se postavlja kao životna dilema da li će Koštunica biti premijer ili neće. Pa zbole me ona stvar da li će biti ili neće, pa je li to meni najbitnija stvar u životu? Ali njemu jeste, u tome je tragedija. Pratim politiku, ali mi više apsolutno nije jasno da li se vlada ne formira zbog Koštunice ili zbog Kosova, uopšte mi nije jasno da li Kosovo utiče na vladu ili vlada utiče na Kosovo, ne mogu da ukapiram. Svi znamo šta će sad biti, napraviće neku vladu, naravno, Kosovo će da ode, naravno, ovi će da kukaju, naravno, i opet će da bude svet kriv, mi žrtve, mi nesrećnici, mi kosmički narod, mi najbolji narod. Jebo te narod, kradeš kablove i ćuti. Odakle da počnemo? - Od toga da počnemo. Da počnemo od priča koje sam pričao sto puta, da nam je po Srbiji 150.000 saobraćajnih znakova ukradeno, pa gde to ima na svetu? U nedelju ne rade telefoni u pola Beograda i Novog Sada. Zašto? - Presekli su optički kabl. Ne radi ni internet. Zašto? - Da ukradu tri kile bakra. Da li ikada u životu čovek može da čuje tu vest negde, bilo gde, u Obali Slonovače, sem u Nigeriji, gde naftu krađu sekirama? Čega se god dotaknemo, od optičkih kablova do pečenjare, do tabli, sve je strašno. Ništa lepo nemam da vam kažem.

Mene interesuje kako ljudi izdržavaju s tim pritiskom, ili sam ja možda pomahnitao, pa mi sve smeta. Pazite, 21. januar, ljudi, 21. januar, danas je koji, 15. april, koliko je to, dva meseca, tri meseca? Tri meseca, dete je već trećinu poraslo u stomaku, već su uzeli milione evra,

već su podelili pare, već su se obogatili, pokrali. Ne razumem šta je poenta njihovog nesporazuma. Kad će vlada, da li će vlada? Ma jebite se svi, izvinjavam se, pustite me na miru. A tek Kosovo kad bude bilo, pa kad se krene, pa jun, pa jul, pa avgust, pa sednice, pa rezolucije, pa Kina, pa Rusija, pa pomoć, pa Afrika, ludilo. Ja ne mogu da verujem, neki dan, evo, čitam, s tim ću da završim, kaže Drašković - Cela Afrika se trese od straha zbog rešenja Kosova. Na čemu je taj čovek, na kojim je drogama? Moramo, kaže, da pojačamo diplomatsku aktivnost u Africi. Zaboravili Afriku dvadeset godina, niko živ nije otišao u Afriku. A sad ide u Indoneziju, da podsetim samo, istu onu zemlju koja je 24. decembra 2005. godine pogođena cunamijem. Srbija je bila jedina zemlja na svetu koja nije imala dan žalosti 5. januara. Poslali smo ukupno, nažalost pamtim, kamion ćebadi i dve kutije mesnog doručka sa svinjetinom muslimanima, to smo poslali. I sad tražimo od njih da nam pomognu - Danke Indonezija. Idemo sad u Gabon, idemo u Ganu. Pa oni su deset dana tražili te zemlje na mapi.

PETAR
LUKOVIĆ

I danas sam pročitao, Sanda Rašković-Ivić, u haljini sa žiraficama, žena objašnjava zašto je Sandžak srpski i kaže ovako - Dokaz je to što se ona preziva Rašković, po Raškoj, a da se Raška zvala Sandžak, onda bi se prezivala Sandžaković. Pa, majku ti jebem, pa stvarno, izvini, Dule, jesi li čuo ikada za ovakvu logiku? Ovo neko da kaže u svetu, odmah bi došla kola gradske hitne da ga vode negde. Ne, ona ide na televiziju i nju pitaju - Da li imate plan B? Ona kaže - Ne, nemamo plan B. A zašto? Kaže - Ne smemo da se dekoncentrišemo, ne smemo da izgubimo koncentraciju na plan A. Znači, srpska delegacija ne može da se koncentriše na dve stvari u isto vreme. Kako bi svirali bubanj? Ne bi mogli nogom i rukama da udaraju ovako. Kakva zemlja, takva i delegacija.

SVETLANA LUKIĆ:

Bio je ovo Petar Luković. Završavamo emisiju na vreme, jer očekujemo te loše vesti iz Sandžaka. Dakle, za koji minut slušate vesti B92.

PEŠCANIČ 27. 04. 2007.

LJUBITELJI SLONOVA

Ako neko odluči da skoči sa Beograđanke, cena tog čina ga čeka dole na trotoaru...

Ovde vlada razgovor ljubitelja slonova koji nikada nisu videli slona...

Ne mogu da zamislim da je ovo poslednje suđenje za ubistvo Zorana Đinđića...

MIROSLAV PROKOPIJEVIĆ, *iz Centra za slobodno tržište,*

VLADIMIR TODORIĆ, *iz Srpske pravne revije,*

PETAR LUKOVIĆ, *novinar,*

SRĐA POPOVIĆ, *advokat*

SVETLANA LUKIĆ:

Napolju je divan dan, sve izgleda stvarnije i životnije od nas, i kuće i bilbordi i parkovi. Mi se okolo krećemo kao utvare. Svakog dana se dešava nešto što ne spada u ugovor sa životom i onda je najbezbolnije praviti se mrtvim. Da imamo malo više hrabrosti, možda bi ozbiljnije shvatili Volterove reči – Kada je sve izgubljeno i kada više nema nade, život je sramota, a smrt jedina dužnost. Ali toga ima samo u knjigama, u životu je malo nezgodnije, malo zamuljanije.

Danas ne mogu da trošim mnogo vremena, imamo nekoliko zanimljivih sagovornika. U današnjem Peščaniku slušaćete Miroslava Prokopijevića, Vladimira Todorića, Petra Lukovića i advokata Srđu Popovića, zastupnika Ružice Đinđić, čiju završnu reč niste mogli da vidite na televiziji, jer gospodin Popović nije dao dozvolu da se ona emituje. Prvo ćemo čuti Miroslava Prokopijevića iz Instituta za evropske studije i Centra za slobodno tržište. Počinjemo trilerom o prodaji Putnika i RTB Bora. Kada se tome doda i ugovor o izgradnji autoputa Horgoš - Požega, onda je ova jadna tehnička vlada u poslednjih mesec dana napravila posao vredan čak dve milijarde evra, a možda i više.

MIROSLAV PROKOPIJEVIĆ:

Putnik je dobar primer za to da se neki momci boje toga što će još vrlo kratko biti na vlasti, pa pod hitno moraju da uzmu neku proviziju. To što se dešavalo je doista ličilo na neki film. Prvo je postojala jedna ponuda, 5.500 po akciji, međutim mali akcionari su izašli na berzu i cena je skočila na 7.200. U tom trenutku država se munjevito odlučuje da ponudi svoj paket akcija, iako u zakonu o akcijskom fondu stoji da ponuda mora da se iznese u razumno dugom vremenu pre prodaje. Formulacija je neodređena, ali svakako nije u pitanju nekoliko sati. Ovi iz akcijskog fonda su munjevito stavili informaciju o prodaji tog paketa na svoj sajt, a onda su trčali po raznim televizijama i puštali kajron o tome. Kada se radi takva transakcija, morate da imate pripremljenih nekoliko desetina miliona evra. A to niko ne nabavlja ako se nije precizno dogovorio sa nekim, što znači da je dogovor napravljen iza kulisa i time je izigran ovaj koji je trebalo da preuzimanjem kupi akcije po 5.500. Prvo pitanje za državne službenike glasi – Zašto nije plaćena tržišna cena, koja je u tom času bila 7.200? Ako nije plaćena tržišna cena nego neka ispod, moguće su dve opcije – ili su ovi koji su zastupali državu blesavi i ne znaju šta rade ili su uzeli novac i zato dali jeftinije. Ako je ono prvo, da su blesavi i ne znaju šta

rade, oni ne treba da budu na tim mestima, nego u nekoj ustanovi za lečenje, a ako su uzeli novac, postoji postupak i za to i bilo bi logično da završe u nekoj kazneno-popravnoj ustanovi.

SVETLANA LUKIĆ:

Iz onoga što sam ja mogla da razumem, tu nema klauzule koja kupca obavezuje da investira ili da ima socijalni program. Direktor fonda je rekao - Mi se nadamo da će on da investira i da poštuje socijalni program.

MIROSLAV PROKOPIJEVIĆ:

To je dodatni problem za vladu. Kada se kupuje na berzi, ne moraju da postoje nikakve obaveze o socijalnom programu, investiranju i tako dalje. Ovaj prethodni je bio predvideo sredstva i za socijalni program i za investicije. Znači, ta ponuda na 5.500, kada se uzmu u obzir socijalni i investicioni programi, bila je bolja od ovoga po koliko su prodali. Po tome se vidi da je neko namerno ovo napravio nezakonito, samo da bi uzeo proviziju. Postave Dejanu bombu pod prozor, a ovaj se žali kako sud nije znao da se to desilo. Vrapci su znali, a oni sedam dana nisu znali. Tako je i ovde, sećamo se afere *Knjaz*, kada je rečeno da će 12. decembra UBPOK dati nalaz, koji do danas nismo čuli. Izvršna vlast ima u šaci sve druge vidove vlasti i ako hoće, može da zaustavi sve.

SVETLANA LUKIĆ:

Ova priča sa Putnikom je samo jedna od mnogih nejasnih stvari. Imamo problema i sa RTB Borom. Toliko malo znamo o ovoj koncesiji za autoput, a u pitanju su milijarde evra.

MIROSLAV PROKOPIJEVIĆ:

Sve su to sporni slučajevi, u kojima se krši zakon ili preraspodeljuje, tako da je to teško opravdati. Do toga dolazi zato što su ustanove slabe i zato što izvršnu vlast u ovoj zemlji niko ne kontroliše. Slučaj sa *Borom* je vrlo zanimljiv, to je prvo dato firmi koja je relativno mala za zalogaj koji hoće da kupi. Drugo, data je mogućnost kupcu da firmu koju još nije kupio stavi pod hipoteku, pa da na osnovu toga dobije kredit. Neka mi kažu gde to može i ja ću da kupim celu Evropu, jer uzimajući firmu bankarskim kreditom koji je pokriven hipotekom nad tom firmom, vi možete da kupite ceo svet. Kada su videli da je to ipak previše preko crte, rekli su - Mora garancija. Neko je očito uzeo

novac, čim Rumuni neće da odustanu, a s ove strane niko ne sme da kaže - Stvar je završena. Pretpostavljam da je to zato što je neko uzeo avans. Slučaj autoputa kroz Srbiju je tragedija, jer sve zemlje bivše Jugoslavije su na ključnim pravcima već sagradile autoput. Hrvatska ga je sagradila do Rijeke, prema Splitu, kroz planinski, vrlo skup teren za izgradnju autoputa, gde kilometar ponekad košta i 10-12 miliona evra. Uobičajeno put košta 1-1,2 miliona evra kilometar. Makedonija je izgradila autoput, svi su sagradili, a Srbija ne može da sagradi ravničarski put od Subotice do Beograda već četrdeset godina. Zašto? Zato što stalno neko hoće nešto da ušćari. Hoće da uzme međunarodni kredit, ali onda hoće da ga da domaćoj firmi da bi mogli da potkrajaju. Stranci to znaju, pa ne daju i zato stoji kredit za most kod Krčedina i Beške. Dobijeno je sedamdeset miliona, ovi domaći hoće da ga daju nekoj domaćoj firmi, a stranci to ne dozvoljavaju baš zbog potkradanja. A mi sve vreme plaćamo penale na tu stvar.

MIROSLAV
PROKOPIJEVIĆ

A ovo sa autoputom mi se čini kao vrlo loš ugovor, ako je tačno to što su novine pisale, da se država obavezuje da će koncesionaru nadoknađivati razliku između prihoda od saobraćaja koji bude postojao i onoga koliko je potrebno da taj poduhvat bude profitabilan. To može da bude strašno velika suma, posebno za ovaj deo južno od Beograda. I tu se Vojvođani s pravom bune, oni čak nisu ni konsultovani. Neko je potpisao ugovor za put koji ide preko teritorije Vojvodine, a da nije našao za shodno da pita ikoga u vojvođanskoj vladi da li je saglasan sa tim. Tako da je to kršenje mnogih dobrih običaja, kršenje ekonomske racionalnosti, mada ne mora nužno da bude i kršenje zakona. To je i potpisivanje ugovora štetnog po državu, jer ako je potpisano da se nadoknađuje razlika od onoga koliko se uzme u eksploataciji do predviđene komercijalne, isplative cene, onda to može da bude strašno mnogo i to može da se ispostavi kao vrlo štetan ugovor.

U nekim slučajevima je greška takva da, kada je napravite, morate potpuno da je anulirate, da se vratite tamo gde ste napravili grešku, pa da idete dalje kako treba. Kada skrenete pogrešno sa autoputa, morate da se vratite, nema druge. Kada napravite autoput, država će tridesetak godina morati da nadoknađuje koncesionaru, mislim da je ugovor na toliki rok. To su sasvim lepe pare, to godišnje može da iznosi po dvesta miliona, što na trideset godina može da izađe na šest milijardi. To je ogroman novac i pravi se velika šteta. Sve što uradite u životu ima svoju cenu. Ono što možemo da izaberemo je šta ćemo da uradimo, a ono što ne možemo da izaberemo je cena za to što smo

odabrali, ona dolazi automatski. Ako neko odluči da skoči sa Beograđanke, cena tog čina ga čeka dole na trotoaru. On može da izabere da ne skoči ili da skoči, ali ne može da izabere cenu tog čina, koja će se ispostaviti automatski. E, tako je i u ekonomiji, vi odaberete šta ćete, a cena dolazi kao rezultat toga. Ako nemate kontrolu nad onima koji u vaše ime odlučuju šta će da se uradi, cena može biti višestruko veća. Zašto? - Zato što se biraju loši izvođači, materijal lošeg kvaliteta i tako dalje.

Put Beograd - Niš se svake godine asfaltira. Kada to urade Austrijanci, sekcija koju urade je pet-šest godina u redu. A ovde se odmah sve ponovo izrovari. Zašto? Zato što svake godine nova ekipa mora da se ugradi. Ovde će najveću promenu napraviti onaj koji učini da ustanove nešto znače, da ustanove i zakon budu iznad pojedinca. Drugi veliki korak je učiniti da te ustanove valjaju, jer nije realno da onaj prvi napravi i jedno i drugo, nismo mi te sreće.

SVETLANA LUKIĆ:

Jedno vreme smo se tresli kada dođu čike iz MMF-a, ali sada se čoveku čini da je MMF prestao da bude ograničavajući faktor, niko ih se više ne boji.

MIROSLAV PROKOPIJEVIĆ:

U tome i jeste problem. Uz sve svoje slabosti, Međunarodni monetarni fond ili Svetska banka vam ipak nameću neka ograničenja. Tamo gde bi vlade vukle luđe poteze, ovi ih ograniče. Zašto ovi sada neće u Evropsku uniju, odnosno ne čujem da je iko više pominje? Zato što to nameće mnoga ograničenja, i kada su u pitanju propisi i ograničenja izvršne vlasti. Ne možete da radite neke stvari, jer vas ovi iz Brisela odmah pitaju - Ej bre, šta to radiš? Ti pripadaš klubu u kojem su takve stvari ipak zabranjene. To vezivanje ruku jako smeta izvršnoj vlasti. Jedini veliki problem koji im je preostao je što im NATO vezuje ruke. Oni bi opet razigrali kojekakve hladnoratovske igre, mobilizacije, ratovanja i pobeđivanja NATO-a, ali ne vredi, jer NATO odbija svaku debatu. U celoj ovoj nesreći NATO je možda jedini ozbiljan ograničavajući faktor, ali sve drugo im je slobodno, mogu da rade šta god hoće. Od dve opštine istog imovinskog stanja, istog nivoa dohotka, jedna dobije četiri puta više od druge. Zašto? - Zato što je na vlasti u njoj neko ko je iz iste stranke kao onaj ko dodeljuje pare. Pa gde to ima? Zaista, gde to ima?

U svakoj državi ima kriminala, ali nema u svakoj državi ovoliko razularenih tipova koji su ostaci bivših politika. Ono što razlikuje dobru od loše države je to kako će ona da reaguje na kriminal. Normalna država naravno ne može da uhvati svakog lopova, svakog ubicu, ali uhvati mnogo njih. Kada se ovde nešto desi, istraga je u toku i tako ostane večito, po osam ili deset godina. Dada Vujasinović je ubijena, Čuruvija je ubijen i još se ne zna ko je to učinio. A svi u stvari znaju ko je to naložio, ali neko neće da to pokrene. Kada i dođete do kvalitetnog suđenja, Vrhovni sud ga dva-tri puta vraća na početak. Sve to ukazuje da neko ovde ne želi ni zakone, ni državu, ni ustanove, ne želi ništa, on želi da ima potpuno određene ruke. I ako mu svi mi to dopustimo, on će širiti taj prostor dalje. Na sreću, postoje ljudi koji su svesni šta to znači kada se ozakoni totalno bezakonje. Vi time ozakonjujete građanski rat niskog intenziteta. Nešto se desi, oni spolja vam malo natrljaju uši, ali kada vidite da se takve intervencije preporučuju, vi kažete - Super, sada mogu da radim šta hoću, ionako nema MMF-a, neću ni u tu Evropsku uniju i - stvar polako klizi. U tome je čitava opasnost, stvar ne klizi naglo, ali stalno pomalo klizi nizbrdo, kao što voda na maloj nizbrdici mic po mic ide nizbrdo. Opasnost je u tome da se može desiti da u nekom trenutku pređemo crtu, posle koje će povratak biti jako težak i jako skup.

Centralna igra sada nije ni Kosovo, ni ekonomska pitanja, ni Evropska unija, ni hoćemo li još ukrasti ovo ili ono - sve su to samo sekundarne stvari. Glavna stvar je ko će šta da dobije pri formiranju vlade. Ostalo je malo vremena, verujem da ćemo pre dobiti vladu nego što je nećemo dobiti, ali jedino što ovog časa ne znam jeste da li ćemo dobiti vladu iz prograđanskog bloka ili manjinsku, koju će podržavati radikali ili će, pak, biti sklopljen otvoreni brak radikala i DSS-a. Čujemo izjave iz kampa DSS - Nova Srbija da su oni siti toga da ih ucenjuju ostatak građanskog bloka i da će formirati vlast sa radikalima, pri čemu bi radikali za uzvrat dobili mesto predsednika skupštine i da će sve biti oročeno do kraja godine. To je vrlo otvoreni pritisak na građanski blok da snizi svoju cenu. Demokratska stranka ovo nije srećno igrala i sutra neće biti jasno zahvaljujući kome je trajala ovako duga gnjavaža i na koga pada odgovornost ako slučajno bude formirana negrađanska vlada. Trebalo je ići redom, da onaj ko je dobio najviše dobije mandat i nedelju-dve, pa kad ga vrati, sledeći i tako dalje. Onda bi bilo kristalno jasno ko je odgovoran za celu stvar. Ali nažalost, Demokratska stranka već dugo vodi politiku, od kada su proglašili tu nesrećnu kohabitaciju, da oni nisu ni na suncu ni u hladovini,

MIROSLAV
PROKOPIJEVIĆ

nego u šatiranom hladu. I oni misle da se od toga može napraviti politika. Videćemo, ali mislim da tu mogu grdno da se prevare.

DSS igra za Srbiju vrlo lošu politiku, jer svoj interes stavlja ispred interesa zemlje. Njima je pošto-poto stalo da dobiju mandatarsko mesto i da imaju većinu u toj vladi, pa neka sve stoji, neka niko ništa ne radi, nema veze, oni hoće to i to je glavna stvar. I time dokazuju ono što se u teoriji kojom se ja bavim smatra prvim aksiomom, a to je nužnost da političari budu izabrani. Radikali shvataju da to nije stvar u kojoj oni treba nešto da odluče, oni čekaju šta će se desiti i na političkoj sceni se ne vidi bilo kakva njihova aktivnost. Ono što me više čudi je što LDP nije imao nikakvu aktivnost. I oni su se demokratizovali, počeli da liče na Demokratsku stranku od koje su se odvojili. Kada su ušli u parlament, odahnuli su - rešili smo i to, ali posle toga nije bilo neke akcije, iako je bilo mnogo prostora. Način na koji se sastavlja vlada, kako se vode pregovori o Kosovu, sve je to veliki prostor za stranku koja hoće da ima stvarno normalan, realističan program. Uzmite samo Kosovo, pa ne daj bože da nam Rusi sutra ulože veto. Zapadne zemlje će krenuti da ga priznaju i Srbija će, u situaciji u kojoj nema formalne odluke Saveta bezbednosti, moći s punim pravom da prekida odnose sa tim zemljama. To može da je gurne u toliku samostalnicu i katastrofu neviđenih razmera da sve ono iz devedesetih može još jednom da se ponovi.

Ima mnogo sukoba, surevnjivosti koje tinjaju i koje država, ako toleriše takav građanski rat niskog intenziteta, može silno da pogorša. Država i služi tome da se takve stvari drže pod pritiskom, da se takve stvari istražuju, kažnjavaju, da prekršiocu idu na izdržavanje kazne. Ako država to ne radi, onda njeno postojanje nema svrhe. Naravno, oni sve podređuju političkoj koristi i onda je zgodno vršiti pritisak na izdajnike. Pa šta ako nekoga negde ubiju, pa šta ako se religiozni red tretira kao čisto teroristička organizacija? Zemlja sa toliko konflikata, koja nikada u novijoj istoriji nije imala ustanove koje te konflikte regulišu, mnogo rizikuje upuštajući se u ovakve stvari. To može da se otme kontroli, toliko da sutra praktično ne smete da izađete na ulicu. Pogledajte listu, u Beogradu za 24 sata bude opljačkano po dvadeset-trideset lokala i radnji. Kriminalna policija treba time da se bavi, a ne da juri svoje političke protivnike. Evropska unija može da uradi sve što može da bi Srbiju imala sutra kao partnera, ali Evropska unija neće doći ovde sa trupama da rastera neku gangstersku bandu, ako se ona dočepa vlasti. Ako se mi uskopistimo i počnemo da ludujemo,

Evropska unija će nas jednostavno ostaviti. Ako odlučimo da imamo brlog u svojoj kući, njima će biti vrlo žao, ali oni neće doći i kazati – Ej bre, u brlogu si, sad ću da te istučem, pa ću da te sredim, da te okupam, operem. Ne, to se neće desiti, jer Unija počiva na koncepciji da akteri toga kluba moraju biti uračunljivi. Ako se neko blesavi i pravi neuračunljiv, to će izazvati veliko žaljenje, ali niko neće doći da ga uči pameti.

VLADIMIR
TODORIĆ

SVETLANA LUKIĆ:

Bio je ovo Miroslav Prokopijević, a sada slušate Vladimira Todorića, pravnika, saradnika Instituta za evropske studije, urednika Srpske pravne revije i člana nedavno osnovanog Pravnog saveta Liberalno-demokratske partije.

VLADIMIR TODORIĆ:

Nije neverovatna ova pretnja da će se formirati manjinska vlada DSS-a sa Novom Srbijom, uz podršku radikala, iako radikalima verovatno više odgovara da idu na izbore. Ali i ta vlada bi bila stabilnija i održivija nego ova druga, koju pokušavaju da sklope već skoro tri meseca. Glavni pregovarači u toj vladi koja će se možda sklopiti, a možda neće, su Demokratska stranka i DSS. Te stranke nisu nastale juče. Sećate se koalicija DEPOS i *Zajedno*, protesta '96/97, sukoba koji je sve vreme postojao među njima. To se ponekad objašnjava surevnjivošću lidera, ali to nije tačno. To je ideološki sukob, koji se devedesetih otvoreno priznavao. Isti obrazac se ponovio posle 2000. godine, kada je zbog izbora formirana koalicija. Ta vlada se raspala posle izvesnog vremena, to jest ponovio se isti scenario. Te dve stranke već dugo ne priznaju tu podelu, prenebregavaju ono zbog čega su se svađale devedesetih.

U pregovorima o novoj vladi oni su lako postigli konsenzus o pet principa, jer su ti principi uopšteni kao i borba protiv ozonske rupe ili želja da u svetu vlada mir. Ti principi su: podrška državnoj strategiji za Kosovo, evropske integracije, saradnja sa Hagom, borba protiv siromaštva, stabilna ekonomija i borba protiv kriminala i korupcije. Naravno da su se odmah saglasili. I onda je došao šesti, pa nulti princip, to jest međusobne ucene pri podeli vlasti. Nije samo jedna strana ucenjivala drugu, nego je i druga ucenjivala prvu. Razmimoilaženja zbog šestog i nultog principa pokazuju da je vremenom nataloženo ogromno nepoverenje jednih u druge. To nepoverenje imaju pre svega birači

te dve stranke, a ne stranke. Kočnica njihovom konsenzusu su birači i cena koju bi možda platili ako iznevere politiku koju su dogovorili na izborima. U onih pet principa nigde se ne pominje koren njihove ideološke podele, a to je odnos prema ratovima, učešće države u njima.

Kada ne razgovarate o korenu psihičke bolesti, ona se razvija dalje. Ako primenimo frejdovski pristup problemu, treba da razgovaramo o onome što se desilo u detinjstvu naših stranaka. One su imale različit odnos prema onome što se dešavalo u Hrvatskoj i Bosni, različito su se odnosile prema zločinima i ratu. A onda su potpuno prestale da razgovaraju o tome kada je prevladao strah u javnoj raspravi o tim temama. Taj strah je postao razumljiv posle atentata na premijera Đinđića, jer ako je premijer ubijen zbog svog političkog stava, zašto bi, na primer, novinari ili nevladine organizacije ulazili u te opasne teme i rizikovali svoj život i živote svojih porodica? I nije se uplašila samo domaća politička scena, uplašila se i međunarodna zajednica i prestala da insistira na rešavanju pitanja koje je naše pitanje broj jedan. Oni su se zapitali da li su previše pritiskali Srbiju, da li su time proizveli kontraefekat i ohrabрили antihaške snage koje su ubile premijera Đinđića.

Svejedno, posle tog ubistva je postalo logično da svako ko zaista hoće da uredi ovu zemlju mora da se suoči sa teškim pitanjem devedesetih. To mora da se učini, ne zbog vapaja za pravdom iz groba i opštih moralnih normi, nego zbog neophodnosti da imate normalne državne institucije, a ne paralelne mehanizme moći. Na kraju krajeva, kao političar morate biti spremni da stavite glavu u torbu. Ako izbegavate opasne teme i pričate o belim šengenskim listama, kandidaturi za članstvo i pomoći mladim bračnim parovima, vi se u stvari nadate da će vam neutralni stav omogućiti bolju saradnju sa ostalima u budućoj vladi. Međutim, ako projektujete tu politiku na duži rok, vi ćete samo produbiti podele na političkoj sceni. Političar ovde mora da stavi glavu u torbu zbog svih građana koji odbijaju da se poistovete sa državnom politikom koja je vođena devedesetih i koji žele da vide novu Srbiju. Ti građani su na liniji odbrane tako shvaćenih državnih interesa i oni razumeju da država može biti jaka samo ako je stabilna. Postavlja se pitanje kako smo bili toliko naivni da dopustimo političarima da, kada im to odgovara, budu u istom košu, a da, kada im to ne odgovara, beže kud koji. Taj koš je u stvari set političkih pitanja koja se vuku od devedesetih. Koliko god bih ja voleo da sada razgovaramo o načinima ulaska u Evropsku uniju i o novoj ekonom-

skoj regulativi, na stolu nas čekaju važnije teme: status Kosova, tendencija samoizolacije nacionalne politike i privrede, pitanje ratova i ratnih zločina, problemi kontrole bezbednosnog sektora i reforme pravosuđa, monopolizacije tržišta i tako dalje.

Ono što našu političku elitu stavlja u isti koš je isti odnos prema tim pitanjima. Ako mi ne vidimo da se oni suštinski različito određuju prema tim pitanjima, normalno je da postavimo pitanje - Izvinite, a u čemu se vi razlikujete? Da li je razlika samo u tome da ste vi podeljeni u različite interesne grupe, koje se bore za dominaciju u budućoj vladi? Još malo, pa će početi da se rokaju, oni se igraju rimskih stolica, jer nema dovoljno plena za sve. Prvo su bili zajedno i Karić i Radulović, pa kada nije bilo dovoljno plena za sve, tajkuni su odlučili da Karić mora da ode. Onda je otišao i Radulović, pa ćemo videti ko je sledeći. Zbog toga je pitanje Delte, Beka, Đunića trenutno najvažnije političko pitanje u Srbiji. Zapitajte se malo, kako je toliko lako kritikovati Koštunicu i druge političare, svi peru usta i pod njima, a kada se dođe do Miškovića i ekipe, svi junaci nikom ponikoše? Dozvoljavamo im da povećaju broj zaposlenih sa deset hiljada na dvadeset hiljada, sledeće godine će to biti trideset, četrdeset hiljada, pa će reći - Bez nas ova zemlja ne može da radi. Pa izvinite, molim vas, onda nije trebalo napuštati komunizam, jer je on zapošljavao po sto hiljada ljudi u jednoj firmi. I ako već zapošljavate toliko ljudi, pa gde vam je društvena odgovornost, valjda brinete o tome šta će sutra biti sa njima? S druge strane, oni i ne treba da pokazuju društvenu odgovornost, oni jure svoj profit i može im se, na kraju krajeva. Ovo je kritika upućena onima koji su dužni da kontrolišu to stanje i koji dopuštaju da se izvitoperi volja građana iskazana na izborima. Za šta god da glasamo, ispada da to nije bitno, jer neko drugi vuče konce.

Prvo treba priznati da postoji politička podela i biti dovoljno hrabar, pa reći da zauzimaš drugačiji stav od onih sa kojima ćeš možda morati da budeš u vladi. Onda treba videti kako prevazići tu političku podelu, koja Srbiju čini realno nestabilnom državom. Ta nestabilnost se pre svega hrani skrivanjem te podele i time što se o njoj ne raspravlja. Vrhunska je podvala govoriti da stalno otvaranje novih tema ohrabruje ekstremizam. Kada prikažete video snimak *Škorpiona* ili nečeg slično nepobitnog, svako normalan sagne glavu, čuti i oseća mučninu, ali mu je drago što je video nešto novo, nešto što do tada nije znao, jer samo na osnovu nečega što znaš možeš da doneseš svoj sud. A kod nas se kriju dokazi pomoću kojih bi ovo društvo moglo da

VLADIMIR
TODORIĆ

prevaziđe političku nestabilnost. Taj stid koji oseća svaki normalan čovek je dokaz da ovde ima snage da se ostvari elementarna politička stabilnost, da funkcioniše normalan parlamentarni demokratski sistem. I dajte da vidimo sve te dokaze, to ide nama u prilog, nemojte da se pokrivete državnim interesima.

Irelevantno je pitanje da li neko ovaj zapisnik sa sednice Vrhovnog saveta odbrane može da upotrebi protiv nas. Ja mislim da ne može, to nije dokaz genocida, to je dokaz međunarodnog karaktera sukoba u Bosni. I ne postoji samo interes države, postoji i građanski interes da vidimo šta je ova država uradila u naše ime, sa našim novcem, da vidimo gde su završavali ljudi koje smo mi slali u vojsku. Ja jesam građanin ove države i hoću da branim njen državni interes, ali ta država pre svega služi da bi odbranila nas, građane. Građanski interes je iznad državnog. A kada su izašli ovi zapisnici Vrhovnog saveta odbrane, svi su bili presrećni što se oni ne mogu upotrebiti za reviziju bosanske tužbe za genocid. Kada su se prekjuche pojavili snimci sa Briona, Mesićevi su odmah udarili na HDZ i to upotrebili u političkoj borbi. Verovatno su ti snimci zato i isplivali. Ali političke partije i postoje zato da bi se borile za vlast. Kod nas nijedna stranka ne koristi ovo što je isplivalo da bi napala drugu, da slučajno ne nastane zla krv u pregovorima o vladi. I to se stavlja u orman sa ostalim kosturima. Ljudi moji, to se ne može sakriti, to će pre ili kasnije izaći, a što pre to bolje. Potrebno je da ljudi počnu normalno da razgovaraju. Ovde vlada razgovor ljubitelja slonova koji nikada nisu videli slona, ne znaju kako izgleda, koliki mu je rep, kolika mu je surla, šta jede, s kojim životinjama može da živi, s kojima ne može. Niko ne zna o čemu se radi, a svi razgovaraju. Političke partije nam ne dozvoljavaju da ostvarujemo demokratiju. Ne postoji ništa evropskije od slobodnih izbora, to je tekovina zapadne civilizacije: sumnja i slobodan razgovor. Kod nas vlada paradoks da se zabranjuje razgovor u ime odbrane države, a time se ona urušava. Zato bi trebalo građani da počnu da razmišljaju kao mali državnici, da brane državu tako što će braniti sebe.

Kada počne tranzicija, oni koji imaju najbolje početne pozicije je najbolje iskoriste. Političari i postoje zato da bi upotrebili mehanizme koji sprečavaju velike nepravde u tom procesu. Međutim, devedesetih i pre njih kod nas se desila neverovatna preraspodela društvenog bogatstva, kroz zajam za Srbiju, otimanje stare devizne štednje, *Jugoskandik*, *Dafiment* i ispumpavanje državnog novca preko Kipra. Taj gubitak iznosi više od deset milijardi dolara. Novac je završio u ruka-

ma nekolicine ljudi koji su ostali netaknuti. I kada je počela tranzicija, sinonim za nju kod običnog naroda je postao privatizacija, kao da je to jedini element tranzicije koji postoji. Dvehiljadite godine je hitro donet zakon o privatizaciji koji nije loš, ali po njemu onaj koji ima najbolje startne pozicije može postati kolekcionar preduzeća, kupiće celu Knez Mihailovu ulicu, rukovodiće celom distribucijom štampe i slično. Zakon o zaštiti konkurencije je donet tek 2004. godine, a počeo je da funkcioniše krajem 2005. i još nemamo nijedan slučaj iz te oblasti, a privatizacija je skoro gotova. Budimo iskreni, greške potiču iz tog perioda i ljudi koji su imali najbolje startne pozicije našli su put do svojih ljudi, i u Demokratskoj stranci, i videćemo kako će to da se završi. Videćemo kome će da pripadne NIS, odnosno ministarstvo energetike. I DSS i G17 su doprineli tome da se formira zatvoreno tržište koje između sebe deli uzan krug ljudi, što je prirodna prepreka stranim investicijama. Vrhunac podvale je u tome da se za to okrivljuju tranzicioni gubitnici, a to su armije nezaposlenih, penzioneri i ljudi koji su prestari da bi dobili novi posao, mladi koji beže iz zemlje. I sada su oni krivi što tranzicija ne uspeva, jer su besni, pa na izborima glasaju za antireformske i antitransicione snage.

Stvorena je nova političko-privredna sprega političara koji ne žele da polažu račune za svoje akcije i privrednika nasleđenih iz perioda izolacionizma i šverca. To je klub uvoznika kojima ne odgovara ulazak stranih investicija. Čovek bi pomislio - ako je država u krizi, ako institucije ne rade, onda bi i ekonomska agenda morala da stane. Ma kakvi stala, ona se ubrzava, privatizacija kao da mora da se završi do sutra. Nije tačno da država ne funkcioniše. Funkcioniše, ali selektivno, tamo gde to nekome odgovara.

Evropska unija uvek daje načelnu podršku demokratskim snagama, šta god to značilo, ali uvek kritikuje ono što je loše. Ona kritikuje Zakon o crkvi, Zakon o restituciji crkvene imovine, Zakon o konkurenciji, Zakon o zaštiti potrošača, Zakon o stranim ulaganjima, Zakon o dostupnosti javnih podataka i tako dalje, ali onaj portparol koji nama prevodi ono što Evropska unija kaže će reći - Evropska unija daje podršku ovoj vladi i sve greške koje smo možda napravili ćemo ispraviti u hodu. Javlja se nova politika našeg uslovljavanja. Evropska unija je uplašena alternativom koja postoji u odnosu na ovaj isti koš demokratskih snaga. Oni se plaše dolaska radikala na vlast, a ovi naši su to videli i onda govore - Hoćemo u Evropsku uniju, ali ne možemo baš sve da postignemo. Zavladao je politika svesne samoobmane: oni

VLADIMIR
TODORIĆ

nas kao podržavaju, a mi kao hoćemo da uđemo u Evropsku uniju. Ta politika svesne samoobmane je najbolje pokazana kada je naš parlament pokušao da izglasa rezoluciju o pridruživanju Evropskoj uniji. Ona je usvojena 2005. godine, posle trodnevne rasprave, kada se vladajuća koalicija dogovorila sa Srpskom radikalnom strankom da izađe iz sale za vreme glasanja, da ne bi ispalo da neko u Srbiji glasa protiv Evropske unije. Onda je uz pomoć socijalista izglasana ta rezolucija. Pa ako to nije samoobmana, onda stvarno ne znam šta je. I kakvi su efekti te rezolucije? - Nikakvi. Dajte da probamo nešto drugo, možda ćemo uspeti da proizvedemo motor koji će pogurati ovu zemlju da uradi reforme koje treba da uradi. Ali deo krivice je zaista na Evropskoj uniji, u njenoj ambivalentnosti i nejasnoj politici, koji su proizveli velike potrebe na domaćoj političkoj sceni. Ne može Evropska unija istovremeno da podrži ustav Srbije, u kojem se kaže da je Kosovo neodvojivi deo Srbije i da onda podrži Ahtisarijev plan. Ne govorim da je jedno dobro, a drugo loše, ali ne možeš izabrati oba.

Termin - narodnjačka, koji postoji od Nikole Pašića, nije dovoljan da se definiše politički identitet stranke. Mnogo zavisi od toga kakav je narod. Zamislite narodnjačku stranku u Holandiji, koja će biti konzervativna u očuvanju liberalnih vrednosti i stalnom pokretanju društva napred. Kod nas pre svega treba napraviti podelu između konzervativnih i reformskih stranaka. Nepriznavanje te podele je osnovni razlog zašto stranke koje pregovaraju o vladi ne mogu da se dogovore. Priznajte, zaboga, da među vama postoje razlike i nazovite ih pravim imenima. Konzervativna stranka je ovde DSS. Ona i njeni podrepaši tvrde da oni čuvaju našu drevnu tradiciju, ali oni su u stvari nastavljači najskorije istorije iz devedesetih, i to ne iz ideoloških, već iz čisto oportunih razloga. Oni se udvaraju lenjosti i tradicionalnosti koja postoji u svakom društvu, koja je zasnovana na ubeđenju da smo mi dovoljno dobri i da ne treba da se menjamo, a i ako treba da se menjamo, za to je potrebno dugo vreme. Izvini, molim te, vreme nije dovoljno, potrebno je da se nešto uradi u tom vremenu, ne možeš samo sedeti na stolici, puštati kosu i nokte i čekati da vreme uradi sve. To vreme mora biti ispunjeno aktivnošću. U svakom poslu ćete naći ljude koji samo sede i kritikuju druge koji rade. Oni se nazivaju trutovima, a za ove druge smo videli kako kod nas završavaju.

SVETLANA LUKIĆ:

A šta je sa Demokratskom strankom?

VLADIMIR TODORIĆ:

Demokratska stranka je nekada zaista bila sinonim za taj isti koš o kojem smo pričali. Tu su bili i Kosta Čavoški, Nikola Milošević i Đinđić i Koštunica i uvek je postojala ta ambivalentnost, koja se vremenom smanjivala. Ona je nestala u periodu od 2001. do 2003. godine. Onda je opet pojačana potrebom stranke da poveća postotak podrške na izborima. Ljude koji nekada podržavaju Demokratsku stranku, a nekada Liberalno-demokratsku partiju optužuju da sede na dve stolice. Mislim da to nije tačno i da je problem u tome što Demokratska stranka sedi na dve stolice i ne želi da se opredeli. Ako sada bude formirala vladu, znaćemo koju stolicu je odabrala. Političari se boje da stave glavu na panj. Ali ti si izabran da to radiš, zašto si se guzio da budeš vlast? Ako si vlast, nemoj da nalaziš izgovore, radi taj posao, pa kud puklo da puklo.

Trudili smo se da Srebrenicu, *Škorpione*, ubistvo Đinđića objasnimo reduciranjem šire slike koja je postojala o ratovima i o ubistvu Đinđića. Pokušali smo da uklapamo male delove mozaika da bismo na kraju uspeali da vidimo celu sliku. Nedostaje nam još svega nekoliko delova i neko će uskoro moći i morati da kaže šta se zaista desilo. Nećeš moći večno da marginalizuješ političku pozadinu atentata pričom o suđenju Legiji i ekipi, zato što je to suđenje gotovo. Moraćeš da smišliš nešto drugo. Nećeš moći zauvek da izbegavaš priču o pravnoj klasifikaciji rata u Bosni i Hercegovini, to jest pitanje da li je to bio građanski rat ili agresija, a moje mišljenje je da je to bila agresija i Srbije i Hrvatske. Uskoro ćeš morati da pristupiš pisanju istorije. Moraćemo da se saglasimo o skorašnjoj prošlosti da bismo mogli budućnost da zasnujemo na stabilnoj politici. Očekujem još neki pokušaj da se izmisle nove teme, koje bi skrenule pažnju sa pravih problema. Ali to neće uspeti. Državne institucije ne mogu biti sklonište tajkuna i zločinaca iz devedesetih, one moraju biti čiste.

Suđenje za atentat će pružiti osnovu za novo suđenje, koje se ne mora odvijati u sudnici. Pravo nije ekskluzivno limitirano na sudije, advokate i tužioce. Bez pravde nema morala, a moral funkcioniše u celoj zajednici. Svi ćemo da pričamo o tome, pričaće se po novinama, pričaće se po skupovima i stranke neće moći da pobegnu od toga. To će ih proganjati zauvek, dok ne budu rešile da se suoče sa tim pitanjem. Većina tih demokratskih stranaka će sa olakšanjem dočekati kraj ovog suđenja i osudu izvršilaca zločina i pokušaće da sve to sklopte u stranu. Moramo otežati posao bilo kojoj političkoj partiji koja

VLADIMIR
TODORIĆ

namerava da ovo pitanje gurne u stranu, moramo je stalno podsećati na nelagodno pitanje političke pozadine tog ubistva. Pitanje je samo da li će to proizvesti zamenu nekih političara novima ili će proizvesti zamenu ove politike novom. Oni će pokušati da zamene samo neke ljude, a da politika ostane ista.

Ako branim Dejana Anastasijevića, branim sebe i svoje pravo da i sutra kažem šta mislim. Partije koje smo izabrali ne dopuštaju da se pokrene javna rasprava bez straha. I videćete, ništa se neće desiti zločincima koji su bacili bombu na stan Dejana Anastasijevića. To se dešavalo toliko puta. Oni samo čekaju da ta priča izađe iz novina, da nešto drugo dođe na naslovnu stranu i da kažu - Policija radi svoj posao, istražne radnje su u toku, zbog interesa istrage ne možemo ništa da kažemo. Čovek je napadnut zbog toga što je kritikovao DB i sada vi pogađajte ko ga je napao. Možda bi Jočić i DSS voleli da mogu da uhvate napadača, ali plašim se da oni više nemaju kontrolu nad tim. Izabrali su takvu politiku i sada ne mogu da pobjegnu od nje, postali su njeni zarobljenici. Ne mogu da kontrolišu proizvod sopstvene politike. Istina je da vrana vrani oči ne vadi, ali i Milošević je dugo gajio tog besnog psa, koji ga je na kraju ujeo. Posle pada Miloševića, oni su možda pokušali da nađu zaštitu u DS-u, pa kada su videli da će sigurno biti privedeni pravdi, našli su drugoga i taj im za sada obezbeđuje zaštitu. Kada vide da više ne mogu da se pouzdaju u njega, počće da razmišljaju - Ko će biti naš novi zaštitnik, koga da postavimo za novog lidera demokratske Srbije?

Kada oni budu osetili da su ugroženi, mi ćemo osetiti kako se nešto menja, kao što smo osetili promene krajem 2003. godine. Čak sam sklon radikalnom i ekstremnom zaključku da oni nikada neće otići milom, nikada neće prepustiti vlast, zato što su je toliko puta zloupotreбили da im ne gine neka krupna, ozbiljna kazna. Možda se više neće toliko često služiti ubistvima i premlaćivanjima, mada koliko vidimo to i dalje ostaje legitimno sredstvo političke borbe, nego će se više služiti smicalicama i kontrolom nad medijima i marketinškim agencijama. Možda grešim, možda će vreme promeniti sve, možda ćemo im dati amnestiju, pa će se oni sami povući. Ali previše im se sviđa vožnja biciklom, a mi ih gledamo i molimo kao deca - Daj mi jedan krug. A oni odgovaraju - Nema teorije, sviđa mi se da vozim i neću da siđem sa bicikla.

SVETLANA LUKIĆ:

Pre nego što čujete zastupnika Ružice Dindić, Srđu Popovića, mali predah uz džez standard: Petar Luković na promociji Peščanika u selu Starčevo.

PETAR LUKOVIĆ:

Malo je falilo da danas ne dođem u Starčevo. Naime, ja tri dana ne mogu da izađem iz solitera, ne radi mi lift. Ja sam, za razliku od Anastasijevića koji živi u prizemlju, još pre trideset pet godina prihvatio Kojadinovićev predlog i živim na dvanaestom spratu. Išao sam na pijacu u subotu i zajebao sam se, kupio sam petnaest kila zeleniša i sat i po sam se peo do svog stana. Onda je išao prilog na Televiziji Beograd o dve zapadne kule Beograda. One imaju po dvadeset sedam spratova i liftovi ne rade već četiri meseca. Ti ljudi više uopšte ne izlaze iz kuće, stalno su u pižamama. Zašto bi se i oblačili, gde će da idu? I televizij-ska ekipa je otišla tamo kao u zoološki vrt, da svi vidimo kako žive ti ljudi. Pazite ovako, da vam kažem šta bih ja uradio. Prvo bih kidnapovao TV ekipu i ne bih ih puštao dok ne poprave lift. Popizdeo sam dok sam gledaj taj prilog, izvinite. To je politika. Znao sam da ću da idem kod vas i rešio sam da odgledam vesti, da budem pametan kad dođem ovde. I ide saopštenje onog Andrije Mladenovića iz DSS-a, kaže on - Građani treba da imaju nade da će se vlada pre formirati nego što se neće formirati. Zaboje me, izvinjavam se, zaboje me. I onda ide još ludila, kaže on - Mi pregovaramo, ali ako ne bude rezultata, nećemo samo mi biti krivi. Pa dobro, ko će biti kriv? Kaže - Predstavnici svih ostalih političkih partija u skupštini. Jebote, stani, polako, to je kao da se Ceca i ja dogovaramo da dođemo u Starčevo večeras i mi se ne dogovorimo i onda ste vi krivi što mi nismo došli. Pa šta je sledeći korak? - Mi građani ćemo biti krivi što nije formirana vlada.

Da li neko stvarno pomišlja da će nam biti bolje kada bude bilo vlade? Mi smo dokazali da možemo i bez vlade i bez skupštine i bez ustavnog suda, da možemo bez ičega. I verujte, i kada se formira vlada, biće isto kao da vlada nije formirana, ništa se neće promeniti. Vi nećete primetiti razliku, ovima iz onog solitera će biti potpuno svejedno, do iduće godine će biti u pižamama i to je država u kojoj mi živimo. Moja majka je penzionerka, gotovo nepokretna i ja dižem njenu penziju. Da bih dizao njenu penziju, pošto ona ne može da ode do banke da potpiše ovlašćenje, ja moram da fotokopiram njenu zdravstvenu knjižicu i ličnu kartu, da odem kod lekara, na komisiju, da sve to ko-

PETAR
LUKOVIĆ

piram, pa da odem u sud, pa da mi sud zakaže kada da dođem, pa da čekam kolima sudsko veće koje će da ode do moje majke da vidi da je ona nepokretna, pa da tim kolima koja ja plaćam vratim sudsko veće u sud - i tako svaka tri meseca. Ja odem u banku i pitam ih - Da li ste vi normalni? Ja svaka tri jebana meseca moram to da radim, izgubim pet dana na to. Evo vam broj telefona, platiću vam taksi, hajde kod moje majke da vidimo da li je živa ili nije.

Moja žena je na bolovanju i to jako teško bolesna, nebitno za celu priču, ali je bitno to što ja umesto nje idem da svakog meseca uzimam bolovanje na Zvezdari. Međutim, bolovanja za opštinu Zvezdara ne odobravaju samo na Zvezdari. Neki idiot je smislio da se svake nedelje menja ta jedinica, dakle, jedne nedelje je to na Zvezdari, druge nedelje idem na Voždovac, pete nedelje treba da idem u Mali Mokri Lug i tako obilazim osam opština. Sad zamislite, iz osam opština dođe desetsto ljudi koji čekaju da uzmu bolovanje i svi stoje i čute. Ja, naravno, kad dođem na red pitam - Jebote, je li ovde neko normalan? Oni kažu - Ne znamo, to je rekao Tomica Milosavljević. Pa jebo vas Tomica Milosavljević i G17 plus i račun i Mlađan Dinkić, sve vas jebalo, i PDV. To je politika, nisu valjda politika Koštunica i Boris Tadić, boli me dupe za njih dvojicu.

Daću vam još jedan, poslednji primer koji je spektakularan. Uskoro ističe rok, kaže kampanja u novinama, za promenu zdravstvenih knjižica. Jebote bog, to je ludilo, menjamo zdravstvene knjižice, specijalno oni koji su nezaposleni i na birou, gde je i moja supruga. Priblizava se *dead line*, dođem u tu ulicu i ne mogu da uđem u zgradu. Zašto? - Zato što petnaest hiljada ljudi pokušava da uđe da traži formulare. Hajde, uzmem formulare. Šta mi je potrebno? Stara zdravstvena knjižica i, kaže, obrazac dva svedoka. Šta je obrazac dva svedoka? Obrazac dva svedoka je sledeće - ja dva živa čoveka moram da odvedem u opštinu i prvo sam pomislio da oni moraju da napišu da se moja supruga zove Višnja i da oni znaju da je ona živa i zdrava i da je korisnik otkud znam čega. Ne, ta dva čoveka, od kojih je jedan bio moj prijatelj, a drugog u životu nisam video, obojica pod materijalnom, krivičnom i ne znam kakvom odgovornošću garantuju da moja supruga nema primanja veća od 7.260 dinara. Pa jebo te bog, odakle oni znaju koliko ona prima? Pa ja ne znam koliko ona prima, pa šta njih boli dupe koliko ona prima i kako oni mogu da znaju koliko ona prima i kako mogu da potpišu koliko ona prima? Odakle vam cifra od 7.260 dinara? Hajde, tri sata čekamo tamo, popizdeli. Otpustim ovu

dvojicu, uzmem knjižicu, trk u Božidara Adžije, pet sati, šest sati čekanja, dođem na red, kaže ona - Dobili smo obavještenje iz ministarstva zdravlja, Tomica Milosavljević u ostavci piše - Od danas se obustavlja izdavanje zdravstvenih knjižica. Ja rekoh - Šta kažete, pa zašto? Kaže - Šta ja znam, dobili smo obavještenje i ne izdajemo zdravstvene knjižice. Pitam je - A šta će sad da rade ovi koji su dobili nove knjižice? Pa, kaže - Oni će verovatno da ih menjaju. Pitam je - Pa gde sad ovu staru knjižicu da overim? Kaže - Ja ću da vam je overim, evo, dajemo vam na tri meseca. Ja sutra kupim novine i odem na internet, mislim sada će to biti neka velika tema, objašnjenje, konferencija za štampu - zašto je zaustavljeno menjanje zdravstvenih knjižica, otkud znam, vehabije, vlada, Kosovo, ne znam šta, kako ja mogu da znam zašto je zaustavljeno, nemam pojma. Nigde, ama nigde, i ako sam ikada sumnjao da se država potpuno raspala, tada sam video da je raspadnuta. Pa čekaj bre, jebote, tu su silne pare uložene, pa ljudi beže s posla da bi doveli dva svedoka u opštinu. Osnov svake države je briga o građaninu, to je osnov, to je preambula, ne ustava, to je preambula života u svakoj državi - briga o građaninu. Tako da smo mi ovde non-stop žrtve i to dobrovoljne žrtve.

PETAR
LUKOVIĆ

Ljude je strah da bilo šta kažu u tom jebenom redu u opštini. Mislite da je sem mene bilo ko bilo šta rekao? Ma niko ništa, svi ćute. Da su im rekli da dovedu pedeset svedoka, doveli bi pedeset svedoka. Da li smo mi toliko otupeli da svaku stvar koja nam se kaže moramo da uradimo, a da uopšte ne postavljamo pitanje svrsishodnosti, zašto, kako, zbog čega? Ne mogu da verujem da ljudi stvarno sede pred ekranom i brinu da li će biti vlade ili neće. Ma boli me dupe da li će biti vlade, sasvim mi je svejedno da li će biti vlade. I ako je bude, biće to idiotska vlada. Kakva može da bude vlada posle ovakvih mučenja? Da je seks u pitanju, dete bi bilo kreten, pa mora da bude idiotska, pa ne može da bude drukčija nego idiotska. I što bih se ja sad zbog toga uzbuđivao? Znaš ono, kad dođem kod mame, mama kaže - Jao, još nisu formirali vladu. Dođe mi da udarim mamu, jebote, nemaš druga posla nego da brineš o vladi, boli me dupe za vladu. Ja bih strašno voleo da pročitam priču o ljudima u tom soliteru, ali nama je to normalno, jer posle te reportaže ona kaže - A sad da čujemo jednu pesmu. Super, hajmo i drugu pesmu da čujemo. Koliko god ja optuživao državu da je idiotska, kretenska, nemojte da se lažemo, ogromna krivica je i na ljudima. Mi nismo ništa bolji od te države.

Ta opsjednutost velikom teritorijom, pa državom. Pa šta bi trebalo Luksemburg da radi, da onaj koji živi u Luksemburgu sanja o velikom Luksemburgu? Ili onaj u Monaku, veliki Monako, jeste li ikad čuli za to? Pa, imate u Bosni tu Republiku Srpsku, ogroman neki prostor, a nema čoveka, prođite gore, nema čoveka, đubre na sve strane, isečene šume i nigde nema ljudi, katastrofa. I šta je to? To je teritorija. I šta ako se otcepi Kosovo, šta će da se desi toga dana u Srbiji? Samo bih voleo to da vidim. Hoće li doći do turbulencija na Suncu, hoće li presušiti reke, hoće li pasti nebo, šta će biti? - Ništa neće biti, ništa, živjećemo kao i sad. Kažu - oteće nam. Pa šta ima da im daš kad ga nemaš? Pa nemaš ga. Sad ja ne mogu vama da dam milion dolara koje nemam, ali ja ću da držim tablu - Ne dam milion dolara. Evo, sad ću da izađem na ulicu i ne dam milion dolara. Nemam ih, ali ih ne dam.

Naš odnos prema tom svetu, evo sad je neki moj prijatelj doveo svog prijatelja u selo kod Zrenjanina, a prijatelj mu je crnac iz Kenije - i celo selo pobeglo u šumu. Ja razumem da čovek nešto ne zna, da nije obrazovan, ali kad počneš da pričaš sa njim, on sve zna, svi sve znaju o svemu. Sedneš u taksi, pa sve saznaš, taksista ti sve kaže, nikad nije bio u inostranstvu, kaže odmah, ali on ima rođaka u Nemačkoj koji će ti reći kako njima stoji industrija, sve je to sranje, ti Nemci su govna. A tetka mu priča u Francuskoj, to je da se usereš kako je tamo loše, a specijalno loše je na Islandu i nigde ne valja ništa, prijatelju, ja da ti kažem, najbolje je kod nas ovde. I svi oni znaju sve, nema potrebe Srbini da ide u inostranstvo. Nigde nije išao, nikog nije upoznao, ali on sve zna. Ta vrsta, moram da kažem, genetskog ludila ovde se širi. Niti gledaju televiziju, niti znaju jezik. Šta će njemu jezik kad on zna srpski? Kakvi smo u mom soliteru, kad bih ja rekao - Hajde da damo pare da se popravi lift, pola zgrade do petog sprata neće nikada dati, neće, boli ga dupe. Ja deset godina nisam imao vode na svom spratu i mi kažemo - Da kupimo hidrofor. I pristane dvanaesti, jedanaesti, deseti i deveti sprat, a osmi, pa ko vas jebe, neće. Čuvena srpska priča o solidarnosti, ljubavi, gostoljubivosti, aha, sećamo se.

Imali smo tribinu u Valjevu, pa sam se raspravljao sa Biljanom Kovačević-Vučo, koja veruje da postoji proevropska Srbija, a zašto? - Zato što su se tako izjasnili u anketama. Pa da pitaš bilo koga ovde da li si budista, on će reći - jesam, da li si Indijanac - da, može, jesi li za Evropu - jesam, a jesi li za Hag - jesam, a jesi li da hapse Mladića - jesam, jesi li za to da ne hapse Mladića - jesam. Za sve jeste. Srbija je kao najgora vrsta alkoholičara, koji odbija da prizna da je alkoholičar, a

vi ne možete da lečite osobu dok ne prizna da je alkos. I na kraju, evo, dajem vam primer. Prvi štrajk glađu je zvanično započeo 1820. godine u Americi. Štrajk glađu je u stvari vrsta opomene. On stupa u štrajk glađu s idejom da nekoga natera da ispuni njegove zahteve, ali da ne umre pri tom. I cela ideja štrajka glađu je u tome da taj od koga se nešto traži to ispuni da ovaj ne bi umro, jer ako bi umro, na njega bi pala krivica i teško bi se izvukao iz toga, to je cela ideja. I koliko ja znam, milion puta su ljudi štrajkovali glađu i užasno retko se desi da neko umre, to bude skandal koji je i moralni i krivični. Kod nas su za mesec dana umrla dva štrajkača glađu. Jedan je umro u Nišu, drugi je umro u Šapcu. I šta se desilo? - Ništa, njihove kolege su nastavile da štrajkuju glađu. Da li je neko iz vlade nešto uradio? - Ne. Da li je to uopšte neko primetio? - Ne. Ceo sistem štrajka glađu je obesmišljen, posle ovoga svako ko u Srbiji štrajkuje glađu može da umre, pitaće ga - Zašto si uopšte štrajkovao glađu, ko ti je kriv? Šta ćeš da postigneš? - Ništa, ima da umreš i ništa neće biti ispunjeno. Kao što je obesmišljeno pitanje čemu vlada, kada se pokazalo da mi možemo bez vlade. Je l' možemo? - Možemo. Skupština? Ne vidim da nam treba uopšte ikada, vlada donosi uredbe, sve funkcioniše super. I šta nam više treba u ovoj zemlji? Ne treba nam ništa više. Eto, trebaju nam ti obrasci, ta administracija, neke pare da primamo i super mi živimo, eto.

PETAR
LUKOVIĆ

SVETLANA LUKIĆ:

Govori advokat Srđa Popović, zastupnik Ružice Dindić, čiju završnu reč na suđenju za atentat na premijera Dindića nismo mogli da vidimo na televiziji. Evo zašto.

Zašto niste dozvolili da se vaša završna reč emituje javno, kao završne reči tužioca i ostalih?

SRĐA POPOVIĆ:

Ima nekoliko razloga, prvi je bio taj što nisam želeo da Aleksandar Tijanić montira moje reči. Znam da se to ne pušta kao celina, znam da su mogućnosti montaže prilične, a opet nisam hteo da kažem - dozvoliću svima, a neću RTS-u, kao što su branioci optuženih kazali - Svi mogu, samo ne može B92. Dakle, ako ne mogu svi, neću da birkam, neću nikoga, to je jedno. Drugo, ja i nisam dao pravu završnu reč, više sam to koncipirao kao žalbu na odluku suda o odbijanju dokaznih predloga, jer mi nemamo prava na žalbu. Ta je žalba vrlo tehnička, bavi se pravnim pitanjima za koja javnost niti ima interesovanja, ni-

ti čak može da oceni argumente koje iznesete. Treća je stvar to što mislim da je završna reč sama po sebi najdosadniji i najmanje važan deo postupka. U dokaznom postupku se sve odlučuje. Ovo posle uglavnom se radi eto tako, za galeriju, za klijenta, za njegovu rodbinu. I konačno, izneo sam ozbiljne argumente za političku pozadinu atentata, pa sam čak rekao da sumnjam u političku nepristrasnost suda, u smislu da su oni pod pritiskom, i nisam želeo da svoju poziciju kompromitujem TV prenosom tako što bi mi neko rekao - Ti vodiš politiku, to je politizacija. To što ja sada pričam o tome je nešto sasvim drugo, jer propaganda se vrši putem televizije, a ne u *Peščaniku*. Hteo sam da to ostane pravno pitanje između suda i našega klijenta. Kakva će biti odluka suda ne znam, jer ja sam predložio da se postupak ponovo otvori i da se ti svedoci ipak saslušaju. I mislim da je to sada već i u interesu suda, jer bez toga sud neće moći da napiše kredibilnu presudu.

SVETLANA LUKIĆ:

Ima li nekakve šanse da se to desi?

SRĐA POPOVIĆ:

Mislim da nema, a kazaću vam i zašto. Sve što sam ja predlagao, oni su pogrešno shvatili kao napad na Koštunicu, na DSS. Ne, uopšte se ne radi o tome, radi se o tome da su predsednica veća Nata Mesarović i to veće saslušali povodom otkrivanja političke pozadine predstavnice bivše vlade, koji su izrekli teške optužbe o ulozi Vojislava Koštunice, vojske i vojne bezbednosti i DSS-a. I vi sada, kada ste čuli jednu stranu, morate da dozvolite i onoj drugoj strani da se izjasni o tim optužbama. Možda se stekao utisak da ja, što se kaže kolokvijalno, namrštam DSS-u, ali to možete misliti jedino ako pretpostavljate da ta strana nema šta da kaže i da su ove optužbe na mestu. Ali to sud ne sme da pretpostavlja. Ja lično ne znam da li bi oni uspeli sve da objasne, čak i sumnjam da oni mogu da objasne svoje izjave i svoje postupke, ali to je bez značaja za odluku suda. Sud mora tu priliku da im da, a ako neće, ja ne znam kako će da napiše tu presudu. Moj je predlog apsolutno bio u interesu postupka i u interesu suda i kredibilitnosti njegove presude, a ne neka politizacija. Naprotiv, ona je sada, odbijanjem da sasluša ovu drugu stranu ispolitizovala proces. Ako su dalji dokazi suvišni, ona je prihvatila kao istinu ono što govore Beba Popović, Čeda Jovanović, Goran Petrović, jer ona tome nema šta da suprotstavi. Bez saslušanja ovih drugih svedoka, ona u presu-

di nema šta da suprotstavi toj slici događaja, a slika koju oni slikaju je strašna. Tako da je čak i u društveno-političkom smislu, njena odluka opasna. Takve stvari ne mogu da se ostave da vise, na kraju moraju da se povežu konci koji se vuku.

Ne može da se dozvoli da se i dalje u javnosti valjaju uzajamne optužbe, jer tu i druga strana optužuje bivšu vladu, setite se Dejana Mihajlova. Mislim da je to još jedan razlog zbog kog je sud bio u nelagodni da prihvati te svedoke, jer su se bojali da će Jočića, Koštunicu, Bulatovića, Nalića dovesti u istu situaciju u kojoj se našao Dejan Mihajlov, da će i oni morati da kažu - Mi smo pričali koješta u žaru političke borbe, pa smo izmišljali. Postojao je strah da će se oni politički kompromitovati i sud je hteo da ih poštedi toga. Naravno, diskrecija i delikatnija ocena treba da važi zbog zaštite ugleda institucija koje ti ljudi predstavljaju i neki oprez mora da postoji, ali je situacija bila takva da je sud apsolutno morao da ih pozove, nije mogao da izbegne da ih pozove. Ako je saslušao jedne, morao je da sasluša i druge. Možda je u pitanju bila i žurba da se pošto-poto smandrlja taj postupak. Možda je neko rekao sudu - Dajte, završavajte to već jednom, mučimo se s tim, javnost uznemiravamo tim pričama, treba da pravimo vladu, skidajte to sa dnevnog reda. Moguće je, ali je postupak bio smandrljan. Mislim da to veće očekuje komplimente što je tako brzo sve svršilo, ali što je brzo to je kuso. Ipak je prioritet postupka da se sazna istina. Ako to mora da potraje, pa neka potraje. Ne treba da se zadovoljimo onom istinom koju možemo da saznamo do četvrtka.

Suđenje je uvek sukob dve teze i zato je osnovno načelo postupka, osim načela materijalne istine, načelo kontradiktornosti, koje znači da mora da se čuje i druga strana. Kada dajete protivdokaz, dokazujete nešto što je suprotno dokazima koji su do tada izvedeni, taj dokaz nikad ne može biti odbijen kao suvišan. Kada kažete - Vaši protivdokazi su suvišni, vi u stvari odbijate da čujete drugu stranu i pokazujete se kao pristrasan sud, jer vi hoćete da čujete samo jednu stranu. Dovoljno je, vi verujete toj strani. To je kao da je sud izveo samo dokaze optužnice i kaže odbrani - Sve smo utvrdili. Pa, čekajte, imam i ja nešto da kažem protiv tih dokaza, a sud kaže - Ne, ne, potpuno smo sve utvrdili i suvišno je sve što vi imate da kažete. Tipičan protivdokaz je dokaz alibija; izvedeni su dokazi, pet svedoka tvrdi da vas je videlo u Beogradu kada ste pucali na lice X, a vi kažete - Čekajte, ali ja mogu da dokažem da sam bio u Novom Sadu. Zamislite da sada sud kaže - A ne, to je suvišno, mi smo već utvrdili da ste bili u Be-

SRDA
POPOVIĆ

ogradu. To je elementarna stvar suđenja, ne mogu da shvatim kako je to odbijeno. Brinem se za tu presudu. Ako bude donesena na osnovu ovih dokaza koji su izvedeni, ja ne znam šta će biti sa tom presudom.

Razmišljao sam šta će oni raditi ako opet odbiju sve to. Pa oni će morati to pitanje potpuno da ignorišu, oni će morati da ignorišu i one dokaze koje su o političkoj pozadini već izveli. Oni će morati da ignorišu sve što su čuli od Bebe Popovića i od Čede Jovanovića i od Gorana Petrovića, oni to ne smeju da pomenu u presudi. A onda će ostati ta osnovna rupa, za koju znamo od početka da postoji, a to je da politička pozadina u stvari nije utvrđena, nije raspravljena. S obzirom na značaj tog suđenja mislim da je to loše vođen postupak, sem ako se u poslednjem trenutku ne popravi ono što se može popraviti, a još može.

SVETLANA LUKIĆ:

Na koji način?

SRĐA POPOVIĆ:

Da se otvori postupak i da se saslušaju ti ljudi, ne vidim kakav bi to bio problem, zašto se to pokazalo kao tako strašan problem.

SVETLANA VUKOVIĆ:

Ako oni to ne urade i u presudi ignorišu prvu stranu, jer nemaju drugu, onda to odlazi na Vrhovni sud. Vi na neki način pomažete Vrhovnom sudu da obori tu presudu. S druge strane, javnost, u kojoj je taj Vrhovni sud već prokazan po tome što obara sve presude, ovoga puta se boji da će oni odmah prihvatiti ovu presudu i brzo stvar privesti kraju.

SRĐA POPOVIĆ:

Mislim da je Vrhovni sud politički obojen i može da se desi da oni potvrde bilo kakvu presudu, samo da se ova stvar više ne pominje. Ali i to će biti pogrešno, jer po prirodi stvari ovo nikad neće prestati da bude tema. To za dvadeset godina neće prestati da bude tema i mislim da oni za to pripremaju javnost, kada ovaj proces porede sa suđenjem za ubistvo Kenedija. Oni hoće da to ostave nerešeno, pa neka priča ko šta hoće.

SVETLANA LUKIĆ:

Neka se snimaju filmovi.

SRDA POPOVIĆ:

Neka se snimaju filmovi, neka svako iznosi svoje ludačke fantazije i teze i ostaće utisak da istina nije mogla da se utvrdi, a sve je moglo da se utvrdi. Naravno, sve što ima veze sa pobunom je moralo da se ispita do poslednjeg detalja. Argument koji navodi sud je bio da se pobuna dogodila u periodu na koji se optužnica ne odnosi. Prijčić, zamenik specijalnog tužioca, je u svojoj završnoj reči objasnio da on smatra da je zločinačko udruženje formirano 2000. godine, a to znači da je svaka delatnost ovih optuženih krivično-pravno zanimljiva od početka 2000. Na kraju, sud je saslušao svedoke koji su govorili o pobuni. O pobuni su govorili Goran Petrović i Dušan Mihajlović, o pobuni je govorio i Ulemek, a i ostali okrivljeni su ispitani o činjenicama koje se odnose na pobunu, tako da je potpuno nejasno zašto sud sada, kada su u pitanju Koštunica, Jočić i Bulatović primenjuje neku drugu logiku.

SRDA
POPOVIĆ

SVETLANA LUKIĆ:

Naročito zato što je Acu Tomića prihvatio kao svedoka za istu stvar.

SRDA POPOVIĆ:

Acu Tomića je prihvatila kao svedoka za isti konkretni događaj za koji je odbila da saslušaju Bulatovića i Mikelića i navela mnogo nekakvih razloga, koji u slučaju Ace Tomića očigledno nisu važili. Kada pokušavam da se stavim u tu poziciju, čini mi se da sadašnje veće i sadašnja predsednica veća smatraju da nisu ograničeni odlukama Marka Kljajevića. Kao što kaže Rade Stojanović - To je radio onaj režim, nemamo mi s tim veze. Pa ne može, nije to tako, to je isti sud, ne može novi direktor preduzeća da kaže - Te dugove ja ne priznajem, to je napravio onaj stari. Čini mi se da su oni malo zavedeni promenom vođenja u veću i da smatraju da taj sud uopšte nije ograničen odlukama Marka Kljajevića. To je jedan isti sud i naravno da ne mogu da postoje protivrečne odluke u istom predmetu, bez obzira na to ko je sudio do 2005, a ko posle 2005. godine, to uopšte nije bitno.

Tijanić tvrdi da on zna ko je platio pedeset hiljada evra pripadnicima SAJ-a da ubiju Kuma i Dušana Spasojevića da bi time uklonili nezgodne svedoke. Ja mislim da ta činjenica apsolutno mora da se rasvetli u procesu. Ako je to tačno, mi tim putem možemo doći i do ljudi koji su organizovali sve to. Ili Aleksandar Tijanić, kao direktor nacionalne televizije i javnog servisa priča šta mu padne na pamet i misli da ne može da odgovara za to. Ili jedno ili drugo je tačno. To je rečeno na te-

leviziji pred stotinama hiljada ljudi i ja pretpostavljam da taj čovek ima i neku odgovornost za ono što govori. Ne možemo da pretpostavimo da on priča bilo šta što mu padne na pamet. Da li je on na funkciji na kojoj bi eventualno mogao nešto i znati? Pa da, on čuje svašta. Ne mogu da shvatim kako sud kaže - To me ne zanima, to nije važno. Grada Nalić tvrdi da on takođe zna ko je montirao ovaj proces, ko je montirao svedoke, ko je sastavljao ovakvu optužnicu i da su to uradile ubice. Pa čekaj, i on je imao neku funkciju, on je bio savetnik za bezbednost Vojislava Koštunice, on je bio kandidat za ministra unutrašnjih poslova. Tom čoveku mora da se pruži prilika da dođe i da kaže to što zna. Da li sud želi da utvrdi tako važne činjenice, koje se tiču suštine dela, od takvog svedoka ili ne? Neobjašnjivo je da ne želi. Ta dva svedočenja bi mogla da reše slučaj, ako oni nisu pričali izmišljotine, a i tada to treba da se ustanovi na sudu.

Pobuna je po optužnici bila delo zločinačkog udruženja i uspeh te pobune je ohrabrio Legiju i Spasojevića da organizuju atentat na Dindića. To je stav optužnice i ja sam s tim saglasan. Vojislav Koštunica je u to doba bio predsednik države i on je imao ustavnu dužnost i obavezu da u takvom slučaju, kada se desi oružana pobuna kojom su ugroženi ustavni poredak i bezbednost zemlje, preduzme sve što je u njegovoj moći da to spreči, da to zaustavi. On je vrhovni komandant u miru. Vojska takođe ima ustavnu obavezu da štiti ustavni poredak. Zašto on u tom trenutku ništa ne čini? Ne samo da ne čini, nego on podržava tu pobunu, to delo zločinačkog udruženja ignorišući činjenicu da se radi o oružanoj pobuni. To je bilo apsolutno očigledno i on je to morao znati i, kada bi bio saslušan, on bi morao da objasni kako je mogao misliti da je to bilo šta drugo nego oružana pobuna i da li nje ga neko izveštava o tome šta se događa u ovoj zemlji i zašto u tom trenutku nije ništa preduzeo.

Kada je bio saslušavan Goran Petrović, koji je tada bio načelnik SDB-a, on je izneo kako je jednom bio presretnut razgovor pobunjenika koji su jedan drugome govorili - Ovo sada može da zaustavi samo Koštunica. Ja sam ga pitao - Kako ste to tada razumeli? On kaže - Ja sam onda shvatio da je jedini čovek koji na njih ima neki uticaj Vojislav Koštunica. Kažem - Da li je neko od vas tamo kazao - Hajde da zovemo Voju Koštunicu, Vojo, predsedniče ili kako ga već zovete, daj, pošalji vojsku da ovo svršimo? A Goran Petrović na to kaže - Ma kakvi, to bi bilo kontraproduktivno. Pa Koštunica i Legija su jedan front, to su njegove reči. E, pa čekajte, ako je to tačno, onda se Vojislav Koštu-

nica nečinjenjem, a imao je obavezu činjenja, objektivno pojavio kao pomagač zločinačkog udruženja i oružane pobune i time je stvorio uslove, prema optužnici, da se u sledećem koraku pređe na atentat. I ja tu sad ne tvrdim da postoji krivično-pravna odgovornost Vojislava Koštunice, nego tvrdim da je bilo apsolutno nužno da se utvrdi stanje njegove svesti i volje i da se utvrdi zašto nije izvršio tu svoju obavezu. Možda on ima neko objektivno objašnjenje za to, ali njegovim postupcima su ostvareni svi objektivni elementi teškog krivičnog dela. On je morao da bude saslušan o odnosu prema subjektivnim elementima, koji bi eventualno stvorili krivicu ili objasnili tu grešku. Da li je ovo ili ono mi ne znamo, ali greška je sigurno. E sad, ako se vi ustežete da to saznate, ja ne mogu da objasnim razloge tog ustezanja i to je ono što je tu najteže, pogotovo ako on pokušava da iskoristi posledice stanja nastalog posle atentata i kaže - Hajde da pravimo koncentracionu vladu, čiji ću ja da budem predsednik i da dovedem socijaliste i radikale u tu vladu. On sve to mora da objasni. Vrlo je neprijatno i nezgodno da to ostane tako neobjašnjeno. I to je politička pozadina ubistva, to je ono čime bi se ozbiljan sud morao baviti.

SRDA
POPOVIĆ

Poslanik DSS-a Mamula i Ljilja Smajlović su, u dve različite prilike, u doba *Sablje* izjavili da su međunarodni faktori izvršili pritisak na tadašnju Živkovićevu vladu da se Koštunica ne saslušava, jer prilike u zemlji treba što pre da se stabilizuju, a to saslušanje bi moglo da zaostri sukob između te dve strane, što oni ne žele, a uostalom, imate izvršioce, a organizatori će se sada povući u mišju rupu. I Mamula i Ljilja Smajlović su o tome govorili javno, iz čega mogu da izvučem zaključak da je tužilaštvo u ono doba bilo pod političkim pritiskom Živkovićeve vlade da se to nužno saslušanje ne obavi. I tako je došlo do toga da se to nejasno stanje vuče do danas. Možda je odluka da se tu stane bila politički celishodna. Onda dolazimo do toga da je ovo, znači, stepen istine koji ovo društvo može da podnese, da neku konačnu istinu mi ne možemo da podnesemo, da bismo se mi slomili pod tom istinom. I to može da bude politički argument. Ja sam pravnik i advokat i ja takve argumente ne prihvatom. Sud mora da radi svoj posao, pa što kažu - fiat justitia, pereat mundus. To je logika suda, ne može sud da vodi politiku, drugi vode politiku, a sud istražuje istinu.

Mi hoćemo da saslušamo ljude koji javno sve vreme opstruiraju postupak i sud. Da li to znači da oni imaju neki interes za ishod i odakle njima taj interes za ishod? Doček koji su oni priredili Legiji je ne-shvatljiv i ministar Stojković do danas pokušava da dovede javnost u

zabludu odbijajući da odgovori da li je on te noći bio tamo ili nije, a bio je. O tome je svedočio Milošević, u čijem kabinetu se to dešavalo. Zoran Stojković je tvrdio da je za hapšenje Legije saznao iz štampe, a kada je Milošević kazao da je i on bio tamo, jedan novinar ga je ponovo pitao, mislim za TV B92 - Jeste li vi tada bili tamo? On se naljutio - Kako me to pitate, šta me to pitate, gde ste vi bili te noći? Ta arogancija kojom se štite neistine koje ti ljudi izgovaraju bi morala da se raspravi u interesu javnosti, čak i da se ne radi o suđenju. Ti ljudi su na visokim položajima, pa ko zna o čemu oni nas još lažu? Kada te uhvatim tri puta, pa ja ti ne verujem više ništa, onda možda nije tačno ništa što ti pričaš. To je kredibilitet javne vlasti.

Bulatović treba da objasni tri događaja u kojima je on učestvovao. Prvi je taj doček, šta će on tamo i ko ga je zvao. Dobro, Guri kaže on je zvao Jočića i Jočić tvrdi da je imao nekog razloga da dođe, da razgovaraju o obezbeđenju Legijine familije. I sad nije dovoljan Jočić, pa on izgleda zove Bulatovića - Dođi i ti, da mu zajedno garantujemo. Kakve su to besmislice? Drugi događaj u kojem učestvuje Bulatović sastanak kod Tomića, kada su tamo došli Ulemek i Spasojević i kada im je Tomić obećao da se vojska neće mešati u pobunu. Izlazeći sa tog sastanka, kako kaže okrivljeni Pejaković, Ulemek i Spasojević su komentarisali taj događaj rečima - Nećemo kazati Šešelju da smo napravili kontakt sa Koštunicom. Oni su taj sastanak očigledno shvatili kao uspostavljanje kontakta sa Koštunicom. Treće, Bulatović je posle pobune napisao taj čuveni članak, *Pobeda patriotizma*, u kojem je proslavio činjenicu da će od tog trenutka, od smene Petrovića i Mijatovića, konačno moći uspešno da sarađuju dve službe bezbednosti, vojna i civilna, a sada znamo da je vojna bezbednost bila i te kako umešana u pobunu. On bi trebalo da nam objasni šta je time mislio.

SVETLANA VUKOVIĆ:

Tamo se od svih koje ste vi predložili pojavio Aco Tomić i nekako to odradio.

SRĐA POPOVIĆ:

Nije on ništa odradio, nego je predsednica veća meni zabranila legitimno pitanje da li je tačno da se on više puta sreo sa Dušanom Spasojevićem, a ne samo onda kada je od njega dobio mobilni sa kamerom, nego i u svom stanu i da li je nekom od tih susreta prisustvovao i Miloš Simović, za koga on tobože uopšte ne zna ko je. I sad mene

predsednica veća pita - A na osnovu čega vi to pitate? To pitanje već nije bilo na mestu, jer mogu imati saznanja i ne moram da objašnjavam odakle mi. Međutim, ja njoj kažem - Pa imam saznanja iz iskaza Dušana Krsmanovića, koji je o tome svedočio. Sad ona meni zabranjuje pitanje zbog toga što je branilac Dušana Krsmanovića stavio zahtev da se taj Krsmanovićev iskaz izdvoji iz spisa. Ja kažem - Znam, ali vi ga niste izdvojili iz spisa, a sve dok ga ne izdvojite iz spisa zakon kaže, to je taj član 337, da se ti iskazi mogu koristiti u postupku. Da li će se na njima zasnovati odluka, to je drugo pitanje, ali dok su oni u spisu i sud i učesnici u postupku mogu njima da se koriste. Pored toga, o tome je svedočio i Vukojević, onaj policajac koji je ubijen. Ona mi zabranjuje to pitanje, a sutradan odlučuje da odbija zahtev branioca Dušana Krsmanovića da se taj iskaz izdvaja iz spisa i onda ja ponavljam svoj predlog, kažem - Pa dobro, sada ni po vašoj logici, koja je pogrešna, nema nikakve smetnje da saslušamo Tomića o okolnostima o kojima je Krsmanović svedočio. Ona to odbija, tako da jedini svedok koga je veće pristalo da saslušati nije mogao biti saslušan onoliko koliko zakon dozvoljava, jer je zabranjeno ključno pitanje. To pitanje i odgovor na njega upućuju da je on bio deo te pobune i on je zbog toga i bio optužen i specijalni tužilac je povukao optužbu protiv njega iz nejasnih razloga, van glavnog pretresa, na osnovu istih dokaza na osnovu kojih ga je i optužio. I nikada nismo čuli objašnjenje zašto je optužnica protiv njega povučena.

SRĐA
POPOVIĆ

SVETLANA VUKOVIĆ:

Ako ishod suđenja bude loš, odnosno ona napiše presudu, Vrhovni sud je prihvati, da li se može očekivati da Jovan Prijić onda ispuni svoje obećanje i pokrene postupak za pobunu?

SRĐA POPOVIĆ:

Nije to samo obećanje Jovana Prijića, jer to ne bi bilo dovoljno, to je obećanje specijalnog tužioca Radovanovića i Jovana Prijića da će se pokrenuti postupak za oružanu pobunu, čim se svrši ovo suđenje. U tom procesu moraju da budu saslušani ovi ljudi. Mislim da je proširenje optužnice odbijeno zato da se ti ljudi ne bi saslušavali. Za sud ne mogu ništa da kažem, ali tužilaštvo je vezano za izvršnu vlast na drugi način. Tužilaštvo nije nezavisno ni po zakonu, ono je politički organ. E sad, da li će se to dogoditi, videćemo. To će biti novi test volje da se činjenice stvarno rasvetle. A ja sam u svome predlogu naveo iskaze

desetine svedoka pomoću kojih je to delo apsolutno dokazano, već sada, na ovom suđenju je dokazano, samo se za to delo sada ne tuži.

SVETLANA VUKOVIĆ:

Ako tužilac ne pokrene proces za pobunu i oni padnu i na tom testu, onda mi možemo samo da čekamo neka bolja vremena u neodređenoj budućnosti, kada će biti obnovljeno suđenje za atentat.

SRĐA POPOVIĆ:

Ja stvarno ne mogu da zamislim da je ovo poslednje suđenje za ubistvo Zorana Đinđića. To ne mogu da zamislim. To je nemoguće. Možda je potrebno da se izmene političke prilike, možda je potrebno da se promene akteri koji su na političkoj sceni, možda je potrebno da ti ljudi više ne budu na tako važnim funkcijama na kojima se nalaze, da bi mogli biti saslušani. Političari i vlade u Srbiji još nisu shvatili da niko tu nije večan i da se s vlasti silazi, kao što se na nju dolazi i da ne možete zapušiti sve rupe. Videćemo.

SVETLANA LUKIĆ:

Kada gledate neke od poslanika, čini vam se da je borba za poslaničko mesto u stvari borba za imunitet.

SRĐA POPOVIĆ:

Imate ljude u vlasti za koje postoji petnaest krivičnih prijava. Posebna je sramota kako odlučuju komisije koje daju taj imunitet. Imunitet može da se da poslaniku samo za ono što je učinio vršeći svoju dužnost i za to on ne može da odgovara. Ali ako on tuče svoju ženu ili napravi saobraćajni prekršaj, pa naravno da će za to da odgovara i za to se ne daje imunitet ljudima. Međutim, oni su to shvatili kao neku čarobnu palicu kojom ste zaštićeni od svega. A kakvu štetu to nanosi legitimitetu sistema ne treba da vam pričam. Tu je jedan od izvora cinizma koji ljudi ovde gaje prema vlasti - em se bogatiš, em imaš materijalne koristi, em si nedodirljiv i iznad svakog zakona si. Pa kako da ti verujem, šta da ti verujem?

Taj sud u stvari nema snage da pozove te ljude, oni prosto nemaju snage da takve pozive napišu, eto, to je cela priča. Ne smemo da zaboravimo da je predsednik veća Marko Kljajević odlazeći izjavio da odlazi zbog pritisaka na sud. U to doba sam mu to profesionalno zamerio, mislio sam da je morao da izdrži i da ostane u postupku i da se od-

upre pritiscima, ali posle svega ga razumem, jer možda stvarno, ako ne može da se sudi kako treba, pa i ne treba da se sudi, pa neću u tome da učestvujem.

/iz završne reči Srđe Popovića:/

U odnosu na ostale izvedene dokaze, tu nema mnogo šta da se priča. Da su optuženi izvršioi krivičnog dela koje im se stavlja na teret, je u potpunosti dokazano. Odbrana optuženih prilično je očajnička i može se sažeti u tri reči - sve je montirano. Materijalni dokazi su podmetnuti, priznanja iznuđena, svedoci naučeni da lažu, dokazi o njihovoj nevinosti uništeni, veštaci pristrasni. To je nekakva zavera u kojoj učestvuju stotine i stotine ljudi, samo da bi se ovim nevinim ljudima, koji su oduvek poštovali zakon, kako reče prvooptuženi, nešto napakovalo. Očekujem da ćemo sada čuti i ko je u stvari ubio premijera. Tokom postupka je već nagovešteno da su to trećim metkom učinili narko-dileri, strane obaveštajne službe, Albanci, fotorobot, Čeda Jovanović. Da li optuženi i svi oni koji im pomažu da lansiraju ove fantastične teorije stvarno misle da u to neko može poverovati? Pa naravno da ne misle, oni se time izruguju oštećenoj porodici Đinđić, pravdi, poštovaocima premijera Đinđića i ovom sudu. Kako je neko jedanput ironično kazao - Laž je tu izgubila časnu svrhu obmanjivanja. Ona je sama postala sredstvo nasilja.

Dozvolite samo još na kraju da u jednoj rečenici iznesem svoje viđenje ovog dela. Upoznao sam Zorana Đinđića kao klijenta pre trideset devet godina, zastupao sam ga više puta i znam da ga je celog života UDBA proganjala i vidim, UDBA ga je na kraju i ubila.

Drugačije sam zamišljao svoju završnu reč kad sam ulazio u ovaj postupak, ali vidim da za tu drugačiju reč nema potrebe. Krivica ovih ljudi koji sede na optuženičkoj klupi je banalna. Kao i uvek, radili su ono što im je rečeno da rade. Za drugačiju završnu reč možda ću imati prilike na nekom sledećem suđenju za ubistvo premijera Đinđića, kada se bude sudilo onima koji su ovo organizovali i naredili.

SVETLANA LUKIĆ:

Bio je ovo Peščanik.

SRĐA
POPOVIĆ

PEŠCANIČ 04. 05. 2007.

ZAŠTO? ZATO. ZAŠTO? ZATO

Trebalo bi napraviti akciju vraćanja pasoša u vladu Srbije, jer šta će nam pasoši...

Hoćeš li da umreš besan i ljut? - Pa nemoj...

Džabe nama što znamo šta bi bilo pravo rešenje za nas, kada oni znaju šta je najbolje rešenje za njih...

DRAGOLJUB STOŠIĆ, *iz Slobodnih sindikata,*

MILJENKO DERETA, *iz Građanskih inicijativa,*

TEOFIL PANČIĆ, *novinar,*

MIŠA MARKOVIĆ, *iz nedeljnika Ekonomist,*

MARKO VIDOJKOVIĆ, *pisac*

SVETLANA LUKIĆ:

Dobar dan, ako uopšte nekoga ima s one strane radio-aparata. Ulice su prazne, ljudi su masovno izbegli u vikendice, na selo, obrću preostalo meso po Košutnjaku, Adi i Avali. Avala se za 1. maj pušila od roštilja, kao u vreme rušenja tornja. Pola grada je nekud otišlo. Ljudi će jednom otići i više se neće vraćati.

Našoj državi bi se isplatilo da polovina nas padne u hibernaciju, da ih manje koštamo i da ne zapitkujemo zašto je propao jučerašnji sastanak trojke Koštunica, Dinkić i Tadić. Izgleda da Koštunica ni po koju cenu neće da se odrekne Velje Ilića, što je sasvim razumljivo, jer već dve godine tvrdi da je to njegov najbolji ministar. Još manje razloga Vojislav Koštunica ima da se odrekne svoje pretorijanske garde, koju vode Jočić i Bulatović. Jedino je utešno što čak i diktatori umiru - Tito je, na primer, umro na današnji dan pre dvadeset šest godina.

Na današnji dan pre godinu dana prekinuti su pregovori sa Evropskom unijom. Miloš Aligrudić kaže da je za to kriva Evropska unija i da je Srbija ispunila sve uslove za članstvo. On i ljudi slični njemu, koji su izmyleli ispod nekog kamena posle 5. oktobra, zaista nemaju razloga da se žale na Evropsku uniju. Oni već vrlo dugo žive tamo. Oni su ravnopravni članovi Evropske unije, njihove plate su kao u Evropskoj uniji, njihova ljudska prava su kao u Evropskoj uniji, njihove žene, deca, svastike, kumovi, psi i mačke žive u Evropskoj uniji, njihovi audiji poštuju pravila o zagađenju koja važe u Evropskoj uniji. Šta mi još hoćemo? Da i mi malo živimo u civilizovanom svetu? E, nema kolača za sve.

Njihova učiteljica, Mirjana Marković, je to davno objasnila - U Srbiji su siromašni samo zli ljudi, koji iz pakosti prema otadžbini ne žele da žive lepo. Ta bolesnica i kučka sada uživa u moskovskim večerima, a i ovi će jednom da zapale kod nje, kada više u BIA, MUP-u i ostalim naoružanim paravojnim formacijama ne budu imali zaštitnike.

Kada su u ovo doba prošle godine ti ljudi rešili da prekinu flert sa Evropskom unijom, nama to nije bio alarm da izađemo na ulice. Milion Turaka je ove nedelje izašlo na ulice Istanbula, pola miliona Turaka je izašlo na ulice Ankare da kaže NE svojim islamistima. Milioni ljudi koji sebe zovu Ataturkovom decom se tako bore za opstanak sekularne države. Na predsedničke izbore u Francuskoj je izašlo osamdeset pet odsto glasača, jer znaju da birajući između Sarkozija i Rojalove biraju između dva pogleda na svet, biraju svoj put na duže

vreme. Mi se sprdamo sa pregovorima o formiranju vlade, jer nam njihovi akteri ne pokazuju u čemu se zapravo razlikuju. Sa DSS-om je jasno, oni nam ne daju da živimo. Oni stvaraju prostor za klero-fašističke grupe koje će se ovih dana skupljati po Lazaricama, beogradskim ulicama, da zveckaju lancima, bejzbol palicama i kašikarama. Virtualni G17 plus nam daje da živimo onoliko koliko od njih preostane. Ispada da je Demokratska stranka naša jedina nada, da moramo da se uzdamo u Borisa Tadića. On mora da shvati da je sada bitka kod Vaterloa i da mora da požuri ili će se ona odigrati i bez njega i bez nas.

Tadić me podseća na jednog Napoleonovog generala, zvao se Gruši. Sticajem okolnosti, jer su mnogi pravi Napoleonovi generali već bili mrtvi, Gruši je prvi put dobio samostalnu komandu. I u jednom danu Gruši je iz vojničke hijerarhije stupio u francusku istoriju. Kada je Napoleon napao Engleze, Gruši je dobio zadatak da nađe i spreči prusku armiju da se pridruži Englezima. Desetine hiljada poginulih pokrivalo su blatnjavi Vaterlo i postalo je jasno da će bitku dobiti onaj ko prvi dobije pojačanje. Grušijevi oficiri nagovaraju generala Grušija da se okane potrage za Prusima i krene da pomogne caru. Ali ovaj ne sme da preuzme tu odgovornost, njegov zadatak je da goni Pruse i on ne želi da bilo šta rizikuje. Gruši je nastavio da traži Pruse, a Francuzi su izgubili bitku kod Vaterloa.

Ovo je Peščanik, na početku emisije slušate Dragoljuba Stošića iz Slobodnih sindikata. On vas podseća na 1876. godinu, kada je počeo generalni štrajk u Čikagu.

DRAGOLJUB STOŠIĆ:

Protesti u Čikagu su eskalirali 3. maja 1876. godine, policija je pučala, četvoro demonstiranih je poginulo, osmoro ljudi je proglašeno kolovođama, četvoricu su streljali, jedan se posle torture obesio u zatvoru. Posle nekoliko godina odvratanog tretmana u kazamatima, preostala trojica su izašla na slobodu. I mi posle toga ovako proslavljamo taj praznik, pevamo vođama i okrećemo prasad. Ta slika blagostanja je lažna. Kada pogledaš iz daljine, Avala se stvarno puši od roštilja, Košutnjak pun, prepuna je Ada Ciganlija, ali to je malo ljudi u moru nesrećnika koji su bez posla ili koji rade na crno. Većina najugroženijih ljudi je tih dana radila. Živimo u zemlji u kojoj se slobodno može reći da su oni ljudi u Čikagu umrli uzalud. Ovde su zaposleni taoци ludačkih rukovodstava ogromnih sindikata. Samostalni sindikat izvede četiri hiljade ljudi sa zahtevom da se što pre formira vlada, jer

ako se ona ne formira, njima će biti lošiji uslovi rada, a oni to kao ne mogu da trpe. Lepo vidiš da je to instrumentalizovano, jer nedostaje osnovni sastojak takvih protesta - nema policijskog kordona. Njih četiri hiljade, a nigde policije, pa to je toliko providno da je bljutavo. S druge strane, imaš lažnu alternativicu u *Nezavisnom sindikatu*, čiji se predsednik bez trunke blama pre neki dan pojavio na konferenciji za novinare sa onim julovcem, Ratkom Ninkovićem, koji je predsednik Unije poslodavaca. I njih dvojica su nam saopštili dobre vesti. Prva je da su učestvovali na nekakvom međunarodnom skupu, a onda nam Branislav Čanak, sav presrećan, u predvečerje 1. maja, saopštava da ih je primio predsednik vlade - ne znam koje vlade, ali radi se o Koštunici - on ih je primio da čuje šta ih muči u poslednje vreme, pa da se to ispravi kada bude formirana vlada, da radnici više nemaju problema. A dični Branislav Čanak najviše zamera ministru za rad i zapošljavanje što instituciji socijalno-ekonomskog saveta nije obezbedio prostor.

DRAGOLJUB
STOŠIĆ

Naši studenti organizuju tribine tipa *Nož, žica, Srebrenica* na Pravnom fakultetu u vreme kada francuski studenti podržavaju protest protiv pogubnog člana zakona o radu, koji su francuski vlastodršci probali da im uvale. U ovoj zemlji sindikati su protestovali da bi odbranili pravo Slobodana Radulovića da nastavi da pljačka *C market* i njih same. Radnici *Robnih kuća Beograd* su se setili da treba da protestuju onda kad *Robnih kuća* više nije bilo, a dok je imalo šta da se brani, oni su branili one koji su doveli do toga da oni ostanu na ulici. Kada su prekinuti pregovori koji su se odnosili na naš eventualni ulazak u Evropsku uniju, to sindikatima nije bilo bitno, to nije bio razlog za protest. Koga to interesuje, nema veze što nam je tehnologija zarđala i što nemamo svežeg novca da obnovimo privredu. Nije vredno protesta to što se članica sindikata u Gornjem Milanovcu ubila, jer je, kada je kao samohrana majka izgubila posao, zapala u beznađe. Umiru i ljudi u štrajku glađu, ali ni to nije razlog za protest. Imali smo skandalozan slučaj privatnih prevoznika u Beogradu, kada su oni koji za njih rade na crno, koji su bedno plaćeni, tražili da njihovi poslodavci dobiju veći profit. Trebalo je da dođu bolnička kola i da ih sve zajedno odvedu u ludnicu.

Završava se suđenje ovima koji su ubili Zorana Đinđića i pada mi na pamet kako je na prvu godišnju komemoraciji u centru *Sava* Miroslav Mišković došao sa svojom svitom i kako je najviše rukovodstvo Demokratske stranke ponizno i servilno išlo za njim. I taj čovek je

seo u prvi red. I šta je posle toga trebalo očekivati, kako će se odvijati to suđenje, kako ćemo mi posle toga živeti? Uzeo je dvesta miliona maraka u dinarskoj protivvrednosti iz primarne emisije i nikada to nije vratio. Toliko sam razumeo iz ove stidljive inicijative, koja je izgleda pokrenuta na mig Amerikanaca, da treba nešto preduzeti u vezi s njegovim monopolom. Postavlja se jednostavno pitanje zbog čega se to sada pokreće. Je l' zbog toga što je on finansijer Demokratske stranke, zbog toga što je finansirao kampanju Nenada Bogdanovića za gradonačelnika? Vidim da radikali kukaju kako su sve domaće banke upropašćene i prodate, a njihov novac stoji u banci *Inteza* Miroslava Miškovića.

Kako zaista misle da nam objasne to što će Vojislav Koštunica biti predsednik vlade i što će najverovatnije Jočić ostati ministar policije? Trebalo bi napraviti akciju vraćanja pasoša u vladu Srbije, jer šta će nam pasoši? Bilo bi dobro da im uz te pasoše damo i spisak želja: koje zemlje da obiđu u naše ime i šta da nam odande donesu. Bio sam na okruglom stolu u pres centru vlade Srbije, na kojem se razgovaralo o kontroli budžeta. I tamo čujemo da vlada Srbije četiri godine nije skupštini podnela izveštaj o trošenju novca. U isto vreme su zatvarali ljudima kioske zbog toga što nisu izdavali fiskalni račun od sto dinara. Ali kada malo bolje pogledaš, oni u stvari nisu imali kome da podnesu taj izveštaj, jer republički odbor za finansije vodi čovek koji je elektroinženjer, a njegov zamenik je građevinski inženjer. Reč je o elektroinženjeru Nenadu Bogdanoviću i građevinskom inženjeru Rade Obradoviću iz DSS-a. Rade Obradović se na toj konferenciji žalio kako oni u odboru za finansije mnoge stvari nisu mogli da urade, jer nisu imali tim koji bi im u tome pomagao. Na moje pitanje njemu i Đeliću, koji je takođe bio prisutan, da li je tome možda doprinelo i to što su oni nekvalifikovani da rade taj posao, Đelić je odgovorio da je potpuno normalno da elektroinženjer bude predsednik odbora za finansije republičke skupštine, a da njegov zamenik bude građevinski inženjer. Nije me mrzelo da se raspitam i saznao sam da je to moguće, mada nije preporučljivo, ali pod uslovom da je čovek koji nema kvalifikacije završio postdiplomske studije koje se odnose na funkciju koju obavlja.

Dinkić je proglasio velikim uspehom svog ministarstva nekakvih milijardu evra, koje su prevremeno vraćene Međunarodnom monetarnom fondu. Nisu oni to vratili zato što ne žele da budu dužni i zato što odgovorno servisiraju svoje obaveze, nego su ih vratili zbog toga

da MMF više ne bi imao kontrolu nad njima. Jasno je kao dan da oni ne žele da idu u Evropsku uniju, jer je njima lepo ovako. Mi smo jedina zemlja u regionu koja nije dobila olakšice viznog režima. Čak ih je i Albanija dobila. I onda nam ona vesela domaćica, Tanja Mišćević, prvo saopšti kako će to biti potpisano i onda ode tamo i vrati se neobavljena posla bez trunke blama. Svi su dobili vizne olakšice, sem Srbije i Bosne i Hercegovine. Sada nam ponovo najavljuje neke datume, kao biće to u redu. Postavlja se pitanje zbog čega je Aligrudiću uopšte dozvoljeno da putuje u svet. Zašto oni njega tamo primaju, šta će on u Briselu? To je čovek koji kaže da su oni krivci zato što mi nećemo da isporučimo Ratka Mladića. Ali šta je Miloš Aligrudić? Mali miš koji je glasnogovornik nekakvog mračnog centra moći, u koji je pitanje da li uopšte zalazi, nego mu stigne neki zadatak koji on izvrši na svoj licemerni način. Opet je počeo da se pojavljuje i da nam drži slovo onaj legendarni bivši ministar informisanja Goran Matić. Vuk Drašković je jutros u emisiji *Kažiprst* izjavio da on ne zna koliko će još biti ministar, da ne zna kada će biti formirana vlada i da ništa od njega ne zavisi. Verovatno od njega ne zavisi ni to da li može da podnese ostavku ili ne. Eto, tako nam je.

DRAGOLJUB
STOŠIĆ

Kada čoveku prijatelj saopšti da ga žena vara, on počne da mrzi tog prijatelja. Banalan je primer, ali on bi prosto ubio onoga ko mu je doneo lošu vest i svedok je njegove sramote. Često vidim da me ljudi ne vole jer sam svedok njihove gluposti. Neke stvari već stvarno spadaju u domen psihijatrije. Kako možeš da objasniš to da na svakom drugom zidu u Beogradu stoji da si Srbin ako pišeš ćirilicom, da je Šešelj heroj, da je Mladić heroj, da je Srebrenica oslobođena onda kada smo pobili sve one ljude? Kao jeste, to je bilo, možda nije toliko, ali i oni su nas. Šta me briga šta su oni radili, oni treba to da rasprave sa svojom svešču i savešču. Ispadaš nepatriota, čovek koji mrzi svoj narod. Pogledaj koliko brzo ovde kulja ogromna količina prljavštine, kao iz neke ogromne odvodne cevi. Ko se još seća pet principa, šestog principa i nultog principa? Ljudi iz organizacije G17 plus, koji su izmislili taj idiotski šesti princip, objašnjavali su ga kao podelu odgovornosti. Alo bre, ljudi, bili su izbori, ljudi su glasali kako su glasali i šta nam sada pričate?

Tu opet imamo naše čuveno ALI, kao kada se pomene Srebrenica ili neka druga prljavština koju smo napravili. I ti isti koji su pričali o šestom principu misleći kako su napravili savez sa Koštunicom, sada vide da sa Koštunicom nema saveza, da on ima savez samo sam sa so-

bom. Sada odjednom oni ne traže ništa, jer im je verovatno tamo neko rekao - Slušajte, bando lopovska, za onu Nacionalnu štedionicu ćete svi da idete u zatvor, samo ako pomenete bilo koje mesto u vladi. Dobićete ono što ćete da dobijete i neću da vas čujem. I oni se ponašaju u skladu sa tim. I ti to sve gledaš, to se vidi, ne može da se sakrije. Bljutavo je i odvratno i neka se nose svi zajedno.

Od celog TV prenosa završnih reči na suđenju za atentat na Zorana Đinđića, imao sam želju da čujem samo jednu od njih, završnu reč Srđe Popovića, koji je u *Peščaniku* prošle nedelje objasnio zašto nije dozvolio TV prenos svoga obraćanja. Meni je logično sve što je rekao, i užasno i strašno; vidiš da je sve to istina, jer smo svi bili svedoci tih stvari. Ali kada ih sakupiš i poređaš u užasan niz, teško je slušati sve to čega smo bili svedoci i što se još događa. A grozomorne završne reči onih tipova koji su aktivni ili dojučerašnji visoki funkcioneri DB-a u liku branilaca i optuženih, ne samo da je teško podneti, nego vidiš i da je sve besmisleno. Oni te navode na pomisao da ovoj nesreći nema kraja. Kada čuješ da tebi, recimo, prisluškuju telefon, ali da Legiji nikada nisu i da su u Zoranovom obezbeđenju prisluškivali telefon, da su oni bili praćeni, ali da ovi drugi nisu, prosto ti dođe da zapitaš ljude - Dobro bre, je l' vidiš koliko su oni ljudi pobili, koliko će još da pobiju, jesi li svestan toga da se spodobе sa nadimcima kao što je Budala slobodno šetaju, najverovatnije po ovom gradu?

Neprekidno se stvari koje nam je teško da prihvatimo posle nekog vremena pokazuju kao potpuno tačne i postaju naša svakodnevnica. Ti ljudi se šetaju po ovom gradu i vreme je da se opredeliš da li hoćeš da živiš kao krpa, kao slina, što bi rekao ministar za kapitalne investicije, ili ćeš da se pobuniš protiv toga i da zadržiš ono zrno ljudskosti koje imaš šta god da se desi. To jeste ozbiljna dilema za one koji to zrno u sebi cene, a za one koji ga ne cene to pitanje je vrlo lako rešivo. Zaista mi se čini da je ova situacija danas mnogo podmuklija, nejasnija, bljutavija, pokvarenija i prljavija nego što je ikada bila.

Ja ne znam kako Boris Tadić misli da nam objasni da će sa onima za koje se opravdano sumnja da su bili inspiratori te priče sada da formira nekakvu vladu i da će se ta priča nastaviti. Čemu mi sada treba da se nadamo? Da će se nekakvi ljudi staviti pod kontrolu, da neće biti korupcije, da će se pokazati iskreno pokajanje zbog ratnih zločina? To što Srđa Popović kaže da će se čekati neko drugo suđenje, meni u prevodu znači da moraju da se čekaju neka druga vremena, ako su ta

vremena uopšte moguća u Srbiji. Postojalo je zrnce nade, i možda ono još postoji duboko u meni, da Demokratska stranka nije potpuno propala. Ali ako Demokratska stranka pristane na to da Vojislav Koštunica bude predsednik vlade, a čuveni Jočić ministar policije, onda mi nema druge nego da zaključim da Boris Tadić ima niži čin u hijerarhiji državne bezbednosti. Kada kažem - državne bezbednosti, to mi je sinonim za taj suludi, mračni centar moći, koji tamo negde postoji, a mi ne znamo ni gde je, ni ko su ti ljudi. Znači, on ima niži čin i samo je pion koji mora da sluša šta mu se govori. Ja nemam drugo objašnjenje. Ili neka oni izađu, pa neka nam kažu da to nije tako, neka kažu zašto sve mora da bude tako kako jeste.

DRAGOLJUB
STOŠIĆ

SVETLANA LUKIĆ:

Oni su izašli i rekli da moraju da budu konstruktivni, da nam je potrebna vlada u trenutku kada se odlučuje o budućnosti Kosova i da je to realan odnos snaga među njima.

DRAGOLJUB STOŠIĆ:

Dobro, to je upućeno ciljnoj grupi koja je spremna da to prihvati kao objašnjenje. Ja govorim o stvarima za koje smo se mi zalagali i obraćam se onima koji malo misle. Ako ti nekome formiraš svest da je patriotizam pobiti ljude koji nisu tvoje vere ili nisu pripadnici tvog naroda, neki ljudi će to da slede i da urade, kao što su i uradili. Ali ako sto puta dnevno objašnjavaš da si zaista iskren u nastojanjima da se pridružiš svetu i trenutno važećim civilizacijskim dostignućima, ovaj narod ipak nije toliko glup i izgubljen da to ne bi mogao da razume. To je posao televizije, javnog servisa koji plaćamo, sa sve poskupljenjem od sledećeg meseca. Oni treba da objasne ljudima da nije heroizam isterati milion Albanaca iz njihovih kuća ili pobiti osam hiljada ljudi samo zato što su muslimani, nego je patriotizam graditi svoju zemlju, imati zaista kapitalne investicije, davati izveštaje o trošenju novca iz budžeta, organizovati školstvo i zdravstvo tako da ljudi mogu normalno da se školuju i da se leče, urediti i umiti svoju zemlju i Beograd. To je patriotizam, a ne mračna priča koja opravdava zločin. Oni to ne rade i zbog toga imamo ovaj rezultat i on se neće menjati još ko zna koliko izbornih ciklusa, sve dok ne dođe neko pametan i sve to ne promeni. Stanje zaista ne obećava ništa dobro.

Kada pustiš čoveka da živi sa sto evra mesečno, šta možeš da očekuješ od njega? Kada ga vaspitavaš tako što mu kažeš da smo mi raspe-

ti narod, pa šta možeš da očekuješ? Samo još veću nesreću, nova rase-
 ljavanja, seobe, izbeglice, kampove. Šta uopšte znači to - živela Srbi-
 ja? Da li to podrazumeva nekoliko stotina hiljada nezaposlenih, obez-
 nađenih ljudi? Da li to podrazumeva sve ove redove pred ambasada-
 ma za vize za one nesrećnike koji žele da pobegnu odavde ili za one
 srećnike koji imaju neki dinar, pa bi hteli da vide još nešto osim ovog
 blata i kaljuge? Šta uopšte znači to - živela Srbija? Kako posle ova tri
 meseca zvuči onaj slogan da život ne može da čeka?

SVETLANA LUKIĆ:

A kako se ti nosiš sa svojim gnevom, neraspoloženjem?

DRAGOLJUB STOŠIĆ:

To se valjda oseća u mom glasu. Teško je to kontrolisati. Čovek može
 da beži u neku knjigu, fizičku rekreaciju, može da se nada, može da
 proba da nešto sam uradi, da se angažuje negde da bi nešto menjao,
 ali ja zaista ne pamtim dovoljno zatvorena vrata za bilo kakve nove
 ideje.

SVETLANA LUKIĆ:

*Stvarno smo izgubljeni, to je strašno, u prostoru i u vremenu. Treba
 da izađem iz zemlje iduće nedelje i već mi je frka. Frka ti je da nabaviš
 papire, onda odeš tamo na tri-četiri dana, vratiš se i još više se seki-
 raš. Ne mili ti se ni da izađeš iz zemlje nakratko, a tamo se osećaš ne-
 pismenim, jer nemaš i ne umeš da koristiš bankovnu karticu. Šta ću
 ako mi neko ukrade pasoš, kojoj našoj nepostojećoj ambasadi da se
 obratim? Strah te je da izađeš napolje, ma koliko to želeo, jer sada
 imaš već opravdane strahove da tamo nećeš umeti da se snađeš.*

DRAGOLJUB STOŠIĆ:

Ipak su ljudi iz vlasti ljudi i glupi, jer ovo ipak ne može većito da tra-
 je i na kraju će im se obiti o glavu. Ako se ovo što mi slutimo kao pra-
 ve nadžak babe kojima većito ništa ne valja, na nesreću svih nas jed-
 nom desi, a nema kud, moraće, onda će se to i njima obiti o glavu. On-
 da sledeći 5. oktobar neće biti plišani, onda će neko da završi kao Ča-
 ušesku. Oni možda misle da će ovo većito da traje i da im niko ništa
 ne može. To naravno nije tačno i ja ih stvarno pozivam da malo raz-
 misle o tome, i o sebi i o nama.

SVETLANA LUKIĆ:

Kada si pomenuo Čaušeskua, u međuvremenu može da se desi svašta, može da se desi da neko mene i tebe i još stotine ljudi pogazi ovde. Pa tako je i Čaušesku vladao.

DRAGOLJUB STOŠIĆ:

Moguće je da će neki od nas stradati i blizu je pameti da se to i očekuje, ali neka znaju da se na tome neće završiti. Čaušesku će morati da plati za sve one u koje je upirao prstom i proglašavao ih izdajnicima, kao što je i onaj pravi Čaušesku platio na kraju.

DRAGOLJUB
STOŠIĆ

SVETLANA LUKIĆ:

Bio je ovo Dragoljub Stošić. U nastavku slušate šta se u ponedjeljak događalo na promociji Peščanika u Vršcu. Tamo su govorili Miljenko Dereta iz Građanskih inicijativa i Teofil Pančić.

MILJENKO DERETA:

Raspravlja se o tome koje ministarstvo da se dodeli gospodinu Iliću, što je za mene apsolutno razgovor u kojem nijedna ozbiljna stranka ne treba da učestvuje, zato što je to čovek koji je rekao - Dajte da krađuckamo malo, to se toleriše. To je ministar koji hoće da nastavi da krađe i sada se raspravlja o tome koje ministarstvo da mu se da, da mu ne bude premalo, da on bude zadovoljan, ali opet da ne krađe previše. Stvara se klima u kojoj se ljudi navikavaju na situaciju koja će nastupiti, u kojoj neće biti nikakvih promena, pod jedan, i pod dva, pokazuju nam da zakon i ustav zbog koga smo se toliko tukli, ne treba poštovati. Nemamo skupštinu, nemamo ustavni sud, nemamo vladu, ništa nemamo, imamo samo grupu ljudi koja se grčevito bori, ne ni za vlast, nego za novac koji ta vlast direktno donosi. Ako sam poslednjih dana video nešto poučno, to su protesti u Turskoj. Milion ljudi je izašlo da brani sekularnu državu. Nažalost, da se sakupe i svi slušaoci *Peščanika* iz cele Srbije, to bi bilo oko sto hiljada ljudi. To je ono što me brine. Čini mi se da pravog pomaka ka stabilnoj državi i demokratiji nema i da nema ni volje za to.

SVETLANA LUKIĆ:

Vi mislite da je u ovoj situaciji bolje raspisati izbore nego formirati vladu.

MILJENKO DERETA:

Mislim da je izbore trebalo raspisati bar pre mesec dana. U ovakvoj situaciji uvek su bolji izbori, da građani preuzmu odgovornost, pa neka dođu ti strašni radikali, da vidimo kako to izgleda, a ne ovako, stalno nam prete radikalima, a zapravo su ovi sada opasniji od radikala. Ovo je rak kostiju koji iznutra izjeda ceo sistem, a radikali su kao rak kože, bar vidiš od čega si bolestan, pa se lečiš.

TEOFIL PANČIĆ:

Razumem rezon kojim se rukovodi gospodin Dereta, ali moram da stavim mali amandman. Ja se najviše na svetu plašim kada građani Srbije preuzmu odgovornost, ništa me toliko ne užasava. Građani Srbije su i devedesete preuzeli odgovornost s poznatim rezultatom, i devedeset druge i u raznim sličnim situacijama i nekako sam skloniji tome da ih što manje nutkam da preuzmu odgovornost. Ja sam došao u pola pet iz Novog Sada u Vršac i špartao dva i po sata po gradu i dolazeći ovamo razmišljao da li u ovako lepo posle podne u ovako lepom gradu mi treba da pričamo o tako strašnim ljudima i temama. Ali to nam je što nam je. To je agonija koja se još izvesno vreme neće okončati i stvarno ne znam šta je gore, da li je gore da dobijemo ovakvu vladu kakva nam se sprema ili da nastavimo ovu agoniju. Ne zaboravite da ta agonija ima i neke nuspojave tipa - ne zna se koliko još meseci tehničke vlade. Ako idemo na nove izbore, to znači da Koštunica *and company* nastavljaju da vladaju sami, Koštunica i Velja nekoliko meseci bez ikakve kontrole, a to je strašno stanje. Oni su samo tehnička vlada kada im to odgovara, ali vrlo rado se ponašaju kao vlada sa punim mandatom kada treba prodati *Bor* ili privatizovati *Studio B*. Tako da je to stvarno izbor između kuge i kolere i nisam sklon razmišljanju o tome da li je bolje da dobijemo vladu ili da idemo na nove izbore. Zanimljiviji mi je način na koji se ova vlada pravi.

Na pomolu je, mada bih voleo da nije, trijumf ideologije i prakse bezobrazluka, dakle, strategija Koštunice i Velje Ilića od 21. januara uveče, od proglašenja rezultata izbora, a to je - Mi ćemo se ponašati kao da se ništa nije dogodilo, kao da je Koštunica rođen kao premijer i treba da umre kao premijer i sve drugo bi bilo neprirodno. Mi ćemo se ponašati kao da je Veljino ministarstvo za kapitalne investicije, koje je njegova izmišljotina, oduvek postojalo. Oni sprovode krstaški rat protiv zdravog razuma i čini mi se da su već mnoge ljude anestetizirali i ubedili da je to cena koju vredi platiti. Međutim, umesto da DSS tu

manu sa neba primi sa ogromnom zahvalnošću i samo kaže - Uh, izvukosmo se, oni umesto toga kažu - E ne, to nam nije dovoljno, nego hoćemo i ministra policije. A ja vam kažem, možemo o ovoj dosadašnjoj vladi da mislimo šta god hoćemo, ali ona jeste bila rezultat izbora iz 2004. godine i utoliko je bila legitimna. Ali sada bismo dobili vladu koja je suštinski politički nelegitimna, pre svega zahvaljujući mazohističkoj popustljivosti Demokratske stranke. Ako to dopustimo, onda svi imamo veliki problem, a nema ga Koštunica.

TEOFIL
PANČIĆ

Da li će Dragan Jočić ponovo biti ministar policije uopšte nije pitanje toga da li se nekome dopada njegova frizura ili to što je on obijao trafike. Radi se o tome da taj čovek za tri-četiri godine ministროvanja nije uhapsio Ratka Mladića, da ne idemo dalje od toga. Uprkos tome, Koštunica insistira da Dragan Jočić ostane ministar policije. Dakle, to je direktno prkošenje ne Briselu, nego meni i vama, direktno prkošenje interesima građana ove zemlje ili barem onih građana koji ipak misle da ova zemlja treba da ima evropsku budućnost i da su druge opcije obične tlapnje, iluzije i koještarije.

I oni koji su na vlasti i oponenti vlasti podjednako erotizuju mase pričama o tome da li je Pera uzeo ovo ili ono, ko šta mažnjava, ko će gde da ide za ambasadora. Kao da smo zaista kao država rešili sve svoje fundamentalne probleme. Je l' možete da zamislite proteste protiv desekularizacije Srbije? Nemojte mi reći da Srbija već godinama ne ide u desekularizaciju i klerikalizaciju. Izađe neka budala i kaže na televiziji - Nećemo da se odrekemo Kosova zbog Evrope, kao da je to neko realno pitanje, kao da je stvarno neko došao i rekao - Ej ljudi, hoćete li Kosovo ili u Evropu, odlučite se. To nas niko nije pitao, Kosovo uopšte nije u ponudi. U ponudi je samo Evropa, pa je hoćete ili nećete. Pravo pitanje je - Po čemu se vi, DS, razlikujete od DSS-a? Tađić ide uokolo i hvali se onim čime pametan čovek ne bi trebalo da se hvali, a to je da je saglasan sa Koštunicom u vezi sa Kosovom. Nemoj mi se hvaliti time. Tvrđite da je to glavno pitanje, da je to pitanje života ili smrti za Srbiju i pri tome tvrđite da ste po tom pitanju saglasni sto odsto. Pa super, napravite onda jedinstvenu Demokratsku stranku, kao što ste je imali 1990. godine. I čekaj, u čemu onda niste saglasni? Ne mislite da ministar policije treba da bude Jočić, nego treba da bude Šutanovac. Zašto? Zato što je Šutanovac šta, zet Miroslava Ilića? Pa daj mi važniji razlog.

Najnačelnije stvari su najkonkretnije stvari, najkonkretnije stvari su najbezveznije stvari. Dakle, mene ne zanima da li je Pera ili Đura veći lopov, mene zanima da li ova zemlja ide ka Evropskoj uniji ili ne ide, zato što je to jedina konkretna stvar, sve drugo je trućanje. Jedina konkretna stvar za moj život jeste to da li ću ja u dogledno vreme moći da živim iole slično onome kako živi moj kolega i prijatelj, ne u Engleskoj i Francuskoj - nego u Sloveniji. To je konkretna stvar, koja se tiče mog života. Mojim slovenačkim prijateljima ni za Ameriku nije potrebna viza, a kamoli za Evropsku uniju, čiji su član. I moje kolege tamo imaju prosečne plate dve hiljade evra. To je tema. A ako ti nemaš šta da jedeš celog dana, pa ti neko da koricu hleba, pa ti je i to bolje nego da nemaš ništa, to nije relevantan kriterijum za Evropu dvadeset prvog veka. Neću da bude bolje, hoću da bude dobro. Bilo je sasvim prirodno da za vreme Miloševića Opštinski sud u Lazarevcu pokrene postupak protiv Bila Klintona - Optuženi Bile Klintone, ustanite, i onda konstatuju - Odsutan. Takva forma nadrealnosti za vreme Miloševića je bila sasvim normalna, jer su ta vlast i ta država bile takve. Ali zar poenta 5. oktobra nije bila da se stvari sa glave postave na noge? To je bila poenta, ništa drugo, da stvari ponovo budu normalne, ništa više od toga. U ovoj zemlji nije strašno što smo mi siromašniji od ovog ili onog, pa normalno je da smo posle svega siromašniji i još dugo ćemo biti sirotinja, ali ono što nije normalno jeste da mi živimo u zemlji u kojoj se govori o izdajnicima, stranim plaćenicima, u kojoj ministri vlade koriste diskurs kao da je 1995. godine.

Danas slušam *Kažiprst* na Radiju B92 i Miloš Aligrudić napravi lapsus i kaže - Građanski savez, a onda kaže - Joj, sačuvaj bože. Kao da je ime satanino spomenuo, nekakav tamo Građanski savez. Dobro, koga je ubio Građanski savez, majku mu, je li nekoga ubio Građanski savez? I onda pola sata pričaju o tome šta ako propadne ova varijanta, pa što da ne, idemo sa radikalima u vlast. Radikali nisu sačuvaj bože, ali Građanski savez, koji više ne postoji, on jeste sačuvaj bože. Uz takvo stanje stvari, mi nemamo čemu da se nadamo.

SVETLANA LUKIĆ:

Govori Miša Marković, kolumnista lista Ekonomist.

MILOŠ MARKOVIĆ:

Gledao sam na televiziji šta se dešavalo po svetu 1. maja. Ako još išta znači, taj praznik bi morao mnogo više da vredi u zemljama u tranziji

ciji. Nije više Titovo vreme kada ljudi nisu otpušteni, kada se radilo osam sati, sa pravom na mesec dana godišnjeg odmora, nego se radi deset i dvanaest sati, subotom i nedeljom, radi se i s platom i bez plate, radi se i bez uplate doprinosa. Malo je neozbiljno praviti od tog praznika samo prigodnu feštu, koja ljudima služi da okrenu prase na Košutnjaku ili Adi Ciganliji. To dosta govori o snazi i ulozi sindikata ovde. Oni apsolutno ne postoje, to su organizacije za paradu koje ničemu ne služe, posebno ne svom članstvu. Privatizacija je pri kraju, a u mnogo slučajeva izvedena je na neprimeren način. Ne mislim samo na ono šta se desilo radnicima, mislim i na državu koja je time zaradila novac koji je stavila u budžet. Onda nam maše tim novcem i pokazuje građanima kako rastu rezerve, kako će se ulagati u škole i bolnice.

MILOŠ
MARKOVIĆ

Možda je jeres reći, ja razumem da je trebalo popraviti i sagraditi nove škole i bolnice, ali deo tog novca je morao da ode i u nešto što će sutra moći da ga vrati. Imam utisak da je sav taj novac prilično demagoški ulagan da bi se pokazalo kako se, eto, brine o građanima. Kada uložite u nešto što je posao, to se i ne vidi. Svako može da preseče onu traku i da kaže - Otvorili smo novi paviljon bolnice, renovirali smo školu i to mnogo lepše deluje kada se prikaže na televiziji, nego ako kažete - Pomogli smo nekome ko hoće da osnuje neku proizvodnju. Prvi maj je bio prilika da neko otvoreno kaže - U redu je, moje dete će ići u školu koja prokišnjava, ali pomozite mi da moja firma nastavi da radi, pa ću ja vama vratiti taj novac i svom detetu ću popraviti školu. U ovoj zemlji praktično niko ne radi, a onda se nije radilo za 1. maj i ljudi su čak spojili celu nedelju, i četvrtak i petak nakon 1. maja. Ostalo je onoliko ljudi koliko ih je ostalo da radi i ti ljudi moraju da na svojoj grbači vuku sve. Licemerno je tim ljudima pričati kako je problem ove zemlje u tome što se ne radi. Problem ove zemlje je u tome što nema posla, problem ove zemlje je što nezaposleni nemaju perspektivu da se zaposle. A oni nam kažu - Mi još nismo shvatili da u ovoj zemlji mora da se radi. Kako nismo shvatili? Nema šta da se shvati, došao je gazda i rekao je - Danas radite do šest ili do osam uveče, tu nema šta da se shvata, može da se gundā, ali nema šta da se shvata. Postoji još jedna podmetačina, kada se kaže ljudima - Radite više, ne radite dovoljno i zato vam nije dobro. Nije mi dobro pre svega, čoveče, zbog tebe koji mi to pričaš, ti ne umeš da vodiš ovu zemlju, ti nemaš pojma o tome. Ko je danas najnezaposleniji i najmanje radi? - Skupštinski poslanici. A oni kažu - Treba da se radi. Majke ti, neko došao mrtav s posla, uključio televizor, a onaj mu odande priča - Treba više da se radi. Pa nosi se, stvarno.

Kakva je razlika između ove vlade koja sebe zove tehničkom i eventualne vlade koja bi bila ista takva, ali u kojoj bi učestvovala demokrate? Kada čovek pogleda stranke koje pokušavaju to da naprave, pa to je potpuna katastrofa. Ući će Demokratska stranka koja je izbeljena, isprana, oprana od svake fleke, ali su oprani i od svake energije, volje, pameti, bilo čega. Oni su jednostavno oprani, kao da ih je neko stavio u varikinu. DSS je opet najcrnja pojava na političkoj sceni kod nas, verovatno gora i od radikala. Kad čovek pogleda tu vertikalu: Koštunica, pa Aligrudić, žali bože prezimena, pa Stojković, to su ljudi koji ništa ne znaju, a voleli bi i trude se da budu cinici. Da bi čovek bio cinik, za to treba imati pokriće. G17 plus pokazuje neku volju i energiju, čak i neko znanje, ali oni su, što bi deca rekla, k'o slon u staklarskoj radnji. Bog otac zna da li je od onoga što oni rade veća korist ili šteta. Ne vidim da bi ijedna od te tri stranke bila iole korisna za ovu zemlju.

Vrlo brzo su se dogovorili da Koštunica bude premijer, ali se uporno peganjaju ko će uzeti resor policije. Ako se oni otimaju o resor policije, to znači da je policija i dalje jaka u ovoj zemlji, kao i razne obaveštajne službe, i da je mnogo važno ko će ih kontrolisati. Ne bih imao ništa protiv da neko hoće da preuzme kontrolu nad njima da bi ih doveo u red, ali jasno je da nije tako. Doći će neko ko će da se prikači tamo i da koristi moć, uticaj koji sve te službe i danas imaju. Verujem da je i policiji i obaveštajnim službama svejedno ko će im doći za šefa, jer će oni raditi apsolutno isto kao što su i do sada. Bilo ko iz ove tri stranke da im dođe za šefa neće dovesti tu moć u pitanje i oni će nastaviti da rade onako kako su radili, u svom interesu i u interesu raznih svojih sponzora, za koje mi kao obični ljudi i ne znamo ko su, gde su, šta su, ni zašto su. Veliko je pitanje šta će se kada izvući iz neke arhive i onda kontrola nad policijom i sudstvom postaje pitanje nečijeg života i sudbine - Možemo te izvući, a i ne moramo. Tako da taj čovek ne može da ima veliki uticaj na policiju, na obaveštajne službe, na sudstvo, ali makar može kao njihov šef da spreči da se o njemu ili njegovim stranačkim kolegama izvuče neka neprijatna stvar, koja bi morala i sudski da se goni. To je neka vrsta defanzivne pozicije svih koji hoće da dođu na ta mesta, a ne ofanzivne i daleko smo od toga da neko hoće da dođe i sredi te službe. Lakše je kontrolisati sve to kad imaš svog čoveka ili si sam na čelu takve službe, nego ako svakog dana treba da uzmeš novine, a i novine su nečije, pa svakog jutra ustaneš i drhtiš da li su oni rešili da te provale ili još nisu.

Ja ne znam kako ti ljudi uspevaju da kontrolišu sva mesta na koja stranke računaju. U pitanju su hiljade mesta i divim se onom ko uspe da razmeni upravnika škole za upravnika pozorišta, upravnika pozorišta za upravnika muzeja, na toj računici. Nemam dobro mišljenje o njihovim intelektualnim sposobnostima, ali ako oni uspevaju da kontrolišu hiljade tih papirića koji stoje na stolu, pa - evo tebi ovo, evo meni ono, svaka im čast kako uspevaju to da urade. Čovek ne zna tačno ni kako treba da ih uklanja, ako uopšte ima šanse da ih ukloni. Da li da ih uklanja od glave ili je možda bolje odozdo, ma kako to izgledalo beznačajno. Kada o tome pitate ljude na ulici, oni imaju običaj da kažu - Mene uopšte ne interesuje ta visoka politika, meni je važno kako živim, da mi bude bolje, da autobusi idu na vreme. Onda izađu na izbore i imaju svoju stranku i raduju se ako njihova stranka ulazi u parlament i očekuju da im se to nekako vrati. Pa neće da ti se vrati, čoveče. Taj kojeg si izglasao ne zna ni da ti postojiš. Da li neko zaista veruje da će da izađe poslanik u skupštini Srbije i da kaže - Slušajte ljudi, takse za pijačne tezge su mnogo velike? Ma kakvi, svako od njih vodi visoku politiku - Ne damo Kosovo, ne damo Mladića ili damo Kosovo, damo Mladića. On je poslanik, on je ugledni gospodin, neće on da se bakće našim problemima.

MILOŠ
MARKOVIĆ

Mi živimo u potpuno paralelnim svetovima. Glup je izraz - društvo se raslojilo. Kada se kaže - raslojilo, podrazumeva se materijalno raslojavanje. Dobro, društva koja su stvarno demokratska su raslojena i materijalno, ali nije to suština stvari. Suština stvari je što ta dva sveta kod nas žive u dve različite zemlje. U jednoj živimo ti i ja svakodnevno idući na posao, u radnju, do bioskopa. U drugoj su ljudi koji sve znaju, na sve utiču, o svemu odlučuju. I oni nam kažu - Idi ti slobodno na posao, u radnju, u bioskop, nema problema. Samo ako bi izbili masovni nemiri oni bi se zabrinuli za to šta se dešava sa ovim našim svetom. Dok se ništa ne dešava, sve je u redu, nema problema. Oni se najviše tuku između sebe, jer tu hvataju moć, a izbori, pa dobro, neko će već da dobije izbore, neka izađe sirotinja raja, pa neka glasa za ove ili one. Pogledajte ljude koji su svoje kapitale napravili pod Miloševićem, koje niko posle toga nije dirao. Kada je Karić postao problem? Onda kada je Dinkić postavio to pitanje. A to što pre nije moglo da se uđe u kafanu, a da ljudi ne pričaju - Karići su lopovi, to se nikoga nije ticalo. Dakle, morao je neko moćan da postavi to pitanje da bi se napravila frka. Javnost se ovde svela na kafanske priče, priče po autobusima, priče penzionera po parkovima.

Sinoć sam slučajno gledao na televiziji emisiju o godišnjici prekida pregovora, pa sam opet video onaj snimak kada su ga prepali na slavi i kada je on nagrdio novinare da se to ne pita na slavi, a pre toga je rekao - Ne brinite, sve je u redu. I kada je Tadić obećavao da će to da se sredi za deset dana. Prošlo je godinu dana i ljudi toga ne mogu da budu svesni zato što ni jednoga trenutka nisu videli kakva je uopšte korist od pridruženja Evropskoj uniji. Pretpostavljam da se niko nije potresao ni sinoć zbog informacije da je u ovom periodu u odnosu na isti period prošle godine u zemlju ušla svega četvrtina ili petina stranog kapitala. Ljudima niko ne objašnjava šta to znači, da je zahvaljujući tom novcu prošle godine otvoreno toliko radnih mesta, a ove godine nijedno zato što tog novca nema. Opet ostajemo na nivou paralelnih svetova. Mnogo puta se u tim ozbiljnim zemljama javnost podigla zato što se novac iz poreza davao za nešto sa čim ta javnost nije saglasna. Mi smo dobili one japanske autobuse i Japanci sede tu i gledaju da li su ti autobusi svakog jutra čisti. Zašto? Pa kažu - Nisu naši poreski obveznici džabe dali novac, mi vam nismo poklonili autobuse da biste ih vi upropastili za mesec dana.

Jako je čudna i iritantna ta naša nadmenost, kada znamo da smo niko i ništa u svetu. Tražimo od Rusa da nas podrže u vezi sa Kosovom, ali ne dolazi u obzir da nas oni uslovljavaju svojim ekonomskim povlasticama ovde. Pa čekaj, čoveče, sve košta na ovom svetu. Mi Evropskoj uniji i Americi kažemo - 'Ajde, ljudi, dolazite, potrebne su nam investicije, a onda nagrdimo jadnog Cobela. Mi delimo packe, postavljamo zahteve, ništa nismo spremni da damo, ništa nismo spremni da uradimo. Da, i ta priča - Mi smo ispunili sve uslove. Pa kako smo ispunili sve uslove? Ne, ispunili smo sve uslove, ali oni nas mrze. Kod nas postoji priča kako su Crnogorci Rusima prodali celu obalu, a nezavisnost dobili od Amerikanaca. Čekaj, stani, majke ti, kako su to oni pomirili Amerikance i Ruse? Rusima su navodno sve prodali, a Amerikanci im obezbedili nezavisnost. Ideš, teraš svoje i kada ga ne isteraš, onda te neko mrzi. On ti je kriv u životu, zbog njega kao nešto nisi uspeo, on ti je doveo Miloševića, uveo ti sankcije. Vrlo dobro se zna zašto ti je uveo sankcije. Neverovatno je što ne pristajemo da priznamo da u nečemu nismo u pravu. Pre nego što je iko razmatrao Ahtisarijev plan, nego je tek rečeno da je gotov, Koštunica je rekao - Mi smo izašli sa jakim i neodbranljivim argumentima. Čekaj, kako su neodbranljivi? To znači da ne mogu da se brane. Valjda odbranljivi, neoborivi, tako nešto, to je već i jezički glupost. Posle pet dana Ahtisarijev plan je propao i mi smo ubeđeni da je to tačno. Ubeđeni smo i

da smo ispunili sve uslove Evropske unije. Sutra ćemo možda da kažemo da smo ispunili i sve uslove Haškog tribunala. Kako smo ispunili? Pa ispunili smo, svakoga koga smo našli predali smo, a koga nismo našli ne možemo da predamo, prema tome, ne znamo šta još tražite od nas. To je kao da čovek igra fudbal, pa kaže - Dao sam sve od sebe, ja ne mogu da izgubim. Pa izgubio si, čoveče, popio si pet golova. A ne, to se ne važi, ja sam dao sve od sebe.

MILOŠ
MARKOVIĆ

U vesti da smo ispunili sve uslove za ulazak u Evropsku uniju stajalo je i to da smo ih ispunili više nego Bugarska i Rumunija, koje ulaze u Evropsku uniju. Pa kakav je to bezobrazluk? Oni kao vole Bugare i Rumune, a nas Srbe ne mogu da vide očima. Samo čekam da se, kada jednog dana Rusi i Ameri zarate, sretnu baš na Kosovu polju, jer i to bi moralo preko Srbije da se prelomi. Zašto bi iko išta prelamao preko Srbije? Ako bi sada na ulici pitali kojeg naroda ima najviše na Balkanu, osamdeset odsto ljudi bi reklo - Srba, normalno. Gledam pre neki dan kviz i pitanje je kojim slovenskim jezikom govori najviše ljudi, a tip 'ladno kaže - Srpskim. Tu nije u pitanju neznanje nego umišljenost da smo mi neka sila, pa ako se naljutimo, ne dao bog, kakva Al Kaida, mi ćemo razbiti sve. Ne damo teritoriju, a šta će ti teritorija, ne možeš ni ovo malo što ti je ostalo da izdržavaš, ne znaš šta ćeš ni sa ovim ljudima, a kamoli sa još dva miliona Albanaca. E, ali mi moramo da budemo gazde, bez toga ne ide, tu mora da se zavede red. I valjda još od onog kosovskog mita i Vuka Brankovića neko mora da bude kriv. Nismo mi bili slabiji, mi bismo 'ladno dobili Kosovsku bitku, zvona crkve Notrdam su već zvonila da smo mi pobedili, kad dođe onaj Vuk Branković i zeznu stvar.

Imam problem sa ljudima ovde. Kažu mi - Kako možeš sa svim da se zezaš? A što bih ja bio zabrinut za nešto na šta ne mogu da utičem? Ja ne mogu da rešavam svetske krize, ne mogu da rešavam ni situaciju ovde i šta mi je ostalo? Ostalo mi je da se zezam s tim. Prtljaš po ovom svetu, ne znaš da li ćeš sutra da ustaneš, pa hoćeš li da umreš besan i ljut? Pa nemoj, bolje da si se sinoć smejaš i zezao, pa ako ti se nešto desi noćas ili sutra ujutru, bar si takav otišao, a ne besan i ljut. Nema svrhe. Pokušavam da stvari prolaze pored mene. Kao u boksu, imaš one koji su fajteri pa udaraju, a imaš one koji samo eskiviraju udarce, pa ako stigne nekad i on da udari, dobro je, ali pre se trudi da eskivira. E ja sam ovaj drugi, trudim se da eskiviram. Šta god se desilo, dobro je. I onda me ljudi zbog toga napadaju. Ama, pustite me, ljudi, ne znam ni sam sa sobom šta ću, šta ću sad ja da ispravljam krive Dri-

ne? Ne, stvarno više nisam za to. Meni je televizor uključen samo za to što imam slabo osvetljenje u sobi, pa da mi nešto svetli i da bi mi, čisto zabave radi, promicale neke slike. To ti je kao u fudbalu, važan je rezultat, a kako se igralo manje je važno. Navijam za *Zvezdu* i *Zvezda* je juče igrala protiv *Bežanije* koja je postala veliki klub. I gubi *Zvezda* sa 2:0. Ma, rekoh, ja ovo ne mogu da gledam i isključim. Utakmica je počela u 17,00, u 18,45 bi trebalo da bude kraj. Uključim u 18.45, 4:2 za *Zvezdu*. Odlično, rezultat me interesuje, posle ću da pogledam kako su pali golovi, ali da gledam dok se oni muče, dok se natežu, ne pada mi na pamet.

SVETLANA LUKIĆ:

Bio je ovo Miša Marković, a sada ljuti, mladi čovek, pisac Marko Vidojković.

MARKO VIDOJKOVIĆ:

Zaboravio sam i kada su bili izbori. Ne bi me čudilo da su se DS, DSS i G17 još pre izbora dogovorili da će oni da sastave vladu. I onda mesecima prolazimo kroz bezobrazno, petparačko sranje. *Blic* je jedno vreme, iz broja u broj, prenosio do detalja kako su se raspodeljivala ministarstva, ko je optirao za koga. I sad čekaj, je l' tebe zajebava *Blic* ili te zajebava taj što tamo pregovara, a u stvari ne pregovara ili su oni stvarno toliki retardi da su u jednom trenutku pregovarali, pa su se onda pokačili, pa onda hajde da vidimo šta će da bude s Kosovom, pa hajde opet malo da pregovaramo ili je sve to igra za nas, debile? Ja ipak mislim da je to igra za nas, debile, jer ne verujem da je neko toliki retard da će pet meseci da se dogovara i da će na kraju da se dogovori. I danas sam opet čuo jednu od tih čuvenih vesti, kako će danas da bude objavljen dogovor o konačnom sastavljanju vlade. Jebe mi se, eto, to je sve što imam da im kažem.

Ako vladu opet prave DS, DSS i G17 i Koštunjavi će da bude premijer, dobro jebote, sve smo to znali i pre, zašto smo morali da izgubimo još maltene celu godinu dok oni ne skupe muda da naprave tu vladu? Zbog Kosova? E, ako je zbog Kosova, onda nisam siguran da će ta vlada nešto da im znači, jer šta ako oni naprave vladu do roka, a ne reši se pitanje Kosova, šta to znači? To znači da smo opet izgubili bez veze nekoliko meseci, da su oni taktizirali nadajući se da će problem Kosova nekako da se reši, bez potrebe da se oni u to bilo kako mešaju kao vlada. I pošto rešenje statusa Kosova ne zavisi samo od vlade

Srbije i srpskih političkih aktera, nego mnogo više od nekih drugih faktora, mi smo se našli u situaciji da, ako se vlada u narednih desetak dana ne sastavi, imamo nove izbore.

Maštao sam pre neki dan gledajući Ligu šampiona sa ortacima kako bi izgledalo da sada budu novi izbori, šta bi bilo kad bi bilo. Padne meni na pamet sledeća stvar, kad bi se desilo da se raspišu novi parlamentarni izbori, šta bi bilo jedino normalno što bi moglo da se uradi da bi ti izbori uspeali? Ono što ti se logički nameće jeste da se, naravno, sva krivica svali na Koštunjavog zato što vlada nije sastavljena, jer evidentno je da je sva krivica na njemu, i ako vlada ne bi bila sastavljena i ako bude ovakva drljava. To je, naravno, krivica tog čoveka, i krivica ovih beskičmenjaka iz DS-a koji će da pristanu da Koštunica ponovo bude premijer. U svakom slučaju, za nove izbore nam je potrebna koalicija DS-a, LDP-a i manjinskih stranaka uz široku podršku nevladinih organizacija i javnih ličnosti. Džabu za presudne izbore koji će konačno da nas povedu ka Evropskoj uniji. Znači, već viđen scenario, mi sve radimo po već viđenim scenarijima, pa zašto ne bismo imali ponovo i scenario od 24. septembra 2000. godine? To jeste prirodno takva situacija, zaista mislim da DSS u ovom trenutku nezadrživo koči ovu zemlju na putu ka bilo kakvom napretku. Situacija je očigledno takva da postoji jedna budala koja sve kvari i zašto ti ne bi rekao - Čoveče, mi zbog ovoga nismo mogli da se dogovorimo, zbog ovoga smo izgubili još jednu godinu? Ponovo imamo situaciju kao pre sedam godina, imamo - biti ili ne biti, veliki i jak korpus koji ide na to da uzme više od polovine mesta u parlamentu i kada bi ovi iskulirali da ne iskopaju oči jedni drugima do izbora i malo posle, mislim da bi takva koalicija imala i podršku u nevladinom sektoru i podršku građana. I konačno bi postojao jasan korpus koji ide negde, a to je ono što u ovom trenutku nama najviše nedostaje - jasan korpus koji nekud ide.

Iskoristi to što je Koštunica takav kakav je, pa jebote, napravi korpus protiv toga, koji je sigurno jači od njega i koji će da ga porazi na tim izborima. Možda će radikali uzeti nešto malo više, ali ako je to cena da Koštunjavi bude marginalizovan i da ovi drugi uzmu više od pola, onda ta cena i nije toliko velika. Meni se okreće želudac od situacije iz 2001. godine, kada ovi sede u vladi i konstantno ucenjuju i nešto drve. I sad mi sedimo i maštamo o tim stvarima i sve nam to izgleda užasno realno i jebote, zašto njima to ne padne na pamet? Zato što su se očigledno već dogovorili i džabe nama što mi znamo šta bi bilo pra-

MARKO
VIDOJKOVIĆ

vo rešenje za nas, kada oni znaju šta je najbolje rešenje za njih, a ne za nas.

Ovo što se dešava sad je stvarno neverovatno, jedino je bedak što nema nikog da dođe da ga nalupa po ušima zbog toga, zato što kenjanje o legalizmu sada pada u vodu, jer ovo je hajdučko upravljanje državom. Ko o čemu, kurva o poštenju i čim ti toliko pričaš o legalizmu, čim ti toliko grakćeš, naravno da ćeš na kraju da se dovedeš u poziciju da bez parlamenta upravljaš novcem građana ove zemlje. Zato što si bio vlada, a sad si tehnička vlada, ti ćeš da odlučuješ gde će da idu moje pare. Situacija u kojoj nemaju panduraciju, nemaju oružje stvarno otvara mogućnost da svako sebe zamisli kao svog gazdu, vlast ti daje najgori mogući primer loše vrste anarhije. I onda on može da ti proda priču da je on, eto, da bi spasao državu odlučio kako će da se usmeravaju pare, jer nema budžeta i neophodno je privremeno finansiranje. Eto, oni su uzeli na sebe taj teret da možda malo i ne budu legalisti, ali oni su to učinili za naše dobro. Prestali su da budu legalisti samo zato da bi nekako funkcionisala naša draga, mila zemlja. To je toliko pokvareno da nemam reči, toliko očigledno da kada pričam o tome izgledam sebi kao retard zato što pričam o stvarima koje su potpuno očigledne. Izgledam sebi kao retard što samo pričam o tome, a nisam na ulici sa hiljadama ljudi sa motkama.

Nama zaista treba prosvećeni apsolutizam da bismo ušli u demokratiju. Prvo treba da naučiš šta je demokratija nekoga ko je navikao na autokratska društva. Mi imamo jako kratku tradiciju demokratije i pre Drugog svetskog rata i u devetnaestom veku, sve je to bilo po nekoliko godina i odmah se ulazilo u novu diktaturu i u novo sranje. Sramota je za ovaj narod da mu je na početku dvadeset prvog veka potreban prosvećeni apsolutizam, ali tako je. Prosvećeni apsolutizam se sada zove kapitalizam, tako da će neko da bude prosvećen na taj način što će da se rasproda cela zemlja i onda će biti malo kasno za bilo kakvo prosvećivanje, jer će onda kapital kao i svugde u svetu da ti upravlja državom. Mi i Turci tu ne možemo da se poredimo, oni su mnogo napredniji od nas, jer mi smo još u situaciji bivše sile koja je izgubila ratove, ali i dalje pokušava da to ne prizna. Očigledno pokušavamo da dokažemo nekome, a pre svega sebi, da smo još sila, a sve dok se stvari štimuju tako da je bitno ko je sila i protiv koga si i za koga si, i koga mrziš - ne može da bude dobro. Nikada ne smeš da sveđeš stvar na to da smo mi, jebote, ipak potencijalno jači od Hrvata i jao, kada ne bi bilo ovih stranaca, mi bismo mogli da jebemo majku

svim Šiptarima na Kosovu. Ma samo da nije međunarodne zajednice, sravnili bi ceo Sandžak sa zemljom zbog tih vehabija. Sve dok postoji takav kompleksaški momenat, a očigledno je da postoji, nama ne može da bude bolje, jer je situacija na terenu potpuno drugačija.

Mi smo uvek srljali u to da ćemo vrlo rado da ratujemo i uvek za istu stvar i uvek iz istog tripa da smo mi najjača i vodeća sila u regionu. Pa to se više ne pokazuje tako što se naoružavaš i zvečkaš oružjem i maštaš o tome kako ćeš da osvajaš druge zemlje, nego se to već šezdeset godina u svetu radi tako što ćeš da praviš najbolje automobile ili ćeš da imaš najbolje fabrike - i lupetam sad naravno - ili najjaču poljoprivredu ili otkud znam. Tako se meri snaga danas u svetu, a ne tako što ćemo da izbrojimo koliko imamo pušaka. Makar imali dvadeset atomskih bombi, možemo samo da ih sebi nabijemo u dupe, jer pre nego što pomislimo da ih upotrebimo, neko će se već naći da nas izroka, pa će one da puknu ovde kod nas. Toliko je debilna situacija u kojoj smo da ne vidim kako neko može da mašta o nekom novom sranju. Uvek se nađemo u situaciji da je svima jako zgodno rešenje da ispadne neko sranje, i Albancima i nama, a bogami i međunarodnoj zajednici. Kada su svi umrtvljeni jako je teško doći do bilo kakvog kompromisa, a ako nekoj budali padne na pamet da uleti u neko srpsko selo i izmasakrira ne znam koliko ljudi ili nekoj drugoj budali padne na pamet da dovuče ne znam koliko naoružanih ludaka i da ode u bosansku mahalalu da naprave neko sranje, odmah se drugačije postavljaju stvari. Ovde se uvek situacija menjala tako što ispadne neko sranje, čak je i 5. oktobra bilo neko sranje. Sve je neko sranje. Mora da se desi neki incident da bi se situacija preokrenula ili pomerila. E, mene je sada strah da se to ne desi na Kosovu i mislim da ova vlada žrtvuje te Srbe tamo svesno, možda razmišljajući da će tamo nekom nešto da se desi. To je RTS princip, neko je znao da će možda neko tamo da zvizne raketu, ali je iskulirao iz marketinških razloga. Samo nekoj budali padne na pamet da misli da će nešto da dobije tako što će da izrešeta srpsku kuću ili da baci bombu ili da zvekne manastir i ti to znaš ili očekuješ, ali čutiš, kuliraš, jer ti odgovara da neko naš tamo bude ubijen da bi ti imao bolju pregovaračku poziciju za Kosovo. Pa jebem ti ja mater.

Mi smo jači, mi smo Srbi, mi ćemo šta? Šta je na kraju ostalo od Srbije? Srbija je na kraju ono što ostane od nečeg što si ti umislio da postoji. To je ono što ostane kad se okruni Slovenija, kad se okruni Hrvatska, kad se okruni Republika Srpska Krajina, kad se okruni Repu-

MARKO
VIDOJKOVIĆ

blika Srpska, kad se okruni ostatak Bosne i Hercegovine, kad se okruni Crna Gora, kad se okruni Makedonija, kad se okruni Kosovo. Rezultati takve politike jasno se vide na srpskom narodu, tako što je tog naroda sve manje i on sve lošije živi i sve više se pretvara u senku, koja više ne može normalno ni da nosi to srpsko ime. Ja bih najviše voleo kada bi se neki Hrvat ili Bošnjak ili Albanac koji živi u Srbiji ponosio time što je iz Srbije, a to je sada misaona imenica, jer ja kapiram da je sve njih sramota što su odavde. I mene je sramota, jebo-te, što sam iz Srbije, a kamoli nekog drugog. Mene je sramota što sam iz Srbije koja počiva na takvim načelima i koja će u takvim načelima i da umre, i kao zemlja i kao narod, ako se ovako bude nastavilo. Ponavljam u *Peščaniku* kao papagaj da znam da sam mnogo veći patriota od ludaka kome je mnogo lakše da dođe i da kaže - Ma sve je to masonsko-jevrejsko-šiptarsko-ustaška zavera protiv srpskog naroda i mi smo najveći carevi, a oni ostali nek puše. Kada bude smak sveta, Bog će nas se setiti i njima će da jebe majku. Dobro, možda će svima da jebe majku, ali nama će sigurno malo manje nego njima, jer Bog nas voli. Čak ni Bog ne funkcioniše tako, iako ja ne mislim da postoji, ali i da postoji, siguran sam da ne funkcioniše po tom debilnom principu, koji su neki ludaci odavde utripovali.

Kada gledaš fudbalsku utakmicu i navijaš za jedan tim, izgleda ti kao da taj tim može da pobedi, jer ti se čini da je taj tim jači, a možda samo navijaš i nisi realan. Isto tako ja sebe posmatram u odnosu prema Demokratskoj stranci, jer kada bih počeo da gledam realno šta je Demokratska stranka radila i kako se ponašala od Dindićeve smrti do danas, verovatno se ne bih usudio da o njima uopšte razmišljam. I verovatno bih nekoliko puta pljunuo sebe zbog toga što sam uporno glasao za njih sve ove godine, ali ja uvek nekako gledam taj potencijal i mislim da potencijal ipak treba podržati, a ne urušavati. Ako ostane-mo i bez potencijala, šta smo napravili? Znam mnogo ljudi iz Demokratske stranke, znam da mnogo ljudi ima sličnu ideju i da bi mnogo ljudi volelo da se takvo nešto desi, ali očigledno da na onom nivou na kojem se odlučuje o tim stvarima nije tako dogovoreno.

Izgleda da će vrh Demokratske stranke da ispoštuje neki dil koji je napravio sa Koštunjavim, iako bi u ovom trenutku bilo šmekerski da ga zajebu - Ne, izvini, ali zajebali smo te, ostani ti sad sam sa svojom tehničkom vladom i vladaj kao idiot i imaj one kretene za ministre, a mi ćemo da napravimo korpus koji će stvarno biti usmeren samo prema tome da se ide ka Evropskoj uniji. I onda mali Marko Vidojković

mašta o korpusu koji čine DS, LDP, manjinske stranke, nevladine organizacije i pojedinci. Kada bi se napravio tako veliki korpus, sa tako jasnom idejom, iako stvarno izbegavam da stajem iza bilo kakvih političkih sranja, stao bih iza njega. Ja ne mislim da je nova vlada Vojislava Koštunice sa pola DS-ovih ministarstava dobro rešenje za Srbiju. Oni će i dalje da dele ministarstva kao feude i naravno da će sistem vrednosti ostati isti kao i do sada. Dođite da vidite ovo naše, nije uopšte loše - tako ja zamišljam DSS kako pregovara. Uopšte nije tako loše, vama ovo ministarstvo, nama ono ministarstvo i kada krene lova da pristize, videćete da to u stvari uopšte nije tako loše, jer to je kul lova. To da se oni dele i da dele jedni drugima posede po zemlji kroz ministarstva, naravno da nije normalno, ali kod DSS-a očigledno nema druge, oni su usvojili taj princip vlasti - Ja sam vlastan za svoje ministarstvo, nemoj da mi se mešaš, ti budi za svoje, a Koštunjavij odgovara za Kosovo i bavi se samo Kosovom.

MARKO
VIDOJKOVIĆ

Voleo bih kada se ovakva vlada, kakva je na pomolu, ne bi desila i obožavao bih kada bi bili izbori na kojima bi ceo i pod navodima pravi demokratski korpus stajao s jedne strane, a DSS, Nova Srbija i radikali i SPS sa druge strane. I da onda vidimo zapravo šta Srbija hoće, jer ne možeš ti ovako da meriš šta Srbija hoće, kada Srbije ne zna za šta tačno treba da se opredeli, jer ne vidi jasnu razliku između DS-a, DSS-a i radikala i SPS-a. Jedini način da ta razlika postane jasna jeste da se ideološki podele ti korpusi. Ja mislim da su oni već ideološki podeljeni, ali jebiga, vrh Demokratske stranke je rešio da uđe u priču sa ustavom i u priču sa Kosovom. Voleo bih da neko od njih kaže - Ljudi, mi smo ušli u priču sa ustavom i Kosovom da bismo pokazali kakav je Koštunica. Sve smo pokušali i dali smo legitimitet manjinskoj vladi Vojislava Koštunice, sve vreme sa njom pregovarali i pravili dogovore, ali oni se toga ne drže. Mi to više ne možemo da trpimo i mi ćemo sada da idemo na nove izbore, i na svim nivoima ako treba, da bismo, eto, pokazali da nas ima pedeset odsto plus jedan, ali zaista, koji jesmo za to da ova zemlja bude normalna i da ljudi normalno žive i da idu ka Evropskoj uniji i da se više završi sa bilo kakvim retrogradnim sranjem. Ali što je babi mило, to joj se i snilo, ja sam toga duboko svestan. Ovo o čemu ja i mnogi ljudi maštamo je daleko od realnosti.

Šta ako su Tadić i Koštunica sedeli na nekoj tajnoj večeri i napravili dil, koji su potpisali svojom krvlju, da će oni napraviti vladu u kojoj će Koštunica biti premijer, a DS imati jedanaest ministarstava, a ovi ostali deset? Šta ako je to tako izgledalo? Možda su žrtvovali i neke

mlade device u tom ritualu, mi nemamo pojma šta je dil. Ne bih se zaista usudio da ulazim u prognoziranje, jer i manjinska vlada Vojislava Koštunice je nekako funkcionisala. Onda se iscedila, bez obzira na pomoć odvratnog SPS-a, pa je počela da funkcioniše sama od sebe i sve druge institucije su prestale da postoje na organizovani način. Eto, oni su banda koja ima panduraciju i eto, oni su rešili da vladaju zemljom. Zašto? - Zato. Zašto? - Zato. Takvu hajdučiju odavno nisam video. Ne mogu da verujem da smo mi kolektivno u situaciji da treba neko da nam zada završni udarac da bismo se konačno smirili i iskulirali. Zar nije završni udarac bio 1999. godine, zar nije završni udarac bio 5. oktobar? Toliko završnih udaraca i zar je moguće da taj leš velikosrpsstva ne može da se upokoji i da mi počnemo da funkcionišemo normalno, a ne više u odvratnim tripovima? Ubeđen sam, šta god da se desi, velikosrpski mit će nestati. I što se više kurčimo, on će pre nestati. Kao što sam sa sladostrašćem gledao kako udaraju tomahavci u zgrade MUP-a, pa onda u zgradu CK, pa u zgradu Generalštaba, sa istom jačinom ću znati da sam bio u pravu kada neko bude najebavao zato što se ponovo upecao na istu udicu.

Jednom je u špici *Peščanika* bilo kako ja pričam da ako Ulemek hoće da ode iz zatvora, on može da ode iz zatvora. Ja ne mislim da je Legija supermen, nego samo mislim da jednostavno postoji više ljudi koji vole Legiju nego Đinđića. Ne samo u Centralnom zatvoru, ne samo u vladi Srbije, nego i u Srbiji. Jednostavno, on ima takvo zaleđe da, kada bi mu palo na pamet da zapali iz zatvora, našlo bi se načina kako da se to i desi. Na njega se bese i oni krezubi retardi sa kvantaške pijace koji švercuju paprike, a nose majice sa vukom JSO. Čitao sam malo neke Legijine knjige, da vidim kakav je kolega, i zaključio sam da on kao pisac još nije postao iskren pred sobom. Kada čitaš *Judu*, njegovo poslednje delo, ti jasno vidiš da je to Legija koji iz sudnice piše roman, da bi po ko zna koji put nešto pokazao i dokazao, a ni sam, jadničak, ne zna šta, zato što se talio i sa Đikijem, zato što se talio i sa ovima i zato što je organizovao ubistvo Đinđića, zato što je došao ovima tamo pa se opet talio. Nisam siguran, ali mislim da je on debelo zajeban u celoj toj priči. Ipak je on na robiji, iako sam čuo priče da vikendom izlazi iz zatvora. Ovde nema nijedne stvari koja mi izgleda nemoguća. Ja bih voleo kada bi on posle desetak godina zatvora seo i napisao neki roman. E, voleo bih da vidim kakav bi on roman napisao posle deset godina u zatvoru, zato što mislim da bismo svašta tu imali da pročitamo. I sve vreme me proces za ubistvo Zorana Đinđića podseća na one čuvene Čovićeve izjave - Zna onaj koji je bio tamo na šta

ja mislim. Neko nešto aludira i kao upire prstom i sad svi mi kao znamo na koga, a niko to ne izgovara glasno. I onda se pojavio Srđa Popović, koji je konačno počeo da to izgovara glasno. Nije optuživao, nego je samo pitao - Čekaj, zašto ne dođe ovaj da objasni to, zašto ne dođe onaj da objasni ono, gde su transkripti, zašto konačno nismo čuli i videli transkripte Bagzijeve razgovora? Sve to toliko govori da stvar toliko nije čista, da su u fazonu, jebote, ne smem time ni da se bavim, ne smem o tome ni da razmišljam, jer tu ima toliko prljavštine. Daj da bar ostanu u zatvoru svi koji su u zatvoru i da se nadamo da će neko da uhapsi još ovih nekoliko koji su ostali van zatvora i da tu bar legne priča, pošto je očigledno da je politička pozadina prljava i nepristupačna.

MARKO
VIDOJKOVIĆ

Mi možemo samo da se uhvatimo za uši i da igramo. U tom perverznom trouglu: Đinđićeve vlade, Koštuničine buduće vlade i Zemunskog klana, Đinđić je platio glavom pokušaj da hendluje nešto što je očigledno jako teško hendlovati. A ja, jebote, i dalje sem Đinđića ne vidim nikog drugog ko bi mi ulivao poverenje da je dovoljno sposoban da može sam da hendluje te stvari. Kada bez pomoći drugih ljudi probaš time da igraš i kada naletiš na ljude kao što su Ulemek ili Šip-tar ili Kum, vrlo je lako da ti se desi ono što se Đinđiću desilo 12. marta 2003. godine, zato što je ceo sistem i dalje ostao isti. Nemaš muriju i sam si na vetrometini sa svojim telohraniteljima a i tvoji saveznici su se malo sklonili da ti ipak budeš sam na vetrometini i najlakše je da ti popiješ metak. E, onda ćeš na kraju da popiješ metak. I svaki put kada vidim Legiju, ja moram da premotam ceo film od početka i da skontam kako su i ti besprizornici, ubice, opet bili samo oruđe u nečijim rukama. I upravo to postaje očigledno iz onoga o čemu priča Srđa Popović. I sve to mi znamo i mogu sad ja da pretpostavljam da su oni bili oruđe u rukama Vojislava Koštunice ili Radeta Bulatovića ili Ace Tomića ili nekoga iz inostranstva. Ali nemam dovoljno informacija i mogu samo da poludim od toga, jer znam da je Zoran Đinđić mrtav i da ga ništa neće vratiti i to je najveća nesreća za ovu zemlju. A svi ostali su za to krivi i svi smo mi krivi na neki način što je Đinđić mrtav, svi mi, počev od Legije, pa bukvalno do mene.

A sada, jebem li ga, da li će on biti osuđen, neće biti osuđen, pobeći će, neće pobeći iz zatvora. Meni to nije proces stoleća. Meni je ubistvo Đinđića bilo ubistvo veka. A proces veka će možda biti neki drugi proces koji će biti značajniji od ovoga, od kojega je mnogo značajnija činjenica da je čovek mrtav, a da smo ga svi mi na neki način ubili, baš

04.05.07.

180

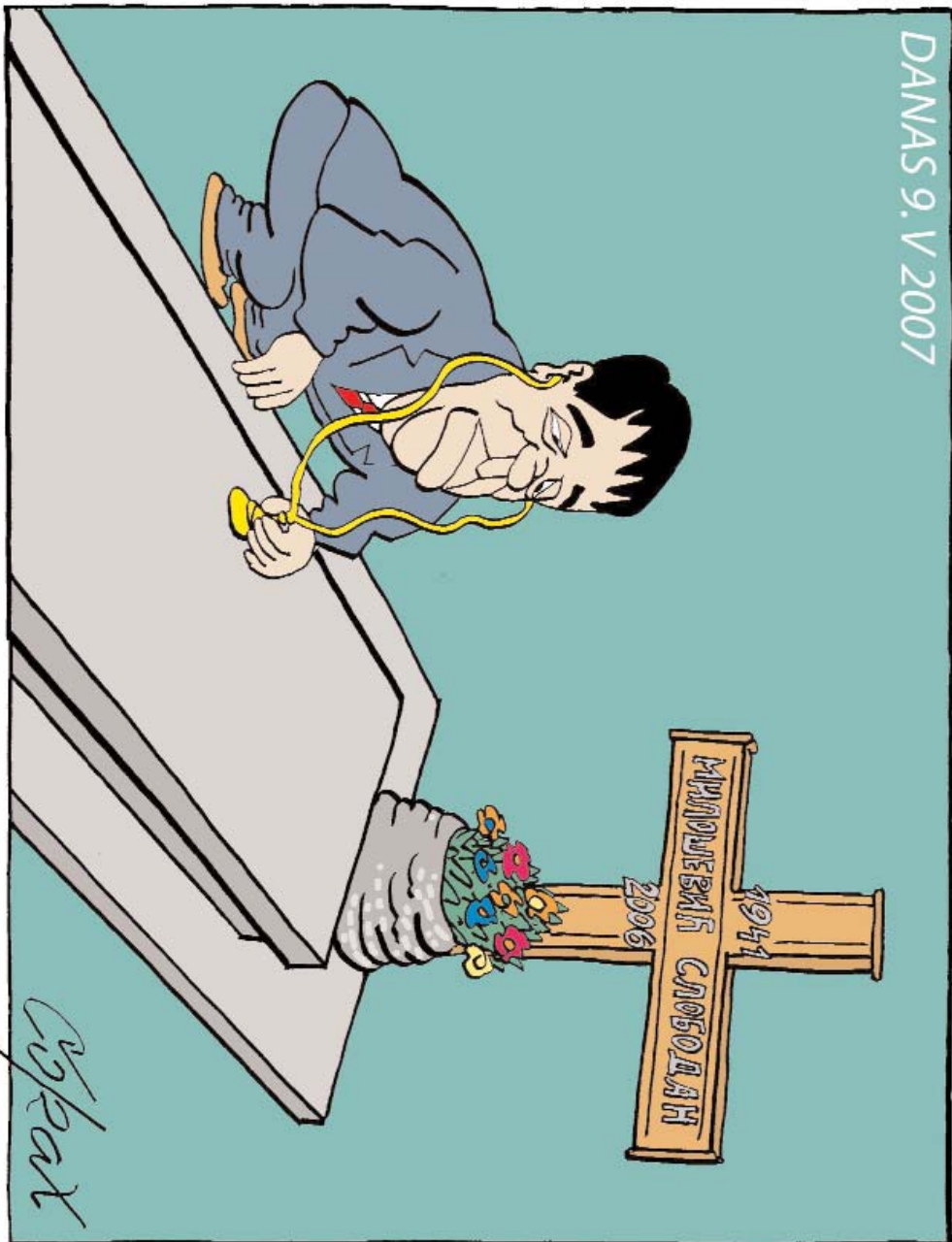
zato što nismo došli do toga da se cela priča otkrije do kraja. Kao i uvek kada su srpski atentati i atentatori u pitanju, atentator se zna, a onaj koji ga je ložio se ne zna i tako će biti i ovoga puta. I jebiga.

SVETLANA LUKIĆ:

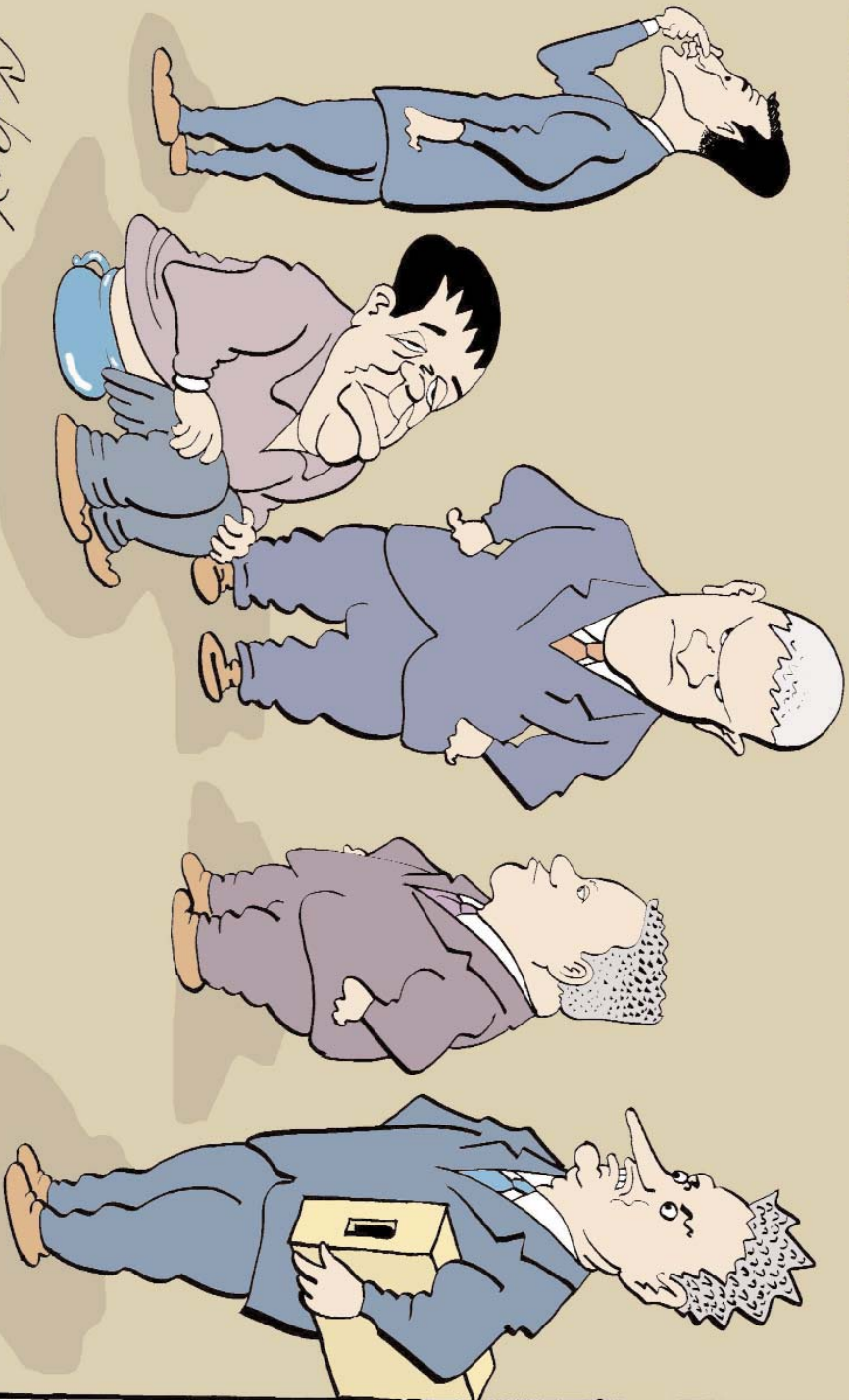
Bio je ovo Marko Vidojković. Za kraj jedno obaveštenje. Iduće nedelje neće biti emisije. Imamo opravdanje, nas dve u sredu, na Dan Evrope, primamo nagradu Reportera bez granica u Austriji i nismo u stanju da vam za petak spremimo pristojnu emisiju. Malo se odmorite i čuvajte se, ali pre svega nam čuvajte Srbiju, mi se odmah vraćamo.

DANAS 9. V 2007

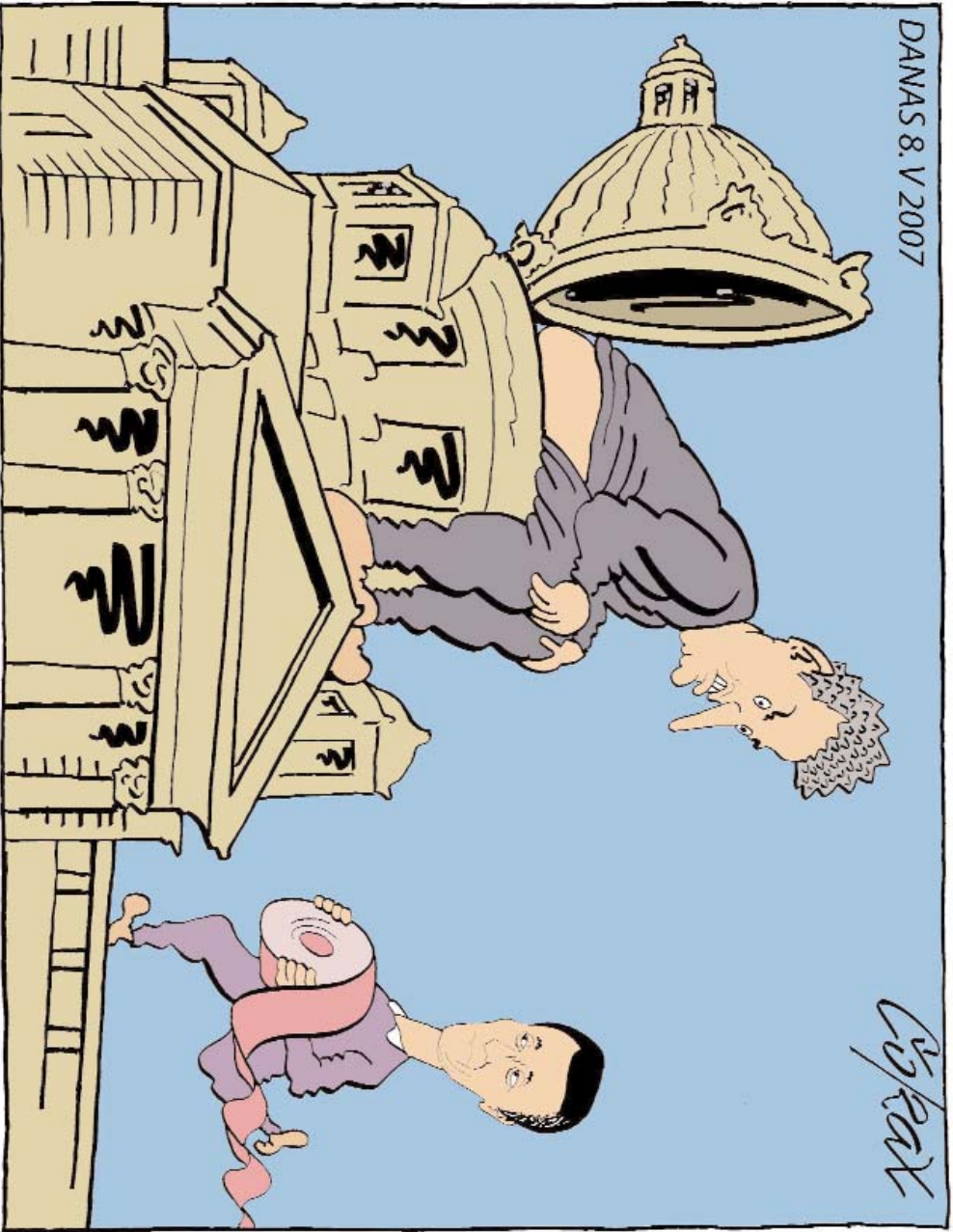

DANAS 21. IV 2007

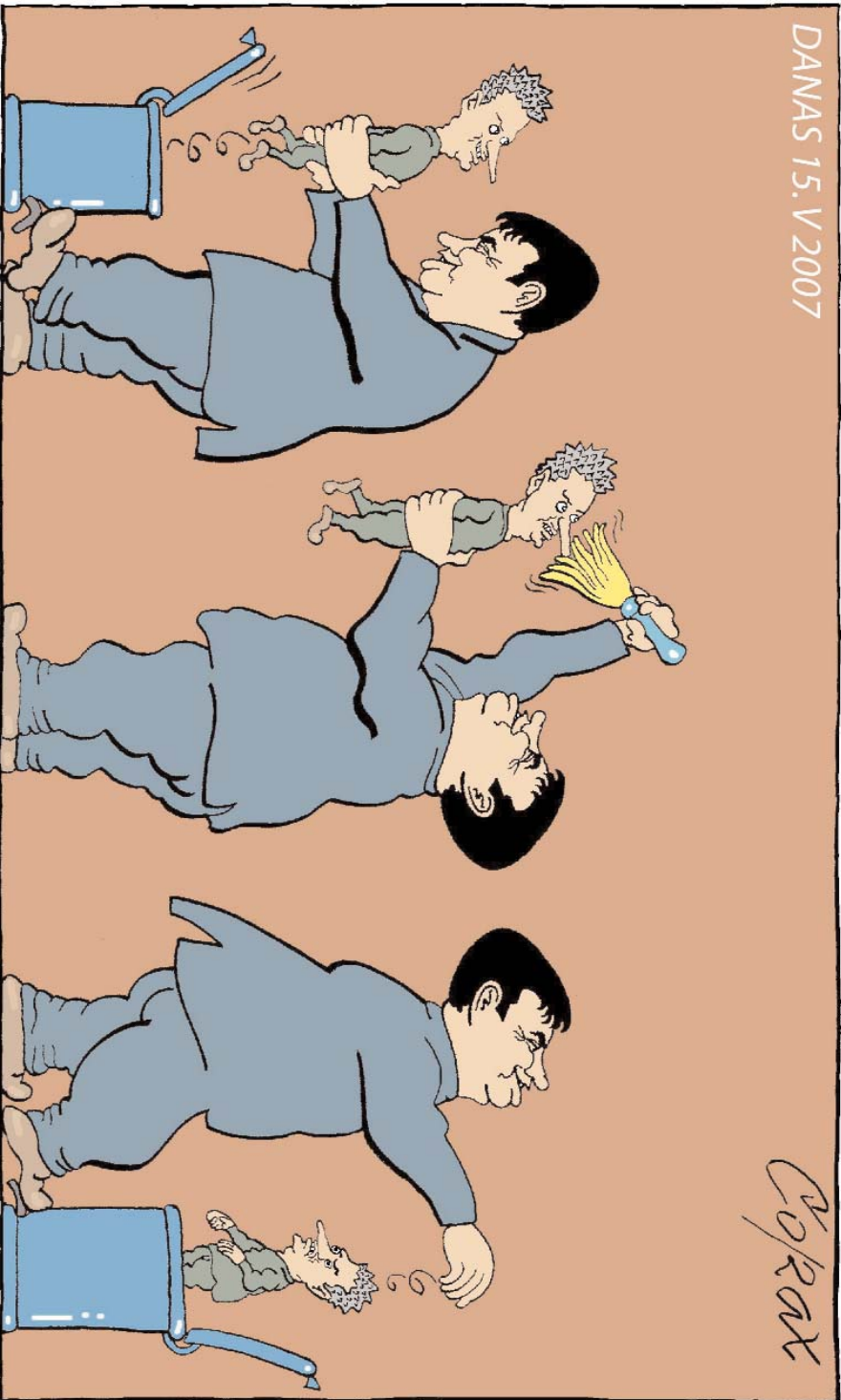
C/Peax

DANAS 8. V 2007

Cypriat

DANAS 15. V 2007

GORAK

DANAS 12. V 2007

C/raX

DANAS 17. IV 2007

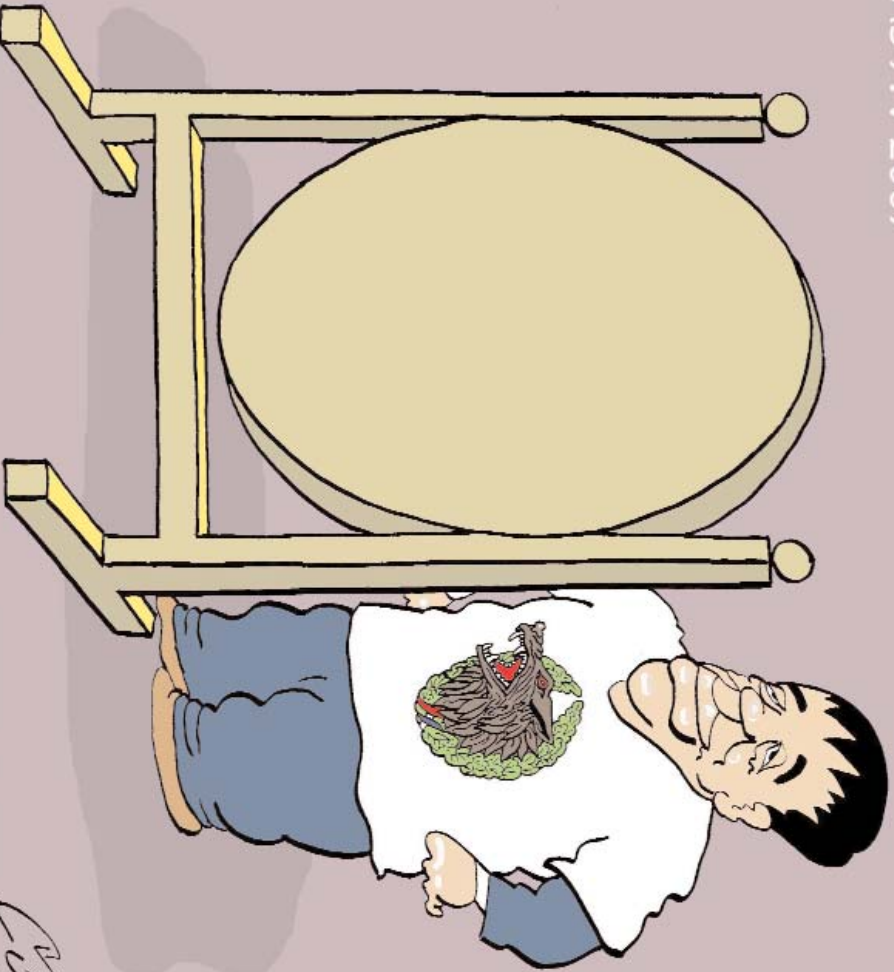
Oscar

DANAS 11. V 2007

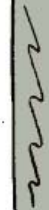
Cykat

DANAS 7. V 2007

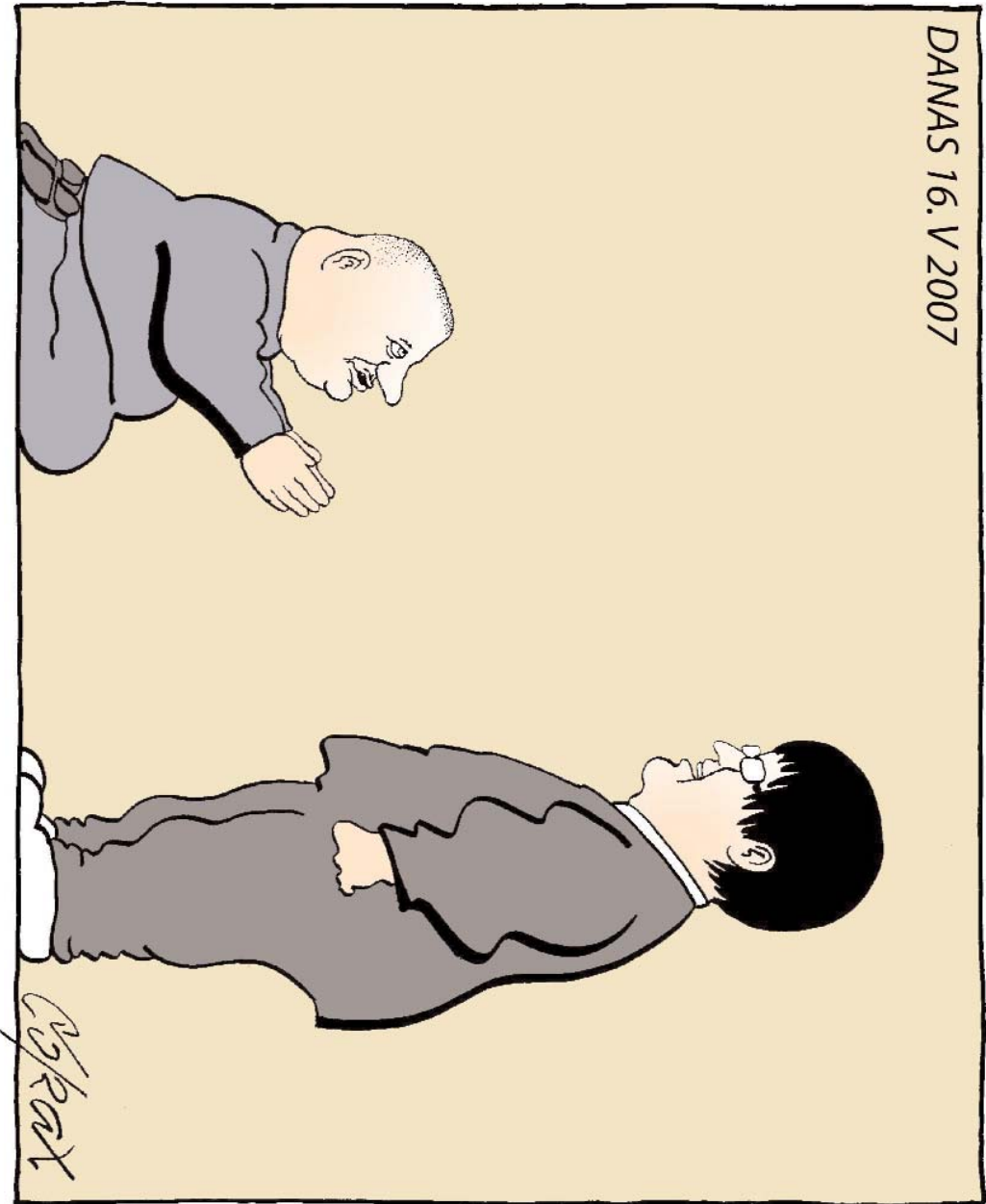
CO/RAT

DANAS 23. V 2007

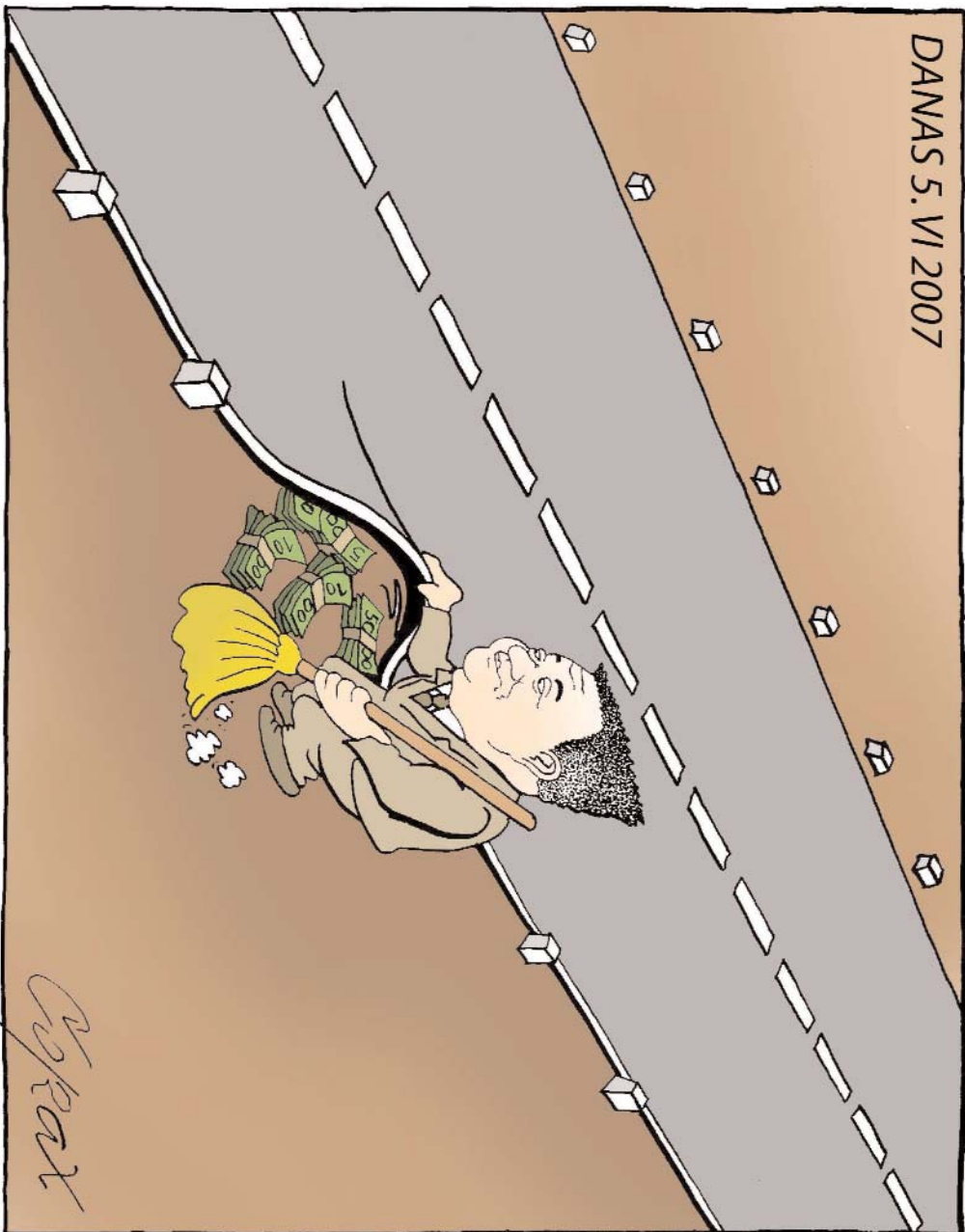

Co/par

DANAS 16. V 2007

DANAS 5. VI 2007

G. Prati

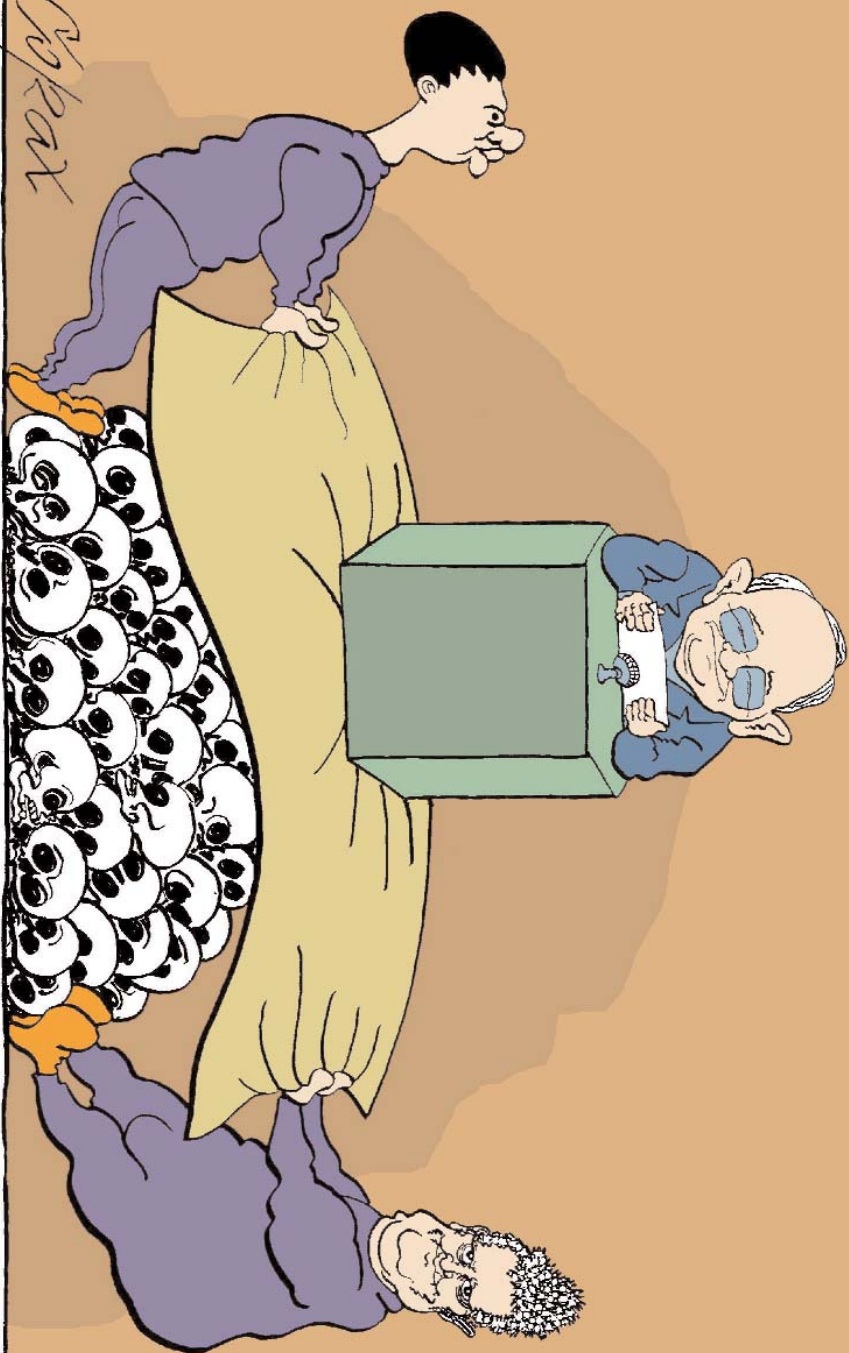

R. P.

C/FACT

DANAS 25. IV 2007

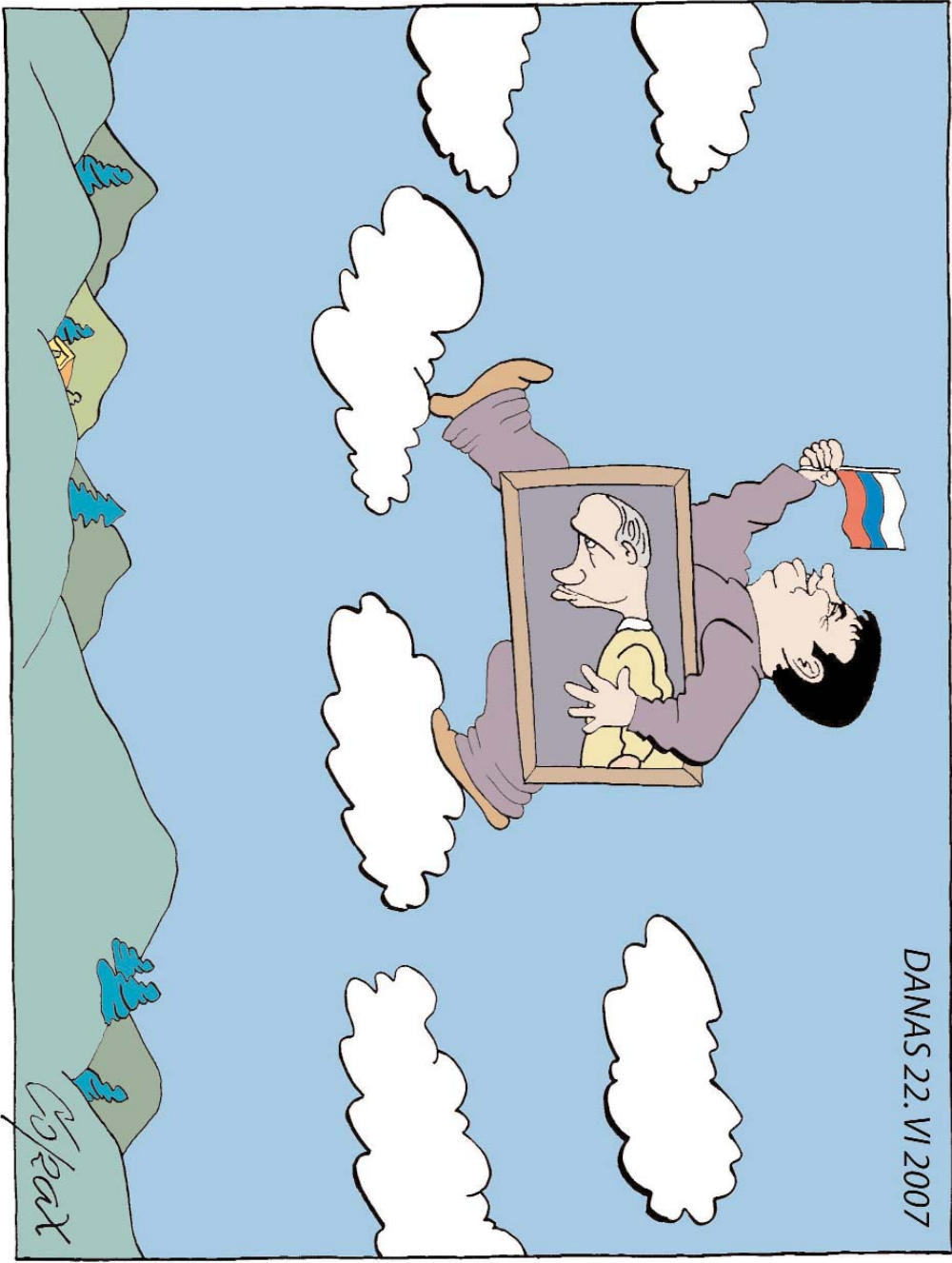
Cakra

DANAS 20. VI 2007

Copycat

DANAS 22. VI 2007

G. K. Khar

PEŠCANKO 18. 05. 2007.

KOLARIĆU – PANIĆU

Srbijom do daljeg vladaju jedna politička krpa i jedna politička hulja...

Pitala sam ga da li je državne interese stavio ispred svojih kada je pravio koaliciju sa Nikolićem ili Tadićem...

Ovo nije video-igrice, ovo je i dalje naš jedini život...

VESNA PEŠIĆ, *poslanica LDP-a,*

JOVAN BAJFORD, *socijalni psiholog,*

TEOFIL PANČIĆ, *novinar,*

IVAN ČOLOVIĆ, *antropolog*

SVETLANA LUKIĆ:

Dobar dan, građanke i građani. Vojislav Koštunica i Boris Tadić su juče izdali zajedničko saopštenje u kojem nas obavestavaju da će nova demokratska vlada biti u službi građana. Moje saopštenje glasi - Noste se obojica, sa vašom nakaznom vladom.

Četiri meseca nas prave majmunima, četiri meseca su porađali čudovište, koje nam je poručilo da Vojislav Koštunica neće da abdicira, da neće po cenu života - bilo čijeg - da se odrekne mesta koje je zauzeo posle ubistva Zorana Đinđića, a sada ga definitivno uzurpirao i poništio jedinu bednu tekovinu za koju smo mislili da smo je osvojili 24. septembra 2000. godine - slobodne izbore.

Mesecima je Demokratska stranka Srbije poništavala rezultate lokalnih izbora u gradovima po Srbiji, uvodila privremene uprave i na silu postavljala svoje ljude, da bi na kraju došla do srpskog parlamenta i tu završila posao - poništila rezultate izbora i poručila svima da se sa njima ne treba kačiti, jer će nas sve žive sahraniti.

Pokazali su nam da su spremni na sve 8. maja, a narednih dana demonstrirali takvu političku bestijalnost da je postalo jasno da Srbija ne može da postane demokratska zemlja u najelementarnijem smislu te reči, sve dok je na političkoj sceni Vojislav Koštunica. U vreme Francuske revolucije je rečeno - Kralj mora da vlada ili da umre. Demokratska stranka Srbije i Koštunica će ili vladati ili biti politički mrtvi, drugog izbora nema. Nažalost, posle ovoga što se dogodilo, postala je jasna još jedna jednačina: za sada nema demokratske Srbije bez Demokratske stranke, a Demokratska stranka ne može opstati ako njen šef ostane Boris Tadić.

Razoružavajuće je i skoro dirljivo videti koliko je Tadiću laknulo što se ova noćna mora završila. Koštunici je dao sve na šta je ovaj pokazao prstom. Da mu je zatražio da se skine go, da se uhvati za uši i zaigra na Terazijama, predsednik bi to učinio, uz uverenje da je to vrhunski dokaz njegove posvećenosti miru u svetu.

Koštunica je dobio ne samo premijersko mesto, nego je zadržao i svog ličnog, intimnog policajca Jočića, a onda je kao ekser u sanduk Demokratske stranke zakucao sekretara vlade Dejana Mihajlova, koji je rekao da je Demokratska stranka ubila Zorana Đinđića.

Pre ulaska na prvu sednicu vlade, novi ministri Demokratske stranke su položili cveće na mesto gde je pao Zoran Đinđić. Nije ih bilo sramo-

ta da to učine. Bilo im je previše riskantno da odu na njegov grob, jer bi ovaj skočio i pitao ih kako je moguće da imaju i kralja i topa i lovca prednosti, a da izgube partiju.

Za mesec dana ćemo dobiti nestranačkog šefa Bezbednosno-informativne agencije. Tadić je izjavio da se nada da to neće biti Rade Bulatović. To znači da ostaje Rade Bulatović i da Tadić iza sebe kao argument nema milion glasača, nego krhku nadu, mamu, tatu i sestru.

Dakle, da rezimiramo: Srbijom do daljeg vladaju jedna politička krpa i jedna politička hulja. A vi na početku Peščanika slušate poslanicu LDP-a, Vesnu Pešić.

VESNA PEŠIĆ:

Primitila sam vrlo veliko uzbuđenje građana, naročito kada je bilo najavljeno da će za predsednika skupštine biti biran Tomislav Nikolić. Nastala je drama između DSS-a i DS-a. Demokrate su bile iznenađene predlogom DSS-a i u jednom trenutku je izgledalo kao da ti ljudi više nikada neće moći da naprave koaliciju. Učinilo mi se da tu neće biti izabran samo predsednik parlamenta, već je dogovoreno mnogo više od toga. Kada smo posle nekoliko dana smenjivali Tomislava Nikolića, on je izašao i rekao gde se odigrao taj susret, kojem je prisustvovao i Dačić, i da je Koštuničin predstavnik kazao da Koštunica nema poverenja u Tadića, koji će izdati Kosovo i da će zato vlada biti traljava i raspasti se u junu posle negativne odluke o Kosovu, i da on zato želi da u času raspada te vlade ima jaku skupštinu. On je rekao da ima poverenje u Tomu Nikolića i Radikalnu stranku i da je važno da institucija skupštine nadživi vladu. Tomislav Nikolić je to pričao u skupštini i naši građani su čuli kako je on onda pitao Koštuničinog predstavnika - Da li ja sada razgovaram sa Vojislavom Koštunicom? a ovaj mu je rekao - Da, razgovarate sa Vojislavom Koštunicom. Ona je Nikolić pitao - A šta ako se vi pomirite sa *žutima*? A ovaj je rekao - Ne, nema pomirenja sa *žutima*.

Stvarno je izgledalo da je izborom Tomislava Nikolića za predsednika skupštine napravljena i nova koalicija radikala sa Koštunicom. Ljudima se činilo da je time poništeno ovih sedam godina i doživeli su to kao horor i nisu mogli da veruju da se to dogodilo. In vivo, u skupštini, takođe je bilo užasno dramatično, naročito sukob između Demokratske stranke i Demokratske stranke Srbije. Mi smo zaključili da koalicija između njih više ne dolazi u obzir i da je to završena

stvar. Ja i neki drugi poslanici smo rekli da se, iako naša politička klasa živi u svom irealnom svetu, život ipak probio, da se sada vidi da ta treća, Koštuničina pozicija u stvari ne postoji i da je neodrživo to mesto na pola puta između demokratske i radikalne stranke i da je nemoguće da ste tako polivalentni da možete da pređete i na jednu i na drugu stranu. U LDP-u i Ligi socijaldemokrata Vojvodine, ali i u Demokratskoj stranci, to je doživljeno kao vrsta novog početka - dobro, pukao je taj čir, slutili smo da to može da se dogodi, realnost je pobedila. Učili su nas da ne postoje dve Srbije, da to samo neki zli ljudi dele Srbiju, ali život se probio i stvarnost je pobedila.

VESNA
PEŠIĆ

Političkoj mafiji je važna podela državne imovine i sve dok bude bilo te torte, oni će nalaziti svoj *viši interes*. U Srbiji je pojedena polovina državne imovine, ostalo je još pola torte koja treba da se podeli i oni se neće razići sve dok ne pojedu i poslednju mrvicu državne imovine. Sve mi znamo da su to vrlo veliki i jaki interesi, ali ja sam onda pomislila - pa evo, i ti lopovi na vlasti se dele na Evropejce i antievropejce, pa imamo lopove Evropejce i lopove antievropejce. Ta podela je probila i pokazala se jačom i od vrlo jakih materijalnih interesa. To je taj stvarni život koji probija, koji mi osećamo, o kojem pričamo u *Peščaniku*. Tog 8. maja sam tako i završila svoj govor, da ipak ima nečeg optimističnog posle nove koalicije sa radikalima, a to je da ćemo sada ići na nove izbore, da su građani bili prevareni, jer su mislili da su u januaru glasali za evropsku opciju, ali da je Demokratskoj stranci Srbije ipak bliža srcu Radikalna stranka. Sada ćemo moći da formiramo dva jaka bloka, da izađemo na izbore i zaista se opredelimo za put kojim Srbija hoće da krene.

Kada se Boris Tadić u nedelju pojavio u emisiji *Utisak nedelje*, on je morao da kaže da je Srbija izgubila vreme, ali da je izbor Tomislava Nikolića ipak raščistio političku situaciju, da su te magle razvejane i da je najbolje da možda izgubimo još dva meseca, ali da on zove građane da tada presude o tome kuda Srbija treba da ide, jer ovako je ispalo da Srbija odlazi u devedesete, da smo dovedeni do provalije koja zjapi pred nama i da više niko ne zna šta će biti sa Srbijom. U dramatičnim situacijama, lideri Srbije moraju da pozovu građane i da kažu - Ako date mandat Koštunici i Tomislavu Nikoliću da oni vode Srbiju, u redu, ali ako se opredelite za nešto drugo, onda smo to raščistili i znamo kuda svi idemo.

U toj neprospavanoj noći učinilo mi se da se konačno vidi ko je ko. Koštunica je izvršio samoubistvo, opredelio se za Radikalnu stranku i treba pozvati građane da izađemo na nove izbore na kojima će Srbija dobiti politiku zasnovanu na čistim profilima i ljudi će konačno znati za šta se opredeljuju. Ponadala sam se kraju čitavog ovog zamešateljstva. Međutim, to nije bio kraj zamešateljstva, jer je odjednom krenuo drugi deo te drame koji je takođe bio veoma neprijatan. Nemoral iz prvog dela drame podignut je na kub. Boris Tadić je prvo bio izdajnik i morala je da se formira skupština sa radikalima da bismo odbranili Kosovo. Srpska radikalna stranka je u tom času bila zloupotrebljena. Oni su poverovali Koštunici da je to ozbiljna kombinacija, tako da je on napravio dvostruki luping. Prvo je prevario Borisa Tadića, a onda i radikale i pokazao neviđeni politički nemoral. Kada je ponovo rešio da napravi koaliciju sa Borisom Tadićem, on je prevario sve siromašne građane koji glasaju za radikale i onda smo svi gledali kako se oni kao vampiri do četiri ujutru preganjaju zbog ministarstava sile.

Cela drama je ova četiri meseca bila zbog toga da Koštunica mora biti premijer po svaku cenu, jer neće biti vlade ako on ne bude premijer. I sinoć sam Koštunici rekla u oči - Više ne treba da govorite da je Srbija demokratska država, jer ste vi obustavili regularnu smenu vlasti u ovoj zemlji. Demokratija se ne sastoji od predizbornih kampanja i relativno tačnog brojanja glasova, nego demokratija postoji onda kada izgubiš na izborima i mirno siđeš sa vlasti. Više puta sam podsećala da je on sa pedeset tri poslanika 2003. godine dobio sva ministarstva sile i da niko nijednu reč nije rekao, pa ni u *Peščaniku*. Niko mu nije sporio da sa pedeset tri mandata može da dobije čitavu vlast, mada se sećamo da je Đinđiću zamerano to što kontroliše policiju, a on, jadan, nije kontrolisao ništa, jer da je kontrolisao, ne bi bio ubijen. U udžbenicima demokratije piše da se smatra da je demokratija konsolidovana posle nekoliko regularnih smena vlasti, to jest kada svi politički akteri to prihvate. Koštunica je zaustavio taj proces i ja sam mu to sinoć otvoreno rekla. Iskoristila sam situaciju, jer izabrani premijer retko sedi na pola metra od mene i kazala sam mu da je svoju snagu gradio na bezobzirnosti ravnoj samo Slobodanu Miloševiću.

Zamolila sam ga da više po svetu ne priča da je Srbija demokratska država, jer on jeste legalni premijer izabran skupštinskom većinom, ali on više nije legitimni premijer, jer iza njega ne stoji većina građana.

na. On je to legalno izdejstvovao, ali legitimni premijer nije. Zatim sam mu prebacila što je u svom ekspozeu kazao da su se ove stranke dogovorile da svoje partijske interese podrede državnim, nacionalnim i interesima građana i formiraju tu vladu. Pitala sam ga kada su to oni, posle četiri meseca stavljanja sopstvenih interesa ispred svih ostalih, ipak rešili da državne, nacionalne i interese građana stave ispred svojih. I pitala sam ga da li je državne interese stavljao ispred svojih onda kada je pravio koaliciju sa Tomom Nikolićem ili sada, kada je pravi sa Borisom Tadićem. Ako ima ičeg dobrog u Srbiji, to je činjenica da njeni građani uvek pokazuju ambiciju. Ovde uvek ima ljudi s ambicijom, vizijom, upornošću, sa željom da nešto isteraju, sa pasijom. Znači, ima ljudi koji nisu ni pod čijom kapom, koji hoće da nešto urade po cenu smrti i hoće da postignu neki rezultat i niko ne može da ih zaustavi. Rekla sam mu da je on sada poništio ambicije nas koji želimo da od Srbije napravimo pristojno društvo. I kakvo je to postignuće - imati vladu? Rekla sam mu da ne znam nijednu državu na svetu koja nema vladu.

VESNA
PEŠIĆ

U januaru smo imali ogromnu izlaznost na izborima, samo su nas Francuzi potukli sa ovih osamdeset pet odsto. To znači da su građani sa velikim poverenjem i nadom dali svoj glas da se napravi vladu. A oni su tu nadu ubili tako što su se četiri meseca posle izbora komotili. Na kraju smo toliko spustili svoje standarde i očekivanja da smo im rekli - Ljudi moji, sklepajte bilo šta, izađimo iz ove psihodrame, spojite se, pa valjda smo bar toliko pristojni da možemo da napravimo bilo kakvu vladu. A ta Evropa, kojom se Koštunica takođe sinoć pohvalio, verujte mi, mislim da su se i oni sažalili na nas i rekli - Jadna ta Srbija, dajte da joj malo pomognemo, dajte da je više ne pritiskamo. A koga i da pritiskamo kada nemaju vladu, nemaju ništa? Dajte da im spustimo standarde. Oni su rešili da nam pomognu i ja im se zahvaljujem na tome, jer kolariću - paniću, mi više nismo mogli sami sebe da raspletemo. Oni su rekli - Čekajte, stanite malo, hoćete li potpuno da uništite tu vašu državu? Sada to više nisu bombe NATO-a, nije ni Tači, nego vi sami sebe hoćete da uništite.

Koštunica je izvršio političko samoubistvo, a sada Demokratska stranka treba da oživi tu vladu. I ponovo su prihvatili metod koji je uveden u vreme Koštunice i naročito Dinkića, kada su zaveli vertikalni feudalni sistem i rekli da će stranke suvereno vladati svojim ministarstvima. Pokazalo se da je to izuzetno koruptivan mehanizam podela vlasti. Imate krupna ministarstva, kao što je ministarstvo finan-

sija, čiji deo je poreska uprava. To je neutralna služba u čiji rad ne sme da se meša nikakva politika. Isto važi za carinu, upravu za sprečavanje pranja novca, trezor, igre na sreću, sve ono što ide direktno u budžet. Ministarstvo finansija je mamutsko ministarstvo. E sad, šta se dešava? Stranka dobija u svoje ruke celokupni mehanizam i njen ministar postavlja svoje ljude na čelo opštinskih poreskih uprava i carina. Šef stranke sa mesta ministra upravlja svojim opštinskim odborima i preko njih odlučuje ko će da vodi carinu, a ko poresku upravu. Tako se rastura država. Sada ćemo opet dobiti partijsku državu raspodeljenu između dve veće i jedne manje stranke. Opet će svako da odgovara samo za svoje ministre, koji će opet mirno da nam kažu - Jeste, moj kolega ministar je nezakonito obavio tender za kupovinu železnice, ali on nije iz moje partije i ja sam pošten ministar. Sinoć sam im rekla da mi to više nećemo tolerisati. Nije važno iz koje si ti stranke, ali ako sediš pored ministra koji je javno uhvaćen u kršenju normi, u lopovluku, ti si njegov saučesnik, jer sedite u istoj vladi. On nije novinare, ali to nema veze, on je odličan ministar. Nećemo više tolerisati tu ministarsku i partijsku solidarnost.

Bez obzira na to iz koje su partije, tretiraćemo ih kao jedan tim i nećemo praviti razliku između Koštuničinih i Tadićevih ministara. Tadić je čak rekao da će on svoje ministre koji krše zakon smenjivati. On po ustavu kao predsednik države ne bi mogao da smenjuje ministre. Ali u partijskoj državi, ministri iz Demokratske stranke se ne konsultuju sa premijerom nego sa predsednikom svoje stranke. Tako će Tadić istovremeno biti delimično premijer i predsednik države, koji kao predsednik stranke upravlja svojim ministrima. I on ne želi da se odrekne nijedne od tih funkcija. On mora da shvati da to tako ne ide, jer se onda akumulira velika moć u jednim rukama. I to nije fer, jer se nikada ne zna ko je za šta odgovoran. Sinoć sam se sa skupštinske govornice zapitala koji od njih dvojice će u stvari biti premijer. Mi ćemo obojicu smatrati odgovornima. Tadić se sam namestio kada je rekao da će naterati Đilasa da sarađuje sa Veljom Ilićem.

A sada moram da vam kažem zašto je to tako. Pre nego što smo izabrali vladu, na dnevnom redu je bio zakon o ministarstvima. Oni su taj zakon napravili prema partijskoj podeli vlasti, pa su onda funkcije u kojima im se interesi sudaraju polovili, čupali ih iz pojedinih ministarstava i dodeljivali drugim ministarstvima. Tako će ministar bez portfelja Đilas davati pare Velji Iliću za infrastrukturu. On će biti njegova banka da ne bi sve pripalo Velji Iliću. Kao što vidite, oni su

taj zakon štimali i prema ličnostima. Budući da Dinkić nije dobio ministarstvo finansija, oni su izdělili ministarstvo za turizam, spojili ministarstvo za unutrašnju privredu sa ministarstvom za ekonomske odnose sa inostranstvom, pa su tome dodali taj deo turizma i zapošljavanje u inostranstvu i u zemlji. Deo o zapošljavanju pripada ministarstvu za socijalnu politiku i rad, koje je dobio Rasim Ljajić, ali su mu oni to uzeli i dali Dinkiću. Tako smo dobili jedno mamusko ministarstvo, koje pokriva neverovatno raznorodne službe, koje je dobio Dinkić. Prosto se videlo kako cepaju i kombinuju ministarstva da bi zadovoljili određene ličnosti. Dinkiću je moralo da se nadoknadi to što više nije ministar finansija, kao da je bio venčan sa njim. A kada ste ministar za turizam, uvek je tu neko hotelče koje nije prodato i još je u državnoj svojini. Ti ljudi će svuda raspolagati ogromnim sredstvima i taj zakon je napravljen tako što je svako od njih isplani-
rao svoju tezgu, a onda su seli i sve to podelili između sebe.

VESNA
PEŠIĆ

Što se tiče službi bezbednosti, o tome možda najbolje može da vam govori Nenad Dimitrijević, čovek koji veoma dobro poznaje državu. On je filozof politike i njegov članak o ubistvu Zorana Đinđića je jedan od teorijski najbolje zasnovanih tekstova o tome. On je tu pokazao da, za razliku od Miloševićevog ili Titovog sistema, kada su službe bezbednosti bile pod jednopartijskom kontrolom i postojao je monopol na fizičku silu, sada su sva ministarstva sile, razne BIA, dve vojne službe, služba u ministarstvu spoljnih poslova i tako dalje - raspodeljene između različitih partija. To vam je kao u Bruklinu - Moj je seks-trafiking, tvoja je droga. I još gore, u svakom segmentu postoje frakcije različitih partija, pa dobijate pluralizaciju tih službi i nikada ne znate na čijem ste nišanu. Tako je ubijen Zoran Đinđić. On to nije mogao da kontroliše, iako je bio legalno i legitimno izabrani premijer. On nije mogao da kontroliše vojnu obaveštajnu službu, a posle pobune *Crvenih beretki*, kada je morao da prihvati Bracanovića i Andriju Savića, više nije kontrolisao praktično ništa. Znači, ti si kao premijer ili kao ministar ili neko ko se bavi politikom na njihovom nišanu i mogu da ti rade bukvalno šta hoće. To nisu državne službe koje brinu o bezbednosti građana i naše države, nego partijske službe, koje rade po političkim scenarijima. Mislim da partije više ni ne mogu da ostvaruju svoje partijske interese, ukoliko nemaju neku službu bezbednosti.

Neko bi mogao da pomisli - U redu, ali ako je Tadić obećao da će Mlađić biti uhapšen, on mora kontrolisati te službe da bi uopšte mogao

da garantuje da će hapšenja biti. To je tačno, ali to nije cela priča, jer službe se politizuju i za druge stvari: da nas dve budemo špijunirane, da se manipuliše dosjeima, a tu je i još jedna velika oblast, na koju mnogi građani zaboravljaju, a to je privatizacija, koja se ovde odvija na veoma brutalan način. Imali ste slučaj *Jugoremedije*, u kojem su mali akcionari pet puta dobili potvrdu na Trgovinskom sudu da ta privatizacija nije legalno izvršena, ali neko iz policije ne dozvoljava da se izvrše sudske presude. Iz nekih fabrika radnike izbacuju oružjem. Prema tome, njima je sila potrebna ne samo za izvršenje obaveza prema inostranstvu, nego i za razne druge poslove u vezi sa ogromnom korupcijom i prljavom privatizacijom. Ko će biti uhapšen, gde će biti dignuta optužnica - o tome odlučuje policija i bez te veze stranke možda ne mogu da zadovolje svoje finansijere. Dok se ne otkrije i ne stavi pod kontrolu veza politike i biznisa, i politike i ministarstava sile, dok se tu ne naprave institucionalne prepreke, Srbija ne može da bude normalno i pristojno društvo i ne može da izgradi pravnu državu. Dok se to ne uradi, imaćemo partijsku ili policijsku državu.

SVETLANA LUKIĆ:

Kako objašnjavate činjenicu da je Demokratska stranka sebe dovela u ovu poziciju?

VESNA PEŠIĆ:

Oni su izgubili Zorana Đinđića, svog i našeg najboljeg čoveka. Živkovićeve vlada je podnela ostavku, a Koštunica je na izborima 2003. godine poručio Demokratskoj stranci da mora da se pročisti. Tako Čedomir Jovanović, koji je u to vreme bio potpredsednik stranke, nije mogao da se nađe na listi 2003. godine da ne bi prljao stranku. Borisu Tadiću kao da je imponovala Koštuničina politika treće Srbije, tvrdnja da je sve drugo konfliktno. Tadić je u stvari izbegavao sukobe, čak i onda kad lično nije bio saglasan sa Koštunicom, i to se zvalo kohabitacija. Ta strategija je bila zasnovana na pogrešnom ličnom uverenju Borisa Tadića da sukobi u društvu nisu normalna pojava. Oni su tri godine praktično ćutali. Boris Tadić je pokušao da negira činjenicu da postoje različite vizije budućnosti Srbije. On mora da nauči da ulazi u sukobe, koji se razrešavaju institucionalno, jer DS i DSS jesu različite stranke. Ne mogu da zamislim Borisa Tadića koji odlazi kod Tome Nikolića i kaže mu - Tomo, mi smo dve najveće stranke, možemo da vladamo sledećih dvadeset godina, jer ćemo

uvek dobiti na izborima. Boris Tadić i Demokratska stranka to nika-
da ne bi uradili. Mislim da bi on iz ovoga morao da izvuče pouku, a
ona glasi da biti lider ne znači sakrivati sukobe. Njegov prethodnik,
Zoran Đinđić, neprekidno se nosio sa tim sukobima, jer su oni deo po-
litike. Normalno je da imamo različite vizije. Pa evo, Francuska se po-
delila na dva dela i šta ćemo sad?

VESNA
PEŠIĆ

Boristu Tadiću moramo da kažemo još jednu stvar - Sada više nisi u
kohabitaciji, ti si sada ušao u koaliciju. Kako ćeš održavati koaliciju,
kada se pokazalo, crno na belo, da si u realnom sukobu sa Demokrat-
skom strankom Srbije i Vojislavom Koštunicom? Mislim da je on mo-
rao kao lider da izađe i kaže - Građani, o tome se radi, on neće da pri-
hvati smenu vlasti. On mora da obelodani te sukobe, a ne da ih gura
pod tepih i da misli - Ja gojim svoju stranku, dobio sam skoro milion
glasova. One dramatične noći u skupštini ja sam očitala tu lekciju
Demokratskoj stranci. Šta će sada da radi ovih milion ljudi koji su sa
velikom nadom glasali za evropsku politiku koju predstavlja Boris
Tadić? Ježila sam se kada su izlazili Dušan Petrović i drugi i govorili
- U redu, mi ćemo od danas biti opozicija u parlamentu. Sa milion gla-
sova koje si dobio ti ćeš biti opozicija radikalima. Jesi li ti to planirao,
šta je bio tvoj plan? Mislim da Boris Tadić mora da pokaže mnogo vi-
še hrabrosti, da mora da odbaci ovu kompromisersku politiku, jer po-
litičari ne mogu samo da se žale na teške okolnosti, a Srbija jeste te-
ška zemlja, nego moraju da kreiraju nove okolnosti. Pa kakav je poli-
tičar koji nema volju? On mora da izgradi sebe kao političara koji pro-
nalazi metode da kreira okolnosti, a ne da mu okolnosti kreira Koštu-
nica.

SVETLANA LUKIĆ:

*Bila je ovo gospođa Vesna Pešić. Pre nego što nastavimo da pričamo
o ovoj vladi, evo male, lepe pauze. Ako ovih dana svratite u crkvene
radnje, osim uobičajenog Nikolaja i uobičajenih Svetog Save i Justina,
videćete i pojačano štivo o Nikoli Tesli. Dveri srpske, dečica iz junior-
skog sastava Srpske pravoslavne crkve, objavila su specijalni broj
posvećen Tesli pod sveobuhvatnim naslovom: Bela golubica, porodič-
no poreklo, rodoljublje i pogled na svet Nikole Tesle. Još su bolji pod-
naslovi: Teslina vera, Teslino rodoljublje, Teslin lepi srpski jezik, Tre-
ba da se ponosimo što smo Srbi, Tesla o guslama i tako dalje.*

*Evo i jednog citata: Tesla nije vanzemaljac, Tesla je nedoglediv bez
konteksta Božije izabranosti i porodičnog porekla. On je kruna velike*

istorije srpskog naroda i plod istorijskog ukrštanja nekoliko najvećih porodica ličkih Srba, koji vode poreklo sa Kosova i Metohije. Ovaj specijalni broj Dveri srpskih finansirao je Radomir Naumov kao ministar za energetiku i rudarstvo. Radomir Naumov je, kao što znate, stari crkveni pojac i naš novi ministar vera. A kako i zašto je došlo do toga da u poslednjih godinu i po dana Nikola Tesla postane deo kulturnog nasleđa Srpske pravoslavne crkve, govori nam socijalni psiholog Jovan Bajford. On živi i radi u Engleskoj, a poslednjih mesec dana je bio u Beogradu.

JOVAN BAJFORD:

Sećanje na Nikolu Teslu crkva posmatra kao nešto što spada u njenu nadležnost. Ovaj stav zasniva se na pretpostavci da je Nikola Tesla bio pravoslavni hrišćanin par ekselans. Episkop bački Irinej je u svojoj besedi prepoznao u Tesli, kako je rekao, pionira globalne civilizacije, ali je naglasio da se slavni pronalazač nikada nije odrekao svog narodnog i kulturnog identiteta i da Tesla nikada nije zaboravio pravoslavnu hrišćansku veru, iako je priznao da ovaj o njoj gotovo da nije govorio. Teslinu izjavu da je njegov cilj dobročinstvo prema celom čovečanstvu, koja je lišena bilo kakve religiozne ili konkretne pravoslavne konotacije, vladika Irinej je protumačio kao otkriće Teslinog unutarnjeg vjeruju i kao izraz etike ljubavi, citiram - *duboko ukorenjene u etosu jevanđelja, u hrišćanskom osećanju za neprikosnovenu vrednost i svetinju ljudskog bića i ljudskog roda*. Na ovakvim manifestacijama je uobičajeno da se nečija vera u boga podrazumeva, a da se ističu njegove zasluge, što ljudske, što profesionalne. U Teslinom slučaju se njegove zasluge i kvaliteti uzimaju zdravo za gotovo, a insistira se na dokazivanju njegovog pripadništva pravoslavnoj hrišćanskoj zajednici.

Donedavno, Teslin status istinskog pravoslavca, kako ga danas neretko nazivaju, i nije bio tako očigledan. Stav Srpske crkve prema Tesli je do prošle godine bio, najblaže rečeno, složen. Obeležavanje stopedesetogodišnjice njegovog rođenja i konstrukcija Nikole Tesle kao dela nasleđa pravoslavne crkve zahtevale su određenu reinterpretaciju njegovog životopisa i opravoslavljenje njegovog lika i dela. To se vidi i u časopisu *Dveri*, u kome se insistira na podrivanju postojećih, kako oni to kažu, bezbožničkih, komunističkih, jugoslovenskih verzija Teslinog života. I kao što ćemo videti, poenta ovog novog biografskog i u neku ruku hagiografskog narativa o Nikoli Tesli jeste da se

promoviše stav da je on bio ne samo pravoslavac, nego da je zapravo nemoguće uopšte razumeti njegovu genijalnost van konteksta pravoslavlja i Tesline vere. Članci posvećeni Tesli su do 2006. godine bili relativno retki u crkvenoj štampi i ima nekoliko razloga zbog kojih Srpska pravoslavna crkva na lik i delo Nikole Tesle nije gledala sa posebnom blagonaklonošću. Crkva je Teslu smatrala za grešnika zbog njegovog odricanja od porodičnog života. On je bio zakleti neženja, koji je svesno svoj privatni život žrtvovao za nauku. Koliko je ovo za crkvu bilo problematično, pokazuje i jedna freska koja se nalazi u Kraljevu, u Duhovnom centru Vladika Nikolaj Velimirović. Ovaj centar je smešten u kući u kojoj je vladika Nikolaj živeo dok je bio vladika žički. Jedna od soba u ovoj kući je pretvorena u kapelu, njeni zidovi su oslikani freskama i jedna od tih fresaka nosi naziv *Vladika Nikolaj vodi Srbe Gospodu na pokajanje*. Na ovoj fresci vidi se vladika Nikolaj koji predvodi grupu znamenitih Srba, među kojima su prota Mateja, Mihailo Pupin, Karađorđe, neizbežni Draža Mihailović i drugi, a među njima je i Nikola Tesla. Međutim, dok su svi velikani okrenuti prema Gospodu, kojem ih privodi vladika Nikolaj, Tesla je jedini naslikan okrenut leđima. Po interpretaciji đakona Radoša Mladenovića, koji je direktor i osnivač ovog centra, ovo je učinjeno iz hrišćanskih razloga, jer kako on kaže - Iako je Tesla bio veliki Srbin i svetski naučnik, on je bio grešnik, jer je počinio greh, kako oni to kažu, samokastracije.

Druga stvar koja je za Srpsku crkvu predstavljala prepreku da se slavi Nikola Tesla bilo je to što su njegovi posmrtni ostaci kremirani neposredno nakon njegove smrti 1943. godine. Prema zvaničnom učenju Srpske pravoslavne crkve, telo se smatra hramom duha svetoga, te se spaljivanje smatra neprihvatljivim posthumnim ritualom. I treći razlog je to što u Teslinim spisima postoje određeni momenti, posebno u njegovom odnosu prema nauci, koje nije lako pomiriti sa bogoslovnom mišlju Srpske pravoslavne crkve. Niko od Teslinih biografa ne poriče da kod Tesle, pored racionalnosti koja dominira njegovim razmišljanjima, postoji izuzetno izražena sklonost ka mistici-zmu. Tesla je verovao u providenje, u postojanje Tvorca, u nekakvu višu silu, ali u smislu u kojem natprirodne pojave predstavljaju osnovne elemente svih religija, od najstarijih do nju ejdža. Kod Tesle sasvim sigurno ne postoji bilo kakvo deklarisanje vere u Isusa Hrista, u Sveto trojstvo ili u vaskrsenje. On je zbog toga bio predmet interesovanja različitih vera i denominacija, od japanske sekte Aum Šinri-ki do Munove unifikacione crkve u Americi. Tesla je privlačio misti-

JOVAN
BAJFORD

ke iz celog sveta toliko da je u Srpskoj pravoslavnoj crkvi njegov uticaj smatran potencijalno opasnim. Krajem devedesetih godina je sestrištvo manastira Sveti Stefan u Lipovcu objavilo tekst u kojem je udruženje parapsihologa *Nikola Tesla* okvalifikovano kao okultistička i satanistička grupa, koja vreba neobrazovane ljude i, kako su rekli, delimično ucrkovljene vernike. Nikola Tesla je, dakle, zbog svog misticizma smatran potencijalnim izvorom sektašenja.

Poznato je da je Nikola Tesla verovao u vanzemaljce, odnosno u to da u vasioni postoje bića inteligentnija od čoveka. Ja ne znam kakav stav ima Srpska pravoslavna crkva o vanzemalcima. Pretpostavljam da to pitanje još čeka detaljniju teološku obradu. Ono što im je ranije smetalo kod Tesle, predstavnici Srpske crkve nisu samo potisnuli, već su Teslin konfesionalno neodređeni misticizam, njegov odnos prema porodici, kao i činjenicu da je kremiran pretvorili u argumente za tvrdnju da Tesla pripada njihovom duhovnom nasleđu. Ceo Teslin život se tumači kao život božjeg izabranika, tvrdi se da srž Tesline genijalnosti leži upravo u njegovom pravoslavlju i poreklu. U dva članka objavljena u *Pravoslavlju* navodi se da je Tesla bio čovek kojem je Bog poverio misiju na zemlji. U smislu njegovog statusa božjeg izabranika, on se poredi sa Isusom Hristom i što je možda još zanimljivije, sa Karađorđem. Tvrdi se da je neposredno pre Teslinog rođenja meteor preleteo nad Smiljanom i time označio rođenje čoveka koji će milijardama ljudi olakšati život. U ovim člancima u *Pravoslavlju* tvrdi se i da se Teslina moć vizualizacije razvila kao posledica bogojavljanja. Tesla je dobio koleru, a izlečila ga je čudotvorna bogorodičina vodica iz manastira Hopovo, iznad kojeg je, kada je Teslin otac zahvatao vodu sa izvora, bljesnula munja i pojavila se bela golubica. Autor ovog teksta u *Pravoslavlju*, kako on to kaže - da ne bi bilo zabune, podseća da se isto dešavalo pri Hristovom krštenju, kada se otvorilo nebo i pojavio se Sveti duh u obliku belog goluba i glas koji je rekao - Ovo je sin moj milosni koji je po mojoj volji. Znači, sva Teslina genijalnost može se pripisati božjoj volji. Tvrdi se takođe da je Tesla do svojih najznačajnijih otkrića došao tek kada je počeo da čita Bibliju. Smatra se da nije slučajnost ni to što je Tesla svoje najznačajnije patente registrovao na Miholjdan, što je Edisona pobedio na dan Svetog Nikole i što mu je majka umrla na Veliku subotu, a on na Božić.

Kada se jednom prihvati pretpostavka da je Nikola Tesla pravoslavac, interpretaciji više nema kraja. Naravno, budući da se u Srpskoj

pravoslavnoj crkvi teško razdvajaju pojmovi vere i nacije, Teslino pravoslavlje se dovodi u vezu i sa njegovim srpskim poreklom. Recimo, prošle nedelje je u patrijaršiji održano jedno predavanje koje nije bilo posvećeno Tesli nego Nikolaju Velimiroviću i tamo je opet rečeno, onako uzgred, da nije slučajno što genijalni pojedinci potiču iz srpskog naroda, odnosno da je Tesla to što jeste zato što ima takav duhovni i nacionalni begrund.

JOVAN
BAJFORD

Što se tiče činjenice da je Tesla bio kremiran, neposredno pred parastos Nikoli Tesli u Sabornoj crkvi početkom 2006. godine, Irinej Dobrivojević, koji je danas episkop australijsko-novozelandski, iz Amerike je Sinodu Srpske pravoslavne crkve uputio dokumentaciju, koja se sastojala od svedočenja savremenika Tesline smrti. Cilj ovih dokaza je bio da se pokaže kako Tesla nije bio kremiran po sopstvenoj volji, već je to bila ujdurma njegovog nećaka Save Kosanovića. Zanimljivo je da se posle toga za Teslu više nije tvrdilo da je bio kremiran, nego se češće koristi izraz da je bio spaljen. Glavni krivac za to je pomenuti Sava Kosanović, za kojega se tvrdi da je bio mason i komunista, koji je namerno spalio svog ujaka i time zaradio ambasadorsko mesto. Ideja o namernom spaljivanju Tesle nije slučajna. Ona je opravdala održavanje parastosa u Sabornoj crkvi i naročito inicijativu da se Tesla sahrani na Vračarskom platou. Vladika Amfilohije je u intervjuu objavljenom u *Večernjim novostima* izjavio da greh spaljivanja Tesle mora biti okajan tako što bi on dostojno bio sahranjen na Vračaru, na mestu na kojem je nasilno spaljen drugi veliki Srbin, Sveti Sava: *Jedan prah i drugi prah zajedno, najveći duhovnik i najveći naučnik na istom mestu. Za svakog razumnog čoveka najprirodnija stvar.*

To što se Tesla odrekao porodičnog života i njegov greh samokastracije su odjednom dobili novu i afirmativnu interpretaciju. Samokastracija se sada interpretira ne kao greh, nego kao asketizam, Teslino samosavlđavanje i bezbračništvo. Uređivačima *Srpskih dveri* se učinilo da je to deo Teslinog monaškog podviga, koga čak ni sam nije bio svestan. Teslina averzija prema novcu se tumači kao hrišćanski zavet siromaštva. Znači, Tesla ne samo da je živeo monaškim životom, jer se posvetio svojoj misiji na zemlji, koja nije samo naučna nego je i misija božjeg izabranika, nego se i odrekao novca, što je takođe deo monaškog zaveta. Kroz ovaj kontekst provlači se i motiv suprotnosti između Srbije i Zapada. Zapadni naučnici, opsednuti svojim patentima i unovčavanjem svoje genijalnosti, predstavljeni su

kao oličenje drugog sistema vrednosti, dok Nikoli Tesli, zato što je bio pravoslavac, novac ništa nije značio. On je radio samo za dobrobit čovečanstva, kao svaki pravi božji čovek.

Promena načina na koji se u Srpskoj pravoslavnoj crkvi tumači Nikola Tesla može se videti i po jednoj anegdoti, koja se često prepričava u crkvenim publikacijama. Reč je o susretu vladike Nikolaja Velimirovića i Nikole Tesle. Još 2003. godine, u vreme kada je Nikolaj kanonizovan, protođakon Ljuba Ranković iz valjevskog *Glasa crkve* je objavio feljton u *Večernjim novostima*, u kojem je opisao susret ova dva srpska velikana. Kaže - *Tesla uvede vladiku u svoju laboratoriju i je-dan svoj izum stavi u pokret. Stotine točkića i zupčanika su se pokrenuli. Bože, imenjače, šta uradi to, kakva je to sila što pokreće tolike točkiće? - upita zadivljeno Nikolaj. Imenjače, ti si školovan čovek, valjda znaš šta je to - odgovori Tesla. Šta je to? - pravio se Nikolaj ne-vešt. Električna, imenjače. - Kad si tako veliki stručnjak za elektriku, reci mi: da li nauka može učiniti da se ona vidi golim okom? - Nikada, odgovori Tesla, dok je sveta i veka. - Zašto onda ljudi traže da vide Boga? Sila postoji i kad se ne vidi - na to će Nikolaj. U Rankovićevom tekstu glavna ličnost je vladika Nikolaj, a Tesla je samo sporedna ličnost, koja jeste predstavljena kao slavni naučnik i sveštениčko dete, ali mi iz teksta ne saznajemo ništa o njegovoj veri u boga. Tesla je tu samo personifikacija nauke. Svega tri godine nakon što je đakon Ljuba Ranković napisao svoj feljton, istu ovu anegdotu opisuje drugi autor u članku objavljenom u *Pravoslavlju*, pa autor kaže - *Vladika Nikolaj se susretao sa Teslom tokom Prvog svetskog rata i ostala je zapamćena priča o tome da je Nikolaj upitao Teslu - Da li ste vi videli struji? - Ne, odgovorio je Tesla, ali znam da postoji; to vam je kao sa Bogom, iako ga niko nije video, svi znamo da postoji. Razlika između ove dve verzije je očigledna. U novoj verziji nije Nikolaj taj koji izvodi zaključak o postojanju Boga kroz paralelu sa elektricitetom, već to čini Tesla. Tesla po ovoj verziji kaže da on zna da Bog postoji. Više to nije susret pronalazača i duhovnika, već razgovaraju dva vernika, dva hrišćanina, koji veruju u Boga.**

Tu nije reč o svesnoj manipulaciji, već o suptilnoj dinamici kolektivnog sećanja, koja uvek funkcionalizuje interpretaciju prošlosti. Ona uvek odražava određene potrebe, interese i prioritete sadašnjosti. Tesla i Nikolaj su u diskursu Srpske pravoslavne crkve postali neodvojivi, jer se smatraju ličnostima sa kojima Srbija može da izađe u svet. Njih dvojicu Srbija može da ponudi Evropi. Govori se o tome da je

neophodno dokazati da Srbi nisu neki užasno zaostao balkanski narod, već i oni mogu da izađu u svet sa nekim kvalitetima. Tako je najveći deo DVD-a o vladici Nikolaju, koji je izdala Srpska pravoslavna crkva, posvećen Nikolajevom boravku na Zapadu. U tom smislu je interpretirana i Teslina biografija: pravoslavlje i Srbija Evropi mogu da ponude ono što su joj već dali u prošlosti. Zapad danas ne bi bio to što jeste da nije bilo Srbije, jer je postao ekonomski superioran u odnosu na ostale delove sveta zahvaljujući nečemu što mu je došlo iz Smiljana. To je variranje ideje da bi Turci došli do Pariza da nije bilo Kosovskog boja i da je Evropa to što jeste zahvaljujući Srbiji. U tom smislu je u Srpskoj pravoslavnoj crkvi došlo do odstupanja od otvoreno anti-evropskog diskursa.

JOVAN
BAJFORD

SVETLANA LUKIĆ:

Malo-malo, pa bacam pogled na onaj sabor Dveri i pitam se zašto se mi bavimo tim opšurnim organizacijama i njihovom štampom. Međutim - ups, to što oni govore ubrzo se nađe u školskim udžbenicima naše dece.

JOVAN BAJFORD:

Kada čitam *Dveri*, ja ne smatram da čitam publikaciju neke opskurne organizacije. Na njihovom sajtu postoji nedeljna kolumna, koju redovno prenosi zvanično glasilo Srpske pravoslavne crkve, *Pravoslavlje*. Te kolumne prenosi i *Nova srpska politička misao*. Na poslednju godišnjicu Đinđićevog ubistva, nekoliko dana pre one sramne emisije na RTS-u, u kojoj se govorilo o tome kako je Đinđić ubijen zbog toga što je shvatio istinu o Kosovu, upravo na sajtu *Dveri* se pojavio članak koji je prvi artikulisao tu ideju. I onda je taj elaborat dugo bio na naslovnoj strani *Nove srpske političke misli*. To nije mala opskurna organizacija. To je podmladak Srpske pravoslavne crkve, koji je njen PR. Preko njih se može videti kakvu ulogu u ovom društvu želi da ima Srpska pravoslavna crkva.

Čini mi se da u svoju interpretaciju ponašanja međunarodne zajednice prema Srbiji, nacionalistička, konzervativna opcija projektuje svoj odnos prema kosovskim Albancima. Oni misle da zapadnom svetu Srbi uopšte nisu važni, da su oni nešto inferiorno, nešto što postoji samo kao teritorija, kao izvor neke koristi, a da im ljudi koji tu žive zapravo uopšte nisu važni. Ta opsednutost srbofobijom, mržnjom prema Srbima odražava stav koji ovde postoji prema kosovskim Al-

bancima. Oni smatraju da Zapad ne poklanja dovoljno pažnje srpskom narodu na isti način na koji ovde kosovski Albanci uopšte nisu važni, već je važna samo teritorija koju oni naseljavaju, koja je duhovni prostor Srbije. Građani koji tamo žive uopšte nisu važni. Taj strah od predrasuda Zapada prema nama je zapravo odraz predrasuda koje ovde postoje prema kosovskim Albancima.

U Engleskoj se vrlo malo govori o Srbiji i Kosovu. Ne sećam se kada sam poslednji put pročitao u novinama bilo šta što je u vezi sa Kosovom. Jedini kontekst u kojem se Kosovo pominje je odnos između Zapada i Rusije. Kosovo kao problem je postalo potpuno nevažno i mislim da za to postoji samo jedno objašnjenje, a to je činjenica da je Kosovo nezavisno i da o tome više nema šta da se kaže. Jedino o čemu se još raspravlja jeste kako ubediti Ruse da je to tako. Da li će nas ovde ubediti ili ne, to im je potpuno svejedno, to je nevažno pitanje. Ovde kažu - svetske agencije su izvestile, što je tačno, ali ne kažu da to niko nije preneo, jer je to postalo periferna vest.

Gledao sam prenose iz skupštine i sa nestrpljenjem sam iščekivao jučerašnje zasedanje. Koštunica koristi prednosti svog odsustva iz javnosti. On se pojavljuje samo po slavama, ali tada niko ništa ne sme da ga pita i juče je konačno neko mogao da ga prozove iz raznih razloga. I jesu ga prozivali, ali mislim da je izostalo to da neko spomene političku pozadinu ubistva. Ovo je bila jedinstvena prilika da vidimo njegovo lice dok mu se postavlja to pitanje. On bi verovatno buljio u tačku levo ili desno od govornice, kao što je to činio na celoj sednici, ali bilo bi dobro videti njegovo i Jočićevo lice dok neko ponavlja sve argumente za proširenu optužnicu protiv Đinđićevih ubica. Znači, da se pita o čemu je Jočić razgovarao sa Ulemekom na dan njegovog hapšenja, da se ponovi šta je Koštunica rekao u vreme pobune JSO, da se kaže šta je Koštunica pisao u pismu Aci Tomiću. Ima mnogo ljudi u Srbiji koji to nisu čuli, ali koji su sada gledali tu sednicu na javnom servisu i koji bi to čuli prvi put. O tome bi verovatno govorio neki od poslanika LDP-a, pa mu ti gledaoci ne bi previše verovali. Ali tako manjina utiče na većinu, ubaci im neku bubu, neki argument, ideju o kojoj ljudi posle razmišljaju i postaju zainteresovani. Sve to se nije dogodilo, tako da je suđenje ubicama Đinđića u široj javnosti ostalo doživljeno kao pravni slučaj potpuno izdvojen od onoga što se dešava u skupštini, a ne suštinski u vezi sa tim.

SVETLANA LUKIĆ:

U dosadašnjem delu emisije slušali ste Vesnu Pešić i Jovana Bajforda, a sada govori Teofil Pančić.

TEOFIL PANČIĆ:

Ja inače nemam taj trip, to je vrsta cirkusa za koji si mogao da imaš živaca 1990, 1991, 1992. godine, kada je to još bilo novo, ali posle toga stvarno više nisam mogao. Ma jok, bre, šta da vidim, da je Toma Nikolić fašista? Pa to već znamo. Recimo i da je to opstalo, ne mislim da bi to bila repriza devedesetih, pre svega zato što repriza u istoriji nema. Mislim da bi to više bila ljigava i sluzava sramota. To bi bila karikatura devedesetih, farsa, opereta, jer tu više nema rata i nema baš preteranih izgleda da ga bude, nego to može da bude ubrzano truljenje sa pojačanim efektom smrada. Srbija je već mnogo godina unazad opasna samo za sebe, ona više nije opasna za svoje susede. Nisam hteo da dramim tih dana, nisam mislio da se nebo ruši na nas, da svet propada, nego sam imao osećanje da me je sramota što se to dešava, što su ti ljudi tu gde jesu, što je sedam godina sfučkano na taj način da te budale sve bace *niz rijeku*. I ljudi s kojima sam se tih dana srećao imali su to osećanje. Nije to bila strašna zabrinutost, koliko je bila nelagoda i osećanje apsurdna. Kao da te je neko obrukao bez tvog aktivnog doprinosa, nego je uradio nešto u tvoje ime i posle toga ti ostaje samo da bleneš, da se stidiš, a ne možeš ništa da uradiš. Ja sam to tako doživeo, više kao nesvesnu parodiju na devedesete nego kao njihovu reprizu.

Ako zamislimo da je ceo taj manevar zvani Tomislav Nikolić, tih četiri, pet dana ludila bila neka igra moći i živaca između Koštunice i Tadića, onda me to podseća na ono kada ljudi klinci igraju ruski rulet kolima. Svako sedne u svoja kola i onda lete jedan na drugog, pa je pitanje ko će poslednji da skrene. E, Koštunica je seo u taj bolid i krenuo prema Tadiću i ide, ide i sad ovaj vidi kako mu se približava i kako mu ne pada na pamet da skrene računajući ne na svoj nego na Tadićev razum i na to da će ovaj u poslednjem trenutku da se izmakne, što znači da će mu dati sve što ovaj zahteva i super, evo, svi smo živi. I on je to isterao do kraja, uz jednu osnovnu razliku. Ova metafora je falična utoliko što taj klinac koji leti na drugoga zaista može da pogine, a Koštunica ništa lično nije rizikovao. On na ruski rulet nije stavio sebe nego ovu zemlju. Zamislimo da nisu sklopili taj sporazum, to bi značilo da zemlja ide u duboku izolaciju. Pa videlo se odmah, te nema ce-

TEOFIL
PANČIĆ

remonijala podizanja zastave ispred Saveta Evrope, te nema potpisivanja sporazuma o readmisiji i lakšem viznom režimu. To su bili samo prvi simbolični koraci, ali da je to otišlo dalje, naravno da bi i diplomatski i politički koraci išli dalje.

On bi 'ladno dopustio da se sve to desi, samo da on ostane tehnički premijer ili kako se to već zove, da drži sve konce u svojim rukama računajući na to da će jednom opet biti novih izbora, nakon kojih će on opet biti nezaobilazni začim i moraće da bude po njegovom. Ako to nije politički makijavelizam u lošem smislu reči, onda stvarno ne znam šta je. To je vrsta političkog, vrednosnog i etičkog nihilizma, koji su često protivnici pripisivali Đinđiću. Ali Đinđić se nikada nije kockao sudbinom ove zemlje, u onom relativno kratkom vremenu u kojem je bio u poziciji da se kocka time. Naprotiv, sve osobine koje su pripisivane njemu, zapravo se vide kod Koštunice.

SVETLANA LUKIĆ:

To je dosta zastrašujuće.

TEOFIL PANČIĆ:

Jok i nije, naravno da je jako zastrašujuće. To je jedini pravi problem sa tim Koštunicom - njegova priča nema dna. Radikali ne mogu nešto neprijatno da te iznenade, što na umu, to na drumu u svakom mogućem smislu, ali problem sa DSS-om, koji generiše i Koštuničina ličnost, jeste da, čim ih staviš na neko iskušenje, čim dođu do nekog ruba, čim im popuste živci, ti otkriješ o njima nešto novo, što nikako nisi voleo da saznaš. Mi smo videli ljude koji su apsolutno spremni da urade bilo šta za dan, mesec, godinu ostanka na vlasti. To je zastrašujuće. Do sada smo ipak povlačili liniju razdvajanja, pa nisu to ipak radikali, pa nisu to ipak socijalisti, a onda vidiš kako oni to 'ladno urade. Ova naša analitičarska bratija stalno normalizuje, legalizuje radikale, prikazuje ih kao najnormalniju, sistemsku, demokratsku političku snagu. Svejedno je, demokrate, radikali, socijalisti, sve je to isto. E, sada smo videli kako to izgleda, a videli smo i kako izgleda taj isti Toma Nikolić, koji je za dva dana uspeo da nas obraduje i time da ćemo biti ruska gubernija i time da bismo mogli da fasujemo lepo vanredno stanje. Čovek je za četrdeset osam sati uspeo da kaže i uradi neke stvari koje devedesetih godina nismo uspeali ni da čujemo. Ni devedesetih niko ovde nije rekao da Srbija treba da postane ruska gu-

bernija. Ni Milovan Bojić, koji nam je onomad pevao ruske romanse, to nije rekao.

Šta mi je najfascinantnije u načinu na koji je ova vlada na kraju sastavljena, odnosno u ishodu svega što smo radili u poslednja četiri meseca? Dobili smo vladu, znamo ko je premijer, ko su ministri i šta sad imamo? Koštunica na lokalnom i svedržavnom nivou radi na bezobrazluk i to ne treba potcenjivati. Imali smo izbore 21. januara i da si 22. januara pitala bilo kojeg posmatrača političkih prilika u Srbiji da li je realno da Vojislav Koštunica posle ovih izbora bude premijer, čak i oni koji ga vole i obožavaju do imbecilnosti rekli bi - Ma kakvi, nema šanse, pa čovek je treća stranka u Srbiji, druga stranka u koaliciji, kako da bude mandatar? Da si tada pitala - Dobro, ali hajde da zamislimo da na neku foru on ipak bude mandatar, šta bi onda bilo realno? - Pa bilo bi realno da u toj vladi bude maltene sam, da bude potpuno okružen ministrima iz drugih stranaka, pre svega iz DS-a. Umesto toga, nepuna četiri meseca kasnije, imamo vladu u kojoj je Vojislav Koštunica premijer, a njegov čovek, onaj isti koji je do sada bio ministar policije, ponovo je ministar policije u ovoj zemlji. Saglasan sam da to ne bi trebalo da bude tako, ali ministar policije je ovde najvažniji ministar, onda dolazi ministar finansija, pa tek onda svi ostali. Dva od tri najvažnija čoveka u vladi pripadaju partiji koja je gubitnik na izborima. Velja Ilić je sačuvala skoro neokrnjeno ministarstvo kapitalnih investicija, uzeli su mu samo telekomunikacije, ali ostavili su mu saobraćaj. To je fenomenalan uspeh.

Sa stanovišta političkog samoodržanja Koštunici treba čestitati. To što je on uradio malo ko bi bio u stanju da izboksuje za sebe, ali to je urađeno na čist bezobrazluk. A svi mi smo u toj priči vrsta talaca, koje niko ništa ne pita. Nas su pitali 21. januara, mi smo na pitanje odgovorili. Kako smo odgovorili? Tako što je gotovo svaki treći glasač u zemlji glasao ili za DS ili za LDP ili za stranke manjina. Ali mi sada dobijamo vladu koja nije ni radikalska, što bi nažalost imalo logike, niti je demokratska, nego je narodnjačka međuvarijanta, koja je realno totalni gubitnik ovih izbora. Ko je tu lud? I ko će nas da natera na sledeće izbore sa takvim iskustvom? Ja se uvek zalažem za izlazak na izbore, mrzim te bojkotaške priče, one su mi infantilne, ali zaista nas izazivaju da apstiniramo. Šta da kažeš ako si jasno dao svoj glas i pokazalo se da taj glas ima realnu težinu, ali to na kraju nije proizvelo jedini logičan efekat? Od 21. januara imamo permanentnu dekadenciju. Krenulo se od - Delić premijer ili novi izbori. Mesec dana potom,

TEOFIL
PANČIĆ

to odjednom nema veze, ne mora Delić da bude premijer, hajde neka bude Koštunica, ali zato će Šutanovac biti ministar policije ili nebo pada na nas i idemo na nove izbore. Pa je to trajalo nedelju-dve, pa - Dobro, može i Jočić, hajde neka ostane Jočić, ali BIA ima da bude naša. Pa se ispostavilo da ne mora ni BIA, hajde, naći ćemo neku vanstranačku ličnost, koja će verovatno biti vanstranačka koliko je vanstranački Bulatović. Neko je dobro predložio - Pa može i on da ostane, on nije član DSS-a.

SVETLANA LUKIĆ:

To nije zezanje, u Politici je rečeno da postoji velika šansa da to bude Bulatović. Tadić je na to rekao - Ja se nadam da to neće biti on. On se nada da to neće biti Bulatović.

TEOFIL PANČIĆ:

On se nada, pa to je sjajno, predsednik države i predsednik Demokratske stranke, glavne stranke u vladi se nada, pa to je zaista zanimljivo.

Dakle, mi imamo čoveka koji je do juče bio ministar rudarstva i energetike, a od jutros u sedam je ministar vera. Tih transformacija, *mixing grandmothers and frogs*, pa toga nigde nema. Šta njega, čoveka koji se bavio energetikom i rudama preporučuje da bude ministar vera? - To što peva u crkvenom horu? To je sjajno, po toj logici bi ministar kulture mogao da bude neko ko u slobodno vreme peva u kupatilu ili ide u bioskop, što da ne? Kada pogledaš kadrove Demokratske stranke Srbije u novoformiranoj vladi, to su isti ljudi koji su i do sada bili u vladi, samo što osim Jočića niko od njih nema svoj stari resor. Oni su promenili resore i to u potpuno uvrnutom pravcu. Ovo sa Naumovom je svetski kuriozitet.

SVETLANA LUKIĆ:

Kakve su posledice činjenice da je Demokratska stranka to dozvolila?

TEOFIL PANČIĆ:

O posledicama možemo samo da nagađamo. Oni uvek mogu da se vade na to da bi bilo gore da vlada nije formirana. To je možda tačno, ne mogu da dokažem da nije, ali mislim da je i ovo dovoljno strašno. Ako na kraju Demokratska stranka uspe da na kvarnjaka napravi od ove vlade svoju vladu, u tom smislu da zaista urade ono što treba da urade, ja ću reći Tadiću - svaka čast. Ali moram priznati da sam strašno

skeptičan prema ideji da to može da se izvede. Ako se ovo sa Kosovom bude ubrzano nastavilo u istom pravcu, ta vlada može naprosto da se raspadne na tom pitanju. Još gore, možemo da dođemo u situaciju da se vlada ne raspadne na tom pitanju, jer ona može da se ne raspadne samo tako što će svi da usvoje Koštuničinu doktrinu, a Koštuničina doktrina je - Mi teramo po svome, ne zanima nas svet, baš nas briga, ako treba da padnemo u izolaciju, ima da padnemo u izolaciju. Strašno je veliki ulog u igri, a ja nisam u stanju da vidim da Tadić i ekipa oko njega zaista imaju neku strategiju koja će na kraju silno da trijumfuje i da istera svoje. Oni su isuviše lako popustili na glavnom pitanju, a to je pitanje mandatarata. Hajde da vidimo šta će da bude s Mladićem. Sada imamo Tadića kao predsednika saveta za nacionalnu bezbednost, pa dobro, ali Jočić je i dalje ministar. Bulatović je do daljeg šef BIA. Hoće li Tadić da ide sa Šutanovcem i sa Srđanom Šaperom da traži ovog po hotelima ili po šumama? Pa neće.

TEOFIL
PANČIĆ

Pre svega, ne razumem ko je Vuk Jeremić, velika mi je misterija ko je taj čovek. Pre neki dan sam čuo i uopšte se nisam iznenadio da je bio član Socijalističke partije Srbije. Nekako mi čovek ide uz to. I on mi se sada preporučuje za ministra spoljnih poslova. Mislim da ćemo zažaliti za Vukom Draškovićem. To je mogao da bude i Leon Kojen, iako se njih dvojica kao ne vole, ali ja ne vidim bitnu razliku. Možda ona postoji, ali je jako sakrivena. Svi oni pričaju istu priču, duvaju u istu tikvu, Kojen, Samardžić, Vuk Jeremić, na kraju krajeva i Tadić, Koštunica i to je veliki problem. Ako nemaš nikakvu stratešku viziju uzmljenja Srbije u evropski kontinent i čuvene evro-atlantske integracije, ako nemaš nikakvu viziju koja je zaista fundamentalno drugačija od DSS-ove, onda je bolje da Vladeta Janković bude ministar inostranih poslova. Bar da imamo čoveka koji je original, a ne falsifikat.

SVETLANA LUKIĆ:

Kako zamišljaš narednih par meseci?

TEOFIL PANČIĆ:

Uuu, uopšte ništa ne zamišljam do leta, a kamoli od leta. Život u Srbiji te navikne na to da računaš u najboljem slučaju na nedelje, ako si optimista, ali u principu je pametnije da računaš na dane. A meseci ne postoje. Tako da mogu samo da nagađam, ali u tome što nagađam ne vidim ništa lepo i dobro, jer ta agenda ide svojim tokom. Dolazi na naplatu kosovski račun i više nije osnovno pitanje šta će biti sa Koso-

vom, nego šta će biti sa Srbijom, kako će Srbija preživeti razrešenje kosovskog pitanja. A to pak zavisi od političke elite u zemlji, a ta politička elita se gotovo bez izuzetka ponaša krajnje neodgovorno prema tom pitanju. Umesto da se stvari nekako smiruju, stabilizuju, da se javno saberu dva i dva, da se ljudima objašnjavaju elementarne činjenice, stalno se nešto podjaruje. Taj javni diskurs o Kosovu se dodatno emocionalizuje na krajnje destruktivan način. Zato se stalno bojim neke vrste manje-više otvorene autoritarne vladavine i vrste diktature ili poludiktature koja bi za opravdanje našla - Jao, gubimo Kosovo, moramo da se zbijemo, ne sme niko da kaže ništa protiv, ne sme biti disonantnih tonova. Neki ljudi mi kažu da sam paranoičan. E, prvo što je Tomislav Nikolić rekao sa pozicije predsednika skupštine bilo je cinculiranje sa vanrednim stanjem. Posle je tvrdio kako je on samo govorio o ustavnim mogućnostima. Pa ne govori se o ustavnim mogućnostima tek tako, imaš razlog zašto to govoriš, nisi ti privatno lice, ti si predsednik skupštine Srbije. To je veoma realna opcija i bojim se da će tokom leta ili kada to već bude, na kosovskom pitanju ova vlada da se pocepa i da padne. Onda idemo na nove izbore, ali u potpuno nezdravoj, nenormalnoj atmosferi. Ili će se stvoriti neki novi blok, ovaj čiju smo generalnu probu videli prošle nedelje, koji bi onda zaveo proglašeno ili neproglašeno vanredno stanje. To bi bilo ono - ko je vera, ko je nevera, jer na taj epski, mitski način se ovde percipira politika i takozvano nacionalno pitanje. Bojim se ogromnog talasa autodestrukcije koji može da zahvati ovu zemlju, a za šta prevashodno moraš da kriviš političku elitu i njene savezničke elite, medijsku i akademsku, koje podgrevaju potpuno nerealne nade i naj-nezdravije moguće emocije u vezi sa kosovskim pitanjem.

Pogledaj osnivanje garde cara Lazara i ostala čudesa. Taj čovek dođe i kaže za novine - Ja, imenom i prezimenom, taj i taj, osnivam paravojnu formaciju. Pa znaš šta? Taj čovek momentalno ima da popije zatvor. Umesto toga, jebote, odjednom je on javna ličnost, on se pita za mišljenje u javnim stvarima. Onda dođe tamo, okupi svoje istomišljenike, pa neke od njih pohapse zbog majica JSO. Pa čekaj, zar su im najveći greh majice? To jeste odvratno, ali to nije krivično delo. Ako im je to najveći greh, onda nije trebalo ni da ih hapse. Polako klizimo u stanje koje nam je strašno dobro poznato iz 1991. godine, kada je svaka baraba i zamlata sebe mogla da proglasi za patriotu i da automatski postane vrsta aristokrate u ovoj zemlji.

SVETLANA LUKIĆ:
Samo su sada oni osvjetnici.

TEOFIL PANČIĆ:
Naravno, 1991. godine je postojao taj polet - Jeremija, pali topa i neće ni da se zaustavlja pre Soče, to je otprilike bila varijanta. Sada je varijanta potpuno luzerska, destruktivna i u fazonu - Jebaćemo majku kome stignemo.

TEOFIL
PANČIĆ

SVETLANA LUKIĆ:
Oni su možda smešni u kontekstu oslobađanja Kosova...

TEOFIL PANČIĆ:
...ali ni u jednom drugom, naravno.

SVETLANA LUKIĆ:
Niko više ništa ne krije. Gledala sam malo skupštinu, oni ne kriju koliko se mrze, ne kriju dokle su spremni da idu, više niko ništa ne krije, to je toliko bahato da te hvata panika dok slušaš te rasprave. A nemoćuje je da ne znaju koje stvari ne bi smeli da izgovore.

TEOFIL PANČIĆ:
Svi kriterijumi su pali, a osim što su oni pali, predstave o tome kako izgleda poredak koji nije komunistički ovde su potpuno nakaradne. Upravo je u *Peščaniku* o tome govorio više puta Desimir Tošić, da su pre rata vladari primali patrijarhe u audijenciju. Sada je obrnuto, sada patrijarh prima predsednika države ili predsednika vlade, što znači da je patrijarh iznad civilnih vlasti u ovoj zemlji. To je potpuno ne-normalno stanje, ali niko se protiv toga ne buni. Da pitaš obične građane je li to normalno i šta misle, da li je tako bilo pre komunizma, svi bi rekli - Da, pa normalno, kako drugačije, jer oni ne znaju da to nije normalno. Oni ne znaju da su savremena društva, koja nikada nisu bila u komunizmu, neuporedivo sekularnija od istočnoevropskih, od balkanskih, od Srbije. Ljudi su prihvatili tu priču - Više nismo u komunizmu i normalno je da crkva vodi glavnu reč u svemu u čemu želi da vodi glavnu reč. Pa ne, nije normalno i to nema nikakve veze s komunizmom.

SVETLANA LUKIĆ:

S jedne strane imaš ljude koji se ne sećaju demokratskog poretka, jer on praktično nikada nije ni postojao, a s druge strane imaš izolaciju od spoljnog sveta. Onda možeš da izmišljaš šta god ti padne na pamet. I vrlo često nam kažu - Tako je to u svetu.

TEOFIL PANČIĆ:

Jeste, i onda to sluša neko ko pod A - nikad nigde nije bio, pod B - ne govori nijedan svetski jezik. On to primi kao gotovu istinu i eto ti objašnjenja kako je moguće da toliko glasova dobijaju oni koji na taj način rezonuju.

SVETLANA LUKIĆ:

Da li primećuješ da ti je ponekad potreban dodatni napor, da sebe teraš, da bi morao da se iznerviraš, na ovo bih morao nekako da reagujem? Nemaš više iz čega, to je već viđeno sto puta. A opet je zastrašujuće zato što svašta može da se dogodi, a ti više nemaš iz čega da reaguješ.

TEOFIL PANČIĆ:

Ovo mnogo dugo traje, mnogo čega smo se nagledali i šta više može da te izbaci iz koloseka? To jeste opasno, zato što te na neki način umrtvljuje i razvija pogrešnu vrstu tolerancije u tebi, podstiče neku vrstu oguglalosti, ali ja ne mogu da se botim protiv toga. Ne mogu većito da se vrtim oko istih stvari, nemam više živaca da se iznerviram zbog toga što će Dragan Jočić opet da bude ministar policije ili što su se onako nalupetarali u skupštini. Pokušavam istovremeno da sve te informacije obradim u glavi, ali i da stvorim neka antitela, da mogu normalno da živim. Više ništa ne primam kao da je od egzistencijalne važnosti, jer nemam više snage za to, ne mogu 2007. godine ponovo da prolazim kroz to. Zanima me šta bi bilo da je ostala varijanta sa Nikolićem, pa da su krenuli u sva ta ludila, koja će možda ionako da krenu, da li bih se onda uzбудio. Sve što tako dugo traje izaziva vrstu zasićenja i moraš zaista da se potruđiš da samoga sebe nateraš na reakciju. Kao kada neko uči, a mnogo mu se spava, pa onda kuva kafu, pa izlazi na terasu, pa se pljuska hladnom vodom, pa šta sve ne radi, ali duša mu spava, a ne sme, mora da sprema ispit. Tako i mi, moramo da se nateramo da shvatimo da je ovo ozbiljno, iako smo sve to već videli. Ovo nije video igrice, ovo i dalje jeste naš jedini život.

SVETLANA LUKIĆ:

Jedan naš sagovornik je to opisao kao stanje slično beloj smrti, kada prestane da ti bude hladno i kada kažeš - Samo malo da dremnem.

TEOFIL PANČIĆ:

Sve više ljudi ponovo primenjuje razne taktike eskapizma, ponovo se pasivizuju, kažu - Ne zanima me, isključujem, ne gledam, ne čitam, živim neki paralelni život. Ako je to početkom devedesetih bio produkt straha i šoka, onda je sada takvo ponašanje produkt zasićenja i potpunog gađenja, a istovremeno nemoći da nešto uradiš. To je veliki problem sa ovom i ovakvom vladom. Kao da je taj 21. januar bio poslednji momenat kada su ljudi masovno izašli na izbore i mislili da su ipak oposlili neki posao, da sada logično iz toga sledi određena vlada sa određenom strukturom, koja će sprovesti određenu politiku, koja će imati nedvosmisleni diskontinuitet sa politikom dosadašnje vlade. E, kada ti umesto toga dobiješ vladu koja je osamdeset odsto vlada kontinuiteta, onda mnogi ljudi kažu - U redu, ja sam uradio šta sam mogao, hajde zdravo, sad ću da se bavim nečim drugim, gledaću filmove sa DVD-a i tražiću neki posao u Luksemburgu. To je logična posledica i to je nešto nad čim treba da se zamisli deo političke elite koji obično zovemo demokratskim.

TEOFIL
PANČIĆ

SVETLANA LUKIĆ:

Bio je ovo Teofil Pančić. Teofilu je upravo izašla iz štampe knjiga kolumni iz novosadskog Dnevnika, Karma koma. Izdavač je Biblioteka Dvadeseti vek, koju već trideset godina uređuje antropolog Ivan Čolović. Posle duže pauze, u Peščaniku slušate Vesti Ivana Čolovića.

IVAN ČOLOVIĆ:

Zamislite da na nekom televizijskom kvizu dobijete zadatak da pročitate tri misli i da pogodite koja je od njih misao Matije Bečkovića, a misli na primer budu ove: Prva - *Oni koji su ostvarili svoje snove nemaju šta sanjati*. Druga - *Šalter je najstravičniji izum civilizacije*. Treća - *Kosovo je najskuplja srpska reč*. Verujem, ma skoro sam siguran da biste, ako ste iole politički pismeni, bez oklevanja Bečkoviću pripisali ovu treću misao, o Kosovu. I pogrešili biste, ne zato što to nije Bečkovićevo, naravno da jeste, njegovo je to, ali njegove su i ostale dve mudrosti, i ona o ostvarenim snovima, kao i ona o šalteru kao je-zivoj tekovini civilizacije. Publika u Srbiji Matiju Bečkovića pamti kao autora raznih političkih gnoma, krilatica i slogana, naročito

onih koje je posvetio Kosovu i ostalim takozvanim srpskim svetinjama. On uživa i glas dobrog govornika na komemoracijama i sahranama pisaca i drugih poznatih ličnosti. Uopšte, istakao se u svim vrstama govora o porazu i smrti iza kojih dolaze pobeda i vaskrs. Manje je poznato da on rado govori i o drugim temama. Rekao je on svoju i o vodi, vremenu, gradu, o gubitku, društvu, đavolu, ženi, mozgu, putovanju, prolaznosti, smaku sveta, stidu, suncu, suzi, džadi, špijunu i o mnogim drugim stvarima. Ne bih ni ja to znao da se nedavno nije pojavio zbornik Bečkovićevih misli sa registrom i azbučnikom imena i pojmova, knjiga koju je uredio Dragan Lakićević, inače glavni urednik *Srpske književne zadruge*, a objavila izdavačka kuća iz Beograda, *Feniks libris*.

Lakićević je napisao i pogovor za ovu knjigu. Kaže da je ranije priredio nekoliko sličnih zbornika s mislima velikih pisaca ili velikih dela, kao što su *Sveto pismo*, Homer, Šekspir, Dostojevski i Gete, i da sada toj seriji knjiga pridružuje Bečkovićeve *Misli*, odnosno, kako se izrazio - izbor misli jednog srpskog živog klasika. Jer zaista, ako čovek razmišlja patriotski kao Lakićević, upitaće se zašto samo stranci i zašto samo mrtvi klasici, šta nedostaje našem srpskom, nećemo ga valjda eliminisati samo zato što je živ. Evo knjige, pa prosudite sami. I Lakićević nam nudi knjigu, koja treba da pokaže da misli njegovog zemljaka mogu ravnopravno da stanu uz mudrosti drugih velikana, da im je mesto uz misli velikih pesnika Homera, Šekspira i ostalih, pa čak i uz reči samog Gospoda Boga, autora kome se obično pripisuje *Sveto pismo*. Dakle, ako vam ustreba neka velika misao, na primer za pisanje maturalnog rada, ljubavnog pisma, članka za rubriku *Među nama*, nekrologa ili političkog govora, sada na raspolaganju, pored raznih riznica mudrosti stranih velikana, imate i velike misli jednog našeg, domaćeg mislioca.

Dovoljno je da u knjizi Bečkovićevih misli pogledate registar i da potražite nešto o temi o kojoj pišete. Na primer, ako vam zatreba nešto lepo kazano o slobodi, zgodno će vam poslužiti misao našeg velikana koja glasi - *Sloboda je vekovima bila neostvaren san*. Ako vam, pak, treba nešto o progresu i tu vam on može pomoći, jer je rekao - *Niko nije progresivan jednom zauvek*. Hoćete nešto o sreći? Ima i o tome - *Sreća je biti manje nesrećan od drugih*. Ima i o kulturi - *Kultura je tolerancija i razumevanje*. I o emocijama - *Emocije su naše najdublje misli*. I jedna veoma poučna o ambicijama - *Niko nije ostvario sve što je hteo i zamislilo, a što je najgore, što su snage manje, ambicije su ve-*

će. A sigurno je da će nekome dobro doći i ova - *Sve što živi i veruje u svoju svrhu*. Ima jedna izuzetno zgodna za pismeni iz poznavanja prirode - *Sunce je jedini živi svedok svih vremena*. Mene je, kao vrstu etnologa, posebno obradovala ova o narodu - *Narod je znatno duže živeo od ljudi*.

Dakle, u Bečkovićeve *Mislima* svako će naći nešto za sebe. Ipak, i ovde će najviše zgodnih stvari pronaći pisci patriotskih sastava, političari, novinari ili ratni zločinci, atentatori i druge ubice, koji pisanjem rodoljubive literature prekračuju vreme u zatvoru i sebe prikazuju kao fine ljude od pera. Mnogi od njih, i pre pojave ovog zbornika, rado su citirali i parafrazirali rodoljubive sentence ovog mislioca, kao što je ona o Srbima u Hrvatskoj kao ostatku zaklanog naroda ili ona o Kosovu kao imenu naše nebeske otadžbine i polutaru srpske planete. Ili ona o grobu kao najvećoj svetinji i najstarijoj crkvi srpskog naroda, pa i ona o Hramu svetog Save za koji je Bečković rekao da je veći od nas i dublji od naše pameti. To, dakle, slušamo već skoro dvadeset godina u mnogim varijantama i verzijama.

Sto puta su te mudrosti prežvakavane i reciklirane u medijima, u crkvi, uz gusle, a melju se i krčme i dalje. Ali ovaj zbornik sadrži i neke Bečkovićeve manje poznate političke maksime, a koje su danas aktuelne bar koliko i one poznate. Na primer, kad je pre neki dan Šešeljev zamenik Tomislav Nikolić obraćajući se poslanicima Narodne skupštine Srbije rekao da žali što Srbija nije ruska provincija i da se nada da ona nikad neće biti evropska kolonija, to su mnogi primili kao Šešelju, Nikoliću i drugim radikalima svojstveno zastranjivanje. Međutim, čitalac ove knjige u tome će prepoznati varijaciju nekih Bečkovićeve misli o Rusiji i Srbiji. Nema među tim mislima eksplicitno formulisane ideje da Srbija treba da se pripoji Rusiji, ali tu je idejna osnova za taj, što bi se reklo, projekat. Ona je u navodnom dubokom jedinstvu ruske i srpske duše, o kome govore neke Bečkovićeve maksime objavljene u ovoj knjizi. Evo jedne od njih - *Konačni sporazum svih evropskih nesporazuma režiće se silom bratstva u ruskoj duši. U to je verovao Dostojevski, to je ponavljao otac Justin, a ja ne mogu da verujem da nije uvek kada je napisao Rusi pomislio Srbi*. Kad čujete ovo, to jest da je srpska duša neka vrsta varijeteta ruske i kada vam to kaže živi klasik srpske književnosti, onaj čija knjiga misli danas ponosno stoji uz Homera i Šekspira, da li ćete i dalje misliti da je žal za tim što Srbija nije deo ruskog carstva samo uvrnuta retorika srpskih radikala? Uvrnuta jeste, ali uvrnuli su je bolji retori od Nikolića.

IVAN
ČOLOVIĆ

U naše vreme to možda s najviše uspeha radi slatkorečivi autor ovih misli. Od njegove misli o jedinstvu srpske i ruske duše do Nikolićeve o jedinstvu dve države samo je jedan logičan korak - čija duša, njegova i teritorija.

Retki su veliki pisci kojima su za života objavljene njihove izabrane misli. Da li to znači da je malo ko od njih već u očima savremenika bio nesumnjivi gigant uma, pa tako zaslužio čast koja se po pravilu ukazuje mrtvima, onima čiju je vrednost potvrdio sud istorije? Pa, mislim da to ne znači, nije to razlog što su autori iz čijih su dela izvađeni citati i tako sastavljene razne riznice velikih misli, po pravilu ljudi sa dugim stažom na onome svetu. Pre će biti da se dobri pisci dok mogu, a to znači dok su živi, trude da na svaki način zaštite svoje delo od sakupljača i preprodavaca takozvanih bisera i dragulja mudrosti. Dobri pisci znaju da zbirke tih bisera i dragulja spadaju u nižerazrednu, pučku, trivijalnu literaturu, čiji su proizvodi namenjeni neobrazovanoj publici, koja prihvata primamljivo obećanje da će na jednom mestu, u jednoj knjizi, a po umerenoj ceni, dobiti sažetu mudrost sveta. Nasuprot tome, pisci koji veruju da njihovo delo dobija kad se pretoči u izabrane misli pokazuju da se u trivijalnoj književnosti osećaju kao kod kuće. Ova knjiga svedoči da je Matija Bećković jedan od njih. Njegove *Misli* približavaju nas odgovoru na pitanje ko je danas pučki, trivijalni pisac u Srbiji. To je onaj koji uživa što njegovi ukoričeni biseri mudrosti stoje na polici uz Homerove, Šekspirove i Geteove, veruje da se tako uzdigao do njih. Ne zna da se u njihovom društvu našao samo zato što su ova trojica, na pravdi boga spuštена do njega, jer nije imao ko da ih zaštiti.

SVETLANA LUKIĆ:

Bio je ovo Peščanik, slušali ste Vesnu Pešić, Jovana Bajforda, Teofila Pančića i Ivana Čolovića. Vama se obe Svetlane zahvaljuju što ste slušali današnji Peščanik.

^v
PESCANIK 25. 05. 2007.

ŠNENOKLA I KISELI

Šio mi ga Đura, zašto premijer ne bi bio saslušan kao svjedok?

Njegovih petnaest odsto teritorije mi visi nad glavom kao Demoklov mač...

DS ne može imati većinu u vladi ako većinu u skupštini imaju nacionalističke stranke...

Kako je došlo do toga da vi kao predsednik države objektivno pomognete oružanu pobunu?

VESNA RAKIĆ-VODINELIĆ, *profesorka prava,*

PETAR LUKOVIĆ, *novinar,*

VLADIMIR GLIGOROV, *ekonomista,*

SRĐA POPOVIĆ, *advokat*

SVETLANA LUKIĆ:

Presuda atentatorima na premijera Zorana Đinđića izazvala je veliko olakšanje u Srbiji. Na naslovnim stranama novina je veoma krupnim ciframa ispisana brojka četrdeset. Varijante su razne - Konačno četrdeset godina, Ulemeku i Jovanoviću po četrdeset godina. U Politici su smatrali da je umesno da prvooptuženima tepaju - Zvezdanu i Legiji po četrdeset godina. Četiri veka robije Đinđićevim ubicama, piše u Glasu javnosti. Ne razumem otkud toliko oduševljenje kaznom, kada je u pitanju zločin koji je Zvezdan Jovanović priznao još pre tri i po godine. Zar nije bila logična najteža kazna?

Pre nekoliko dana jedan čovek u Americi je osuđen na četrdeset godina robije jer je šest puta uhvaćen kako vozi u pijanom stanju. Čemu divljenje broju četrdeset? Da li zato da se ne bi razgovaralo o tome da su izvršna i sudska vlast i mnogi mediji učinili sve da se suđenje vodi i izvrši samo kao suđenje nekim ljudima koji su ubili nekog čoveka?

Na izricanju presude je bio i predsednik Tadić; doduše, zakasnio je. Verovatno nije umeo da nađe zgradu specijalnog suda, jer nije tuda prolazio tri i po godine, pa je zalutao. Posle višegodišnjeg ćutanja, valjda da mu Stojković ne prebaci da vrši pritisak na sud, predsednik Demokratske stranke je u svojstvu predsednika države izjavio, ni manje ni više, da je presuda veliki doprinos reformi pravosuđa i uopšte prelomni trenutak za srpsko pravosuđe. Posle godina pasivnog posmatranja kako ovaj proces napadaju sa najviših državnih instanci, on je sa dve rečenice zatvorio diskusiju o svemu što se događalo na tom suđenju i oko njega.

Vidim da je i bivši premijer Srbije, Zoran Živković, oduševljen presudom i divi se hrabrosti suda. I današnji Blic na naslovnoj strani slavi hrabrost sudije Nate Mesarović, zato što se usudila da osudi atentatore. I šta kog đavola više hoćemo?

Da bi presudi dale veći značaj, neke novine su sabirale godine kazne, pa su izračunale da su atentatori dobili četiri veka zatvora. Presude su sabirane i Škorpionima. Tako je sakrivena činjenica da je jedan od njih oslobođen, a da je drugi dobio pet godina. U sabiranju za atentat na premijera Đinđića, iza četiri veka se izgubilo pitanje ko su inspiratori i nalogodavci atentata, zašto brza i hrabra Nata Mesarović nije dozvolila da se saslušaju neki važni svedoci, zašto nije dozvolila da se govori o transkriptu razgovora Dejana Milenkovića sa Kajganićkom.

Zašto svi koji sabiraju presude to ne čine i kada pišu o genocidu u Srebrenici? Neka napišu da je za šest dana jula 1995. godine uništeno dvesta pedeset hiljada godina ljudskih života, a kao dobri vernici valjda će znati da je to dvanaest puta duže nego što ukupno traje hrišćanska civilizacija. Naravno da ovakve računice nemaju smisla, ali ako su krenuli tim perverznom putem, neka onda njime idu do kraja.

Nije slučajno da u trenutku izricanja presude Bulevar Zorana Đinđića bude oblepljen plakatima sa imenom đenerala Ratka Mladića. Drugi srpski heroj, Milorad Ulemek, smatrao je da je bezbedno da se preda ovim vlastima i vidi kako se to završilo. Zato Mladić neće napraviti istu grešku. Vučić je ogorčen zbog hapšenja odgovornih za plakate i najavio je da će ih on i njegovi opet lepiti i pozvao je demokrate da, ako smeju, dođu da ga spreče. Vučić je opasna, ali tragikomična figura. Godinama je imao šansu da uzme kalašnjikov i ode na ratište. Jak je, mlad je, visok je, lepo bi mu stajala uniforma, ali nekako nije smeo da ode preko Drine, već je skupljao polusvet po Srbiji i slao ih da oni ubijaju i ginu, da bi se sada junačio sa plakatima i bedževima.

I na kraju, zanimljivo je i to da niko od nekoliko hiljada ljudi koji žive u Bulevaru AVNOJ-a, a sada Zorana Đinđića, nije smatrao da treba da izađe i pocepa plakat sa svoje zgrade. Da vas podsetim, nedavno su stanari Vatrogasne ulice u Zagrebu protestovali zbog preimenovanja njihove ulice u Trg hrvatskih obrambenih snaga. To su tokom rata bile formacije Hrvatske stranke prava, koja propagira ustaštvo.

Na početku Peščanika slušate gospođu Vesnu Rakić-Vodinelić, profesorku Fakulteta za poslovno pravo u Beogradu.

VESNA RAKIĆ-VODINELIĆ:

Moj prvi komentar posle ove presude je da je ona u javnosti doživljena kao stvar estrade i politike, a ne pitanje prava. To je jedna od retkih presuda o kojoj je svako imao potrebu da se izjasni, da je pozdravi ili ospori, počev od šefa države, preko predsednika vlade, pojedinih ministara, članova parlamenta, pa do građana. Naravno, ako ste pravnik, vi o toj presudi uopšte ne možete da se izjasnite dok je ne pročitate, jer presuda ne predstavlja samo izreku, nego i obrazloženje iz kojeg se čitalac upoznaje sa razlozima zbog kojih je doneta.

Mislim da su izvesni komentari, pogotovo oni koji su dolazili od političara, bili suviše optimistični. Ne mislim samo na komentare koji potiču iz Srbije, nego i na one koji potiču iz različitih centara u Evro-

pi. Iza tih komentara nazire se tvrdnja da je, eto, Srbija postala pravna država, da je skupila dovoljno kuraži i snage da, zaboga, izrekne presudu za jedno teško krivično delo i da će sada stvari u Srbiji krenuti mnogo boljim putem nego što su do sada išle. Država ima *ius puniendi*, to jest pravo da kažnjava za učinjena krivična dela, ali nema samo *ius* nego ima i *obligatio*, obavezu da kažnjava i ako država ne ispuní tu svoju obavezu, ona uopšte i nije država. Ima i država koje neosporno nisu pravne države. Takve su mnoge države sa autoritarnom vlašću, od Hitlerove, preko Musolinijeve do Portugala, Španije, pa i bivših komunističkih zemalja. Te države su bile ozbiljne države, koje su rado i iz sve snage praktikovale *ius puniendi*, u kojima su se nemilice izricale smrtne kazne, ali nikom nije padalo na pamet da za te države kaže da su pristojne i pravne. U tom smislu, Srbija apsolutno ne zasluđuje nikakvu pohvalu, niti je najteža kazna izrečena dvojici okrivljenih čini pravnom državom.

VESNA
RAKIĆ-
VODINELIĆ

Drugo, pojavili su se komentari političara, što aktuelnih, što iz ranijih vlasti, koji žale zbog činjenice da u Srbiji više ne postoji smrtna kazna, jer su je dvojica prvooptuženih zaslužila. Mislim da političari treba da stave prst na čelo pre nego što izreknu takvu tvrdnju. Ja shvatam koliko je teško krivično delo za koje su okrivljeni, i po prvo-stepenoj presudi i osuđeni atentatori na premijera Đinđića, ali Srbija je članica Saveta Evrope i potpisnica evropske Konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, čime su građani Srbije dobili šansu za zaštitu ljudskih prava kakvu do sada nisu imali. Da Srbija nije ukinula smrtnu kaznu, ona ne bi mogla da bude članica Saveta Evrope, niti da potpiše tu konvenciju, niti bi njeni građani mogli da uživaju beneficije koje na osnovu te konvencije imaju. To je praktični aspekt cele te stvari.

Za smrtnu kaznu i protiv nje ima mnogo argumenata i ta teorijska rasprava još nije završena. Neke države koje imaju relativno dugu demokratsku tradiciju, kakve su Sjedinjene Američke Države, poznaju smrtnu kaznu u nekim svojim federalnim jedinicama. Rusija, koja nema dugu demokratsku tradiciju, takođe poznaje smrtnu kaznu. Evropske države su je manje-više ukinule, a mi smo se opredelili za evropski put. Ponovno uvođenje smrtne kazne ne bi uklonilo sa lica Legije ili Zvezdana Jovanovića cerenje, koje je šokiralo građane Srbije. Šokiralo je i mene, ali oni bi se cerili i da im je izrečena smrtna kazna, jer oni znaju da u delu javnosti još uživaju status heroja. U tom

smislu razumem i pravo značenje izjava o smrtnoj kazni nekih političara.

Optuženima je izrečena dugotrajna kazna zatvora, u toku čijeg izvršenja bi oni mogli poželeti da ih nema. Međutim, u podtekstu izjava o smrtnoj kazni krije se bojazan da optuženi neće izdržati celu svoju kaznu ili da će pobeći iz zatvora ili da će je izdržavati samo formalno, uz hotelske privilegije. Javnost bi morala da prati režim pod kojim oni izdržavaju kaznu, gde je izdržavaju, kako se ponašaju i tako dalje. To je ono što bi ovo društvo moglo da približi pravnoj državi. Ako samo budemo žalili zato što nema smrtno kazne, doći ćemo u situaciju u kojoj su danas branioci ljudskih prava u Sjedinjenim Američkim Državama. Kod njih postoji baza Gvantanamo, postoji Patriotski akt koji je ukinuo osnovna prava okrivljenih stranih državljana i to polako počinje da ruši vrednosti na kojima je sazdana američka demokratija, ne kao forma, nego kao sadržina. Mi to sebi ne smemo da dozvolimo, jer mi demokratske tradicije nemamo i tek smo na putu izgradnje demokratije. I oni koji se ovde bave politikom treba malo da razmisle o predlozima koje daju.

Od početka se mogao videti osnovni problem ovog suđenja, a to je da su okrivljeni samo neposredni izvršioци. Iz optužnice se stiče utisak da je Legija i organizator zločinačkog udruženja i pomagač i izvršilac i podstrekač. U mnogima od okrivljenih su se stekle mnoge uloge. To suđenje je pretrpelo i ozbiljne opstrukcije od prve vlade Vojislava Koštunice, počevši od izjave tadašnjeg ministra pravde da specijalni sud treba ukinuti. Posle je on to pretvorio u igru rečima, pa je rekao da se ne može ukinuti nešto što ne postoji, jer odista, to je specijalno odeljenje okružnog suda. Opstrukcije su kod sudija toga suda stvorile osećanje privremenosti i nezaštićenosti. Mislim da je tužilac onda shvatio da mu je osnovni zadatak da uopšte održi to suđenje i da bar nešto po toj optužnici uspe. U kasnijem razvoju postupka se pokazalo da i u takvoj optužnici ima mesta, možda ne za proširenje kruga okrivljenih, ali za utvrđivanje određenih činjenica saslušanjem određenih svedoka. Saslušan je samo Aco Tomić i videćemo kakvo je mesto njegovog iskaza u obrazloženju presude. Nažalost, neki drugi dokazi, kao što je saslušanje šefa Bezbednosno-informativne agencije i predsednika vlade, koji je trebalo da rasvetle motivaciju za podstrekanje na zločin, nisu bili izvedeni. Atentat nije obično ubistvo, to je političko ubistvo i onda se moraju ispitati i te vrste motivacija. Ti dokazi nisu bili izvedeni, tako da me zanima kako će u obrazloženju

presude biti objašnjeno da se radi o tom posebnom ubistvu nosioca državne vlasti, kada nosilac vlasti biva ubijen baš zato što to jeste. Prevedeno na običan jezik, to znači da je postojala politička motivacija i eventualno politička priprema za to ubistvo.

Tužilac za organizovani kriminal je javno obećao da će otvoriti istragu nad svim aktivnostima Jedinice za specijalne operacije i da će, ako nađe da tu ima elemenata krivičnog dela i eventualne političke inspiracije za atentat na Zorana Đinđića, to procesuirati. E, ne smemo mu to zaboraviti, moramo ga nekako na to njegovo javno obećanje neprestano podsećati i pitati šta je tu uradio, da li je nešto uradio i do kakvih rezultata je došao. Čini mi se da bi ozbiljno ispitivanje aktivnosti Jedinica za specijalne operacije, pa makar i ne dovelo do pravosnažnog presuđenja, bilo ozbiljniji korak ka pravnoj državi nego izricanje ovakve presude za atentat. Kada utvrdite da je neko izvršio krivično delo, najmanje što možete da uradite jeste da mu izreknete sankciju, ali to ne čini državu pravnom. Pravnom je mnogo više čini ispitivanje odgovornosti svih, i onih koji mogu da vam zabibere. To je izbegnuto i pokazalo se da su predstavnici vlasti krivično, pravno i pravosudno nedodirljivi u državi republikanskog uverenja. Oni nisu suvereni, nisu nasledni kraljevi i ne smeju biti nedodirljivi.

Digla se strahovita halabuka po novinama i naučnim i kvazinaučnim časopisima kako to da se neko usudio da predloži da se kao svedok saslušaja premijer. Šio mi ga Đura, zašto premijer ne bi bio saslušan kao svedok? Niko ga nije optuživao ni za kakvo krivično delo i punomoćnik porodice Đinđić je lepo objasnio šta namerava da ga pita i zašto to uopšte radi. Po čemu je pozivanje političara kao svedoka politizacija? Kada je Čedomir Jovanović bio pozivan kao svedok na suđenje zbog pucnjave Miloševićeve ćerke, on je bio na vlasti i nije se odazivao na pozive suda. Tada sam rekla da ga treba prinudno privesti. Ko god je pozvan kao svedok mora da se odazove na poziv suda. Kao sudija vi imate pravo da svakog pozovete kao svedoka, a idete mu na noge samo ako je nepokretan ili teško bolestan. Ovde vi ne možete da pozovete premijera, zato što je premijer, da svedoči na nekom suđenju. To nije normalno i ukazuje da se radi o državi koja nije pravna. Zato će kolegica i kolege članovi sudskog veća morati mnogo da objašnjavaju zašto činjenice, zbog čijeg je utvrđivanja traženo saslušanje premijera, smatraju irelevantnim. To je deo obrazloženja presude koji želim da vidim i to je ono o čemu bih onda mogla da napišem zanimljiv teorijski rad.

VESNA
RAKIĆ-
VODINELIĆ

Istorijski događaj formiranja i izbora vlade u skupštini nisam pratila direktno. Čitala sam novine, ali nisam gledala televiziju. Pri izboru vlade, izboru pa smenjivanju predsednika skupštine, dosta se govorilo o demokratiji, o demokratskim procedurama, čak je i bivši ambasador Sjedinjenih Američkih Država u Srbiji pisao o tome. On je rekao da više nema smisla govoriti o demokratskom i nedemokratskom bloku u Srbiji, i to ne zato što DSS nije demokratski, nego zato što je SRS postala demokratska stranka, jer pristaje na demokratske procedure. To me potaklo da sebi postavim pitanje gde je ovde demokratija i šta se ovde pod tim podrazumeva. U Srbiji se zaista izborom vlade i izborom pa brzom smenom predsednika parlamenta desilo nešto kvalitativno novo, pri čemu ne mislim da je to kvalitativno novo i dobro. Umesto demokratije, u Srbiji je sada na delu nastojana sabornost. Kada smo dobili novi ustav, kao jedan od visokih kvaliteta procedure njegovog donošenja je istaknuto to da su se u vezi s njim saglasile sve političke stranke, bile one u opoziciji ili na vlasti. Pozivanja na sabornost bilo je u još nekoliko mahova, naročito kada je predlagano da se donesu skupštinske rezolucije o položaju Kosova. Ali kada je Nikolić biran za predsednika skupštine, niko se nije pozivao na sabornost, nego je on izabran većinom glasova. To je bila pokazna vežba o tome šta zapravo znači većina i šta znači demokratska procedura. Pokazalo se da, iako je Tomislav Nikolić izabran većinom glasova uz formalno poštovanje demokratskih proceduralnih pravila, on zapravo nema nameru da mnogo promoviše demokratiju. Tako da, za razliku od predstavnika nekih opozicionih stranaka, ja nisam bila nimalo dirnuta njegovom demokratskošću kada je dao ostavku. Njegova prva važna izjava bila je prizivanje vanrednog stanja i objašnjenje da po novom ustavu vanredno stanje može da proglašava skupštinska većina, a ne šef države, kao što je to bilo ranije. On u stvari nije pažljivo pročitao tekst novog ustava, po kojem je za uvođenje vanrednog stanja potreban predlog vlade, što je samo jedna od divnih stvari u novom ustavu koje će tek biti uočene.

Kada je Nikolić govorio o uvođenju vanrednog stanja, primetila sam i da on uopšte ne govori o razlozima zašto ga uvodi. On jeste uzgred pomenuo Kosovo, ali situacija sa Kosovom je u tom trenutku bila bolja nego ikada i uopšte nije bilo jasno šta on u stvari hoće. Onda je, naravno, pokušao da nas šarmira i rekao da oni koji imaju primedbe na to što on govori treba da znaju da stavljaju primedbe na ustav, što je zakonom zabranjeno. To što je on posle toga podneo ostavku prikazujući sebe kao velikog demokratu koji je mogao i da je ne podnese pa

da se vlada ne formira, i to što je doživeo aplauze na otvorenoj sceni, smatram neozbiljnim. Imali smo radikale koji su, iako su mogli da opstruiraju rad skupštine, odlučili da to ne čine i socijaliste koji su takođe mogli da opstruiraju, ali su odlučili da ne opstruiraju, pa je čak i predsedavajući ustupio svoje mesto drugom predsedavajućem i sve se ipak završilo pre ponoći, kada je bio krajnji rok. Svi sem LDP-a pridružili su se toj sabornosti koja je postojala povodom ustava, koja postoji povodom Kosova, a sada je opet nastala povodom toga da nam je potrebna nova vlada i da nećemo ponovo na izbore. Pitam se u vezi sa kojim konceptima i tačkama našeg budućeg razvoja će se tražiti i formirati ta sabornost. Sabornost nije demokratija, ona umanjuje, a ne povećava vrednost demokratije. Nažalost, ona je postala novi negativni kvalitet našeg političkog života.

VESNA
RAKIĆ-
VODINELIĆ

Sabornost podrazumeva i neki amin, koji se traži i dobija samo od crkve i njenog starešine. To je izrugivanje sa laičkim karakterom države, koja je postala laička ne zato što je bila komunistička, nego zato što je odvajanje crkve od države civilizacijska tekovina zadobijena još posle Francuske revolucije. Sabornost je crkvena kategorija, demokratija je kategorija države i političkog društva i te dve kategorije ne smeju da se mešaju. Politička elita Srbije zna da te stvari ne smeju da se mešaju, ali to ipak čini zato da bi od nas i dalje pravila gomilu pokornih podanika koji se nazivaju građanima, a da to uopšte nisu.

SVETLANA LUKIĆ:

Kada je Bulevar Zorana Dindića oblepljen plakatima Bulevar Ratka Mladića, mlađi poslanici Demokratske stranke su došli i pred kamerama cepali te plakate. Taj bulevar je ogroman i te plakate ne treba da cepaju samo poslanici, nego valjda i ljudi koji žive u toj ulici.

VESNA RAKIĆ-VODINELIĆ:

Najmanje što možete da učinite jeste da pocepate plakate. To je legitiman vid građanskog ponašanja, ali ni vlasti ne treba da ostanu ravnodušne. Lepljenje takvih plakata jeste prekršaj i tu nema spora. One koji su lepili plakate treba pronaći i naterati ih da te plakate skinu, da prekreće zidove i dovedu stvari u prvobitno stanje. To je ozbiljan društveno-korisni rad, a ja bih onda došla da tim mladim ljudima koji su lepili plakate pomognem da te plakate skinu. Ja verujem da bi se i ostali građani pridružili i onda bismo mogli da sa njima malo popri-

čamo, da ih pitamo zašto su lepili te plakate, šta su time hteli da kažu. Da li su možda to uradili zato što nemaju novca, pa su tako došli do lake zarade ili su to činili iz entuzijazma? Onda treba da vidimo na kojim činjenicama se zasniva njihov entuzijazam, zašto je Ratko Mladić njihov heroj. Mislim da ima smisla pričati sa ljudima kojima je Ratko Mladić heroj. Hajde da oni meni objasne zašto je on heroj, a ja bih probala da njima objasnim zašto je on za mene antiheroj, kukavica i kriminalac.

SVETLANA LUKIĆ:

Bila je ovo Vesna Rakić-Vodinić, a sada umesto muzičke pauze slušate džez standarde u izvođenju Petra Lukovića sa promocije Pešćanika u Beloj Crkvi.

PETAR LUKOVIĆ:

Od Tome Nikolića, protiv Tome Nikolića, protiv Tadića, za Tadića, za Koštunicu, protiv Koštunice - sedam dana haosa. I kada se sve to završi ovako, stvarno sam sebi ličim na konja. A vesti već posle sedam dana izgledaju kao da živimo u najregularnijoj zemlji na svetu. Da ne govorim o Demokratskoj stranci. Ne mogu reći da sam bio zbunjen, bio sam na granici ludila i bolestan gledajući ih i pitajući se da li postoji partija, grupa ljudi, pojedinci kojima možete da kažete sve, da su idioti, kreteni, đubrad, da ih polivate fekalijama, da ih pljujete, da im sve to kažete i da posle dvadeset četiri časa oni kažu - Puj pike ne važi, super su ti ljudi koji su nas pljuvali, idemo s njima u vladu, radićemo zajedno. Kad bih se ja sa komšijom sa prvog sprata tako posvađao, pa nikada u životu ne bismo progovorili. I sad čitam idilične priče o tome kako se Đilas i Ilić družu, kancelarija su do kancelarije. Pa jebote, da li sam ja lud? Mene ta vlada u pojedinostima ne interesuje, uopšte me ne interesuje ko su njeni ministri. Ko predstavlja tu vladu? - Vojislav Koštunica. Ko govori u ime te vlade? - Vojislav Koštunica. Ko će odlučivati u ime te vlade? - Vojislav Koštunica. Ko je šef svim tim ministrima? - Vojislav Koštunica. Pa jebite se onda, izvjavam se.

Najviše mrzim priču koja ide ovih dana, kao - Pa nije loša vlada, ima neka ministarka koja je dobra, pa vidiš, ovaj ministar nije loš. Jebe mi se, uopšte me to ne interesuje. Ja gledam celu vladu, koja je neka vrsta mutanta. Takvu vladu u životu nisam video. Pola njih ne govori među sobom, preziru se. Pa kao Nikolić, panika, Evropa se uplašila,

pa se uplašio Tadić, pa se svi uplašili, pa šta ćemo sa Tomom? Gledao sam neku emisiju, u kojoj se pojavila neka žena koja je predstavница političkih stranaka, koja je sklopila ruke i ovako se obratila onima iz Demokratske stranke - Molim vas, formirajte vladu, molim vas, formirajte vladu. Da sam bio tamo, pitao bih je - Jebote, zašto da formiramo vladu? Jesmo li živeli bez nje četiri meseca? Jesmo. Je li palo nebo? Nije. Je li bolje da formiramo bilo kakvu vladu ili da idemo ponovo na izbore, pa da vidimo šta ćemo, konačno da vidimo ko je normalan, ko nije normalan, ko je fašista, ko nije fašista? Ne, nego molimo. Dođe ti da pitaš tu ženu zbog čega je njoj lično potrebna ta vlada, je li joj potreban ministar kao pomoć u kući. Ne, nego je bilo zavladao neko ludilo - Bolja je bilo koja vlada, hajde i sa Koštunicom, na sve pristajemo, samo da ne ostanemo bez vlade.

PETAR
LUKOVIĆ

Popizdeo sam i na poruke iz Evrope, koje su došle posle one skupštine kada je DSS govorio sve najgore o demokratama i kada su ovi rekli, pošto su malo obrisali govna sa sebe - Pa da, još postoji šansa za vladu. Onda su iz Evrope rekli - Neka se hitno dogovori demokratski blok. Kakav demokratski blok? Pa ko je demokratski blok? Nema demokratskog bloka i nema većine u Srbiji koja je za demokratski blok. Matematika to pokazuje. U principu, Evropu je baš briga za nas, a ko misli da će nas tamo primiti za sledećih petnaest godina, neka odmah ide na lečenje. Nego oni kažu - Bliži se rešenje za Kosovo, hajde da ih malo smirimo, da imamo tamo neku vladu. Ja to razumem sa njihovog stanovišta, ali sa stanovišta nas koji ovde živimo, niti ima demokratskog bloka, niti imamo demokratsku vladu, niti imamo demokratski narod. Kaže se - Jadani narod, žrtva narod, a narod je kretan, izvinitе. Pa ko je glasao za Miloševića od 1990. godine? Jesu li glasali vanzemaljci ili srpski narod? Pa glasao je srpski narod i to se nije mnogo promenilo. Pamtim anketu iz novina krajem oktobra 2000. godine sa pitanjem koliko poverenja Vojislav Koštunica ima u narodu Srbije. Imao je devedeset šest odsto poverenja. Pa toliko ni Enver Hodža u najboljim danima nije imao u Albaniji. Svu svoju ljubav taj narod je prebacio sa Miloševića na Voju Košunicu i on od te ljubavi ne može da se oslobodi. Umislio je da još ima devedeset šest odsto njihove ljubavi. U normalnim okolnostima, kosmičke teorije nema da čovek koji je zauzeo treće mesto bude premijer, ali ima kada imate Tadića.

Njegova majka je dala intervju pre dve godine i taj intervju mi je bio vrlo inspirativan i mnogo toga mi je objasnio. Daleko bilo da imaš

majku koja će o tebi tako da priča, ali ona kaže da se on kao mali davio u šnenoklama, što je očigledno ostavilo posledice, jer je on ostao čvrst kao šnenokle. On je čovek koji je u tom bloku osvojio šezdeset četiri odsto, a da li postoji stvar od koje nije odustao? Da mu je Koštunica tražio da bude predsednik Demokratske stranke, ovaj bi mu dao, života mi. Ženu, decu bi prodao, sve bi mu dao. Pa jesmo li toliki ludaci, je l' se neko seća kraja januara kada je Tadić rekao - Ili Đelić ili ništa, ne dolazi u obzir niko osim Đelića? Pa Đelić, pa Đelić i svi smo znajući Šnenoklu rekli - Đelić je najeb'o. Pa Tadić je krajem januara u Evropi objašnjavao da će kada on preuzme vlast, dakle kada bude vodeća stranka u vladi, njegov MUP uhapsiti Mladića odmah. A niti je njegova vlada, niti je njegov MUP, a o hvatanju Mladića nemam pojma. Pre ćemo da uhvatimo živog Žikicu Jovanovića Španca nego Mladića. Uostalom, pročitao sam da je Boris Tadić na koktelu priređenom u čast nove vlade rekao sledeću rečenicu - A sada svi na svoj posao.

SVETLANA LUKIĆ:

A ispričaj, molim te, za ovih sto pedeset činovnika Poreske uprave Vojvodine.

PETAR LUKOVIĆ:

Da, tražili su ljudi premeštaj u bilo koju firmu, organizaciju, šta god, čime rukovodi Mlađan Dinkić. Ni oni više ne znaju šta sada radi Dinkić - privreda, zapošljavanje, jebem li ga šta radi, možda radi i neke poreze, ne bih mogao da vam kažem. Znači, udobno smo živeli, hoćemo da živimo i dalje udobno. Pazite, ovde ministar više ne vodi za sobom tri čoveka, četiri, to su sada četiri pukovnije. Oni u masama idu za svojim ministrom. A ako je iz Vojvodine njih sto pedeset, koliko li ih je tek u Srbiji? To je neviđeni transfer. Kud moj ministar, tud ja za njim i nije važno da li je on ministar žitarica, vera, oni samo hoće da budu pod ingerencijom Mlađana Dinkića. Jebo te život. Pa pomislite malo u kakvoj mi to državi živimo. Oni su njegova partijska vojska. Video sam spot, srećni ljudi na ekranu, digli ruke gore, a tamo piše - Formirana vlada. Pa šta je trebalo da radim tog trenutka? Ne razumem. Da pustim muziku? Ne znam šta, nije mi rečeno na koji način treba da se raduje građanin Srbije kada vidi taj spot. Pazite, spot na televiziji - Formirana vlada. I pazite bezobrazluka da se od mene zahteva da budem presrećan, četiri-pet dana posle one pljuvačine, onog orgijanja fekalističkog u skupštini - Ti si bez mozga, izađi, skini hu-

lahopke da te ne znam šta. I to su sad ministarske kolege - Dobar dan, kolega - Dobar dan, kolega - Kako ste, kolega? - Odlično, kolega - Kako vam ide u vašem ministarstvu? - Odlično, kolega. Jebote, ne znam šta da vam kažem, strašno.

Kakva je meni vizija budućnosti ovde? Moram ujutru da ustanem da čujem vesti, da li je ovaj ludak Koštunica nešto rekao. Njegovih petnaest odsto teritorije mi visi nad glavom kao Demoklov mač. Ne znam šta mu to znači praktično, je li to rat, ili nije, mobilizacija, je l' javno okupljanje, hoćemo li svi da idemo na granicu s Kosovom, ne razumem šta. Bilo je i tih predloga da, kada bude nezavisnost, svi dođemo na granicu Kosova, svih deset miliona. Čekaj, koliko tu treba autobusa i kako ti autobusi svi da dođu tamo? To nije ravna površina, kako ćemo, koliko treba WC-a za toliko ljudi? I onda dođemo tamo i ne razumem šta radimo onda, i dokle tako, petnaest minuta, osam sati, dve godine, koliko? Savetnik ovoga Koštunice, taj Vladeta Janković, kojeg slučajno znam, pazite, on pre dve nedelje kaže rečenicu - Srbija ne sme biti realna u ovom trenutku. Zašto? Kaže - Realnost širi defetizam. Prevedeno na srpski jezik - Ludilo širi optimizam. Pazite, savetnik koji govori o tome da ne smemo da budemo realni. Pa ja da ne priznajem realnost, da kažem da ovo nije Bela Crkva nego Šabac, vi biste rekli - Ovaj čovek je lud.

Završiću sa Koštunicom. Kada sam bio u Podgorici, jedan od ljudi koji zna ljude koji su išli s njim u osnovnu školu mi je rekao kako su ga zvali. Kako su Voju Koštunicu kada je bio mali zvala deca? Kiseli, pazite, deca od sedam godina zovu Voju Koštunicu Kiseli. I on je i sada isti kao dete, i dan danas je ostao taj Kiseli od sedam godina. Kada ga vidite, tačno osećate nešto kiselo. Takva mu je i stranka. On pre podne može sa radikalima, po podne sa demokratama, pre podne sa muškarcima, po podne sa ženama, uveče sa životinjama. To je stranka koja sa svima može, uz samo jedan uslov - da on ostane premijer. I sve je učinjeno samo da on bude premijer. Da li je iko od vas ikada u ova četiri meseca mogao da zamisli ludačku scenu i situaciju da Voja bude ministar vera ili ministar sporta? Dakle, sve je učinjeno da vlada ostane ista, da se baš ništa ne promeni, a ovi kilavi iz Demokratske stranke - ništa, oni ćute. Oni su na prvoj sednici vlade Dejana Mihajlova opet izglasali za generalnog sekretara. Taj čovek je tim istim ljudima rekao - Vi ste ubili Đinđića, a oni mu kažu - A mi ćemo zbog toga da glasamo za tebe. Al' im je osveta. Pazite, glasate za Dejana Mihajlova. Pa da li postoji miligram ponosa, dostojanstva, kada

PETAR
LUKOVIĆ

čovjek sebi kaže - Neću, pa neću da glasam i neću da glasam, ne dolazi u obzir? Ne postoji.

Jedne večeri na televiziji Nikolić u svojstvu predsednika skupštine pomene reči vanredno stanje i sutra panika. Demokratska stranka, G17 plus dolaze na televiziju da to objasne i neko ih pita - Čekaj, pa on se pozvao na ustav, a jeste li vi čitali ustav? Oni kažu - Pa nismo to tako razumeli, znate, donet je na brzinu. Aha, na brzinu je donet. Pazite, ostalo je nedorečeno to o vanrednom stanju, a njima nije palo na pamet da se to može zloupotребiti. A još je strašnije da su se ljudi koji su nas ubeđivali da moramo glasati, da je to pitanje života ili smrti, sada toliko iznenadili i uzbudili - Pa nismo to znali, otkud to u ustavu? Oni su to radili i odjednom je Toma Nikolić u tome otkrio rupu. Pa pogledajte, dve decenije to traje. Da sam nekoga zverski, krvoločno ubio, bio bih pušten iz zatvora, a ja sam još u zatvoru i posle dvadeset godina. Niko normalan nema ovakav život.

SVETLANA LUKIĆ:

U nastavku Peščanika čućete Vladimira Gligorova sa bečkog Instituta za međunarodne ekonomske studije. Verovatno čitate njegove tekstove u Ekonomistu i Danasu, a mi koristimo svaku priliku kada je u Beogradu da sa njim porazgovaramo. Za one mlađe, Vladimir Gligorov je jedan od osnivača Demokratske stranke.

VLADIMIR GLIGOROV:

Sada vidimo pravi značaj ishoda izbora krajem januara. Imate većinu u skupštini koja je iz ovog bloka: DSS, radikalna i socijalistička stranka, mada je iz političkog oportunitizma vladu formirao takozvani demokratski blok. Pokazalo se da Demokratska stranka ne može imati većinu u vladi, ako većinu u skupštini imaju nacionalističke stranke. U ova tri meseca rasprave jedna od osnovnih tema je bila da većina ministara treba da bude iz DS-a zato što je predsednik vlade iz DSS-a, a to onda praktično znači da DS formira vladu, čiji je predsednik u manjini u sopstvenoj vladi. U skupštini se pokazalo da je to nemoguće, jer tu predsednik vlade sa drugim strankama ima većinu i na tome se onda ustanovila ravnoteža snaga i dobili ste ovu vladu, sa jakim predsednikom vlade i veoma slabim ministrima. I to je suština te priče. Dodatna posledica je legalizacija ili legitimizacija Radikalne stranke, štaviše, dobili ste neverovatne izjave uvažavanja Tome Nikolića u novinama. Zaboravilo se da je reč o čoveku koji do danas ni-

je rekao da mu je žao što je ubijen Slavko Ćuruvija. On je postao čovek koji je spreman da se žrtvuje za svoj narod, za boljitak, koji je demokrata, koji je sve druge naučio demokratskom ponašanju i tako dalje.

Sledeća mogućnost je da ova većina, DSS i radikali, ima svog kandidata za predsednika republike na sledećim izborima. To bi mogao biti Koštunica, koji bi onda dobio odgovarajuću vladu. Ova vlada može da se prekomponuje bez novih izbora, što je još jedno saznanje iz čitave ove priče. Novi činilac u ovoj političkoj konstelaciji je dodatna marginalizacija Demokratske stranke i smanjenje njenog uticaja na politiku vlade. To se vidi već iz ekspozee predsednika vlade, u kojem ne postoji ništa što bi reprezentovalo Demokratsku stranku, sem smešne priče o boljem životu. Vidi se da tu nema nikakvog reformskog potencijala ili isticanja bilo kakvih reformskih ciljeva, na planu međunarodne ili unutrašnje politike. U stvari nije postignut dogovor o najvažnijim pitanjima, kao što je ko kontroliše službe bezbednosti, što je jasan dokaz slabljenja uloge Demokratske stranke. Dobili ste vrlo komplikovanu konstrukciju pojedinih ministarstava, na način koji dodatno jača položaj predsednika vlade, koji je i sam rekao da ne očekuje preglasavanje u radu vlade. Prema tome, većina koju je Demokratska stranka osvojila na izborima ne znači ništa. Ukoliko bi Demokratska stranka smatrala da može da preglasa predsednika vlade u vladi, on bi njih uvek preglasao u skupštini. Ništa ne može proći i to je suština čitavog manevra. Kao što to i biva u ovoj zemlji, ništa od svega ovoga nije doprlo do svesti javnosti, nikakvu pouku nismo izvukli, nema ozbiljnih komentara na tu temu i nastavlja se priča o demokratskom bloku, Kosovu i mudrosti predsednika republike. U stvari, u skupštini Srbije se odigrao veoma značajan događaj.

Imate Demokratsku stranku koja kaže - Mi nećemo sa radikalima na opštinskom nivou, ali hoćemo sa njima kada su u pitanju državni i nacionalni interesi. Ne znam kako onda možete u javnosti da se predstavite kao dosledni. Druga velika greška je da kažete da imate kandidata za predsednika vlade, a u stvari ga nemate, jer ste se već dogovorili sa Koštunicom da će predsednik vlade biti on. I u tome učestvuje i taj navodni kandidat za predsednika vlade. Predsednik države i kandidat za predsednika vlade iz Demokratske stranke učestvuju u vodvilju, u unapred dogovorenoj farszi. I onda se čovek pita koja je tačno svrha postojanja te stranke. To je stranka koja bi trebalo da okuplja zaista demokratski orijentisane ljude u Srbiji, ona je tako nastala

VLADIMIR
GLIGOROV

la, to je bila osnovna ideja, ali neprestano imate vrh stranke koji podržava nacionalističku politiku Srbije. Ovog puta se to videlo na primeru donošenja ustava i sastavljanja vlade, a da ne govorimo o onih pet načela. To je treća greška, da ulazite u priču o evropskoj integraciji i saradnji sa Haškim tribunalom sa nekim ko je eksplicitno i bez zazora učinio sve da se to ne dogodi. Pa onda govorite o socijalnom i ekonomskom razvoju potpuno populističkim, a ne reformističkim, žargonom - Bolji život i povećanje zaposlenosti. Tačno onoliko koliko vam ljudi veruju da ste se zalagali za ustav i da ste zaista imali kandidata za predsednika vlade, toliko vam veruju da imate ikakvog interesa da poboljšate život i zaposlite ljude. To je sled vrlo rđavih poteza Demokratske stranke, koji se nikako drugačije ne mogu razumeti sem da su proistekli iz ličnih ambicija ljudi koji vode tu stranku. Ovde javnost nema sklonost da odmah vidi takve stvari, ali vremenom će postati jasno šta su oni hteli na tim izborima, čemu u stvari teže. Sve se svelo na to da oni participiraju u vladi druge stranke i podržavaju ciljeve i politiku za koje su tvrdili da ih nikada neće podržati.

Na taj način se postiže dolazak Radikalne stranke Srbije na vlast. Već se govori o tome kako su oni principijelniji i dosledniji od ostalih, da kod njih nema licemerja, hipokrizije, što kažu to i misle i tako dalje. Demokratska stranka se pravda pritiskom Evropske unije i uticajima iz Brisela i Vašingtona. Opsesija ljudi na ovom prostoru je da vam objašnjavaju šta ko misli u Vašingtonu, u Moskvi, Pekingu, Briselu. Ovde su ljudi uvek spremni da vam objasne međunarodnu konstelaciju snaga i da u svaki razgovor uvedu kosmološki pristup. A čitav problem se svodi na jednostavno pitanje - Da li vi imate alternativni program Koštunice i Tomi Nikoliću? Imate, nemate? Ako nemate, nema razloga da nas na bilo koji način uveravate u suprotno, a ako ga imate - gde je? Dajte ga, pa ako ga podrži Brisel, utoliko bolje, ako ga podrži Vašington, još bolje, a ako čak i Rusija hoće nešto da doprinese, u redu je. Bitno je da mi hoćemo da imamo demokratiju, normalan ustav i bezbednu zemlju koja neće kršiti osnovna pravila međunarodnog prava. U ekspozeu Voje Koštunice, o međunarodnom pravu se govori kao o *Svetom pismu*, ali onda imate izjavu gospođe koja govori u ime Haškog tribunala, koja kaže - Srbija je jedina zemlja koja u ovom trenutku krši konvenciju o genocidu. To nije mali prekršaj, ali onda vam ljudi koji smatraju da je to u redu objašnjavaju šta je temelj međunarodnog prava, pri čemu kao vrhunskog stručnjaka za to navode Vladimira Putina, čuvenog poštovaoca međunarodnog prava, koji je spoznao samu suštinu međunarodnih odnosa u svetu. I to nam govo-

re ljudi koji su ostavili traga, što pisanog, što u delanju, da je sasvim u redu da kršite međunarodno pravo kada podržavate secesiju u Hrvatskoj ili u Bosni i Hercegovini, ali da to nije u redu na Kosovu. Znači, kada se vi popnete na neko brdo, kao što se popeo Voja Koštunica u Bosni i Hercegovini, i kažete - Odavde se najbolje vide granice Srbije - to je u skladu sa međunarodnim pravom. Ne vidim kraj svemu tome.

VLADIMIR
GLIGOROV

I onda imate tu Demokratsku stranku, koja nema ništa da kaže. To je vrlo rđav kontekst, koji nije nov i koji u krajnjoj instanci ponovo gura zemlju u situaciju u kojoj je bila za vreme Miloševića, kada takođe nije bilo jasno šta je šta. Opet imate neverovatnu konfuziju, neverovatan sklop licemerja, koji, kao i u Miloševićevo vreme, služi samo tome da se grupa ljudi neprestano premešta s jedne fotelje na drugu. Njima je očigledno veoma dobro i oni nas uveravaju da sve treba da bude upravo tako kako jeste.

Biće poništeni efekti svega što je urađeno od dvehiljadite godine, a upravo na tome Demokratska stranka zasniva kakvu-takvu popularnost i privlači glasove. Kada se izuzme ono što je pokušavao da radi Đinđić, ne vidim tačno šta ta stranka može sebi da pripíše u zaslugu. Svesno se ulaže napor da se anulira značaj Demokratske stranke. Ishod toga je, kao i u vreme Miloševića, savez između nacionalno svesnih stranaka. Neprestano se na ovaj ili onaj način sugerše da se u Demokratsku stranku u toj stvari ne može imati poverenje, kao na primer u izjavi Tome Nikolića da mu je Koštunica rekao da će Tadić izdati Srbiju. To niko nije demantovao. Gledao sam juče na RTS-u intervju sa Koštunicom, u kojem mu nije postavljeno nijedno ozbiljnije pitanje. Javnost bi sigurno htela da se razjasni da li je on to rekao ili nije. Ako jeste, šta to tačno znači, a ako kaže da on to nije rekao, onda valjda treba da zaključimo da je Toma Nikolić lažov. Ako je to zaista rečeno, pa to nije mala stvar, reč je o predsedniku vlade koji govori o predsedniku republike. Suština cele priče je da se konsoliduje vlast onih koji, kako se to kaže, stavljaju državni i nacionalni interes ispred partijskog, za razliku valjda od ovih koji rade suprotno. Pitanje je samo da li će oni u tome uspeti. Cilj je jasan, postupci su jasni, racionalnost je potpuno jasna. Kažem, pitanje je samo da li je to izvodljivo imajući u vidu određene ekonomske i druge posledice. Pitanje je da li bi to podržale privredne i finansijske strukture i kako bi na to reagovala Evropska unija.

Kohabitacija i kolaboracija Demokratske stranke idu na štetu Demokratske stranke. Potpuno je razumljivo zašto ovi drugi čine to što čine. Zašto bi Toma Nikolić imao interes da piše ustav sa Borisom Tadićem, kojeg je inače konzistentno nazivao ustašom? Zato što time kompromituje Demokratsku stranku, a legitimizuje Srpsku radikalnu stranku. Učesće u novoj vladi takođe kompromituje Demokratsku stranku, a legitimizuje alternativu, a šta je alternativa, videli smo u skupštini. Zašto to radi Demokratska stranka? - Zato što misli da će Boris Tadić opet biti predsednik države i zato što su ljudi iz Demokratske stranke poslovni ljudi, kojima ta kohabitacija očigledno odgovara u ličnom smislu. U toj priči nema ničeg iracionalnog. Iracionalno se ponaša javnost, koja ne razume jasno celu tu stvar, onemogućena u tome neprestanim insistiranjem na problemu Kosova. Kosovom se zamenjuje svaka tema. Zašto nema ovoga? - Kosovo. Zašto nema onoga? - Kosovo. Evo, i u jučerašnjem intervjuu, na svako pitanje odgovor Voje Koštunice je bio - Kosovo. Zašto je bilo potrebno tri meseca da se sastavi vlada? - Kosovo. Zašto je trebalo saradivati sa Nikolićem? - Kosovo. Zašto je ovakva konstrukcija vlade? - Kosovo, i tako redom. Javnost, novinari, komentatori, niko nema načina, ili ne sme ili neće na kraju krajeva, da vidi kroz tu maglu i da kaže - U redu, Kosovo za Kosovo, ali hajde da vidimo ove druge stvari.

Kao što sam rekao, tu se postavlja samo pitanje izvodljivosti čitave te operacije, a ne njene poželjnosti, koja je očigledna. Evropska unija je preuzela izuzetno velike obaveze na Balkanu. Iskreno govoreći ona je najčešće nesrećna zbog toga i to je jedan od razloga zbog kojih je ja stalno kritikujem. Oni su preuzeli velike obaveze u Bosni i Hercegovini, preuzeće velike obaveze na Kosovu, jer nema ko drugi da ih preuzme. Prema tome, u ovom regionu oni moraju da imaju partnere, jer ako ih nemaju troškovi tih obaveza su znatno veći i oni tu nemaju mnogo izbora. Iz ovoga ne sledi da će oni dići ruke od Ratka Mladića, jer postoji presuda o genocidu, konvencija o genocidu, a imate i ljude koji su za to okrivljeni. Oni od toga ne mogu odustati. Taj problem ne može da dođe na glasanje u Savetu bezbednosti ovoga časa, jer je sada tamo na dnevnom redu Kosovo, ali će doći, jer postoji zemlja koja krši konvenciju o genocidu. Oni neće dići ruke od saradnje sa Srbijom, daleko od toga, jer u Briselu znaju da u Srbiji ne živi samo Ratko Mladić. Tako da u Uniji ne postoji veliko interesovanje za zemlje na Balkanu, ali preuzete su ogromne obaveze i te obaveze će se izvršiti. Njihovo izvršenje može da traje dvadeset, a može da traje i trideset godina. Postoje troškovi na obe strane i Evropska unija pokušava

da minimizira svoje troškove. Sve ostalo spada u naše troškove, o kojima se vlade balkanskih zemalja ne staraju previše.

Oli Ren neće prestati da dolazi u Beograd. Bio sam zapanjen koliko je ljudi dolazilo kod Slobodana Miloševića početkom devedesetih godina prošlog veka. Lord Karington se praktično bio preselio u Beograd i on je, nesrećnik, svakog drugog dana izjavljivao da je potpisao neki novi sporazum sa Tuđmanom i Miloševićem. Bilo bi zanimljivo videti koliko je tih sporazuma bilo, jer nijedan od njih se nije sproveo ni na pet sekundi. On se, čovek, vrati u Englesku, pa opet u avion, pa dođe ovde, pa opet priča s njima, pa se opet donese neki novi memorandum. Oni to lepo potpišu, pa opet ništa, pa opet u avion, sve dok nije došao Amerikanac i završio stvar. Tako je bilo, sećate se, i u Bosni; koliko se tih ljudi oprobalo, pa onaj Norvežanin, pa Oven i Vens, pa su pisali, crtali, bavili se kartografijom i kantonima. Pa su opet dolazili kod Miloševića, on se sve lepo, čovek, saglasi, održi im predavanje o međunarodnom pravu i oni se pokupe i odu, a od dogovora nema ništa. Sve dok to opet nije završeno tako kako je završeno, na najgori mogući način, ali nažalost, drugačije očigledno nije moglo biti. Kompromisom i sporazumom, koji se i sada guraju, to nije moglo da se završi. Ali oni neće prestati da dolaze, Oliju Renu je to dužnost, to je komesarijat kome je on komesar, on za to prima platu i on će ovde lepo da dolazi. On ima svoju priču koju će vazda da priča - Kad vi izvršite to i to, ali u međuvremenu mi možemo to i to, vi imate administrativne kapacitete, drugim rečima, ovde ima i finih ljudi, ali ne koristite ih, jer imate neke druge prioritete, pa kada to promenite, hajde, videćemo, i tako dalje. Meni se lično ne dopada diskriminacija bilo koje vrste, ali oni gledaju, pa kažu - Studente i poslovne ljude koji imaju novca ćemo da pustimo, oni će dobiti vizu i mogućnost da se zaposle, a ovi drugi će i dalje da budu u karantinu, u getu, pa neka stoje tamo u redovima. Ova vlada se o tome ne stara, naprotiv, oni se diče time da su potpisali nekakav sporazum na tu temu i to će se tako i nastaviti. I neće biti drugačije, sve dok ovde ne bude bilo ozbiljnih partnera. Kada imate ozbiljne partnere, to je sasvim druga priča. Evo, pogledajte kako to ide sa Hrvatskom, vode se pregovori, skida se tačka po tačka sa dnevnog reda, cilj je jasan i nedvosmislen, svako igra svoju ulogu upravo onako kako treba da je igra i sve teče po predviđenom planu. Ovde to nije tako i zato se ovde koriste drugačiji metodi.

VLADIMIR
GLIGOROV

SVETLANA LUKIĆ:

Sinoć je u Beogradu, u organizaciji Centra za modernu politiku i Fondacije Hajnrih Bel održana tribina posvećena presudi za atentat na premijera Đinđića. Tribinu je vodila gospođa Vesna Pešić, a glavni gost bio je advokat Srđa Popović. Ovih dana u izdanju Helsinškog odbora izlazi njegova knjiga Nezavršeni proces.

SRĐA POPOVIĆ:

Proces atentatorima na predsednika vlade Zorana Đinđića je četiri godine, koliko je trajao, u našoj javnosti uporno nazivan suđenjem za ubistvo Đinđića. Čak je i Vesna danas dva puta morala da se ispravlja, jer je to ljudima toliko ušlo u uši. Međutim, optuženima se sudilo za druga dva krivična dela, jedno se zove udruživanje radi neprijateljske delatnosti, a drugo je ubistvo najvišeg predstavnika državnih organa. Dakle, optuženima se nije sudilo za ubistvo, ubistvo je krivično delo protiv života i tela. Njima se sudilo za krivično delo protiv ustavnog poretka i bezbednosti. Specijalni tužilac je imao vrlo dobre razloge što je ovako kvalifikovao to delo, a dokazima prikupljenim u istrazi ustanovljeno je da njihova namera nije bila da ubiju Zorana Đinđića, već po rečima samog Zvezdana Jovanovića, da spasu Srbiju, to jest da umesto, i sad opet citiram - izdajničke dosovske vlade na vlast dovedu patriote. Dakle, njihov umišljaj i namera bili su upravljani na nasilno obaranje prve demokratski izabrane vlade, namera je bila državni udar, kojim su praktično pokušali da restauriraju Miloševićev režim. Činjenica da je Milošević u Hagu i činjenica vojnog poraza koji je zaustavio osvajačke ratove, same po sebi ne predstavljaju prepreku restauraciji politike toga režima. U stvari, pokušaji restauracije počeli su još 6. oktobra 2000. godine. Nukleus i glavna poluga Miloševićeve politike bili su vojska i policija, a u njima takozvane bezbednosne strukture. Restauracijski naponi bili su očigledni odmah, pre svega u nastojanjima desnog krila DOS-a da zaštiti Miloševićev aparat od reformisanja, lustracije i odgovornosti, pod izgovorom da bi to destabilizovalo zemlju. Upravo ovaj aparat pojaviće se u optužnici o kojoj danas govorimo kao okosnica zločinačkog udruženja.

Pobunom Jedinice za specijalne operacije u novembru 2001. godine poništeni su pokušaji da se taj aparat, kao nukleus starog režima reformiše, a iz toga aparata godinu dana kasnije regrutovani su i atentatori. Prema optužnici, ja ga nazivam - puzeći državni udar počeo je još u novembru 2001. godine, neposredno nakon predaje Slobodana

Miloševića Haškom tribunalu. Dakle, počeo je onog trenutka kada su atentatori i njihovi nalogodavci morali izgubiti svaku nadu da bi se Slobodan Milošević mogao vratiti na vlast političkim sredstvima. Taj državni udar, prema završnoj reči tužioca specijalnog tužilaštva, počinje stvaranjem zločinačkog udruženja koje organizuje oružanu pobunu Jedinice za specijalne operacije, Crvenih beretki. Ta oružana pobuna je teško krivično delo, ali pošto je pobuna uspela, a članovi zločinačkog udruženja koji su izvršili oružanu pobunu ostali nekažnjeni, prema optužnici oni bivaju ohrabreni da svoj cilj nastave da ostvaruju i drugim sredstvima, to jest ubistvima. Drugim rečima, uspeh oružane pobune bio je prvi korak na putu restauracije starog režima i poraza prve demokratske vlade i stvorio je uslove da se puzajući udar nastavi ubistvom premijera Đinđića, koje je opet imalo za posledicu i pad čitave njegove vlade. Da li treba da vas podsetim da je pobuna uspela pre svega zbog političke podrške koju je imala, jer bi taj uspeh bio nemoguć da su predsednik države, Vojislav Koštunica, i vojska u tom trenutku izvršili svoju ustavnu obavezu i pobunu ugušili?

SRDA
POPOVIĆ

Zbog ovakvog značaja oružane pobune, ja sam za vreme postupka predložio da se optužnica proširi i na oružanu pobunu. Jula 2005. godine tužilac je meni i kolegi Paunoviću kazao da je to tačno, da nema sumnje da je to bila oružana pobuna, da nema sumnje da je Ulemek bio kolovođa te pobune, ali da je suđenje suviše odmaklo da bi se u tom trenutku proširila optužnica i da će on pokrenuti takav postupak onog trenutka kada se završi tekuće suđenje. Ja sam poverovao u to, ali sam nedavno u jednom listu koji izdaje tužilaštvo i koji se zove *Pravda u tranziciji* pročitao izjavu specijalnog tužioca Radovanovića. Novinar ga pita kada će se pokrenuti taj postupak, a on kaže - *Što se tiče ovog pitanja Crvenih beretki, o kojem je u poslednje vreme bilo puno reči u medijima, sve to vidimo kao pokušaj pritiska na rad pravosuđa, konkretno i na rad specijalnog tužilaštva, jer se navodno očekuje, prema izjavama pojedinih, pokretanje postupka.* Ja tu vidim da specijalni tužilac već pokušava da se od svog obećanja izvuče. Za vreme dokaznog postupka takođe sam predložio da se izvede još mnogo dokaza. Predložio sam sedam svedoka i četrdeset pismenih dokaza, upravo sa namerom da ukažem na neke činjenice i okolnosti koje ukazuju na političku klimu i na to ko je imao interesa i ko je očigledno nastupao, kako je na suđenju izjavio svedok Goran Petrović, u istom frontu sa DSS-om. Obrazloženje kojim je sud odbio ove dokaze bilo je potpuno protivrečno, neodrživo i ja mislim da je svakome bilo očigledno da sud prosto nije imao snage da te visoke predstavnike iz-

vršne vlasti pozove na sud, čak ni kao svedoke. Restauracija, koju je bivši premijer Živković nazvao kontrarevolucijom, delimično je uspeła, kao i pokušaj da se anulira svako nasleđe kratkotrajne vlade Zorana Đinđića i to objašnjava i skromne domete ovog procesa koji se upravo završio. Puzajući državni udar je delimično uspeo i ja smatram da on još traje.

Kao što je uspeh oružane pobune onemogućio da budu kažnjeni pobunjenici, tako je i ubistvo doktora Zorana Đinđića onemogućilo da budu kažnjeni zaverenici. Ne želim da izjednačavam te dve situacije, ali jednom je visoki funkcioner Nacional-socijalističke stranke u Nemačkoj kazao - Ako pobedimo, bićemo heroji, ako izgubimo, bićemo zločinci. I to je sudbina svih zavera i svih državnih udara: ako pobedite, pitanje vaše odgovornosti se ne postavlja, bez obzira na to kako ste pobedili, a ako ne pobedite, zna se šta vas čeka. Doduše, tačno je da su u vanrednom stanju, koje je atentatore, kako sami priznaju, iznenadilo, pohvatani i optuženi neposredni izvršiooci, ali je tadašnja vlada bila slaba i kratkog veka da bi bila u stanju da razotkrije i kazni sve zaverenike, koje čine i organizatori i nalogodavci. Da je ovo bilo suđenje za ubistvo Zorana Đinđića, morao bih da kažem da je ono bilo vrlo uspešno i da je presuda pravedna. Tako je i suđeno, kao da se radi o najobičnijem ubistvu. U tom smislu shvatam kako mnogi ljudi smatraju da je suđenje bilo vrlo uspešno, jer je otkrilo ko je ubio Zorana Đinđića, ko je povukao oroz, ko je to neposredno kriminalno organizovao. Ali oni su bili optuženi za nešto mnogo veće i mnogo više, za državni udar - a osuđeni su za ubistvo. U nesposobnosti tadašnje vlade da do kraja rasvetli i otkrije sve učesnike ovoga atentata i ovog državnog udara, određenu ulogu je odigrala i takozvana međunarodna zajednica, koja nije razumela prirodu događaja i koja je insistirala da istraga ne ide u pravcu istraživanja umešanosti političkih protivnika te vlade, u čiju korist je atentat i izveden. Može se samo pretpostaviti da je u tom trenutku prevladao možda opravdani strah, i kod međunarodnih faktora i u vladi Zorana Živkovića, da bi svaki pokušaj istraživanja političke pozadine mogao ozbiljno destabilizovati zemlju, a kada se ima u vidu politička uloga vojske, možda dovesti čak i do građanskog rata. Možda je to tačno i o tome je govorilo dvoje ljudi. Pronašao sam izjave gospodina Mamule, koji je bio narodni poslanik Demokratske stranke Srbije i gospođe Smajlović, koja je glavni i odgovorni urednik *Politike*. Oni su trijumfalno objavili da su ambasadori dvanaest evropskih zemalja savetovali Živkovićevoj vla-

di da slučajno ne napravi takvu glupost i pokuša da ide dalje od neposrednih ubica.

Ovo je bio čudan proces. Nastala je neobična i retka situacija, ja se nikada nisam našao u sličnoj, da je postupak koji je započeo pod jednom vladom, čiji je premijer ubijen, morao da se nastavi pod drugom vladom, koja je imala političku korist od tog ubistva. Iz te nove vlade odmah je počela opstrukcija sudskog procesa. Odatle su počele da dolaze ideje da specijalni sud treba ukinuti - ministar Stojković; pa onda da sve treba vratiti u stadijum istrage, kada je suđenje već počelo - Dragan Jočić; da su prave ubice montirale proces - Gradimir Nalić; a da te prave ubice treba tražiti u vladi Zorana Đinđića - generalni sekretar vlade gospodin Mihajlov, koji je to i danas. Pod novom vladom specijalni tužilac Prijić, autor optužnice, morao je da ustupi svoje mesto novom tužiocu. Njegov zamenik Radovanović je uhapšen pod optužbom da je svojoj supruzi odao državnu tajnu, a predsedavajući u veću, Marko Kljajević, napustio je proces i sud sa obrazloženjem da ne može da sudi pod pritiskom. Pripadnici policije koji su se istakli u vanrednom stanju, takozvanoj *Sablji*, otkrivanjem i hapšenjem atentatora, bili su kažnjeni tako što su izloženi sistematskoj čistki, hapšenjima i bili su smenjeni sa važnih funkcija. Ubijena su dva svedoka, važan svedok saradnik i jedini svedok koji je prepoznao optužene atentatore. Ni do danas ne znamo ko i zašto je ubio Kuju Kriještorca, tako se zvao taj svedok, ali je MUP gospodina Jočića sutradan po ubistvu izdao saopštenje u kojem navodi da je tačno da je taj čovek trebalo da bude svedok na suđenju, ali da njegovo ubistvo nema nikakve veze sa suđenjem. Ministri Jočić i Stojković i direktor Bezbednosno-informativne agencije Bulatović, što je danas opštepoznato, tajno su se sastali sa prvooptuženim dok je on bio u bekstvu i optužba protiv generala Ace Tomića i Borislava Mikelića pod novom vladom je povučena.

Suđenje je počelo tako što su advokati odbrane agresivno zloupotrebljavali procesna ovlašćenja, pa su podnosili krivične prijave protiv sudija, samovoljno napuštali glavni pretres. Proces danima nije mogao da počne, a ova zloupotreba ostala je nekažnjena. Na optuženičkoj klupi vladala je opuštena i vesela atmosfera, u kojoj su često učestvovali i čuvari, optuženi su pretili svedocima i specijalnom tužiocu, vređali sud i ostale učesnike u postupku. Njihovi simpatizeri demonstrirali su u sudnici, pa se pojavljivali sa oznakama Crvenih beretki. Sve to je sud tolerisao. Ređale su se pretnje majci i sestri Zorana Đinđića, pa onda i sudijama. Prvooptuženi postaje medijska zvezda. Od-

SRDA
POPOVIĆ

brana optuženih se sastoji gotovo jedino od ničim potkrepljenih tvrdnji da je njihovim klijentima sve montirano, namešteno, materijalni dokazi su podmetnuti, priznanja iznuđena, svedoke i veštake je specijalni tužilac podučio da lažu. Ovakva odbrana nije dozvoljena, jer predstavlja ničim potkrepljene optužbe mnogih službenih lica za teška krivična dela zloupotrebe položaja. Međutim, sud na to ne upozorava braniocima, a većina medija savesno prenosi ove klevete bez ikakvog komentara. U takvim okolnostima bilo je vrlo teško pokušati da se rasvetli politička pozadina atentata, ali se to moralo pokušati. U sudskom postupku svi učesnici imaju različite zakonom određene uloge i dužnosti. Te dužnosti se moraju izvršavati bez obzira na ono šta čine drugi učesnici postupka i bez obzira na okolnosti koje vladaju van sudnice, u političkoj stvarnosti, u društvu.

VESNA PEŠIĆ:

Kada govorimo o političkoj pozadini, da li možemo da očekujemo da će se ta priča rasplesati do kraja? Ako bi bio otvoren proces za pobunu Crvenih beretki, kako bi to moglo da izgleda i šta bi moglo da se očekuje?

SRĐA POPOVIĆ:

Hoću da kažem nešto, jer ovde ima dosta mladih ljudi. Ja sam se četrdeset sedam godina bavio advokaturom i doživeo sam stvari koje su bile nezamislive, a ipak su se dogodile. I ako vam sada izgleda nezamislivo da će biti kažnjeni svi koji su učestvovali u zločinačkom udruženju koje je ubilo Zorana Đinđića - doći će i oni na red. Ko bi tu bio kandidat? Ovo kažem sa velikom rezervom, ali meni je tu najzanimljiviji slučaj Vojislava Koštunice. Ja sam ga predložio kao svedoka ne zato da ga kompromitujem i optužim, nego zato što sam mislio da je neophodno da taj čovek odgovori na optužbe mnogih svedoka koji su se pojavili na sudu. Govorim o Mihajloviću, Petroviću, Čedomiru Jovanoviću, Bebi Popoviću, koji su ukazivali da njegova uloga apsolutno mora da bude ispitana. Po mome shvatanju, njegova podrška oružanoj pobuni je objektivno, ponavljam tu reč objektivno, bila pomoć toj pobuni. Vojislav Koštunica je kao predsednik i komandant vojske u tom trenutku imao ustavnu obavezu da pruži pomoć vladi da uguši pobunu, koju nisu mogle da uguše redovne policijske jedinice. I Vojislav Koštunica i vojska po ustavu su bili obavezni da to učine. Umesto toga, vi znate šta je on radio, pojavio se na televiziji i kazao da to nije nikakva pobuna, već štrajk, da ne citiram te poznate i ba-

nalne izjave. I time je doprineo uspehu pobune i tome da pobunjenici ne budu kažnjeni a po optužnici uspeh pobune ohrabrio je atentatore na atentat. Isti ljudi koji su napravili pobunu, kada su videli da je ona uspela i ostala nekažnjena, smatrali su, sada citiram optužnicu, da cilj skidanja izdajničke vlade Zorana Đinđića i dovođenje patriota na vlast mogu da ostvare ubistvom. Dakle, on je pomogao na taj način što nije uradio ništa, a po ustavu je morao nešto da uradi.

SRDA
POPOVIĆ

Doživljam da mi na ulici ljudi čestitaju, ali kada neko ispuni sve objektivne elemente nekog krivičnog dela, vi morate da ga pozovete i da ga pitate - A šta si ti mislio? On bi trebalo da dođe i objasni svoje ponašanje. Da li je njegova namera stvarno bila da omogući uspeh pobune? Vi to ne možete znati i ja to ne mogu da znam, jer je sud propustio da ga pozove i da ga pita - Molim vas, objasnite nam kako je došlo do toga da ste vi objektivno pomogli uspeh oružane pobune kao predsednik države? A on možda ima neko objašnjenje, iskreno ne mogu da ga zamislim, ali dozvoljavam mogućnost da možda neko objašnjenje postoji. Ali sud mu nije dao priliku da to objasni, i u tom smislu smatram da ljudima koji nisu bili pozvani nije učinjena usluga. Zašto nije bio pozvan Jočić da bude pitan - Ali zašto ste se vi našli te noći sa Ulemekom, šta se događalo, kakva vam je bila ideja kada znate da je to protivno zakonu? Da li je tačno to što govori zastupnik oštećenih, to sam ja, da postoji sumnja da ste vi uticali na njegov iskaz, da je tada stvorena ideja o šest stotina kilograma heroina, za koju on treba da optuži okruženje Zorana Đinđića? Možda nije, ali onda nam kažite zašto, šta, a oni to nikada nisu objasnili. Oni su prvo kri li taj sastanak, a onda nikada nisu umeli da objasne zašto je do tog sastanka moralo da dođe.

Sud je trebalo da pozove Aleksandra Tijanića i da ga pita - Kada kažete da znate ko je platio pedeset hiljada evra pripadnicima SAJ-a da likvidiraju nezgodne svedoke, Dušana Spasojevića i Simovića, kažite nam sada ko je to. Jedan takav svedok je bio pozvan, to je bio Dejan Mihajlov, koji je izašao i otprilike nam kazao da se, kada je tvrdio da Živković i Boris Tadić znaju ko su prave ubice, šalio i u žaru političke borbe optužio te ljude za teška ubistva. Dakle, možda bismo dobili takav odgovor, možda nekakav drugi, ali tim ljudima nije omogućeno da se od takve sumnje opravdaju, nego je sud ustuknuo u strahu od toga da takve veličine pozove na sud. Mihajlov, koji je generalni sekretar vlade, dvadeset šest puta se ne odaziva na pozive suda. Tako

oni misle o sudu, ali nažalost, to i sud misli o sebi i ne sme da ih pozove.

VESNA PEŠIĆ:

Znamo da su u zatvoru bili Aca Tomić i Rade Bulatović, znamo kako je to obustavljeno i kako su oni pušteni. I nema optužnice, nema ničega.

SRĐA POPOVIĆ:

Tužiocima javno govore o tome da se na njih vrši politički pritisak, ali oni o tome govore načelno. Smatram da je ovde bio izvršen politički pritisak da se ta optužba povuče. Ona je povučena van glavnog pretresa, daleko od očiju javnosti, na osnovu istih onih dokaza na osnovu kojih su ti ljudi i optuženi. Niko nema pojma šta se to promenilo, osim što se promenila vlada, što je moglo da izazove povlačenje te optužnice. Hteo bih samo da vam dam još jednu informaciju, da vam sve bude jasno. Na konvenciji Demokratske stranke Srbije, specijalni tužilac sedi u prvom redu. Ja ne znam šta specijalni tužilac radi na konvenciji bilo koje stranke, a zanimljivo je i koju je stranku odabrao.

VESNA PEŠIĆ:

Volela bih da nam Srđa objasni prezumpciju nevinosti. Ne znam da li osećaš potrebu da nam to objasniš.

SRĐA POPOVIĆ:

Osećam. To je vrlo jednostavno, a jako zloupotrebljavano. Prezumpcija ili pretpostavka nevinosti je nalog sudu da mora da izvodi sve predložene dokaze i da ne može nikakve zaključke da donosi dok ne izvede sve dokaze koje stranke predlažu. Dakle, sud ne može da kaže – Meni je sada dosta, sve mi je potpuno jasno. Pa čekaj, ja imam još neke dokaze, a nevin sam sve dok se ne izvedu svi dokazi. To je tako reći tehničko pravilo. Ne može nikakav zakon meni da naredi da ja mislim da je Ratko Mladić nevin, prvo bih morao da izvršim lobotomiju. Svi mi živimo u jednom društvu i svi gledamo šta se oko nas događa i normalno je da svi imamo mišljenje o krivici i nevinosti ljudi kojima se sudi. Tačno je da nije dozvoljeno javno iskazati da je neko kriv pre nego što ga osudi sud, i to pre nego što ga pravosnažno osudi. Međutim, to podleže jedino tužbi za klevetu samog tog čoveka, a iz mog dugogodišnjeg iskustva mogu da vam kažem da ljudi koji su krivi ta-

kve tužbe ne podnose. Postavlja se još jedno pitanje - Zašto ne smeju da se komentarišu suđenja? To je nečuvena besmislica i bezobrazluk koji su izgovorili i ministar pravde Zoran Stojković i gospođa Vida Škero. Suđenja su javna zbog toga da omoguće nešto što se zove demokratska kontrola javnosti. Ona su zato javna, a nisu javna da bismo se mi zabavljali na suđenjima. Mi idemo na suđenja, gledamo šta se događa i o tome formiramo neko mišljenje, a onda, naravno, smemo da ga izrazimo. Sudska vlast je nezavisna i ona nema drugu kontrolu sem kontrole javnosti i naravno da onda javnost ne da sme, nego ima dužnost da gleda šta sud radi i da o tome stvara svoje mišljenje i da to mišljenje javno iznosi.

SRDA
POPOVIĆ

SVETLANA LUKIĆ:

Bio je ovo Peščanik, govorili su Vesna Rakić-Vodinelić, Petar Luković, Vladimir Gligorov i Srđa Popović.

PEŠČANIK 01. 06. 2007.

ČAS ANATOMIJE

Ne vidim suprotnost između Bulevara AVNOJ-a i antifašizma Zorana Đinđića...

Neki od tih ljudi oko Koštunice vole rat...

Priča se da će Lončareva savetnica biti Ljiljana Čolić...

Mi stalno tvrdimo da je pre dve godine Mladić bio u Srbiji, ali sada nije; i tako svake dve godine...

ŽARKO KORAĆ, *iz Socijaldemokratske unije,*

NIKOLA SAMARDŽIĆ, *istoričar,*

BORKA PAVIĆEVIĆ, *iz Centra za kulturnu dekontaminaciju,*

SRĐA POPOVIĆ, *advokat,*

LJUBIŠA RAJIĆ, *profesor,*

PETAR LUKOVIĆ, *novinar,*

TEOFIL PANČIĆ, *novinar,*

MIRKO ĐORĐEVIĆ, *publicista*

SVETLANA LUKIĆ:

Za tri dana nam u goste dolazi Karla del Ponte. U čast njenog dolaska uhapsili smo generala Tolimira i nekoliko ljudi koji su optuženi za zločin u selu Lovas. To bi, veruju naši državnici, trebalo da bude dovoljno da pripitomi glavnu tužiteljku Haškog tribunala. Kada sabere-mo sve koje smo pohapsili ovih dana, to mu dođe dvanaest-trinaest srpskih glava. Valjda će to biti dovoljno da zameni jednog Ratka Mlađića. Ljudi su ljudi i nema razloga da Del Ponteova ne ispoštuje ovu računicu. To sabiranje nesabirljivog mi postaje opsesija. Sabirali smo, kao što znate, godine robije pripadnika Škorpiona, godine robije atentatora na premijera Đinđića, a pre neki dan je na naslovnoj stranici jednih novina izvedena još jedna računica - Privedeno dvadeset sedam lica zbog ratnog zločina, zloupotrebe službenog položaja i por-eske utaje. Kada sve tako lepo zdружиš, ispadne da je Srbija zemlja koja je praktično završila svoje suočavanje sa prošlošću. Tome treba dodati i vest koja je pratila hapšenje zbog zločina nad Hrvatima u se-lu Lovas - svi privedeni su pripadnici paravojnih formacija i dobrovo-ljaca, što znači da regularne jedinice Vojske Jugoslavije, to jest srp-ska država sa zločinima nije imala nikakve veze. Hrvati još nisu odu-stali od tužbe pred međunarodnim sudom i od državnog je značaja da se svi zločini pripišu bandama dobrovoljaca i paravojnih formacija, koje su, kao što svi vrlo dobro znamo, bile pod zvaničnom komandom vojske i MUP-a Srbije. Tako da ne znam zašto se prave Toše.

Kada smo kod MUP-a, pre neki dan je narodna milicija proslavila svoj praznik koji, po želji njihovih hrišćanskih srdaca, pada na Svetog Tro-jicu. Iz svečane lože ih je gledao sam Koštunica Vojislav, uzurpator prestola predsednika vlade. Kraj njega su bili njegov telohranitelj Jo-čić, Tadićev izaslanik Đelić, a iz nepoznatih razloga tu je bio i građa-nin Aleksandar Karađorđević, kao i ministri vera i prosvete. Šta nam govori ovakav skup u svečanoj loži? Ta loža simbolizuje vladu nacio-nalnog spasa koju je Koštunica ipak napravio, jer smo mi tako reći u ratnom stanju. Spolja nas napadaju Amerikanci i Evropljani i otima-ju nam teritoriju, a iznutra vrebaju veleizdajnici, koji će se na prvoj krivini pridružiti našim neprijateljima. Koštunica nikome ne veruje, osim svojim vernim slugama. Tadić mu je sumnjiv i zato mu ne sme prepustiti ništa, ne samo ministarstva sile, nego ni ona ministarska mesta koja je morao da ustupi žutima. Na njih je postavio savetnike, koji žute ministre treba da drže na oku. Na primer, Slobodan Lalović i Srđan Đurić nisu dobili savetnička mesta zato što je Koštunica hteo da ih negde udomi. Ta savetnička mesta nisu ono što Amerikanci zo-

vu zlatnim padobranom, otpremninom za menadžere koji napuštaju firmu. To je Koštuničina vlada, paralelna onom delu vlade koji kontroliše Demokratska stranka.

On je u nedavnom intervjuu RTS-u na sva pitanja odgovarao sa - Tako je i u svetu. Zašto im je trebalo četiri meseca da sastave vladu? - Tako je i u svetu. Zašto je pobesnili Aligrudić onako vređao demokrate? - Tako je i u svetu. Jeste, i u svetu postoje koalicione vlade i u svetu stranke menjaju saveznike. I paradajz i beladona pripadaju istoj porodici biljaka, ali jedna od njih je hranljiva, a od druge se umire.

Juče je Savetu bezbednosti predat američko-evropski predlog rezolucije o Kosovu. Sve oči smo uprli u Ruse, što u njihove diplomatske, što u vojne snage. Svi mediji u Srbiji su sa radošću preneli vest - Rusi su lansirali specijalne rakete koje mogu da probiju svaki štit i Amerikanci mogu samo da im pljunu pod prozor, pa da se klizaju. Tako nam je zapalo, da živimo u nepodesnom spletu okolnosti, u vreme dominacije zapadne civilizacije. Spoljni svet je pogrešni satni mehanizam koji neće da kuca u srpsku korist i zato mi priželjkujemo da ga neko smrvi. Ako su to islamski fundamentalisti, dobro je, ako su ruske rakete, bog ih blagoslovio.

I da završim citirajući jednog božjeg izaslanika na zemlji, urednika glasila srpske patrijaršije Pravoslavlje, protonamesnika Miodraga L. Popovića. Evo šta je on napisao - Olivera Jeftić je ubedljivo trijumfovala na Beogradskom maratonu, srpski teniseri i teniserke žare i pale po svetskim listama, a evo, pre neki dan zahvaljujući veličanstvenom glasu mlade Kragujevčanke dočekali smo da nam radio i TV programi počiju Molitvom. Posle prošlogodišnje lakrdije i otvorenog koketiranja sa satanizmom, trebalo je da Marija Šerifović, devojka svetog imena, a iz zemlje Srbije, podigne glas i privoli celu Evropu da se moli na srpskom.

Na početku Peščanika slušate Žarka Koraća.

ŽARKO KORAĆ:

Oni su napravili grešku sa tim Balinovcem, jer su mislili da je ova skupština ista kao prošla. Demokratska stranka je dve godine manje-više ćutala, a onda godinu dana nije ni učestvovala u radu parlamenta. U tom periodu, Demokratska stranka se fantomski pojavljivala samo kada je trebalo podržati ustav ili neki zakon. To je bila politika odrešenih ruku za Koštunicu. Balinovac je navodno izabran još tada.

Sada je razlika u tome što u skupštini sedi koalicija oko LDP-a. Oni nisu očekivali da će ta grupa da izađe i počne da govori o Balinovcu, jer su oni davno završili sa antilustracijom. Pa nećemo valjda sada da pričamo o Miloševićevom vremenu, pa zar nije vlada tri godine vlada-la uz podršku Ivice Dačića, Vučelića i Bakija Anđelkovića? Antilustracija je završena i sada odjednom, gle paradoksa, pojavljuje se jedna mala grupa i počinje da govori o gospodinu Balinovcu.

ŽARKO
KORAĆ

Koštunica je dosledan u svome cinizmu. Nikada mu se ne omakne da predloži nekog jakog liberala. Goran Svilanović je odmah skinut sa mesta kandidata za šefa asocijacije zemalja jugoistočne Evrope. Za Koštunicu je Balinovac normalno rešenje. On pokazuje već jasnu i opasnu identifikaciju sa Slobodanom Miloševićem. Koštunica Miloševića izgleda vidi kao tragičnog junaka srpske istorije. Preuzeo je njegove kadrove i dobrim delom njegov stil vladanja. Na primer, oko njega se masovno krade, a on na to uglavnom ne reaguje. Neko im je prvi put u lice rekao kakvi su i Demokratska stranka je na to izašla iz sale. To je bilo najneverovatnije, oni nisu znali šta da kažu. Dačić, za kojeg nemam ni političke ni ljudske simpatije, im je lepo rekao - Vi ste ga izabrali za predsednika vladinog zakonodavstva, on zastupa vladu, pa izvolite, vladina većino, izađite i branite ga. Jučerašnji dan u skupštini je bio čas anatomije nemorala vlade Vojislava Koštunice.

Prvo pošaljete strahovito kompromitovanog čoveka da predstavlja vladu, a kada ga opozicija opravdano napadne, niko ne izađe da ga brani. A nisu ga branili zato što ih je baš briga i drugo, zato što ne znaju kako da ga brane, jer sve što je o njemu rečeno je istina. Gospodin Balinovac je bio zatečen, a onda se u maniru svoje političke ideje pozvao na Boga i rekao da je on vernik. Da nije tužno, bilo bi sramotno pozivati se na Boga kada se govori o nečijoj javnoj karijeri. I Srpska radikalna stranka je ispravno osetila da je đavo odneo šalu, jer i ona, naravno, štiti mnoge ljude koje bi trebalo lustrirati. Bila je to dosta gruba lustracija, prvi put je govoreno o visokom državnom službeniku, kojeg tri godine niko nije pominjao. Oni su bili zatečeni. Juče smo videli šta je problem nove vlade. Ona je navikla da ima radikalne kao opoziciju, s kojom se nekad nagodi, nekad ne, ali strateški radi s njima. Oni su doživeli šok kada su shvatili da će to biti malo teža skupština nego što su mislili.

Pokazano je da, ako je zastupa Balinovac, ova vlada nije demokratska i da je to skandal na političkoj sceni. Juče se videlo da se Srbija promenila. Ljudi su besni i očajni, počele su političke konfrontacije i hvala bogu da su počele. Demokratska stranka to niti želi, niti ima snage da se time bavi. Boris Tadić je opsednut pitanjem da li će ponovo osvojiti predsedničko mesto. Unapred najavljujem da će tu biti ogromnih problema. Ako on misli da će lako pobediti u prvom krugu, savetujem mu da pogleda istraživanja i vidi ko će mu u stvari dati podršku i kolika će biti apstinencija. Sigurno je da skupština više neće biti ista. Oni mogu da promene poslovnik, o čemu razmišljaju, ili da primene parlamentarno nasilje, da nam prosto ne dozvole da govorimo. Nisam siguran da za to imaju snage.

I ova vlada je potpuno drugačija od prethodne. Taj kontinuitet je prividan, bez obzira što je Koštunica ponovo premijer, što je ministar unutrašnjih poslova isti i što je moguće da će i direktor BIA ostati isti. Prošlom vladom je politički dominirao Koštunica. Ni G17, ni Nova Srbija Velje Ilića nisu ga ugrožavale. Političke odluke je donosio on. Jedni su se proglasili ekspertima za ekonomiju, drugi za asfaltiranje seoskih puteva, ali niko nije imao ambicije da politički protivureči Koštunici i sebe oblikuje izvan dodeljenih resora. U ovoj vladi postoje dve stranke koje su rivali u borbi za biračko telo i koje imaju želju da dominiraju političkom scenom Srbije. Kohabitacija je počela pre skoro četiri godine, kada je i proglašena novom politikom Demokratske stranke. Koštunica od tada više nije bio označen kao ključni politički neprijatelj, već kao čovek sa kojim treba i sa kojim se može saradivati. Sada će se u praksi pokazati koliko je to teško.

Pred ovom vladom su teški događaji i odluke. Tu su Kosovo i Hag, odnosno Mladić. Ne znam zašto se to uopšte zove saradnja sa Hagom, kada je to pitanje odnosa Koštunice prema Ratku Mladiću. On je bio relativno indiferentan prema izručenjima drugih ljudi Hagu, ali Ratko Mladić i Radovan Karadžić imaju sasvim drugi status u očima Vojislava Koštunice. On politički očigledno ima dobro mišljenje o Republici Srpskoj, o razlozima njenog nastanka, o uzrocima toga rata i teško da onda ima drugačije mišljenje i o ljudima koji su bili glavni akteri te politike. Podsetio bih na njegovu čuvenu izjavu da preko Drine živi zdrava supstancija srpskog naroda, što je strahovita uvreda za Srbe koji žive u Srbiji. Kada vi u ekspozeu premijera čitate da će Srbija preispitati odnose sa svim zemljama koje priznaju nezavisno Kosovo, postavlja se pitanje kako će na to reagovati Demokratska

stranka koja, uzgred, drži resor spoljnih poslova. Da li će i ona da se saglasi sa povlačenjem ambasadora i zaoštavanjem odnosa?

Najveće od svih pitanja za ovu vladu je pitanje evropskih integracija. Prisustvujemo političkoj drami sa pevanjem i pucanjem i kao da niko ne primećuje šta se u stvari zbiva. Za razliku od mnogih, ja ne mislim da je slučajnost to što je Koštunica izabrao Nikolića za predsednika skupštine. On je mislio tačno ono što je i rekao, da dolazi kosovska kriza i da mu je potrebna podrška Srpske radikalne stranke. Pod pritiskom spolja i iznutra, a delimično i iz svoje stranke, on se povukao. Odluka je bila strateška, a povlačenje taktičko. On želi da dočeka konačno rešenje kosovskog pitanja siguran u podršku Srpske radikalne stranke. Besan zbog pravca u kojem ide kosovska kriza, on je zauzeo potpuno antievropsku poziciju. Iz njega je sunulo antievropejstvo, koje je potka njegove politike od početka. On na tu stranu prevodi mnoge građane Srbije. Mnogi iz nevladinih organizacija i strane diplomate se teše time da je većina u Srbiji za evropske integracije, ali ja bih to shvatio vrlo uslovno. Mislim da antievropsko raspoloženje u Srbiji postaje dominantno. I Koštunica bez ikakve dileme ide u tom pravcu - Oduzimaju nam petnaest odsto teritorije, oni su protiv Srba, šta će nama takva Evropa? Oslonimo se na Rusiju. Pogledajte ponašanje ruskog ambasadora, on već deli lekcije Vesni Pešić. Odbacujući Evropu Koštunica odbacuje njene liberalne vrednosti, ljudska prava i to je razlog uspona ultranacionalističkih opcija.

Egzibicija sa bezobraznim i drskim lepljenjem plakata sa natpisom Bulevar Ratka Mladića na zgradu Radio-televizije B92 je bila lična Vučićeva promocija. Sve je to sada izmylelo, i *Obraz*, i neka organizacija po imenu *1389*, crne majice, nacistički pozdravi. Srbi se prave da nisu videli da su simpatizerima LDP-a kod Merkatora ti ljudi, usred Beograda, salutirali nacističkim pozdravom. Izmylelo je sve što oseća promenu političke klime na tu stranu. Pogledajte, agresivnost Radikalne stranke u skupštini je sve izraženija, jer oni misle da na tom talasu oni dolaze na vlast, a ne Koštunica. A on u ovom trenutku sasvim sigurno vodi Srbiju u samoizolaciju. Za njega je to put bez povratka i ne vidim kako on iz toga može da se vrati. Interesuje me kako Demokratska stranka misli to da zaustavi, kada će se konfrontirati, na kojoj tački će Tadić reći - Ovo ne može. Demokratska stranka zaista rizikuje da ode na marginu političkog života. Koštunica će tu izgubiti dosta glasača, ali Demokratska stranka će ih izgubiti sve. Samo radikali dobijaju. Srbija na kosovsku krizu reaguje samoizolacijom, od-

ŽARKO
KORAĆ

bacivanjem Evrope, fantomskim i nerealnim okretanjem Rusiji i prestankom svih reformi.

U celom tom procesu možda je najtragičnije to što naša javnost uopšte ne reaguje, što vodeći intelektualci ćute ili se prave da su umorni, ili su možda i saglasni sa time. Ekmečić i čitava ta elita istoričara sa velikim simpatijama gleda na ovo novo okretanje od evropskih vrednosti. Prvi veliki prekid se desio pod Miloševićem i Koštunica je drugi čovek koji u roku od dvadeset godina udaljava Srbiju od Evrope. I ono što je počelo Zoranovim ubistvom sada se dovršava. Učinjen je stvarni zaokret u kojem, možda nesvesno, participira i Demokratska stranka. Koštunica je trebalo da kaže - Nisam ja izgubio Kosovo, izgubio ga je Milošević, a ja sam samo nasledio jednu izgubljenu bitku. Retko je u istoriji uopšte videti da političar s tolikom radošću tuđi gubitak prihvata kao svoj. Koštunica prihvata tuđi poraz, pretvara ga u svoj poraz i pokušava da povuče celu Srbiju u gubitničku poziciju. Mnogi narodi i države su dugo ostajali u takvoj poziciji. Mađarska je između dva svetska rata bila potpuno marginalizovana na političkoj sceni Evrope, jer nikada nije prihvatila Trijanonski sporazum, gubitak velikog dela svoje teritorije u Slovačkoj, Vojvodini, Slavoniji, Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca i Rumuniji. I onda je pomagala svaki separatistički pokret u Jugoslaviji između dva svetska rata. Koštunica liči na to.

Kada Kosovo ode, Koštunica može da povratak Kosova pretvori u jedinu temu srpske politike. Kao velikomučenik knez Lazar on nas poziva da svi poginemo zajedno. To je predlagao i vojvoda Mišić na Kosovu polju, u doba povlačenja srpske vojske u Prvom svetskom ratu. Tada je vojvoda Putnik postao veliki vojskovođa, jer kada je vojvoda Mišić predložio da se svi poređaju i poginu kao knez Lazar i njegovi mučenici, vojvoda Putnik mu je rekao - Nije tebe narod izabrao da ga vodiš u pogibiju, nego da ga spaseš. Setite se koliko puta su Vladeta Janković i Vojislav Koštunica i svi ljudi oko njega izgovorili da bez Kosova nema ni Srbije. A Srbije uvek treba da ima, Srbija mora da preživi kao država. Suicidalna politika Lazareve kletve je besmislena i ludačka, izvinjavam se na reči ludačka. Milošević je kahirao u Hagu, umro u ćeliji. Ali ne, oni neprestano ponavljaju da i mi moramo tim putem. Onda ljudi kažu - Čekaj, oni su premijer i predsednik države, oni moraju da brane Kosovo, moramo to da shvatimo, oni su položili zakletvu. Sada hoće da promene zakletvu koju polažu članovi vlade, da se i tamo kaže da će Kosovo biti večito u Srbiji. Čanak im je

na to cinično predložio amandman, da kažu i da će Vojvodina, Šumadija, zapadna Srbija, čačanski kraj i sve tako redom zauvek biti u Srbiji. Još jednom se vraćam na te grupice ispred B92. Oni dižu glave kao gljive koje rastu u mraku i pod kamenom, jer osećaju da se polako stvara atmosfera u kojoj će njihove sumanute fraze dobiti podršku državne politike.

ŽARKO
KORAĆ

Neki od tih ljudi oko Koštunice vole rat. Drago mi je da je javnost bila spremna da čuje Srđu Popovića, advokata koji je uvek zastupao i branio ljudska prava. On je rekao šta je imao i javnost je to čula. Žalosno je što je Nata Mesarović pohvaljena kao hrabra žena, jer ona se u svojoj završnoj reči nije usudila ni da zucne da su atentatori možda imali podršku tadašnjeg predsednika države. Pominju se samo ljudi koji su bili neposredno zaduženi za obezbeđenje Zorana Đinđića, što implicira da je i on odgovoran za svoju smrt. Ne verujem da je ona htela da to tako zvuči, ali jeste. Svi znamo da se Rade Bulatović, tadašnji savetnik za bezbednost predsednika Koštunice, viđao sa nekima od ljudi koji su sada osuđeni. Što se tiče ljudi iz vrha Demokratske stranke, koji ponekad koriste ime Zorana Đinđića, ruku na srce, mnogi od njih su profitirali od te smrti. Neko od njih može da kaže - Takav je bio sticaj životnih okolnosti. Ali činjenica je da su u toj stranci marginalizovani apsolutno svi ljudi koji su bili bliski Zoranu Đinđiću. Đinđić postoji u sećanju ljudi, on jeste doživljen kao simbol uspešnih reformi i tragične žrtve za opšte dobro i to je nešto što oni ne mogu da promene. To se zove sud naroda.

Nedavno sam čitao knjigu o legendarnom Ričardu Lavljem Srcu, koji je išao da oslobađa Hristov grob u Jerusalimu. Autor knjige, sa tipično engleskom objektivnošću, pokazuje da taj čovek u stvari ništa nije uradio za Englesku. Kraj života je proveo na svojim posedima u Francuskoj i Normandiji, jer mu je smetala engleska klima. Autor knjige zaključuje - Eto vam cinizma engleske istorije, mnogi njeni kraljevi su osvajali teritorije, popravljali državnu upravu, a nisu zapamćeni. A ovaj, kaže, koji nije voleo Englesku i čitav život je proveo van nje, ostao je u sećanju naroda kao veliki, mitski kralj. Sud naroda o Đinđiću je tačan. Pustite bilo koji njegov govor i videćete da je deset puta životniji nego bilo šta što se danas priča na političkoj sceni Srbije. To je neshvatljivo, ali to je istina. Evo, pustite jedan njegov govor i imaćete utisak da on stvarno sada tu stoji i govori. Koraks je napravio fantastičnu karikaturu Bore Jovića, koji je obukao Titovu maršalsku uniformu, pa mu je ogromna. Naslednici Đinđića u Demo-

kratskoj stranci me podsećaju na figurice koje su obukle preveliko odelo. A ne bi moralo biti tako. Jedan veliki grčki filozof je rekao - Bedan je učenik koji ne nadmaši svoga učitelja. Civilizacija počiva na tome da oni sledeći urade nešto više. Naslednici Zorana Đinđića treba da budu pedeset puta bolji od njega. Nažalost, Srbija će na to još dugo čekati.

Ovo je loš trenutak za Srbiju. Njome danas politički dominira čovek koji je ponovo vodi u izolaciju. On stvara privid alternative i zato zove u posetu Karlu del Ponte i odlazi u Savet Evrope da im citira Džona Stjuarta Mila. Taj zapadni svet je na neki način naivan, ali kada se otrezni, suroviji je nego mi na Balkanu. Oni mogu da postanu zaista gadni kada prestanu da vam veruju - Ti si lažov i sa tobom nema razgovora. Zanima me koliko puta se može lagati o tome da mi nemamo pojma gde je Ratko Mladić. Pala je i izjava stoleća - Mi ćemo dokazati da on nije u ovoj zemlji. Učio sam logiku kao student filozofije, i formalnu i simboličku, i znam da je jedini način da dokažete da neko nije u ovoj zemlji to da kažete gde se nalazi, što znači da znate gde je. Ta izjava je za enciklopediju gluposti dvadeset prvog stoleća.

SVETLANA LUKIĆ:

Bio je ovo Žarko Korać, a u nastavku Peščanika slušate o čemu je govorjeno u Zelenom zvonu u Zrenjaninu, na tribini pod nazivom Ko sada sme da vas pogleda u oči. Tribina je održana onog dana kada su radikali i ostali u bivšem Bulevaru AVNOJ-a, sadašnjem Bulevaru Zorana Đinđića lepili plakate sa natpisom Bulevar Ratka Mladića. Slušate Borku Pavićević, Nikolu Samardžića i Srđu Popovića. Tribinu je vodila Danica Vučenić.

NIKOLA SAMARDŽIĆ:

Sećate se kako su za vreme pobune *Crvenih beretki* babe izlazile iz solitera i nosile im kafu, kako su im trubili iz automobila i pozdravljali ih. To je bilo osećanje da su *Crvene beretke mejnstrim*, da su oni vlada, da je Legija premijer, a da to nije Zoran Đinđić. Tako i današnji događaj možemo posmatrati kao Vučićevu opomenu i poruku. Ali to nije poruka nama ovde, to je poruka Koštunici. To je podsećanje na njihove dogovore koji su se odvijali pre dve ili tri nedelje i opomena da je taj dogovor prekršen. To je tihi obračun dvojice istomišljenika. Zaista ne bi trebalo porediti Ratka Mladića i Zorana Đinđića, jer je Zoran Đinđić zaista bio izuzetna pojava, a raznih Ratka Mladića naža-

lost ima mnogo više nego Zorana Đinđića. Mi danas nemamo zakone koji to zabranjuju, već je to samo komunalni prekršaj. U našem zakonodavstvu u stvari ne postoji nijedan zakon koji se odnosi na bilo šta što se dogodilo u proteklih šezdeset godina. Ovo što se danas desilo ispred B92 je i pitanje kulture, pitanje samilosti, moralno pitanje i bilo bi sasvim pogrešno svoditi ga samo na pravnu ili političku problematiku.

BORKA
PAVIĆEVIĆ

BORKA PAVIĆEVIĆ:

Ja ne vidim suprotnost između Bulevara AVNOJ-a i antifašizma Zorana Đinđića. Đinđića vidim u kontinuitetu sa 1943. godinom. U toku je sređivanje prošlosti. Varvari su ušli u prazan prostor. Kako smo dozvolili da se to otme kontroli ili šta demokratija radi u fašističkim vremenima? Finale svega toga je govor Tomislava Nikolića o sebi kao poštenom čoveku. To me je podsetilo na govor koji se uči na studijama dramaturgije, govor Marka Antonija nad mrtvim Cezarom, u kojem se kaže - Ali Brut, ubica, je častan čovek. I pazite, Nikolić u pet i petnaest ujutru kaže sa skupštinske govornice - Pored nas vaša deca mogu mirno da spavaju. A šta ćemo mi, roditelji da radimo? Suština Koštuničine vlasti je borba za nadležnost nad istorijom. To su ljudi koji se biju za svoju interpretaciju istorije.

SRĐA POPOVIĆ:

Ljudi koji su zalepili te plakate su učinili prekršaj protiv javnog reda i mira, time je povređen javni moral. Vi ne možete veličati ljude koji su optuženi za tako teška, gnusna krivična dela. I ja mislim da je te plakate trebalo da skida policija, nije trebalo čekati da se građani sete da ih skidaju. Pitanje šta je javni moral u jednoj zemlji je stvar pravnog standarda, osnovne saglasnosti u jednom društvu šta je moralno, a šta nije. Ta saglasnost u ovom društvu ne postoji, jer u njemu vlada intelektualni i moralni nihilizam i zato izgleda da je sve dozvoljeno. Često slušam ljude koji učestvuju na televiziji u nekim polemikama, pa neko kaže - Genocid je užasno delo, a drugi kaže - To je vaše mišljenje, kao da su sva mišljenja jednaka. Što se tiče stavljanja Ratka Mladića i Đinđića u istu rečenicu, mislim da je to užasno. Zoran Đinđić je bio filozof i čovek velike socijalne odgovornosti. Ratko Mladić je ono što se nekad u Srbiji zvalo - čizma, on je asocijalni psihopata. Ne vidim uopšte kako se te veličine mogu porediti.

NIKOLA SAMARDŽIĆ:

Na dan Đinđićevog ubistva bio sam u Njujorku. Javili su mi šta se desilo i ja sam pozvao telefonom svog kolegu sa Univerziteta *Kolumbija*. On je bio Koštuničin propagandista, koji ga je doveo da na *Kolumbiji* održi neko predavanje. I rekao sam mu šta se dogodilo, a on je rekao - Da, čuo sam, dobro je, sada možemo da obavimo naš posao. Tog trenutka mi je sve bilo jasno. Meni zaista nije potrebna presuda da zaključim ko je profitirao iz tog atentata. Da li ćemo ikada saznati pojedinosti o komandnom lancu koji povezuje vojsku, Udbu, Legiju, *Crvene beretke*, Sinod danas je malo važno. Naša obaveza je da oživimo u sebi ovog čoveka kojega oni nisu uspeli da ubiju. I ako se istraža povodom pobune *Crvenih beretki*, koja je jedan od poslednjih pravnih rezervnih položaja sa kojih možemo da pokušamo da istražimo čitav slučaj, ne izvede do kraja, to nije toliko važno, jer istina je već danas, nažalost, tako očigledna.

BORKA PAVIĆEVIĆ:

Zadovoljenje pravde u ovoj zemlji je dug proces i ova presuda nije zadovoljenje pravde koje dugujemo tom čoveku, koje dugujemo žrtvama iz vremena rata, koje dugujemo jedni drugima, koje dugujemo razaranju od 1991. godine. Postoji veza između svih tih stvari. Kada govorite o plakatima sa imenom Ratka Mladića, postavlja se pitanje kada će ovde, bez policije, biti shvaćeno da se ne može zalepiti plakat sa imenom Ratka Mladića. Koliko će vremena biti potrebno da ovo društvo ostvari konsenzus koji kaže - Taj čovek je ratni zločinac. Taj Legija verovatno smatra da je to uradio u ime države. Sve dok se ta kriminalna država ne razglobi do kraja, nećemo moći da govorimo o zadovoljenju pravde. Gledate besomučnu drskost i klovneraj tih ljudi koji su ubijali za vreme rata, formirali se u vreme rata, klali druge i sve vreme bili službenici države. Čovek lepo kaže - Ja sam pukovnik. Kada se ta stvar razjasni i učini vidnom, postojanje istine će te ljude sklanjati sa javne scene. Sada vlada konsenzus uzajamnog straha. Ta nova vlada je grčeviti zagrljaj koji sprečava da se stvari dalje raščištavaju. Osim ravnoteže straha, teško je naći drugo obrazloženje za ono što se sada odvija na političkoj sceni.

SRDA POPOVIĆ:

Ulemek ne veruje ni u šta, taj čovek se zaklinjao i služio Miloševića i onda ga je izdao, pa se zaklinjao i služio Đinđiću, pa ga je izdao, pa se zaklinjao Koštunici - izdaće i njega. Taj čovek nema nikakvih ubeđe-

nja, to je čovek koji pliva kroz život rukovođen svojim interesima i svojom bezobzirnošću i, kao i svaki siledžija, on je time u prednosti nad svima nama. On nije govorio ono što misli, ali su o tome govorili drugi, pre svega svedoci saradnici. Oni su govorili o nameri da obore tu vladu i dovedu patriotske snage na čelo zemlje. Svi akteri su imali različite motive. Zemunski klan je bio jako zadovoljan situacijom u kojoj im Ulemek sa legitimacijom državne bezbednosti omogućava da prodaju drogu i da se bogate. Oni opisuju da su se kretali u kolo-nama od po pet-šest luksuznih vozila, koja nije smela da zaustavi ni-jedna policija. Ulemek je imao drugačiju motivaciju. Vodila se istra-ga o slučaju *Ibarska magistrala*, bio je najuren iz službe, ostao je na cedilu. U njegovom kompjuteru su pronađena pisma koja je pisao raz-nim političkim ličnostima nudeći svoje usluge. I on se plašio Haga. Nekoliko nedelja pre ubistva, stiglo je jedno pismo od Haškog tribu-nala u kojem je izraženo specijalno interesovanje za njega i za Zve-zdana Jovanovića. Oni koji su Ulemeka gurnuli u sve to, imali su svoj interes, koji se razlikovao od interesa Zemunskog klana i od Legiji-nog interesa, a to je bilo da protivno izbornim rezultatima dođu na vlast. Mnogostrukost motiva čini stvar malo nepreglednom.

SRDA
POPOVIĆ

NIKOLA SAMARDŽIĆ:

Srđa Popović kaže da je Ulemek izdao Miloševića. Prethodno je pobe-gao iz Legije stranaca, znači i njih je prodao, pa je posle to učinio i sa premijerom Đinđićem. Ali ja mislim da je njega Koštunica prevario, da on nije stigao da prevari Koštunicu i da je njegovo ćutanje posled-ica nekog dogovora koji je postignut te noći kod generala Miloševi-ća. Tu su boravile razne osobe, kao što je Koštuničin savetnik Nikito-vić, tamo se pojavio i Tijanić i razvlačio kablove, tamo je bio i mini-star pravde Stojković i tako dalje. Tu je postignut neki dogovor i svo-jim zavetom ćutanja Legija taj dogovor poštuje. Zaista nemam drugo objašnjenje.

SRDA POPOVIĆ:

Ja mislim da u noći između 2. i 3. maja, kada se Ulemek predao, nije postignut nikakav dil. Ovo je čista teorija, ali mislim da objašnjava sve činjenice. Zašto bi se on predao? Zbog čega bi se Milorad Ulemek predao? Ja mislim da se on uopšte nije predao. Onog trenutka kada je zavedeno vanredno stanje, za taj deo imamo osnova u spisu, on je pot-puno otkao Zemunski klan. Kada su došli da ga pitaju - Šta sada da radimo? - on je kazao - Ne znam, idite u šumu. On je njih otpisao. On

sam otišao je kod onog od koga je i dobio naređenje da to uradi i kazao - E sad, burazeru, šta ćemo sad? Sad me sklanjaj. I taj ga je sklonio. To je bio neko ko je mogao slobodno da ga transportuje u doba vanrednog stanja, to su bila vozila koja nisu smela da se zaustavljaju i on je sklonjen tamo gde ti ljudi drže i neke druge begunce, recimo begunce od Haškog tribunala. I onda u jeku predizborne kampanje, njega za uši dovode u sud da priča priču o tome kako je sa Čedom švercovaio heroin. Ništa oni njemu nisu morali da obećavaju, jer je on bio pod punom kontrolom sve vreme i to je jedina teorija koja je logična. Ne kažem da se to desilo, kažem da je to jedino objašnjenje koje je logično.

DANICA VUČENIĆ:

Da su se oni kao svedoci pojavili na sudu, da li biste ih vi pitali o tome?

SRĐA POPOVIĆ:

Ja bih pokušao da im postavim mnoga pitanja, ali ne očekujem da bi se oni rasplakali i kazali istinu. Ali, i to znaju ljudi koji rade u sudnici, svaki odgovor je zanimljiv, jer vodi drugim pitanjima. Recimo, ako nije tako bilo, a zašto ste sakrivali taj sastanak, pa ako nije tako, zašto ste uništili knjigu u koju se upisuje svako ko dolazi u ministarstvo, pa ako nije tako, zašto niste umeli da nam objasnite, ne umete ni danas, šta je bio cilj vašega sastanka? Kaže - Da mu garantujemo bezbednost. Pa mogli ste mu garantovati bezbednost i posle pet dana i zar su potrebni i direktor BIA i ministar unutrašnjih poslova i Nikitović i Stojković i Tijanić da mu garantuju bezbednost i da mu je garantuju tri sata? Zato su oni i zaštićeni, njih je sudija Mesarović zaštitila, ali mislim da im je učinila medveđu uslugu.

DANICA VUČENIĆ:

Čime?

SRĐA POPOVIĆ:

Time što im nije dozvolila da, ako imaju šta da objasne, to objasne i ostavila nas je da zauvek sumnjamo. Ne znam da li će biti dignuta optužnica, protiv koga i kada, ali sumnja koja je stvorena o tome neće nestati nikad. Nikad.

DANICA VUČENIĆ:

Pitanje je šta ovi ljudi koji su dobili po četrdeset godina zatvora dobijaju time što ćute.

SRĐA POPOVIĆ:

To je njihova jedina zaštita. Oni nisu glupi, oni vide da su njihovi prijatelji opstruirali to suđenje. Pa kako bi smeli da protiv toga nešto kažu ili pokušaju? Stvari nisu tako teške ako se usudite da mislite, ali u ovoj zemlji je stvorena situacija u kojoj je postalo opasno misliti. Dok sam obrazlagao svoje predloge, predsedavajuća u veću Nata Mesarović mi je stalno govorila - Nemojte da zaključujete. Pa izvinite, ako obrazlažem svoj predlog, moram da zaključujem, znači da mislim. Kada joj je dosadilo da mi govori da ne zaključujem, ona mi je rekla - Onda nemojte da obrazlažete. Kazao sam joj - Možda ja i obrazlažem pogrešno, ali vi ćete sve to da odbijete, pa me pustite da obrazložim, a vi ćete posle reći da je to glupost i da to nema nikakvog smisla i fino, ja sam zadovoljan. Ali ja imam dužnost prema svojoj stranci, prema onome što smatram da je moja uloga u ovom sudu, da to predložim i da to obrazložim. Zašto mi to ne dopuštate? I ja nisam uspeo da do kraja obrazložim svoj podnesak i svoje predloge. Na kraju sam kazao - Ako to ne može, ja ću da sednem, hvala.

LJUBIŠA
RAJIĆ

SVETLANA LUKIĆ:

Govori profesor Filološkog fakulteta u Beogradu, Ljubiša Rajić.

LJUBIŠA RAJIĆ:

Moram priznati da sam bio strašno iznenađen kada su na kraju napravili vladu ljudi koji su se međusobno toliko optuživali i toliko ponižavali iskazima da sam pomislio da oni više nikako ne mogu zajedno. Što se tiče nas koji radimo na univerzitetu i malo šire u kulturi, moram reći da izbor i imenovanje Lončara za ministra prosvete doživljam kao potpunu katastrofu za prosvetu. Mi ga znamo sa univerziteta, dok je bio asistent kod Milčina, ako se tako zvao tadašnji radikalni rektor Pravnog fakulteta u Novom Sadu, koji je najurio Tibora Varadija i još neke druge. Kasnije se kao ministar za lokalnu samoupravu pokazao kao prilično nesposoban čovek. On ne zna strane jezike ili možda nešto natuca engleski, pričaju ljudi da ni sa kim od stranaca ne opšti, da se sa njim ne može razgovarati i stavovi koje je iznosio ne ulivaju nikakvo poverenje. Ovih dana je održan sastanak Saveta Univerziteta, on je došao i izvinio se, jer je govor o svojoj viziji

razvoja univerzitetskog obrazovanja zaboravio u ministarstvu. Ja se bojim da je to izmislio kao opravdanje i da on nema nikakvu viziju. Iznenadilo bi me da on ima viziju, kada nijedna vlada u Srbiji već dva-deset godina nema nikakvu viziju, sem one koja važi od početka devedesetih godina, da je šef policije prelazni oblik u metamorfozi od ničega do bogatog poslovnog čoveka.

Mislim da je izbor Ane Pešikan za ministarku nauke dobar. Lično je poznajem i imam puno poverenja u njene sposobnosti i njenu čestitost, ali je to nemoguća misija u državi u kojoj ne postoji nikakva razvojna politika. Ona će morati da saraduje sa Lončarom, a ne vidim kako je to moguće. Kada je reč o kulturi, ipak me je prenerazila izjava Voje Brajovića da on neće biti ministar koji u slobodno vreme glumi, nego glumac koji će u slobodno vreme da ministruje. To pokazuje krajnje neozbiljan odnos prema bavljenju politikom, tako da ne očekujem baš mnogo. Osim toga, to su rogovi u vreći, međusobno posvađani, i ta vlada će početi da puca duž šavova gde se njihove različite koncepcije sudaraju. Onda će se verovatno dogoditi ono što se dogodilo sa prvom Koštuničinom vladom, a to je da svaka stranka ima svoj resor i radi u njemu šta god hoće. To znači da mi nećemo imati celovitu politiku nego konglomerat različitih stavova, te će nekada nešto moći da se uradi, a nekada će se sve međusobno potirati. Početkom devedesetih, dok sam još bio u UJDI-ju, pokušali smo u jednom trenutku da okupimo tadašnju opoziciju da se makar malo dogovore o nekoj saradnji. I pamtim razgovor koji je trajao skoro dva sata, koji se uglavnom vrteo oko toga ko će koga da zove, ko će prvi da uđe, ko će prvi da izađe, ko će prvi da govori, ko će gde da sedi za stolom, a uopšte se ni u jednom trenutku nismo dotakli onoga čemu je trebalo da posluži taj razgovor.

Ne znam kako da objasnim činjenicu da ministar Velja Ilić povodom hapšenja carinske mafije kaže - Da ste kraduckali, pa u redu, ali ste počeli, brate, mnogo da kradete. Dakle, ministar kaže - Da ste samo kraduckali, ja bih vam kao ministar progledao kroz prste što činite krivično delo. Kao što je nekada Mihalj Kertes rekao za tu istu carinu - Ja sam njima izdao nalog da ne mogu da uzmu više od flaše viskija i boksa cigareta dnevno. Dakle, on im je izdao nalog da krađu, ali u određenoj meri. Mi smo prihvatili krađu kao nešto normalno, ali to ne sme preći neku granicu. Smemo da kraduckamo, ali ne da naveliko krademo. Ni birači, čak ni mediji ne reaguju na to i ne kažu - Ljudi, to je potpuno nedozvoljeno, a ni na izborima ne reagujemo u skla-

du sa tim. Mi i dalje glasamo za one iste za koje smo već glasali, jer smo prihvatili nenormalno kao normalno. Posle rasprave koju sam imao na *Studiju B* o kulturi, dosta ljudi me je zaustavljalo na ulici i govorilo mi - Bilo je divno čuti nekoga ko civilizovano raspravlja. Niko mi nije rekao - Bilo je lepo čuti ono o čemu ste raspravljali, bilo je lepo čuti vaše mišljenje. Mi smo navikli da je pljuvanje, svađanje, podmetanje, laganje normalno, pa je lepo kada se neko ponaša drugačije, ali ni u prvom, ni u drugom slučaju ljudi ne razmišljaju o posledicama tih stavova, da li su ti stavovi ispravni, neispravni, dobri, loši.

LJUBIŠA
RAJIĆ

Mi vičemo - Ne damo Kosovo i onda dve od te tri reči napišemo spojeno, a šta ćemo uraditi sa tim Kosovom ako ga jednog dana ipak dobijemo, to nikoga ne zanima. To me podseća na razgovor Moše Dajana i nekog drugog izraelskog generala za vreme Sinajskog rata. Jedan od njih dvojice je predložio - Hajde da sutra pre podne zauzmemo Kairo. Onda je onaj drugi pitao - A šta ćemo da radimo sutra po podne? Voleo bih da ovde neko najzad odgovori na pitanje šta ćemo da radimo sutra po podne u kulturi, u prosveti, na Kosovu, bilo gde. Odgovor na to pitanje je ovde postao potpuno nezanimljiv. Važan je život u ovom trenutku, sada, a šta će posle da bude, videćemo kada tamo stignemo. To je bila suština i Miloševićeve politike - Hajde da prođemo kroz prvu raskrnicu, a da se ne sudarimo, kroz prvi zavoj, a da ne sletimo s puta, pa ćemo kod drugog da razmišljamo šta ćemo. Nikad se nije postavljalo pitanje kuda taj put vodi, šta je cilj kojemu težimo. To nije zanimljivo ni biračima, ni političarima, nikome.

Juče sam kupio drugu knjigu *Nacionalni park Srbija* i na jednom mestu se kaže: Mi pravimo gluposti, pa u zagradi - počev od 1389. godine. Ne postoji svest o tome da svaka stvar koju učinimo, svaki iskaz koji iznesemo proizvodi neke posledice. Što je neko na višem mestu u društvenoj hijerarhiji, utoliko su mane ili neobazrivosti ili gluposti tog lica pogubnije po društvo kao celinu. Ako običan vojnik pogreši, poginuće, ali ako general pogreši, onda gine cela divizija od dvadeset hiljada vojnika. E, mi nemamo taj osećaj da što si više gore, imaš sve manje prava na grešku. Predsednik vlade i predsednik države bi morali da budu skoro savršeni, kao anđeli. Ne, naprotiv, kod nas se njima više gleda kroz prste nego običnim ljudima, tako da na kraju postane opasnije ukrasti flašu piva u prodavnici nego protračiti milijarde iz državnog budžeta ili ih čak i ukrasti. Pre neki dan je objavljeno u novinama da je jedan japanski ministar izvršio samoubistvo zato

što se posumnjalo da je proneverio neki novac. Kada bi se to primenilo kod nas, ostali bismo bez velikog dela političke elite.

Mi nismo u stanju da rangiramo krivična dela po njihovoj važnosti za društvo. Ogromna pronevera društvenog novca, ono što čini drumska ili carinska mafija, ogromna je šteta za budžet, ali u materijalnom smislu. To su stvari koje se mogu na ovaj ili na onaj način nadoknaditi. Druga je stvar ratni zločin, to razara ljudski um. Srbija danas ni izdaleka nije onakva kakva je bila devedesetih godina. Devedesetih niko nije mogao da zamisli da će *Škorpioni* biti hapšeni. Naprotiv, mogli su samo da dobiju počasnu ulogu u TV dnevniku RTS-a, kao što je i Šešelj mogao da priča na TV *Politici* kako je najbolje klati zardalom kašikom. Ali bio se izgubio osećaj da ljudski život ima određenu vrednost. Najgrozniji slučaj koji sam ja lično doživeo, iako nije velika stvar, desio se kada sam ušao u taksi pre nekoliko godina. Neka žena je pokušala da pretrči ulicu i onda je taksista rekao - Sve ovo treba prebiti, pa jebati. Dakle, redosled je ono što je tu grozno, jer ukazuje na potpuno odsustvo osećaja za vrednost ljudskog integriteta, telesnog i psihičkog. To su uzrečice koje stalno slušamo, ali taj taksista mi je to servirao u jednoj jedinoj rečenici i to je na mene delovalo poražavajuće. Takav čovek će sutra negde ubijati. Problem je u tome što smo u Koštuničinoj prvoj vladi imali jedan period kada su zločini veličani. Dragan Jočić i dalje smatra da je isticanje table sa natpisom Bulevar Ratka Mladića sitan prekršaj, iskazivanje političkih misli. Nije, Ratko Mladić je čovek za kojim je raspisana međunarodna poternica i ako ministar policije smatra da je veličanje lica koje njegovo ministarstvo mora da goni po službenoj dužnosti puko isticanje političkih stavova, onda je nešto pogrešno u ljudskim glavama.

Mi pravimo heroje od onih koji su bili manje-više štetni po narod tokom istorije. Mi veličamo velike vojskovođe, veličamo cara Dušana koji je vodio osvajачke ratove. Običan sebar koji je u srednjem veku sa svojim sinovima radio na njivi, dok mu je žena sa ćerkama muzla krave značajniji je za istoriju Srba od cara Dušana. On je proizvodio nešto, a car Dušan je to uništavao svojim osvajачkim ratovima. Ali kod nas taj običan sebar ne znači ništa, on je pozitivan samo ako je kao vojnik ginuo za tog cara Dušana. Ovde se veličaju generali JNA. Ja bih voleo da mi neko kaže koju su oni to bitku od 1991. godine navodno dobili, koju su bitku bilo gde dobili. Opkoliti Sarajevo i pucati na Sarajevo, šta je tu herojsko, šta je tu veliko? Vukovar je na kraju osvojen, ali pri tome je toliko ljudi poginulo na obe strane, toliko imo-

vine je uništeno i potrošeno je toliko vojnog materijala da prosečan student vojne akademije može da kaže da je ta bitka izgubljena. Bitka nije dobijena ako si osvojio neku teritoriju, nego se tu računa i koliko je to osvajanje koštalo. Ako si posle tog osvajanja vojnički, organizaciono, politički i moralno toliko uništen da nisi u stanju više ništa da uradiš sa tom osvojenom teritorijom, onda je to srednjovekovno osvajanje - osvojio si grad, opljačkao i spalio. To je kao u špagetivesternima, dolazi banda, opljačka selo, spali i pobije. To je opet ono o čemu smo govorili, život u pukom trenutku, nesposobnost da se misli dalje od vrha nosa, da se planira na godinu, dve ili tri. Kod nas je kratkoročno planiranje - šta ću da doručujem, srednjoročno - šta ću da ručam i dugoročno - šta ću da večeram.

Ljudi poseduju neverovatnu sposobnost da herojima proglase obične kriminalce. Većina tih kojekakvih *Dušana Silnih*, *Belih orlova*, *Žutih osa*, *Škorpiona*, SAJ-ova, JSO-a, su bili najobičniji kriminalci. Ljudi veruju da oni brane nas, Srbe, misle da su kriminalci etički sentimentalni ljudi. To je kao da tvrdite da srpski džeparoš nikada neće da ukrade od Srbina, on će da odžepari samo nemačke turiste. Ja za takve džeparoše nisam čuo. Kada nema Jevreja da ih skinhedi pretuku, pretući će Rome, kada ne bude bilo Roma, pretući će Srbe, zato što su oni kriminalci koji hoće nekoga da pretuku.

Kolaju različite priče po gradu zašto Demokratska stranka nije dobila ministarstvo prosvete. Jedna od fantastičnih priča, ali nažalost sasvim realna, jeste da se DSS uplašio da će se Gaša Knežević vratiti i da će ukinuti veronauku i da će potisnuti Srpsku pravoslavnu crkvu i naneti štetu srpskoj duhovnoj vertikali. Dakle, isti onaj Gaša Knežević za čije vreme je veronauka preko noći uvedena. Kod nas postoji fascinacija silom: ustav, zastava, himna, grb, vojska, policija. Polovina toga je potpuno nebitna. Engleska nema ustav, ali funkcioniše bolje nego Srbija, da ne govorim o Kosovu. Himna, to nije ništa, jedna pesma; može da bude, može da je ne bude, ničemu objektivno ne služi, sem da se svira kada se podiže zastava ili se takmiče sportisti. Grb, čemu mi služi taj grb? Zastava? Podiže se, spušta se, ali ima li ikakve konkretne vrednosti? Mi smo opsednuti vojskom, to je cela tradicija, mi se ovde obučavamo na starcu Vujadinu, na ratovima. Kod nas je istorija - istorija ratovanja i ljudi najviše vole da vode decu u vojni muzej. Vojni muzej je valjda jedino mesto gde možeš bar dečake da odvedeš, a da ne moraš da ih podmitiš sladoledom. Da ih odvedeš u Narodni muzej, već moraš da im ponudiš bar sladoled, inače neće da

LJUBIŠA
RAJIĆ

idu, a za Galeriju fresaka moraš da im kupiš ručak i obećaš ceo dan u Košutnjaku.

Problem je u tome što čak i kada neko hoće ministarstvo prosvete, zanima ga pre svega osnovno obrazovanje, jer tu ima mnogo dece, roditelja, mnogo birača. Problem je u tome što je DS za vreme Tadića izgubio ogroman broj vrlo sposobnih ljudi koji neće da se angažuju, a i neki koji su bili briljantni ministri, kao Gordana Matković, neće više politički da se angažuju. DS je pocepan na dve struje, modernu i nacionalnu. Kada je Đinđić na poslednjem kongresu kojem je on predsestavio objavio da su primljeni kao posmatrači u Socijalističku internacionalu, pola sale je tapšalo, a pola sale je psovalo majku. To ne treba nikada zaboraviti. Taj deo želi Radoša Ljušića, na ovaj ili onaj način, taj deo želi nacionalističku školu. Da bi se nešto izmenilo, potrebno je da postoji politička volja koja bi rekla - Ne mogu više da postoje ovakvi udžbenici istorije. Ali to znači da neko prvo mora da kaže - Ne postoji jedna nego više istina, a uloga nastavnika je da predstavi različita tumačenja i argumente za i protiv. Tu su i klanovski interesi. Zavod za udžbenike i dalje je velika krava muzara za prebogato plaćenog direktora Radoša Ljušića i ljude koji su mu najbliži.

Tako da imamo sve, od uticaja pravoslavne crkve, preko konzervativnosti DSS-a, oportunitizma u DS-u, nezainteresovanosti G17 za sve što nije u vezi sa novcem, do lenjosti mnogih ljudi koji se boje toga da će morati da svega tri godine pred penziju nauče nešto novo. Mi i dalje živimo posledice devedesetih godina. Ne može neko deset godina intenzivno da stvara nacionalizam, da to bude jedna od osnovnih poluga koje kontrolišu društvo, a da se posledice toga ne osećaju. Potrebno je stvoriti svest kod ljudi da postavite pitanje ko zarađuje na tome. To je vrlo primitivno pitanje, ali pomoću njega čovek vrlo brzo otkrije zbog čega je nešto pokrenuto. Zašto su baš sada ovoj školi odobrili, a onoj nisu, pa postavite pitanje ko će na tome da zaradi, ko će tu da dobije tezgju, ko će da preuzme ovo ili ono, kome će se prodati nešto. To je način da dodemo do spoznaje zašto se stvari zbivaju. Prvi signal da se u prosveti ništa lepo neće desiti je to što se priča da je Lončar za svoju savetnicu pozvao Ljiljanu Čolić, bivšu ministarku, koja mi je na jednoj sednici Nastavno-naučnog veća rekla da misli da je sve uradila onako kako treba i da bi sve što je učinila opet uradila na isti način.

Govori se o četvrtom stubu vlasti, agencijama, koje jesu deo države, ali nisu neposredno potčinjene ni izvršnoj, ni sudskoj, ni zakonodavnoj vlasti, a koje treba da obezbede da se stručna pitanja izmeste iz domena čiste uprave i neposrednog uticaja političara. Kod nas je osnovano mnogo takvih institucija: Nacionalni savet za visoko obrazovanje i Komisija za akreditaciju i Komisija za sprečavanje sukoba interesa. Ali ideja nije bila da oni rade svoj posao, ideja je bila da oni postoje na papiru, da se to može pokazati Evropskoj uniji, Svetskoj banci, Evropskoj konferenciji univerziteta ili bilo kome drugom koji od nas očekuje da to imamo. Mi nemamo državnog revizora koji može da kaže ministru finansija - Stavljam zabranu na ovaj budžet, u njemu ima nejasnih stavki. Mi to nemamo, zato što ideja i jeste da to ne funkcioniše, jer ako to profunkcioniše, ogroman deo vlasti će biti izmešten iz neposredne kontrole. Jednog dana ćemo morati sve to da postavimo na pravu osnovu, ali je problem u tome što čekajući trenutak da najzad sazre politička svest drastično gubimo vreme. Dok su u zemlji, ljudi ne primećuju koliko se svet promenio, tek kada izađeš van zemlje primetiš koliko smo postali ranjivi na bilo kakav pritisak. Mi gubimo korak, nemamo više ni intelektualnih ni materijalnih resursa. Ljudi zaboravljaju da neke od najmoćnijih kompanija mogu Srbiju da kupe za gotovinu i da neće imati trunčice milosti prema nama i da nikakvi radikali to ne mogu da zaustave. Mi više ne proizvodimo ni televizore, ni frižidere, ne proizvodimo skoro ništa što nam je potrebno. Pa onda ne proizvodimo ni u prosveti. Danas je veći problem uvesti knjigu nego kamion. Ako naručim knjigu od knjižare u inostranstvu, moram da platim carinu. Ne možeš da objasniš nijednom ministru finansija da nema razvoja prosvete, nema razvoja nauke bez stalnog priliva stručne literature i dajte mi mogućnost da kupujem knjige iz inostranstva i nemojte činiti da me ta knjiga košta tri puta više nego u knjižari u inostranstvu. Ali ovde se raspravlja kako srediti uvoz cigareta, luksuznih televizora, Oriflejmovih proizvoda. Kada u Beogradu budem video onoliko knjižara i kulturnih institucija koliko ima prodavnica *Lili*, poverovaću da smo negde stigli.

Ibzen ima dramu u kojoj postoji jedna savršena replika - Oduzmi prosečnom čoveku životnu laž i oduzećeš mu životnu sreću. Niko ne voli da stane pred ogledalo i samom sebi kaže - Pazi, ja imam klempave uši. Još je veći problem kada to treba da uradi društvo koje je ekonomski slabo, politički nestabilno. Onda se tone u samolaganje i samozavaravanje. Šta bi se zbilja desilo ako Kosovo ostane u Srbiji? Dole od jednom nema više nijednog Albanca, a nema ni Srba. U stvari, najbo-

LJUBIŠA
RAJIĆ

lje bi bilo da dole ostane samo ugalj. Kada pitaš ljude koja je demografska cena, koja je ekonomska cena, koja je vojna cena, kako ćemo rešiti problem struje, oni te pogledaju kao neprijatelja. To bi se promenilo kada bi postojala politička volja vlade da ukaže na konkretne probleme. Zoran Đinđić je govorio o problemima, Đelić je povremeno govorio, Gordana Matković je govorila o problemima, Goran Pitić je govorio, ali svi drugi su se uglavnom bavili lakiranjem stvarnosti. Vladan Batić je bio presrećan što je otvorio bazen u nekom zatvoru, ali nije uspeo da odgovori na pitanje - Kada ćeš najzad da podneseš predlog zakona o državnoj upravi? Dakle, dokle god umesto o nezaposlenosti govoriš o himni, dokle god umesto o lošoj putnoj mreži ili o propalim železnicama govoriš o grbu, dokle god pričaš o Kosovu, o srcu, duši i jetri srpskog naroda, dotle ne moraš da govoriš o milion nezaposlenih ljudi. Zgrozim se kada u strankama koje nazivamo demokratskima počnu da se javljaju ljudi iz SPS-a, radikala, JUL-a, kao ovaj Balinovac koji je pisao onaj zakon o terorizmu, koji bi nas pretvorio u diktaturu goru od bilo koje latinoameričke. Kako neko iz Demokratske stranke može to da brani? Ali to je opet nesposobnost da se vide posledice - on nama sada odgovara, a posle će silno da se iznenade. Kao kada je otkrivena korupcija na Pravnom fakultetu u Kragujevcu. Mi znamo da je ceo univerzitet korumpiran, ali - Jao, kako je to moguće? Aman, ko god je išao u Kragujevac na univerzitet, mogao je da čuje - Ej, baci pogled na parking ispred Pravnog fakulteta. Pa, nisu nas na to upućivali zato da se divimo lepo sređenom parkingu, nego da gledamo automobile. I sada smo se silno iznenadili, kao Radovan Treći, a u stvari smo sve vreme znali o čemu je reč.

SVETLANA LUKIĆ:

Neki koji su sve vreme znali su umorni.

LJUBIŠA RAJIĆ:

Jeste, postoji ogroman zamor u društvu. Ako pogledam samo one sa kojima se ja družim i setim se koliko smo uložili u demonstracije, od 1968. godine, naovamo, kada uporedim količinu rada koju smo uložili sa rezultatima koje smo postigli, onda osetim strahovit zamor. Ipak je poguban podatak da neprekidno imamo od sedamdeset do osamdeset odsto mladih koji žele da se iseles iz zemlje. Budućnost sedi u školskoj klupi. Ako se ta budućnost iseli, budućnost više ne postoji za nas.

SVETLANA LUKIĆ:

Bio je ovo profesor Ljubiša Rajić. Na kraju slušate šta su na promociji osme knjige Peščanik FM u Novom Sadu i u Užičkoj Požezi govorili Mirko Dorđević, Teofil Pančić i Petar Luković.

PETAR LUKOVIĆ:

Japanski ministar poljoprivrede je izvršio samoubistvo jer je počela istraga o javnim nabavkama. Kod nas bi to moglo da se desi samo pod jednim uslovom, da Velja Ilić izvrši samoubistvo dvesta puta zaredom. Jeste li videli borbu premijera vlade da se Velji obezbedi mesto? Kako mu se zove ministarstvo, za nešto infra, niko živ ne zna koje je koje ministarstvo. Kralo se od svakog ministarstva ponešto da se naprave nova. Evo, danas sam slušao vest da se u Subotici gradi neka fabrika, pa je prvo govorio Đilas, on je ministar bez portfelja, mada i za investicioni i nacionalni plan, ali se tu umešao i Dinkić, jer on polaže autorska prava na taj plan, pa su obojica nešto pričali, jedan govori jedno, drugi govori drugo, ovaj govori o deset miliona, ovaj govori o osam. Gde su nestala dva miliona, pitam se ja. Prema tome, Japan više nije druga planeta, to je paralelni svemir sa kojim se mi uopšte ne dodirujemo. Gde god zagrebete, naći ćete se pred zidom potpunog ludila.

Pre tri godine sam zadnji put bio u inostranstvu. Bio sam u Turskoj sa suprugom i naravno, posle šest dana ostanemo bez novca. Nisam imao karticu, nisam imao ništa, imali smo dvadeset evra i još sedam dana letovanja. Setim se da postoji *Western Union*, oni što šalju pare, video sam reklamu i ja zovnem prijatelja Miću u Beogradu i kažem - Mićo, ja ostao bez para u Turskoj, šalji pare. Kaže Mića - Koliko? Pa - kažem - šalji trista evra, jebiga, da imamo, preko *Western Uniona*. Ode Mića i zove posle sat vremena i kaže - Sedi. - Seo sam - rekoh. Kaže - Ne mogu da se pošalju pare, *Western Union* radi u Srbiji tako što samo prima pare, a ne šalje ih. Vi ne možete da pošaljete pare iz banke, petnaest funti ne možete da pošaljete sa svog računa u Englesku da kupite disk. Sad sam morao da prijavim neki porez, pa su me pitali da li imam prihode iz inostranstva. Imam, ali za njih su tajna, ne pada mi na pamet da ikakve veze imam sa bankama, bilo čime što počinje sa Dinkićem, od PDV-a do računa. Svi u Beogradu znaju da sam neuračunljiv kada mi daju račun. Isto vam je i kada popunjavate vizu za inostranstvo. Postoji pitanje - Gde je trenutno vaša supruga? Otkud znam gde je, jebote? I ja bih voleo da znam. Kada stranci vide ka-

PETAR
LUKOVIĆ

ko se naša država ponaša prema nama, onda se i oni ponašaju tako. Za elitu u Srbiji imam samo jednu rečenicu - Napalm je majka! Samo to mogu da kažem.

TEOFIL PANČIĆ:

Nekoliko dana sam bio u Istri na jednom književnom festivalu. Dovoljno je da čovek na tri-četiri dana izađe iz Srbije, pa da počne da oseća mučninu povratka. I tamo sam imao problem. Svi su mahom strašno radoznali - Pa šta se to kod vas dešava, pa šta Koštunica, pa šta Nikolić, pa skupština, pa beretke, pa Mladić, pa bulevar? Imao sam strašno veliki problem da na neki pristojan način eskiviram da bilo šta pričam o tome, jer mi je bilo mučno. Pokušavam da objasnim šta je zapravo sadržaj i smisao te mučnine, koja me bila uhvatila već i pri pomisli na povratak, a pogotovo pri povratku. Ništa strašno se čoveku ne desi kada se vrati u Srbiju, nije više rat, policija u principu ne bije, ali je strašno i ponižavajuće što moramo da brinemo o stvarima o kojima brinemo. Ja više ne mogu da se vrtim oko toga da nam je glavni problem hoćemo li, to jest nećemo li ili nećemo li da uhvatimo Ratka Mladića, nećemo li ili nećemo li da ispunimo uslove potrebne za nastavak pregovora sa Evropskom unijom o pridruživanju.

Ova priča sa Rusijom, ova priča sa Nikolićem, nepodnošljivo je da mi 2007. godine moramo da se bavimo time. Više mi nije problem ko je za, a ko je protiv Ratka Mladića, muka mi je od toga što uopšte moram da se bavim Ratkom Mladićem. Ili time kada će naša vajna politička elita konačno da odraste po pitanju Kosova i da saopšti ljudima elementarne stvari, koje oni znaju, kao što ih znam ja i kao što ih znate svi vi. E, to je ta mučnina koja me je hvatala pri povratku, mučnina, strah i gađenje pred jalovošću. Ono što je strašno nije to što smo mi tako nisko pali, nego što se iz tog niskog ne vadimo. E, to je naš poraz, to je razlog moje mučnine pri povratku u Srbiju.

Mi stalno zaboravljamo da Ratko Mladić nije samo Srebrenica, on je i Sarajevo. Činjenica da ti ljudi hodaju ovom zemljom direktno kontaminira ovu zemlju, čini je ovako bolesnom. Vojin Dimitrijević je pre neki dan u jednom intervjuu rekao - Mi stalno govorimo kako je pre dve godine Mladić bio u Srbiji, pa onda prođu dve godine, a mi opet kažemo - Pre dve godine je bio u Srbiji, ali sada nije. Pa opet prođu dve godine - Pa evo, bio je pre dve godine, ali sada nije. Ljudi koji se jasno izjašnjavaju o tome da treba suditi za ratne zločine bivaju označeni kao šačica ekstremista, oni su isti kao radikali, ali sa one

druge strane. Sve su to neki ludaci, pa su ovo ludaci od jedne, a ono ludaci od druge sorte. Generalno raspoloženje u javnosti je takvo, jer devedeset odsto medija podržava tu sliku rezervišući za sebe imaginarnu poziciju zlatnog centra. Da se vratim na bulevar, koji je malo Mladićev, malo Đinđićev - možda će na kraju i da ga podele tako. Možda će Đinđiću da daju jedan deo, a Mladiću drugi, ovo je zemlja čuda, ništa nije nemoguće. To je kao da imaš stenčugu na putu kojim prolaziš svakoga dana i svakoga dana je zaobilaziš, ideš uz sam rub provalije, nekako se provlačiš pored te stenčuge i nikada da je pomeriš, nikada da je skloniš sa svoga puta. Mi imamo više tih stenčuga i one stoje i još neko dođe i počne da nas uverava kako nam te stenčuge nisu prepreka, nego su super, one su naš ponos. Ne vidim nikakvo rešenje, osim naravno da naši ekstremisti pobede.

MIRKO
ĐORĐEVIĆ

MIRKO ĐORĐEVIĆ:

Oni su izgubili četiri rata zaredom na vojničkom polju, ali su pobedili u miru. Pokazivali smo u knjigama, zbornicima, za okruglim stolovima šta je fašizam niskog intenziteta. On je prisutan, na sceni je i širi se kao atmosfera, kao etablirana ideologija i bogami služi se medijima, služi se kamenicama, pa i ručnim bombama. Ovo sa imenom ulice nije nimalo bezazlena stvar. Nedavno sam se zatekao u prelepom francuskom gradu na jugu Francuske, Višiju. Za vreme Drugog svetskog rata, od 1941. do 1944. godine tu je bilo zvanično sedište maršala Petena, koji je pune četiri godine sa svojom zloglasnom milicijom služio Hitleru i De Gola osudio na smrt u odsustvu. Kada danas u Višiju pitate gde je bilo sedište te vlade, svi će vam pokazati, ali nigde nema bulevara maršala Petena. U knjižari ćete naći knjigu za knjigom o njegovoj ulozi za vreme rata. Kod nas u Arandjelovcu postoji Trg Milana Nedića. Moj posao podrazumeva da čitam sve, pa mi se u rukama našao peti tom knjige Milorada Legije. Kada otvorite knjigu, s leve strane gore piše Savremeni srpski pisci. Sve smo imali u istoriji srpske književnosti, od Miroslavljevog jevanđelja do velikog pisca Dobrice Ćosića, ali pisca zločinca, ubicu do sada nismo imali. Naravno, kada bi bilo prilike da se upustimo u analizu, lako bi se videlo da on to uopšte nije napisao. To mu neko piše i ruga se, verovatno i njemu i čitavoj ovoj zbunjenoj, nesrećnoj Srbiji. Ti bulevari Miloševića, Milana Nedića, Venac Dimitrija Ljotića i Ratka Mladića truju savest i svest građana Srbije i predstavljaju znak da se neko sprema da sve rasproda i ugasi i poslednju svetiljku na ovom palanačkom vašaru političke taštine, koji oličavaju Koštunica i, nažalost, Tadić.

Deset dana zasedao je Arhijerejski sabor, to je najviše zakonodavno telo u Srpskoj pravoslavnoj crkvi, i napokon je formirana crkvena vlada, koja se zove Sveti arhijerejski sinod. Novina je što je Sinod sa tradicionalnih sedam članova sveden na pet. Stari patrijarh Pavle i dalje predsedava Sinodu, iako su mu uporno podnosili ostavku, nije hteo da je potpiše. Ponovo je za člana Sinoda izabran vladika mileševski, preosvećeni Filaret. To je onaj vladika ispred tenka, sa mitraljezom u ruci, ta slika je obišla čitav svet. On je poznat po tome što iz dana u dan daje izjave podrške generalu Ratku Mladiću. Više puta je bio u Hagu da, kako kaže, poljubi ruku Miloševiću i drugim haškim zatvorenici. Svemu tome se ne treba čuditi. U najvišoj nacionalnoj ustanovi, koja se zove Srpska akademija nauke ili veronauke i umetnosti, najmanje trećina sedih akademika ne priznaje rezultate Drugog svetskog rata - 27. mart nas je ukopao, Duško Simović i Englezi, bolje bi nam bilo da smo išli sa knezom Pavlom i Hitlerom. Dakle, ima ovde ludila na svim nivoima, pa imamo mnogo razloga za pesimizam. Ali kao što je rekao veliki antifašista Čerčil - Ja sam u godinama u kojima mi je kasno da budem pesimista. Osuđen sam na optimizam.

TEOFIL PANČIĆ:

Čitam u opskurnom dnevnom listu koji se ne zove *Kurir* nego je još opskurniji, ništa manje nego intervju sa gospođom suprugom gospodina Zvekija. I gospođa supruga kaže da njen Zvezdan nikako nije mogao ubiti Zorana Đinđića, jer je Zvezdan hrišćanin i Srbin i on ne ubija Srbe. Ergo, pošto je Zoran Đinđić Srbin, on ga nije mogao ubiti. To je inače parafraza jedne mudre misli, koju je pre godinu-dve izrekao jedan naš istaknuti intelektualac, zove se Kristijan Golubović, verujem da vam je to ime poznato. Dakle, Golubović Kristijan je u jednom intervjuu, dok ga još nije bilo skembalo u zatvor, govorio o svom prijatelju Legiji i onda je rekao sličnu stvar, da je on siguran da je Legija nedužan glede ubistva Đinđića, *Ibarske magistrale* i Stambolića, jer u svim tim slučajevima žrtve su bili Srbi, a on kao dobar Srbin i pravoslavni hrišćanin ne bi mogao ubiti Srbina. Dakle, jedna krucijalna božja zapovest u našoj interpretaciji glasi - Ne ubij Srbina. A ove ostale, pa šta ćeš, ruka krene sama. I to se ovde tretira kao gotovo normalna stvar i mogu da zamislim hiljade ljudi koji su čitali taj intervju i odobravajući klimali glavom - Vidiš, lepo žena kaže, lepo zbori, mudro zbori. I ti ostaneš zaista autentično nemoćan pred tom vrstom varvarstva, autentičnog precivilizacijskog stanja, u kojem ljude još nije dotakla nijedna vrsta religijskog ni sekularnog huma-

nizma. Iza tog iskaza će stati nebrojene hiljade ljudi, neće videti u tome nikakav problem, i to stanje se podstrekava dalje.

Koliko do juče, i Boris Tadić je moljakaio Ratka Mladića da se preda, a da ne govorimo o Velji Iliću - Care, majstore, legendo, ti si div, junak, hajde budi tako dobar, ako ti nije teško, budi ljubazan, učini nam, nikada ti to nećemo zaboraviti. Vojislav Koštunica je čutao i čuti, on se nikada nije odvažio, niti bilo ko iz DSS-a, da kaže neku najelementarniju stvar u vezi s tim. On ne može da kao radikali otvoreno kaže da je ovaj heroj, ali bogami, još manje će da kaže da je zločinac. Kada imate radikale koji se otvoreno stavljaju na tu stranu, a pri tome su najjača stranka u ovoj zemlji, onda vam je jasno gde živimo. U čitavom regionu nigde ne postoji ništa što bi bilo pandan Srpskoj radikalnoj stranci. Svuda imate nacionaliste, šoviniste, budale i zlikovce svih vrsta, to nije sporno, ali nigde ne postoji ta vrsta zle društvene energije fokusirane u političku snagu koja truje ceo narod, koja je toliko moćna i ima toliko pristalica i uporno dela iz svoje suicidalne energije. I sada ti to objasni mamlazu koji voli Zvekija, koji tobože nikada ne bi zveknuo Srbina. Obožavaoci zlikovaca su i sami njihove žrtve, samo što toga nisu svesni. Ti ljudi ne znaju šta će sa sobom, sa svojom decom, sa svojim poslovima, ako ih još uopšte imaju, ali ti ne možeš da objasniš tom mamlazu da postoji direktna veza između toga što je petnaest godina jeo govna i glasao za one za koje i dan danas glasa - i toga kako živi.

Zamislite referendum na kojem bi se glasalo da li taj bulevar treba da se zove po Zoranu Đinđiću ili po Ratku Mladiću. U najboljem slučaju rezultat bi bio tesan. Ali želim da ubacim jednu kosku, dakle, ja gledam tu scenu kako se svi krve oko Bulevara Zorana Đinđića i Bulevara Ratka Mladića. U redu, ali čekajte, taj bulevar već ima ime, to ime je Bulevar AVNOJ-a. Ispada da postoji jedna stvar o kojoj su zaštitnici imena Zorana Đinđića i zaštitnici imena Ratka Mladića potpuno saglasni, a to je da taj bulevar više ne treba da nosi ime AVNOJ-a. Možda je to u redu, ali ja bih voleo da čujem objašnjenje. Isto kao što sam svojevremeno tražio objašnjenje kada je u Novom Sadu ukidana ulica Blagoja Parovića da bi postala ulica Džona Lenona. U mom životu Džon Lenon sto milijardi puta više znači od Blagoja Parovića, ali hoću da znam za šta je Blagoje Parović kriv, hoću da mi se lepo kaže - Blagoje Parović se osuđuje na ukidanje davanja svog imena ulici zbog toga što smo naknadno otkrili da je Blagoje Parović bio - šta, šta je bio Blagoje Parović? Bio je borac u Španskom građanskom ratu na

TEOFIL
PANČIĆ

strani republikanaca. Verujem da bi Džon Lenon bio na njegovoj strani, jer on jeste bio na toj strani. I verujem da ne postoji nijedan suvisli razlog za promenu imena te ulice, osim što se neko pravio mnogo fensi i pametan. Onda su došli radikali, pa su iz potpuno pogrešnih, svojih idiotskih, imbecilnih razloga, iz čistog inata, iz strndžovluka, vratili toj ulici ime Parovića, svakako ne zato što oni zaista stoje na onoj strani na kojoj je stajao Blagoje Parović. I sada ćemo da pravimo sličnu vrstu cirkusa oko tog bulevara. Poslednja stvar na svetu koju bih hteo je da na bilo koji način izjednačavam ime Zorana Đinđića i Ratka Mladića, ali razumete o čemu govorim.

Nedavno je umro Ivica Račan i odmah se javio zagrebački ogranak SDP-a, njegove stranke - Hoćemo da neka važna ulica u Zagrebu dobije ime po Ivici Račanu. Njegova udovica, Ljiljana Pleština, je rekla - Ne dolazi u obzir, Ivica Račan je jasno rekao da on to ne želi, da je to protiv njegovog načina života i protiv onoga u šta je on verovao. I onda je ceo SDP stao iza toga. Jednog dana on će verovatno dobiti neku ulicu, ali ne sada, ne dok neko na tome može da stiče poene. Mislim da je to veliki civilizacijski čin. Taj čovek je bio teško bolestan, znao je da će brzo umreti, ali imao je dovoljno vremena, za razliku od Zorana Đinđića, da se unapred osigura od cirkuske zloupotrebe sopstvene smrti.

PETAR LUKOVIĆ:

Teofil je izbivao iz zemlje, pa se razočaran vratio, a ja sam rešio da ne izbivam iz zemlje uopšte, te se ne mogu ni razočarati, pa se sve vreme osećam super. Pre svega, lift u zgradi mi je proradio. Dostigao sam potpuno novi nivo razmišljanja, budistički: imam lift, život je lep. A jutros sam se iznenadio slušajući emisiju u kojoj je voditelj postavio pitanje - Da li će ovo što su uradili radikali na Novom Beogradu, ovo lepljenje plakata sa imenom Ratka Mladića, pokvariti imidž naše zemlje? Da bi se pokvario imidž neke zemlje, ta zemlja prvo mora da ima taj takozvani jebani imidž. Pazite, Srbija i reč imidž zajedno. Da li uopšte postoji nešto što može da pokvari imidž Srbije? Gde god da otputujete, kada otputujete, ako otputujete... Evo, ja mogu da putujem samo u zemlje koje ne traže vizu, a Ceca mi je pričala kako je bila u Austriji da primi nagradu i austrijska ambasada je bila toliko raspoložena i rukopoložena da je Svetlani Lukić i Svetlani Vuković dala vizu na sedamdeset dva sata. Pa nije loše, znate već te brige, šta ako im ostanu Ceca i Ceca u Beču, pa pokrenu *Peščanik* bečki? Ho-

ću da kažem drugu stvar, u vezi sa imidžom zemlje. Većinu ljudi u svetu Srbija stvarno ne interesuje, a i zašto bi trebalo da ih interesuje? Znam mnogo građana ove zemlje koje ova država ne interesuje. Mene Srbija kao država uopšte ne interesuje. Imam tu nesreću da živim tu, naravno, ali nemojte sada zahtevati od mene i da kažem da je to moja vlada, da je ovo moj narod i da ja uživam što živim ovde. Ne, ovo je neka vrsta zatvora, pa sam tu. I slika koju ja imam o toj državi nije ništa lepša ni u svetu. Prizori iz filmskog hita o *Škorpionima* neće biti oprani nekoliko sledećih decenija.

PETAR
LUKOVIĆ

Ali videti Koštunicu je uvek posebna stvar. Juče je bio Dan policije i državna televizija je prikazala svečanu ložu - Jočića, Koštunicu i Đelića, sva trojica se upišavaju od smeha. Veselo, super, policajci su se peli na motore i padali sa njih, znate ono što rade. Ja sam jedan od retkih koji se još seća one skupštine, zaboravili su je i sami učesnici. Sinoć gledam neku zabavnu emisiju, hajde, rekoh, biće mi možda bolje. Neki skup u nekom gradu, mislim da je u Vojvodini i neke žene i muškarci treba da dobiju karte za koncert *Red Hot Chilly Peppers*. Oni učestvuju u nekoj igri, u kojoj jednu od tih žena vešaju na zid i ona treba da visi nadole šest sati i da pri tome peva *Under the Bridge*. Pitanje voditelja toj ženi je - Šta ste spremni da učinite za kartu za koncert *Red Hot Chilly Peppers*, a ona kaže - Sve. Pazi, sve. Pa jebote, ne bih ti više nikad dao da čuješ jednu ploču u životu. Pa je l' moguće da je ovo stvarno zemlja sa najvećim brojem kretena po kvadratnom metru? Pa pogledajte samo rezultate izbora, kada su rekli - Pobedila je proevropska opcija. Demokratska stranka, LDP i ko još? Pa, kaže, DSS. Kako je DSS demokratska opcija? Pa pogledaj onog Šormaza na šta liči, kakva proevropska opcija jebote? Učestvovao sam u kampanji za LDP i Milutin Petrović i ja idemo, a oni nas pitaju - Šta ste nam doneli? Ništa. Pa bili su - kaže - ovi iz G17 juče i doneli torbice za decu, patike, kalendarčiče, olovke. Je l' imate - kaže - neku olovku? Nemam, bre, ni olovku. A kalendar? - Nemamo ništa, ništa nemamo. E, to vam je biračko telo.

I taj jebani bulevar, moram da vam kažem tu stvar. U nekoj normalnoj zemlji, ako ulici date ime Geringa, pa izašli bi na tu ulicu makar građani koji žive u njoj. Ovde niko živi nije izašao. Sa prozora, iza zavese su gledali šta se dešava, ali niko živi u subotu nije izašao, sem ovih radikala i grupe LDP-a s druge strane. A onda RTS kaže - Akcije ove dve grupe nisu izazvale posebne incidente. Dakle, šta je suština? To su identične akcije, imamo dve grupe, jedna ludačka i druga ludačka, sve

je to isto, a vi, građani, odjebite sve to, i levo i desno. Teofil mi je uzeo temu, poslednja četiri meseca prisustvujemo psihopatskoj težnji da se menjaju imena ulica. Ulica čika Jove Zmaja, pola je Jove Zmaja, a pola je kneginje da ga jebem koje, ne bih znao da vam kažem. Onda kod mene na Zvezdari, Žarka Zrenjanina više nije Žarka Zrenjanina nego je, moram da vam kažem kako se zove - vojvoda Brzoljac. Pa jebote, čovek koji se preziva Brzoljac nema pravo na ulicu, pa nema. Ulica Đure Dakovića je ulica Varzemenigilisa. Zamisli taksistu kojem kažeš - Idem u Varzemenigilisovu ulicu. Šta je on bio - grčki astronom? Nabijem ga, na zvezde ga nabijem. I danas, povrh svega, završiću time, u vestima čujem - Rasima Ljajića. Veliki povratak Rasima Ljajića, ponovo o Mladiću, ponovo isto ono što je govorio pre tri godine - Nikad bliži, evo, samo što ga nismo uhvatili. Super, nova vlada, nova energija, nova snaga, stari ministri, super, nikad bolje. Pa kako ti, čoveče, nije dosadno? Dao sam sebi obećanje, ako sretnem Ljajića, koga inače poznajem, pa pljunuću ga, nemam druge reči. Pa kako ti nije dosadno da kenjaš non-stop? Hiljadu petsto intervjuja je dao na temu Mladića. On ne odbija, ko ga god pozove - Dolazim odmah, taksi uzima.

I sad me neko ubeđuje, Evropa, e to moram da kažem. Kada je bila ova gužva u skupštini, ja sam očekivao da Evropa kaže - Mi nećemo saradivati sa čovekom koji je dao podršku Tomi Nikoliću. Ne, i evo šta smo dobili, Jočić, Koštunica, Đelić u svečanoj loži, kao da ništa nije bilo, kao da ga ova dvojica nisu hranila govnama. Pa čujte, ja ne govorim sa milion ljudi u ovoj zemlji iz mnogo bednijih razloga. Pa zamislite da vam neko kaže da ste hulja, lopov, kreten, izdajnik, đubre, pedofil, šta sve niste, bez mozga, impotentan, svašta, i da vi kažete - Ma nema veze, ma jok, samo da malo operem ova govna, lepo ćemo mi, idemo dalje. Da parafraziram onu izjavu Zorana Đinđića o žabama, Tadić bi rekao ovako - Ako već morate da izaberete između dve gomile govana, jedna su radikali, drugi su DSS, odnosno vlada, najbolje je da ih pojedete u istom trenutku. Što je i uradio. Prema tome, nema tu veća žaba, manja žaba, ovde se jede sve zajedno, a rezultate ćemo videti kasnije.

SVETLANA LUKIĆ:

Bio je ovo Peščanik, hvala vam što ste nas slušali.

PEŠČANIK 08. 06. 2007.

ZEMLJA IZGUBLJENIH PRILIKA

Odbrana srpstva nije pokazivanje svog životinjskog lika...

Koštica misli da su građani Srbije Gavrilo Princip dvadeset prvog veka...

Ne znam da li će Toma biti srećan zbog toga, ali za pet-šest godina Šešelj se vraća u Srbiju...

I ako Koštica misli da će mu radikali oprostiti 5. oktobar, ljuto se vara...

DEJAN ILIĆ, *iz Fabrike knjiga,*

MARIJA TODOROVA, *autorka knjige Imaginarni Balkan,*

IVAN TOROV, *novinar,*

MARKO MILANOVIĆ, *iz Beogradskog centra za
ljudska prava,*

MIŠA VASIĆ, *novinar,*

VESNA PEŠIČ, *narodna poslanica*

SVETLANA LUKIĆ:

Samo baksuz danas nije zadovoljan. Osvanuo je divan letnji dan, vozači su izbacili levi lakat kroz prozor, stavili lažne Rej Ban naočare za sunce i vozikaju se do posla. Karla del Ponte nas je pohvalila što smo uhapsili generala Tolimira, sa čijim hapšenjem naša vlada nema veze. Nastavljaju se pregovori sa Evropskom unijom, švrca Đelić kaže da ćemo već u julu potpisati Sporazum o asocijaciji i stabilizaciji i veoma brzo istaći zvaničnu kandidaturu za članstvo u Evropskoj uniji. Ova DSS-ova maskota je rekla da bismo, ako sve ide po planu, a ide otako je DS ušao u vladu, za šest-sedam godina mogli postati Katar na Balkanu. U stvari, ne znam da li je pomenuo Katar, Oman, Mijanmar ili neku drugu Abu Dabi republiku ili monarhiju. Ne znam zašto je pomenuo tu neku pustinjsku, petrolejsku državu, ali nema veze, zvuči kao da ćemo se sve vreme sunčati ili plivati u dolarima.

Kao kruna naših ovonedeljnih pobeda došla je i jučerašnja pobeda Ane Ivanović i njen ulazak u finale Rolan Garosa. I ko bi, osim mizantropa, srbofoba, DSS-foba i DS-foba, bilo šta mogao da zameri ovom uzletu svoje domovine?

Pomenula bih samo nekoliko sitnica, tek da ne ureknem ovu lepotu. Na primer, nije lepo da vlada laže da je general Tolimir uhapšen u Bratuncu, nije lepo što ljudi koji vode ovu državu toliko ne veruju jedni drugima da je samo nekolicina njih znala za akciju hapšenja, nije lepo da predsednik odbrusi kako su znali svi koji je trebalo da znaju. Nije lepo da se jedan koalicioni partner prodemokratske vlade toliko stidi što je jednog srpskog generala morao da preda u čeljusti Karle del Ponte da ni reč ne progovara o ovome, dok se drugi koalicioni partner hvali da je to samo njegova zasluga.

Nije u redu da u danima kada najavljuje promenu vrednosnog sistema u zemlji predsednik Tadić na sednici glavnog odbora svoje stranke prepričavajući časkanje sa Olijem Renom u poluvremenu fudbalske utakmice Srbija - Finska kaže - Kaže meni Oli Ren: Da vam ne bude mnogo pobeda ovih dana? Evo, nastavili ste saradnju sa Hagom, nastavljate pregovore sa Evropskom unijom, Jelena Janković pobeđuje, Ana Ivanović pobeđuje, Đoković pobeđuje, sada pobeđujete i u fudbalu, da vam ne bude mnogo? A njemu naš predsednik odbrusi - Nije mnogo, nama je potrebno još mnogo pobeda da nadoknadimo poraze iz devedesetih.

Ako je ovo koncept kojim predsednik namerava da menja vrednosni sistem u Srbiji, mi smo na konju. Ako Ana Ivanović pobedi na Rolan Garosu, poništili smo Ovčaru, a ako pobedi Đoković, izbrisasmo i op-sadu Sarajeva. Ostaje nam Srebrenica, ali ima dana za megdana, biće još Gren slem turnira i Pesama Evrovizije.

A u nedelju, baš onog dana kada je Tadić energično govorio pred svojim glavnim odborom, Politika je objavila svoj manifest o dvema ekstremističkim Srbijama koje hoće da upropaste sve što poštene Srbi i umereni nacionalisti tako mukotrпно grade. Politika je zato pozvala u pomoć razne eksperte i najnoviju zvezdu među analitičarima, Milana Nikolića. Oglasio se i bivši sudija Ustavnog suda Srbije, Momčilo Grubač, koji nam je objasnio da je lepljenje plakata sa imenom Ratka Mladića isti prekršaj kao i lepljenje plakata sa imenom Zorana Đinđića i da zakon mora biti jednak za sve. O tome će, između ostalog, govoriti Dejan Ilić iz izdavačke kuće Fabrika knjiga.

DEJAN ILIĆ:

To mi liči na dobru špijunsku priču. Danas u svim novinama imamo vest da počinje lov na Caneta Subotića; da je u akciji *Mreža* uhapšeno osmoro ljudi iz duvanske mafije i da se sada traga za Subotićem. Ta vest nam stiže dan-dva posle vesti da je uhapšen general Tolimir. Sasvim je nejasno zašto ljudi imaju problem sa tim da li je on uhapšen na Novom Beogradu, na granici Srbije i Republike Srpske ili u Republici Srpskoj. Ako je zaista uhapšen na Novom Beogradu, treba pitati te ljude - Zašto lažete da je uhapšen negde drugde? Ali gde god da je uhapšen, bitno je da je uhapšen. E sad, nekoliko dana posle toga imamo ovu priču o Canetu Subotiću. Ako se ne varam, Cane Subotić je čvrsto dovođen u vezu sa premijerom Zoranom Đinđićem i govorilo se o njegovim avionima kojima je, je li, Zoran Đinđić putovao i o vezama Demokratske stranke i Caneta Subotića. Kada bih o tome pisao priču, rekao bih da su ljudi iz DSS-a i DS-a seli i da je pao dogovor - jedan vaš, jedan naš. Stvarno izgleda kao da su se oni na taj način dogovarali da bi se u javnosti napravila ravnoteža: ako treba uhvatiti DSS-ove generale, sa Ratkom Mladićem, šta se nalazi na ovoj drugoj strani, koje ljude DS može da ponudi u zamenu za generale? Naravno, ovo je potpuno neutemeljena priča, ali meni deluje verovatno. Hapšenja su se desila jedno za drugim i na sličan način se prezentuju obe vesti.

I onda nas to uvlači u jednu takođe zanimljivu priču: ko će imati pravo da zadrži bogatstvo koje je stekao devedesetih, kada niko nije radio po zakonu, a ko će ipak nastradati zbog toga, jer je napravljen takav dogovor. Koliko god mi je gnusna pomisao da se neko bogatio u vreme kada su ljudi ginuli, toliko mi je još gadnija pomisao da je neko ratovao, ubijao, rušio ljudima kuće i ubijao im porodice. Čini mi se da se tu uspostavlja nekakva ravnoteža. Možda ona ne postoji, možda je ona proizvod moje bolesne mašte, ali ako je to tačno, nije mi jasno zašto se to radi. Mogu da se setim bar nekoliko ljudi koji su devedesetih stekli ogromno bogatstvo i koji i danas uživaju privilegije u ovom društvu. Može se reći da oni upravljaju ovim društvom i ništa im se ne događa. I imamo ljude koji su pušteni niz vodu. Ljudi koji su pušteni niz vodu uglavnom su bliski Demokratskoj stranci i uglavnom se vezuju za premijera Zorana Đinđića. Da li se zaista pregovara na taj način, da li se kaže - jedan vaš, jedan naš? Ako je to tačno, onda su mi oni čiji je Cane Subotić mnogo bliži od onih čiji su Tolimir, Ratko Mladić i Radovan Karadžić.

DEJAN
ILIĆ

Stvar je u tome da Srbija nije nikakav izuzetak. Pogledaj istoriju evropskih država. U Italiji se pravi tajna organizacija političara, poslanika u parlamentu, ljudi iz državne bezbednosti i iz vojnog vrha, koji onda podstiču i organizuju terorističke akcije širom Italije, u Španiji se na nepošten način eliminiše komunistička partija koja je pružala najjači otpor Frankovoj diktaturi i platila desetinama hiljada života i prognanih ljudi i koja je na kraju bila potpuno marginalizovana i sklonjena sa javne scene, krajem šezdesetih se postavlja pitanje ratnih zločina u Nemačkoj, ali u isto vreme država čini mnogo nečasnih stvari kako bi ugušila levičarski pokret. Kada Srbiju smetiš u taj kontekst, vidiš ne samo da mi nismo najgori, nego shvatiš da smo mi baštinici nečasnog dela evropske istorije. Da li je to neka uteha? Pa jeste, utoliko što ne moramo baš sa stidom da izgovaramo odakle smo, jer znamo da su se i drugde dešavale slične stvari. Problem je što u Srbiji ne postoji dogovor o tome šta je naš uzor. Neko mi kaže da će za dvesta godina biti odlično ako Srbija danas sačuva Kosovo u svojim državnim granicama, ali da bismo to postigli, moramo da učinimo neke vrlo nečasne i ružne stvari. Na primer, da poubijamo sve kosovske Albance, jer ne vidim kako bismo ih drugačije integrisali u srpsko društvo. I onda mi kažu - Ali znaš, za dvesta godina zbog toga će sve biti super i da li ti to prihvataš? Moj odgovor je ne, i onda dolazimo do pitanja šta su to osnovne vrednosti o kojima nema naglasavanja i o kojima nema spora. Zašto se podrazumeva da je Koso-

vo vrednost sama po sebi? Meni se to ne podrazumeva, meni se podrazumeva da je ljudski život vredan sam po sebi, a sve ostalo se posmatra u odnosu na tu vrednost. I šta onda dobijamo? Dobijamo potpuno nerazumnu situaciju, u kojoj je neka osoba u stanju da izgovori da je lepljenje plakata Bulevar Ratka Mladića i lepljenje plakata Bulevar Zorana Đinđića prekršaj iste vrste i da i jedni i drugi treba da budu prekršajno procesuirani. Najiskrenije mislim da je to imbecilna izjava.

Zakon i demokratske procedure funkcionišu samo ako smo se dogovorili o minimumu vrednosti. Postoji minimum vrednosti o kojima nema demokratske rasprave. Taj koji kaže da je Bulevar Ratka Mladića isto što i Bulevar Zorana Đinđića kaže da je isto kada kažem - Nož, žica, Srebrenica - i - Volite se ljudi. Zašto to nije isto? Pa kada kažem - Nož, žica, Srebrenica, ja sam stao iza onih ljudi koji misle da je sasvim legitimno ubiti nekoga zato što je druge nacije i vere. I ne samo to, hajde da prihvatimo argument da se u Srebrenici radilo o osveti. Onda neko ko kaže da je u redu reći - Nož, žica, Srebrenica, zapravo kaže da je osveta u redu. Ako prihvatiš da je osveta u redu, ti si tog trenutka izašao iz institucija koje ti garantuju da živiš u civilizovanom društvu, jer osveta nije deo uređenog društva. Osveta je čin kojim ja sam, po svojim subjektivnim merilima ocenjujem da li mi je neko učinio štetu ili nije i odlučujem na koji način ću da mu se revanširam. Osveta nije čak ni deo hrišćanskog korpusa, već spada u moralni korpus starozavetnog vrednosnog sistema. Novi zavet donosi novu vrstu morala koji eliminiše osvetu i koji kaže - Ako te je neko ošteti, nemoj da mu se svetiš, okreni mu i drugi obraz. Ako je bacio na tebe kamen, ponudi ga hlebom. Ali mene to ne zanima budući da sam ateista i voleo bih da živim u državi koja je regulisana tako da postoje ustav, zakoni i poznata pravila igre. Zašto mora da postoji taj minimum? Pa taj minimum čuva prava manjine, jer ako bi se demokratija sastojala samo od toga da većina odluči šta treba da se radi, onda bi većina mogla da odluči da svi ljudi plave kose treba da budu u zatvoru. Zašto? - Zato, mi smo tako odlučili, mi smo većina, demokratija je poštovanje volje većine, svi plavi ljudi u zatvor. E pa ne može, to nije demokratija, to je nasilje.

Kada kažeš - Bulevar Ratka Mladića, kada kažeš - Nož, žica, Srebrenica, ti zapravo kažeš da neki ljudi imaju pravo da žive, a neki mogu da budu ubijeni, a da ubice za to ne snose nikakve posledice. Nije demokratija kada se kaže - Srpska radikalna stranka isprobava, prove-

rava, ispituje granice demokratije u Srbiji. Nije tačno, ona ih ruši. Kažu i - Ratko Mladić nije osuđen. Pa čekaj malo, doneta je odluka o tome šta se dogodilo u Srebrenici, to je bio genocid i utvrđeno je ko je za to odgovoran. Odgovorna je vojska Republike Srpske, a znamo ko je predvodio tu vojsku, postoji presuda, čiji je on deo. Sada neko može da mi kaže - Ali to su međunarodni zakoni. Pa dobro, je l' nećemo međunarodne zakone? Hajde onda da donesemo odluku da međunarodni zakoni za nas ne postoje, postoje samo zakoni Srbije i hajde da proglasimo Ratka Mladića herojem. Neka se Terazije zovu Trg Ratka Mladića. Zašto to ne urade? To bi značilo da živimo u državi u kojoj za svoj život ne treba da strepe samo Srbi, ali ne baš ni svi Srbi, nego samo oni Srbi koji misle isto kao i oni koji su u poziciji moći, koji određuju kako Srbi treba da misle. Je li to demokratska država? Pa nije, to se zove malo drugačije. Imaš tekst u takozvanom najuglednijem dnevnom listu, koji započinje rečenicom - Demokratija je glupost. Pazi, danas u Srbiji ti kažeš - Demokratija je glupost, a onda u celom tekstu braniš akciju Srpske radikalne stranke u ime demokratskih vrednosti.

DEJAN
ILIĆ

Hajde da vidimo šta znači čin imenovanja ulica. Ako dam ulici ime, valjda time hoću da čuvam sećanje na tu ličnost i da pošaljem poruku da je ta ličnost uradila nešto dobro u životu, nešto na šta bi trebalo da se ugledamo. Tako društvo kanonizuje vrednosti do kojih mu je stalo. I sada ti kažeš - Bulevar Ratka Mladića. Čovek je branio srpstvo. Kako ga je branio, koje su to moralne vrednosti koje je on u toj odbrani srpstva demonstrirao? Držao je jedan grad pod opsadom tri godine i pucao na ljude u tom gradu i ubijao ih bez ikakvih problema. Je l' se tako brani srpstvo? Je l' odbrana da pobiješ ne znam koliko ljudi u ime osvete? Valjda je odbrana kada uradiš nešto časno, kada kažeš - Vi nas ugrožavate, napali ste nas, a mi se nećemo ponašati zverški kao vi i branićemo se zato što smo ljudi. Odbrana srpstva nije pokazivanje svog životinjskog lika. Valjda to srpstvo ima smisla zato što smo mi ljudi koji imaju nekakve vrednosti. Da li Ratko Mladić, Radovan Karadžić i ti ljudi oličavaju te srpske vrednosti? Ja mislim da ne oličavaju i ako neko misli da deo demokratske procedure treba da bude glasanje o tom pitanju, mogu samo da kažem - Dobro, hajde da glasamo, jer će tim glasanjem biti poveden i taj elementarni razgovor o osnovnim vrednostima. A ako pobede ljudi koji misle da ti ljudi oličavaju srpske vrednosti, meni će biti jasno da živim u totalitarnoj državi u kojoj ljudski život ništa ne znači i to će mi biti jasan signal da, ako ne sebe, onda svoju decu moram da sklonim iz te države.

Ako u Srbiji demokratske procedure nastave da se razumeju na ovaj način, u jednom trenutku će biti ugrožen i opstanak Srba, jer ako ljudski život ništa ne znači, ako teritorija znači više od ljudskog života, onda tu na dugi rok nema prostora za mnogo ljudi. I onda prestaje da bude važno da li taj koji kaže da je Kosovo najbitnije to govori zato što zaista u to veruje ili zato što je to sredstvo da dobije moć.

Oni kažu - Mi sve to radimo zbog Kosova, i onda ja kažem - U redu, a gde je tu ljudski život, kako sa idejom o Kosovu vi uokvirujete ideju o ljudskom životu i šta je važnije? Kada mi se to objasni, možda ja kažem - Aha, nisam to tako video, sada mi se odjednom prosvetlilo, prihvatam ili ću da kažem - Ljudi, to što vi pričate je budalaština, jer vi zagovarate ideju da svi treba da umru, jer je nečasno živeti ako Srbija izgubi Kosovo. Dešavalo se da države gube svoje teritorije, pa ljudi nisu činili kolektivna samoubistva. Ali meni je gadno da vodim raspravu na tom nivou, jer mi je to besmisleno. Ja stvarno vidim državu kao servis njenih građana. Država postoji samo zato da bismo mi kao njeni građani mogli da živimo koliko-toliko udobnim i sigurnim životom i ni zbog čega drugog. Ona ne može vući legitimitet iz toga što zaposeda neku teritoriju i tu je kraj svake priče.

Čovek koji se bavi teorijom književnosti, Petar Milosavljević, koji predaje književnost na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, je posle smrti Svetozara Petrovića, koji je iz Zagreba došao u Novi Sad i predavao na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu i na Filološkom fakultetu u Beogradu, napisao tekst u kojem Svetozara Petrovića naziva hrvatskim špijunom, čovekom koji je imao dve misije u životu. Prva je da kao Srbin dokaže da je dubrovačka književnost hrvatska i druga je da kroatizira srpsku nauku o književnosti. Zamisli Veće Filozofskog fakulteta u Zagrebu kako zaseda i kaže - Profesore Svetozare Petroviću, mi vam dodeljujemo časnu dužnost, vi sada idete u Srbiju i treba da je kroatizirate. On se tu ispostavlja kao misionar koji ide i pokrštava. Pri tom srpska nauka o književnosti, kada izuzmeš Svetozara Petrovića - ne postoji, ali onaj čovek kaže da je došao Srbin izdajnik da je kroatizira. I što je najstrašnije, on je to napisao pošto je Svetozar Petrović umro. Mislim da kada se razgrnu te priče o Kosovu i naciji, dobiju se ove priče sitnih duša, koje iz vlastite nesposobnosti imaju potrebu da zgaze, uprljaju, ubiju ako treba, sve što prepoznaju kao vrednost.

Presrećan sam zbog pobeda Jelene Janković, Ane Ivanović, Novaka Đokovića, Nenada Zimonjića. Čak ni fudbalska reprezentacija nije odigrala rđavu utakmicu. Uspeli su da vežu dvadeset dodavanja, što je za njih stvarno uspeh. Ali onda neko počne da mi te uspehe predstavlja kao kompenzaciju za sve ono što mi zarad ljudi bez vizije i bez pameti koji vode ovu državu ne možemo da ostvarimo u svojim životima. Oni nam u stvari kažu - E, znaš šta, mi smo glupi i ne umemo da vam omogućimo da živite ispravnim, normalnim, vrednim životima, ali desilo se čudo, pa neki ljudi koji se zovu Srbima pobeđuju. Time vaši životi ipak dobijaju smisao. E onda mi postane gadno, ali neću da mi oni to isprljaju, neću da mi oduzmu modele koje bih rado preporučio svojoj deci. Kada znam da bih svoj posao mogao da radim sto puta bolje u normalnim okolnostima, ne može da mi bude kompenzacija to što je neko pobedio na Rolan Garosu. Ja se bavim izdavaštvom u Srbiji koja ima dvadeset knjižara. Kako da budeš uspešan izdavač u Srbiji? Pa samo tako što ćeš na neki nečastan način da sklopiš dogovor sa nekim državnim funkcionerom, koji će ti iz budžeta direktno ubrizgavati novac u izdavačku kuću - nema drugog načina. I sad ja treba da budem srećan i da kažem - Ma nije to problem, Ana Ivanović je pobedila. To samo debil može da izgovori, to nije normalno.

Kada smo već kod izdavaštva, kakva su uteha sportske pobede za ljude koji rade u knjižari *Beopolis*, koja je zatvorena na najdebilniji mogući način? Petoro ljudi je ostalo bez posla, bez plate, ne zato što je knjižara loše radila, ne zato što nije ostvarivala dobit, nego zato što neko smatra da nema nikakvu obavezu prema njima i može da im kaže - Mi sada renoviramo Dom omladine, pa ćemo vas da zatvorimo, a to što vi imate ugovor do 2012. godine, to što izmirujete svoje obaveze nas se ne tiče i ne moramo nikakvu štetu da vam nadoknadimo i ne moramo nikakvo rešenje da vam pružimo. Vidiš da nikome nije bitno što te knjižare više nema, a ja mislim da svako ko ima pretenziju da se nazove intelektualcem, a ne kupuje knjige u knjižari *Beopolis* - nema pojma ni o čemu. I ispostavlja se da mnogo ljudi nema pojma ni o čemu, jer svi čute. Najbolja knjižara u gradu više ne radi i to nikome nije bitno. Da sam ja gradonačelnica Beograda, ja bih otišao i rekao - Daćemo vam neki prostor po pristojnoj ceni, vi ste bitni za duh ovoga grada i njegovu kulturu. Ja mislim da ta žena ne zna da ta knjižara postoji. I kad smo već kod tih stvari koje nestaju, gde nema utehe, gde samo možeš da osećaš bes - izgleda da će *Feral Tribune* prestati da izlazi. Nije moje da pričam kako radi hrvatska država, ali je očigledno da ta država nema sluha za ono što je u njenom suštin-

DEJAN
ILIĆ

skom interesu. I očigledno je da ljudi koji u ovom trenutku vode tu državu smatraju da im je u interesu da taj list ugase. Oni ih guše tako što im blokiraju račun i naplaćuju poreze koji su imbecilno visoki. Toj državi *Feral* nije potreban. Čemu služe donatorske organizacije u regionu ako se *Feral Tribune* ugasi? Ako se *Feral* zaista ugasi, svi oni mogu da se pokupe i da odu odavde. Jedva se borimo sa ovim našim vladama i nije nam potrebna istovremeno i borba sa donatorima. Ne ka nam se bar neko skine s grbače. Svoju vladu moram da trpim, ali bar donatore mogu da zamolim - Zatvorite kancelarije i terajte se odavde. Kako možete da dopustite da takav list prestane da izlazi, šta imate u tim svojim glavama? I onda treba da se radujem zato što su naši sportisti pobedili. Pa radujem se, ali mi to nije kompenzacija ni za šta.

Priča o Kosovu je toliko nametnuta da postaje uslovni refleks, nešto što ide preko granica razuma. Podrazumeva se da ujutru ustaneš i kažeš - Kosovo. To je tačno ono što je rekao Vojislav Koštunica - Ovde se deca rađaju sa svešču o Kosovu u svojim genima. Gledam intervjue koji su pravljani sa Marijom Todorovom, koja je ovih dana gostovala u Beogradu. Mnogo ljudi je došlo da je čuje, žena je ovde zaista zvezda zahvaljujući, naravno, Ivanu Čoloviću, koji je objavio njenu knjigu *Imaginarni Balkan*. Ta žena se bavi Otomanskom imperijom i knjiga *Imaginarni Balkan* ne ulazi u središnji tok njenih interesovanja. I sada je svi pitaju, i u *Politici* i u *Vremenu*, šta ona misli o Kosovu. To je kao da nam dođe fudbalska reprezentacija Portugala i mi pitamo Ronalda - Šta misliš o Kosovu? I onda Todorova kaže - Zнала sam da ćete me to pitati, ali ja nemam odgovor na to pitanje. Onda na kraju nema kud, pritisnu je i ona kaže - Reč je o oslobodilačkom pokretu Albanaca na Kosovu. Onda to uporedi sa Palestinom i otporom koji palestinski narod pruža Izraelu i kaže - To vam je ista stvar. Kada se novinar na to zgrozi, ona kaže - Oslobodilački pokreti nikada nisu lepi, uvek su nasilni i proizvode nesreću. Ne razumem tu potrebu da mi od nje čujemo šta misli o Kosovu, makar nam se to vratilo kao šamar. A žena najpristojnije, najučtivije pokušava da izbegne taj odgovor. I niko je ne pita - A čime se vi bavite? Drugo pitanje koje joj je postavljano glasi - Šta Srbi da rade sa nametnutom krivicom? Kakvo je to pitanje? Pa ta žena se ne bavi tranzicionom pravdom. A i rešenje tog pitanja je sasvim jednostavno - krivicu pripišeš onima kojima je treba pripisati i procesuirati je, a odgovornost prihvatiš, jer je si odgovoran. Taj odgovor smo mnogo puta dobili, ali nam se ne dopada, pa stalno ponavljamo pitanje. Za pedeset godina će doći neka dru-

ga Marija Todorova, a mi ćemo opet da je pitamo - A šta Srbi da rade sa nametnutom krivicom? Tada više neće biti Kosova, ali mi ćemo još pričati o nekom Tolimiru i o nekom Canetu.

SVETLANA LUKIĆ:

Bio je ovo Dejan Ilić, koji je sa Marijom Todorovom napravio intervju za splitski Feral. Čućemo deo tog intervjua.

MARIJA
TODOROVA

MARIJA TODOROVA:

Duboko verujem da će u narednih dvadeset godina sve zemlje Balkana neminovno biti u Evropskoj uniji. Nisam uvek tako mislila, jer kada se na moje veliko iznenađenje dogodila 1989, bilo je jasno da će zemlje srednje Evrope biti prihvaćene, makar i nevoljno, ali da za Balkan niko ne mari i mislila sam da će tako i ostati. Onda se Zapad upleo u raspad Jugoslavije i bombardovanje Srbije, a uz to je i Grčka nastojala da ne bude jedina zemlja sa Balkana u Evropskoj uniji. Sada, kada su Bugarska i Rumunija unutra, mislim da je neizbežno da i ostale zemlje budu primljene, prvo Hrvatska, pa Makedonija, Srbija, Albanija. I onda ostaje pitanje Turske. To je veliko pitanje, to je stvar izbora. Biće mnogo razloga za velike rasprave i protiv njih, uglavnom u zapadnoj Evropi. Mislim da Turska mora biti primljena, ako ni zbog čega drugog, onda zato što ako ne bude, to će biti loše po vrednosni sistem Evrope. Tada bi ispalo da Evropa od sebe pravi konzervativni hrišćanski klub i to bi bila tragedija. S druge strane, ne treba biti preveliki idealista i misliti da je multikulturalizam najpreča stvar. Treba biti oprezan i svestan rizika. Turska je velika zemlja i nije stvar u tome da je reč o muslimanskoj zemlji. Reč je o vrlo velikoj zemlji sa ogromnim demografskim potencijalom i neravnomernom ekonomijom. U Turskoj imate džepove ekonomije iz dvadeset prvog veka i srednjovekovne džepove i teško je prilagoditi, progutati i svariti tako veliki entitet. Lako je nas svariti, mi smo mali.

Politički je opasno prihvatiti paradigmu postkolonijalizma, jer se ona na kraju svodi samo na jednu stvar - shvatanje sebe kao žrtve. Oduvek smo bili okupirani, kolonizovani. Moram reći da ni sa svojom bliskom prijateljicom Ketrin Verderi, koja sve zna o Rumuniji, nisam saglasna u toj stvari. Kada god ode u Rumuniju, Rumuni joj se žale kako su ih kolonizovali Rusi. Ona to uzima zdravo za gotovo, a ja joj kažem da su to gluposti. To je pokušaj da se odgovornost za sve loše što se dogodilo svali na kolonizatora. U slučaju Bugarske i Srbije to

su Turci ili Nemci, a u slučaju Rumunije Rusi i Sovjeti. Mislim da moramo biti pažljivi kada određujemo šta je kolonijalna imperija, u suprotnom mogli bismo da kažemo da su stare Grke kolonizovali Rimljani, zašto da ne? To su emotivne izjave kojima se krivica za loše stvari svaljuje na druge. To je politički opasno.

Od kada znam za Jugoslaviju i razmišljam o njoj, postojale su dve škole, čak i pre nego što se ona raspala. Jedni kažu da je to bila veštačka tvorevina osuđena na propast, a druga škola smatra da je Jugoslavija bila veoma zanimljiv eksperiment. Ja spadam u drugu školu. Dok Nemačka nije zavrnila ruku Evropskoj zajednici da prizna nezavisnu Sloveniju i Hrvatsku nisam verovala da će se Jugoslavija raspasti, ali bilo je ljudi koji su u to verovali. Kao što danas ima onih koji misle da je Evropska unija veštačka tvorevina, koja ima veze samo sa ekonomijom i da na kraju neće uspeti. Drugi ljudi, među kojima sam i ja, vide Evropsku uniju kao eksperiment koji traje i ko zna, možda neće uspeti, ali je to ipak zanimljiv pokušaj. Tako sam se odnosila i prema Jugoslaviji i naravno da ima sličnosti između Evropske unije i Jugoslavije, jer strukturno se radi o istoj stvari. Ne treba ismevati Evropsku uniju. Broj strukturnih rešenja je ograničen kada organizujete čitav svet. Šteta je za Jugoslaviju što je njen raspad bio krvav. Mogao je to biti raspad s mnogo buke, pa i uvreda, ali krv je neoprotivna.

SVETLANA LUKIĆ:

Bila je ovo Marija Todorova, a u nastavku Peščanika imamo novog sagovornika, što će obradovati one razmažene koji se žale zašto stalno nemamo neke nove, pametne sagovornike, koji, kao što je poznato, u Srbiji rastu na drvetu. Dakle, slušate novinara Ivana Torova, bivšeg kolumnistu listova Danas i Politika. Njegove tekstove u poslednje vreme možete čitati u Ekonomistu, Republici i Helsinškoj povelji.

IVAN TOROV:

Kada pogledate malo bolje Srbiju ovih dana, učiniće vam se da nam je država u velikom tranzicionom previranju. Sugerise nam se kako smo, doduše, dobili starog premijera, ali i novu politiku. Sve vrca od optimizma da ćemo koliko sutra u Evropsku uniju, a sasvim sigurno na belu šengensku listu, da ćemo konačno i za sva vremena skinuti taj haški teret sa vrata, uspostaviti vladavinu prava i institucija, demokratiju učiniti normalnim, čak dosadnim stanjem stvari. Sve je to

lepo i krasno, samo kada postoji politička volja, a nje ovih dana kao da ima u izobilju. E, upravo ta politička volja uspostavljena je kao vrhunsko merilo dokle se u nečemu može ići, koliko nam je istinske demokratije i tolerancije, a koliko surogata, laži i obmana potrebno, do koje se i čije prošlosti može doći. Stvoren je privid da smo konačno na pravom putu. Doduše, još nismo sigurni da li nas taj put vodi ka Rusiji, Belorusiji i Kini, ili pak Briselu i Vašingtonu, ali to su nijanse koje ćemo otkloniti čim saznamo šta će biti sa Kosovom. U toj prepoznatljivoj, patetičnoj i kvazipatriotskoj euforiji specifičnoj za društvo koje jako dobro artikuliše šta neće, a apsolutno je konfuzno zbog toga šta hoće, stvorena je potpuno zabrinjavajuća, skoro psihodelična situacija. Njena svrha je da nas stalno drži u napetosti i kontinuiranom, neproglašenom vanrednom stanju. Građani Srbije preživljavaju od danas do sutra, batrgamo se, imamo želju da se izvučemo i učinimo nešto dobro sa našim životima, ali neka moćna, nevidljiva sila nas vuče natrag u mračne prostore začaranog srpskog kruga.

IVAN
TOROV

Lakoća s kojom je Srbija u onoj stresnoj, kompromitujućoj sedmici prešla put od pretećeg ambisa da izborom Tomislava Nikolića dobije i vladu takozvanog nacionalnog i patriotskog jedinstva do nazovi hepienda, odnosno izbora takozvane demokratske i proevropske vlade, uverava nas da se ovde ništa novo i ništa korisno ne dešava, da ćemo i dalje živeti u hroničnom strahu šta nas sve može zadesiti od ove sklepane i zbrdadolisane vlade. Koje ćemo još šokove doživeti ako rešenje za Kosovo bude ovakvo ili onakvo, šta će biti ako priča o generalu Ratku Mladiću zajedno sa kosovskom postane povod za nove, još drastičnije podele, obračune i progone političkih i nacionalnih protivnika?

Dobili smo repliku stare Koštuničine feudalne vlade. Stvorena je iluzija da je vlada ovoga puta demokratska i proevropska. Tu iluziju pothranjuju pričom da Tadić ima većinu ministarstava, da će konačno kao šef države svakoga jutra na stolu imati dnevne izveštaje službi bezbednosti, a i dobru volju da ih kontroliše. Shodno tome, više nema šansi da Koštunica, iako premijer, vodi svoju politiku. Stvari su ipak nešto drugačije. Prenaglašenih pet principa na kojima su se navodno okupile stranke Koštunice, Tadića, Dinkića i Ilića, zapravo su dimna zavesa za uspostavljanje onog ključnog, šestog principa podele plena i ekskluzivnog vlasništva nad njim. Iz činjenice da je vlada formirana po merilima obimnog ucenjivačkog potencijala stranaka koje čine vladu i da u njoj svako svakoga u bilo kom trenutku može da uslovlja-

va preteći obaranjem vlade, proizlazi da nismo dobili jedan harmonizovani, pa čak ni dva, već bar četiri samostalna kabineta, na čijem su čelu ministri sa ingerencijama premijera. Oni imaju svoje državne sekretare, direktore i funkcionere profitabilnih javnih preduzeća, a da bi se otklonila bilo kakva opasnost od podrivačkog dejstva onog drugog, svi premijeri-ministri, od Koštunice do Ilića, formirali su kompletne savetničke timove čija uloga nije toliko da savetuju svoje šefove, koliko da ih štite od štetnog upliva konkurencije. To su njihove mini obaveštajne službe.

Najveći paradoks navrat-nanos skrojene vlade jeste to da može pasti za minut, ali se može desiti i da odradi čitav mandat. Ovo prvo je manje verovatno, jer se nikome od njih ne ide na nove izbore, a ovo drugo sasvim moguće ukoliko, kako kažu neki eksperti, vlada pregrmi kosovsko iskušenje. Zato i očekujem da će se ova skupina vlada u vladi više baviti time kako sačuvati sebe, a ne oboriti drugog, jer bi time oborili sebe. Zato je Tadića i Dinkića baš briga za to što je Dejan Mihajlov ponovo gensek vlade, a Zoran Balinovac, ekspert za volšebnu formulu - što politika poželi pravo realizuje, opet vodi sekretarijat za zakonodavstvo. On je bio jedan od vodećih egzekutora monstruoznog zakona o medijima, nekadašnji šef beogradskih prekršajnih sudija, koji su nepodobne medije i novinare progonili kao zečeve. I Dobrivoje Glavinić će možda i dalje biti član Republičke izborne komisije i određivati pravila demokratske izborne trke. I dalje će se ćutati o mogućem udelu ministra Velimira Ilića i njegovih stranačkih kompanjona u pljačkama takozvane drumske mafije, jer pobogu, potegnute li to ili pitanje misterioznog sadržaja koncesionog ugovora za autoput Horgoš - Požega, ode vlada. A zna se da su državni i nacionalni interesi iznad dnevno-pljačkaških. Što bi rekao onaj ministar policije - Samo što nam nisu oteli Kosovo, a vi se bavite kraduckanjem. Tako feudalno, i vodoravno i uspravno, ustrojena vlada svoju provizornu homogenost zasad pokazuje na temi Kosova i tu dominantnu ulogu igra njen predsednik, Vojislav Koštunica. U stvari, njega sada, kada se svojim impozantnim ucenjivačkim ili, u zvaničnoj formi, koalicionim potencijalom ponovo dokopao premijerske titule i vlasti, jedino to i zanima. Daleko su od njegovog interesovanja i senzibiliteta ekonomske reforme, evropske integracije, socijalna situacija, nezaposlenost, penzije. On je na sebe preuzeo istorijsku brigu da odbrani teritoriju koju je Milošević jednom već prokockao. Započeo je, reklo bi se, novu svetlu borbu protiv vetrenjača, ali će krajnji efekat biti da ćemo, ovako ili onako, Kosovo po ko zna koji put izgubiti, a težina istorijske

odgovornosti neće pasti ni na Miloševića, još manje na Koštunicu, već na sve nas.

Slobodan Milošević je posle Gazimestana umislio da je car Lazar i videli smo kuda nas je poveo i odveo. Ali izgleda da se na ovim prostorima istorijske lekcije ne shvataju ozbiljno sve dok se jedna mitska zabluda ne ponovi tako što će i sadašnji premijer na sebe navući Lazarevo ruho, sa ambicijom da Srbija zbog Kosova ponovo upadne u sivu zonu samoizolacije i svojom voljom postane moneta za potkusurivanje u donekle obnovljenom hladnoratovskom rusko-američkom preganjanju. Koštunica misli da su Srbija i njeni građani Gavrilo Princip dvadeset prvog veka, koji će novi, a već truli svetski poredak oboriti na kolena. Homogenost vlade u vezi sa Kosovom je u stvari potencijalno njena najveća slabost. Realno je pretpostaviti da ishod sadašnje potrage za statusom neće biti povoljan za Srbiju. Da li će se Buš i Putin u međuvremenu nešto dogovoriti, hoće li se već danas u Savetu bezbednosti glasati o američkoj rezoluciji, pa Rusi uložiti veto, a Albanci proglasiti nezavisnost, ili će se čitava ujdurma odložiti za jesen, pitanja su na koja Beograd više ne može da utiče. Ali može i te kako da utiče na odnose u Srbiji, da svima nama zagorča život. Svaki ishod koji ne odgovara Koštuničinoj slici Kosova, a upravo ta varijanta ima najmanje izgleda da prođe, biće ozbiljan razlog za strepnju kakva će reakcija srpske političke elite biti. Hoće li pustiti da stvari idu kako idu ili će premijer ispuniti svoju pretnju i prekidati diplomatske odnose sa zemljama koje su priznale nezavisno Kosovo, uvesti sankcije, uplivati u samoizolaciju? Tadićeve demokrate uporno tvrde da nisu za takvu vrstu revanšizma, pa treba verovati da će se u pogodnom trenutku povući i prepustiti Koštunici da svoju kosovsku bitku nastavi sa drugim partnerima.

Premijeru bi eksperiment sa Tomislavom Nikolićem i najava ovog pontnjeg da uvođenje vanrednog stanja zbog Kosova nije nemoguće, bio sjajna uvertira i recept da se još jedna radikalna ideja pretoči u delo. Bez demokrata i G17 plus, ali sa radikalima i socijalistima, lider DSS-a će imati većinu s kojom bez ikakvih problema, bez obrazloženog predloga vlade i uticaja šefa države, sa sto dvadeset šest glasova može uvesti vanredno stanje. A desi li se takvo nešto doći ćemo u situaciju da ni sam Bog neće moći da nam pomogne. Više od godinu dana smo zbog Koštuničinog prkošenja Hagu bili izbačeni iz Evrope, a onda se taj isti prkosni, samozvani nacionalni lider odjednom prepodobio, ne zna se da li više zbog računice da bi omekšavanje prema Ha-

IVAN
TOROV

škom tribunalu promenilo odnose Evrope prema Kosovu ili zbog straha da bi mu dalja opstrukcija mogla uskratiti vlast u Srbiji. Koštunica je onim driblingom i jednokratnom upotrebom radikala preplašio Solanu i Rena primoravši ih da Beogradu daju i više nego što je zaslužio. I sve je ispalo kako je premijer hteo: oni nama nastavak pregovora sa Evropskom unijom, mi njima obećanja, pokaznu vežbu u Deligradskoj ulici i tragikomično hapšenje i isporučivanje Zdravka Tolimira. Tragično, jer Mladićev prvi obaveštajac ne ide u Hag zato što je bio jedan od vodećih aktera srebreničkog masakra i zato što je Srbija konačno shvatila razmere zločina iz prošlosti, već samo zbog toga što je to naša međunarodna obaveza. Komično, jer smo opet bili svedoci sasvim nespretno izvedene obmane da se po svaku cenu održi imidž Koštunice nacionalnog vođe koji svoje ratne heroje neće vijati i hapsiti po Srbiji, sem kada se oni iz patriotskih motiva dobrovoljno predaju. Pa kako to Tolimiru nije palo na pamet? On je, po svemu sudeći, uhapšen u Beogradu, predat uslužnom Dodiku i iz Banjaluke poslat u Hag. A radikali neka crknu u dokazivanju da se hapšenje nije odigralo u Republici Srpskoj. Sada su svi zadovoljni, i Karla del Ponte i Oli Ren, jer su makar formalno dobili krunski dokaz da u Beogradu konačno postoji politička volja da se saraduje sa Hagom, i Koštunica, jer misli da je sačuvao čist nacionalni obraz, i Tadić, jer je ovim učvrstio sopstveno uverenje, a pre iluziju, da je sve što se u Srbiji ovih dana korisno desilo njegovo delo.

Slučaj Tolimir, međutim, bolje nego ijedan drugi razobličava drugu veliku prevaru, čiji smo taoci već nekoliko godina. Najpre da je Karla del Ponte bila u pravu kada je upozoravala da se haški optuženici kriju u Srbiji, a mi to stalno i uvređeno negirali, a zatim i da su neki od njih bili pod zaštitom, sve dok nam politička volja nije došapnula da bi se ti štitićenici mogli valjano iskoristiti u trgovačkim aranžmanima sa Evropskom unijom. Zato me uopšte neće iznenaditi ako već za koji dan ili nedelju Hadžić, Župljanin, a možda i Mladić budu pronađeni i uhapšeni u Crnoj Gori, Makedoniji ili opet Republici Srpskoj, samo ne u Srbiji. Da vreme obmana i laži nije prošlo, pokazuje i najnovija priča o lustraciji. Samo se u tom slučaju famozna politička volja nije menjala od 6. oktobra 2000. godine do danas. Čak i u maju 2003. godine, kada je izglasan Zakon o lustraciji, parlamentarna većina od sto dvadeset šest poslanika nije bila dovoljna da savlada onu drugu, pravu većinu, koju su činili Srpska radikalna stranka, Socijalistička partija Srbije i Demokratska stranka Srbije. Ni usvajanje zakona nije ovu grupaciju omelo da osujeti svaki pokušaj da se suočimo sa zlo-

činima i drugim ogrešenjima iz prošlosti. Naravno da je dobro što je LDP pokrenuo ovo pitanje, naravno da je tačno i da od lustracije ni ovoga puta neće biti ništa, jer, pobogu, ni okolnosti, ni politička klima, a pogotovo politička volja ne pogoduju tome da se važeći zakon primenjuje. No sama debata pomoći će da se još jednom, makar i poslednji put, pokuša da se bolje shvati istina o promašenoj petooktobarskoj revoluciji i uspostavljenom kontinuitetu sa Miloševićem i diskontinuitetu sa Đinđićem, vaskrsavanju one iste memorandum-ske ideologije, koja u nešto prosvetljenijem obliku takozvanog demokratskog nacionalizma nastoji da nas konačno uveri da je srpska politička oligarhija nepopravljiva.

IVAN
TOROV

To da su radikali, socijalisti i Koštunićini protiv lustracije nije neka novost. Zašto bi i bili za nju, ako će primena zakona makar na izvesno vreme mnoge njihove istaknute funkcionere eliminisati iz javnog političkog života? Naročito one iz Demokratske stranke Srbije, koja je posle 5. oktobra, a naročito nakon osvajanja vlasti posle ubistva Zorana Đinđića, usisala mnoge socijalističko-julovske kadrove. Međutim, činjenica da vlada u kojoj većinu ima Demokratska stranka bira Dejana Mihajlova i Zorana Balinovca i još pride odbija da ovog potonjeg ukloni sa položaja ovlašćenog predlagača zakona, upućuje na zaključak da je pravi problem zapravo među demokratama. Ako šef države i lider DS-a Tadić kaže da je kasno za lustraciju, ako njegov potpredsednik vlade Đelić pokazuje apsolutno neznanje kada izjednačava krivičnu i moralnu odgovornost, ako ministar pravde Petrović nagoveštava ukidanje neprimenljivog zakona, a predsednik skupštine Dulić kaže da je lustracija danas na dnu lestvice prioriteta, šta možemo očekivati nego da se priča o lustraciji zatvori brže nego što je otvorena? Ma jesmo i mi za lustraciju - diskretno kažu demokrate - ali eto, sada to ne možemo da uradimo, jer smo u koaliciji. Nije li ova izjava možda najbolji indikator toga kuda svemoćna politička volja, neutoljiva žeđ za vlašću gura Srbiju?

SVETLANA LUKIĆ:

Zaboravila sam da sa vama podelim vest da je Koštunica Vojislav otišao u Petrograd da vidi Vladimira Vladimiroviča Putina. Kao u ruškim romanima, on sačekuje vozove, avione i kamione iz kojih bi mogao da izađe čovek koji je vratio ponos Rusiji, a samim tim i Srbiji. Nedostaje samo sneg da idila bude kompletna. E sad, da li će Pinki videti Tita, to se ne zna, ali njegovo je da čeka, pa ako ga se ovaj na dan

KGB-a seti, seti. A u nastavku Peščanika čućete mlađanog Marka Milanovića. On je radio u Beogradskom centru za ljudska prava, završio je magistarske studije u Americi, a poslednjih godinu dana radio je u Međunarodnom sudu pravde u Hagu kod sudije koji se izuzeo iz predmeta Bosna protiv Srbije. Od jeseni Marko po pozivu ide na doktorske studije na Kembridž. Marko Milanović je u ovoj emisiji predvideo sadržaj presude Međunarodnog suda pravde po tužbi Bosne i Hercegovine.

MARKO MILANOVIĆ:

Problem je u tome što ja više nemam pravo da sudim o Srbiji, jer ne živim stalno ovde. Uvek sam mrzeo tipove kao što je onaj fudbaler iz Pariza, koji kažu - Idite na Kosovo, borite se. Kada ne živiš u Srbiji gubiš pravo da imaš preterano bitno mišljenje o njoj. Ali opet, pogledaj sad ovu vladu, stvarno je tuga božja videti Koštunicu ponovo kao premijera sa deset odsto glasova i Borisa Tadića koji mu je dao skoro sve što je ovaj tražio. Ali ako ta vlada zaista uspe da uhapsi Mladića, onda i taj odvratani kompromis ima smisla, jer bez hapšenja Mladića nikada ništa nećemo uspeti da uradimo. Zato sam u stanju blagog optimizma, a nisam ušao u bedak kao ti.

SVETLANA LUKIĆ:

Na kojim osnovama ga gradiš?

MARKO MILANOVIĆ:

Imam osećaj za filing. Ne možeš da kažeš da ljudi ne žive bolje nego što su živeli pre pet godina. Nata Mesarović je ipak osudila na četrdeset godina ove zlikovce, mada joj tužilac nije podneo optužnicu i protiv onih koji su inspirisali ubistvo. I ratni zločinci se i dalje šetaju po ulici. Mi smo u vrlo rovitom periodu i sve još može da sklizne natrag u ono što se dešavalo. Mi možemo da budemo indijanski rezervat u Evropi, nama nije osigurana budućnost u Evropi, šta god o tome pričao Oli Ren. Turska je neuporedivo pripremljenija za ulazak u Evropu od nas, pa je pitanje da li će ikada ući. Mi vrlo lako možemo da ostanemo bubuljica na licu Evrope. S druge strane, seti se Nemačke, koja se nije promenila preko noći. Oni nisu odmah poverovali da je Hitler ubijao Jevreje i da je u tome bila njegova zloba. Kao što i veći ljudi u Srbiji mrze Miloševića zato što je izgubio rat, Nemci su mrzeli Hitlera zato što je izgubio, a ne zato što je vodio rat. Promena se desila šezdesetih godina, kada je umrla generacija ljudi koja je za Hi-

tlera glasala. I u Srbiji imaš biološki problem koji se neće rešiti sledećih dvadeset godina, a imaš i dodatni problem, a to je da u mojoj generaciji ima kretena kakve svet nije video. A Evropa, umesto da toj mladoj generaciji pomogne da vidi svet, da vidi Evropu, da nešto nauči, da shvati da nije sve 1389. godina i Kosovo, drži Srbiju u toru.

Ne možeš da napraviš elitu preko noći. Na Pravnom fakultetu u Beogradu vladaju isti oni ljudi koji su njime vladali i u Miloševićevo vreme. Samo Šešelj više nije gospodin profesor i to je sve. Ali pravac je dobar, osuđeni *Škorpioni*, osuđeni Legija i Zvezdan Jovanović, uhapšen Tolimir. Problem je u tome što postoji i sila koja vuče u suprotnom pravcu. Ne znam ko će nadjačati.

Od kada je postao predsednik Jugoslavije, on se odmah uhvatio za vojsku. Mi smo zaboravili koliko dugo je on Pavkovića držao na uzi-ci. Ista stvar se desila kada je postao premijer, odmah je uzeo Državnu bezbednost, jer Udba u ovom ili onom vidu vlada ovom zemljom decenijama. I samo je pitanje da li ćeš držati Udbu kao što ju je Milošević držao ili će se Udba u jednom trenutku okrenuti protiv tebe. Tako je u svim bivšim komunističkim zemljama. Pa pogledaj Rusiju, šta tamo radi KGB. Pazi, truju onog mučenika u Engleskoj, pa ga ne truju obično, nego radioaktivnim polonijumom. To je ta vrsta osionosti, to je ta vrsta vlasti. Način da se s tim suočiš je da to prosto razvališ. Mi smo bili obmanuti Koštunicom, nismo videli o kome se tu zaista radi. Onda uvek kažem - Dobro, ima gorih zemalja, vidi Haiti, tamo su sve upropastili, od drveća do države, tamo nema više ničega. Uvek ima gorih zemalja od Srbije, uvek možeš da dosegneš neko gore dno, možda da postaneš Kongo. Ovde postoji i problem psihološke prirode, jer ljudi koji su glasali za Miloševića toliko godina ne mogu sebi da priznaju da je on od njih napravio kretene. Ne mogu sebi da priznaju da su ispali budale, da žive loše zato što su to sami sebi smestili. Na Zapadu ima deset odsto takvih ljudi, koji glasaju za britansku nacionalnu partiju, ali kod nas ih je trideset pet odsto. I ko god da je premijer, sa time ne može da se izbori. Đinđić je bio premijer kakvog dugo nije imala nijedna evropska zemlja, ali ni on nije mogao da se izbori sa njima. Čak i da je ostao živ, pitanje je da li bi uspeo.

SVETLANA LUKIĆ:

Koji je tvoj argument kada tvrdiš da se lustracija neće desiti?

MARKO
MILANOVIĆ

MARKO MILANOVIĆ:

Nemam argument i bilo mi je drago što je LDP u skupštini pred svima pokazao ko je taj Balinovac. Problem sa lustracijom je to što je ona faktički neizvodljiva, suviše je vremena prošlo, suviše su se ljudi oprali. Ti Balinovci su se vratili, iz JUL-a su prešli u navodno demokratske stranke poput DSS-a. U ovoj zemlji nema energije da se to obavi i zato nam sleduje spor proces i nada da će ti ljudi nestati. Problem Srbije je u propuštenim prilikama, mi smo zemlja propuštenih prilika. I to je tako.

Imao sam beskrajno zadovoljstvo da živim u haškom kazamatu. Radio sam za onaj drugi, Međunarodni sud pravde, ali sam posećivao Tribunal. Jedno od suđenja kojima sam prisustvovao je bilo suđenje ovoj šestorici za Kosovo. I doživeo sam prosto fizičko zadovoljstvo kada sam video kako je Milan Milutinović jadan propao. Pavković je bio u teget odelu, sa žutom svilenom kravatom i žutom svilenom maramicom u džepu. Lepo je videti ih tako postrojene, kada moraju da traže dozvolu da idu u toalet. Gledam tako Pavkovića i sećam se njegove divne žene Glorije, koja mu je uzela hektare stanova. I sada ti meni sediš tu, sa tom žutom svilenom mašnom, a Glorija te izradila, mislim - pozdrav. Moram da priznam da mi je to bilo veliko zadovoljstvo. Tribunal ima problema sa suđenjem Haradinaju, jer su svedoci koji dolaze zastrašeni. Taj slučaj, nažalost, neće imati zadovoljavajući ishod, ali najstrašnije stvari se dešavaju sa slučajem Šešelj. Ljudi koji rade u Tribunalu me ponekad toliko iznerviraju da prosto nemam reči. U Šešeljevom slučaju je predsedavajući bio odličan sudija, Alfonso Ri iz Holandije, koji je pokušao da se suoči sa Šešeljevom vrstom opstrukcije suđenja. Za razliku od Miloševića, Šešeljeva opstrukcija je vrlo primitivna. To je ono što imaš u svakom opštinskom sudu, kada dobiješ podnesak - Molim vas da me poljubite u guzicu. To je ta vrsta primitivnosti, pritužbe na odeću španske inkvizicije sudija, ili - Hoću optužnicu na srpskom i na ćirilici i nije točka nego tačka. Sudija Ri i sudsko veće su mu dva puta nametali branioca, što je potpuno logično, jer kada si optužen za takva dela, ti i u Srbiji moraš da imaš branioca, po našem Zakonu o krivičnom postupku. Onda je on ušao u svoj čuveni štrajk glađu, pa su oni dva meseca cinculirali da li da ga prinudno hrane ili ne, jer bože moj, to su njegova ljudska prava, je li tako, da bi mu na kraju žalbeno veće dalo sve što je tražio.

Za pretpretresnog sudiju je onda imenovan jedini sudija iz Tribunala koji je na istoj talasnoj dužini kao Vojislav Šešelj. I taj tip mu je do-

zvolio da sedi u klupi za branioca, a ne u klupi za optuženog. On se založio da sekretarijat suda njegovim pravnim savetnicima isplati onih šest miliona dolara koje je on tražio za Tomu, Aleksandra Vučića i ostale pravničke korifeje. Onda je Šešelj pokrenuo postupak protiv Karle del Ponte, jer ona navodno ugrožava njegove svedoke. I rekao je - Pošto ona odlazi u septembru, postoji rizik da ona pobegne i ja hoću da je vi odmah uhapsite i da joj sudite. I znaš šta je rekao sudija? Umesto da kaže - Marš bre, budalo - on mu je rekao - Ne, ne, gospodine Šešelj, mi nju uvek možemo da nađemo i uhapsimo. I stvarno ti kažem, taj proces će se završiti tako što će on da dobije neku kaznicu u koju će biti uračunato vreme koje je proveo u pritvoru i taj čovek će za pet-šest godina da bude ovde. I za to niko nije kriv, osim Tribunala. Moraš da budeš budala, pa da sebi dozvoliš da te magarcem pravi Vojislav Šešelj i da piše knjige *U kandžama kurve Del Ponte i kurve Del Koštunice*. U svakom međunarodnom sudu je prisutna politika. Bilo koji vrhovni ili ustavni sud, u bilo kojoj zemlji je pod uticajem politike, to je nesporno, ali da budeš takav beskičmenjak, kakvim su se oni pokazali pred takvim tipom, je preterano. On je nesporno inteligentan, ali on nije Milošević. Milošević je bio suptilan, prefinjen u svom osporavanju suda. On nije pravio skandale u sudnici. Njegova zloba je izvirala samo s vremena na vreme, kao onda kada je svedoku u kolicima, bivšem crnogorskom ministru inostranih poslova kojem su amputirane noge, rekao - Jeste li vi čuli za srpsku poslovicu da su u laži kratke noge? Te epizode su postojale samo povremeno na Miloševićevom suđenju. Njegova opstrukcija se sastojala u tome da sudiju Meja oslovljava sa gospodine Mej, a ne sa sudija Mej i da neprekidno sebe pretvara u žrtvu tog strašnog Tribunala. To je bio njegov metod i treba da budeš mnogo pametan da se sa time izboriš.

To je metod svakog diktatora koji se ikada našao na suđenju. Sada Čarlsu Tejloru počinje suđenje u Hagu. On je napravio užas u Liberiji i Sijera Leoneu. Paravojne formacije su tamo odsecale ljudima udove i ostavljale ih da žive, tako da imaš čitava sela osakaćenih ljudi. I evo, ista stvar, na početku suđenja njegov advokat je pročitao njegovo pismo - Ja osporavam vaše pravo da mi sudite, jadan ja, hoću sam sebe da zastupam. Svi diktatori primenjuju istu metodologiju. Saddam Husein je ista priča. Ali Šešelj, to je primitivno i zna se kako se to rešava. Tribunal nema snage da se sa time bori. Jedini problem je što će on da se vrati ovde. Ne znam samo da li će Toma da bude srećan što mu se šef vraća, ali on će doći.

MARKO
MILANOVIĆ

SVETLANA LUKIĆ:

Kako objašnjavaš činjenicu da ovi naši izgleda lažu da je Tolimir uhapšen u Republici Srpskoj? Ne razumem, hvališ se da si izašao u susret Haškom tribunalu, a bacaš ga preko Drine da ga uhvate bosanski Srbi.

MARKO MILANOVIĆ:

Postoji veoma vulgaran način da se opiše to što oni hoće, ali ja ću se uzdržati. U pitanju je psiha Koštunice, on neće da hapsi Srbe, a isto- vreme hoće da ih hapsi. Kada je Đinđić uhapsio Miloševića, DSS je insistirao na celini postupka, da on mora da se izvede pred istražnog sudiju, da istražni sudija mora da donese rešenje i da ministar to mora da odobri. DSS je insistirao da se donese zakon o saradnji sa Haškim tribunalom i taj zakon je donet. Ali sada oni neće da ga poštuju. Zašto neće? Zato što se, između ostalog, zna ko je skrivao Tolimira, zna se ko je radikalima rekao gde je on uhapšen - to je Udba, BIA. Da li je to obavljeno pod direktnom kontrolom Radeta Bulatovića, nemam pojma, ali to je to. Uvek su radikali najbolje obavešteni, a zašto? - Zato što su oni Udba. Tolimir je isporučen u neku bosansku selen- dru i tamo su ga kao uhapsili. On se skrivao ovde, kao što se i Mladić ovde skriva. Mladić će biti uhapšen onog trenutka kada Udba bude rekla da on mora da bude uhapšen. Oni ga skrivaju i nisam siguran ni da Koštunica zna gde.

SVETLANA LUKIĆ:

Da li ima izgleda da se to dogodi relativno brzo?

MARKO MILANOVIĆ:

Nadam se da će se to desiti uskoro. Postoje neke indicije. Pazi, Karla del Ponte je ovde četiri dana i postala je praktično naša. Sigurno je da, ako on ne bude uhapšen ili ubijen u postupku hapšenja, mi u Evropsku uniju nećemo ući još dvadeset godina. Problem je i to što se u javnosti kod nas, i u Bosni i u Hrvatskoj, suviše insistira na reči genocid. Srebrenica je bila strašna, sedam ili osam hiljada ljudi je ubijeno, ali ubijeno je još sto hiljada drugih ljudi. Ona jeste najgori zločin u tom ratu, ali bilo je mnogo, mnogo, drugih zločina. Mladić je najodgovorniji za skoro sve njih, ali posebno za Srebrenicu. Srebrenica je i Zapadu postala simbol sopstvenog nedelanja, kao što je i Kosovo postalo simbol toga. Oni su ušli u taj rat i sada ne mogu sebi da dozvole da Kosovo ostane u Srbiji, čak i kada bi to bilo super, a nije. Oni

ne mogu da dozvole da im se gomila prдавaca sa Balkana odupire toliko dugo braneći pri tom najgoreg mogućeg zlikovca. Mada je ovaj Tolimir možda i gori od njega.

Presuda iz Međunarodnog suda pravde u Hagu je u našoj javnosti prikazana potpuno pogrešno. Srbija je nevina - to je potpuna nebuloza. Jedini razlog zašto je ta presuda takva je to što taj sud ima vrlo ograničenu nadležnost, samo na genocid. Oni nisu nadležni ni za jedan drugi zločin, ni za zločin protiv čovečnosti, ni za ratne zločine, niti imaju nadležnost da prosuđuju opravdanost upotrebe sile u agresiji na Bosnu. Zabunu stvara i različito značenje koje pojam genocida ima u svakodnevnoj upotrebi i kada ga koriste međunarodni pravници. Da parafraziram bivšeg ministra - Ti kažeš *frogs*, a ja *grandmother*. U pitanju je specifičan zločin, za koji je Tribunal ustanovio da se u Bosni desio samo u Srebrenici. Onda se i presuda Međunarodnog suda bavila samo Srebrenicom. Srbija jeste odgovorna za čitav rat u Bosni i sud bi to i rekao da je imao nadležnost da to kaže. Onda je presuda predstavljena kao uspeh srpske diplomatije. To su prihvatili i u Bosni, pa sam čitao članak u kojem se kritikuje bosanska vlada zato što se nije ugledala na srpsku vladu i lobirala za svoju stvar. Ne mogu da ti objasnim kolika je to glupost. Sudije u mom sudu nisu moroni kojima njihove vlade govore za koga da glasaju. U tom članku su čak pominjali i sudije po imenima. Kao japanski sudija Ovada, pazi, čovek je otac buduće japanske carice, ali neki mučenik iz srpskog SMIP-a je otišao u Japan i ubedio Koizumija da zove Ovadu i da mu kaže - Glasaj, brate, za Srbiju. To je nemoguće, to se nije desilo. Problem je u tome što je ceo slučaj bio predstavljen kao spor o ratu u Bosni i neprekidno se govorilo o ratnoj odšteti. To je bio slučaj samo o genocidu, i to o vrlo usko definisanom genocidu. Sve osim toga je iskrivljavanje onoga što je sud rekao. Predsednica suda je u javnoj izjavi medijima rekla - Mi smo imali ozbiljnih indicija da su učinjeni zločini protiv čovečnosti, ali mi nismo bili nadležni za to. Sramota je ovo što se radilo u Srbiji. Vojin Dimitrijević je predložio da se uvede krivično delo poricanja genocida, ali sumnjam da će se to desiti.

MARKO
MILANOVIĆ

SVETLANA LUKIĆ:

Taj predlog me navodi na priču koja je reaktivirana na nekoliko strana u nedeljnoj Politici, koja nije bilo koji list, kao što ni njegova urednica nije bilo koja urednica, a to je da se ljudi koji imaju takve predloge smatraju protivnicima demokratije. Stalno se vraćamo na raspra-

ve tipa - ja mislim da je to bio genocid, ti misliš da nije, hajde da razgovaramo o tome. Ja mislim da je Ratko Mladić zločinac, ti misliš da je heroj, hajde da razgovaramo. Uvek iznova se sve relativizuje, a ideja da se, na primer, uvede krivično delo poricanja genocida tretira se kao kršenje elementarnih ljudskih prava.

MARKO MILANOVIĆ:

U toj simplifikaciji postoji zrno istine. Takav zakon ograničava slobodu izražavanja. U svetu postoje različite koncepcije slobode izražavanja. Američki ustav štiti apsolutnu slobodu govora. Ti u Americi možeš da kažeš sve, do granice neposrednog pozivanja na čin nasilja. Kju kluks klan može da zapali krst na nekoj poljani, nacisti i neonacisti održavaju proteste. Tamo se nepoželjni govor suzbija tako što nijedan američki medij neće preneti poruke sa neonacističkog skupa. Tamo vlada vrsta autocenzure u medijima. U Evropi je druga priča, jer smo mi u Evropi doživeli Drugi svetski rat koji je bio baziran na propagandi, kao i ovaj rat ovde. I za Ruandu važi isto, jer je tamo radio RTLM vršio klasičnu genocidnu propagandu. Mi u Evropi prema slobodi govora imamo stav da ona mora biti ograničena kada su u pitanju vrste zločina do kojih je dovela upravo zloupotreba slobode govora. A u našem parlamentu nisu u stanju da izglasaju običnu deklaraciju, nego, bože moj, osuđuju sve zločine, i u Tunguziji i u Mongoliji. To je politička realnost Srbije.

SVETLANA LUKIĆ:

Koje naše obaveze proističu iz presude Međunarodnog suda pravde i koje su sankcije ako ih ne ispunimo?

MARKO MILANOVIĆ:

Jedina eksplicitna obaveza koja proističe iz te presude jeste da se Mladić i svi drugi optuženi za genocid pred Tribunalom tamo izruče. To je jedina eksplicitna obaveza koju imamo. Sve ostalo spada u moralne obaveze, na čije ispunjenje nismo pravno obavezani. U Bosni je posle te presude nastao problem, jer je ona neposredno uticala na rešenje ustavnog aranžmana te zemlje. Pravnički gledano, to je nonsens, jer je potpuno svejedno da li je država nastala na ratnom zločinu ili na genocidu. Razlika između genocida i ratnog zločina je samo u tome šta ti kada to radiš misliš, ne koliko si ljudi ubio. Republika Srpska je nelegitimna i ako je nastala na ratnom zločinu, a ne na genocidu, ali to je postalo retoričko oruđe tamošnjih političara. Ja bih

najviše voleo da Republike Srpske nema, ali pitanje je koliko je to realno i koliko je pametno forsirati to u Bosni. Ova presuda je uticala na te posledice, bez obzira na to što se u njoj ništa od toga ne pominje.

SVETLANA LUKIĆ:

Da li u presudi postoji rok u kom mi treba da ispunimo svoje obaveze?

MARKO
MILANOVIĆ

MARKO MILANOVIĆ:

Odmah. Odmah moraš da uhapsiš Mladića. Svaki trenutak koji mi provodimo sedeći ovde, a on nije uhapšen, je kršenje presude, obaveze koju Srbija ima prema presudi, a to je da čim bude u stanju, uhapsi Mladića i druge optužene. A to da mi neko priča da Srbija ne zna gde je Mladić i da mi, jadni, dokazujemo da on nije tu, to je glupost. Srbija sigurno zna gde je on, to zna bar neko u srpskoj vlasti i to može da se uradi danas. Ta vlast to neće učiniti danas, ali je obavezna da to učini. To je jedna od najvećih i najznačajnijih presuda koje je taj sud ikada doneo. Škoti u svome pravosuđu imaju jednu divnu stvar. Postoje presude - kriv, nisi kriv, nije dokazano da si kriv. E, to treće je mnogo dobro, jer to znači da sudija misli da si ti nekoga ubio, ali kaže - Tužilac nije uspeo to da dokaže, oslobođeni ste, ali samo da znate da mi mislimo da ste vi to uradili. Ako bih tumačio stvarno značenje te presude, to bi bilo ovo treće. Srbiji nije dokazano učešće u genocidu u Srebrenici, ali to ne znači da ona nije odgovorna i za Srebrenicu i za mnogo, mnogo toga drugog.

SVETLANA LUKIĆ:

Mi smo ušli u udžbenike studija prava.

MARKO MILANOVIĆ:

Kada se baviš međunarodnim pravom, činjenica da si Srbin ti je veliki plus. Polovina te materije je zasnovana na radu Tribunala. Mi smo odavno ušli u udžbenike.

SVETLANA LUKIĆ:

Na kraju Peščanika slušate šta su na promociji osme knjige Peščanik FM u Mladenovcu rekli Miša Vasić i Vesna Pešić.

MIŠA VASIĆ:

Naši prijatelji legalisti su došli do zaključka da sada treba nešto baciti u ralje Karle del Ponte. Koga imamo prvog na redu i koji nam je najzgodniji? Bolestan je. U redu, aj'mo Tolimira. Danas sam razgovarao sa mojim izvorom iz Službe: digli su ga na Bežaniji, pa su ga odveli tamo, pa su kukali i bogoradili policiji Republike Srpske - Dajte, molim vas, vi ga uhapsite, samo da ga ne hapsimo mi. I onda smo, dakle, tog Tolimira spakovali i rekli ovako - Izvolite, gospođo Del Ponte, ovoga smo uspeli da uhvatimo, krv smo propljuvali, nemate pojma koliko nas je koštalo da ga klepimo. A sledećeg, to ćemo za šest do osam meseci da vidimo, znate, imamo tragove. Da li će to biti Hadžić, da li Župljanin, ne znamo. Koliko ja vidim, oni imaju ozbiljnu namenu da to razvlače u narednih nekoliko godina, dok ne crkne sablja ili kamila, što bi rekao Muja. To je ono što se eufemističkim rečnikom nove srpske političke klase zove završavanjem odnosa sa Hagom, kao što se umesto - Mi hoćemo vlast, kaže - Mi hoćemo da preuzmemo odgovornost. I kada smo kod preuzimanja odgovornosti, dolazimo do stvari koja me strašno iritira i baš mi je milo što imamo ovaj usmeni *Peščanik* ovde u Mladenovcu, usmene novine kako se to nekad zvalo, da zakukam na Demokratsku stranku, koja trpi mnoštvo beskonačnih poniženja. Prvo poniženje Demokratske stranke je bila ona nesrećna ustavna kampanja, kada su oni legli na rudu Koštunici i izvikali taj ustav, koji je jedan od najgorih ikada napisanih. Onda su se posle iznenadili kada je Toma Nikolić postao predsednik skupštine i rekao - Mi možemo da odložimo izbore. Kako? Pa postoji mogućnost vanrednog stanja koje proglašava skupština. Onda ja pitam ove iz Demokratske stranke - Dobro, jeste li vi čitali taj ustav, je l' vam jasno šta unutra piše? Pa to čak ni Sloba nije sebi smeo da dozvoli. U Slobinom ustavu vanredno stanje se proglašava na predlog vlade i uz supotpis predsednika republike. Nije Sloba bio blesav da prepusti nekoj narodnoj skupštini da proglašava vanredno stanje kada joj padne na pamet. A šta je pojam javne opasnosti, nije razjašnjeno nigde. Javna opasnost smo Ceca, Vesna, vi ovde i ja.

Onda stiže naredno poniženje - 'Ajde, Vojo, budi premijer, pa naredno poniženje - 'Ajde, neka Jočić ostane ministar. I mnogo dublje poniženje - Izabrali smo Dejana Mihajlova zvanog Guza, čuvenog sudski uglavljenog lažljivca iz Pančeva. Podsećam vas na njegovo svedočenje u specijalnom sudu, gde je skrušeno priznao da je lagao u predizbornoj kampanji 2004. godine - Ko je ubio Zorana Đinđića, ko zna? Ako nećete vi, ja ću da kažem. A kada su ga pozvali da kaže, on je re-

kao - Izvinite, ja sam lagao. Sudski uglavljeni lažljivac je ponovo izabran za generalnog sekretara vlade glasovima ministara iz Demokratske stranke. Pazite, generalni sekretar vlade nije mala stvar. Naredno poniženje je Zoran Balinovac, svi znamo ko je, pogotovo mi iz novina i onda mi danas Andreja Mladenović mrtav hladan kaže na televiziji - Znao, on je dobar čovek. Vodi ga kući kada je dobar. Naredno poniženje, koje mogu odmah da proreknem je da će Rade Bulatović ostati direktor BIA još najmanje godinu dana. Pre desetak dana je Ljilja Smajlović to pukla na naslovnu stranu *Politike*, kaže - Rade Bulatović je poznata nestranačka ličnost. Ali dobro, neka sedi drug Rade, njima je jako važno da imaju i Radeta i Jočića misleći da će ih to spasti kada jednog dana bude došlo do pitanja ko je šta sa kime kada pričao, gde su papiri i ostalo. Kada smo kod papira, čujem da Rade Bulatović ovih dana s nekom svojom komisijom malo pročišćava dosjee i arhive - da vidimo šta je za čuvanje, šta je za bacanje, pa u rezanca idu papirići i briše se iz kompjutera ovo i ono. Ali dobro, videćemo i na šta će to izaći.

MIŠA
VASIĆ

Savet za nacionalnu bezbednost je odlična ideja zato što je to najbolji način da se službe bezbednosti parališu podjednakim učešćem i jednih i drugih i trećih. Ovi u savetu će da se motre između sebe, pa ko god bude imao bilo kakvu ideju o bilo čemu, ostali će da kažu - Nemoj to, polako, ne znaš ti, družo. Tako da ni od toga ne očekujem ništa.

VESNA PEŠIĆ:

Od početka sam videla da je taj akcioni plan nešto jako sumnjivo. I dalje u Srbiji niko živ ne zna gde je Ratko Mladić, a preko akcionog plana ćemo pokazati da on nije u Srbiji. To smo slušali čitavih godinu dana, da ćemo dokazati da on nije u Srbiji. Jedini logičan način da se dokaže da on nije u Srbiji jeste da kažeš - U Španiji je. Ako apstraktno dokazuješ da neko ko se krije nije tu, to je van mozga i pameti. Neprekidno mislim o tome kako smo mi tako strašno pokorni, kako mi godinu dana slušamo da ćemo mi dokazati da on nije tu. I sinoć Rasim Ljajić kaže ovako - Znao šta, nema više smisla da dokazujemo da Mladić nije u Srbiji. Pazi, posle godinu dana on kaže - Od sada ćemo da se ponašamo kao da je on u Srbiji. Pa koji sam ja čovek, zašto se nisam pobunila i rekla - Zašto nas prave budalama?

Kada je u četvrtak uhapšen Zdravko Tolimir, evo ga opet Ljajić da kaže kako to nema nikakve veze sa dolaskom Karle del Ponte, da je to čista koincidencija. I da je i to što se Oli Ren i Boris Tadić sastaju da

proglase nastavak pregovora takođe koincidencija. Pa čoveče božji, pa što ne kažeš - Je l' se vlada sastavila? - Jeste. Je li postavljeno pet ciljeva? - Jeste. I šta je jedan od tih ciljeva? - Da se završi saradnja sa Haškim tribunalom. Kakva koincidencija, lepo kaži - Zbog toga što smo napravili novu vladu, zato što hoćemo da se završi saradnja sa Haškim tribunalom, uporno radimo i našli smo gospodina Tolimira i on je predat Hagu zato što treba da nastavimo pregovore. Učinili smo to i zato da bi Karla del Ponte podnela pozitivan izveštaj Savetu bezbednosti i sve je to u skladu sa planom vlade. Ne, oni uporno tvrde - To nema nikakve veze. Tako je lagala moja baba Desa, da komšinice ništa ne saznaju. Kao dete sam se uvek čudila tim glupim lažima, kao nisam ja dobila trojku, ne, moja Vesna je dobila peticu. Ja kažem - Pa što lažeš, baba? A ona kaže - Šta se nje tiče? Imam utisak kao da je i ovde u pitanju neka običajna laž, kada sakrivaš da je neko bolestan, da je dobio lošu ocenu.

I konačno, kome se to oni izvinjavaju zato što je Tolimir uhapšen? Nama se izvinjavaju, kažu - Izvinite, građani, ali mi smo to morali da uradimo i nismo ga mi uhapsili, nego je tamo uhapšen. Onda isti gospodin Ljajić otvoreno kaže - Valjda će im ovo biti dovoljno. Šta je dovoljno? Vi saradujete ili ne saradujete, skidate taj teret sa Srbije ili ćemo večno da živimo u tome. Ne, za ovaj put je dovoljno, do sledeće spuštene rampe, kada ćemo opet da se gnjavimo godinu i po i da pitamo - Da li će to biti dovoljno? Juče je na sednici glavnog odbora Demokratske stranke Boris Tadić, po mom mišljenju veoma neukusno, rekao - Sve što se sada dogodilo, Tolimir i nastavak pregovora, dogodilo se zahvaljujući Demokratskoj stranci. Pa nemoj, to je vlada, nije fer da tako kažeš, to je vlada. Nastala je trka, čiji trkač će da stigne prvi i da nam kaže - To smo postigli zahvaljujući meni i mojoj stranci.

Ako hoćeš da znaš šta se dešava, moraš redovno da čitaš *Politiku*. Ništa ne može da zameni te novine. Juče je na prvoj stranici bio tekst o dva radikalizma, a u sredini stoji zlatna sredina, to je vlada. Imate dva ekstrema, jedan je SRS, a levi radikalizam su LDP i Čedomir Jovanović. I naravno, vidite da im je ovaj veliki, radikalski ekstrem mnogo draži. Recimo, ako ja kažem da ratne zločince treba kažnjavati, a neko drugi kaže da je njemu Mladić heroj, to je sloboda mišljenja. Onda sledi intervju sa vođom Srpskog narodnog pokreta 1389, to su oni koji su lepili plakate Bulevar Ratka Mladića. Taj intervju ima naslov: *I SRS ima svoj Otpor*. E, ta organizacija je Otpor SRS-a. Pojavio se i novi analitičar, moj kolega sociolog Milan Nikolić. On je uznapredo-

vao do velikog analitičara i napisao članak o tim ekstremistima, u kojem kaže ovako - Kao što su komunisti nekada gledali u Moskvu i mislili da sunce izlazi i zalazi u Moskvi, tako i LDP gleda u Sjedinjene Države i misli da tamo izlazi i zalazi sunce. Povodom toga sam napisala jedan blog, u kojem analiziram ko posle 5. oktobra nije izvršio svoj zadatak formiranja demokratskog građanskog društva, u kojem postoji levi i desni centar.

VESNA
PEŠIĆ

Zoran Đinđić je uredno stao na levi centar, DS se čak pridružio Socijalističkoj internacionali. A šta je uradio Koštunica? Koštunica nije uspeo da formuliše svoju političku formaciju i nije postavio granicu prema radikalima. On je imao veliku šansu da to uradi, jer je u prvi mah imao osamdeset dva odsto navijača iz Socijalističke i Radikalne partije. Na njemu je bilo da redefiniše to biračko telo i napravi jasan otklon od ekstremnog nacionalizma, odnosno od Srpske radikalne stranke. On to nije uradio, naprotiv, umesto da prizna Zorana Đinđića kao normalnog rivala sa levog krila političkoga spektra, on je pozvao u pomoć nacionalističke ekstreme da unište Đinđićevu poziciju i svi znamo kako se to završilo. Radikali nisu marginalizovani i mi imamo ovaj nadesno nakrenuti brod, jer je Srbija ostala bez levice. Taj položaj bi trebalo da zauzme Demokratska stranka, ali ona to ne čini. U Srbiji je preživio široki nacionalistički konsenzus napravljen početkom devedesetih, koji je sada obnovljen u vezi sa Kosovom.

MIŠA VASIĆ:

Već nekoliko meseci mi ne izlazi iz glave pomisao da je sve ovo što se događa osveta za 5. oktobar. I ako Koštunica misli da će mu radikali oprostiti 5. oktobar, on se ljuto vara. Kod mene u kraju postoji grafit ispisan plavetnom radikalskom bojom - Koštuničina majka je Jevrejka. Pokušavao sam da nekim svojim prijateljima u DSS-u objasnim tu stvar, ali nemam utisak da su spremni da je razumeju. Idete sa međedom u kavez. Ne, oni misle da, ako je Slobi uspevalo da deset godina vozi na nacionalizmu i šovinizmu, a radikalima uspeva do danas - mora biti da je to nešto dobro. I kada se pravi simetrija između ovog i onog radikalizma, setite se 1941, 1942. i 1943. godine. Šta imamo na političkoj sceni Srbije? - Imamo dva radikalna ekstrema, jedan je Mića Ljotić i njegov *Zbor*, drugi su partizani, a ko je u sredini? - Milan Nedić, na pomen čijeg imena se ustaje i salutira, što reče ministar Parivodić. I eto, siromah Nedić nastradao je između dva ekstremizma. Oni danas još misle u tim terminima. Ljudi, nisu isto Pera Luković i

08.06.07.

320

Marko Janković sa Radio *Fokusa*. Govorim o ideji jednog od članova Cekićeovog Svetog arhijerejskog radio konfuznog saveta koji je mrtav hladan, kada su mu skrenuli pažnju na Radio *Fokus*, rekao - A postoji i *Peščanik*. E, pa vi sad vidite.

SVETLANA LUKIĆ:

Bio je ovo Peščanik, bili su ovo Miloš Vasić i Vesna Pešić. Hvala vam što ste slušali ovu emisiju, pozdravljaju vas obe Svetlane.

PEŠCANKO 15. 06. 2007.

KOMBAT PRINCIP

Ljudske stvari će na kraju nadvladati marketinške...

To Kosovo je politički mrtvački kovčeg za Srbiju...

Kao što Rasim Ljajić treba da dokaže da Mladić nije u Srbiji, ja treba da dokažem da ne znam da vozim, a to je teško...

PAVLE RAK, *pisac*,

MILUTIN PETROVIĆ, *filmski reditelj*,

NIKOLA SAMARDŽIĆ, *istoričar*,

TEOFIL PANČIĆ, *novinar*

PETAR LUKOVIĆ, *novinar*,

SVETLANA LUKIĆ:

Ove nedelje su posle više od godinu dana odmrznuti pregovori Srbije i Evropske unije. Ovaj događaj bi, po značaju, za našu zemlju trebalo da bude centralna tema političara i medija, međutim praćen je prilično hladno. Izgleda da je svima jasno da to ne znači ništa posebno. Većina političara, a i takozvanog naroda, ne voli Evropu i njene tekovine. Jedna od njih je posebno mrška srpskim političarima - Magna Carta Libertatum. Na današnji dan 1215. godine, pre skoro osamsto godina engleski kralj Džon je pod pritiskom plemstva prihvatio Veliku povelju slobode, koja je pre svega značila ograničenje apsolutističke vlasti. Osam vekova posle toga, Srbija još čeka svoju Veliku povelju slobode. Teško da će je dočekati ovih godina, dok nas Mali Džonovi hrane histerijom nacionalne usamljenosti i ugroženosti.

Već decenijama celo naše društvo je u stanju sužene svesti. I nema ko i nema šta da urazumi ovo naše bedno, pokondireno, megalomansko i uspaljeno JA. Stalno čujem kako smo mi kao i ostali narodi, ni bolji, ni gori, ni gluplji, ni pametniji, samo nam je tajming loš. Francuzi, Italijani, Nemci i ostali evropski narodi takođe su, kažu, bili veliki nacionalisti, paranoični i zatvoreni kao i mi, ali su to izživeli u osamnaestom i devetnaestom veku. Argument se svodi na to da je sa nama sve u redu, samo smo malo demode. Eto, na primer, nismo te sreće da budemo u trendu kao onomad Šopen, koji je bio tuberkulozan i bled u vreme kada je bilo otmeno biti bled i iscrpljen i kada zdravlje nije bilo šik.

Nekoliko generacija ljudi u Srbiji je raslo u jednoj ili drugoj vrsti diktature. I kod Tita i kod Miloševića je bilo najbezbednije praviti se glup i tupav. Bilo je najsigurnije tvrditi da ništa nisi čuo i da se ničega ne sećaš. A onda je sav taj svet stvarno postao tupav, nesposoban da reaguje i izgubio je nagon za samoodržanje. Opstali su samo fantastično glupi egocentrizam i uvređenost, koji su zarobili ovo malo energije i pameti što nam je ostalo. Da nam je ostalo samo malo više pameti, i to pravilnije raspoređene, morali bismo da odreagujemo na jedno, ali i osionio obećanje predsednika vlade Vladimiru Putinu da će ruske firme u Srbiji imati prednost pri privatizaciji državnih preduzeća. I Tađić i Koštunica neprekidno vrište kako ne dolazi u obzir da Kosovo prodamo za ulazak u Evropsku uniju, da bi takva trgovina bila sramotna i da mi na nju nikada nećemo pristati. Ali u isto vreme, za ruško NJET, daćemo im i NIS i JAT i EPS, sa sve živom vagonom. Tu računicu im je odavno izvela Biljana Plavšić: zbog uzvišenog cilja možemo da žrtvujemo tri miliona Srba, dakle trećinu supstance. Preostaće nas

dovoljno da neprijatelj crkne od muke. Nije čudo što je Koštunica Putinu obećao Srbiju, ali je neobično da je na to Delić kod Olija Rena promucuo da to samo znači da će ruske firme imati ravnopravan tretman u privatizaciji. Dok predsednik Tadić usvaja mačiće, Božidar Delić mora da guta Koštuničine splančine. Deliću to kao da nije gadno. Čovek koji je bio simbol reformi u Đinđićevoj vladi, postaje simbol državnog kapitalizma. Obrazovan i inteligentan čovek, ali bez ličnog integriteta, pred našim očima je prevalio put od Majkrosofta do kolhoza i sovhoza.

Neobično je videti i reportažu sa proslave desetogodišnjice lista Danas: pečeni vo, nasmešeni gost Rade Bulatović, čestitka Vojislava Koštunice na prvoj strani. Ne znam gde to da smestim.

Ovo je Peščanik, na početku slušate Pavla Raka. Pavle je naš stalni sagovornik, koji jedan deo godine provodi na Svetoj gori, a drugi u Rusiji. Preporučujem vam njegovu knjigu o Rusiji, Nacionalistička internacionala. Slušate Pavla Raka koji govori o novom valu srpsko-ruske ljubavi.

PAVLE RAK:

To što se ovde radi sa Rusijom je razumljivo, jer su nam oni zaista jedina nada. Ako Rusi neće, onda neće niko. Jedno vreme smo gajili nadu u Slovake, ali su nas i Slovaci ostavili. Ostali su nam samo Rusi. Video sam se ovih dana sa jednom Ruskinjom u Beogradu i ona me je pitala ima li nade da joj se neko nađe u nekim njenim problemima. Rekao sam joj - Šta god zatražiš ovih dana, dobićeš, to ne može da omane, sve će da urade za tebe. I stvarno je tako i bilo. Video sam pred ruskom crkvom vozilo sa beogradskom registracijom, sa velikim natpisom na prednjoj haubi - vozilo moskovske patrijaršije. To znači da može da se parkira gde god hoće. Pitanje je zašto Rusi postavljaju zahtev da se pregovori o Kosovu produže u nedogled. Njihova maksima je da će oni pristati jedino na rešenje koje će zadovoljiti obe strane. Voleo bih da vidim onoga koji će da smisli takvo rešenje. Oni su svesni da takvog rešenja nema, mada zvuči lepo.

Kada se rasturio Sovjetski Savez i kada je ruska privreda u tranzicijskom kovitlacu bila svedena gotovo na nulu, ruski političari i mafijaši radili su apsolutno sve što je Zapad hteo. Iz Rusije su u tom periodu izvučene neverovatne količine novca i ugled Rusije u svetu bio je na najnižoj mogućoj tački. Ljudi u Rusiji su osiromašili, pokupili su

im svu ušteđevinu, penzije su bile svedene na nekoliko desetina dolara mesečno. U poslednje vreme su malo povećane penzije i mnogo je porastao ruski ponos, koji može da se uporedi sa našim ponosom u vezi sa Kosovom ili slanjem ljudi u Hag. Ruski ponos je zaista bio povređen, ali njega Putin neće vratiti tako što će sadašnje velike prihode od gasa uložiti u pravljenje raketa. Na američki, možda i glup, potez da se u Evropi instaliraju odbrambene rakete presretači, Rusi kažu - Naš odgovor su rakete usmerene na evropske gradove. Molim lepo. Oni misle da će na taj način nekoga naterati da ih sluša i da ih se ponovo plaši.

PAVLE
RAK

Rusi žele da se uvaži njihov stav o Srbiji. Oni a priori podržavaju opciju koja je Zapadu trn u peti. U Rusiji još nisam čuo ništa suvislo u vezi sa Kosovom, kao uostalom ni ovde. Kada bi se desilo da kroz nedelju ili dve Srbi dobiju Kosovo, ovde u vladi bi se uhvatili za glave. Postoji svest o tome da je to što tražimo nemoguće i da nas onda to ništa ne košta. Ni Ruse takođe ništa ne košta da kontriraju i ta situacija može da se oteže godinama. Oni na taj način dobijaju poene u očima svog javnog mnjenja, jer se stiče utisak da se Zapad ponovo plaši Rusije. Srpska vlada je u stvari dobila realnog saveznika, koji joj je vrlo sličan. I jedni i drugi insistiraju na pitanju ponosa i ne interesuje ih sadržaj stvari. I tako oni jedni drugima čine usluge, jedni time što postoje kao problem, a drugi time što blokiraju rešenje tog problema.

U Evropi nikome nije do radikalnih poteza koji bi zaoštrili stvari. Ponovo će krenuti pregovori o pristupanju Srbije Evropskoj uniji, a da nijedan problem nije rešen, čak ni izručenje Mladića. Karla del Ponte je rekla da posle hapšenja Tolimira veruje u sva obećanja srpske vlade. Njega su uhapsili, čini mi se zato što je bolestan, pa su im ga uvalili, neka ga oni leče i neka umre kod njih, a ne ovde. Ne znam u kakvom je zdravstvenom stanju Mladić. Ako je njegovo zdravstveno stanje kritično, Haški sud ga može dobiti u dogledno vreme, ali ako je čovek živ i zdrav, ako i dalje jede prasiće i pije rakiju, onda ga neće skoro dobiti.

Kaže se - Šta fali Rusiji, u smislu da joj nije potreban Zapad. Isto tako možemo da kažemo - A šta pa fali Srbiji? I rusko i srpsko stanovništvo je većinom ispod granice siromaštva, i kod jednih i kod drugih penzije su niske, možda su u Srbiji čak i više. Ako nam se sviđa Rusija, onda nam se sviđa i ovo ovde i nema razloga da išta menjamo. Ta-

ko da je sve u redu u najboljem od svih mogućih svetova. U Rusiji postoji veoma jak vojno-industrijski kompleks i njihova je vekovna tradicija da većina sredstava ide na tu stranu, pa će i sada tako biti. Ruski ponos je izgleda svodiv na njihovo divljenje bogatašima koji kupuju fudbalske klubove po inostranstvu. Sa srpskim ponosom je ista stvar, glavno je da nam se niko ne meša u to šta radimo. Mi hoćemo da činimo zločine i da nam zločinci sede u bezbednosnim strukturama i da niko ništa ne sme da nam kaže. Ako je to naš ponos, onda neka nam cveta i raste dok nas ima.

Čudim se ljudima koji bi mogli da znaju kako se u Rusiji živi, ali niti znaju, niti hoće da znaju. Sreo sam čoveka koji je bio tamo prvi put i Moskva mu je divna, arhitektura predivna, urbanistička rešenja sjajna, ljudi lepi, rasni. Kaže - Ima, doduše, mnogo žutih, ali vidi se da su žuti, nisu to Rusi. Na sličan način i Rusi reaguju kada dođu u Srbiju - Ljudi su ovde najotvoreniji, najgostoljubiviji, najveći pravoslavci na svetu. Niko da kaže - Dobro, ljudi su svuda isti. A ne, kod nas sve mora da bude naj. Ja ne kažem da je tamo sve loše, niti da je ovde sve loše, ali mi je neverovatno da toliko lažemo sami sebe.

Bilo je perioda kada su Srbi i te kako pljuvali po Rusima zato što neće da pomognu njima nego Bugarima. A Rusi u ratu protiv Turaka nisu hteli da pomažu Srbima, kada su im Bugari na granici i kada preko njih stižu do Konstantinopolja, koji im je bio večiti cilj. Neće valjda da idu u Konstantinopolj preko Boke Kotorske? Tolstoj je pisao o tome u vreme kada se u Rusiji vodila kampanja za pomoć Srbiji. Na kraju svog romana *Ana Karenjina*, Tolstoj prati Vronskog i još nekoliko ruskih dobrovoljaca u vozu za srpski front. Ispada da je Vronski krenuo u Srbiju zato što je lično u bezizlaznoj situaciji i to je za njega način da izvrši samoubistvo. Jedan njegov saputnik je notorni pijanica koji je prokockao imanje, a i ostali imaju slične razloge. Na to je onda reagovao Dostojevski i izgrdio Tolstoja kao izdajnika i naveo dva-tri primera usijanih glava koje su ostavile sve što imaju da bi pomogle Srbiji. Ni do danas se stvari nisu promenile. Ako pogledate takozvanu patriotsku rusku štampu za vreme ratova u Hrvatskoj, Bosni i na Kosovu, videćete da se ponavlja ista propaganda o ruskim dobrovoljcima na srpskim ratištima. Između redova se takođe vidi da su u pitanju ljudi pokrenuti ličnim entuzijazmom, a ne uvidom u to šta se ovde zaista dešava. Iz tog vremena postoje i vesti o dobrovoljačkim odredima koji se čas bore protiv muslimana, a čas jedni pro-

tiv drugih, ko zna zbog čega. To je večita močvara iz koje je čoveku teško da se uzdigne.

Pao mi je na pamet stari vic o čoveku koji živi u đubretu. Sedi čovek u đubretu do guše i prolazi čovek i kaže mu - Daj da te izvučem. -Ne - kaže - ostavi me. Prolazi drugi, treći i svi hoće da mu pomognu, dok na kraju on ne poludi i ne kaže - Ma ostavite me, bre, ljudi, ja ovde živim.

PAVLE
RAK

Danas sam video naslov u novinama - Karla del Ponte daje zeleno svetlo. Izgleda da im je stvarno dato zeleno svetlo da rade šta god hoće i oni se tako i ponašaju. Novo je jedino to što je Tomislav Nikolić mangupski izigran, ali nisam siguran da se i on nije ovajdio usput, tako da možda ni to nije ispalo strašno za njega lično. Ovde postoji dubok problem sa elementarnim ljudskim osećanjima i elementarnim etičkim kategorijama. Neke stvari su postavljene potpuno naglavce i budući da tako naglavce stoje već odavno, ljudi su počeli da misle da tako treba da bude. Ne razumem zašto bismo nastavljali da se lažemo, kada sada sve možemo otvoreno da kažemo. Eto vam trenutka ponosa - Pre smo se lagali, a sada govorimo otvoreno. Ne znam koliko ima takvih kao što ste vi. Ako ste tolika manjina, zašto biste smetali ovim drugima da budu srećni? Neka budu srećni, hajde, šta da radimo? Ili mislite da još ima izgleda da se stvari preokrenu? Je l' mislite?

SVETLANA LUKIĆ:

Ne.

PAVLE RAK:

E, onda ne znam šta mi sada radimo. Ovim cinizmom ja se u stvari branim od toga da ne zaplačem. Neko kome je makar malo stalo do ove zemlje trebalo bi da bude zaista zabrinut. A kada se zabrinutost već toliko dugo suočava sa bezizlazom, to postaje vrsta očajanja. Iz toga se može izvući dubokom verom, koja bi mogla da se temelji na cinizmu, kada nam sve izgleda smešno, a u stvari nije. Ako čovek nešto radi i ako ima uži krug prijatelja koji takođe nešto rade, onda može, ne da utemelji veru u promenu društva, ali može da ogradi prostor i sa tim ljudima napravi malu oazu i tako preživljava. U takvim društvancima ponekad mogu da se obavljaju i velike stvari. To je moguće i u najgorim sredinama i na taj način čovek može da preživi, i to čak da preživi dobro, da mu je život dosta kvalitetan. Naravno, pita-

nje je koliko pojedinac sa razvijenim etičkim osećanjem može da se oseća dobro, ako se oko njega dešavaju strahote.

Nedavno su me napali kako sam mogao da svojim pisanjem kao pravoslavac nanese toliku štetu Srbima u vezi sa kosovskim pitanjem i ratovima devedesetih. Mi, Srbi - kažu mi ti ljudi - jesmo grešni, ali naš greh se sastoji u tome što smo napustili našu veru i što smo se udaljili od Boga, i to je naš jedini greh. E, kada bismo taj greh uspeli da popravimo i da naši odnosi sa Bogom ponovo budu takvi kakvi bi trebalo da budu, Bog bi bio na našoj strani, a sve ostalo nije greh. U tome postoji deo istine, jer otpadništvo od vere i udaljavanje od Boga su se zaista desili. Ali posledice toga čine čitav lanac užasnih grehova, koji su samo delimično povezani sa ovim prvim. To su svi ovi ratovi i svi zločini i sve pljačke. Kako čovek može da smatra da se vratio svojoj veri i da istovremeno smatra da zločin učinjen nekom drugom i nije neki veliki zločin, odnosno, bar nije takav da bi ga trebalo raščistiti i javno izvesti pred sud? Kako takav čovek zamišlja, ako zamišlja, da će jednog dana stati pred Boga? Kako zamišlja taj susret?

Nekome se rodi divno, lepo dete i ma šta da se dešava okolo, taj je čovek srećan. Moja majka je tri i po godine bila u jednom od strašnijih nacističkih logora, u Ravensbriku, severno od Berlina, gde su dovodele i trudne žene, koje su rađale decu. Nekada su te mlade majke umirale, pa su tu decu usvajali drugi logoraši. I ima te dece koja su i danas živa. Postoji ruski izraz koji može da se primeni na tu vrstu situacije, a takva je i ova naša - pseća radost. Eto, pas se raduje, njemu je svejedno šta se dešava okolo.

SVETLANA LUKIĆ:

Bio je ovo Pavle Rak, a u nastavku emisije slušate filmskog reditelja Milutina Petrovića.

MILUTIN PETROVIĆ:

Mnogo sam gledao televiziju ovih dana, jer sam polomio nogu. Ležao sam u klasičnoj situaciji srpske bolnice, sa osam kreveta u sobi. Stigla je donacija i dobili smo televizor. Tih dana je bila ona čuvena skupština koju ste svi gledali, ali ljudi s teškim bolovima i posle anestezijske su menjali taj kanal i prelazili na bilo šta drugo, jer to ne možeš da gledaš kada imaš ozbiljnu muku. E, onda sam iz te velike muke došao kući i sa malo manjom mukom nastavio da gledam televiziju. To sa Kosovom traje već godinu dana - Koštunica izjavio ovo, Ko-

štunica izjavio ono. Tako nije bilo ni u Slobino vreme. Postoji onaj plavi kadar, u čijoj sredini je njegova slika i onda sa strane piše šta je on rekao. To je baš ključanje u mozak. Za godinu dana u Srbiju dolazi ta *Pesma Evrovizije*, pa se raspravlja da li je zgodno baš pred *Pesmu Evrovizije* uhapsiti Ratka Mladića. Imam viziju moje dece koja, bože zdravlja, završavaju fakultete, a i dalje traje drama da li će Rusi staviti veto. Izgleda mi kako to može da traje beskrajno dugo. Na primer, taj Rolan Garos, sve vreme iza reči - srpski teniser, stoji tekst u zagradi - Rusi će uložiti veto i odbranićemo Kosovo, zatvorena zagrada. I zašto se stalno govori - srpski teniser? Oni su to čuli na *Eurosportu*, satelitskom kanalu koji gleda cela Evropa, na kojem komentator kada prenosi meč Federer - Đoković govori - Švajcarac, Srbin, zato što shvata da ga gledaju i u Litvaniji i u Portugalu. Tamo ne znaju odakle je Đoković, pa ih komentator informiše i kaže - igraju Srbin i Švajcarac. A onda nam ovi naši komentatori neprekidno govore da je on Srbin, što ovde svi znaju. Zašto ne kažu - naš? Elementi Koštunićinih izjava su prisutni u svakoj sekundi gledanja televizije.

MILUTIN
PETROVIĆ

Lakoća sa kojom je vladala Koštunićina prva vlada i sa kojom počinje da vlada ova druga proističe iz njihove kompatibilnosti sa službama. U pitanju je saglasje sa Radetom Bulatovićem i nekim ljudima čija imena ne znamo, koji od prvih kongresa komunističke partije do danas čine sve što je potrebno da bi opstali na vlasti. Sedeli smo u LDP-u i ja sam rekao - To je agonija, a svaka agonija ima kraj. A Čedomir je rekao - Ne, Srbija je dokaz da agonija može da traje beskrajno. Srbija je zemlja negativnih predsedana. Mada se uvek dese i neke dobre stvari. Ipak je njima sve teže. Igranje tih šahovskih partija i otvaranje fioka i fascikli postaje sve komplikovanije. Mislim da će sa dolaskom mlađih ljudi u njihove redove te službe shvatiti da im je lakše da prestanu da se bore za svoju mračnu stranu. Udbaško-mafijaška igra gubi smisao kada je previše komplikovana i možda će oni zaključiti da im je lakše da se upuste u haos demokratije i prepuste životu onakvom kakav on jeste. Možda će shvatiti da više nemaju razloga da se toliko brane. Nadam se da će ih, kako to oni sami kažu, srediti mangupi iz njihovih redova.

Bio mi je zanimljiv, ne slučaj hapšenja Tolimira, nego slučaj službenika vlade Balinovca. Da mi je neko rekao, ne bih verovao da ću gledati Ivicu Dačića u skupštini i najiskrenije misliti da je taj čovek duhovit. Obratio se ovima u DS-u i DSS-u - On je bio naš čovek, okej, priznajemo, ali hoće li sada neko od vas izaći da ga brani, čujete li vi šta

priča Čedomir Jovanović? Onda se po imenu obratio SPS-ovcima koji su sada među njima i pozvao ih da brane Balinovca. Bila mi je zanimljiva reakcija novog mladog predsednika skupštine, Dulića, koji je u nekoliko televizijskih emisija demonstrirao taj novi DS-ovski, štreberski optimizam, taj marketinški stav, kao - Kada govorim pozitivno i kada na taj način naglašavam rečenice, sve će biti lepo i ako svi uložimo takvu energiju, naši projekti će biti super i sve će biti super. Kao - Ne, vi iz LDP-a to ne razumete, LDP je ekstremistička stranka, vas vodi mržnja prema političkim protivnicima, vi to ne možete da shvatite. A oni, kao što je poznato, znaju kako se to radi. E, a onda ih vidiš u skupštini sa Balinovcem i jasno ti je da oni ne znaju ništa, u potpunom su haosu i nemaju pojma šta da rade.

Ne zna ni Đelić, koji je potpisao imenovanje tog Balinovca, a da pojma nije imao ko je on. Kada su mu rekli da je Julovac, Đelić ih je verovatno pitao - Pa što mi niste rekli? A nema ko da mu kaže, jer je njegov savetnik ona lepa devojka koja je rušila vladu u kojoj je i on bio. Ta Ksenija je u međuvremenu pobegla iz G17, ali nikada neću zaboraviti kako je sistematski kidisala i rušila demokratsku vladu Zorana Živkovića - pa Janjušević, pa Kolesar, pa *Bodrum*. Bila je gora od Tome Nikolića. I onda - zzzk, pobegla je iz toga pravo u neki evropski trete-mrte i sada je Đelićeva saradnica. Naši su napravili odličnu frku, baš na mišiće, kao udri sada, pa da vidimo šta će biti. I kada je nastala zabuna, lepo se videlo koliko su ovi zbunjeni i nespremni, koliko nemaju nikakvu subordinaciju. Dulić je shvatio da odmah mora da pita Tadića šta da radi, a kada pitaš Tadića, on opet mora da pita nekog drugog i ta zabuna je potrajala par dana. Prijalo mi je da vidim kako se ruši lažna, marketinška slika o tome kako oni o svemu znaju sve. Nama u *Peščaniku*, ljudima koji pričaju na ovaj način i LDP-u, inače stalno zameraju, da mi tražimo dlaku u jajetu, pa nam niko ne valja, što uopšte nije tačno. Ja sam na primer veoma dobronameran čovek. Kada su rekli da je imenovan novi, mladi ministar spoljnih poslova, prihvatio sam to na keca. Međutim, vidiš ga jednom, vidiš ga drugi put, vidiš ga treći put i stomak i oči ti kažu - Oo-ooo. Kao Pera Luković, ni ja ne volim G17 plus, lično su mi na ziceru i uopšte se ne borim da tu budem objektivan. Ali imam neko osećanje da će u ovoj vladi Dinkić biti ono što je Vuk Drašković bio u prethodnoj - glas razuma i normalnosti. Tako da u srcu očekujem veliki rivajval Mlađana kao super tipa.

Svima njima će biti dobro, kao i uvek će se utaliti i sa velikom lakoćom vladati. Osvojeni su svi mediji, ne postoji više nikakva borba protiv njih. Protiv čitave te stvari je samo neka osnova na kojoj počiva ovaj svet, a koja se ipak u našem iskustvu pokazala kao ona koja na kraju prelomi i pobedi. Ipak se ovaj svet zasniva na zakonima termodinamike i ne može se živeti od prodaje sekundi reklama, nego se mora živeti od kopanja uglja i proizvodnje struje. Moraš da napraviš žito da bi napravio hleb, a na kraju čitavog lanca ishrane i toka energije je mogućnost da prodaješ sekunde i uzimaš rabat da bi puštao reklamu za pecivo. Ali suština je ipak u proizvodnji hleba i u suncu koje obasjava ovu planetu, tako da će ljudske stvari ipak nadvladati marketinške.

MILUTIN
PETROVIĆ

SVETLANA LUKIĆ:

To se svodi na nadu da možemo da se pouzdamo u život kao takav.

SVETLANA VUKOVIĆ:

Svetlana tvrdi da mi uživamo u zalasku sunca samo zašto što znamo da ćemo umreti, da taj prizor po sebi uopšte nije lep. Nemoj da si takva.

SVETLANA LUKIĆ:

Ne, ne, ja govorim o tome da postoji život koji želi da živi, ali nema nikoga da mu malo pripomogne i to je ono što me brine.

MILUTIN PETROVIĆ:

To što ti govoriš u stvari dokazuje da su čudni putevi božji, što je stalno na vrh jezika i vama i vašim sagovornicima, koji se naprežu da uvek naglase - Inače, ja sam ateista. U stvari vam je na vrh jezika da kažete da je Bog na našoj strani. Zvuči apokrifno to izgovoriti u okruženju *Peščanika*, ali se zaista radi o tome. Ne znam kako bih to rekao, a da ne ispadne religiozno. To je *Rat zvezda* i džedaji na kraju sigurno moraju da pobeđu, bez obzira na to što sve radi protiv njih i što je urota velika.

Pitanje je da li opušteni, uspešni i dobri mogu da savladaju kompleksaše, da li je jača energija kompleksa ili talenta. Gledao sam na *Euro-sportu* prilog o starom brazilskom fudbaleru, koji je bio član reprezentacije, čuvene po tome što je bila najbolja reprezentacija Brazila koja nikada nije osvojila svetsko prvenstvo. I on kaže - Sto puta mi je

draže što sam bio u timu koji je čuven po lepoj igri, a nije osvojio svetsko prvenstvo, nego da sam osvojio svetsko prvenstvo u timu koji je bio poznat po tome što nije igrao lepo. Tako da ja nisam ni u kakvoj dilemi da li ću biti na strani zlovoljnog kompleksaša ili opuštenih ljudi. Kada nešto radiš iz ljubavi, iz talenta, iz lepote, iz toga nastaje jedna vrsta stvari, a sasvim druga kada je radiš iz zloćudnosti, neke uvrnutosti, ludila, jer su te tukli u osnovnoj školi.

Prava znanja i rešenja su vrlo često utkana u zanat, na kojem je zasnovana svaka profesija. Profesionalizam je sasvim dovoljna osnova da vidiš šta je levo, a šta desno. Nedavno je u vezi sa Kosovom Ljubodrag Stojadinović vrlo jednostavno rekao - Jedini način da male zemlje pobeđe u ratu jeste da ne učestvuju u njemu ni po koju cenu. To je parče zanata, a to je u skladu i sa učenjem Sun Cua. To je vrhunski zen misao Sun Cua, ali i deo zanata bavljena vojskom. Jednostavna rečenica Ljubodraga Stojadinovića je sasvim dovoljna osnova da u tri minuta rešiš sve svoje probleme sa Kosovom. Činjenica da se toliko ljudi različitih političkih angažmana podjednako iracionalno ponaša u vezi sa Kosovom govori da u tome postoji još nešto, što nema veze sa Kosovom. Moje opravdanje za Koštunicu je da je on u stvari normalan čovek, koji samo pokušava da ga ne ubije KGB. To bi bilo sasvim dobro opravdanje i kada bi mi namignuo, ja bih mu to prihvatio. U nekoj staroj kolumni, u vreme kada je Koštunica već bio predsednik Jugoslavije, opisao sam scenu u kojoj mali, prosečan čovek ide mračnom ulicom i iskoče dva grmalja i svaki ima pištolj u ruci. Prislone ovom čoveku pištolje na obe slepoočnice i jedan mu kaže - Ja sam CIA, a ovaj drugi kaže - Ja sam KGB. Sada smo te uhvatili i ima da radiš za jednog od nas. Ako odbiješ, mi ćemo te ubiti. I sada ti moraš da odlučiš, pa kažeš - Aha, ovaj ima žvake i farmerke, a ovaj ima Migove koji imaju lampe, a ne tranzistore, pa mogu da lete i kada eksplozivna nuklearna bomba. A Koštunica sve vreme misli - Možda uspem da ih zavadim. Ako ovome kažem da ću raditi za njega, a onome šapnem nešto ružno o njemu, možda će se njih dvojica pobiti. On neprekidno pokušava da mulja, umesto da se opredeli.

SVETLANA LUKIĆ:

Ima vest u našim novinama da Rusija ima rakete koje mogu da lete u šesnaest pravaca. Šta ti meni hoćeš da kažeš, kakva je to informacija, je l' ti to prizivaš hladni rat?

MILUTIN PETROVIĆ:

Svaki put kada naši mediji kažu da je bombaš samoubica u Bagdadu razneo sebe i ubio dvanaest američkih vojnika, to nikada ne zvuči kao obična vest. Opet u zagradi nevidljivim mastilom piše - Aha, opet im je ubijeno dvanaest vojnika, još malo, pa će da propadnu ta đubrad Amerikanci. Naša priča o njima je pogrešna i netačna. Ona je zasnovana na predrasudama o tome da oni nemaju istoriju i da su loši vojnici. Oni imaju ogromnu istoriju jedne od najstrašnijih ratničkih nacija na svetu. Oni su kauboji, koji si zauzeli čitav kontinent, oni su potomci naroda koji je imao tri čiste da u ono vreme sedne u jedrenjake, pređe okean i tuče se sa Indijancima za zemlju. To je i Tito hteo, sećate li se priča da je skoro odlučio da ode u Ameriku, kada je neko ga ubio u dvoboju i nije znao kuda da beži? Oni su svi kao Tito, cela Amerika je sastavljena od gena kakve je imao Tito. To su mnogo opasni ljudi, uopšte nema zezanja s njima i nemoj da se kačiš s njima, jesi li lud? Ovde se govorilo - glupi Klinton, a on, čovek, ima dva doktora. To je mnogo ozbiljna zemlja.

MILUTIN
PETROVIĆ

Ali desilo se nešto dobro u vreme prenosa Rolan Garosa. Moja žena je bila na pijaci, gde je uvek ekipa koja kaže - Šešelj je u pravu, jesi li video šta im je juče rekao? Šešelj je heroj. I taj radikalski svet, uz merenje krompira sada kaže - Je l' Šarapova bila prvi nosilac, koja je ona na ATP listi, taj brejk je bio u prvom setu ili u trećem? Odjednom shvatiš kako narod koji sluša Cecu, posle samo nekoliko dana drugačije ponude, zna sve o Šarapovoj. To potvrđuje moju omiljenu tezu - Daj mi RTS na deset dana i svi će da slušaju Mocarta. Takva je i priča sa pojasevima. Srbi u kolima ne vezuju pojaseve i Đinđić kaže - Sada ćemo da napravimo psihološki eksperiment, koji će dokazati da su Srbi isti kao i svi drugi ljudi na svetu. On to kaže ministru policije, ministar policije kaže nadležnim službama i u roku od mesec dana svi Srbi vezuju pojaseve, isto kao Šveđani. Znači može, nismo mi nikakvi specijalni ljudi, nema ničega neobičnog u našem postojanju.

U bolnici sam naučio da najstrašnija stvar u ortopediji nisu ni prelom, ni atrofija mišića, ni rehabilitacija, nego - korekcija. Najstrašnije što može da ti se desi jeste da prelom pogrešno zaraste, pa onda moraš dobrovoljno da dođeš da te ponovo seku, da ti lome kost i ponovo je nameštaju, sa mnogo neizvesnijim ishodom. Ako ostanemo u ovoj metafori, mi smo imali tu strašnu nesreću devedesetih godina, ali ćemo posle Koštunice morati na korekciju. To sa lomljenjem je *simple twist of fate*. Svet nije jednostavan, Bog je veliki i zaista se ne

može staviti ni u jednu knjigu, ni u jednu biblioteku. Stvar je mnogo veća od nas i to je ono što je divno u njoj. Tog časa kada se polomiš, ti znaš da je to moralo da se desi. Tebe to boli, ali kažeš - Uh, dobro je, to je nešto što je trebalo da mi se desi. Ne može biti drugačije, mora biti onako kako jeste. Ja sam šezdeset prvo godišće i imao sam osećaj da živim u dosta stabilnoj civilizaciji, a onda se desio potpuno nemogućí prevrat. Izgledalo je da osoba kao što je Aleksandar Vučić nikada neće biti na sceni, da nikada neću upoznati nikakvog Vučića. Sa druge strane, izgledalo je da je briljantnom čoveku poput Vlade Divljana put raskrčen do kraja života i da će on, sa svojim divnim talentom, njime blaženo i bezbrižno hodati do kraja.

A onda se desio taj totalni, sumanutí preokret, u kojem se odjednom ispostavilo da je Aleksandar Vučić čovek zadužen za sve. Kad god uključiš televizor, Aleksandar Vučić odande nešto popuje, on je neka sila, on o nečemu odlučuje, a Vlada Divljan je luzer koji drnda gitaru. E sad, na osnovu onoga što znam o dramaturgiji, nemoguće je da se stvari zaustave na tome. Nekako mora da se desi još jedan takav preokret i još jednom će vulkani izbiti gde ih niko ne očekuje. Ako ovaj svet funkcioniše tako da je moguće da Aleksandar Vučić nekim glupim prelomom sudbine ispliva tu gde je isplivao, ako je to konstrukcija ovoga sveta, onda taj svet nema nikakvog smisla. A on ima smisla, vidi se da ima smisla, postoji lepota na svetu. Znači, mora da se desi još nešto što će priču uzglobiti nazad. To ne mora da bude hepi-end, i neće biti, ali je nemoguće da moj život prođe tako što je sve bilo lepo, a onda se desilo nešto strašno ružno, što je u metafori Aleksandar Vučić kao poslanik ili ministar nečega. Mora da se desi još nešto što će priči dati smisao.

SVETLANA LUKIĆ:

U dosadašnjem delu Peščanika slušali ste Pavla Raka, Milutina Petrovića, a sada govori istoričar Nikola Samardžić.

NIKOLA SAMARDŽIĆ:

Kod nas postoje dve stvarnosti. Jednu od njih svakodnevno žive naši ljudi, sa svojom srećom i nesrećom i iskušenjima i ta stvarnost ima sve manje veze sa političkom stvarnošću. Do tog razdvajanja je došlo ne samo od proteklih izbora, nego i kroz mnoge događaje koji su se odigrali nakon 5. oktobra. Posledica toga je da se društvo oseća sve manje odgovornim da se politički izražava na izborima. Politička

sudbina je bila poistovećena sa našim ličnim sudbinama u vremenu koje je prethodilo bombardovanju i u vreme kampanje vođene pred izbore 24. septembra 2000. godine. U tim trenucima, građani su osetili da imaju određenu odgovornost. Svakog proleća Tadić, Koštunica, Nikolić i crkva nas maltretiraju tim bombardovanjem, relativizujući prave uzroke koji su doveli do tog događaja, a to je čitava istorija zločina, pljačke, pokolja i ratne agresije, koju je Srbija pokrenula u avgustu 1990. godine u Kninskoj Krajini. Čitav patriotski diskurs o Kosovu se relativizuje na taj način. Ako se vratimo u dane bombardovanja, setićemo se da je Beograd popustio posle dva dana bez vode i struje. Tada su svi bili spremni da skinu gaće i da se predaju, da pušte Amerikance u svoje stanove, a ne samo na Kosovo. U tom smislu je ovo žalosni fidbek, u kojem svi učestvuju. Vrednosti su relativizovane i biračko telo je odustalo od sopstvene odgovornosti na izborima, na kojima više iskazuje svoje slabosti nego svoje stvarno opredeljenje. Politička elita se osilila uz podršku medija i belog ili crnog novca i otišla u svoju izdvojenu stvarnost.

NIKOLA
SAMARDŽIĆ

Srbija u poslednja dva veka nikada nije imala unutrašnju politiku. Unutrašnja politika u Srbiji uvek je bila odraz njene spoljne politike, a ta spoljna politika je uvek bila emotivna i u vezi sa pojedinačnim interesima, kao što su interesi naših dinastija u devetnaestom veku ili nacionalni interesi u jugoslovenskoj zajednici nakon 1918. godine. Nikada nismo imali jasne dogovore o tome šta je naše stvarno unutrašnje političko opredeljenje. I tako smo stigli do ovog autoritarnog, centralističkog ustava. On je donet opštim konsenzusom, ali opet konsenzusom o pitanjima spoljne, a ne unutrašnje politike. Ta pitanja se tiču budućeg statusa Kosova, odnosa prema Haškom tribunalu i pozicioniranja Srbije u sve složenijim odnosima Evropske unije, Sjedinjenih Američkih Država i Rusije. Spoljnopolitička orijentacija Srbije je svojim kvalitetima i uspešnošću proporcionalna njenoj opštoj nepismenosti, zaostalosti i ličnim profilima onih koji je zastupaju. Ta politika je neuspešna i zato jer je naše građanke i građani više ne osećaju kao deo sopstvenog života, sopstvene sudbine. Nastalo je uzajamno otuđenje.

Kada čitate izjave Tadića, Koštunice i Nikolića o Kosovu, vidite da među njima nema mnogo razlike. Naši vodeći političari nisu u stanju da objasne na koji način Rusija štiti srpske interese vezujući ih za istorijskog arhemrtvaca, što za nas jeste ta kosovska teritorija. To je kao kada nekome poklonite auto koji je star pedeset godina, koji je

potpuno truo i ne može da upali, ali on mora da ga vozi. Pa to Kosovo je politički mrtvački kovčeg za Srbiju. Šta je to što Srbima kao etničkoj zajednici i njihovoj političkoj kulturi ne dozvoljava da se uklope u evro-atlantske interese? Zašto bi se čitava evropska i atlantska civilizacija skoro dve decenije izživljavale nad relativno malim, siromašnim i prilično neuspešnim narodom? Kakva je budućnost Srbije ukoliko Rusija uspe da očuva Kosovo kao njen deo? Da li su Koštunica i Tadić spremni da nakon pet godina izgube izbore od koalicije albanskih partija, LDP-a i mađarskih partija? Da li se u naš državni suverenitet uklapaju i stanovnici te teritorije ili je u pitanju arhaična vizija državnosti, koju je Koštunica preneo iz devetnaestog veka izigravajući srpskog Bizmarka? On Putinu poklanja naša javna preduzeća potpuno gazeći sve zakone ove zemlje. Da li naši građani žele da im gazda bude neki Rus, koji je i tamo otimao preduzeća? Da li će umesto u srpskom preduzeću radije raditi u ruskom preduzeću, gde se njihova prava neće poštovati isto onako kako se ne poštuju ni u Rusiji? Pa Rusi beže iz Rusije, beže od Putina, beže čak i u Crnu Goru. Situacija u toj zemlji je tako katastrofalna da oni moraju da beže u zemlju iz koje se stanovništvo tradicionalno iseljava već petsto godina.

Mi smo vezani za političkog, istorijskog mrtvaca, kosovsku teritoriju nad kojom nemamo nikakav suverenitet, niti ga možemo uspostaviti, niti je potrebno da ga uspostavljamo. To nije potreba srpskog društva i srpskog građanstva. Drugi mrtvac je tradicionalno shvatanje države, koja je izvor korupcije i lopovluka i koja pripada maloj skupini odabranih. Srpska država još zauzima trideset odsto ukupnog nacionalnog kapitala. Ta činjenica nas vezuje za prošlost koja je autoritarna ili totalitarna. Ona generiše populizam, šovinizam i najgora ljudska osećanja. Danas smo pred izvesnošću da državna svojina neće biti privatizovana, nego će preći u posed ruske državne imovine. Ruska ekonomija će biti uspešna dotle dok budu trajala izvorišta njenih nafte i gasa i dok se Evropljani ne pridignu iz šoka u kojem su danas i ne počnu da traže alternativne izvore energenata. Rusija je država iz koje se trudi da pobegne svako ko to može. Zamislite da Ruse stave na belu šengensku listu. Pa tamo bi ostale samo one babuške koje čuče na Crvenom trgu. Srbija će biti zemlja babuški ako ova-ko nastavimo. Ostajemo vezani za mitove prošlosti, koje nam naša elita uporno potura pred opasnošću da bi njihovim prevazilaženjem bila obesmišljena i ova vrsta autoritarne politike koja je utvrđena izborima od 21. januara ove godine i koalicijom koja se oslonila na politiku kohabitacije definisanu 12. marta 2003. godine.

Radikali su otvoreno rekli da oni zastupaju ruske ili postsovjetske interese i da žele da Srbija bude deo ruske teritorije. Niko nikada nije na takav način osporio suverenitet Srbije. Naše liberalne i demokratske partije nikada nisu predložile da Srbija bude jedna od država Sjedinjenih Američkih Država. Kada bi se raspisao referendum, mislim da bi pre prošlo to da budemo deo Sjedinjenih Američkih Država nego deo novog Sovjetskog Saveza. Put evropskih integracija je određenije koje je prilično zamagljeno, budući da su evropske integracije stvar unutrašnje, a ne spoljne politike. Dakle, evropska politika u Srbiji je politika unutrašnjih reformi, koje u stvari ne odgovaraju onima koji su oficijelno opredeljeni za evropske integracije. Potpredsednik vlade, koji treba da vodi brigu o evropskim integracijama, kaže da ne treba privatizovati državnu imovinu. Nisam siguran na koji ćemo način primenjivati evropsku politiku, ako nismo spremni da sprovodimo reforme. U ovom trenutku je potpuno očigledno da je i ta, već mitska, Đinđićeva vlada sprovodila reforme samo zahvaljujući tom čoveku koji se školovao u inostranstvu, koji je sam izgradio svoj životni put da bi jednog dana postao premijer i gurnuo Srbiju, možda i protiv njene volje, na onu stranu na kojoj Srbija pronalazi sve svoje prave interese. Kada danas analizirate ministre koji su bili u Đinđićevoj vladi, ne prepoznajete te ljude. Oni se danas zalažu za državni kapitalizam, za nastavak tajkunizacije, oni su eksponenti najvećih srpskih firmi, monopolista koji se hrane produženom nesrećom Srbije. Ja bih najviše voleo da se jednog jutra probudim i da se pojavi Koštunica koji obećava umesto da preti, nudi umesto da otima. Meni je potpuno svejedno ko će Srbiju da uvede u Evropsku uniju, potpuno mi je svejedno ko pilotira avionom. Više me zanima ko me vozi taksijem, jer sa taksistima razgovarate, a mnogi od njih slušaju *Peščanik*. Potpuno je svejedno ko će nas uvesti u Evropu. U to ime sam spreman da priznam sve lične greške koje sam počinio ocenjujući Koštunicu, trpajući ga u gepek da tamo prespava između 5. i 6. oktobra. Ako je išta potrebno Srbiji, to je utakmica da što pre stignemo do Brisela, a ne do Kosova.

Tipičan diskurs u našim medijima je da se i oni koji teže evropskim integracijama i oni koji teže državnoj i mentalnoj integraciji sa Sovjetskim Savezom označavaju – ekstremistima. Oni koji ne ukazuju ni na kakav put, koji ne žele nikakve reforme, koji ne žele ništa da promene, koji laviraju između Istoka i Zapada, Severa i Juga, između britvi i brkova, oni su danas u srpskoj politici politički centar. Kod nas je sve na tumbe, udbaški cinkaroši su postali politički analitiča-

NIKOLA
SAMARDŽIĆ

ri, koji manipulišu činjenicom da Srbija nema uređenu političku scenu. A ta scena nije uređena zato što, bez obzira na verbalni šovinizam, većina političkih partija zastupa ideje ekstremne levice. To čine svi, od Đelića, preko Šormaza, do one Jorgovanke. Uverenje da LDP i DS treba da budu politički lideri Srbije danas je nepoželjan politički stav, koji se ocenjuje kao politički ekstremizam. Demokratska stranka je u reformi vojske zaista napravila veliki iskorak, ali kada je prošle nedelje otvorena kancelarija NATO-a u Beogradu, to je proglašeno političkim ekstremizmom Demokratske stranke. Za zvaničnu Srbiju su NATO i Evropska unija simboli političkog ekstremizma. NATO nas je bombardovao zato što su šešeljevci, policija i vojska klali Albance i proterivali ih preko albanske granice, a za njima su išli maroderi koji su pljačkali po kućama. Za zvaničnu Srbiju neprijatelj je i Evropska unija zato što pokušava da nam objasni da nam Kosovo nije potrebno, da Kosovo nikome nije potrebno i da je zbog opšteg dobra Srbije neophodno da se ona uljudi i civilizuje. Taj proces se smatra vrstom političkog kvazievropskog misionarstva i nastaje saborno samozadovoljstvo, koje šalje osnovnu poruku da nije potrebno ništa menjati.

Čitav svet je danas u vrlo aktivnom preispitivanju, samo Srbija smatra da to nije potrebno. U medijima koji su potpuno podivljali predmet preispitivanja su oni koji buduću srpsku prestonicu vide u Briselu, a da ne govorimo o planiranju budućnosti u kojoj će evropska integracija zapadnog Balkana podrazumevati i stvaranje neke vrste treće Jugoslavije. Šta ćemo onda?

Potpuno je normalno da se ljudi koji ne putuju, koji se ne suočavaju sa tuđim vrednostima, tuđim poretkom, vremenom zatvaraju u sebe. To znam po sebi. Bilo je dovoljno da početkom devedesetih ne putujem nekoliko godina, pa da se pretvorim u Šormaza. Sva sreća, nisam tako izgledao, ali sve ostalo je bilo isto. I kada sam od 1996/97. godine krenuo ponovo da putujem, vratio sam se u davno prošlo vreme, kada sam živeo u ovom jadnom, dronjavom Beogradu pokušavajući da imitiram život koji se vodi u Parizu, Londonu ili Kaliforniji. Na taj način sam se vratio samom sebi. Danas naši građani stoje u tim strašnim redovima pred ambasadama, konzulatima i na granicama, zato što vlada Srbije ne želi da u skupštini donese neophodne zakone, niti primenjuje one koje je već donela, kao što je onaj o putnim ispravama, za koje je kupljena i oprema. Analitičari Radeta Bulatovića i raznog ološa iz Udbe i Vojne bezbednosti objašnjavaju nam kako će na belgijskoj granici da nam u čip unesu da nosimo nož u zubima,

da je to naš prinudni imidž. A od nas se traži da digitalizujemo svoje biometričke podatke zato što su ta policija i Udba davali pasoše Legiji i ostalom ološu, koji je klao po Evropi. I prošla i ova vlada odbijaju da poštuju regulacije koje nam nameće Evropska unija da bismo dospeli na belu šengensku listu. To je najbolji način da šešeljujete generacije mladih ljudi, koji su potpuno razumljivo očajni i frustrirani. Na isti način svoj bes i ogorčenje iskazuju mladi muslimani u Francuskoj ili Engleskoj. Oni su getoizirani i onda potpadaju pod uticaj svoje lokalne verske zajednice, a kod kuće slušaju idiotske priče svojih roditelja koji nisu naučili jezik zemlje u koju su se doselili.

NIKOLA
SAMARDŽIĆ

Komunikacioni kodovi se tako brzo menjaju u savremenoj civilizaciji da svakih pet godina morate da naučite potpuno novi jezik, da ne biste živeli u prošlosti. Mi danas govorimo nekom vrstom savremenog crkvenoslovenskog jezika i taj jezik odzvanja na našim elektronskim medijima. Taj jezik nema nikakve veze sa stvarnošću onih zajednica koje su se opredelile za ubrzan razvoj, za optimizam, za sreću, za slobodu, za mogućnost da se kvalitetno školuju, da se leče, da putuju, da uživaju u životu. Mi smo azijski mistici zagledani u sopstveni pupak i svakog jutra mu se divimo - Bože, kako je krasan, ovakvoga nema nigde na svetu.

Ovo je zemlja koja izumire, ali ona ne izumire samo zbog negativnog nataliteta. Ona izumire zbog nepostojanja optimizma. Svi napori se ulažu u to da Srbija postane uplakano, musavo i nesrećno društvo. Kod naših ljudi postoji ogromna energija koju oni nisu u stanju da artikulišu. Deca dočekuju vaterpoliste i tenisere, umesto da svoja zadovoljstva i nezadovoljstva izraze u nekom kreativnijem kontekstu. Neverovatna je dobrota ljudi koji su, nakon dvadeset godina imbecilnog javnog diskursa, dvadeset godina pljački, otimačine, zločina, genocida, zadržali izuzetnu ličnu pristojnost. Naši političari gaje šećer i holesterol, umesto da ih troše pešačeći. Čim se dokopaju funkcije, ulaze u limuzine, neće da pešače, neće da budu sa ljudima. Po čemu se razlikuju današnji poslanici u parlamentu i ministri u vladi od Draže Markovića ili Džemala Bijedića? Ni po čemu. Danas nema pristojnog sveta u medijima, nema ga u politici, gotovo da ga nema ni u kulturi, ali je pristojan svet na ulici. A da podsetimo da se politika menja i na ulici.

SVETLANA LUKIĆ:

Bio je ovo Nikola Samardžić. Za kraj Peščanika slušate džez standarde Teofila Pančića i Petra Lukovića, koji su ove nedelje govorili na promocijama osme knjige Peščanik FM u Sremskoj Mitrovici i Kragujevcu.

TEOFIL PANČIĆ:

To je prvo izjavio Koštunica, a onda i njegov ovlašćeni klon, Andreja Mladenović - Neka se Buš i Amerikanci bave Kalifornijom i Teksasom, ne mogu oni nama da otimaju delove teritorije. To je zadivljujuće infantilna pogled na stvari. I danas odbijam da verujem da ti ljudi to misle ozbiljno. Nekako mi je lakše da verujem da su oni populistički, manipulanti, demagozi nego da su imbecili. Bolje da te vode demagozi nego imbecili, jer demagog može i da prestane da bude demagog, a imbecil ne može da prestane da bude imbecil. Ali znate, strašno je to kada se ljudi u ozbiljnoj situaciji, u kakvoj smo - mi smo po običaju u ozbiljnoj situaciji - na tako inferioran način bave ozbiljnim problemom. Pri tom, taj problem je za Srbiju mogao da bude zatvoren odavno i uz najmanju moguću štetu. To famozno Kosovo je izgubio Slobodan Milošević. Koja je to perverzna, iracionalna, umobolna potreba najodgovornijih ljudi u ovoj zemlji da vraćaju tu priču tako što i sebe i sve nas dovode u besmisleni situaciju da nam radikali i socijalisti ponovo izigravaju dežurne patriote i parazitiraju na ovoj situaciji? Njihov poraz je zahvaljujući demokratskim elitama uvaljen tim istim demokratskim elitama. One su ničim izazvane i bez ikakve koristi za sebe, a kamoli za nas, tu priču vratile na teren, iako je to potpuno jalovo, iako one sa njom ne mogu da urade ništa, jer je to situacija u kojoj nema dobitničke opcije, svaka opcija je gubitnička.

Bojim se da je stvar još gora ako postoji tajni plan B. On glasi da ćemo mi da živimo u nekakvom imaginarnom postsovjetskom komonveltu, u kojem će majka Rusija, ova Putinova, a sa nadom da će da ga nasledi neki sličan KGB-ovski faktor, da nam daje energente, nekako ćemo da se krpimo, a Evropsku uniju ćemo mačku o rep. E, to je ono čega se bojim i mislim da to uopšte nije naivno i uopšte nije neka moja paranoja.

PETAR LUKOVIĆ:

Mislim da oni nemaju plan B. Ja mislim da ova država nema ni plan A, nego ima samo neki ruski plan. I sad, ako Rusi ne daju veto, najebali smo, jer to je naš jedini plan - samo Rusi. Bilo je smešno kada su

Hrvati pravili spomenik Danke Dojčland. Ali pazite, zvanična vest glasi da je Koštunica otišao u Sankt Peterburg. Zbog čega? - Da izrazi zahvalnost Putinu na njegovoj podršci. Pa mogao je da mu se zahvali telefonom, što mora lično da ide da mu se zahvaljuje? Ili mu se on zahvalio na neki drugi način, za koji mi ne želimo da znamo? Nikada neću zaboraviti scenu kada je Tadić, nesrećnik, išao na Kosovo, pa je virio iz onog transporterera sa šlemom na glavi. Gospode bože, čovek sa šlemom iz transporterera pozdravlja Srbe kroz ono prozorče. Pa je li to njegova zemlja? Dakle, teritorija, teritorija i samo teritorija. Srbija pristaje da Albanci imaju sve, ali samo da se to zove Srbijom. Pa čujte, da ste vi u braku sa nekom ženom, ali niste sa njom, pa zamislite kako bi ta veza izgledala seksualno? Zamislite da svako može da je ima, ali vama je važno da ste vi u braku sa njom. Pa to je idiotski, ja nemam drugu reč za ovu politiku, nego idiotska. Ne samo što su pokvareni, što su đubrad, otpad i sve ostalo, nego mi imamo psihopate. Pazite, danas je velika vest, radosna na prvom programu - Kosovo neće dobiti nezavisnost do 1. jula. Danas je 10, 11. jun, jebo te život, pa to je još dvadeset dana. I dobro, šta 1. jula, šta će onda da bude? Danas sam pročitao da vlada, ako Kosovo postane nezavisno, priprema poseban akt kojim će poništiti tu nezavisnost. Majke mi rođene, pogledajte danas u novinama, imate tu vest. Bila je i ta priča da, ako Kosovo postane nezavisno, mi u Srbiji više ne govorimo jedan drugome - Dobar dan, nego se sretnemo ti i ja na ulici i ja tebi kažem - Vratićemo se na Kosovo, a ti meni odgovoriš - Vratićemo se, majku mu jebem, vaistinu.

Buš je juče u Albaniji, kao u pesmi Done Samer, rekao - *Enough is enough*, Kosovo mora da bude *independent*. Na to je Srđan Đurić, koji više nije šef kancelarije za medije, on je sada savetnik premijera za medije, rekao da to ne znači ništa. A zašto? Kaže - Amerika je tek jedna od zemalja koje su u Ujedinjenim nacijama.

Usred ovih naših trijumfalnih pobeda na Rolan Garosu, ja sam pisao o ponašanju navijača Srbije na fudbalskoj utakmici Finske i Srbije u Helsinkiju. Uzgred budi rečeno, navijao sam za Finsku, pa sam odustao kada su primili gol. I video sam početak sa navijačima, da li su iz Srbije, da li su iz Republike Šumske Srpske, da li su autentični ludaci koji žive u Švedskoj i Danskoj? Sasvim mi je svejedno. Video sam kako razvijaju ogromnu zastavu, na kojoj piše - bulevar Ratka Mladića, priča o Kosovu, pa razvijaju unakaženu evropsku zastavu, skandiraju. U posebnom prilogu sam video kako naših pedesetak navijača

PETAR
LUKOVIĆ

stoji po onoj vrućini sa crnim šubarama sa mrtvačkim glavama i zagrljeni, sa radikalskim crnim zastavama sa kostima, pevaju *Od Topole, pa do Ravne gore, sve su straže đenerala Draže* - u Helsinkiju. To je stoka, nemam drugu reč. Moja vizija Evrope je ovakva - finska policija tu stoku prebije i izbacila sa stadiona. Međutim, naravno, Finci su bili fini, pa ništa nisu uradili, a najsmješnije je bilo to što je, kada se utakmica završila našom pobedom, Tadić govorio o, pazite ovo, tradicionalnoj igri srpskog fudbala, kaže, igri kratkih pasova. On je sedeo nasuprot tih ludaka i pretpostavljam pored Olijana Rena. I zamišljam kako ga Oli Ren pita - Izvini, šta piše ono ćirilicom? A Tadić mu kaže - Ma ništa, bulevar Ratka Mladića.

I sad kažu - Luković neće da se raduje zbog tenisera, zbog lepšeg lica Srbije, nego piše o nečemu što niko nije primetio. Dobro, ja već dvadeset godina u svim sportovima navijam protiv ove zemlje, u kolektivnim, državnim, pojedinačnim, i to uvek iz istog razloga. Nisam govorio sa familijom deset dana kada su igrale košarku Jugoslavija i Rusija, jer sam navijao za Rusiju. U svemu sam navijao protiv Srbije. Ja ne mogu da podnesem pobjedu na način na koji tu pobjedu slavi ovaj narod ovde. Kada vidim da smo pobedili, ja se naježim, jer znam da smo najebali. Čuvenu Miloševićevu izjavu - Možda ne znamo da radimo, ali znamo da se bijemo, mi smo sada preveli u - Možda ne znamo ništa da radimo, ali znamo da ih tučemo u sportu. Svaka čast i Ani Ivanović i Jeleni Janković i Đokoviću, ljudi rade svoj posao, ali po kojem difoltu i nacionalnoj dužnosti ja moram da ih volim i obožavam? Ne moram. Još se od mene zahteva da, ako ne idem na stadion, skaćem po kući, vadim zastavu, bacam petarde i vičem - Jebali smo vam majku svima. Zašto moram to da radim? Svaki put kada pobedimo, svejedno u čemu, košarka, vaterpolo, badmington, ovde se to iskorišti kao ključni i konačni dokaz da smo mi najbolji, najtalentovaniji, najprkosniji i da je to dokaz koliko smo mi dobri, a da svet ne valja ništa. Taj svet, koji nažalost nismo pobedili u ratu, jer su oni bili kurve, pa su nas gađali mnogo odozgo, sada pobeđujemo na terenu, jedan na jedan ili jedanaest prema jedanaest.

Koštunica je valjda shvatio da ne treba da se meša u to, jer kad god su otišli kod njega, oni su izgubili. Ko je god otišao kod njega uoči neke utakmice ili takmičenja, izgubio je. Sećate se reprezentacije prošle godine? Dali mu dres, 6:0 Argentina, rke-koke. Košarkaši, Evropsko prvenstvo, kod Koštunice, dali mu dres sa brojem 11, krk, nema četvrtfinala. Valjda su mu rekli - Nemoj da ideš uopšte. Ali nema, i bez

Koštunice, tu je skupština grada, tu je država, tu su napisi u novinama, to su tematske celine. Pazite, novo lice Srbije. Država hoće da mi kaže - Možda živiš kretenski, možda nemaš para, možda si nezaposlen, Kosovo će da nam uzmu, ali mi imamo polufinale Rolan Garosa. Jebe mi se za polufinale u Garosu. To je uvek izgovor da izađemo na ulicu, super, narodnjaci, deca pevaju Cecu, super, odlično. I to je novo lice Srbije. Moram iskreno da vam kažem, ova zemlja je doživela malo poraza, koliko smo ih zaslužili. Jedna serija poraza dovela bi ljude u stanje normale, a svaka pobeda nas dovodi u stanje infantilnosti, takvi smo ljudi, šta da radim?

PETAR
LUKOVIĆ

Pre tri nedelje sam potpuno neobavešten u dvanaest sati uveče čuo neke eksplozije. Šta je sad, u dvanaest sati? Utakmice se obično završavaju u osam, devet. Rekoh, da nisu ovi moji na Zvezdari iz studentskog doma, možda pijani studenti bacaju nešto? Ne, vidim ja da je po celom gradu neko ludilo, bacaju rakete, kažem Višnji - Uključi televizor, nešto se desilo, otkud znam, da nisu Albanci odustali od nezavisnog Kosova? Uključimo televizor, vidimo pomahnitali Tijanić nešto ljudi i govori, kaže - Helsinki, pobeda na Evroviziji. Idi, jebala te Evrovizija. I sad šest dana Evrovizija, kako je pobedila, kako su pobedili, *Molitva*, kako se Srbija priprema za doček *Pesme Evrovizije*. Kaže - Ono što je Olimpijada značila za Sarajevo 1984, a Univerzijada za Zagreb 1987. godine, značiće Evrovizija za Beograd 2007. Ja tu padnem potpuno u nesvest. Pazite, tu dođe tri hiljade ljudi ili pet hiljada, svejedno, pa šta? Ne videh nikakve strukturne promene u Ukrajini od Evrovizije. I pre četiri dana, to je finale priče o Evroviziji, intervju Marije Šerifović i šta kaže pobednica Evrovizije? - Želim da više nikad ne odem u Finsku, u tu odvratnu zemlju u kojoj su svi ljudi žuti i providni, nikad mi nije bilo gore nego tamo. Naravno, tu kretensku izjavu prenesu svi, i Finci i Španci i Norvežani, usput joj otkazu čitavu seriju koncerata, odbiju ploču. Super, to je ono - kako da postaneš budala, ali tako da ceo svet to sazna. Sad se pitam šta je toj ženi i nemam objašnjenje. I pročitam izjavu njenog menadžera, to je kada neko želi da vam pomogne, a ukopa vas. Menadžer kaže - Njena izjava nije rasistička kako bi se to moglo tumačiti, nju je u stvari iznervirao Ahtisari. Jebo te bog, pa šta boli ona stvar Mariju Šerifović za Ahtisarija? Hajde, neka mi neko to objasni. Šta se ona bakće s tim, jebote, je l' ima ambiciju da bude član pregovaračkog tima? I onda sam shvatio, ženu su vodili u skupštinu, nije to bezveze, neki virus je ušao u njenu glavu definitivno, nešto je zaradila tamo. Pa idi, ženo, ako ti je stalo

do lepe slike Srbije, idi pa je širi svojom pesmom, pevaj. Njoj su Finci žuti i providni, a šta će sutra da kaže o Englezima?

Poznajem neke ljude koji mi nisu prijatelji, ali koji su relativno okej, nisu poludeli, ponašaju se više-manje uplašeno, čute i tako, nisu loši generalno, mogu da glasaju za Demokratsku stranku, to je taj tip ljudi. Ali kada pomenete Kosovo i petnaest odsto jebane teritorije, tog sekunda ti ljudi potpuno polude. Njima je Kosovo triger. Ali šta je ovaj Mariji? Pa ta jebana Finska joj je dala dvanaest poena.

TEOFIL PANČIĆ:

Zašto je Marija Šerifović pobedila? Zato što je dobila najviše glasova. Odakle je došlo najviše tih glasova? Iz svih, doslovno svih republika eks Jugoslavije, dakle, ona je od pet republika eks Jugoslavije dobila po dvanaest poena. Šta se nakon toga dešava? Naši klinci, dakle to je ta nova generacija koja je odrasla u toj kulturi borbe, kulturi stalne nakopčenosti na ceo svet, sa naglaskom na prvi komšiluk, znači, ona se izlije na ulice Beograda i ostalih gradova i diže tri prsta i u kameru viče - Jebaćemo vam majku, mi smo najbolji, Srbija do Tokija. Znači, ti to kažeš onim ljudima koji su direktno glasali za tebe, koji su ti omogućili tu pobjedu, koji su ti omogućili da izađeš na ulicu da slaviš tu pobjedu. Ti ne bi imao tu pobjedu da ti Hrvatska, Bosna, koje si do juče gazio tenkovima, nisu dale tih dvanaest poena. Ali to je već usvojeni komat princip. Hoću da kažem, kod nas radost, proslava nije interesantna ako nije uperena protiv nekoga, ako mi nekoga nismo zajebali, nadjebali, pobedili. Ona je postavljena tako da onaj koji ti je dao te bodove može da kaže samo - E, jesam magarac. Ode Đorđe Balašević u Zagreb da svira, naslov u novinama - Balašević pokorio Zagreb. Pa jebote, nije išao da pokori Zagreb, išao je da razmeni nešto lepo sa ljudima koji su došli, jer ga vole. Ne, pokorio ga je.

PETAR LUKOVIĆ:

Pre neki dan sam dobio sudski poziv, 9. septembra imam suđenje. Ne, ne tuži me niko zbog mojih tekstova kao što su me tužili razni, nego idem na suđenje koje traje sedam godina. Ovo je zanimljivo, 6. oktobra 2000. godine moj pokojni tast, koji je u to vreme već imao osamdeset godina, vozio me je kolima. Ja ne vozim, nikad nisam vozio u životu, nisam polagao vozački ispit, čak ni kad sam bio dete kreten nisam sedeo za volanom, nikad me taj četvorotočkaš nije interesovao, nikad u životu nisam seo za volan. Naime, ja sam optužen da sam vo-

zio auto i da sam napravio saobraćajnu nesreću. I vozio me tast i išli smo Cvijićevom ulicom i paralelno sa nama, sa leve strane išle su neke dve žene, da budem civilizovan, Romkinje. I te dve Romkinje su videle nekog milicionera na nekoj stanici i njemu su mahale i kako su mu mahale one su išle sve bliže ka nama i u jednom trenutku su nas udarile sa leve strane, a mi smo udarili u neki kombi. I sad, svi se tu zaustavimo, živi i zdravi, u redu je, izađem iz kola i ova jedna Romkinja kaže - Ti si vozio. Rekoh - Nisam ja vozio, vozio tast. Ne, ne - kaže - ti si vozio, ja - kaže - stalno viđam njega na Zvezdari kako vozi. Ja kažem - Nisam vozio, ne вреди. Jesam vozio, nisam vozio i ona nešto razgovara mobilnim i posle dvadeset minuta pojavi se trinaest Roma i svi su svedoci koji kažu da sam ja vozio.

PETAR
LUKOVIĆ

Dode policija i uopšte nju ne pitaju ništa, kažu meni da duvam. - Nisam vozio. - Ne, morate vi da duvate. Rekoh - Vozio moj tast. Kaže - Ne treba on da duva uopšte, napišite izjavu. Kažem - Pa, ne pišem ja izjavu, nisam ja vozio. Kaže on - Ne, vi pišite izjavu. Daju ove dve Romkinje i trinaest Roma izjavu da sam ja vozio. Posle deset dana vidim da je đavo odneo šalu i pitam među prijateljima - Da li imate nekog advokata? Kažu - Imamo jednog bivšeg sudiju, kojeg je Milošević skinuo i on je prešao u advokate. I odem kod tog Gorana, on ima kancelariju u Beograđanki na šestom spratu, i kažem mu - Gorane, takva je situacija, nikada nisam vozio. Kaže on meni - Nemaš nikakvih problema, ja znam sve sudije, ti budi potpuno miran. Dobro, rekoh, hajde, u redu je. Bude suđenje, na suđenje pozvane ove dve žene, ova što je vozila i ta njena saputnica i trinaest Roma bude pozvano i ja, a moj tast ne bude pozvan uopšte. Ali meni ovaj Goran kaže - Sve je pod kontrolom. - Dobro, u redu. Uđemo unutra kod sudije i sudija kaže - Šta ste videli? Kažu ove - Optuženi Luković je vozio, a onaj stariji gospodin je sedeo na suvozačevom mestu. Kroz mesec dana ja dobijem presudu da se javim za sedam dana u Padinsku Skelu na odsluženje kazne od dvadeset dana i da platim kaznu od 55.000. Odem ja u Beograđanku i popnem se na šesti sprat i kao u Hičkokovim filmovima - nema kancelarije.

Tamo gde je bila kancelarija sada je kafe. Ja pitam - Izvinite, je li ovo šesti sprat? Kaže - Jeste. - Pa je li bila tu kancelarija? Kažu - Mi smo našli prazno, ali jeste, bio je tu neki advokat. Dobro, ja pozovem mog advokata telefonom - Izvini, Luković ovde - on kaže - Je l' ti gledaš televiziju? Rekoh - Kakve veze moj slučaj ima s televizijom? - Pa, je l' ti znaš šta se dešava? - Pa ne znam. Kaže - Uhapšen Milošević. - Pa do-

bro - rekoh - u pičku materinu, uhapsili Miloševića, ono 28. marta, pa šta sad? Kaže - Mene su imenovali za istražnog sudiju. Rekoh - Pa šta? Kaže on - Jesi li ti normalan, da se ja bavim tvojim slučajem, a državna stvar je u pitanju? Rekoh - Vрати mi makar dokumenta što sam ti dao. I s tim dokumentima ja odem u vladu i Beba Popović i Vladan Batić mi daju rešenje da sam slobodan. I sad ja kažem - Okej, slobodan sam građanin. 2004. godine, kada je došla nova vlast, neću da budem paranoičan, ali odjednom mi se javlja Osiguravajuće društvo Novi Sad, koje traži da platim kaznu za onaj kombi koji smo udarili. 2005. godine odem u sud i kažem ovom sudiji - Čoveče, imam milion svedoka da ne vozim, nikad nisam vozio. Dobro, a gde vam je tast? - Tast mi je umro. - Gde je taj vaš advokat? - On sada živi u Češkoj. Jedini stalni su onih trinaest Roma, oni još figuriraju kao svedoci i svi pamte da sam ja vozio. I odemo mi na suđenje prošle godine, dođe ova žena, trinaest Roma obavezno, došao novi sudija, kažem mu sve, on me gleda, ništa ne veruje, on misli da ja vozim Formulu 1 definitivno. Prvo me je pitao kada sam položio, ja kažem - Nisam položio vozački ispit, on kaže - A da li ste ga polagali? - Rekoh - Nisam ga polagao, nisam izlazio, nisam mogao ni da padnem, ni da položim.

To je ludilo, godinama sam išao u neku radnju preko puta svog solitera, u neki SUR, i kupovao tamo hleb i mleko. I posle jednog suđenja 2004. godine vidim ove dve Romkinje kako stoje za kasom. Ja u potpunom šoku, otkud one tu? One su vlasnice te radnje. Sad da me pitate da li sam ikada više ušao u tu radnju - ne, da crknem od gladi ne bih nikada ušao, da nemam hleba, cigara, nikad ne bih ušao. Sad imam neprijatelja direktno ispred kuće. I to je slučaj koji ne znam kako će da se reši. Ja sam u situaciji Rasima Ljajića. Kao što on treba da dokaže da Mladić nije u Srbiji, tako ja treba da dokažem da ne znam da vozim. Znate, ja mogu da dokažem da znam da vozim, ali da dokažem da ne znam da vozim, to je teško. Ako neko od vas ima neko rešenje, otvoren sam za predloge.

Bilo je to prošle godine, vidim neke ljude ispred vlade Srbije, njih pedeset s nekim transparentima, pitam taksistu - Ko su, bre, ovi ljudi? Kaže - Iz nekog preduzeća iz Kruševca, neko poljoprivredno dobro, nebitno. I šta misliš - rekoh - šta rade tu, u čemu je problem? Kaže - Traže plate. - Aha, dobro - i rekoh - koliko nisu primili? Ja mislim da nisu primili plate tri, četiri meseca. Taksista kaže - Nisu primili plate šest godina. Pazi te ljude, šest godina nisu primili platu i pet godina i jedanaest meseci su čekali i onda im je prekipelo i došli su pred

vladu Srbije. I taj ima pravo da glasa i ima pravo da odlučuje o meni. Zamislite njega i parolu - Srbiji se žuri. Da sam vladar, ja bih voleo da imam takav narod, to je najlepší narod na svetu. Pobuni se pa kaži, reci, bori se za neka svoja mala prava. Budi neprijatan i drzak i bezobrazan, zato što je to jedino sredstvo koje nam je preostalo. Vidim sve te fine, bogobojažljive, božanstvene ljude koji uđu kod lekara plaćući i izlaze plaćući, zato što ih ovi zajebavaju. I kada su mene pokušali da zajebavaju, rekao sam - Samo trenutak - zaključao sam vrata i onda sam rekao ovako - Ako ne uradite to što treba da uradite, jednog po jednog ću da bacim kroz prozor - to mi je omiljeni recept. Onda sam udario nogom u vrata, bacio stolicu i od tada, kad me vide - A, gospodine Lukoviću, dođite preko reda. To samo tako može, ovo je zemlja u kojoj moram da budem kreten da bih bio normalan. Ako si normalan, onda si kreten. Ne znam da li me razumete, izgleda blesavo, ali to je stvarno tako, ja moram da se izborim za svoja prava na najgluplji mogući način. Ja bih se sebe stideo u nekom drugom društvu, a u ovom sam ponosan što sam takav, ne mogu drukčiji da budem, šta, da pišem molbu - Poštovani ministre, omogućite mi? Boli njega dupe, i ministra i bilo koga drugog.

PETAR
LUKOVIĆ

Neki moj prijatelj počeo da uvozi majice. Hajde, uvezao neke majice, došle majice na carinu, zove ga carinik da plati hiljadu i po evra u kešu. I našao je te pare nekako i plati on tih sto dvadeset hiljada i zove me telefonom, da li znam nekoga ko ima kamion. Pa odakle, ne znam ni ko ima kola, a kamoli kamion, jebote. - Šta će ti kamion? Kaže - Moram da idem kod špeditera da podignem te majice. On mi se javlja posle i kaže - Znaš šta je bilo? Ja otišao, uplatio sam pare u Narodnoj banci, otišao na carinu, u carini kažu - Nisu pare legle. Rekoh - Jesi li imao potvrdu? Kaže - Jesam. Rekoh - Pa šta? - Pa - kaže - oni čekaju da legnu pare. On je iznajmio kamion za petsto evra i nije uzeo majice. Taj izraz - da pare legnu - ne postoji nigde u svetu. Kako to da prevedem na engleski, money go to sleep, šta da kažem? Gde ste to ikad u životu čuli? Kada uplatite pare, pare su u banci, ne mogu nigde više da budu, odmah su i legle i zaspale i ustale i završile svoj život, gotovo. Samo mi imamo te neke ludačke ideje da nešto legne, to je nenormalno. I da vam ispričam nešto što sam skoro pročitao i što je slika i prilika mentaliteta. U Njujorku živi već deset godina jedan Čačanin i pre mesec dana prvi put u goste je trebalo da mu dođe familija iz Čačka. Kako Srbin da ugosti svoju familiju iz Čačka? Naravno da neće da je ugosti specijalitetima azijske, arapske, engleske kuhinje, nego je on smislio da nađe prasence. Međutim, pošto je klanje mladih prasi-

15.06.07.

350

ća u Americi krivično kažnjivo, tamo nigde ne možete da kupite mlado prase. I Srbin je upotrebio onu svoju fantastičnu dosetljivost. Taj je otišao u pet šop i kupio je malo prase kao kućnog ljubimca. I pokazao mu je kakva su njegova životinjska prava kada je došao kući.

Prase je, naravno, odmah zaklao i po starom srpskom običaju zakačio ga na kuku u dvorištu da mu se cedi krv. I posle dvadesetak minuta su počeli helikopteri da kruže iznad njegove zgrade i pojavili su se, sad vam čitam redom - snajperisti, onda FBI, onda *Special Forces Squad*, onda Agencija za brigu o životinjama, naoružani, njujorška policija, ukupno njih trista je došlo da ga uhvati, jer nisu znali da li je to član bizarne sekte spreman da posle klanja životinja počne da kolje Njujorčane. Sedam dana su ga držali u zatvoru i umalo nije završio u zalivu Gvantanamo. Ali cela ta priča da je čovek kupio prase u pet šopu mi je najlepša priča o našem mentalitetu. Svejedno što je on deset godina u Americi, ništa, Srbija je tamo gde je naše prase, šta da vam kažem. Prijatno.

SVETLANA LUKIĆ:

Bio je ovo Peščanik, hvala vam na pažnji, pozdravljaju vas dve Svetlane.

PEŠCANIČK 22. 06. 2007.

BEOGRAD STANISLAVA VINAVERA

Tadić i Koštunica su kao braća Ilija i Đura Čvorović iz *Balkanskog špijuna...*

Nađite najtiše, najsenovitije delove grada, u krošnje postavite zvučnike i izgovarajte lepe reči ovoga jezika i to će biti spomenik Vinaveru...

Mi smo ona baba što daje groš da uđe u kolo sa Rusijom, a na kraju će dati oba bubrega da iz tog kola izađe...

ZORAN OSTOJIĆ, *iz LDP-a,*

MILETA PRODANOVIĆ, *slikar i pisac,*

LATINKA PEROVIĆ, *istoričarka,*

BILJANA SRBLJANOVIĆ, *književnica*

SVETLANA LUKIĆ:

Čeka nas još jedan užasno topao letnji dan, biće nepodnošljivih 36 ili 37 stepeni. Bilo bi, naravno, najpametnije da vas ostavimo na miru, da se nekako izborite za vazduh, ali ne možemo - naš posao je da vas mučimo. Ovo je pretposlednji Peščanik u sezoni, imamo mnogo sagovornika i ne smem da im trošim vreme. Govoriće Zoran Ostojić, Mileta Prodanović, Ivan Čolović, Biljana Srbljanović i Latinka Perović. Počecemo sa Zoranom Ostojićem iz Liberalnodemokratske partije, koji govori o najnovijem pokušaju Demokratske stranke Srbije da dokaže kako ni ona ni njen šef nemaju nikakve veze sa atentatom na premijera Zorana Đinđića. Posredstvom na smrt preplašenog Dušana Mihajlovića oni opet pokušavaju da dokažu da su atentat na premijera Đinđića izvršili njegovi najbliži saradnici.

Demokratska stranka Srbije je rečima nesrećnog Andreja Mladenovića rekla šta je imala, a sada čekamo da se oglasi, na primer, Demokratska stranka. Podsećam vas na izreku jednog slavnog Engleza koji je rekao da zlo može da se valja ulicama samo ako dobri ljudi sede kod kuće.

Dok čekamo da se oglase dobre čike iz Demokratske stranke, evo njihovih kolega iz Liberalno-demokratske partije. Govori Zoran Ostojić.

ZORAN OSTOJIĆ:

Mislim da je u pitanju nervoza vlade i premijera. Da nije počelo u zadnjim danima Živkovićeve vlade, ko zna da li bi suđenje uopšte počelo. Sigurno ne bi u specijalnom sudu, jer Koštuničina prva vlada je htela da ga ukine. Ono se ne bi odvijalo po ovakvoj optužnici, na optuženičkoj klupi ne bi bili isti ljudi i suđenje se ne bi završilo ovim robijama u prvom stepenu, koje je izreklo veće sudije Nate Mesarović. Za sada, Legijino poverenje u Koštunicu, zbog kojeg se predao u izbornoj kampanji ne bi li pomogao Maršičaninu, je opravdano, jer Legija još nije dobio nijednu pravosnažnu presudu: ni za *Ibarsku*, ni za *Budvu*, ni za *Ivana Stambolića*. Ko zna šta bi bilo sa tim procesima da ovo suđenje nije počelo? U završnici procesa je otvorena politička pozadina atentata, ne samo kroz zahtev za proširenje optužnice Srđe Popovića, nego i kroz krivične prijave koje su usledile posle presude. Iz završne reči predsednice veća jasno je da je politička pozadina ostala nerazjašnjena. Što bi rekao Rade Bulatović - Društvene okolnosti nisu dozvolile da Prijjićeva optužnica ode od izvršioca ka nalogodavcima i inspiratorima. To će definitivno biti moguće kada na dnevni red dođe

optužnica za oružanu pobunu, teško krivično delo koje do sada nije procesuirano. Penzioner koji i dalje obavlja funkciju specijalnog tužioca davao je izjave da će krenuti s tim, pa se valjda ugrizao za jezik. Ali s njim ili nekim drugim, to će kad-tad biti završeno i znaćemo i političku pozadinu ubistva Zorana Đinđića.

Nervoza je nastala zato što više ne može da se odlaže pravosnažna presuda u jednom od ova četiri slučaja i pretpostavljam da nije prijatno sedeti u kancelariji i čekati šta će onaj tamo u Centralnom zatvoru da radi ili kaže, ako zaključi da je poverenje izigrano. To je jedan od razloga zašto se sada ušlo u kampanju protiv jedine opozicije u parlamentu, građansko-liberalne opozicije, LDP-a i Čede, napadom na Bebu. Drugi razlog su porazi pred kojima stoji vlada, posebno kada je u pitanju Kosovo. Očigledno je pao dogovor da se to rešenje malo odloži, da Rusi kupe to što su im obećali Koštunica, Đelić i Tadić, ali objektivno, do kraja godine Kosovo će biti međunarodno priznato, sa rezolucijom Ujedinjenih nacija i novim mandatom Evropske unije. Nije jasno jedino da li je ovo deo koalicionog dogovora DS-a, DSS-a i G17 iz vremena kada je sklapana ova vlada. Zašto to kažem? Pa setimo se, kada je 2004. godine pravljena prethodna Koštuničina vlada, jedan od poslova koje je ta vlada trebalo da obavi bio je formulisano ovako - preispitati rad Biroa za komunikacije vlade Srbije. Prevedeno to znači - kada su SPO, G17 i DSS pravili vladu posle ubistva Đinđića, dogovorili su se da se obračunaju sa Bebom Popovićem. E, kako su to uradili za ove tri godine, tako će i sada. Ova kampanja može da samo za trenutak odvрати pažnju javnosti od stvarne političke pozadine ubistva, ali to je i njen krajnji domet. Znači, poraz. Ne može se pobeći od istine. Ona se može odložiti i Koštunica to uspešno čini već četiri godine, ali da se pažnja javnosti trajno usmeri na drugu stranu prosto nije moguće, jer mi živimo u dvadeset prvom veku.

Očigledno je da su socijalisti i radikali rezervna opcija ovoj vladi. Pre neki dan je na sednici odbora za finansije Borka Vučić, tobože greškom, glasala za budžet, a videli smo i kako je Toma Nikolić poslužio Koštunici i Tadiću da slomi Demokratsku stranku da prihvati ovakav raspored resora u vladi. Mi iz LDP-a smo jedina opozicija. Kao povod za obračun sa nama ovoga puta je naveden pokušaj obračuna sa jednom od grupa *duvanske mafije*, kojih, po izveštaju o akciji *Mreža*, ima osam. Taj izveštaj stoji na Jočićevom stolu od kada je on postao ministar unutrašnjih poslova u proleće 2004. godine. Zašto se baš sada krenulo sa tim? Verujem da se oni kojima je savest nečista danas

ne osećaju baš najbolje. A stara kockarska poslovice kaže - Nije majka tukla sina što se kockao, nego što se vadio. Iz ovakvih stvari vade-nja nema, pre ili kasnije sve će izaći na videlo.

Njihova namera je da Čedu i vrh LDP-a i uopšte tu politiku ponovo kriminalizuju, ali da usput daju i nekakvo objašnjenje naivnoj javnosti o političkoj pozadini zavere u kojoj je stradao Đinđić. To je bilo pokušano i u specijalnom sudu, kroz prepariranje Bagzija kao zaštićenog svedoka. On je kao aktere političkog konteksta pominjao Čovića, Šešelja i radikale. Trebalo je da tobože oni budu korisnici atentata i dođu na vlast. Pogledajte gde su sada Šešelji i Čovići. Čović ili Šešelji, Beba ili Čeda, Hašim Tači, CIA i tako dalje. Svi su bili osumnjičeni, osim onih čiji su se saradnici viđali sa onima iza stakla. Jasno je da optužnica kao proizvod tih društvenih okolnosti nije dozvolila Nati Mesarović da kao svedoke pozove Koštunicu, Bulatovića, i sve one koji su one noći dočekali Legiju, a sa kojim su se viđali i ranije. Ali kada dođe do procesa o pobuni, sve će biti jasno. Apsurdno je u šta se Srbija pretvorila za ovih nekoliko godina. Istina je zakinuta pogibijom Dušana Spasojevića i Lukovića u Meljaku, jer oni bi mogli da nam kažu šta su pričali sa Radetom Bulatovićem i Acom Tomićem. Bulatović je tada bio savetnik za bezbednost predsednika SRJ, Vojislava Koštunice. Pogibija ta dva čoveka je ostavila Bulatovića i Tomića kao jedine svedoke tih razgovora i kada se sutra pojave na nekom svedočenju, oni mogu da kažu da su pričali o nogama Ksenije Pajčin.

Oni nisu toliko naivni da pomisle da bi neko poverovao da Čeda, na kojega je Zvezdan Jovanović vadio nož u Kuli, Zvezdanu može bilo šta da naredi. Jedini kontakt koji je tu postojao ticao se priprema vlasti da pohapsi udbo-mafiju, a pri tome ne može da donese zakon o zaštićenom svedoku, specijalnom sudu i druge, jer je deo DOS-a sa Koštunicom to opstruirao 2002. godine. Danas prisustvujemo pokušaju da se politika, koja nesumnjivo dobija potvrdu u javnosti, isprlja dovođenjem u vezu sa nespornim kriminalcima. Mislim da je prvenstveni cilj napraviti veliku buku i kriminalizovati političkog protivnika. Ista stvar je rađena tri godine Čedi, Bebi, posebno Čedi, pa je opet kolicija koju je on vodio ušla u parlament. To ne pije vodu.

SVETLANA LUKIĆ:

Otkuda se sada pojavio Dušan Mihajlović i izgovorio taj tekst?

ZORAN
OSTOJIĆ

ZORAN OSTOJIĆ:

Ne znam šta da mislim. Možda je na neki način ucenjen. Na početku prvog mandata Koštuničine vlade on je bio optuživan da je svoj dosje odneo kući. Ko zna šta je sa Duškom Mihajlovićem, ali je nesporno da je on, ničim izazvan, u priču ponovo uveo Bebu tako što je rekao - Me ne je sa Canetom upoznao Beba, iako je Cane pre godinu dana u emisiji *Insajder* rekao da mu je Duško Mihajlović pokazao izveštaj o *Mreži*. Znači, čutao je Duško, a sada je progovorio. I zašto se pominje samo Canetova grupa, a ne i ostale koje se pominju u *Mreži*? Reći ću inicijale tih ljudi - M. M, pa P. M, pa onda P. R, sa nadimkom C, sve su to grupe koje se pominju i koje su radile cigarete kao državni posao, plus Mira, Marko i tako dalje. Ne pominju se ni oni bez kojih sve te grupe ne bi mogle da rade, a to je tajna policija. Svi znamo ko je bio šef tajne policije devedesetih. Sve će nam to Duško objasniti u osamnaestom nastavku svojih *Povlenskih magli i vidika*. Samo se nadam da nećemo dugo čekati na to.

Oni nisu dovoljno moćni da pređu granicu propagande i blaćenja. Sada će se videti i stvarni uticaj i želje Demokratske stranke: ona ima većinu ministara i ne može da izbegne odgovornost da je i ona deo ovoga. To što ja intimno Tadića i Koštunicu vidim kao braću Iliju i Đuru Čvorovića, je moje viđenje, koje možda nije tačno i previše je politički obojeno, ali činjenica je da je odmah posle ubistva Đinđića počela kohabitacija koja je vodila stvaranju ove koalicije. Tadić ne može izbeći svoju odgovornost. Mi koji smo 2000. godine znali da je Koštunica i naš i njihov kandidat, koji će pobediti samo njihovog Slobodana Miloševića, imali smo pogrešnu procenu o tome dokle Koštunica može da ide. Nisam verovao da on može da pređe neke granice, pa je moguće da i sada grešim u proceni, ali zato uvlačim u priču Demokratsku stranku. Njihova pogrešna politika je njihov problem, ali ne mogu zbog toga da krive druge i da iskaljuju bes na njima. Pitanje granice je metafizičko pitanje, ali mislim da je i Srbija prešla svoju granicu tolerancije i da više neće samo mirno posmatrati ono što se dešava.

Naši političari greše kada ne govore zašto je Tolimir u Hagu, jer to je mnogo važnije nego to gde je uhapšen. Isto važi i za Vlastimira Đorđevića. Nije toliko važno da li je on tri godine bio u Rusiji, pa ga je prvi ruski obavешtjac doveo i ostavio Milu i da li će Hadžić sutra biti uhapšen u Skoplju, samo zato da niko nikada ne bi bio uhapšen u Srbiji. To je manje važno od onoga zašto su ti ljudi u Hagu, a o tome se

ovde ne govori. Tu ima i krivice Haškog tribunala. Oni su na hrvatskim slučajevima dozvolili da država stane iza ljudi koji su optuženi za najgora krivična dela koja čovečanstvo poznaje. Tako je zatvoren prostor da se kaže - Ej, ljudi, oni su optuženi za to i to, pa ako ne budu osuđeni i vrate se kao čisti ljudi, onda ćemo im dati i auto i počasti patrijarha. Ali desilo se suprotno, oni su dobili sve počasti pre odlaska u Hag i posledica toga je da suđenja u Hagu neće doprineti suočavanju sa politikom zločina. To ćemo morati da obavimo sami, iznutra, svojim snagama. Hag će poslužiti pranju savesti međunarodne zajednice zbog krvi koja se ovde prolila, što oni nisu na vreme sprečili, a suočavanje sa zločinima će ostati nama. Od sposobnosti društva da se s tim suoči bez pomoći Haškog tribunala zavisiće usvajanje novog sistema vrednosti, bez kojeg je nemoguće ući u Evropu.

ZORAN
OSTOJIĆ

Evropa nije to da li ćemo imati inflaciju dva odsto i da li će PDV biti četrnaest odsto i da li ćemo imati agenciju za radio-difuziju i hartije od vrednosti ili dobro tržište novca. Ispod i iznad toga suština je u sistemu vrednosti - ubijeno je osam hiljada ljudi i ako je Međunarodni sud pravde rekao da je to genocid, o tome nema diskusije, mi to prihvatamo i izvlačimo pouke. Mi kao savremenici time olakšavamo onima koji tek dolaze, koji nisu bili rođeni kada se to desilo. Oni ne treba da se suočavaju sa time samo zato što smo mi bili kukavice da priznamo sopstveni zločin. To je nemoguće postići ako predsednik države, ni predsednik vlade, ni predsednici svih političkih partija, a ni većina medija o tome ne govore. Zamislite da imamo drugačiji javni servis, na kojem o ovome ne govorim ja, nego Tadić i Koštunica, Dinkić, svi. Posle godinu dana bi istraživanja javnog mnjenja pokazala da tako misle i ljudi u Srbiji. Kada bi Sinod govorio ovako, ova država bi bila potpuno drugačija i mnogo brže bismo stigli tamo gde želimo. Problem je u tome što ovde neko ne želi da stignemo tamo gde zvanično svi kažu da žele. Mladić i Karadžić su suština i vrlo brzo ćemo videti da li je ovo sa Kosovom i Rusima kupovina vremena da bi se odradili lokalni i predsednički izbori. Daće bog, završiće se i ti pregovori i šta će onda biti? Biće Mladić. Čeka nas i promena ustava i onda će se videti ko je za Evropu samo na rečima. U tom smislu, nećemo dugo čekati ni na lustraciju.

SVETLANA LUKIĆ:

Da li je lustracija uopšte još moguća?

ZORAN OSTOJIĆ:

O, kako da nije moguća. Ni u jednoj zemlji, sem u Češkoj, ona se nije odigrala prvih godina. U Rumuniji, koja je 1989. godine imala dramatično skidanje prethodnog režima streljanjem bračnog para Čaušesku, zakon o otvaranju dosjea jedva je izglasan u parlamentu 1997. ili 1998. godine. Društvu je potrebno vreme da sazri i oni koji su predmet lustracije polako se povlače iz javnog života. I ne treba lustrirati sve. U Poljskoj se dešava treći talas lustracije i ova dva brata blizanca, koji su ekstremni desničari, sada lustriraju još sedamsto hiljada ljudi po principu - Ako si bio doušnik tajne policije, ne možeš da budeš ni poštari. Ali nije kasno i nemojte nasedati na tu priču Borisa Tadića. Ne, rano je, jer očigledno još nije vreme za lustraciju. Da je došlo vreme za to, to bi se desilo i kada dođe, desiće se.

Doživeli smo takva čudesa da smo postali rezistentni na najneverovatnije stvari. Ne govorim o izjavama političara, kao što je gluposmešna Palmira izjava o Betovenu. Govorim o bombardovanju i atentatu na premijera, klanici iz devedesetih godina, raznim uniformama koje su špartale ovim gradom, Miloševiću i njegovoj ženi koja je išla u Indiju da joj gata vidovnjak. Uzdaj se u ovih četrdeset hiljada ljudi koji svake godine stižu pravo glasa, oni će promeniti Srbiju. Oni su zdraviji od nas, manje su rezistentni na užas. Mi smo kao ljudi koji su uzimali previše antibiotika, pa više nijedan ne deluje na njih. Mi smo otupeli, ali nismo mi centar sveta, već oni koji dolaze. Mi smo tu da pokušamo da im ostavimo što sređenije stanje. Meni je to jedina ambicija, da ozdravimo tako što ćemo omogućiti da dođu oni koji su osetljivi na antibiotik. Živeli smo, odrasli, školovani smo u sistemu koji je gajio neodgovornost. Znalo se ko je najpametniji, ko ne može da pogreši, a tvoje je da slušaš i ne moraš da brineš ni za posao, ni za školu, ni za letovanje, ni za vikendicu, ni za fiću, ni za stare roditelje. O svemu tome ima ko će da vodi računa, od tebe se traži samo lojalnost. Decenije u takvom sistemu stvore od ljudi trutove koji čekaju da im drugi rešavaju probleme. To je neodgovorno društvo i mi sada pokušavamo da stvorimo institucije koje će promovisati odgovornost, počevši od predsednika države, pa do onoga koji čisti ulice i zgrade. A onda će takvo društvo mnogo bolje voditi neki novi ljudi, nego mi ovakvi, rezistentni.

SVETLANA LUKIĆ:

Bio je ovo Zoran Ostojić. Najnovija ofanziva Demokratske stranke Srbije i njenih prijatelja može biti posledica različitih stvari. Možda je ovih toplih noći Koštunica imao noćne more. Neprekidno je sanjao istoga čoveka, pa su njegovi nameštenci odlučili da mu pomognu da se reši te utvare. A možda je Demokratska stranka Srbije prosto samo opijena svojim uspesima: zadržala je svu vlast u zemlji, ponizila Demokratsku stranku, nastavljaju se pregovori sa Evropskom unijom, iako je Mladić još u Srbiji. Čak je i Karla del Ponte pohvalila ovu vlast i Radeta Bulatovića i tražila da se odloži rešenje kosovskog pitanja. Gazda od gasa, nafte, migova i nuklearnih bojevih glava je potpuno na našoj strani. I u pobedničkom zanosu, vladajuća stranka je rešila da se obračuna sa političkim neistomišljenicima, koje obično zove izdajnicima, a sada vidim da DSS analitičari u Politici više vole da nas nazivaju - patološkim ličnostima dostojnim sažaljenja.

U nastavku emisije slušate Miletu Prodanovića. U Beogradu je u toku Festival jednog pisca posvećen Stanislavu Vinaveru. U organizaciji Kulturnog centra Beograda slikar i pisac Milet Prodanović je u nedelju vodio Beograđane omiljenim Vinaverovim ulicama. Ko je bio tamo, mogao je da dobije koferče slično onom čuvenom, po kojem su Vinavera prepoznawali na ulici. U tom koferčetu je i knjiga Vinaverovih tekstova. Slušate Miletu Prodanovića.

MILETA PRODANOVIĆ:

Sa Vinaverom se družim od najranijeg detinjstva, vrlo rano mi je dopala šaka njegova čuvena *Pantologija*. Nadam se da će posle ovog festivala mnogo više Beograđana znati ko je bio njihov sugrađanin Stanislav Vinaver. Razni okidači me često podsete na njega. Mislim da se preko njega može doći do vrlo važne kategorije, čije značenje smo izgubili za poslednjih petnaest godina. To je reč koja je i nestala i metastazirala - patriotizam. U nedeljnoj šetnji Vinaverovim Beogradom setio sam se onoga što o Vinaveru govori Rebeka Vest. Rebeka Vest je pisac jednog od najboljih putopisa britanske književnosti, *Crno jag-nje i šivi sok*, u kojoj se Vinaver pojavljuje kao njen vodič kroz Jugoslaviju i krije se pod imenom Konstantin. Ona kaže da je Konstantin zdepast, brzih pokreta, radoznao i da je to čovek koji je stalno pijan, ali ne pijan zato što pije, naprotiv, on nikada nije pio - njega opijaju reči koje izgovara. I zaista, to je možda jedna od najboljih definicija Vinavera, ta kontinuirana očaranost jezikom. Onda ona nastavlja i

MILETA
PRODANOVIĆ

govori o Hajneu i kaže da je Hajne najnemačkiji od svih nemačkih pisaca, iako nije Nemač. I onda kaže - isto važi i za Vinavera, koji uopšte nije Srbin. U tom smislu, patriotizam danas mora biti neetnički. Ono što je *differentia specifica* ove sredine jeste pre svega jezik. U poslednjih petnaest godina čuli smo mnoge patriotske fraze izgovorene jezikom u kome se ne razlikuju padeži. Suština osećanja pripadnosti nekoj kulturi je jezik, a bojim se da smo ga mi mnogo zapostavili čineći sve ono što smo činili u poslednjih petnaest godina.

Početak dvadesetog veka je bio vreme velikih imperija i mnogi slobodoumni ljudi ih nisu voleli. Nekima od njih je imponovala ta mala država Srbija, u kojoj je postojala potreba za svakom vrstom znanja i mladi arhitekti, naučnici su dolazili ovde. Mnogi naši velikani su etnički bili nešto drugo, ali su se adoptirali u ovu naciju i prihvatili je kao svoju. Josif Pančić nije bio Srbin, a bio je prvi predsednik Srpske akademije nauka, da ne govorim o mnogim Cincarima koji su se ugradili u ovu kulturu. Jedan od petorice najvažnijih oficira u srpskoj vojsci za vreme Prvog svetskog rata je bio Lužički Srbin. On je u Srbiju došao kao Paul Šturm, a umro kao Pavle Jurišić. Ono što se događalo devedesetih godina je fokusiralo javnost na uvek iste ljude. Zavladao je epski diskurs u službi tekuće politike. Naravno, istorijski događaj može da se sagleda iz više uglova. Karađorđeva smrt se najčešće tumači kroz vrednosnu matricu značaja kumstva kod Srba. Ali možda je Karađorđeva smrt bila i smrt ekstremizma. Da li bi Srbija postojala kao država da se taj događaj nije odigrao?

Nisam čuo da je Vinaver imao nameru da prevodi Šekspira, ali za ovu kulturu je dovoljno što je preveo Rablea. Naravno, Vinaver je duboko razumeo Šekspira i u tom smislu bih preporučio ponovno čitanje njegovog kratkog eseja *Šekspirova minduša*. Povod za taj esej je otkriće portreta u Južnoafričkoj Republici, za koji se veruje da je jedini portret urađen za Šekspirovog života. Svi portreti po kojima pamtimo Šekspirov lik su nastali kasnije. Veruje se da je za ovaj portret Šekspir pozirao i na njemu je prikazan sa mindušom. I Vinaver u tom eseju govori o tome da je takvu vrstu dramskog opusa mogao da napiše samo glumac. To je vrlo toplo i strasno napisan esej, ali bojim se da bi se Vinaverov genije, da je on uzeo da prevodi Šekspira, rasplamsao u neočekivanom pravcu. Rable je otvorena jezička ponuda i Vinaver je to iskoristio na najbolji mogući način. Njegov prevod obimom daleko nadmašuje original, ali Rable je stvaralac koji prosto poziva na to, dok Šekspir nije takav. Vinaverov prevod *Hiljadu i jedne noći* je

pokretni praznik srpskog jezika i čim mi dete poraste, daću joj da to pročita, jer nema boljeg učitelja ovog jezika od Vinavera.

Moj deda je svakodnevno pisao dnevnik za vreme Prvog svetskog rata. Čitao sam ga pre nego što je objavljen, dok je bio u rukopisu, i čini mi se da sam shvatio njegove razloge za odlazak u taj rat. 1990. godine sam video sve suprotno tome. Jedno vreme sam bio u komisiji za imenovanje ulica i shvatio kako su u strašnoj militarizaciji ovoga društva čitave plejade sjajnih glumaca, pisaca ostale potpuno zanemarene. Šta da vam kažem, Beograd nije imao ulicu Vaska Pope, ulicu Oskara Daviča. U podeli na levicu i desnicu, koju pokušavam da izbegnem, ljudi iz te komisije su bili napadani zbog desničarenja. Moje kontrapitanje je bilo - A ko se od vas setio da je Oskar Davičo jedan od najvećih pesnika dvadesetog veka? Mene ne interesuje kakav je on bio u partijskom smislu, ali moj jezik se ne može zamisliti bez poezije Oskara Daviča.

Pitanje urbane memorije je važna tema i zato bih voleo da Beograd dobije atipičan spomenik Stanislavu Vinaveru. Mislim da je Vinaver pogodna ličnost za prevazilaženje devetnaestovekovnog koncepta memorijalne plastike, koji je prošle godine buknuo na užasan način ovim silovanjem spomenika Nikoli Tesli. Taj limeni čika koji je nikao na beogradskom aerodromu krši sva pravila o postavljanju spomenika. Mislim da bi raspisivanje anketnog konkursa među mladim umetnicima o tome kako zamišljaju spomenik Vinaveru pokazalo da postoje i drugačije ideje, koje mogu doneti nešto novo na beogradske ulice, nešto što emituje energiju, život, nešto što se vrti, što govori. Moj predlog je - Nađite najtiše, najsenovitije delove Beograda, u krošnje postavite zvučnike i izgovarajte lepe reči ovoga jezika i to će biti spomenik Stanislavu Vinaveru. Više od toga vam nije potrebno.

On je čovek koji je u trenutku kada je rat imao smisla u rat i otišao. Da je bio živ devedesetih, sudeći po svemu što je pisao, on ne bi mogao biti za ovo što se dogodilo. Krajem osamdesetih kod nas su komandu preuzeli nedovoljno obrazovani ljudi, čiji je vrednosni sistem bio zasnovan na izuzetno redukovanom poimanju srpske kulture. Zbog toga su događaji imali takva obeležja i zbog toga se sve završilo onako kako je nužno moralo da se završi - u zločinu.

Moja jedina kopča sa tekućim stvarima je ova radio-stanica, i to ne ceo njen program. Evo jedne anegdote - Otišao sam kod nekoga, video neke od takozvanih brzih novina i vrlo ih pažljivo pročitao. Vidim, ne-

MILETA
PRODANOVIĆ

što se pregovara o Kosovu, sav sam se uneo, da bih na kraju pogledao datum i shvatio da su to novine od pre tri nedelje. Eto šta se događa - ništa. Imamo novu vladu i čovek više ne zna da li je bolje imati je ili nemati. Takođe se ne zna da li je to nova vlada ili nije. Tu se motaju neki ljudi i imam utisak da smo u nekom limbu. Opet smo se zaglavili u varijanti čekanja. Ova vlada mi liči na prelaznu vladu, ali kada zrelije razmislite, sve vlade su prelazne, kao što je svaki trenutak u istoriji ove planete tranzicija. Feudalizam jeste dugo trajao, ali on je bio samo tranzicioni period između robovlasničkog i kapitalističkog perioda. Mi smo u školama učili da je i socijalizam tranzicioni period, tako da to što smo sada u tranziciji nije baš nešto novo. Videćemo gde će nas odvesti ova nova, podmlađena ekipa. Naročito mi se dopadaju podmlađenja naše vlade. Ovakav ministar inostranih poslova bi možda bio odličan kao ministar u Luksemburgu ili nekoj drugoj zemlji koja nema baš nikakvih problema. On mi liči na aspiranta za predsednika odeljenske zajednice u osnovnoj školi, koji to nikada nije postigao. On je kao lik iz crtanog filma, deluje kao da uopšte ne pripada stvarnosti, jer stvarnost ima vrlo ozbiljna obeležja. I sve što sada živimo u stvarnosti i sa ovakvim ministrom pokazujemo svetu, ostavlja utisak da mi ceo svet doživljavamo kao veliki crtani film.

Priču o ovoj vladi stvarno pratim što manje mogu, ali po odjecima događaja koji stižu do mene sve me podseća na onaj vic o tipu koji uvek kupuje cipele za broj manje. Onda ga pitaju - Pa dobro, zašto? - a on im kaže - Jeste, malo je blesavo, ali kada ih skinem, da znate kako je dobar osećaj. Suviše dugo smo trenirali to muljanje i ono nastavlja da živi kroz naše multiplikovane medije. 1989. godine sam prestao da čitam dnevni list *Politika*. Počeo sam da ga kupujem samo subotom i čekam da se te novine potpuno uljude i odustanu od koncepcije da imaju destruktivne ludake na jednoj strani, ratoborne i sa noževima u zubima, i to su ekstremisti. Ima i normalnih, racionalnih ljudi i to su drugi ekstremisti, a prava pozicija je negde između njih. Dugo smo trenirali tu maglu i magmu i možemo samo da se nadamo da će događaji teći neumitnim tokom i da ćemo pre ili kasnije stići do zelene trave.

SVETLANA LUKIĆ:

Odišeš pravim budističkim mirom.

MILETA PRODANOVIĆ:

Da li sam ja u budističkom miru? Pa trudim se da budem. Kao društvo i kao pojedinci mi smo spoljnom svetu dali dovoljno znakova da smo retardirani. Kod Dubravke Ugrešić postoji dobra rečenica - Moja zemlja je mala, pa mi ju je žao. Mi smo tako mali, krhki i čekamo da nas neko prevede preko ulice. I to se, izgleda, i događa, negde u pozadini. Sa novim ministrom inostranih poslova ili bez njega, to ide. U vreme Zorana Đinđića sam pomislio da će se ovde igrati druga vrsta igre, ali posle njegove smrti izvršena je rekonstrukcija, koja nas je vratila tamo gde smo i bili - u enklavu. Onda sam rekao sebi - Dobro, trenirao si deset godina, sada će ponovo biti tako. A onaj koji očekuje da zbog toga što pametno misli, lepo piše ili nešto radi dobije nešto od društva, mnogo greši. Počeli smo sa Vinaverom, završavamo sa Vinaverom. Shvatio sam da su ti ljudi polazili u Prvi svetski rat sa idejom da u taj rat treba ići, a ne da posle njega dobiju neku latifundiju. Danas ovde tinja ogorčenje među ljudima koji su aktivno participirali u sukobima zato što ništa nisu dobili. Još samo i da su dobili. Već imamo Spomenik neznanom junaku i vreme je za spomenik ratovima devedesetih. Predlažem da se, možda širom bivše Jugoslavije, postavi tipski spomenik, ne nužno figura - neznanom dezerteru. Ovo zvuči vrlo radikalno, ali razmislite, građanski ratovi su gori od svih drugih i u njima je jedini pobednik onaj koji odbije da u njima učestvuje.

MILETA
PRODANOVIĆ

SVETLANA LUKIĆ:

Nastavlja se diplomatska i verska ofanziva Srbije po pitanju Kosova. Ministar za Kosovo Samardžić nas je obavestio da smo Rusima poslali neki plan za Kosovo, ali on o tome ne sme ništa da nam kaže, dok mu Rusi ne odobre. Vladika Artemije ima čak dve genijalne ideje. Jedna je da svi Srbi sa Kosova potpišu peticiju da je Kosovo neotuđivi deo Srbije, a druga je da, kaže vladika, ne nasedamo na priču da postoji problem statusa Kosova, već da to treba zvati problemom šiptarske nacionalne manjine u Srbiji. Centarfor Tadić ide u Zagreb da vidi Putina koji će prisustvovati balkanskom samitu o energetici. Učestvuje i bivša članica Građanskog saveza Srbije, a sada jedna od perjanica Demokratske stranke, gospođa Radmila Hrustanović. Na otvaranju renovirane kafane Ruski car smatrala je sasvim normalnim da joj društvo pravi ruski ambasador. To je kao kada bi na otvaranju malezijskog restorana bilo normalno da tu bude malezijski ambasador, a na otvaranju picerije italijanski. Vrlo je zanimljivo i šta je tada rekla gospođa Hrustanović. Sećate li se fotografije na kojoj igra tango sa

Bogoljubom Karićem? Još tada je trebalo da znamo s kime imamo posla. Dakle, citiram je - Ovo je restoran u kojem se oseća ruska duša u srpskoj prestonici, a ruska duša je duša koju mi toliko cenimo. U nastavku emisije slušate gospođu Latinku Perović.

LATINKA PEROVIĆ:

Danas se često može čuti da se Rusija vratila u Srbiju. Na tu konstataciju bi neko ko se bavi rusko-srpskim odnosima mogao da reaguje pitanjem - A kada se ona iz Srbije bila povukla? Veze Rusije i Srbije su višestruke: državne, političke, verske, vojne, diplomatske i naročito idejne, mentalne, civilizacijske. Istini za volju, Rusi su uvek bolje poznavali Srbiju i Srbe nego Srbi Ruse. U Rusiji je upravo izašao prvi tom knjige, a predviđena su još dva, pod naslovom *Rusi o Srbiji i o Srbima*. Već u ovom prvom tomu četrdeset autora govori o Srbiji od 1868. godine, od ubistva kneza Mihaila, do 1915. godine i vojnog poraza Srbije. Kod nas je proteklo mnogo vremena od Vasilija Popovića do pojave nekih važnih knjiga o Rusiji. Nije naročito primećena činjenica da je kolega Sava Živanov četrdeset godina pisao i objavio knjigu *Istorija Rusije*. Ima i mlađih kolega, među njima je i Miroslav Jovanović, koji je gostovao kod vas. Ali poznavanje činjenica o rusko-srpskim odnosima u velikoj je nesrazmeri kada je reč o istoriografiji Srbije i Rusije.

Ti odnosi imaju svoju filozofiju od čijeg razumevanja zavise konkretni koraci politike, države, njenih institucija. Kada se govori o odnosima Rusije i Srbije u poslednja dva veka, oni se često posmatraju izvan međunarodnih konstelacija, koje su bivale vrlo različite. Jedno je odnos između Srbije i Rusije u vreme dok je Srbija u sizerenskom odnosu prema Otomanskoj imperiji, a veliki delovi srpskog naroda još žive u Austro-Ugarskoj. Prirodno je da je Rusija kao najveća slovenska zemlja snažan oslonac Srbiji i vrlo prisutna u njenim oslobodilačkim težnjama. Drugačija je situacija u doba istočne krize koja nastaje posle Berlinskog kongresa. To je potpuno novo razdoblje, u kojem Srbija postaje ozbiljno poprište sudara ruske i austrougarske imperije.

Teza o sudaru Istoka i Zapada, odnosno između zapadnoevropske i istočnoevropske civilizacije nije nikakva floskula kada je reč o istoriji Srbije. Opasno je to gubiti iz vida čak i kada govorimo o savremenim odnosima Rusije i Srbije. Već polovinom devetnaestog veka, pod uticajem ljudi iz Srbije koji su školovani u zapadnoj Evropi, u Srbiju su prodrle važnije evropske ideje, pre svega one o predstavničkoj de-

mokratiji. Već na te prve pokušaje stigle su ruske reakcije. Došla je čuvena *Poslanica slovenofila iz Moskve*, koja je upozoravala Srbe da se čuvaju novačenja, a naročito da nastoje da očuvaju svoju tradicionalnu opštinu, koja je embrion buduće države i da sačuvaju jedinstvo u pravoslavnoj veri. Na to je reagovao Đura Daničić rekavši da Srbija želi da stvori državu koja bi se rukovodila vladavinom zakona. Reagovao je i jedan liberalni publicist, inače ruski đak, koji je upozorio da je ideja slovenstva preživljena i da su nacije već postale nacionalne ličnosti, kako je on govorio, koje bi teško mogle da prihvate jedinstvo pod vođstvom dvoglavog ruskog orla.

LATINKA
PEROVIĆ

Ruski istoričari su, kao i srpski, iz činjenice geografskog položaja Rusije i Srbije kao graničnih zemalja izvodili zajedničke karakteristike u njihovom razvoju. Tako je, recimo, Solovjev u devetnaestom veku govorio da je činjenica da su tu vrata iz Azije u Evropu stvorila posebnu civilizaciju, a profesor Milorad Ekmečić je 1989. godine rekao da posebnost položaja Srbije između Istoka i Zapada utiče na mentalitet srpskog naroda. Dakle, to je područje u kojem se sudaraju civilizacijski procesi i vrlo je bitno shvatiti da postoje neprestana rusko-srpska ukrštanja, kao što u Srbiji postoje ukrštanja slovenskih i zapadnoevropskih uticaja. Nikola Pašić, koji je obeležio pola veka srpske istorije, govorio je da je srpski narod u sudarima između Istoka i Zapada uvek bio na strani Istoka zbog jedinstva u veri. Nikola Pašić je bio pod vrlo snažnim uticajem slovenofilskih krugova u vreme svoje emigracije, posle Timočke bune 1873. godine. U to vreme je tamo bio i mitropolit Mihailo, koji je sigurno bio najveći slovenofil u Srbiji i tada se formirala ideologija radikalizma, koja je računala na tradicionalne ustanove srpskog naroda: pravoslavnu veru, opštinu i narodnu državu, to jest, kako je govorio Pašić, državu kojom direktno upravlja njen tvorac, seljak, gunjac i opanak. Pašić je iz tog prava izvodio ceo sistem koji u prvoj fazi ne računa na podelu vlasti, niti na bilo kakav kulturni i idejni uticaj Evrope.

Kao istraživač srpsko-ruskih veza mogu da kažem da svaka od krupnih pojava u Rusiji ima svoju repliku u Srbiji i da je to moguće egzaktno pratiti. Formula srpskog socijalizma nastala je pod velikim uticajem ruskih ideja šezdesetih godina devetnaestog veka. To je u Rusiji vreme zakasnelih reformi, njenog poraza u Krimskom ratu, vreme zakasnelog ulaska u okončanje feudalnog sistema. To je vreme jačanja revolucionarnih elemenata i ubistva cara. Revolucionarne ideje o preskakanju evropskog i kapitalističkog puta i projekat

stvaranja slovenske civilizacije utiču na Srbe, koji tako dobijaju teorijsko obrazloženje za domaći supstrat, koji je u Srbiji stvoren pod Turcima: to je opština, samouprava, seoska zadruga, koja će preživeti do pedesetih godina dvadesetog veka. Drugo, to je ideja narodne države kojom neposredno upravlja narod, čije je najveće predstavništvo narodna skupština. Ta skupština kontroliše izvršnu i sudsku vlast i deluje kao vrsta konventa. Ova ideja obeležava razvoj srpske države i u sudaru je sa liberalnom koncepcijom koja zagovara modernu državu po uzoru na zapadnoevropska društva.

Osim samouprave, za koju ljudi misle da je nastala tek u dvadesetom veku, a bila je fundamentalni princip ideologije radikalizma od devetnaestog veka, vezivni princip te narodne države je narodna partija, koja je takođe oblikovana pod snažnim uticajem ruskih narodnjačkih ideja. Ne mislim samo na čitanje dela Lavrova ili Bakunjinina, već i na direktne organizacione veze. Narodna partija je do danas ostala jedini tip partije koji je Srbija temeljno upoznala i primenjivala. To je partija koja objedinjuje ustrojstva vojske i crkve. Kao vojska, ona je čvrsto organizovana od vrha do dna. Kao crkva, i ona ima vrlo temeljnu ideologiju, koja nije bez oslonca u crkvenom učenju. To je ideologija narodnog blagostanja u jednakosti, koja je dovela do beskrajne podele srpske zemlje, učinila ljude jednakima u siromaštvu i nazvala to demokratijom. Ovo su neke od ideja koje su određivale odnose Rusije i Srbije i zato kažem da Rusija nikada nije odlazila odavde. Ona je ovde uvek prisutna u sudaru sa liberalnim, zapadnoevropskim idejama i institucijama, a pre svega sa idejom moderne države.

Srbiji je imponovala ruska realna imperija, jer je i sama imala san o imperiji i njenoj obnovi. To primećuju ruski istraživači u devetnaestom veku. Jedan od njih je i profesor ruskog jezika na Velikoj školi u Beogradu. On je govorio da Dušanovo carstvo Srbima ne da mira i da je to put u pogrešnom pravcu, da je Srbiji potrebna prosvećenost, a da ona troši vreme na iluziju. Navešću vam primer toga koliko je osećanje imperijalnosti vezivalo Srbe i Ruse. Uskoro izlazi deo dnevnika koji je srpski intelektualac Miloš Moskovljević vodio od 1916. do 1968. godine. Sada će biti objavljen onaj deo koji se odnosi na njegov boravak u Rusiji u mesecima revolucije u kojoj boljševici dolaze na vlast. Naravno da on u boljševicima vidi zlo, ali im odaje priznanje što su, bez obzira na to što su proklamovali samoopredeljenje i federaciju, uspeali da u tom haosu sačuvaju državno jedinstvo. Zanimljiva je i njegova beleška na dan Staljinove smrti. On kaže da je Staljin po-

sle Ivana Groznog i Petra Velikog najveći ruski neimar, jer je za sobom ostavio veću državu nego što je Rusija ikada imala. Doduše, kaže on, u toj borbi za državu on se služio svakakvim sredstvima, terorom, ubistvima, osvajanjem teritorija, ali, kaže on, i Ivan Grozni i Petar Veliki i Kemal Ataturk su se služili tim sredstvima, pa su ipak tretirani kao velikani istorije.

LATINKA
PEROVIĆ

Pojava Gorbačova u Rusiji ovde je bila primljena sa izvesnom uzdržanošću. Ako se sećate njegove posete Beogradu i zdravice koju mu je tadašnji vođa Srbije Slobodan Milošević održao, to je bilo podsećanje Gorbačova na to šta je socijalizam. Raspad Sovjetskog Saveza kao velesile ovde je bio primljen kao velika svetska katastrofa. U periodu posle hladnog rata uzdiže se druga svetska sila, Sjedinjene Američke Države, sa svojom arogancijom i bahatošću. Ali Amerika, uz bahatost velike sile, ima razvijeno društvo, a u Rusiji su država i društvo isto i prostor za kritiku nije veliki.

Mi vrlo malo poznajemo savremenu Rusiju. Ona na spoljnom planu želi da povрати poziciju velike sile i u toj težnji se služi svojim prirodnim bogatstvima, velikim resursima. Svet je uvideo opasnost od obnove ruske imperijalnosti uz nedovoljne unutrašnje promene. Krize koje su nastale zbog zaustavljanja isporuka sirovina Gruziji, Ukrajini, Belorusiji za razvijeni svet su bile ozbiljno upozorenje da se moraju tražiti alternativni putevi snabdevanja energentima. Rusiji je to opomena da njen nuklearni potencijal ne može biti jedino sredstvo kojim će se ona vratiti na svetsku pozornicu kao velika sila. Na unutrašnjem planu, u Rusiji se još oseća postimperijalna trauma. Rat u Čečeniji dugo traje i predstavlja faktor unutrašnjeg razaranja i iscrpljivanja. U Rusiji teče proces socijalnog raslojavanja, pri čemu su se ogromna sredstva slila u ruke stare nomenklature. Ponovo su u prvi plan izbila trajna pitanja ruske istorije: pitanje položaja ličnosti, njenih sloboda, prava kritike i mogućnosti da se konstituiše slobodnije društvo. Nerešeno je i pitanje smene vlasti. U memoarima sina Nikite Sergejeviča Hruščova našla sam podatak da je Hruščova najviše uznemiravalo pitanje kako postići mirnu smenu vlasti, bez krvi, u Rusiji. To je zemlja koja nije prošla kroz političku pluralizaciju. Iako je uvek imala snažnu intelektualnu opoziciju autokratiji, ona nikada nije imala razvijen parlamentarni politički život.

Posle kraja Hladnog rata u ruskim intelektualnim krugovima se obnovila ključna dilema da li će Rusija postati evropska ili evroazijska.

Pominjem to i zbog ove akutne faze rusko-srpskih odnosa, koja se manifestuje na pitanju Kosova. Ruske vlasti ne skrivaju da im Kosovo samo po sebi nije važno, već da oni na tom pitanju odmeravaju svoje mogućnosti da postanu respektabilna vojna svetska sila i da utiču na kompoziciju Ujedinjenih nacija. Tu na kraju neće odlučiti nikakva slovenska osećanja, kao što nikada nisu ni odlučivala. Ali je zanimljivo da jedna mala zemlja kao što je Srbija, koja je prošla kroz teško razdoblje ratova u jugoslovenskoj državi, zemlja zakasnele, a po mnogima i propale tranzicije - sve stavlja na jednu kartu. Ona je rešila da oslanjajući se samo na Rusiju dovede u pitanje svoje odnose sa Sjedinjenim Američkim Državama, zemljama Evropske unije, Savetom bezbednosti i generalnim sekretarom. Taj međunarodni izaslanik nije ovde bio u funkciji trgovačkog putnika. On je bio izaslanik međunarodne zajednice koji je došao da reši jedan problem. Iskustvo međunarodnu zajednicu uči da kada dođe do ovakvih usijanja, proces treba razvući i prepustiti se pregovorima i merenjima interesa. Naša igra na jednu kartu je vrlo rizična za malu zemlju. Ona je i refleks ukupne politike, koja je sada u konzervativnom trendu. Problem Kosova i ukrštanja interesa oko njega samo je još jedna ilustracija duge linije odnosa Rusije i Srbije.

Kod nas je prevladala istorijska inercija. Liberalizam ovde nikada nije bio snažna ideologija i uvek je postojao otpor kapitalizmu. Srbija nije postigla konsenzus u vezi sa evropskim integracijama i na vrlo brutalan način je postavila rezerve prema njima. Početak tog otpora vidim u antibirokratskoj revoluciji i pojavi Slobodana Miloševića. To jeste bio nacionalizam, ali on je bio neodvojiv od državnog socijalizma. Druga tačka otpora je bilo ubistvo premijera Đinđića. On je bio predstavnik forsirane orijentacije ka evropskoj integraciji i mislim da je to bio racionalan izbor. To je bio trenutak kada politika koristi šanse koje joj se pružaju. Svet je bio uz nas i mogao je da se učini veliki korak napred. Taj trenutak nije iskorišćen. U to su se upleli i procesi kažnjavanja zločina. Razlaz između dva pristupa nije bio eklatantan, ali to je ključni razlog zbog kojeg se još nismo odlučili za evropske integracije. Drugi razlog je konsenzus o takozvanom trećem, srednjem putu. Niko ne zna da objasni šta taj srednji put znači, ali definitivno se postavlja pitanje da li većinski deo srpskog društva želi evropeizaciju.

Ja prihvatam stanovište istoričara koji komunističko razdoblje smatraju crnom rupom, ali mislim da naše dijagnoze nisu precizne, da su

suviše gnevne, kritičke. Nemam ništa protiv toga, ali ne mislim da je to rešenje. Ako pogledate istočnu Evropu, nas, Rusiju, moramo reći da razdoblje komunističkog terora nigde nije prethodio liberalni sistem i moderna država. Razdoblje komunizma možemo da tretiramo kao izgubljeno vreme. Vidim ga na tragu ovih tradicionalističkih procesa, ali mi više ne možemo da njime objašnjavamo sve. Ovih dana čitam Kolakovskog koji pominje jednu anegdotu. Prijatelj mu prepričava svoj susret sa De Golom, koji mu kaže - Komunizam je jedna epizoda u hiljadugodišnjoj istoriji Poljske. Drugim rečima, ne možete time da objašnjavate sve. Petsto godina smo sve objašnjavali Otomanskom imperijom, a sada pokušavamo da sve objasnimo poluvekovnim komunističkim razdobljem. Mislim da treba otvoriti raspravu o suštinskim pitanjima, koju ne možete otvoriti bez pozitivnih znanja i ozbiljnog proučavanja. Za takvu raspravu su potrebne slobode. Kao istoričar ideja ne treba da budete dovedeni u situaciju da posle trideset godina rada neko od vas očekuje da potvrdite njegov utisak. Istraživanja su jako komplikovana i mislim da je važno da mladi ljudi odole stereotipima. Mi nismo društvo sa velikom liberalnom tradicijom, alternativa je kod nas uvek doživljavana kao vrsta subverzije i izdajništva - ali u odnosu na šta? U odnosu na taj petrifikovani socijalni model i u odnosu na to nacionalno jedinstvo. I vrlo često će vas mladi ljudi pitati - Pa šta je taj nacionalni interes?

Prvo razdoblje srpskog parlamentarizma ipak protiče u pripremi za tri rata. Kada čitate stenografske beleške Narodne skupštine od 1903. do 1914. godine, vidite da je prećutno sve tome podređeno. Pitanja unutrašnjeg razvoja, sukoba interesa, o čemu u skupštini govori Jovan Skerlić, imaju drugorazredni značaj, jer odvlače pažnju sa centralnog pitanja - dovršiti nacionalno oslobođenje. Pitanje je da li u dvadeset prvom veku, u potpuno promenjenoj svetskoj i regionalnoj konstelaciji, možete taj problem da tretirate na isti način kao u devetnaestom veku. Hajde da za promenu malo razgovaramo o sadržaju života, o njegovom kvalitetu, o idejama, o tome u kom pravcu se ljudi kreću, koliko mi razumemo svoje vreme, koliko smo kompatibilni sa regionom i svetom. Naše veze sa Rusijom su duboke i višestruke. To je velika zemlja koja će nas uvek zanimati i biti nam važna. Mi smo se ruskom kulturom bavili u vreme najrigidnijih prekida odnosa posle 1948. godine. Bavili smo se kulturom koja je bila zaboravljena u Sovjetskom Savezu i živela u egzilu. To je činila grupa žena: Milica Nikolić, Nana Bogdanović, Lola Vlatković. Milica Nikolić je napisala odličnu knjigu, *Ruska priča*. To su stvarni dodiri sa ruskom kulturom

LATINKA
PEROVIĆ

i taj kontakt se nikada nije izgubio. Nema potrebe svoditi ga na čisto utilitarni nivo od danas do sutra.

Nasilje je ovde jedna od strukturnih konstanti. To je zemlja u kojoj je vrlo razvijena hajdučija, zemlja koja je imala mnogo pobuna, mnogo ratova. Od 1875. do 1914. godine smo imali šest ratova, što znači da smo u proseku ratovali na svakih sedam godina. Znači, u razdoblju od četrdeset godina ima deset godina efektivnog ratovanja. Izbeglice i preseljenja nas prate do danas. Juče je bio Dan izbeglica i svetske statistike pokazuju da u svetu ima deset miliona izbeglica, od čega ih je milion iz Jugoslavije. Trenutno živimo posledice raspada države i državne ekonomije, nagle privatizacije. Čitava područja društva su u tamnoj zoni. Recimo, radno pravo i problem eksploatacije niko ne pominje. Ljudi kažu - Danas nema levice u Srbiji. Ali šta da radi ta leвица, kako da se istovremeno bori za profitabilno društvo i za socijalne kriterijume? Mislim da bez obzira na privatizaciju i pridruživanje svetskom tržištu mora postojati socijalni korektiv. Imaju ga sve razvijene kapitalističke zemlje i bez njega se ne bi održale.

I problem nasilja u porodici je težak i dugotrajan problem. Moj kolega Momčilo Isić je napisao sjajnu knjigu o položaju žene seljanke u Srbiji u dvadesetom veku. To je potresna knjiga. Mi smo zatvoreno društvo koje prikriva te fenomene, koje ih se ne oslobađa time što ih čini javnima i dostupnima proučavanju. Ako počnete da govorite o tome, reći će vam da mislite da nešto genetski nije u redu sa srpskim narodom, a u stvari će rasistički reagovati na vas lično. A reč je o socijalnim, ekonomskim uslovima u kojima ljudi žive, njihovim navikama i tradiciji. Nije svaka tradicionalnost pozitivna i kada počnu da vam otpor evropskim integracijama tumače sa stanovišta odbrane vrednosti, dajte da razgovaramo o tome koje su to vrednosti ugrožene. Onda ćete u razgovoru sa učenim ljudima često doći do toga da u te ugrožene vrednosti spada mnogo vrlo grubih elemenata naše zaostalosti. Tako shvaćen nacionalni interes, mimo društva, mimo unutrašnjeg sadržaja, apsorbuje svu energiju, rekonstituiše tradicionalističku ideologiju i drži zemlju u mestu. I ne samo da je drži u mestu, nego je primorava da nazaduje.

SVETLANA LUKIĆ:

Bila je ovo gospođa Latinka Perović. Za kraj Peščanika slušate Biljanu Srbljanović. Malo smo prekoračili vreme, vrućina nam je udarila u glavu. Obećali smo vam da ćete čuti i Ivana Čolovića, ali ostavljamo

to za idući petak. Njegov tekst je u vezi sa Vidovdanom. Prošlo je osamnaest godina od one nacionalističke histerije na Gazimestanu, kada je među milion Srba helikopterom sleteo Slobodan Milošević. Tada smo skočili sa vrha solitera verujući da ćemo poleteti. Eto, nismo.
Biljana Srbljanović, dramski pisac.

BILJANA
SRBLJANOVIĆ

BILJANA SRBLJANOVIĆ:

Kada dođem ovde, uvek prvo izvršim biopsiju, uzmem isečak atmosfere, načina života i po tome vidim gde smo. Sada živimo pod koncentracionom vladom, u sabornosti stranaka. Svi su oni međusobno jako dobro umreženi i jako se dobro razumeju i to može da se vidi kada uveče izađeš na neka mesta. Bila sam sa prijateljima u Klubu književnika. U bašti se odvijala vrsta makabrične svadbe. Svi su se sa svima pozdravljali, od direktora nacionalnog servisa do direktora *Politike*, do advokata Slobodana Miloševića, do izdavača knjiga Radovana Karadžića, do glavnog savetnika premijera Koštunice, ne, Tadića, ali dobro, to je isto, do predstavnika američkog nevladinog sektora iz devedesetih, do najčuvenijih reditelja, najčuvenijih pesnika. Svi sede zajedno, sto do stola, rame do ramena i kako neko novi uđe u kafanu, svi se dižu, pozdravljaju. Osećaš se kao u kafiću *U zdravlje*, gde je svima njima na zdravlje, a oko njih potpuna propast svega. Više se ne vidi nikakva razlika između direktorke *Politike* i advokata Slobodana Miloševića i Matije Bečkovića i Srđana Šapera. Svi se oni mnogo vole, mnogo ljube, mnogo rukuju, šale, tapšu po ramenima i dobro im je, tako da za njih važi ona rečenica - Ako vam je dobro, onda stvarno ništa, jer je njima nikad bolje.

Nemam ništa protiv tih ljudi, naprotiv, među njima sede i ljudi koje cenim zbog njihove pameti i zbog stvari koje su uradili i onda me utoliko više sve to pogađa. Strašno mi je kada vidim nekoga ko je nalik na mene kako se tapše i rukuje sa nekim ko je simbol onoga zbog čega je ova država upropašćena. Osećam se kao da su me izdali. Celu generaciju su izdali. Ova vlada se održala u bivšem sazivu i sada se rekonstruisala zahvaljujući predsedniku Tadiću. On je predsednik velike stranke, parlamentarne sile koja je godinama ujedinjavala sve opozicione delove društva. Osećam da su me izdali moji. Jutros sam slušala kako Đelić na radiju insistira na tome da nam je potreban nacionalni konsenzus i da ne treba da postoje disonantni tonovi o problemu Kosova. Kosovo će biti izgubljeno zbog disonantnih tonova i nedostatka nacionalnog konsenzusa. Prvo, nacionalni konsenzus ne

može da postoji, jer mi nismo nacionalna država. Ovde samo građani mogu da se dogovore o nečemu. Postoji konsenzus ljudi na vlasti i njihove satelitske stranke, radikala. Ta politička elita je postigla konsenzus, a građani nisu postigli nikakav konsenzus. Kada bi se sada raspisao referendum, njegov rezultat uopšte ne bi bio izvestan. Oni to znaju i zato ga i ne raspisuju. Nije istina da je aklamativna želja građana Srbije da po cenu sopstvene smrti, apsolutnog uništenja i predaje u ruke Putinovoj Rusiji zadrže Kosovo. To uopšte nije istina, ali direktorka *Politike*, šef nacionalne televizije, savetnik Tadića i izdavač Radovana Karadžića su postigli taj konsenzus. Većini stanovništva je jasno da je ta stvar izgubljena i da je sada samo pitanje kako se postaviti prema toj činjenici.

Zaboravila sam da kažem, mi sedimo u toj kafani, u državi koja je doživela bankrot, a služi nas kelner od osamdeset dve godine, koji nas potkrada već četiri decenije. I ti i dalje dolaziš da bi te on potkradao vukući se polumrtav. Potkradaju nas umrle ideje. Rečenicu ministra Đelića da međunarodna zajednica jedva čeka da čuje neki disonantni ton u vezi sa Kosovom, pa da se uhvati za to i iskoristi protiv nas, smatram udarom na slobodu govora. Moje pravo je da kažem šta mislim da je bolje za ovu zemlju i ja bih to vrlo jasno elaborirala, kada bi mi neko dao prostor u medijima koji nisu blog i vaša emisija. Mediji su apsolutno kontrolisani i oni se i povodom Kosova bave unutrašnjom politikom, jer je ovo izborna godina. Pred nama su izbori za predsednika, koji su sasvim neizvesni, jer je Tadić izgubio ogromnu popularnost kada je izneverio izbornu volju sopstvenih birača. Ta naša velika stranka, pod čijim kišobranom su bile sve naše male, posmatra nas kao glupake. Možda nisam mnogo pametna, ali toliko glupa nisam da ne vidim šta oni rade. Ja sam potencijalni glasač tog demokratskog kandidata, Borisa Tadića. Zbog čega ti pružaš ruku jataku Ratka Mladića, a ne meni, svom potencijalnom glasaču? On nikada neće glasati za tebe. Koliko god ti menjao svoju politiku, samo ćeš gubiti nas. Oni misle da smo mi podjednako glupi kao njihovi postupci i da ne vidimo šta rade. Ne treba zaboraviti ni pokrajinske izbore, za koje pokušavaju da promene sistem glasanja, ne bi li potpuno umanjili svaku mogućnost da se čuje bilo koji disonantni ton koji ne pripada korpusu DSS-a i radikala s jedne i G17 plus i DS-a s druge strane. Oni su dva pola iste politike. Oni pokušavaju da naprave apsolutni monopol nad medijskim prostorom, u kojem je opet nastalo prozivanje izdajnika. A ko izda, zna se šta je.

Oni se mnogo varaju ako misle da je ta scena svadbe iz Kluba književnika javno mnjenje. To je mislio i Milošević, to je mislio i Hadži Struja, to je mislio i Vučelić. I oni su se tapšali na isti način i mislili da će tako lobotomirati građansko telo. Glasači jesu malo spori, preokupirani drugim temama, ali nisu glupi. Mislim da je to stvar koja će se, kako kažu Amerikanci, okrenuti i ujesti ih za zadnjicu užasno brzo, već do kraja ove godine.

BILJANA
SRBLJANOVIĆ

Dešava se da, na vest da imam premijeru, objavljenu u novinama, čitaoci pozivaju da me uhapse, jer vršim veleizdaju i radim protiv ustava i ustavnog poretka time što smatram da Kosovo treba da bude i biće nezavisno. Kada to dolazi od anonimnih čitalaca, to je jedna stvar, ali kada istu stvar, samo malo umivenije, govori državni funkcioner, onda počinjem da se bojim. Ne postoji pravni sistem zaštite. Ja podsećam da nijedna presuda Ulemeku nije postala pravosnažna. Kada ne upali ta vrsta diskriminacije da te nazivaju izdajicom, onda si kriminalac. Ne znam ko za mene baš može da kaže da sam neki kriminalac i profiter, ali može za ljude koje politički podržavam. Vraćamo se na potpuno istu priču, vadimo iste transkripte razgovora. Čitala sam u *Kuriru* vest u dva reda, na levoj strani dole, da je Čedomir Jovanović dobio proces protiv dva čuvara Centralnog zatvora koji su tvrdili da je on posećivao Ulemeka. Sada se vadi ista priča, kao da na sudu nije ustanovljena istina. Oseća se vrsta dirigovanog nasilja u medijima. Oni te pritiskaju do granice izdržljivosti, a moja granica je veoma nisko. Posle petnaest godina mojim živcima je dovoljno da mi neko pripreti sa dve reči i ja više ne bih da se prljam, ne bih da dobijam ružne reči i slike, pretnje, ne bih da svoju porodicu opet dovodim u tu situaciju. Mislim da to i jeste cilj, da svi dignemo ruke. Prosto ti kažu - Pa to je demode. Mi smo zemlja u tranziciji, ljudi se zadužuju, imaju planove, ambicije, projekte u životu. Ako ti u takvom svetu nemaš ambiciju, nemaš plan, nemaš projekat, nego samo želiš da živiš ovaj trenutak, ti si prezren i izbačen iz ove trke. Ako se još požališ na trenutak u kojem živiš, u smislu da ne pripadaš korporativnom duhu ove zemlje, onda si negativna i više nisi fensi. Moraš da budeš ambiciozan u odnosu prema novcu, moći, sopstvenom pozicioniranju, moraš imati cenu i moraš ostvariti što veću cenu na političkom i javnom tržištu. Moja cena ne postoji, ja sam ili u bescenje ili to ne može da se proceni, i u tom smislu sam, kako kažu sportski novinari, deklasirana.

Doživela sam da mi naš prijatelj Goran Svilanović, kada sam rekla da sam protiv ulaska Srbije u NATO, kaže - Ti se igraš sa tom idejom. Ne,

ja se ne igram, ja imam ubeđenje. Još ima ljudi koji imaju neka ubeđenja i nisu ih menjali zbog javnih funkcija, stanova, novca i bankovnih računa. Ja ne verujem u militarizam i javno ću se zalagati za to da ne uđemo u NATO, bez obzira na to što mislim da ne bi trebalo da me poslušate, ali svejedno, to je moje pravo. Ja odgovaram za sebe i za svoje pseto. Da li sutra, kada mi budemo ušli u taj NATO, mene ministar odbrane ili ministar za evropske integracije može da optuži za nacionalnu veleizdaju, ako kažem - Mi treba da izađemo iz toga? Ne razumem zašto se toliko histerično primoravamo da svi mislimo samo jedno, kada je očigledno da to jedno nije tačno i nije dobro za nas.

Mi smo ona baba što daje groš da uđe u kolo sa Rusijom, a na kraju će dati oba bubrega da iz tog kola izađe. To će mnogo da nas košta. Distanciramo se od mesta kojem pripadamo, od kontinenta se distanciramo, mi menjamo mapu sveta. Mi Rusiji dajemo tajne planove za Kosovo, za koje ne odgovaramo našim građanima, tajno pravimo paktove i to ne sa bilo kojom Rusijom, nego sa Putinovom Rusijom, državom bez društva, bez javne kritike. To je država u kojoj takođe ubijaju novinare, koja se potpuno raspala na delove i koja je upravo uradila ono što pokušava da uradi naša koncentraciona vlada - da postoje samo država i vlada. I s kojim pravom mi uopšte tražimo da međunarodna zajednica odloži rešenje, a da prethodno građani ove države nisu otvoreno i jasno pitani šta tačno misle o sudbini Kosova? Ali to pitanje ne treba da glasi - Da li ste za to da nam otmu svetu srpsku zemlju? Ne, u pitanju moraju biti navedene posledice - Da li ste za to da se zbog petnaest odsto teritorije na kojoj živi pet odsto stanovništva paralizuje cela zemlja, da nas prodaju kao Moldavke ruskim tajkunima, da li pristajete da budete belo roblje, da li je to cena? Kolika je cena Kosova? Nas niko ovde to ne pita. S kojim pravom ova vlast, koja za to nije dobila mandat, odlučuje o tome u naše ime? Stvar je u tome što oni znaju da je Kosovo izgubljeno i samo žele da spreče da ono ode u izbornoj godini.

Ista stvar je i sa hapšenjima i sa slanjem u Hag. Ovde se zna da ja mislim da je Karla del Ponte nesposobni tužilac, ali Koštunica će i Karli del Ponte pružiti ruku, a neće je pružiti meni. On će se na kraju dogovoriti i sa predstavnicima Albanaca sa Kosova, a neće se dogovoriti sa nama, stanovnicima ove zemlje, kojih nije malo. Mi smo jedina nepromenjena snaga u petnaest godina ratova, mobilizacija, ubistava, totalnog siromaštva. Mi nismo odustali. Ali on se ne obraća nama, građanima svoje zemlje, nego će nas radije strpati u geto. Prodao bi

nas za vreću kamenja, samo da sa nama nema nikakvog posla. I mislim da je to pogubno po ovu zemlju, koja će se na kraju rasparčati iznutra. Ovde već postoji veliko socijalno raslojavanje, koje me strašno pogađa kada dođem i vidim malu, provincijalnu, džetsetersku klasu. Vidiš da su oni okićeni povađenim zlatnim zubima. Sinoć sam prošla ulicom Strahinjića Bana, videla te ljude i ta kola, te sirote devojčice koje odlaze u trafiking na toj ulici pred svima nama - za dva zlatna zuba izvađena iz glave leša. To je ovde cena ženskog deteta.

BILJANA
SRBLJANOVIĆ

Ovde je sramota biti solidaran, podsmevaju ti se ako ne pregaziš drugog na pešačkom prelazu, da ne govorim o tome da nekom nešto daš, da поделиš, da nije tvoje, a da ne ukradeš iako možeš. Zastrašujući je podatak da deca više neće da dolaze na Fakultet dramskih umetnosti, jer im je lakše da plate privatni univerzitet vlasnika u bekstvu, jer znaju da tamo nikada neće pasti na ispitu. I šta će sa nama, luzerima? Zašto bi slušao profesora koji je plaćen dvadeset pet hiljada dinara, kada onaj koji je plaćen soma i po evra sigurno ima više da mu da? Sve se meri time i ozbiljni ljudi mi kažu - Imaš te nagrade, imaš međunarodnu slavu, a nemaš novca. Kako nemaš novca? Pri tome, ovde nemaš novca ako nemaš milion. Ja se ovde osećam kao veoma neuspešno biće sa margine. Napisala sam komad o kućićima i ljudima i stvarno se osećam kao neko neravno kuće. Neki je prošao pored nekog školskog dvorišta, pa mi zakačio tu moju mamu lutalicu i ja se tako rodila i tu i ostala i ne bih ni da idem. Ali u svetu nakazno ošišanih pudlica, ružnih i glupih, ja sam prezreno kuće jer nemam pedigre. Ljudi koje dugo poznajem me gledaju sa prezrenjem, jer se nisam dobro prodala. Ovde se osećam kao potpuni autkast, nigde mi nije mesto, što valjda znači da sam neuspešna osoba.

Ta koncentraciona vlada se nije koncentrisala oko nacionalnog interesa i Kosova. Njihov jedini nacionalni interes je da unište građansku poziciju, to je njihov najmanji i najveći zajednički imenitelj. Koštunica je s jedne strane sa radikalima, Boris Tadić je sa druge, a svi mi ostali ćemo ili izgraditi nekakav front prema njima ili ćemo pustiti da nas pregaze. Dosta toga dolazi od spin doktora oko Demokratske stranke, na primer ideja da je jedini neprijatelj Radikalna stranka. To je velika Babaroga koje se svi mi bojimo i svi treba da se umrežimo i da stanemo u živi zid i poklopimo genitalije, jer oni pucaju u nas. Oni uopšte ne pucaju u nas, jer je njihova ideologija na vlasti. S druge strane, Demokratska stranka je proglašena centrom svemira, pupkom sveta i sve što je sa jedne ili druge strane su ekstremni polo-

vi - imamo ekstremiste radikale i ratne zločince, a druga vrsta ekstremizma smo mi, koji govorimo da istina nema cenu i da neistina ima vrlo visoku cenu, koju će platiti građani, a ne oni. To je mantra koja se uporno ponavlja u svim medijima i ljudi me nazivaju ekstremistom. Ne vidim šta je ekstremno u mom stavu. Volim svoju zemlju, za koju se držim rukama i nogama, noktima se držim da ne odem odavde, a imam gde da odem, imam šta da radim. Želim da doprinesem, a ništa ne tražim za uzvrat. Ne tražim ništa, samo hoću nešto da dam. Posle deset godina sam postala docent. Od trenutka kada sam diplomirala, zadržavala sam se na fakultetu noktima, jer smatram da imam nešto da dam studentima. Mislim da znam to da radim i da mogu da doprinesem srpskoj školi dramaturgije, koja je i mene napravila. Mene ne zanima ni privatizacija *Telekoma*, ni ministarstvo, ni da se metnem u bilo koju fotelju, niti da dobijem nešto za to i ne dozvoljavam da me nazivaju ekstremistom. Postoje pošteni ljudi i postoje nepošteni ljudi. Nepošteni ljudi su sada na vlasti, pošteni ljudi time neće da se bave. Onda ti se podsmevaju i nazivaju te patološkim slučajem. Patološki si slučaj ako ne želiš da se prodaš. Do juče si bio izdajica, ali sada cela država živi od stranih donacija, Koštunica živi od stranih donacija. Nisi više strani plaćenik, jer smo svi postali strani plaćenici. Tramvaj u kojem se voziš je plaćen iz inostranstva, kontejner u koji bacaš đubre, ili bacaš pored njega, ti je takođe neko dao. Ali sada si patološki slučaj ako nemaš cenu koju ti oni konstantno nude, lovu, moć, da te miluju po glavi, da te ucene, da te maltretiraju, da ti prete, da te oteraju, da te devalviraju, da te opet maze po glavi. Možda ja jesam patološki slučaj, kada se tako uporno kandžicama držim za ovu zemlju i stalno hoću da uprkos nama samima nešto doprinesem. I kako sam ja dočekala da posle deset godina konačno imam svoju klasu na dramaturgiji, tako ćemo svi mi uspeli da ovu zemlju promenimo svojim kandžicama.

SVETLANA LUKIĆ:

Bila je ovo Biljana Srbljanović, bio je ovo Peščanik.

PEŠČANIK 29. 06. 2007.

Vesti Ivana Čolovića

Vidovdan je jedan od onih praznika koji su za Srpsku pravoslavnu crkvu prilika da narodu saopšti svoje viđenje aktuelnih političkih prilika, da, kako su govorili naši stari, ukaže na probleme koji stoje na putu razvoja i dâ smernice za dalju akciju. Ove godine crkva je požurila da obznani vidovdansku političku poruku već početkom juna, skoro mesec dana pre praznika koji se slavi 28. juna. Poruka se pojavila u formi knjige pod naslovom *Sveti knez Lazar i kosovski zavet*, čiji su izdavači Mitropolija crnogorsko-primorska iz Cetinja i kompanija *Večernje novosti*. Početak impresuma ove knjige sročen je u toržestvenom, arhaičnom stilu - *Knjiga ova pojavi se leta Gospodnjeg 2007. na Vidovdan, s blagoslovom patrijarha srpskog Pavla, trudom i ljubavlju njegovog visokog preosveštenstva, arhiepiskopa cetinjskog i mitropolita crnogorsko-primorskog gospodina Amfilohija.*

Ovim starostavnim stilom crkva se služi da sebe prikaže kao instituciju koja čuva svoj tradicionalni lik prkoseći svim promenama, jezičkim ili drugim, ali retorika tradicionalista je jedno, a praksa njihove borbe za tradiciju je nešto drugo. Tako i ovde, s jedne strane starinsko - leta Gospodnjeg, a s druge strane jedna komercijalna novotarija, takozvano kiosko izdanje. Knjiga sadrži odlomke poslednjih godina često preštampanih zapisa, povelja, pesama i beseda o knezu Lazaru i drugim kosovskim junacima, a ono zbog čega je sve to još jednom sabrano i objavljeno, politička poruka Srpske pravoslavne crkve za Vidovdan 2007. godine, je na početku knjige, u dve uvodne reči. Ispod prve je faksimil potpisa patrijarha Pavla sa prepoznatljivim krstićem.

Glavni stav u toj uvodnoj reči svodi se na to da Srpska pravoslavna crkva ima legitimno pravo i dužnost da se stara i o političkom, a ne samo o verskom životu Srba. To je izvučeno u naslov ove uvodne reči: *Opredeljenjem na carstvo nebesko ne odričemo se staranja za svoje istorijsko postojanje.* Dakle, iako se ovde politički život i državni poslovi eufemistički nazivaju istorijskim postojanjem, nema sumnje da Srpska pravoslavna crkva za Vidovdan 2007. godine iznosi u javnost zahtev da se revidira, kako crkva tvrdi, pogrešno shvatanje da duhovna vlast nema šta da traži u politici, odnosno da se preispita ustavno razgraničenje crkve i države.

Nije ovo prvi put da crkva iznosi ovakav zahtev i znamo da to ne radi uzalud. Političke vlasti u Srbiji već nekoliko godina postepeno popuštaju pod pritiskom crkve, tako da joj daju sve veće komade vlasti s glupom nadom da će zadovoljiti njen sve bolji apetit. Novo je ovde, bar za mene, što vidim da je crkva radi širenja svog političkog uticaja spremna da revidira i na nov način protumači, da apdejtuje i neke od svojih temeljnih, rekao bi čovek nepromenljivih i tradicijom osveštanih mitova, pa tako i neke ključne momente kosovskog mita. Očekivalo bi se da će crkva, koja nastoji da postane glavni politički faktor u Srbiji, pre svega raditi na tome da dovede u pitanje koncept laičke države, države odvojene od crkve. Ona to i radi, međutim, čitalac knjige *Sveti knez Lazar i kosovski zavet* stiče utisak da je za vrh Srpske pravoslavne crkve od osporavanja ideje laičke države važnije i preče da ospori i dovede u pitanje kosovski mit, tačnije da odbaci jednu od njegovih glavnih poruka, onu koja kaže da se mora birati između dve vlasti, između dva carstva, onog na nebu i ovog na zemlji.

Naime, u prvom uvodnom slovu za ovu knjigu, koje je potpisao patrijarh Pavle, stavlja nam se do znanja da famozno opredeljenje kneza Lazara za nebesko carstvo koje je njemu bilo ponuđeno u paketu sa odricanjem od zemaljskog carstva ipak ne treba doslovno tumačiti, da se toga ne treba držati, kako bi jedan rekao - kao pijan plota. Uместo toga sada nam se nudi iznijansirano, tako reći dijalektički pristup Lazarevom opredeljenju, pa se kaže, citiram - *da se opredeljenjem za neprolazno carstvo nebesko ne otkazujemo od prolaznog života na zemlji, da verom u besmrtnu dušu ne odričemo staranje za istorijsko biće*. Drugim rečima, Lazarevo opredeljenje ne sme da spreči crkvu da caruje i na onom i na ovom svetu, i gore i dole, a ponekad, kad to prilike zahtevaju, više dole nego gore. To tobože zahtevaju današnje prilike u Srbiji. Zašto? Šta je dovelo do toga da mučenica crkva danas mora da se lati političkih i državnih poslova i uopšte da preuzme na svoja pleća glavni teret brige o srpskom narodu?

Odgovor na to pitanje je u drugom uvodnom slovu za knjigu, *Sveti knez Lazar i kosovski zavet*, čiji je autor mitropolit Amfilohije. Po njegovom kazivanju, već decenijama srpski političari rade protiv interesa svog naroda, prodaju srpske zemlje i svetinje. *Nijesu političari naši sačuvali Kosovo*, upozorava mitropolit, *političari su ga izdali, prodali su ga, četrdeset, pedeset godina su ga prodavali i uspjeli su da dovedu Kosovo u položaj u koji je dospjelo. I dan danas nažalost izdaju i prodaju to Kosovo za jeftine pare, i ne samo Kosovo nego i sve dru-*

ge zemlje sa srpskim hramovima i svetinjama. I kao što se moglo očekivati, mitropolit Amfilohije će pred nas izvesti zlosrećnog Vuka Brankovića koji ni kriv ni dužan mora još jednom da zamakne za Goleš-planinu, to jest da po ko zna koji put odigra ulogu kosovskog izdajnika. Ali kao što je patrijarh u svom uvodu za ovu knjigu dao novo tumačenje Lazarevog opredeljenja, tako je ovde i famozna Brankovićeva izdaja predstavljena na nov način, dobila je nov smisao.

U nas se, reći će mitropolit Amfilohije, zacario duh Vuka Brankovića, radije se priklanjamo silama ovoga svijeta i silnicima, radije se priklanjamo svojim uživanjima i više se borimo za svoju vlast, za svoja imanja, uplašeni od sila ovoga svijeta, nego li za svetinje one za koje se vrijedi žrtvovati. A Brankovićev lik je ažuriran, predstavljen kao preteča, rodonačelnik današnjih srpskih političara. *Bio je,* kaže mitropolit za Vuka Brankovića, *onovremeni realan političar, kako bismo mi to danas rekli našim jezikom - političar koji se dovijao.* Dakle, ovaj rimejk starog kosovskog mita o vjeri i nevjeri, odnosno o izdaji prikazuje se tako široko da se u nju pretvara svaki pokušaj da se za neki problem nađe realno i razumno rešenje.

Da li Srbija danas ima nekih drugih političara koji bi od Amfilohija i crkve zaslužili bolju ocenu, nekih koji se ne dovijaju, koji se ne bi ponašali razumno, teško je reći. U svakom slučaju, takvi se ovde ne pominju, pa se nameće zaključak da su za ovog mitropolita svi političari isti soj dovitljivih, realnih, pragmatičnih ljudi, da su svi oni Brankovići, svi nevjera već po prirodi svog posla, a to je posao u državi odvojenoj od crkve. Shodno tome, među današnjim političarima laici ma i ne može biti nijedan narodni vođa baš na svom mestu, to jest nedovitljiv, nerazuman, nerealan, crkvi i Bogu drag. Nameće se zaključak da je sazreo trenutak da takvog vođu pravoslavna crkva potraži u svojim redovima. I pretpostavimo da se te nezahvalne dužnosti mora primiti mitropolit Amfilohije i da ga sinod kandiduje, a skupština postavi za premijera Srbije.

Nema sumnje da bi program njegove vlade polazio od jasno određenih nacionalnih interesa Srbije kao interesa koji su u suprotnosti sa realnošću i razumom. Takođe verujem da bi za sve ministarske resore Amfilohije lako našao visokokvalifikovane kandidate. Tako bi najverovatnije ministar unutrašnjih poslova postao vladika Irinej, ministar za Kosovo i Metohiju episkop Artemije, ministar za kapitalne investicije vladika Filaret, ministar za omladinu i sport vladika Paho-

mije. Nekim ministarstvima i državnim agencijama mogli bi da rukovode istaknuti vernici iz sveta umetnosti i nauke, pa bi se verovatno na položaju ministarke prosvete opet našla profesorka Ljiljana Čolić, a u fotelju ministra turizma mogao bi da sedne filmski reditelj Emir Kusturica. Za ostale resore, kao što su kultura, zdravstvo, pravda i drugi mandatar bi sigurno lako našao odgovarajuća rešenja, jer Srbija ne oskudeva u vlastoljubivim, nerazumnim, nerealnim i crkvi bliskim ljudima.

Verujem da bi mitropolit Amfilohije u svojstvu mandatar srpske vlade jedan resor ipak zadržao za sebe, resor ministarstva odbrane. On je već stekao tako reći istorijske zasluge u poslovima iz tog resora.

Ovde, u njegovom uvodnom slovu za knjigu *Sveti knez Lazar i kosovski zavet* ima jedno mesto koje čitaocu pomaže da lakše zamisli kojim putem bi ovaj hipotetični srpski premijer i ministar odbrane poveo svoj narod i svoju vojsku: *Starim i novim stradanjima i starim i novim žrtvama koji su svjedoci da mi ako i jesmo grešan narod ipak smo Božiji narod, da hodamo za njim kao ovce na zaklanje i da kao jaganjci nosimo svoj časni krst*. Ovice na zaklanje? Neko će verovatno reći - To je samo metafora, ne treba to tako doslovno, bukvalno shvatiti. U redu, samo da znate, do tog mudrog zaključka ovce su odavno došle.

